Faruk Duman

Sus Barbatus! 2

ROMAN

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Faruk Duman 1974 yılında Ardahan'da doğdu. Ankara'da DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdikten sonra bir süre Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Bölümü'nde çalıştı. 2003-2018 yılları arasında Can Yayınları'nda Türk Edebiyatı editörlüğü yaptı. Arkadaşlarıyla birlikte *Sarnıç* ve *Öykü Gazetesi*'ni çıkardı.

Kitapları

Roman: *Pîrî: Kayıp Denizler Üzerine Bir Anımsama* (2003), *Kırk* (2006), *İncir Tarihi* (2010, Yunus Nadi Roman Ödülü), *Ve Bir Pars, Hüzünle Kaybolur* (2012), *Köpekler İçin Gece Müziği* (2014, Dünya Kitap Ödülü ve Necati Cumalı Edebiyat Ödülü), *Sus Barbatus! 1* (2018, Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü), *Sus Barbatus! 2* (2020).

Öykü: *Seslerde Başka Sesler* (1997), *Av Dönüşleri* (1999, Sait Faik Hikâye Armağanı), *Nar Kitabı* (2001), *Keder Atlısı* (2004, Haldun Taner Öykü Ödülü), *Sencer ile Yusufçuk* (2009), *Kedi'çin Masallar* (2010), *Baykuş Virane Sever* (2013), *Zeytin Taneleri Birbirine Çarpıyor: Toplu Öyküler* (2019), *Doğa Betiği* (2019), *Kaptan Kanca'nın Bir Macerası ve Öbür Yeni Öyküler* (2019).

Deneme: *Adasız Deniz ve Aperitifler / Defterden Notlar* (2010), *Tom Sawyer'ın Kitap Okuduğu Kulübe* (2015), *Yazmalı Defter* (2017).

Faruk Duman'ın
YKY'deki kitapları

Kaptan Kanca'nın Bir Macerası ve Öbür Yeni Öyküler (2019)
Köpekler İçin Gece Müziği (2020)
Pîrî: Kayıp Denizler Üzerine Bir Anımsama (2020)
Tom Sawyer'ın Kitap Okuduğu Kulübe (2020)
Sus Barbatus! 2 (2020)

FARUK DUMAN

Sus Barbatus! 2

Roman

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5679
Edebiyat - 1630

Sus Barbatus! 2 / Faruk Duman
Resimleyen: **Selin Saygılı**

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzelti: **Hande Kurdoğlu**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Merve Çakıroğlu**

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

1. baskı: İstanbul, Ekim 2020
ISBN 978-975-08-4844-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2020
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Pir Sultan ölür dirilir.

1

1.

Çağşak su alıp yürümüştü. Buz çözülmeye başladığından beri. O amansız buz birden çekilip gitmeye, artık burada bana lüzum kalmadı, benim artık başka işlerim var. Hem de gidip biraz dinlenmem lazım, dediğinden beri. O zaman yukarıdan, A. Dağları'nın eteklerinden önce suyun hışırtısı gelmişti. Suyun hışırtısı da hiçbir şeye benzemez. Yukarıda, ormanın seyrelmeye başladığı tepelerde gök gürlemesini andıran bir çatırtı kopmuştu. Gökyüzünden. Gökyüzünden. Buradaki koygun amansız buzun. Buz kalkanının çatırdayarak. İri tabakalar halinde parçalanıp yere inmesi de görülecek şeydir. Vurulmuş zırhlı Bizans askerleri gibi iniltiler çıkararak. Atından düşerek. Gökyüzü böylece A. Dağları'nın doruğuna iner. Sonra sürüklenerek yukarıdaki ağaçlara çarpar. O zaman bu ağaçlar henüz birer zavallı oldukları için. Koyu cam parçaları gibi kırılıp dökülerek devrilirler. Ama sonra bu buz kütleleri yavaş yavaş erimeye başlar elbette. İşte suyun uğultusu da ancak o zaman gelir. Bir hışırtı, toprağın derinliklerinden bir inilti duyulur ve. Bunun da huzursuz, öfkeli ama çaresiz çocuklardan farkı yoktur. O ölmüş bitmiş ve bir daha dirilmeyecek. Zaten kendisi de buza dönüşmüş, hem de buz oğlu buz olmuş toprağın içinden suyun homurtusu çıkar.

Yukarıdaki ağaçların başladığı yerde, geçmiş mevsimlerde su yolları oluşmuştur. Su her zaman oluşur. Su her zaman oluşur ve de suyun önüne hiçbir güç geçemez. Gerekirse, dağın içinde amansız bir çukur bulunur. Bu sıcak mağaranın ortasında yaz ayları boyunca ceylan başları görülür. Yeraltı ceylanlarının güvez kürklerinin içindeki kırmızı noktaların da sesi çıkar. Gerekirse, dağ tümden donmuş da olsa. O yüksek, geçitsiz koyu dik A. Dağları hepten donup taş kesmiş olsa. Gerekirse su o mağaranın içinden. Ceylanı da alıp çıkar. Toprağı yararak, köpürerek, uğultular çıkararak korkunç bir ağız gibi açılır ve. Sonra yayılarak öfkeyle gökyüzüne püskürür. Suyun içinde yalımlar saçan kaya parçaları bulunur. Bu kaya parçalarının üstünden de buhar pıskırıp akar. Su olmasa. Ah su olmasa bu yalımlı kayalar A. Dağları'nı da, Ç. Gölü'nü de,

buralardaki köylerin hepsini de ve ormanları da ateşe verir. Yangın alıp yürür ki gökyüzü de kaynayan bir kazana dönüşmekle. Dünya hepten fokurdamaya başlar. Fokurtu rüzgârın içinden geçer, esintinin aklını alır. Çıldırmış rüzgârın içinde hortumlar belirir, hortum da bir hançer gibi ormanı delik deşik eder. Hançerin iyisi kan görmeden duramaz.

Ama ormanın kanı da işte sudur. K.'nin ormanları öyledir ki, yağmur yağmayacak olsa, hem de zamanı geldiğinde çalı dipleriyle böcek milleti yalvara yalvara su isteyecek olsa. O zaman bu ağaçlar ne yapar eder, kendi yağmurunu yaratır. Ağaçların, yoz sazların ve ölümsüz eğreltiotlarının tepeleri kıpırdanmaya başlar. Başlayınca da bir hışırtı alıp yürür.

Ormanın yukarıdaki başında arklar açılmış olur. Buradaki yer sincapları ölüp ölüp dirilmeleriyle ünlüdür. Gerçekten, bu sincaplar, amansız kar saldırısı başladığı zaman arklara yatarak kendilerini öldürürler. Kuyruklarını kucaklarına alarak. Hem de bunlara sarılıp. Sanırsın kendisi için yeni bir kucak yapmış. Bununla birlikte ölüp. Arkın içinde kış boyunca beklerler. O kadar ölürler ki, karın buzun içinde yalnızca koyu bir leke olmakla. Kışın bir gölgesi gibi görünürler. Buz erimeye başladığı zaman da sıçrayıp kalkarlar yerlerinden. Onlar kalktığı zaman, artık korkacak bir şey kalmamıştır. Artık korkmaya ne lüzum var. O bir parçacık sincap da titreyip kalktığına göre. Artık ben varım. Artık ben varım. Artık buralarda bir şeyler var, demektir bu. Ne için? Çünkü aslına bakılırsa, yaşam çekip hiçbir yere gitmez de onun için. Sincap da dirildiğine göre.

Su yavaş yavaş açılıp kendine yeni arklar icat etmeye başlar. Yanında yöresinde ne varsa toplayıp indirir, alıp yürür. Bu da demektir ki, artık o buz karanlığından sonra yeni bir felaket de o olacaktır. Hem de bir zaman çağşayıp yıkıp geçerek ormanı berbat edecektir. Ağaçlara da yazık. Ağaçlara da, ne yapalım, kuruyup dökülmeseydiniz de. O kadar buza kesip birer camdan kılıç olmasaydınız da böyle güçsüz düşmeseydiniz, diyerek. Suyun zulmü kısa sürer ama felaketli olur. Böylece, toplanıp aşağıya akmaya başladığı zaman. Yani gürüldeyip köpürerek. Böyle köpük köpük kudurarak indiği zaman artık ağaçların da, hayvanların da canı çıkar. A. Ormanları yine de suyu ister. Suyu alır. Toprağın yüzü yumuşadıkça, toprak göz göz açılıp delindikçe. İçerideki gözenekler filizlenmeye başlar. Bu filizler göğerip yılanlarla birlikte yeniden fışkırır.

2.

Kayalıkların tepesinden bir ışık parladı geçti. Su yukarıdan başlamış, yol yol iniyordu. Suyun hiç imanı yoktu. Hem de su imanı ne yapacak. Hem de su inip de ne yapacak. A. Ormanları suyu yukarıda toplar, aşağıdaki, Ç. Gölü'nün çevresindeki köylerin arasında uzanan bitimsiz tarlalara serperdi. Bundan başka, bu ovalarda biraz durulsa da. Ovalar kabarırdı suyla. Kabarır, parlak ışıklı kum rengi boz bir ayna gibi görünürdü, sonra burada, yukarıdan yol bulursa gidip Ç. Gölü'ne dökülür. Olmazsa tarlaların içine sızarak, toprağın içinden yine bir yolunu bulur ve yine göle kavuşurdu. Ama o zaman suyun rengi de büsbütün değişir, mavi-yeşil gölün üstünde yeni ipiltiler belirirdi. Boz ışıklar suyun üstünden geçen at sürüleri gibi kabarıp parlar sonra durulup yine yüzeye inerek orada kaybolurdu. Ç. Gölü, çevresindeki tarlaları, uzağındaki ormanları alıp getirdiği ve. Sonra mavi bir ayna gibi gökyüzüne gönderdiği için. Aynanın üstünde nallarıyla gökyüzünü adımlayan atlar belirirdi.

Zaten, Ç.'nin çevresindeki kimi küçük tepelerde ağaçlar tersine çıkar. Bunların kökleri yukarıya uzanır. İlk gövdeden fışkıran yapraklar da bu kök salkımlarının arasında kaldığı için cansızlaşır. Kararır. Karardığı için de bunların bir anlamda kök-yaprakları olduğu söylenebilir. Toplayıp kaynattıkları zaman tencerenin içinden toprak kokusu gelir.

Kayalıkların başında yeniden bir güvez ışık parladı. Parladıktan sonra da peşinde al telekler bırakarak önce yükseldi, sonra doğrulup düz bir çizgi halinde ormanın üstünde süzülmeye başladı. Kışı yukarıdaki oyuklarda geçirmiş kartallardan biri. Kırmızı kartal. Kırmızı kartal. Öyle büyük ve heybetli görünüyordu ki, ansızın öfkeye kapılıp ormanı kucaklayacak, hem de ağaçların topunu birden yutup yok edecek gibi görünüyordu. Başını birden çevirip. Çatık kaşlarıyla. Hem de o kancadan demirden burnuyla ormana baktı, bakınca da suyun kenarında korkuyla bekleyen ceylanlardan birini gördü. Daha önce de dediğim gibi. Toprağın içinde, hem de dünyanın içindeki, dünyanın merkezindeki gölde

kış boyu dikilen. Sonra da kırmızı beneklerinden sesler çıkaran o yavru ceylanlardan biriydi bu. Ayaklarının ucunda kınalı katı parmaklar taşıyordu ve bastığı yere de. Ayak izi değil. Ayak izi değil. Kına lekeleri ve kan izleri bırakıyordu. Bacakları güçsüzlükten ve deneyimsizlikten titriyordu, su o kadar canlı gür akıyordu ki, göğsüne sıçrayan sulardan ürküyordu hayvan. Balıkları da korkunç acı birer tehdit olarak görmesin de ne yapsın? Suyla birlikte topraktan fışkırarak çıkıp A. Ormanları'na gelmiş, gelince de neye uğradığını şaşırmıştı. Bir ceylan ormanda ne yapar, kırmızı, kiremit tozu gibi bir ceylan, hem de gözleri ıslak bir ceylanın ormanda yapabileceği tek şey korkmaktır. Korkmayı ceylandan öğren, diye boşuna dememişler. Korkmak bana göre değil, korkup da ne yapacağım, korkmak da nereden çıktı, demeyeceksin. En büyük eksiğimiz korkudur, neden dersen, onu öğrenmeden ondan kurtulamayız da onun için.

Sonra, bu kırmızı kartalın yarayışlı gözleri vardı. Kış boyunca hiçbir şey görmediği için. Buz onu bir bakıma kör ettiği için. Şimdi açıkçası gözlerinin acıktığını hissediyordu. Patırtılar çıkararak kalktı, kanatlarını açınca, bu kırmızı kartal, öyle bir şey oldu ki, sanırsın kayalıkların yarısı kopup ayrıldı, böyle toz toz parçalar dökülüp aktı. Ama kartalın patırtısından başka bir şey duyulmadı, çünkü kurnaz, kurnaz bir kartaldı bu. Biraz gök gürültüsü gibi göründü ama yumuşak, hafifçe silkelenen çarşaflar gibi kıpırdadı duruldu. Ormanın üstüne kırmızı bir gölge düştü. Kartal, gözleri biraz kanlanmış gibiydi. Ama yorgun değil. Yorgun değil. Bir kırmızı kartal, düşününce, ancak yaralandığı ya da vurulduğu zaman yorgun olabilir ki bu da ona büyük bir haksızlıktır.

Ceylanın ürküp de kaçmasını istemedi. Gerçi bu küçük ceylanların böyle durumlarda kaçacak mecali olmaz. Küçük ceylanlar taze kan ve sinirden oluşur, yani aslına bakılırsa çevik, çalak olmaları gerekir ama onlara kırmızı kartallarla domuzları. Ayılarla kurtları kim öğretsin? Yani o temiz kanıyla uyanık kaslarını kullanamaz. Korku onu hareketsiz kılar. Ama daha önce, çevresini saran gölgeyi kavramaya çalışır. Üstünden güneşli bir bulutun geçtiğini sanır. Kıpırdayan gölgelere anlam vermeyi bilmediği için artık hareket etmesi de olanaksızdır. Ceylan yönelmez. Kaçmak için de içine eskilerin bilgisinin gelmesi gerekir. Gelmedikte başını kaldıramaz. Şanslı değilse. Şanslı değilse.

Su akıp köpürüp gidiyordu. Hayvan suya bakıyordu, ince, titrek, kırıldı kırılacak bacaklarıyla çamur balçık bir otlu keseğe tutunmuştu. Köpüklü yosun bulaşığı ayaklarını öyle acıtıyordu ki. Sonra suya baktıkça kendini de görüyordu biraz. Ama görüntü değişip duruyordu sürekli.

Birden, kartalın pençelerini sırtında hissedince, kemiğinin gerçekten kırıldığını düşündü. Hem de belinden amansız bir çatırtı geldi. Gözleri büyüdü ıslandı. Gözlerinden ansızın yaşlar fışkırdı. Bunlar bir zaman birlikte havalandılar. Ceylan o kadar deneyimsizdi ki, ilkin, sudan kurtulduğu sıralarda, ormanın belki de böyle bir yer olduğunu düşündü. Belki de orman böyle bir yerdir. Belki de orman belimizin kırıldığı bir yerdir. Yukarıdan bakılınca oysa her şey çok güzel görünüyordu. Filizler patlamış, yepyeni ağaçlar gövermişti.

3.

Yine su çağşak köpüklü, nemden ve yeşilden göğerip yılan gözü gibi parlayarak, göz göz kaynayarak K. Nehri'ne dökülüyordu. K. Nehri yerinde durmaz, taşıp delirerek, yatağını durma büyüterek akardı. Kıyıdaki taşların üstünden su dantelleri fışkırırdı, ak köpüklü bu dantel örgülerinin içinde kıvrımlar oluşur. İğne uçları da oya gibi gelip insanın sanki yüzüne batıverirdi. Suyun da, dantelin de sesi vardır. Bahar ayları başladığı zaman, ölü sincaplar bu sesle irkilerek uyanır ve büyük nehri gülümsek gözlerle izlemeye koyulurlardı. Öyle akardı ki, bir yandan bakıldıkta deniz sayılırdı da nehrin şu karşı kıyısı görülmezdi. Hem içinde bir ada da görülmezdi. Adasız deniz. Adasız deniz, köpükler saçarak, gürüldeyerek yanında yöresinde ne varsa alır, korkunç götürürdü.

Bahar aylarında bu K. Nehri'nin işine karışılmazdı. Sağı solu belli olmaz, denirdi. O zaman, yani Âşık Şenlik buralardan geçip de Sara'nın başına gelenleri anlattığı zaman, onu dinleyenlerin o kadar ciğerleri yanmıştı ki, bu Sara'yı bulup çıkarmak için K. Nehri'ne kafa tutan gençleri zorlukla zapt etmişlerdi. Ama gençlik de işte budur. K. Nehri gençleri büyüler, onları kendine benzetir. Benzetince de bu akarsuyun başında durup. Bir bakıma onunla dalaşmak gerekir. Âşık Şenlik, çıplak gençlerin akarsuyla dalaştığı hikâyeleri anlatmaya bayılırdı. Suya çıplak girilir. Suya çıplak girilir, çünkü su neyse çıplaklık da odur. Başka türlüsü de düşünülemez.

Civan Yusuf, kır atın üzerine binmişti. Atın kaslarını deri öfkeli kemerler gibi hissediyordu bacaklarının arasında. At titreyip çokşurdukça çocuk da sevinçten havalara uçuyordu. Babası onu ilk kez çıkarmıştı oraya. Neden dersen, bunların bu kır attan başka bir şeyleri yoktu ve. Babası için atı Yusuf'a vermek demek, bana bak, artık benim bu dünyada işim bitti, hem de yapılacak pek bir şeyim kalmadı. Bundan sebep bizim bu aile yadigârı kır atımızı tutup sana veriyorum, demekti. Kır atımız bu K. ilinde hem de bütün ülkede bir tanedir. Soyu da tükendiği için. Yani soyunun son evladı ve de

torunu olduğu için yukarıdaki büyük ve yakışıklı Allah ona bir nevi ölümsüzlük bağışlamıştır. Bu yüzden de o artık ölümsüz hem de kutsal bir attır. Kutsal denmekle dalga mı geçiyorsun, ömrün yetip de görürsen anlarsın. Sen elden ayaktan düştüğün zaman o da delikanlı olacak. Delikanlı da değil, daha o zaman bile titrek yaman bir tay olacak ve ondan sonra da öyle kalacak. Ona çıktığın zaman. Yani çıkıp eyere oturduğun zaman sen de bir yandan ölümsüz olacaksın ve sırtın yere gelmeyecek. Zemzem şerbetini de ciğerine kadar içmiş olacaksın.

Civan Yusuf, bunları babasından da, anasından da o kadar dinlemişti ki, atın gerçekten ölümsüz olduğuna. Bir yanıyla Köroğlu soyuna dayanıp. K. iline de Kâzım Karabekir tarafından getirildiğine inanmıştı. Bu at Köroğlu soyundan gelir, bize gelmesi de boşuna değildir, derdi soranlara. Göğsü kabarır, atıyla yola çıkıp eşkıyalık yapmak için can atardı. Kayışını tuttuğu zaman, o yüksek eyere oturup da yolun karşısına. Sonra ilerideki ormanlara ve ormanın arkasında sisli uzanıp giden A. Dağları'na baktığı zaman. Oradan bütün dünyayı görebildiğini düşünürdü. Dünyayı ancak bir atın sırtında görebiliriz. Dünya büyük. Dünya büyük. Ama kır at da başlı başına bir dünya gözü. Aman insan bir kır ata, hem de ölümsüz ve Köroğlu'ndan miras bir kır ata bindiği zaman öyle bir yükselir ki, işte, uçmak da bunun bir yarısı. Burak da bunun bir yarısı. Ama ona Allah tarafından başka bir görev verilmiş. Verildikten sonra da bir daha buralara, K. iline salınmamış ki cennette böyle konuklar için ne makamlar var.

Yirmi yaşındaydı Civan Yusuf, kolları ince uzundu, saçları sık, kara başına, ensesine dolanıp durmuştu. Biçimli burnu, çıkık çenesi, koyu mavi gözleriyle yeni doğmuş da dünyayı tanımaya çalışır gibi yıkıldı yıkılacak bir yürüyüşü vardı. Dizleri pantolonunun üstünden sivri sivri görünürdü, bazen, ayaklarının korkudan titrediği, neredeyse boşluğa tekme attığı olurdu. Benim de marazım bu, ne yapalım ki bana da böyle bir maraz vermiş, durup da bana bu işi niye yaptın diye soracak değilim. Hem de daha terbiyemi o kadar kaybetmedim. Allah'a terbiyesizlik yapmayacaksın. Bir bildiği var ki, benim de ayağımı titretmiş.

Kimi zaman düşündüklerinden utanır, kendi kendine gülmeye başlardı. Sonra başını iki yana sallar. Aklına doluşan şeyleri öteye savurarak kızarırdı.

K. Nehri'nin yanına varınca durdu, at iri başını kaldırıp nehrin karşısına baktı. Boynu titredi atın. Civan Yusuf eğilip önce atının boynunu okşadı, sonra da onu yelesinden öptü. Öpünce, babasının kokusuna benzer bir koku geldi yeleden. Bir yele de böyle kokar mı, kokmaz olur mu, bu yele önce rüzgârdan geçmiş, sonra ta uzaklardan, Akdeniz gölünden tuz alıp gelmiş. Sonra da, dağda bayırda dolaştıkça türlü otun kokusuyla kokmuş. Ama aynı zamanda âşık babasını da uzun uzun dinlemiş ki biraz da ona benzemiş. Sabah saatlerinde, babam artık delirmeye başlamış, demişti Âşık Kerem. Hem de öyle bir perişan olmuş ki, köylünün ve çoluk çocuğun maskarası olmuş. Yürüdüğü zaman kapıları bulamıyor, duvarların içinden geçmeye çalışıyormuş. Birileriyle otursa bir söylediğini bir daha söylemekle milleti canından bezdiriyormuş. Aynı zamanda. Aynı zamanda, her şeye kızıyormuş artık. Bir de hayvanlarla dalaşıyormuş. Kır atı al, git babamı getir. Ama babam artık çok yaşlandı, belki sana sarılamaz. Yani sırtına bindiği zaman sarılamaz. O zaman sen de ne yapacaksın? Onu önüne oturtacaksın ve alıp geleceksin.

Sonra sarılmışlardı, sarılınca da Yusuf işte bu yelenin kokusuna benzer bir koku almıştı babasının boynundan. Kenger sütüne benzer bir kokuydu bu. İnsanın burnunu acı toprağın bir kokusu gelmiş de tarazlamış gibi acıtıyordu.

4.

Suyun başında durup sağına soluna baktı. K. Nehri öyle taştı taşacak görünüyordu ki, sanırsın yerin altında bunun bir uzantısı var. Yerin altında bir deniz var ve bu da bir nevi yanardağ. Fırlayıp kalkıp dünyayı tümden ele geçirecekmiş gibi görünüyordu. Yukarıdaki su akmıyordu sanki de, bir yerlere yetişmeye çalışıyordu. Havanın üstünde bir gürültü duyuldu, gölgenin biri bir yandan öbür yana tekinsiz aktı geçti. Yusuf'un aklına, babasının söylediği manilerden biri geldi:

Bacadan gölge geçti
Gönlümden damla geçti

Ne yapacağım, ben şimdi ne yapacağım, diye düşündü. Gerçi altımda kır atım var, isterse bu taraftan karşıya uçarak geçer. Hem de durup dururken karnının altından iki yaman kanat çıkarır, bu kanatlar da kartal kanadı gibi suyun üstünde patırtılar çıkarır ki uçları akarsuyu yalar geçer, ah ah. Güldü. Ama istemez, istemez, dedi. Şundan ki, bunu ben yaşım küçük olduğu için daha hak etmedim. Bana daha nasip olmadı. O kadar kolay değil. Kolay mı öyle, hakikatte nasılsa Allah katında da öyle, bir güzellik ve yarayışlık istiyorsan, bunu öncelikle hak edeceksin. Çalışmayana ekmek de yok. Öyle mutluydu ki, atına baktıkça, başını kaldırıp K. Nehri'ne, onun öte yakasındaki ormanlara, sisli dağlara baktıkça yüzü pençe pençe kızarıyordu. Hem de gözlerinden yaş gelecek oluyordu. Gülüp söyleyip duruyordu kendi kendine. Olur böyle, dedi. Şimdi o zaman, bu tarafa doğru gideceğim ve bir geçit arayacağım. Nasıl olsa su bir yerde seyrelecek değil mi? Seyrelmeyen su mu olur? Su, seyrelmezse kaldır at, bir işe de yaramaz. Yarayışlı değil.

Atın başını çevirdi, nehir boyunca aşağıya inmeye başladı. Havada kekik kokusu vardı yine. Rüzgâr aklına estikçe esiyordu. Esince de otların kokusunu getiriyordu ki bunların içinde reyhan da vardı. Reyhan. Reyhan. Sen yaz kış dinlemezsin. Suyu gördüğün

zaman da amansız alıp yürürsün ki o kadar olur. Kokudan, suyun yosunundan, havanın apak ışığından burnu yanmıştı. Bulurum, buralardan bir geçit, bir seyrelme bulup geçerim, deyip deyip gülüyordu. Bakarsın hayırseverin biri biz yokken gelip bir köprü bile yapmıştır, olur mu olur. Ona öyle geliyordu ki, çevresinde ne varsa, yapraklar, ot sürgünleri, yüzeye çökelmiş su, sis, hatta ağaç gövdeleriyle bunların irili ufaklı dalları. İşte ormanın içinde ve suyun üstünde ne varsa kıpırdanıp duruyordu. Durup dururken de her şeyin sesi geliyordu. Bir çıtırtılar ormanıydı. Yeni uyanmış gibi gerilip esneyip. Açılan genişleyen bir orman.

Tam o sırada bir ses duydu. Ama o suyun gürültüsünde, o kıyamet gürültüsünde, inlemeyi, sızlanmayı andıran bu ince sesi nasıl duydu da başını çevirdi bilemedi. Derken, ağaçlardan birinin altında bir karaltı gördü. Dizgini çekti. Bir zaman atın üstünde bekledi. O biçimsiz karaltının ne olduğunu anlamaya çalıştı. Ama öyle anlamak mı olur? Sonra dayanamadı, bacağını topladı, kır atın sırtından indi. Çamur balçıktı her yer, su toprağın altını üstüne çıkarmıştı, devedikenleri, çilotları bastıkça fırlayıp insanın üstüne sıçrıyordu. Yeryüzü sanırsın üstüne basan ne varsa uzanıp da ele geçirmeye çalışıyor. Hem de bayağı acıkmış gibi. Hem de ortalıkta, eski devirlerdeki o adam yiyen bitkiler varmış gibi. Civan Yusuf korktu. Çevresine baktı ilkin, birini öldürdüler de, öldürdüler de buraya bıraktılar, dedi içinden. Ama ölmemiş işte. Ağaca yaklaştı, yaklaşınca da çok sürmedi, karaltının kendi yaşlarında bir kız olduğunu anladı.

Ama yine ne yapacağını bilemedi. Kızın başında durdu, ellerini önünde birleştirdi. Bir zaman baktı öyle. Kızın ıslak elbisesi sıyrılmış, dizlerinin üstüne çıkmıştı. Elleriyle koruduğu için Yusuf kızın yüzünü göremedi. Ama o zaman kız birinin yaklaştığını anladı, soluk alıp vermeyi kesti. O kadar korkmuştu ki, gerçi soluk almıyordu ama kalbinin inip kalktığı görülüyordu. Ürkek ve başından sanki çok büyük felaketler geçmiş bir kızdı bu. Üstelik bir yerlerde uzun uzun mahsur kalmış da neden sonra oradan çıkarılmış gibiydi. Kolunu kaldırıp başını çevirerek Yusuf'a baktı. İnce uzun bir boynu, şaşılacak kadar beyaz bir yüzü vardı. Kaşlarını çatmış, ağlamayı kesmişti. Yusuf'u görünce güçlükle doğruldu, eteğini düzeltti. –Korkma, dedi Yusuf. Sonra, çok önemliymiş gibi, dönüp geldiği yönü gösterdi. –Bak, şuradan geçiyordum, dedi, hem de

atımla beraber. Şu bir türlü kişnemeyen at var ya, işte şuradaki, işte o. Bizim atımız Köroğlu soyundan gelme olduğu için. Hem de çok yaman bir at, bacakları çelikten. İşte tam şuradan geçiyordum, sesini duydum, yani bu suyun gürültüsü de var ama duydum yine de. –Ne yapayım duyduysan, diye ağlamaya başladı kız. –Olur mu, dedi Yusuf, duydum ki ağlıyorsun, yani o yüzden de benim gelip sana bakmam gerekir. Zaten, sen ağladığın için, daha atım da gitmez bir yere. Neden dersen, o soylu bir attır da onun için. Sen ağlarsan o öldüm Allah bir daha bir yere kalkıp da gitmez. O gitmediği için ben de gidemem. Zaten gönlüm de elvermez. Kız korkudan titreyerek oturdu, bacaklarını kollarının arasına aldı, başını önüne eğdi, çaresizce beklemeye başladı.

5.

O sırada hava birden kapanır gibi oldu. Biri gökyüzüne bir perde çekti sanki, ışık azaldı ve. Azalınca da kızın yüzüne bir karaltı çöktü. Civan Yusuf'un canı sıkıldı. Çocuk birden küstü. Küstü. Ayaklarına baktı, elini cebine soktu. Sokunca da dünden beri orada bekleyen kanfeti fark etti. Yeniden, işte o şekeri anımsayınca yüzü renklendi, yüzünün içinden ışık seli geldi geçti. Gözü açıldı. Kanfeti cebinden çıkardı. Üfledi. –Baksana, dedi. Kız doğrulup oturmuş sağa sola bakınıyordu. –Bak, dedi Yusuf yeniden. Kız baktı. –Al bak, bunu sana vereyim. Hem de bu iyidir, çok taze. Anam dünden vermişti de ben de cebime koymuştum. Anam, biliyor musun. Güldü, kendi kendine öfkelenir gibi oldu. Yüzü kızardı. Yusuf. Yusuf. Utanıp öfkelendiği zaman yüzünde al benekler çıkardı. Başına sıcak basardı. –Nereden bileceksin, dedi. Ah ah, sen benim anamı nereden bileceksin ki. –Ne diyorsun sen be, dedi kız. Elif. Yüzünün yarısından ıslak bir güneş geçiyordu o sırada. Saçlarının ucu kurumuş sararmıştı. Başının ortasından da buhar yükseliyordu.

Kara parlak, arada mor yalımlar saçan kunduz kürkü gibi koygun, uzun saçları vardı Elif'in. Bu saçlar yüzüne dökülmediği zaman. Ya da ince beyaz elleriyle saçını alıp da kaldırdığında. O zaman teniyle saçının rengi öyle farklı görünürdü ki. Kimi zaman, bu kız bu dünyaya nereden gelmiş. Nasıl olmuş da gelmiş derlerdi. Kız saçını arkaya atınca, Yusuf kızın gözünün üstündeki kırmızı lekeyi fark etti. Gözün içine bir kan zerresi damlamış gibiydi. Elif, arada bir şeylere kızardı da. Yine de sesini çıkaramazdı pek. İşte öyle kızacak olduğunda bu kırmızı leke büyür gevşer, sonunda neredeyse tüm gözüne yayılırdı. –Ne diyorsun sen, diye yineledi kız. Öfkeye kapılacak da kalkıp Yusuf'un üstüne yürüyecek gibi bir an için titredi. Ama o kadar yorgun ve perişandı ki, biri bir şey dese de ağlasam diye düşünüyordu. Ah şimdi biri acıklı bir söz söylese de ağlayıversem. –Bir şey demedim, dedi Yusuf, bir şey mi dedim şimdi ben? –Dedin ya, dedi Elif, işte saçmalayıp duruyorsun ya, biliyor musun biliyor musun deyip duruyorsun ya. Nereden bileyim ben senin ananı?

Yukarıdan bir gürültü geldi, hayvan başını kaldırdı, bir şeylerden bezmiş gibi bakındı. İri bıçak sineklerinden biri yanından uğultuyla geçti.

O zaman Yusuf elindeki şekeri anımsadı. Güldü. –Ya, dedi, anam bu kanfetlerden bana verir. Ama fazla vermez. Fazla vermez. İki günde bir. O da keyfi yerindeyse. Ona kalsa bu şekeri sabahtan akşama kadar yemek gerekir ama biz zengin değiliz. Ah zengin olsaydık. İnsanın şeker yiyecek, hem de sabahtan başlayıp akşama kadar kanfet yiyecek kadar parası olsa. O zaman onun ne derdi olabilir, değil mi? Bak işte ben de bunu sana vermek istiyorum, al hadi. Deyince kızın bir elini sıkıca kapattığını anladı. Kız güldü, elini açtı, açınca da elinden kucağına, eteğinin üstüne bir avuç madımak döküldü. Bozulur, ağlar gibi oldu yeniden, başını öne eğdi. Yusuf gidip onun yanına oturmak istedi. Ama korktu yine. Sağa sola baktı. Aman burada bu kızın bir sahibi olur. O sahibi de gelir beni döver. Bir kişi olsa atım beni kurtarır. Ama iki kişi olurlarsa. İnsanın sağı solu belli olmaz. Burada beni de, atımı da, bu kızı da öldürürler.

Bazen, çevresinde kimse olmadığı zaman, ulu bir cesaret gelirdi Yusuf'un içine. Düşünür, düşündükçe cesaretlenir. Aklından geçirdiği her tehlike için mutlaka bir kurtuluş çaresi bulurdu. Bulduktan sonra da her güçlük o kadar kolay aşılır görünürdü ki, çocuk oyuncağı. Çocuk oyuncağı. O zaman da durup durup her şeyden neden korkacaksın.

Ama kimse yoktu çevrede. Güneş biraz daha yükseldiği için ağaç diplerinden, çayırdan, otların üstünden buhar akıp çıkıyordu. Bir yerlerde Yusuf'un tanımadığı bir kuş ötüp duruyordu. Hem de yabani bir kuştu o. Kaba, gür ve düzensiz bir sesi vardı. Geride, su kenarında kır at arada titreyerek sesler çıkarıyordu. Yusuf kimseyi göremeyince yüreklendi, gidip kızın yanına oturdu. –Bunları mı yiyordun, dedi, madımak destesini gösterdi. Kız başını salladı. –Çok güzel, dedi Yusuf. Daha ne olsun. Daha ne olsun. Buralarda yemeye bundan iyisi bulunmaz. Anam çorbasını yapar, hem de ayran içinde. Bak, anam bu işleri yaptığı zaman yemeye doyamazsın. İçine böyle buz parçaları gibi tuzlar atar. Kesme bırakır. Sen de yapar mısın öyle, sen yapmasan da anan yapıyordur mutlaka. Al, ben sana kanfet vereyim, sen bana madımak ver, olmaz mı?

Kız bir kez gülsün, diye düşünüyordu. Birisi kötü olduğu zaman, hele bir de senin yüzünden kötü olduğu zaman, yerinde duramazsın

ve. Senin de canın sıkılır. Dünyada ne kadar kötü insan var oysa değil mi? Ama hepsi yalan. Hepsi yalan. Kötülerin canları da öyle bir sıkılır ki, Allah onları düşürdüğü duruma kimseyi düşürmesin. Civan Yusuf, ne zaman annesinin suratı asılacak olsa canından bezerdi. Böyle bir yaşamak olmaz, diye düşünürdü.

Kız güldü. Kucağından birkaç dal madımak alıp Yusuf'a uzattı. Yusuf da elindeki şekeri ona verdi. Bir zaman sessizce bunları yediler. Sonra ışık yeniden parladı, otların üstünden yükselen buhar ses çıkarıyordu. Hışırdıyordu. Buhar, böyle, yeryüzünde biraz oyalanıp tüttükten sonra kalkıp yeniden dolaşmaya başlıyor, çalı diplerine süzülüyor, otların arasında yangın merdivenleri gibi burgaçlanarak dolanıyordu.

6.

Kır atın canı sıkılmış gibiydi. Hayvan başını kaldırıp ofuldadı, sonra ağır hareketlerle dönüp K Nehri'ni izlemeye koyuldu. Suyun içinde iri köpük başları belirip kayboluyor. Sonra bu köpükler birleşip balonlanıp parlıyordu. Arada iri taş parçaları gibi sarı yumru balıklar sıçrayıp akıyordu. Suyun içinde, baharın, arada uçan balıklar peyda olurdu. Bunlar, suyun üstünde, ortaya çıktıkları zaman kalkıp ağızları açık uçmaya başlarlardı. Ama bu her zaman olmazdı. Bazen görünmeyecekleri tutardı. Bu nedenle de. Yani bir var bir yok oldukları için, büyük hayranlık görürlerdi. İşte bunlar bir nevi efsane olmuştu. Görmeyen inanmazdı. Bu sırada nehirden bir balık yükseldi. İlkin, sudan çıktığı zaman bu balık, öbür balıklar gibi sarı kunt parladı. Kır at başını kaldırıp balığa şöyle bir bakacak oldu. Suyun akışı başını döndürmüştü. Gözleri büyümüştü kır atın. Ama balık havada asılı kaldı. Kalınca da birden, iki yanından kanatlar fırladı. K. Nehri'nin mavi mor suyu sıçrayıp akıyordu balığın üstünde. Kır at ürktü, birkaç adım geri çekildi. Sonra da, tadı kaçmış gibi, burnundan soluyarak nehre sırtını döndü. Civan Yusuf'la Elif yine ağacın altında oturup duruyorlardı. Başlarının üstünde yaprak hışırdıyordu. Hava arada soğuk soğuk estiği için yüzleri kesiliyordu.

Şekeri yiyince Elif'in keyfi yerine gelir gibi oldu. Dudaklarını yaladı, içine keskin bir nane kokusu yayıldı. Koku ağzından, kulaklarının içinden bir esinti gibi çıktı geldi. –Hangi köydensin, diye sordu Yusuf'a. –Buradan işte, dedi Yusuf, bunu söylerken, köy hemen orada, arkalarındaydı sanki, dönüp ağacın arkasındaki bir yeri işaret etti. Katı bir rüzgâr esti, cılız ağaçlardan biri devrilecek gibi oldu. –Hiç görmedim seni ya, dedi kız. Gerçi sen de beni görmemişsindir, nereden göreceksin. Yüzünden bir hoşnutluk duygusu geldi geçti. Rahatlamış gibiydi artık. Yusuf güldü. –Doğru ya, çok doğru söyledin işte bunu, dedi, çok doğru söyledin. –Neden, dedi, kız, neden doğru söyledim ki, nereden biliyorsun doğru söylediğimi? –Bana sen hep doğru söylersin gibi geliyor da ondan, dedi Yusuf, sen hangi köydensin bakalım? Bunu duyunca K. Nehri'nin

öbür tarafını gösterdi kız da. H.'den, dedi, ben, ben neredeyse ahırdan hiç çıkmam. Bizim birkaç hayvanımız var ya, babam da çokluk ilgilenmez ama ahır dediğime bakma, temizdir yani, hem de ben kokusunu severim. Oraya ışık girer, iyice ışıklıdır, ışığın içinde de toz olmaz. Yusuf güldü, kızla konuşmaya başlayınca rahatlamıştı biraz, hem de keyfi yerine gelmişti. –Anladım ya, hem de şimdi daha iyi anladım. Ahırdan hiç çıkmadığın için de bu kadar beyazsın. Ve de güneşte, ayazda kavrulmadığın için bu kadar güzel olmuşsun.

Elif'in yüzü asıldı. Yine gözündeki kırmızı gölge büyüyecek gibi oldu. Bir parça madımak aldı kucağından, sonra bıraktı. Sonra da bu madımaklardan bir dalını alıp parça parça etti. –Benim güzelliğimden sana ne, dedi. Sen bunu niye söylüyorsun ki, söyle bakalım, ne yapacaksın sen benim güzelliğimi? Birden, birden korkmuş da öfkeye kapılmış hem de küsmüş gibiydi. Başını çevirip öteye baktı. Nehrin karşı tarafında. Ulu ağaçların yeşerip patladığı bir yükselti görülüyordu. Bundan sonra da dik gövdelerinden sakız damlatan ak ağaçlarla dolu bir orman vardı. Dalların üzerinde, damlarken kuruyup parlamış sakız tortuları bulunuyordu. Bu mevsimde suyun sesi yalnızca nehirden değil, ormanın içinden de, tarlalardan da gelirdi. O zaman, sakız damlalarının şırıldadığı zannedilirdi. Elif işte bu koygun sisli ormana baktı. –Güzel müzel deyip de canımı sıkma, dedi. Deyince Yusuf korktu. Bana da ne oluyorsa böyle, dedi içinden. Ne oluyorsa işte Allah benim belamı versin de kurtulayım. Sana ne elin kızından, in midir cin midir bellisiz. Hem de kaldırıp kanfetimi ona verdim. Bir şeyi anlamadığı zaman o kadar canı sıkılır, aklı öyle karışırdı ki, çaresizlikten elini ayağını nereye koyacağını bilemezdi. Yine öyle yaptı, telaşlandı, elini amaçsızca cebine soktu çıkardı. Ama sonra hızla unuttu bu düşündüklerini. Gülümsedi. –Tamam o zaman, dedi, madem öyle, madem bu dediğime o kadar kızdın, ben de lafımı geri aldım. Güzel değilsin. Hem de o kadar beyaz ve güneş görmemiş de değilsin. Ben de o zaman lafımı geri aldım. Kızma. Durdu. Bir zaman sessizlik oldu. Büyümüş yükselmiş yabani otların başı sallandı, kıpırdadı. Yusuf otların içinden bir yılanın geçtiğini sandı, o tarafa baktı ama bir şey göremedi. Elif ayağa kalktı. Elbisesi kurumuştu çoktan. Saçları da kurumuş. Uçları koyu sarı köpüklenmişti. Kırılıp dökülecek saman saçakları gibi olmuştu saçları. Ensesinden, boynundan, sırtından öyle bir kaşınma geliyordu ki, huzursuzluktan yüzü kararmış-

tı. Üstünü silkeledi, başörtüsünü buldu, yarım bağladı. Çok fena bozulmuştu. –Ne oldu, dedi Yusuf, gidiyor musun? –Gidiyorum, dedi Elif, bir de ben senin kadar terbiyesiz birini hiç görmedim, utanmadan çirkin, çirkin deyip duruyorsun bana. Yüzü asılmıştı iyice. Bir yandan da, Yusuf'tan kendisine bir zarar gelmeyeceğini anladığından beri, keyfine diyecek yoktu. Bu çocukta bir şey var, bir şey var, deyip duruyordu kendi kendine. Ama ne var, onu bilmiyordu işte. Yine de, ona sövüp saymak geliyordu içinden. Böyle, karşısında rahat ettiği biriyle konuşmayalı o kadar olmuştu ki.

Sırtını döndü, aşağıya, nehrin kıyısına doğru birkaç adım attı. Bir ara yeniden bir rüzgâr esince saçlarının ucu havaya kalktı, leçeğinin içi havalandı, sonra yeniden ensesine düştü.

7.

Ormanın içinden cılız bir kırmızı çığlık yükseldi. Birinin çok canı yanmış da. Dönüp dönüp ormanın içinde. İşte o canını yakanı arıyor. Hem de ileniyordu sanki. Beddua. Beddua. Ormanın içinden her zaman bir beddua yükselir. Neden dersen, orman durup durup kendi canını işte böyle kırmızı kırmızı yakar da onun için. Çığlık yükselince kız nehrin karşı tarafında yükselen koygun ağaçlara baktı. Orman birden kararmış, biraz da bu yana yaklaşmış gibiydi. Gövdelerin arasında sis dolanıyordu, büyüyüp küçülen bu katı sisin içinde hayvanların gölgeleri dolaşıyordu sanki. Sisi taşırlar. Sisi taşırlar, yoksa o kendi kendine kalkıp da iri yılanlar gibi nasıl aksın da gitsin. Ağaçların yaprakları büyüyüp ıslanmıştı.

Civan Yusuf hiçbir şey anlamamıştı bu işten. Ne diyeyim, ne diyeyim şimdi ben, ne diyeyim ki bu kız bana böyle ikide bir kızmasın, diye düşünüp duruyordu. İçi içini yiyordu üstelik. Böyle durumlarda, bu kadar küçük, hem de kendi yaşıtı, kendi yaşıtı ve. Ahırdan da çıkmayan bir kızı anlayamadığı için kendine sövüp duruyordu. Senin aklın, ey Yusuf, senin aklın beş para etmez. Senin aklını götürüp satsalar, bir tanecik kanfet alamazlar ki alsalar bile, o kanfet de senden akıllı olur. Yusuf'a boyu posu, koyu mavi gözleri, hem de kıvırcık saçları ve. Keskin bakışları için Civan demişlerdi. Ama işte öyle ürkek ve sessizdi ki. Civan Yusuf. Civan Yusuf. Buna kendini alıştırmaya çalışıp duruyordu. Ya bana korkak derlerse. Ya adım Civan Yusuf olmaktan çıkıp da Korkak Yusuf olursa. O zaman ben ne yaparım, diye düşünürdü arada. Düşününce de, işte bu düşünceden de korkardı. Korkunca da hep olduğu gibi bacağı titrerdi. Ama ne yapsın. Ne yapsın. İçinde bir yerde yumruk büyüklüğünde bir nesne vardı sanki. Bu nesne de işte korku nesnesiydi. Onu oradan, karnının orta yerinden çıkarıp almadıkça. Onu başından def etmedikçe cesareti de gelmeyecekti. Cesaret dediğimiz şey herkese gitmez. Hem de başa bela, beter nazlı bir şey. Bu nedenle de ele avuca sığmaz. Bir insanın aklı başında olsa, ne zaman o insan oturup ne zaman kalkacağını bir bilse. Ama o işi de Allah herkese vermemiş.

Ama kızı çok beğenmişti, kız ağacın altına oturup da dizlerini kollarının arasına aldığı zaman. Saçlarının sararmış ucunu eline alıp da yüzünü astığı zaman işte bu Civan Yusuf'un kanı çekilmişti ki o kadar olur. Bana bir şey oldu, bana bir şey oldu, ben ne diye korkuyorum ki bu kadar, ne diye dilimi yuttum ki böyle, diye geçirdi içinden.

Kız ayakta ikircikli öyle bir zaman daha bekleyince. –Adın ne, diye sordu Yusuf. –Elif, dedi kız ona bakmadan, şekerin yarısını hâlâ avucunda tutuyordu. Kıyamamıştı sanki yemeye. Şeker ıslanmış parlıyordu parmaklarının arasında. –Benim de, dedi Yusuf, yutkundu, yani bana da, bana da Civan Yusuf derler. Hem de adım biraz dışarlıklı. Kız şaşırdı. –O ne demek, dedi, sonra da rahatlamış gibi gülümsedi. Bu çocuk da nedir anlamadım ki, diye düşünüyordu. Anlamadım, sanki biraz da saf. Çocuk hem de. Çocuk. –Şu demek ki, dedi Yusuf böbürlenerek, benim adım buralardan gelmiyor. Hem de benim dedem Köroğlu soyundan. Atım gibi. Atım gibi. Köroğlu da Bolu taraflarından kalkıp gelmiş. Ve dedemle kan kardeşi olmuş. Babam da bana Köroğlu'nun babasının adını vermiş. Omuzları yükselmiş, çenesinden ter akmaya başlamıştı. Yüzü, yanakları beneklenmişti yine. Kız güldü. Kollarını göğsünde birleştirdi. –Ne oldu sana, yoksa seni dövdüler mi, diye sordu Yusuf. Sorduktan sonra da ayağa kalktı. Islanmıştı otların üstünde. –Ben, ben, dedi kız, köyde, ahırda çok sıkılmıştım. Hem de babamdan bıkıp usandığım için, yani ve canıma tak ettiği için buralardan gitmeye karar verdim. Verince de bu sabah evden kaçtım. Sonra da işte... Dönüp karşı kıyıdan yükselen ormanı gösterdi. O işaret edince orman hareketlendi, bir çağıltı koptu. –Şuradan yuvarlandım, dedi. Buraya geldim. Sabah bu kadar kötü değildi su... Yusuf şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi. Nice sonra, o ayağa kalktığı için sabırsızlanmaya başlayan atına baktı. –Geçmiş olsun, dedi, geçmiş olsun ya, iyi iş yapmamışsın sen. Hem de bu yaptığın doğru değil.

8.

Hikâye

Köroğlu'nun babası olan Yusuf, o henüz kahraman olmadığı için. Kahramanlar kolay yetişmez. Ona zamanında çok eziyet etmişler ve o da insanlardan çok atları sevdiğinden. Allah tarafından ona çok yardım edilmiş. Hem de nasıl, onun o çok sevdiği atların eliyle. Bu kişi bir keresinde. Gözleri çoktan kör olduğu için, sevdiği bir atının üstüne çıkmış, çıkınca da, yani çıkmadan önce de uzanıp yine o kır atının kulağına fısıldamış. Demiş ki, sen, sevgili atım ve dünya ahret kardeşim. Beni falanca yere götür. Ama beni oraya illa ki şu yoldan götüreceksin. Öbüründen değil. Başüstüne. Yusuf atının sırtına binmiş. Ama at deyince. Zayıf, yıkıldı yıkılacak bir atmış bu. Hem de her zaman çok beter açlık çekermiş. Oysa dünya üstünde ot mu yok, devir başını karnını doyur. Meğer bu naz da, soylu atların huyudur. Neyse. Efendim. Başüstüne. Adam ata binmiş, at da onun dediği tarafa yıkılmış yola düşmüş. Bu hikâye olduğu zaman Yusuf daha ellisine varmamıştı ama temiz kırk yılını da görerek geçirmişti. Yani dünyayı da, dünyanın kokularını da iyi bilirdi. Atın, sözünden çıkmadığını da işte o kokudan anladı. Yüzü güldü. Gelgelelim, gittikleri yolun üstünde bir nehir vardı ve. O nehir işte bu K. Nehri'nden başkası değildi. K. Nehri, dünyanın en önemli ve kutsal bir suyudur. Burada at durup düşündü. Gördün sen işi, diye hayıflandı. Gördün sen işi, ne yapayım şimdi ben. Suyun başında durdu. Başını kaldırıp karşı kıyıya baktı. Karşı kıyının da canı çıksın, evi dini dikilsin. İnsanın başı döner, midesi bulanır. Ama o zaman işte, Allah tarafından ata bir ayrıcalık, hem de evliyalık verildi. At ince bacaklarını, kemiği sayılır göğsünü suya bıraktı. Ama su onu almadı. Sanırsın hayvan nehirde değil de döşenmiş yolda yürüyor. Hatta ayaklarının altından bir şakırtı çıkıyor. Böylece sırım gibi karşıya geçti. Ondan sonra ormana girerek. Varacağı yere, Yusuf'un emri gereği, onun istediği yoldan geçerek vardı. Doğrusunu Allah bilir.

9.

Birden bir gök gürültüsü yükseldi. Bulutlar karardığı için orman titrer gibi oldu ansızın, sonra kimi ışıklı yapraklar görünmez oldu. Işık yaprakları. Işık yaprakları. Bunlar bahar mevsiminde ortaya çıkar. Neden dersen, bu günlerde güneş, güneş gibi değildir de onun için. Uzanır yeryüzüne iner, böyle parmaklarını uzatır ve ağaçlara, o güne dek oralarda olmayan ışık yaprakları bırakır. Hem de bu, çok uzun zamandan beri böyledir. Tarihin yazılmadığı ve Homeros'un da ortaya çıkmadığı günlerden. İşte bu ışık yaprakları kirp deyip kesildi ve. Elif'in de yüzüne bir bulut karaltısı düştü. Alınmış gibiydi. Yüzünü astı. O kadar yorgun, güçsüz ve de umutsuz görünüyordu ki, ne yapsam, ne yapsam diye düşünmekten bitap düşmüştü sanki. – Öyle mi sence, dedi. Yusuf şaşırdı. Bir zaman konuşmadıkları için, Yusuf, ama aklı hep kızdaydı. Aklı gidip geliyordu, dedesini anımsadı, dedesinin eve girmeye çalışırken duvarlara çarpması geldi gözünün önüne. Hoş, belki de kapı oradadır. En doğru kapı, bizim girmeyi seçtiğimiz yerdedir ya, onun için.

Yüzü ne zaman değişse. Elif. Elif. Bu, Yusuf'a çocuklukta, toz toprak içinde geçirdiği günleri anımsatıyordu. Neden? Çünkü ölen bir kız vardı o zamanlar. Bahçede, daha doğrusu kapının ve ahır kapısının önünde birlikte oynayıp dururlardı. Misal, evcilik oynayalım diye tuttururdu kız. Yusuf onun adını anımsayamadı. Evcilik oyununa başlar başlamaz. Kız ona, sen git ahırı temizle, derdi. Yusuf da hemen ona uyarak kalkıp. Gidip ahırı temizlemeye koyulurdu. Döndüğünde kızı bulamazdı yerinde. Sonra kız bir hastalığa yakalandı. Bilincini kaybederek aylarca uyudu ve. Uyudukça da zayıfladı. Sonra da gömüldü. Yine de ondan geriye, hastalığı, ölümü değil de, kokusu kalmıştı. Arada. Rüzgâr estiği zaman, kızın boynundan bir meneviş kokusu gelirdi. Hem de reyhan gibi kokardı ama o da değil. O da değil. Güzelliğin kokusu aynı zamanda taze etin kokusudur. İşte Elif'in yüzü ikide bir değişince. Kız bir yüreklenip bir korktukça. O kokuyu alır gibi oluyordu Yusuf da. Ama o zaman da ne yapacağını bilemiyordu. –Bence öyle, dedi. Diyelim, diyelim

sen kaçtın gittin. Birden keyfi yerine gelmişti ya, kız ona hemen inandığı için, ne yapacağını ona sorduğu için gönenmişti ya. Elini kolunu sallaya sallaya, candan gülümseyerek anlatmaya başlamıştı. –Ya, diye devam etti, diyelim kaçtın. Sonra ne yapacaksın? Söyle bakalım ne yapacaksın? Buraya kadar geldin de ne oldu? Hem de zaten gelememişsin. Yara bere içinde kalmışsın. Dua et ki kurda ayıya rastlamamışsın. Yoksa bu alacakaranlıkta vallahi yer yutarlardı seni. Niye yutmasınlar? Ne güzel bembeyaz. Yanlış anlama da, yani ben kurdun yerinde olsam öyle düşünürüm. Ayrıca, bundan sonra başına ne geleceği de belli değil. Kimlerle karşılaşacağın da belli olmaz. Herkes de benim gibi efendi olmaz. Zaten benim atım var.

Elif güldü. Gülünce de yüzü açılır gibi oldu. Açılmadı da, yüzünün rengi değişti ve saydamlaştı. –Sen, sen, dedi, bir atın olduğu için efendi misin yani? Benim babamın da atı var. Hem de bizim köyde herkesin atı var. Civan Yusuf böbürlenerek bir iki adım attı kıza doğru. –Şimdi sen bu konuda çok haklısın. Ayrıca ben de bir halt ederek bu cennet hayvanına at dedim. Çok haklısın. Öbürlerine at desek bile, bu farklı, bu cennetten çıkma, hem de oraya girip çıkma yetkisi var. Yani, anlayacağın elinde kâğıdı var, devlet tarafından verilmiş. Öyle bir kâğıdın olduktan sonra. Ah ah, insanın öyle bir kâğıdı olacak bu dünyada.

O bunu söyleyince, kız yeniden güldü, rahatladı. Oğlan o kadar sevimliydi ki, Elif hiç böyle birine rastlamamıştı şimdiye kadar. İnsanın içinden hem acımak hem de gülmek geliyordu. Elif'in de işte pek kimsesi yoktu. Babası vardı, bir de abisi. Suratsız. Suratsız. Bunlar hemen hemen hiç konuşup gülmezlerdi. Gülseler de, bunu evde yapmazlardı zaten. Gidip başka bir yerde gülüp sonra eve gelirlerdi. Bir teyzesi biraz insana benzerdi, işte o kadar. Ahırdan çıkıp da bahçede oturmaya başladığı zaman, saatlerini onunla geçirirdi. Birlikte bulgur ayıkladıkları olurdu. –Sen de o zaman ona at at deyip durma, dedi, senin bu atın bir at değilse bana ne, o zaman sen de ona at deme, madem bizimkileri beğenmiyorsun? –Ne diyeyim, diye sordu Yusuf. –Bu, dedi Elif, atı göstererek, bu cennetten çıkmaysa madem, o zaman sen de buna Cennet de işte. Cennetten iyi isim mi olur?

Ayaklarının altından bir şırıltı aktı, suyun içinde renk renk bir şeyler belirdi. Sonra otların arasından eflatun bir ışık parladı çıktı, çıkınca da kız gözlerini kısmak zorunda kaldı.

10.

Suyun buğusu yükselip yükselip yanlarına geliyordu. Suyun içinden öyle tatlı bir nane şırıltısı yükseliyordu, buharın içindeki nane özü, kekik salkımı gibi gelip burunlarının önünden geçiyordu. Yusuf, bir an için aklına gelince, babasının verdiği işi anımsadı yine. Kır atı al, git dedeni getir, demişti ya. Ne zaman gidecekti, ne zaman suyun karşısına geçip de, dedesinin köyüne gidecekti? Ama olsun, dede delirmişse, zaten çaresi de yok, bir kere olan olmuş. Artık ikinci kere delirecek hali yok ya. CENNET, dedi, altımda CENNET olduktan sonra, zaten şu suyu aşar aşmaz varır giderim. Hem de bakarsın, karşıya geçince bu büyük at, bu CENNET uçmaya başlar. Başlayınca da... Ondan sonra değme gitsin. Zamanı gelince atıyla birlikte havada süzüleceğini düşünür gülerdi arada. Bir insan bir hayvanın sırtına binip de havaya yükselebilir mi? Olmuş mudur böyle bir şey? İşte bir Burak var ama onu gören olmuş mu bakalım? O bir hikâye, kutsal ve de çok büyük bir hikâye. Böyle hikâyelerin Kuran'dan farkı yoktur ya o yüzden hepsine saygıda kusur etmemek gerekir.

Birden yüzü gerildi, ciddi bir hal aldı, büyümüş, daha doğrusu gençlik yıllarını geride bırakmış da artık olgun bir insan olmuş gibi görünüyordu. Alnı terlemişti. –Bana kalırsa, dedi, bak şimdi Elif, bana kalırsa sen gel bu yoldan dön, böyle olmaz. Yolda yabanda perişan olmaktansa babanın evinde oturup ahır temizlemek yeğdir. Hiç değilse canın güvende olur. Gel ben seni köyüne götüreyim. Sağ salim götürüp teslim edeyim. Yoksa bu yaptığın akıl işi değil.

Kızın yüzünden yine koyu gri bir peri gölgesi geçti. Önce yüzünü astı, sonra yine üstüne bulutların karaltısı düştü. İnsan, şöyle kendine güvenip de. Bir işe kalkışıp da. Yarı yolda vazgeçmeyegörsün. İşte en büyük can sıkıntısı budur. Hem de can sıkıntıları içinde, insanı canından bezdiren en belalı şey. Daha ondan sonra insanın bir iş işleyesi mi gelir? Ama işte, böyle şeyler de, olur. Elden ne gelir. –Tamam, dedi, ama evde çok oturmaya da niyetim yok. Neden dersen, burada kalırsam, yani babamın evinde oturup ahırda

kalırsam, bundan sonra hiçbir şey değişmeyecek de onun için. Hatta daha kötü olacak. Daha kötü olacak. –Orası belli olmaz, diye güldü Civan Yusuf. Ayrıca, insan olan insan umudunu yitirmez. Değil mi? Bakarsın babanın durumu değişir. Belki daha çok para kazanır. O zaman da seni biriyle evlendirir. Hem de şöyle varlıklı biriyle. O zaman ahır yerine konakta otururşun, fena mı olur? –Ölme eşeğim ölme, dedi Elif. Sen, "Güldükçe Yüzünde Güller Açan, Ağladıkça Gözünden İnciler Saçan Kız" masalını biliyor musun? –Bilmiyorum, dedi Yusuf. Sonra durup gökyüzüne baktı. Yukarıda bir gökyüzü yoktu da, oralardan gelip geçen bir bulut gezegeni vardı sanki. Hem de bu gezegen durmuş ikisini izliyordu. –Bilmiyorum, dedi yeniden, anlat da dinleyeyim. –Sonra anlatırım, dedi Elif, şimdi keyfim yok, hem de çok yoruldum ve senin de dediğin gibi perişan oldum. –Sen bilirsin, dedi Yusuf. Sen onu anlatırsan, belki ben de bir gün sana Köroğlu'nun atının nasıl öldüğünü anlatırım. Ama çok acıklı bir hikâyedir o, ben aslında hikâyelere pek inanmam. –Neden? –Çünkü onlar yerinde durmaz, kim anlatıyorsa onun keyfine göre değişirler. İşte bunun için. –Peki, dedi kız, o zaman sen de bana o dediğin hikâyeyi anlatırsın.

Sonra güldü. Utanır gibi oldu. Oğlanın göğsünden kendisine doğru bir sıcaklık yayılıyordu sanki. Sıcak bir ses gibi. Ama bu sesin ne söylediğini Elif bir türlü anlamıyordu. Babam beni okula gönderseydi, bu kadar cahil olmazdım belki, diye geçirdi içinden. Hem bu çocuğun ne dediğini de anlayabilirdim. Deminki korkusundan, ürkekliğinden, titremesinden eser kalmamıştı. Birden aklı başına gelmiş gibiydi. Ya bunun yerine hırsızla, uğursuzla karşılaşsaydım, dedi içinden. Şansım varmış.

Civan Yusuf'un kafası karışmış gibiydi. Ne diyeceğini bilemedi bir zaman. Yüzünde benekler çıktı. Avuç içleri terledi. Sonunda dayanamadı. –O zaman, dedi, o zaman CENNET'e binip buradan gidelim. Ben, ben, benim atım ikimize de yeter. Onun sırtında inan olsun ordu saklanır. Hem de Kemal Paşa'nın ordusu gibi. Ama önce bir geçit bulmamız gerekir, su çok deli deli akıyor. –Neden, dedi Elif, senin atın, yani CENNET, Köroğlu'nun atı değil mi? Bence suyun içinden geçebiliriz. Boşuna gidip de geçenek aramayalım. Yusuf'un benzi attı. Yüzü terledi. –Olur, dedi çaresiz. Öyle de olur. Öyle yapalım. Sonra dönüp atına baktı. Nehirden su sıçrıyordu kır atın üzerine.

11.

Hava bir açılıp bir kapanıyordu. Yağmur yağacaktı da, gökyüzünde buna izin vermeyen bir şeyler vardı sanki. Bu yüzden de bulutların yerinde durduğu yoktu. Ayrıca, bulutlar yere de inmiş gibiydi. Ormanın içindeki ulu ağaçların tepesi sisle kapanmıştı. Bunun içinden geçip giden ve korkunç sesler çıkaran karaltılar vardı ki, bunların gözü karanlığı gördüğü gibi sisi de görürdü. Ağaçların, çalı diplerinin ve tomurcuklanmış çiçek filizlerinin arasından patırtılar yükseliyordu ve. Birbirinin peşine düşmüş hayvanların da açlıkları seslerinden anlaşılabiliyordu. Arada, aşağılardan geğirtiler yükseliyordu. Toprak kendi kendine geğirip yükseliyordu sanki. Hem de topaklanıp kabararak hareket ediyordu.

SUS BARBATUS, bu manzarayı anımsıyordu elbette. Yeni değil. Yeni değil. Arada çamur deryasını ve su boylarını özlediği oluyordu. Suyun akışını ve kulaklarından süzülüşünü hayal ediyordu. Su, kulağının içinde önce bir şırıltı çıkarıyor. Sonra uğuldamaya başlıyordu. Ama o zaman başkaları da vardı. Şimdi içinde, eski gerçek yaşamın anısının azaldığı oluyordu. Kuşkusuz. Dışarıdan bakıldığı zaman, bir sis gölgesinden başka bir şey değildi artık. Yavaş yavaş anlamaya başlamıştı. Ben, diyordu kendi kendine, bana bir bakan, benim ardımda ne olduğunu görür. Ben artık görüntüyü taşıyorum. Ardımdaki ağacı herkes görebilir. Bununla birlikte, işte artık bazı eski görüntüleri unutmaya başlamıştı. Suyun başına gider. Burnunu uzatır. Yüzeyde kıpırdayan yaprak gölgelerine öfkeyle bakardı. Ama bu ayrıntılar gidiyordu aklından önce. Yine de, canlanmış ve kaynamaya başlamış ormanı iyi biliyordu. Aynı biçimde, bu kaynama yine baştan çıkarıyordu onu. –Üşümüyorsunuz ya, dedi SUS BARBATUS.

Faruk, yaraları artık tümüyle iyileştiği için, bir bakıma, zinde hissediyordu kendini. Gözünü dikmiş, aşağıda kıvrışan ormana bakıyordu. Ama Aysel yorgundu çok. O da Faruk'un beline sarılmış ve uykuya dalmıştı. –Ne üşümesi, dedi Faruk. Bu havada üşümek mi olur, yine de, bana kalırsa, bu kadar uyumakla iyi etmedik biz.

–Neden, dedi SUS BARBATUS. –Neden olacak, benim içimde, hem de doğduğumdan beri, bir merak cini var da onun için.

Bunu duyunca irkildi SUS BARBATUS. –Ne oldu, diye sordu Faruk. Yeniden konuşmaya başlamak öyle bir hoşuna gitmişti ki, biraz eğlenmek, hem de domuzun ürkmesini, şaşırmasını ya da olabilirse gülmesini istiyordu. –O lafı bir daha ağzına almasan iyi edersin, dedi SUS BARBATUS. Faruk şaşırdı. O sırada, aşağıdan, ormanın içinden bir geğirti yükseldi. Çocuk başını çevirip eğilerek aşağıya bakınca Aysel'in rahatı bozuldu. –Ne oldu ki şimdi, diyerek uyandı kız. O sırada yine koyu koygun bir sis bulutunun içinden geçiyorlardı. K. Nehri'nin üzerinden yine buğu yükseliyordu ve. Bu buğunun içinde de kül rengi dolanıyordu. –Bir şey yok, uyusaydın ya sen, dedi Faruk.

Ama artık uykusu kaçmıştı kızın. Bir daha da uyuyabilecek gibi değildi. Zaten ne olup bittiğinin farkında da değildi henüz. –Neredeyiz, diye sordu. –Aslına bakarsan, dedi Faruk, gerçekte Ç. Gölü'nün içinde sayılabiliriz. –Öyle mi, dedi Aysel. Ama burası hiç de göle benzemiyor. –Ama sis var ya, dedi Faruk, bir bakıma, gölün altıyla havadaki sis aynı şeydir, düşünecek olursak, biraz seyreltilmiş bir göl. Aslında havanın kendisi de öyledir, gökyüzü yukarılara tırmanmış bir göldür. Bunu söyledikten sonra güldü, konuşmak kadar güzel bir şey mi var, diye geçirdi içinden. Eskiden, çocuklardan bazıları, özellikle melankoliye eğilimli olanlar, sessizliğin nasıl büyük bir nimet olduğundan söz ederlerdi. Gerçekten, sessizlik, düşüncelere dalmanın iyi bir yoludur. İnsan kendi içinde, kendi zihninde bir yolculuğa çıktığını düşünebilir. Neden olmasın? Ama bu tek başına bir yanılsamadan başka bir şey değil midir? Düşüncelerimizi üretiriz. Bunun için de el emeği gerekir. Ayrıca salt düşünmek de, salt konuşmak da olanaklı değildir.

12.

Yukarıda, ormanın üstündeki bulutlanmış gökyüzünde kuşlar uçuyordu, bu kuşlar da, çok yükselmeyi sevmiyorlardı, çünkü yüksek bölgeler kartallara aitti. Öbür yırtıcılar da buralardan geçerdi ve. Bunlar böylece aşağıda olup bitenleri rahatlıkla görebilirlerdi. Bir ara SUS BARBATUS'un içinden öfkeli bir çalak doğan gelip geçti. Lacivert koyu mor gözleri vardı bu doğanın. Bir yandan da, yoğun sis ve kırağı onu beter etmiş olacaktı; gagasıyla kanat uçlarından su damlıyordu. Yorgun. Yorgun bir doğandı bu. –Söyler misin, dedi Faruk, senin o Bekir Komutan'la ne işin vardı? Aysel şaşırdı. Bir zamandan beri, yani başına o kadar şey gelmişti ki, köyde mahsur kaldığını da, Bekir Komutan'ı da, daha pek çok şeyi unutmuş gibiydi. Duymamış gibi yaptı. Zaten konuşsa, ağzından nelerin çıkacağını da bilmiyordu artık. –Bekir Komutan'la ne işim olacakmış ki benim, dedi. –Onu sormadım, dedi Faruk, onu seversin ya da o seni sever, olabilir. Bence, bana kalırsa, dünyada oluyor böyle şeyler. Ben daha öncesini soruyorum. –Bu seni ilgilendirmez, dedi kız. Artık beni de ilgilendirmiyor. Neden dersen, bana bir haller oldu da onun için. Artık kendimi başka biri olarak görüyorum. Hem de bambaşka biri. Bunun için de sevineyim mi, üzüleyim mi bilemiyorum. Aslına bakarsan, galiba sevinmek gerekir, zaten bir bakıma daha cesur... Böyle söyleyebilirim, cesur biri oldum ben. İşte bu şaşırtıcı, garip. Ama güzel yani ne bileyim. –Çok haklısın, dedi Faruk, işte bu dünyada böyle garip şeyler oluyor. Zaten bular olmasaydı, bence, dünya çekilmez bir yer olurdu.

O zaman Ç.'yi, ilçedeki günlerini anımsadı yeniden Aysel. Sana birini getireceğim, sana birini getireceğim, demişti kızlardan biri. Nilgün'dü. O kadar bulanık anımsamalardı ki bunlar. Aysel bir türlü yüzleri ve sahneleri gözünün önünde tutamıyordu. Birden, ilkokul öğretmeni Gülser Hanım geldi gözünün önüne, kadın şöyle bir güldü geçti. Nilgün'ün yüzünü de işte böylece unutacaktı neredeyse. Unutmak bir hastalık. Soyut bir çürüme. Bir yerinden küflenmeye başlıyor ve sonra da yayılıyor. Ç.'de bu işler böyle olu-

yordu. Sanki adam işini gördükten sonra ona para vermeyecek. Sanki o bir orospu değil de mahalleden bir kız. Ama küçük yer, ister istemez bu iş böyle olacak. Başka da yolu yok. Yazın, daha geçen yaz. Geçen yaz. Bir arabaya binip. Cennet Bahçesi denir bir yere gitmişlerdi. Çünkü ne de olsa bu yer gerçekten cennet gibi, böyle ağaçlarla kapatılmıştı ve saklı bir yerdi. Bu tanışmalar da ancak orada olabilirdi. Bekir Komutan'ın kara, kemikli yüzüne ağaçların gölgesi düşüyordu. O kadar sıkıntılı. Köşeye sıkışmış gibi görünüyordu ki, hem de sigara üstüne sigara içiyordu. Ben, ben, dedi, çok zaman oldu. İlkin, ne için çok zaman olduğunu anlamamıştı da. Bir yerlerden bir su geçiyordu. –Yani, dedi durup dururken Aysel, yani cennet zaten saklı bir yerdir, değil mi? Bunu duyunca dönüp kızın yüzünü görmek istedi Faruk, şaşırmıştı. –Ne demek şimdi bu, dedi, anlamadım. –Yani işte Cennet Bahçesi vardı, Bekir Komutan da oraya gelmişti önce. Yanlış anımsamıyorsam, dediğim gibi, ben, ben her şeyi karıştırıyor olabilirim. –Eh, bu çok da kötü bir şey değil, dedi Faruk rahatlayarak. Deyince de döndü yeniden, aşağıyı şaşkın şaşkın izleyen SUS BARBATUS'a sarılası geldi. Gülümsedi. –Niye kötü olmasın ki, diye kızdı Aysel, ben her şeyi yavaş yavaş unutuyorum ve karıştırıyorum. Niye kötü olmasın bu, ben de bunu anlamadım. –Unuttuklarının yerine yeni şeyler öğrenirsin de onun için, dedi Faruk. Misal sen şimdi cennetin saklı olduğunu söyleyince, benim de aklıma cennetin gerçekten de saklı olduğu geldi. Daha doğrusu, saklanmış. Kendiliğinden saklı değil yani, anlıyor musun? Aralarında fark var.

Bu sırada SUS BARBATUS yeniden geğirdi. Canı sıkılmıştı. –Ben gidip bedenimi görmek istiyorum, dedi. –Ben de artık insanların arasına karışmak isterim, dedi Faruk. Önce senin dediğini yapalım da sen gününü gör. Sonra da biraz insan görelim, sıkıldım.

13.

SUS BARBATUS deyimleri bilmezdi. Faruk'la Aysel'in söylediği şeylerin de çoğunu anlamazdı. Ama çabuk öğrenirdi. Çabuk öğrenirdi. Belleği güçlü olduğu için. O sağlıklı olduğu zamanlarda. Gövdesinin bir ağaç gövdesi, koyu sağlam bir kütük gibi yaşadığı zamanlarda, bir bakıma, ölümsüz olduğunu da hissederdi. Ama nasıl bir ölümsüzlük? Başından beri kendinden "o" diye söz edebildiği için. Bu nedenle belleği işte böyle güçlüydü. Unutmuyordu. Nuh'un gemisi bile geliyordu gözünün önüne. Bu gerçi yoğun bir yağmurla ve su kütleleriyle geliyordu. O yüzden her şey bulanık. Belli belirsiz gelip geçiyordu. Canı sıkıldı. Kokuları yeniden eski katılığıyla almak istiyordu. Arada bir. Arada bir çalı diplerinde durup bulduğu nesnelere sürtünmek istiyordu.

A. Dağları birden kabarıp gürleyerek göğerdiği için manzara o kadar değişmişti ki, ilkin ne yöne gideceğini bilemedi. Havada, ağaçların üstünde dolanıp durdu bir zaman. Sonra Kenan'ın kendisini sürükleyip getirdiği yolu tanıdı. Az aşağıda, bayırın bittiği yerde hatta, Kenan'la Zeynep'in evinin bacasını da gördü. Ne kadar küçük. Ne kadar küçük. Bunlar birlikte ormanın ağzına doğru alçaldılar. Alçalınca da yabani devedikenlerinin, cinçarın, tatlı çilotlarının kokusundan, yabani yaman kekiklerin kokusundan deliye döndüler. SUS BARBATUS kabarmış otlarla koyu lacivert küpeli çiçeklerin üstünde bir zaman dolandı. Kabarmış, terlemiş çiçeklerdi bunlar. Işık vurdukça kanatlarından yalımlar dökülüyordu, hem de, böylece, yerin altındaki maden ışıkları gibi parlıyordu. Ç. Ç. Buralarda, toprağın altında adsız çukurlar bulunuyordu. Mercan kayalıkları gibi yabanıl parlayan ve. Işığını da başka yerlerden alan cevherlerdi. Güneşten değil. Güneşten değil. Güneş nasıl girebilirdi ki A. Dağları'na. SUS BARBATUS, belleği ile birlikte yön duygusunu da yitirmeye başlamıştı artık. Bütünüyle ölmeden önce, belleğimizi kaybederiz. Neden dersen, bellek de tıpkı bedenimiz gibi taş topraktır da, onun için. Faruk bunu biliyordu. Eski eylemlerimizi yeniden yapmak istiyorsak, bize yeniden beden gerekir. Yani madde

gerekir. Bazen, oturup arkadaşlarıyla Marksizm üzerine tartışmaya başladıklarında, Faruk, Faruk, Faruk. Tüm duygusal tasarımları hafif bir gülümsemeyle karşılardı. Madde karşısında vicdan, sevgi, merhamet, bütün bu... Bizde bu güzel çağrışımları uyandıran ne varsa, aslına bakarsanız, hepsi yan ürünlerdir. Zira yapılmışlardır da, onun için. Düşünceler gibi, duygular da maddenin fabrikasından çıkmıştır. Ama olsun. Olsun. Yine de güzeldir bunlar. Sonra, yine içlerinden biri, Marksizmin insani duygulara karşı olmadığını, tersine bu duyguları gerçek temeline oturttuğunu söyleyerek karşı çıkardı Faruk'a.

İri çiçeklerden birinin üstünden bir arı fırladı kalktı. Kalkınca da, o iri başlı beyaz çiçek, işte üstünden bir yük kalkmış gibi tartılarak gerinip rahatladı. SUS BARBATUS, bir an için sanırsın bir aydınlanma yaşadı da derin bir soluk bıraktı. Bu kere, bu kere tam yenilmiş gibiydi. –Buradaydı, dedi, buradaydı ama artık yok. –Belki de tümden yok olup gitti, dedi Faruk. –Ne, ne tümden yok olup gitti, dedi Aysel. –Canım işte domuz, domuz yok artık. Buraya kadar. Herhalde ormanın yasalarından biri de bu. Neden dersen, işte kış ayları geçip de toprak uyanınca, yani epey acıkmış olacaktır. Olunca da kabarıp uzanarak yeryüzünü yemeye başlayacaktır.

Aysel yüzünü astı. –Ben nedense çok sıkılıyorum, dedi. Ağlayacak gibi olmuştu birden. Faruk'a sarıldı. Ormanın içinde bir rüzgâr esti, bu rüzgâr Aysel'in saçlarını yaladı geçti. –Sanki bir şeyler olacaktı da yarım kaldı, dedi, yani yarım kalmadı da hiç başlamadı, hiç başlamadı.

SUS BARBATUS birden irkildi. Bayırdan yukarıya doğru bir köpeğin havlaya havlaya koşarak yaklaştığını gördü. Havada yine çiçek kokuları dolaşıyordu.

14.

Bahar başlangıcında bu çiçekler birbirleriyle yarışırlardı elbette. O zaman bilmem havadan, bilmem yer madenlerinin gücünden. Bu çiçeklerden, hem de çiçek salgınından kimin galip çıkacağı hiç belli olmazdı. Yalnız bazı tarlalarda bazı güçlü, kök salmış çiçeklerin sözü geçerdi. Bunlar özellikle çok şekerli oldukları için. Arı milletinin de hoşuna gittiğinden yerlerini kimseye bırakmaz, buzlar erimeye başlar başlamaz koyu mor patlayıp açılırlardı.

KARAGÖZ, çiçek saldırısı başladığı zaman çılgına dönerdi. Birden, içerideyse eğer, birden homurdanır. Ağlayıp inler gibi sesler çıkararak sedirin altından çıkardı. Bir yerlerde bir şey unutmuş gibi. Hem de çok lazımlı bir şey unutmuş gibi huzursuzlanır. Kalkıp bir an önce, aslında kendisinin de pek bilmediği o yere gitmek için sabırsızlanırdı. Kendi çevresinde dönerek. Çakallar gibi acı iniltiler çıkararak, paslanmış boğazındaki hırıltıyı temizleyerek kapının önüne dek gelirdi. Böyle durumlarda kapıyı KARAGÖZ'e açmak gerekirdi elbette. Herkesin bildiği bir şeydi bu. KARAGÖZ. KARAGÖZ. Onu anlamak için çok şeyler bilmeye gerek yoktu.

Sonra, çiçekler hakkında çok şey bildiği de söylenemezdi elbette. Çiçeklerle bir şey yaptığı da. Onları yiyemezdi ne de olsa. Oyun. Oyun. Ama onların arada bir başlarına kıpırdamaları. Titremeleri. Sanırsın yeryüzüne konup konup kalkıyor. Hoş, bu bazen olurdu da. Kimi çiçekler, kurulmuş pelerinler gibi döne döne birden havalanır. Tarlalarda, ormanın içinde vızıldayarak uçmaya başlardı. Bu onu o kadar şaşırtırdı ki. Pelerin. KARAGÖZ bu çiçeklerin kendisinden bir şey alıp götürdüğünü düşünerek çıldırırdı. Yeryüzünü alarak. Onun elinden, yeryüzüne ait ne varsa hepsini alıp götürürlerdi sanki. Zaten yeryüzü belirtilerle doludur. Kıpırtılarla doludur. Bu kıpırtılar da öyle ilginçtir ki, ormanlar, tarlalar ve bunların üstünde yükselen o gri koygun A. Dağları birden kanayacaktır sanki. Böylece KARAGÖZ çocuk gibi inlerdi. Kıpırdayan, sonra da elinden kayıp giden pelerinli çiçeklerin peşinden giderdi. Uzaklaşıncaya kadar. Dalın, şeytan uçurtmalarının gökyüzüne karışarak. Siste kaybolup

gidişini görünceye kadar. Sonra durup onun kaybolduğu noktaya kederle bakar. Sonra başını çevirip geldiği yönü gözden geçirir. Sonra yine bir zaman gökyüzünün eriyen sisini izlerdi. Pembe dilini çıkarırdı. Dil, ağzından bir kadife kesiği gibi sarkardı. Islak uzanır. Çiçeklerin arasına damlamak isterdi.

Sonra küçük, biçimli ak başını eğerek. Sanırsın dikkatini artık başka bir şeye vermek istiyor. Bir süre düşünür. Sonra gülümser. Sonra vazgeçer. Ormanın içinde başka kıpırtılar aramaya koyulurdu.

Tepeye çıkınca durdu. Yine dilini çıkararak olan biteni anlamaya çalıştı. Her şey çok değişmişti elbette. Önceki yazın koyu mor çiçekleri gitmiş, yerine sanki ormanın içine ak toz serpmişsin, küçük, ışıl ışıl ak papatyalar gelmişti. Yeniden kar yağmış, diye düşündü. KARAGÖZ. Ne yapacağını bilemedi. Şaşkınlıkla, başını sağa sola çevirerek sanırsın bir kurtuluş çaresi aradı. Yolda kalmış da, daha doğrusu geçit vermez kayalıkların içinde kalmış da bir ışık, aşağıdaki tarlaların yeşilini gösteren küçük de olsa bir delik, bir aralık arıyor. Hem de benim buradan bir kurtulmam lazım, diyerek. Papatya tarlasına basmak da istemiyordu. Geçen kış, geçen kış, buralarda Aynur'la yine amaçsızca dolaştıkları zaman buz kesekleri ayaklarını nasıl dalamıştı. Cam kırıkları çatırdayarak. Durup Aynur'u beklemeye karar verdi.

Ama sonra, hemen önünde soğuk ıslak bir şey gördü. Soğuk, gözalıcı, parlak çeliğe baktı eğilerek. O sırada elbette, elbette ona yetişmeye çalışıyordu Aynur. Sen bir akıncısın, önden gidip bana tehlikeyi haber vereceksin ya, onun için, derdi Aynur. O kulağına eğilip bunları söylediğinde KARAGÖZ öyle ciddileşir, bütün dikkatini öyle bir toplardı ki bir akıncı olurdu gerçekten de. Sonra kızın sesi duyuldu. *Kova kova indirdiler yazıya*, diye bir türkü tutturmuştu, *tut ettiler al kınalı tazıya*... Aynur. Aynur. Tüfeği görünce o da durdu. Gözleri parladı birden.

15.

Suya bir şey olmuştu. Yalnızca şimdi değil. Bir daha hep böyle köpürüp kabararak. Belki gittikçe çoğalarak akacak gibiydi. Bu kere başka ya, diye düşündü Civan Yusuf. Hem de bu kere çok başka. Ona göre artık K. Nehri dağlardan gelmiyordu. Gelse, A. Dağları'nda bu kadar korkunç katı ve parlak su nasıl bulunsun? Öyleyse yine yerin altından, aşağıdaki sonsuz puynardan geliyordu. Köpük çıkararak patlayıp akıyordu. Havva anamız suyun köpüğünden türemiştir. Ondan sonra da artık sular ondan çıkmıştır. Yani su ondan sonra kendine Havva anamız adında bir kaynak yaratmıştır. Yine de, ne olacaktı öyleyse? Durup başını kaşıdı. Kepini çıkarıp eline aldı. Kulağının ardı kızarıp terlemişti hemen. Benim küheylanım bu suya dayanamazsa, dedi. Dayanamazsa ve ona yazık edersem, o zaman beni de kaldır at. Tüh, bana da yazıklar olsun. Yine gözünün önüne geldi. Suya kapılıp gidersem, dedi, kapılıp gidersem. Kapılıp gidersem.

O sırada hava yine birden karardı. Koyu lacivert hem de katı gölgeli bir bulut gelip ormanın üzerinde durdu. Yerleşti. Bulutun içinde ak bir kılıç belirip kayboldu. –Yağmur yağacak ya, dedi, hem de bela bir yağmur yağacak. Gördün mü? –Gördüm, dedi Elif. Ne yapacağız, bu yağmur inmeden geçelim. Geçelim de işimize bakalım. Nehrin karşı yakası sislenmişti. Suyun üstünde köpüklerden, sıçrayan damlalardan bir kabartı oluşmuştu ki, bu kabartının içinde küçük sarı yavru balıklar da bulunuyordu. Bir uğultu alıp yürümüştü. Civan Yusuf, Elif'i belinden tutarak kaldırdı, kaldırıp CENNET'in sırtına koydu. Aman düşmesin diye de tembihledi. Sonra kendisi çıktı. O çıkınca kır at başını eğip kaldırdı. Kır atın gözleri büyüdü. Hayvanın gözleri sulanmış buharlanmıştı. Ağzının kenarı da köpüklenip göğermişti. Boynunun altındaki, göğsünün üstündeki kaslar kabarmıştı iyice, titremeye başlamıştı. CENNET. CENNET. Böyle zamanlarda başına gelecekleri iyice bilirdi. Kır atın bilgiden sırtı ürperir. Bir haberi ya da onun sezeceği herhangi bir şeyi, havada burgaçlanarak ilerleyen, yayılan bir koku gibi

düşünmek gerekir. O zaman bu bilgi kokusu atın başının üstünde dolanır ve. Böylece yele titremeye başlar. Kulaklar tedirgin kasılıp açılır, bu da demektir ki, kır at biraz da. Görülmeyeni duyar. Civan Yusuf ya da babası. Bu ikisi diyelim uzakta, Ç. Ovası'nın ortasında bir şeylerden korkmuş olsun. Ya da kır at onları hiç görmesin. Evin içinde. Evin içinde bulunsunlar. O zaman onların dedikleri de, akıllarından geçirdikleri de. CENNET'e ayan olur. Kuyruk kamçıya dönüşür, gözler ıslanarak. Sonra atın döşü gerçekten de eski yaman orduların kalkanlarına benzerdi. Kabarıp soluk alan bir kalkandı. Zaman zaman. İç geçirerek ofuldadığı olurdu.

Civan Yusuf CENNET'in üstüne çıktı, Elif de beline sarıldı onun. Kız titremeye başlamıştı. Ama içi ısınmıştı. İçi ısınmıştı. Bir Civan Yusuf değil de. Bir Elif de oydu sanki. Ne olacak ki, diyordu. Kime ne ki. Ben bir akılsızlık ettim de çıktım geldim. Bir insan bu kadar akılsız olur mu? En çok korkaklar akılsız olur. Korkağın akılsızlığı da bir başka. Onunki hiçbir şeye benzemez. O hele bir şeyden korksun, ah, ah bir kere korksun, bundan sonra onun biri beş olur. Onun korkusu enik gibi yavrulamaya başlar, içinden içinden içinden. Onun her yerinden yeni korkular fışkırır. Ama işte benden korkağı da nereden bulunsun. Acaba bu K. ilinde benden korkağı gelsin de nereden bulunsun?

Saçları ağzına girmişti. Ama sırtına binince. Atın gerçekten de başka türlü bir at olduğunu hemen anlamıştı. Seğiren bir attı bu. Seğiren at güçlü olur.

Civan Yusuf dizgini çekti, kır atın karnına hafifçe vurdu. At önce kararsız kalmış gibi biraz geriledi, bir ara başını eğip ayaklarının altına baktı. Sanırsın önünde bir şey var da önce ondan kurtulacak. Ama sonra K. Nehri'ne doğru birkaç adım attı. Yağmur atmaya başlamıştı.

16.

Önce suyun üstünden, sonra yaprakların arasından bir hışırtı yükseldi. CENNET tedirgin dikkatli bir adımla K. Nehri'ne girdiği zaman damlalar irileşmiş, suyun üstünde baloncuklar oluşmakla korkunç bir uğultu başlamıştı. Buradan çıkamayız, diye düşündü Civan Yusuf. İnsan olan bu suyun içinden çıkamaz ya, bakalım. Elif gözlerini kapatmış yine deminki gibi sızlanıyordu. Böyle zamanlar için kuşkusuz. Kuşkusuz birkaç dua öğretmişti annesi ona. Hem de okuyup üfleyerek. Elif, duaları bir müzik parçası gibi öğrenmişti, içinden sayarak, ritim tutarak. Başını indirip kaldırarak annesinin söylediklerini yinelemişti. Bunu o kadar çok tekrarlamışlardı ki, bazı geceler uyanır, kan ter içinde, uykusuzluktan başı ağrımış. Ama böyle bilinçsizce yinelerdi. Sayı sayar gibi bir hali vardı hem. Başını indirirdi. Evin tavanında sayılmaya hazır gölgeler belirirdi. Sobanın gölgesi dua parçalarına bölünürdü. Anne. Anne. Sanırsın duayı öğretmiyor da kızına teslim ediyor, benden sonra sana lazım olur, diyerek. Gerçekten de, çok yaşamamıştı bundan sonra. Gitgide zayıflamış. Yattığı yerden kalkamaz olmuştu. Sürekli terliyordu. Gözbebekleri de yerinde durmuyordu bir türlü. Bir şey yemiyor da ondan, demişti babası. Bir şeyler yese, ah bir şeyler yese. Bütün derdi o. Yoksa doktora, hastaneye ne lüzum var.

Derken kır at önce sarsıldı, sonra sırtını akıntının geldiği yöne vermek istedi. Ama su o kadar koyu lacivert ve. Öyle katıydı ki. Su değil. Su değil. Kayalar yuvarlanıyordu. A. Dağları'nın ne kadar katı korkunç kayası varsa erimiş akmış, K. Nehri'nin yatağına inmişti. Patırtılar çıkarıp parçalanarak. İçinden çakmak alevleri fışkırarak. Hayvanın bacakları kırılacak gibi oldu. Kır at olduğu yerde titredi. Nöbet geçirir gibi oldu. O zaman Elif gözlerini açtı. Suyun buğusundan, laciverdinden başka bir şey görünmüyordu. Kıyıyı da göremiyordu. İleride, sudan sonra ne olduğunu da. Çağlayıp geçen sudan sonra bir ufuk var mıydı bakalım? Orman da apansız çekip gitmiş gibiydi. Sonsuz, bitimsiz çağşak su koyulup koyulup devriliyordu. –Ne yapacağız, diye bağırdı. Civan Yusuf'tan

ses gelmedi. Dilini yutmuş gibiydi Civan Yusuf. –Ne yapacağız şimdi, diye yeniden bağırdı kız. O zaman Yusuf kıpırdadı, o taş kesilmiş, tirim tirim titreyen kollarını CENNET'in boynundan çözdü. Dönmeye çalıştı ama olmadı. Su içinde kalmışlardı ki su köpüklenerek ağızlarına doluyordu. Civan Yusuf başını hafifçe çevirdi, ağzındaki suyu, ağzına, gözlerine girip çıkan taze suyu boşaltmaya çalıştı bir zaman. –Ben sana demiştim ya, dedi sonra. Ben sana dememiş miydim? Aşağılara bakalım da bir geçit bulalım, dememiş miydim? Kız yeniden gözlerini kapattı. Somurttu. Birden her şeyi, her konuştuklarını unutmuş gibiydi. Ellerini gevşetti, Yusuf'un belini bırakacak gibi yaptı. Yapınca da dengesini kaybetti, meğer o kadar güçsüz hafif, o kadar dayanıksızdı ki. Bir dal, dal da değil, bir yaprak gibi suyun üstünden geçip gidecekti. İri, güçlü, amansız bir dalga geldi. Bu dalga da koyu koygun bir lav akıntısı gibi gelip kızın göğsüne çarptı.

Elif, Elif. O zaman soluk alamaz oldu. Ciğerlerinden biri büyüdü, içeriye sığmaz oldu, boğazı tıkandı, gözlerinin önü karardı. Feri kaçtı. Civan Yusuf can havliyle dönüp kızı boynundan yakaladı. Nasıl Allah tarafından bir güç kuvvet geldiyse. Su sıçradıkça gözlerine doluyor. Her yanlarını yakıyordu. Bu zaman su sıcak mı olur. Sıcak mı olur. Sanırsın suyu iyice kaynattıktan sonra getirip yatağına bırakmışlar. Hem de bıraktıkları zaman buharlanarak fokurdayan bir su. Amansız mecalsiz bir ecel suyu. Gelip gelip burunlarını tıkıyordu. Civan Yusuf kızı boynundan yakalayınca korktu bir an için. Aman kız elimde kalacak, diye geçirdi içinden. Ben ne ettim de bu işe karıştım. Ben, ben işte yoluma gidiyordum da sonra bir ses duydum. Bazen, duyduğun seslere aldırış etmeyeceksin. Hem de her sese kulak kabartırsan olacağı bu. Ben durmuş sadece bir geçit aramıyor muydum? Kız atın sırtında oturmuyordu artık. Boynu çocuğun kolunda, bacakları dalgaların arasında, ölmüş gitmiş gibi, çırpınmadan, su yutup duruyordu.

Civan Yusuf ne yapacağını bilemedi. Bir eliyle ata, bir eliyle kıza sarılmış ağladı. Sonra CENNET'i uyarmak istedi. –Aslanım, dedi, küheylanım. Hem de Köroğlu'nun atı. Ben sana demedim mi, ben sana, gidip de bir geçit arayalım, belki de, bakarsın bir köprü buluruz, dedim mi demedim mi? İşte, ya küheylanım, ya. Sen bir başkasın ama daha değil. Daha ben onu hak etmedim. Yağmur canlarına kastederek öyle yağıyordu ki, ama böyle durumlarda

CENNET'in de ta eski zamanlardan alıp getirdiği bir huyu vardı. Kır atın huyu güçlüdür, çünkü çok eski zamanlardan gelir. Allah ona ve onun soyuna biraz ayrıcalık tanımıştır da ondan. Biraz soluk almak gerekir, diye düşünerek başını kaldırdı, gözleri belermişti. Hayvanın, kan oturmuştu gözlerine.

17.

At gibi at suda belli olur, derlerdi. Suyun içinde, hem de köpüklü. Bu gibi durumlardan kurtulmayı bilen at iyi bir attır. Bir keresinde, Yusuf daha küçüktü o zaman. Annesinin de canı balık çekmişti. Fakat bu balığın K. Nehri'nden değil, daha uzaktaki, ta arı yatağının, yani kovanların yanındaki sudan alınıp getirilmesi gerekiyordu. O temiz su Horasan'dan gelirdi de ondan, üstelik balığı çok daha lezzetli olurdu, balığın içinden tereyağı akardı. Yusuf'un annesi de o tereyağlı balığın kokusu için ölür biterdi. Neyse. İşte o sabah bir atın sırtına binip babasıyla yola çıkmışlardı. Ama o at da güvez dolgun bir attı. Bacakları da çelikten yapılmıştı. Çifte namlu gibi bacakları vardı. Civan Yusuf ata çıktı, babasının beline sarıldı, sarıldıktan sonra da işte yola çıktılar. Bir tepeye tırmandılar ki tepenin evi yıkılsın. Burada yol bittiği ve de ip kalınlığında bir patika geçidi kaldığı için. İnsan olan artık bundan sonra buradan yürüyemez, dedi babası. İşte bu yoldan yürünmesi olanaksız. İmkânı yok. Ama bizim çelik bacaklı bir atımız var ki, çelik de dökme değil, elde örülmüş. Yani bu atın bacakları için zamanında ustalar bir araya gelmiş ve göz nuru dökmüş. Belki bu at çok uzun ömürlü olmayacak, büyük yiğitlikler de göstermeyecek ama bacaklarına da diyecek yok. Kasların içinde kas yok da diyelim ak başlı yılanlar var. Böyle yutkundukça damar damar kabarıyor. Bizden önce belki ancak Timur'un atları işte. Timur'un atları. O da zor gerçi. Zor. Yusuf o zaman işte bu atın bir cambaz gibi uçurumun üstündeki iplik patikasından geçtiğine tanık olmuştu. At at değil, bir mıknatıslı oyuncak. Hayvan yola yapışıyor, basacağı yeri öyle iyi biliyordu ki, böyle yürünmez, buna adım denmez, dense dense yola kazık çakmak denirdi.

CENNET başını kaldırıp sudan çıkardı. Çıkarınca da püskürerek yükseldi titredi, sağlam, kararlı birkaç adım attı. O zaman nehrin içindeki bir yükseltiye çıkmış oldu. Civan Yusuf kır atın boynunu bıraktı, Elif'i kendine doğru çekti. Kızı böylece yeniden, hem de güven içinde yanına aldı. Bir kız bu kadar hafif mi olur, diye geçirdi içinden onu kaldırırken. Kızın iyisini de hafifliğinden anlayacaksın. Hem beyaz

hem hafif. Bir nevi pamuk. Pamuk. Atın sırtına yeniden oturunca kız çırpınarak uyandı. O kadar korkmuş, öyle perişan olmuştu ki ne yapacağını bilemedi ilkin. Sonra ağladı, yeniden sarıldı Yusuf'un beline. –Kurtuldun ya, dedi Yusuf. Allah'a şükür kurtuldun. Kapılıp gideceksin sandım. Yoksa bu su, hiç bu su insana acır mı, burada ne kimseler telef oldu bir bilsen, ah bir bilsen. –Allah senden razı olsun, dedi Elif. Beni bırakmadın ya. Yusuf başını çırptı, gülümsedi. –Bana sorarsan, dedi böbürlenerek. Bana sorarsan seni ben kurtarmadım, atım kurtardı. Ah ah, öyle bir at ki, öyle bir at ki... Ama gerisini getiremedi, yeniden güldü. Sonra birden aklına geldi. –Babam bu atı bana daha bugün verdi, dedi. Ama öyle bir gürültü vardı ki nehrin içinde, kız onun söylediklerini anlamıyordu hiç. Sarılmış gülümsek duruyordu sırtında. Allah bu çocuktan razı olsun, deyip duruyordu kendi kendine. Soluğu yerine gelmişti.

Ama bu kere de içine bir korku gelip oturmuştu. Ne diyecekti şimdi babasına? Ben canım sıkıldığı için kalkıp evden kaçtım. Bir daha da gelmek istemedim, burayı hepten bırakıp da gideyim dedim, sizden de sizin suratsız halinizden de bıktım usandım, o yüzden de aldım başımı gittim. Böyle mi diyecekti? Gel gör ki beceremedim. Nasip olmadı. Bu yüzden de geri döndüm mü diyecekti? Sonra, diyelim Civan Yusuf kır atıyla aldı götürdü onu eve teslim etti. Elif. Elif. O zaman, yani babası Yusuf'u gördüğü zaman ne olacaktı? Görüp de. Başını kaldırıp da. Başından da ağır dolmuş uzamış kaşlarının altındaki iri gözlerini belertip de. Kim bu herif? Ve de senin onun atında ne işin var, diye sormayacak mıydı? Beline de sarılmışsın. Kırk yıllık karı koca gibi beline sarılıp da böyle yolculuktan dönmüşsün?

Öyle bir korktu ki, oğlanın belini bıraktı. Ne olacak şimdi, diye düşündü. Nehri geçer geçmez Yusuf'u bırakırdı bırakmasına da, onun ne suçu vardı? Geri kalanına ne diyecekti ayrıca? Kaçtım da döndüm. Baba. Kaçtım da döndüm ben. Korkulacak adamdı babası ya bu kere öyle sıradan bir iş değildi bu. Sen kalk evden kaç ve de ihanet et. Babasıyla abisi için bu olacak şey değildi ve büyük ihanetti.

Tam o sırada, İshak peygamberin, hem de İbrahim'in hikâyesine benzer bir şey oldu. Mucize. Mucize. Elif, Civan Yusuf'un belini bırakınca, suyun üstünde bir mucize gerçekleşti. Bir ışık belirdi, mavi beyaz ak bir ışık şimşek çakımı gibi gökyüzünden. Gökyüzünün üstünden geldi parladı da suyun üstünü sis bulutu gibi doldurdu.

18.

Hikâye

Oğlunun boğazını kesmesin diye, Allah tarafından İbrahim'e bir oğlak armağan edilmişti. A. Dağları'nı saran bu kayalıkların üstündeydiler. Peygamber göz yaşları içinde, adağının başında bulunuyordu. Sabah saatlerinde, yani daha gün ışımamıştı ve dışarıda bir demir kokusu vardı. Oğlanın gerçi yaşı küçüktü ama küçük yaşlarımızda meleklerin dilini daha iyi anlarız. Çocuk rüyasında ak gölgelerle konuşmuş. Onlara sorular sormuş, onların o uğultulu seslerini de huzurla dinlemişti. Uyandığı zaman kaderine boyun eğmiş bulunuyordu. Doğrusu, peygamberlerle meleklerin, rüyalarımızda gördüğümüz ak saçlı dervişlerle buna benzer tüm huzur verici düşüncelerin bize verdiği öğüt, kaderimize boyun eğmemizle ilgilidir. Olsun. Çocuk uyandı, babasının peşinden gitti. İbrahim'in elindeki bıçak sabah ışığında öyle parlıyordu. Üstelik öyle tuhaf bir ses çıkarıyordu ki, bir zaman sonra çocuk, önünde yürüyenin babası değil de doğrudan doğruya bıçağın kendisi olduğunu düşündü. Fakat bıçaklar yürüyemez. Bıçaklar yürüyemez. Sonra işte kayalıkların tepesine çıktılar. Çocuk bir taşın üstüne eğildi, boynunu uzattı. Baksanız, kınalı bir ceylandan farkı yoktu. Gözleri irileşmişti. Gözlerinin içinden buhar çıkmaya başlamıştı. İşte tam o sırada bulutlar aralandı. Çocuğun rüyasında gördüğü meleklerden biri çıkıp geldi. Elinde bir oğlak vardı. Melek, bu oğlağı İbrahim'e verdi. Verdikten sonra da, anlayışla gülümsedi ve çocuğu bırakmasını söyledi. İbrahim de öyle yaptı. Oğlunu uzandığı taşın üstünden kaldırıp öptü, kenara çekti. Onun yerine de oğlağı koydu. Bana kalırsa, oğlaklarla çocukları elinizde tutamazsınız. Neden derseniz, ikisi de tezcanlıdır da ondan. Bunların kanları da etleri de henüz tazedir. Oğlaklarınki gerçi her zaman tazedir, bu nedenle yerlerinde durmayı, hele hele bir taşa boyun uzatmayı bilmezler. Çocuk kalkar kalkmaz uzaklaştı, dönüp evine gitti. Oğlak da sıçrayıp kaçtı. Böylece, kurban adayanın elinde, kayalıklardan başka bir şey kalmamış oldu.

19.

Su yine deli köpüklü akıp duruyordu. Dalgalar iri kaya parçaları gibi kabarıp kabarıp üstlerine geliyordu. At yükselip kendini sağlama alınca. Civan Yusuf'la Elif az soluk aldılar. Hem de biraz yüzleri güldü. Elif'in içinden Yusuf'a doğru bir buhar yükselip çıktı. Çıkınca oğlanın da, kızın da öyle kokular aldığı oldu ki başları döndü. Yusuf'un yüzü beneklendi. O sırada, sırtı dönüktü gerçi, kıpırdayacak mecali yoktu. Ama kızın elleri belini yakıyordu.

O zaman, yukarıda bir gölge belirdi, önce incecik bir inilti duyuldu, sonra gölge büyüdü. Derken atın hemen yanına, Elif'in sol yanına, suyun üstüne bir ceylan düştü. Lacivert gözlü, kırmızı bir ceylandı bu. Sonra, bahar başlangıcıyla beraber kayalıkların arasından çıkmıştı. Çıkınca da. Yavru bir ceylan. Çıkınca da o kil rengi kartallardan birine yakalanmıştı. Elif onu görünce korktu. Neden sonra oğlanın belini bıraktı, ceylanı kucağına aldı. Hayvan inledi, öyle kendini bırakmış cılız yumuşamıştı ki. Ama gülümsüyordu da. Gülümsüyordu. Ceylanlar gülümseyen hayvanlardır. Onlarla birlikte güvercinler de gülümser ama ceylanın iyimserliği başkadır. Yüzü kırmızı, ağzının kenarları kömür tozu serpilmiş gibi parlak karaydı. Ayrıca önce gülümseyecek, sonra da bir şeyler söyleyecek gibi bir hali vardı. Yine de, takati kalmadığı için sanki bir an önce bu dünyadan çekip gitmek istiyordu. Vazgeçmiş gibi. Elif onun bedenindeki ak benekleri izledi bir zaman. Sonra, kartalın pençesiyle yaralanmış sırtını görünce. Hayvan her yerinden kurşun yarası almış gibiydi. Kanı akıp akıp donmuştu üzerinde. –Ne yapacağız, diye bağırdı yine. Gördün mü, gördün mü bak, ne geldi bize. Allah ne verdi bize, gördün mü? –Gördüm, dedi Yusuf. Civan Yusuf bu kadar korkup şaşırdığını, bu kadar, kadere bu kadar inandığını anımsamıyordu. Atın boynunu bıraktı, içine bir cesaret geldiği için suya indi, sonra yeniden çıktı ama kızı önüne almıştı bu kere. Ona sarıldı, dizgini eline aldıktan sonra. Sonra yine Elif'in ensesinden gelen kokuyu duydu. Yüzüne kan yürüdü. İçi içinden tümüyle çıkıp gidecekmiş gibiydi ya. Neden

çıksın? Hiç öyle şey olur mu, dedi. İnsanın içi, olsa olsa durup durur yerinde. Dizgini çekti, kır atın sırtını okşadı. Hayvan kabardı birden, öyle ki, sanırsın kalkıp havalanıp uçacak. Uçmasa da suyun üstünden yürüyecek. Kır atın boynu şişti. Ağzından homurtular püskürdü çıktı. Çıkınca da, su iyice derinleştiği için, ayaklarını çekti, büyük beyaz, güçlü bir gemi gibi K. Nehri'nin üstünde yüzmeye başladı.

Nehrin böğürtüsü uzaklaşmaya başlamıştı. Böğürtü böyle iri adımlar atarak biraz uzaklaşmış, suyun çağşadığı orta bölümlere kadar gitmişti. Derken, K. Nehri'nin de bir canı vardır. Kimi yerlerde bu can dile gelmekle neredeyse konuşur. Ah. Onu anlamak için de bu dili bilmek gerekir ya neyse. Bu da işte herkese nasip olmaz. Nehir gitti, az uzakta kıvrılıp dövünerek ağlamaya başladı. Seller gibi gözyaşları aktı nehrin içinden. Suyun biri sıçradı. Sıçrayınca da havada kızardı, gözyaşı gibi, üstelik. Kanlı bir parça gözyaşı gibi yeniden düştü damladı. Damladıktan sonra da köpüklerin içinde aktı kayboldu.

Havanın içinde katı sert bir rüzgâr belirdi. İlerideki ağaçlardan biri eğildi, böyle Kaygusuz Abdal'ın ağaçları gibi eğilerek K. Nehri'ni biraz içti. Ama sonra, rüzgârın hızı azalınca da hışımla kalktı yerine geçti.

Sonra Civan Yusuf soluğunu topladı. Ruh hali öyle sık değişiyordu ki, bir yerde durup da konuşacak, bir şeyler söyleyecek hali kalmamıştı. Askerde de benekli Yusuf der dururlardı. Ne demek o? Korkak. Korkak. O nedenle kimseye bulaşmamaya, dalgın, hem de çok önemli düşünceleri varmış gibi bir başına oturmaya çalışırdı. Korkunca da bacakları titrerdi. Ama artık herhalde bu hali geride bırakacaktı. Öyle değil mi? Ne olabilir, bundan ilerisi ölüm. Hepimiz öleceğimize göre, ölüme de alınmak gücenmek yok. Öyle ya, ölüm gelip de bir bize musallat olmuş olsa ve. Bizim de başımızda böyle bir çaresiz bela bulunsa neyse. Ama öyle mi, er ya da geç, bize gelen başkasına da gelecek. Ağası da şeyhi de ölüp gidecek, doğru mu? Doğru. O zaman da korkunun ecele hiç mi hiç faydası yok. –Elif, sana bir şey diyeceğim, dedi kızın kulağına yaklaşarak. Kız ceylanı sarmış, kollarının arasında bebek gibi tutuyordu. –Ne söyleyeceksin, diye sordu. –Diyeceğim şu ki, dedi Civan Yusuf, ben seni bırakmayacağım. Bırakırsam da bana yazıklar olsun. Bu dünyada da Allah hiçbir duamı kabul etmesin. Çünkü söz sözdür,

dönecek olursam da bana yazıklar olsun. Kız. Yazıklar. Bundan sonra yani, dünya ahret...

Kız duygulandı. Ama o da önce korktu. Korktu. Ne denir böyle olunca, nereden bilsin. Belki o zamana kadar, Sakine teyzesinin, sonra başka yaşlıların anlattıklarından bilirdi. Böyle işte, böyle aşk hikâyeleri olmaz mıydı? Kızardı. Uzanıp ceylanın burnunu öptü. Gülümsedi, sonra somurttu. Karnının ağrımaya başladığını anladı bir zaman. –Dünya ahret denmez, dedi sonra kaşlarını çatarak. Kardeşim misin sen benim? Öyle olmaz. Olmaz.

20.

O zaman yine Civan Yusuf'un içine bir korku düştü. Gözleri dumanlandı. Güçlü bir dalga geldi, at sarsıldı. Bir an için üçü birlikte K. Nehri'nde yuvarlanır gibi oldular. Ama devrilmediler. –Kusura bakma, dedi Civan Yusuf. –Ne için, dedi kız. –Yani, demem o ki, diye kekeledi Yusuf, demem o ki, belki de yanlış anlamışsındır. Belki içinden bana gülmüş de olabilirsin. Kimdir, necidir, atına bindim diye bana dediğine bak, demişsindir belki. Neticede ben kim oluyorum ki, hiç. Bana bak, benden sana bu âlemde de, öbüründe de hiçbir zarar gelmez. Anladın mı? Böyle yolda yabanda gördün diye. Gördün diye, beni el ve yabancı belleme. Hem de farz et ki senin yanında, seninle birlikte işte o sözünü ettiğin ışıklı ahırda büyümüşüm. Bir nevi kardeş. Kardeş. Aslına bakarsan, kardeşten de ileri. Şimdi diyeceksin ki... Sesi boğulunca durdu, yine bezgin bir biçimde sağına soluna baktı. Gücü kuvveti birden alınmış gibiydi. –Ne diyecekmişim, diye meraklandı kız. –Diyeceksin ki, diye devam etti Yusuf, mesela diyebilirsin ki, ey, senden bana zarar gelmez de, ya benden sana gelirse. Olur mu olur. İnsanın aklına her şey gelir, değil mi? Elif güldü. O sırada CENNET'e yine Allah tarafından bir gayret verildi. Atın ayakları uzandı yere değdi, başı iyice suyun üstüne çıktı. Gözleri kan yutmuş kızarmış, bölük bölük dışarıya fırlamıştı. Öfkeye kapılmış ve hırslanmış görünüyordu. Nehirle dalaşmış gibiydi.

Kıyıya yaklaştıkları için akıntı azalmıştı artık. Uçan balıklardan biri başlarının üstünden geçti, bu balık az ileride yeniden suya girdi.

Kıyıya çıktıkları zaman soluk alamaz olmuşlardı. Yine bir ağacın altına gidip uzandılar. CENNET bir zaman başını salladı çakşırdı, sonra eski savaşçı mercan küheylanlar gibi kişnedi. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi, Civan Yusuf'u görebileceği bir yere gidip durdu. Başını eğip otların arasında dikkatle bir şeyler aranmaya başladı. Kız yeniden ağlamaya başlamıştı. –Ben bir akılsızlık ettim de, ettim de tutup evimi ocağımı bıraktım, dedi. Ne olacaksa. İnsan bir kere akıllı olacak. –Olsun, dedi Yusuf. Bana sorarsan, yani, zararın neresinden dönersen kârdır. Bir kere olmuş. Canına bir zarar gelmedi ya.

Kız ceylanı bırakmamıştı elinden. Hayvanın gözleri mecalsiz, öyle kapanıp kapanıp açılıyordu. Yorgunluktan bıkıp usanmış gibiydi. –Bunun adı da, yani bu ceylanın adı da GÖKYÜZÜ olsun bence, dedi. Yani yaşarsa. Yaşarsa. Bunu söyleyince korktu, ağlayacak gibi oldu yine, titredi, saçlarından su akıp damladı, damlayan su ceylanın gözüne düştü. –Benim onu hemen eve götürmem lazım, dedi. –Tamam, dedi Civan Yusuf, küsmüş gibi bir hali vardı. Yerinden kalktı, kalktığı sırada cebini yokladı yine, yokladıktan sonra da, son kanfetini çıkardı, eriyip bitmiş, yapış yapış olmuştu ama işe yarardı yine de. –Bunu GÖKYÜZÜ'ne verelim, yesin yavru, dedi, yesin de bakalım hoşuna gidecek mi? Sonra da yola çıkalım da ben seni evine götüreyim. –Olmaz, dedi Elif, babam seni görürse ne der? Babam sakin adamdır ama kızdığı zaman da Allah göstermesin. –Ama bu halde yürüyemezsin, dedi Civan Yusuf, hiç olmazsa bir yere kadar götüreyim, değil mi? –Olur, dedi Elif, güçlükle doğruldu, derman kalmamıştı bacaklarında.

Kır ata yeniden bindiler. CENNET nedense K. Nehri'nden çıktıklarından beri bezgin gibiydi. Kızla oğlanı alınca canlandı yine, yelesini savurdu, ormanı tırmanmaya başladı.

Havada öyle bir gerginlik, bir karaltı vardı ki sanırsın gece. Hem de hiç şakası yok. Yağmur durma ince iplik gibi döküyordu. Yaprakların arasında bir böğürtü alıp yürümüştü. Çalıların arasından, ağaçların iri dallarından yılanlar fışkıracak gibiydi. Elif, ormanın içinde büyük yaratıklarla yırtıcı canavarlar olduğuna inanırdı hep. Onlar iç kesimlerde yaşarlar ve. Köylere yakın bölgelere de pek gitmek istemezler. Başları belaya girsin istemezler de onun için. Burası bizim, ne siz buraya gelin ne de biz köye gelelim, derler. Bu ezelde imzalanmış bir sözleşmedir. Kuşlar delirmiş gibi bağırıp duruyordu. Artık hiçbir şeye güveni kalmamıştı kuşların.

Civan Yusuf dizgini sıkı sıkı tutmuş, aklı kızda, kızın ensesindeki kokuyu çeke çeke düşüncelere dalmıştı. Yağmur kaşlarının arasından süzülerek ağzına iniyordu. Göğsünde bir yalım başlamıştı. Yüzündeki benekler kabarmış kalkmış gibiydi. Korkudan öleceğini düşünüyordu. Başıma bir iş geldi de, üstelik büyük bir macera geldi başıma, diyordu. Demek ki yalnızca atın değil, Köroğlu'nun da epey marifeti var. Köroğlu olmasa, at başıboş gezip de kendi kendine kahramanlık mı yapacak. Ata da bir Köroğlu lazım. Ne diyeceğini bilemiyor, bir an önce, bu iş hiç olmamış gibi dedesinin

yanına varmak istiyordu. –Hiç de yanlış anlamadım ya, dedi Elif neden sonra. Gülümsedi yine. –Benden de sana bir zarar gelmez ya, korkma sen. Bana bir kere iyi bak sen, benim içim dışım birdir. Bana baktığım zaman da ne diyeceğimi anlarsın. İyi ya, sen beni bırakmazsan ben de seni bırakmam ya. Bana baksana sen, istersen şimdi git ama sonra gel beni babamdan iste. Olmaz mı? Belki de kaçmanın o türlüsü daha iyi olur. Ne dersin?

21.

Düzlüğe çıktıkları zaman CENNET durdu, başını sağa sola çevirdi, soluğunu bıraktı. Yolunu arar gibi değildi de. İşte biraz dinlenmek istemişti, ormanın o yanını gözden geçiriyordu. Aslına bakılırsa, atın bilmediği bir yer yoktur. Atın bilmediği bir yer yoktur. At ancak soluğunu toplamak için durabilir. O da az. Sonra yoluna devam etmek ister. İyi bir ata engel olmayacaksın. Gemi sıkıp da atın gözlerinin dışarıya fırlamasına yol açmayacaksın. –Bu taraftan gideceğiz, dedi Elif, çenesiyle köyünün yolunu göstererek. Civan Yusuf o tarafa baktı, ağaçlar sıklaşıyor, kızın gösterdiği yönde iniş başlıyordu. Çocuk atın başını çevirdi. Gülümseyip duruyordu yine. Ama yağmur canlarını çıkarmıştı. O kadar üşümüşlerdi ki, titriyordu ikisi de. Yine kız ceylanın sıcağını almıştı. Hayvanın kalp atışlarını duyuyordu. Bir eliyle de yarasını kapatmıştı. –O zaman, dedi Yusuf, şimdi benim bir görevim var ve bu görevi de bana babam verdi. Gidip dedemi alıp getireceğim. –Dedeni mi getireceksin? – Evet, dedem yaşlandığı için delirmiş, ayrıca, gözleri zayıfladığı için de, yani kör değil, kör değil, zayıfladığı için de pek yürüyemiyormuş. Bence göz büyük bir nimet, üstelik güzel Allah'ın da büyükçe bir lütfu. Gözümüz olmasaydı, ah gözümüz olmasaydı yerimizden kıpırdayamazdık ve karnımızı bile doyuramazdık. Allah'a şükürler olsun. İnsana bir at bir de göz lazım ki ondan başka... Durdu, kızın kafasını karıştırdığını düşündü bir zaman. Sonra yine güldü. –İşte sağa sola çarpıyormuş yürürken, gidip onu alıp babamın yanına götüreceğim, dedi. Sonra da, işte sonra da babamı alıp size gelirim. –Gelirsin, dedi Elif. Güldüler. –O zamana kadar da, diye devam etti Civan Yusuf, sen ceylanımıza iyi bakarsın, olur mu? –Olur, elbette, dedi Elif, ona ben gözüm gibi bakacağım. Neden dersen, onu bize Allah gönderdi de onun için. Alın bu sizin olsun ve ona iyi bakın, dedi. Ben de o yüzden GÖKYÜZÜ'ne iyi bakacağım, hiç merak etme sen.

Yağmur suları saçlarından göğsüne akıyordu. Sonra kucağında, ceylanla arasında oluşan kuyuda birikerek. Oradan da taşıp

dökülüyordu. Öyle yorulmuştu ki, gidip evde sobayı yakmaktan. Yakıp başında uyumaktan başka bir şey düşünemiyordu. Gidip de hemen yorgun argın uyuyacağım. Ah bir kimse gelip de içeriye girmese. Girip de beni lafa tutmasa. O zaman öyle bir iyi olur ve öyle bir güzel uyunur ki. Ama ondan sonra ne olursa olsun. Kim gelirse gelsin.

Ama babası onu Civan Yusuf'a verir miydi bakalım? Sonra o suratsız abisi vardı. Sevimsiz, korkunç abisi vardı. O da ağanın bir nevi büyük bir yalakası. Hem sadece ağanın değil, onun çevresinde kim varsa, o kara yüzlü, eli silahlı adamların da hepsinin bir bir yalakası. Kızı Recep'e verelim baba, diye tutturmuştu bir keresinde. Ben ona varmam, onun parmağı yok, diye diretmeseydi, babasının da buna pek aklı yatmamış olsaydı, şimdi kim bilir...

Gerçi bunları aklından çıkarması gerekiyordu artık ve. Zaten Civan Yusuf vardı. Civan Yusuf'un da atı amansız bir attı. Hem de Köroğlu'ndan kalma. Belki de ondan daha eski. Ali'den kalma bile olabilir. Bir an için korktu yine. Aman bunlar bu Ali lafını da duymasın ki, o zaman beni değil Yusuf, Köroğlu gelse kurtaramaz. Bazen, böyle kutlu varlıkların don değiştirerek buralara geldiğini. Gelip gariplere, kimsesizlere yardım ettiklerini duyardı. Misal Mustafa Kemal. Mustafa Kemal aslında Ali'dir. Ama doğru ama yanlış. Fark etmez. Allah onlardan hem bin kere. Hem de bin bir kere razı olsun.

Bayırı güçlükle indiler. Tepeden aşağıya doğru su yolları oluşmuştu. Kır at, ayağı kaydığı için güçlükle ilerliyordu. Allah'tan, çok dik bir bayır değildi de. Su küçük ince yollar edinerek şırıldıyordu. Sonra da parlak kıvrık iplikler gibi, böyle biraz da çiçek kokuları saçarak iniyordu ayaklarının altında.

İnince, uzaktaki evlerin bacalarını gördü Civan Yusuf. Kara çarpık bu isli bacalardan duman tütüyordu. –Bundan sonra sen gelme, dedi Elif. Deyince çocuk attan indi, kız da kucağında GÖKYÜZÜ olmakla ayağını topladı. Yusuf kızı belinden tuttu. İnce. İnce. Bu kadar ince cansız bir belle insan nasıl hayatta kalır ki, diye düşündü Civan Yusuf. Ama işte oluyor böyle şeyler. –Çok ıslandın, dedi utanarak. Üstümde de ceketim yok ki sana vereyim, çok ıslandın, hastalanırsan sana yazık olacak. Ah ah, çok yazık olacak sana hastalanırsan. –Merak etme, dedi Elif, bir şey olmaz. Zaten ben şimdi gidip sobayı yakacağım. Su yüzünden gözlerini bir

türlü açamıyorlardı. Orman uğuldayıp duruyor. Arada baykuşun biri, yakınlarda bir yerlerde, canını alıyorlarmış gibi bağırıyordu. Civan Yusuf kıza dokunmak istedi ama yapamadı. Yüzü al al olmuş, gözünün içi bulutlanmıştı. –Tamam, dedi, ben geleceğim sonra. Sen babana söyle istersen. K. Köyü'ndeniz, babamın adı Kerem. Âşıktır. Ama sonra çok hastalandı, eli tutmaz oldu, saz çalamıyor. Şimdi iki hayvanımız var, onlara bakıyor. Ama atımı mutlaka söyle. Yalan yok, Köroğlu'ndan kalma, soyu sopu belli yaman bir atım olduğu için. Olduğu için benim sırtım yere gelmez. Misal bir kuyuya düşsem, değil mi? O zaman da CENNET gelir beni kurtarır. Seni de kurtarır.

22.

Civan Yusuf'la babasının akılları hep biraz havada olduğu için. Hikâyeler. Hikâyeler. Aklını hikâyelere takmış insanın başı beladan kurtulmaz. İnsan hikâyelerde anlatılanları dert edinir de ondan. Üstelik bunların içine bir de merak belası yerleşmiştir ki, iyi bir hikâyeyi dinlemeye başladıktan sonra insan yerinde duramaz. Hem de durup ne yapacak? Âşıklar da öyledir. Ama Yusuf'un aklı gelir giderdi. Arada mantıklı düşünmeye başlar. Düşününce de suçu hemen hikâyelerde bulurdu. Babam var ya, ah şu benim zavallı babam var ya, işte o başka bir âlemde yaşıyor, derdi kendi kendine. Bu dünyayla da arasında hiç bağ kalmamış. Kime baksa Leyla'yı ya da Mecnun'u görüyor. Sanırsın insanlar K. Köyü'nde, ilçede ve kentte ak sarık demir asa dolanıyor. Sanırsın kadınların hepsi canfes şalvarlı, alınlarından da altın damlaları sarkıyor. Ama nerede bakalım öyle bir dünya. Bakacak olursan, şu burnumuzun dibindeki gerçek dünyada hemen kıyamet kopuyor. Radyoyu ne zaman açsan ya ölüm haberleri geliyor ya da arananların listesi. Yani gerçek dünya hiç de öyle hikâyelerdeki dünyaya benzemiyor.

Kuşkusuz, bunları aklından geçirirdi ama gerçek dünyanın o halde neye benzediğini de bilmezdi Civan Yusuf. Gerçi aklının bir köşesinde dururdu hep; bu çal çamurdan, bu kalaç zulmünden kaçıp gitmek isterdi. Ah, okusaydı, okuyup iş güç sahibi olsaydı. Kafası biraz çalışmakla nerede nasıl karnını doyuracağını bilseydi. Okumuş adam, ah okumuş adam, onun hali başkadır. Onun elinden olmasa da, aklından her iş gelir. Bundan sonra, geçmiş olsun. Zaten. Zaten aklı da pek çalışmazdı. Olmazdı yani.

Yine de, sonra bir sabah kalktığında tüm bu düşünceler çekip gitmiş olurdu kafasından. Sanki hiç olmamış. Sanki daha dün gece bu işleri düşünüp de o kadar kafa yormamış ve. Babasını da öyle yerin dibine sokup çıkarmamış. Uyanır, yüzünde yarım gülümseme, çıkıp eline bir parça yufka alır, annesinin avluda unlanmış sacına bakar. Sonra kır atın yanına gider. Hayvan san-

ki Köroğlu'nun atı değil de, bizzat kendisi. Neden dersen, diye geçirirdi içinden. Sen Köroğlu'nun kendisi olmasan. Olup da hayvanın içine girmesen. Bu kır at nasıl böyle ölümsüz olacak. Söyle bakalım. Bu durumda babasının içindeki tüm o türküler, anlata anlata bitiremediği bütün o hikâyeler gelip Civan Yusuf'un içine girmiş gibi olurdu. Köyde bu ikisini, yani Yusuf'la babasını gördükleri zaman. Hafifçe gülümser. Boyunlarını yana eğerek gözlerini kısıp acıyarak bakarlardı. Ama Yusuf da, babası da bu acımaları anlayamazdı elbette. Öyle sanırlardı ki beni seviyorlar. Beni sevdikleri için de böyle tatlı tatlı bakıyorlar.

Oysa insanoğlu genelde birbirini sevmez. Sevgi belki de insanoğlunun en büyük hatasıdır. İnsanların bir bölüğü zamanında durmuş düşünmüş de sevgi diye bir hayal kurmuş, düş gibi. Ama böyle şeylerin, böyle hayallerin gerçek insanların cemiyeti içinde yeri yoktur. Hiç mi hiç. İnsan bir başka insanı sevmez. Korkar da onun için. Aman bu bana bir şey yapacak, aman bu benim bir şeyimi alacak. İnsanoğlunun en büyük korkusu da bu. İnsanoğlu bu korkuyla aklını kaçırmış. Yatıp kalkıp bunu düşünür. Uykusunda bile bunu unutamaz da, o gözleri öyle ölüm gibi kapalıyken bile yüzünü asar. Yana dönmeye karar verir. İnsan uyurken neden bir yanından öbürüne döner. Sırtını döndüğü yerden korktuğu için. Bunun dışında istediğin kadar sessiz ve yarayışlı, istediğin kadar evliya ya da Müslüman ol, mutlaka bir yerlerde bir düşmanın vardır. Hem de senin de düşman olduğun birileri mutlaka vardır. Bu kesin. Düşmansız dünya olmaz. Dünyanın kendisi kendisine düşman.

Dedesini alıp eve getirdiği zaman yorgunluktan bitip tükenmişti Civan Yusuf. Hem de sıtmaya tutulmuş gibi tir tir titriyordu ki o kadar olur. Ama yine gülümsüyordu hep. O ceylanın tutup da önlerine düşmesi olacak şey değildi. Ben şimdiye kadar bok yemişim ya, işte o hikâyeler de gerçekmiş ya, diye düşünüyordu. Öyle rahatlamıştı ki. Kendini bir Köroğlu, hem de benzersiz bir macera yaşamış bir Köroğlu gibi hissediyordu. Allah tarafından biz birbirimize rastlaştık işte, diyordu. Daha ne olsun. Bundan sonra Allah bize daha ne yarayış göstersin? Gerisi bize kalmış.

Günlerce, kendini kaybetmiş yattı, alnı, ayakları, göğsü yalımlar çıkardı, ateş dilleri yüzüne yüzüne yaklaştı durdu. Bir yerlerde cayır cayır ateş yandı da kılıçlar yüzünde, göğsünde şakladı, karnının

içinden ekşi sular aktı boğazına geldi, sonra bu ağzının kenarlarından aktı da. Damladığı yeri yaktı. Ama sonunda başını kaldırdı yattığı yerden. Annesi odanın bir ucunda oturmuş örgü örüyordu.
–Anne, bir bardak su versen ya bana, dedi Yusuf gülümseyerek.

23.

Hava durup durup patlayacak gibi oluyordu, gökyüzünden gıcırtılar geliyor. Bulutların arkasındaki âlem hepten suyla dolmuş da, işte gökyüzü o suyu zor zapt ediyormuş gibiydi. Bir ara bir gürültü koptu, yakınlardaki bir yere mavi bir ışık seli indi. Elif korkuyla dışarıya çıktı. Öyle kararmıştı ki, sanırsın hayal düş, o düşte savaş çıkmış da insanlar kaçakaç zamanındaki gibi dağılıp gitmiş. Ama bir şey göremedi. Karanlık, havanın pusu insanın canını sıkacak kadar yakına gelmiş. Burnunun dibinde dönenmeye başlamıştı. Sisli karanlıktan öyle korkardı ki. Elif. Bu karanlığın içinde canlandı canlanacak bir şeyler var, derdi hep. Neden olmasın. Bir şey göremediğimiz yerde her şey olabilir.

Tam o sırada Sakine teyzesini gördü. –Nerede kız, dedi kadın. –Burada, dedi Elif, gel bak, buraya koydum onu. Kadın içeriye, sobanın yanına geçti. Ceylanı öyle ağır sepetin içinde görünce suratını astı. Ama sonra güldü. –İçeriye mi soktun hayvanı kız, Allah cezanı versin, dedi. Kız utandı. Ne diyeceğini bilemedi. Sakine GÖKYÜZÜ'ne yaklaştı, hayvanın ıslak, acı içindeki gözlerini görünce dayanamadı, içine öyle bir sıcaklık yayıldı ki, önce onu alıp sepetten çıkarmak istedi, sonra vazgeçti. Sonra da eğildi, hayvanın yarasını görmüş geçirmiş bir doktor gibi inceledi. –Onu vurmuşlar ya, dedi Elif, hem de saçmayla vurmuşlar. Sakine başını ağır ağır çevirdi. –Saçma yarası değil bu, dedi. –Ya ne? –Ne olacak, kartal pençesi bu, taşıyamamış bırakmış, o da senin nasibin olmuş, hayret. –Niye hayret olsun ki, dedi Elif. –Niye olacak, dedi Sakine, getirip senin kucağına bırakmadı ya, bunun ölmemiş olması da bir garip, hiç böyle şey görmedim. Nesi garip diye soruyor bir de. Ayağa kalktı, ne yapacağını düşündü bir zaman. Allah'tan kırığı yok, dedi kendi kendine. Beli kırılsaydı, beli kırılmış olsaydı o zaman daha havada ölürdü ya neyse. –Bana kalırsa, dedi, sonra demliği işaret etti Elif'e. Kız demliği alıp dışarıya çıktı, suyla doldurup getirdi. –Bana kalırsa bunu alan kartalda da hayır yok, kartal gibi kartal olacak da avını böyle havada bırakacak. –O bize Allah tarafından geldi,

dedi Elif. Kadın kaşlarını çatarak baktı. –Allah'ın işi yok mu, dedi sonra. Yeleğinin cebinden bir parça keçe çıkardı. Keçeyi sobanın üstündeki suyun içine attı.

Yağmur yeniden, uğultu çıkararak yağmaya başladı. Yağmurun içinde yuvarlanan bir şeyler vardı ve suyun da zaten kendi içinde ayrıca bir sis tabakası vardır. Böylece yağmaya başladığı zaman insan suyun arkasını göremez. Benim ne kadar yağdığımı bilme. Benim ne kadar yağdığımı bilme. Sisli yağmurun söylediği budur. Evin toprak damından şırıltı geliyordu, hayvanlar yağmurun şiddetinden huzursuzlanmaya başlamıştı. Ahırda bir patırtı duyulunca Elif kalktı. Çıkacağı sırada, –Tuz getir, diye seslendi Sakine.

Bir keresinde, daha Elif küçük sayılırdı ama anımsıyordu, damdan düştüğünde yine aynı şeyi yapmıştı teyzesi. Keçeyi iyice ısıtmış. Daha doğrusu haşlamış, sonra içine tuz boca ederek moraran yerlerine bastırmıştı. –Tuzunu fazla koyma, dedi, el kadar canı var, elimizde ölüp gitmesin. –Merak etme, dedi Sakine. Sen de. Sen de beni ne zannettiysen, anlamadım ki. –Yani biliyorum da işte... Ben nereden bileyim ki, dedi Elif, canı yanmasın. –Merak etme sen, diye yineledi Sakine. Bunu her gün yapacağız. Her gün olmasa da, kurtarana kadar. Yeter ki mikrop kapmasın. Anladın mı? –Anladım, dedi Elif. –Küçük ceylanın kanı taze olur. O da demektir ki güçlü. Güçlü. Birkaç güne toparlar. Allah'tan beli kırılmamış. Neyse. Sen şu suyu yeniden koy da bir çay içelim bakalım. Ondan sonra da bana bu işin aslını anlat. Elif hanım... Bakalım nasıl olmuş da size Allah tarafından bir ceylan verilmiş.

Duvarın içinden bir rüzgâr geçti, evin üstünü bir uğultu aldı. Gökyüzünün iyice yaklaştığını. Yaklaştıktan sonra da ağzını sonuna kadar açtığını Elif neredeyse görebiliyordu. Gökyüzü için ve hava için bu bizim ev ne ki, dedi, küçük bir lokma, bir lokma kadar bir şey. Bir karaltı geldi, içeride ne kadar ışık varsa sanki birden yitip gitti.

Sakine "işin aslı" deyince Elif şaşırdı. Yüzüne kan yürür gibi oldu. Ne diyeceğim, ne diyeceğim şimdi ben, diye düşündü. Allah'tan o başkaydı. Babası olsa, babası kalkıp da, şu işin aslını bana bir anlat hele, demiş olsa herhalde kalbi oracıkta dururdu. Aceleyle kalkıp demliği suyla doldurdu yeniden. Ama bu Sakine teyze öyle bir şeydi ki, gözünden hiçbir şey kaçmazdı ve. Bazen ona ayan olduğu da olurdu. Uzaklardan da haber alırdı. Sabah uyanır,

kimsenin aklına gelmeyecek şeyler anlatmaya başlardı. Gözlerini kıstı. Cesaretini topladı iyice. Saçının bir tutamını çekip boynunun önüne aldı. –Ne olacakmış ki, dedi korkuyla. İşin aslından ne olacakmış ki?

24.

Bir delilik, akılsızlık ettim de kaçtım, diye düşünüyordu, şimdi, bundan sonra ortaya çıkacak olursa yandım. Yandım ve bittim. Ama nasıl çıksın. Ama o zaman, şimdi ben babama, böyle biri var desem, o da bana, nereden çıktı bu herif, diye sormayacak mı? Sorunca ne olacak? Ben evden kaçmıştım, Civan Yusuf adında biri beni buldu getirdi, getirirken de kucağımıza gökyüzünden bir ceylan düştü mü diyecekti? –Teyzem, dedi kısık sesle, bana etsen etsen sen yardım edersin. Sakine önce rahatlayıp uykuya dalmış GÖKYÜZÜ'nü süzdü, gülümsedi, sonra kalkıp çayı bardaklara doldurdu. Bir şeyler kuruyormuş gibi görünüyordu, ayrıca, bazen olurdu bu, yanaklarını içine çekmiş sözünü tartıyordu. Elif onu severdi sevmesine ama işte, işte anlayamadığı yanları da vardı. Olmaz mı? –Korkma, korkacak ne var, dedi. Senin ne derdin olacak kız? Söyle bakalım, ne derdin olur senin? Evden ahırdan çıktığın mı var? Ben sana bir şey söyleyeyim, ancak evden çıkan insanın derdi olur. Kimseyle görüşüp konuşmazsın. Yabani pısırık bir kız olup çıktın. Bana kalırsa konuşmayı da unutur. Yakında hayvanlar gibi ünlemeye başlarsın ya neyse.

Elif'in yüzü una bulanmış gibi iyice beyazlaştı, gözlerinin de feri söndü gitti. İçinde can kalmamış gibi oldu. –Olsun, diye kekeledi, herkesin derdi kendine. Ben, ben bu sabah bir akılsızlık ettim, babamla abim evden çıkar çıkmaz ben de yanıma bir şeyler alıp kaçtım. Neden kaçtın dersen, sabah bunu biliyordum, hem de çok iyi biliyordum ama şimdi bilmiyorum.

Sakine'nin gözleri büyüdü, yüzü sarardı Elif'i dinlerken. İlkin öyle bozuldu, bir haksızlığa uğramış gibi rengi öyle attı ki, ne diyeceğini bilemedi. Gökyüzünden bu yana yağmur dönüp dönüp yine koyu karanlık mor geliyordu. Kadın kalkıp pencerenin yanına gitti. Sobanın borusunu pencere camlarından çıkarmışlardı dışarıya, yine de borunun içinden patırtılar geliyor. Arada yağmurun sesinden kızın anlattıklarını duyamıyordu. Elif başından geçenleri anlatıp bitirdikten sonra hıçkırmaya başladı, eliyle yüzünü kapattı.

Bir zaman sessizlik oldu. Neden sonra Sakine yavaş yavaş döndü, beyaz, kenarları boncuklu leçeğini kızıl saçlarına sardı, oturup kollarını memelerinin altında birleştirdi. Memeler böyle patlayıp koynundan çıkacakmış gibi oldu. –Salak salak ağlama, dedi sonra. Ağlayıp benim asabımı bozma. Ne varmış bunda? Ne olmuş yani, adam senin gibi bir akılsızı kurtarmış da. Kurtarıp alıp getirmiş. Allah ondan razı olsun. Allah onu iki dünyada var etsin. Malı mülkü bir şeyi var mıymış bu Civan'ın? –Civan Yusuf, diye düzeltti Elif, ikisi beraber söyleniyor. Pek bir şeyleri yok, işte, bizim gibi. Ama çok güzel bir atı var. Atın kendisi soylu bir at. Hem de öyle böyle değil, Köroğlu'nun soyundan.

Sakine güldü, sonra somurttu yine. –Herkesin atı da Köroğlu'ndan kalma... Neyse, dedi, anladığım kadarıyla iyi kalpli bir oğlan. Olsun. Ama ben senin yerinde olsam dönmezdim. Bir kere kaçtın gittin, niye dönüyorsun, değil mi? –Niye dönmeyecekmişim, diye şaşırdı Elif. –Salaksın da onun için, dedi Sakine, dünyadan haberin yok. Sen burada büyümedin mi? Sana hiç mi bir şey öğretmediler?

Elif hiçbir şey anlamadı, beyaz yüzünün ortasında gözleri koyu yeşil, hem de mercan rengi büyüyüp kabarmıştı. O kadar yorgundu ki, teyzesinin ne demek istediğini bir türlü anlamıyordu. Bir zaman sonra, sobanın sıcağından, yorgunluktan gözleri kapanmaya başladı. Kadın kalkıp Elif'i GÖKYÜZÜ'nün yanındaki sedire uzattı, sonra da yüzünü kederle izledi. O sırada kapı açıldı. Babasıyla oğlu. Babasıyla oğlu. Yağmur sularını silkerek üstündekileri çıkardılar. Çıkardıktan sonra da önce Sakine'yi, sonra sepetin içinde uyuyan GÖKYÜZÜ'nü, sonra da Elif'i gördüler. Sakine boğazını temizledi, onlara doğru birkaç adım attı. –Bu, ceylanı kurtaracağım diye ormana gitmiş, dedi gülerek. Çocuk. Çocuk daha işte, ne olacak. Yazık. Ormana gidince de yolunu kaybetmiş, düşmüş. Biraz ısındı da uyudu. Bir şey demeyin enişte, olur mu? Ben hayvanı temizledim, yarasına da baktım, onun da birkaç güne bir şeyi kalmaz. Siz de kıza bir şey demeyin uyanınca, n'olur.

25.

Sonra, Aysel'in durup durup kaşlarını çatacağı tutuyordu yine, üstelik canı çok sıkılıyordu. Ne yapayım, ne yapayım şimdi ben, diye olup bitenleri anlamaya çalışıyordu. Yaprakların içinden geçiyorlardı. Aysel, alışık değildi böyle şeylere. Sözgelimi, memesine baktığı zaman. Orada hem kendi soluk memesini hem de ağaç gövdelerini görünce bir tuhaf oluyordu. Yükselip yeniden uçmaya. K. Nehri boyunca ilerlemeye başlamışlardı. SUS BARBATUS öyle kederlenmişti ki, bir daha koku alamayacağını. Isırganotlarının, kinzinin arasında dolaşamayacağını anlamış gibiydi. Ama SUS BARBATUS her şeyi anlayabilir mi? –Sanki bir şey olacaktı da olmadı, dedi yeniden Aysel. Ama ne olacağını da bilmiyorum. Hiç böyle bir şey görmemiştim şimdiye dek. –Bence olmasını istediğimiz şey mutlaka olur, dedi Faruk. Canını sıkma. Bana kalırsa, birileriyle konuşmanın bir yolunu bulmalıyız. Ne demişler, insanın acısını insan alır. –İyiymiş, dedi Aysel, ama acıyı nasıl alsın, nereden alıyor ki? –Ne demek nereden alıyor, dedi Faruk. –Yani acı nerede bulunuyor da alıyor, pek anlamadım ben, misal bana bir acılık olduğu zaman sesler duyup duruyorum. Acının sesi var. –Sen de amma yaptın, dedi Faruk. Ses başka bir şeyden çıkar. Ama olabilir. Olabilir. Kırbaçlandığın zaman, kırbacın sesini acının sesi olarak tanımlayabilirsin, neden olmasın? Ama oradaki acı başka bir şey. –Ben de işte başka bir şey zannettim ya, neyse. Ama insanın acısını insan alıyorsa o da bir tuhaf. –Neden tuhaf olsun? Kızın canı sıkıldı, hiç bu kadar açık, düşüncelerinin hiç bu kadar net olduğunu anımsamıyordu. Artık kafamdaki her şey doğru, diye geçiriyordu içinden. Bence canımı sıkan bu. Ama sonra birden vazgeçiyordu. Bu olamaz, bunun doğru olması olanaksız ya. Hiç de mantıklı değil, bana kalırsa, duyduklarımdan hiçbir şey anlamıyorum ben. –Yani, dedi, alıp ne yapacak. Faruk şaşırdı, sonra başını hafifçe çevirip kıza baktı. O zaman öyle tatlı bir koku geldi ki burnuna, ne diyeceğini bilemedi. Gülümseyecek oldu ama kızın alınmasından korktuğu için başını çevirdi.

Yine o dalgınlık gelmişti üzerine. Yaralarını anımsadı. Boynu, karnının alt tarafı sancıdı. Bir yerlerinden kanayacakmış gibi oldu yine. Gözleri büyüdü. K. Nehri'nin üstünden geçiyorlardı o sırada. SUS BARBATUS, suya öyle yaklaşmıştı ki eğilip içecekti neredeyse. Sonra biraz lacivert ışıltı, gözlerini alan ak bir ışık seli vardı. Yine hem yağmur yağıyor hem de bir yerlerde ışıklar parlayıp yitiyordu.

O sırada nehrin üstünde yine uçan balıklar belirdi, bu balıklardan biri sıçrayıp Aysel'in ağzından geçti. Bu öyle tuhaf göründü ki. Nehrin üstünde buhar çokuşuyordu. Buharın içinde bir domuz tayfı vardı, tayfın üstünde de bir kadınla bir erkek birbirlerine sarılmış vaziyetteydiler. Derken suyun içinden bir balık havalanıyordu. Havalanan bu balıktı, kanatlarını açarak kızın şaşkın ağzının içinden geçiyordu. Olmayacak şey değil. Olmayacak şey değil, diye düşündü Faruk. Bazen gözümüzü ya da ağzımızı açarak dünyaya izin vermeliyiz. Dünyanın bizimle bir olmasına izin vermeliyiz. Derken balık havada bir zaman daha ilerledi, sonra da yeniden suya girdi. Kanat çırparak. Kuyruğu yalımlanan bir sincap gibi suya daldı. –Bizim arkadaşlar çok kısa bir süre sonra devrim yapacak. Yani biz. Biz yapacağız. Bizi ne sanıyorlar. İşte o zaman ben sana bunları daha somut örneklerle anlatacağım. –Neyi, neyi anlatacaksın, diye sordu Aysel. –İşte canım, dedi Faruk, insanın acısını insan nasıl alır, bunu somut örneklerle açıklayacağım. Bunu sormuyor muydun? Aysel bir zaman sustu, bazı şeylerin açıklanması iyi olur, diye düşündü. Ama her şeyin de değil. –Somut ne demek, dedi. –Yani net, dedi Faruk, doğrudan olaylara ve maddeye bakarak. –Hep maddeye bakıyoruz ya neyse, dedi Faruk.

O sırada SUS BARBATUS durdu, ormanın içinde bir atın kişnediği, bir kuşun kırmızı çığlıklar attığı duyuluyordu. Yapraklar yağmurun hışırtısı altında perişan olmuştu. Çalılardan bir bölüğü koyu koygun kıpırdadı, domuz başları peyda oldu. Bu domuzlar birlikte suyun başına geldikleri zaman. İçlerinden biri gürültüyle geğirdi.

26.

Bu iri güvez domuzlardan biri, ormanın içindeki kişnemeyi duyunca irkildi. Bir arkasındaki öbür domuzlara, bir sesin geldiği yana baktı. Sonra, çevresinde neler olup bittiğini anlamak istermiş gibi ağaçların arkasındaki yükseltiye doğru ilerledi. Ama çok gitmedi. Çok gitmedi. Sesi bir daha duymayınca küser gibi oldu, geri döndü. Su çağıldamaya devam ediyordu yine. K. Nehri'nin kıyısında tatlı bir çamur deryası vardı, buraya yürüdü, sonra durdu, ayaklarına ağan çamuru izlemeye koyuldu.

A. Dağları'nın eteklerindeki ormanların içinde, özellikle yaz aylarında ışık durmadan değişirdi. Öğle saatlerinde yapraklar birden morarır. Ağaç gövdelerinin içinde koyu lacivert oyuklar peyda olurdu. Bu nedenle ormanın içinde yön bulmak. Bu ışık sürekli değiştiği ve. Bu yolla nesneleri de değiştirdiği için, hayli zorlaşırdı. Sonra yaprağın kapattığı gökyüzü zaman zaman açılmakla. Koyu karanlık ıslak bir bulut ormanın içinde biçim değiştirerek dolaşmaya başlardı. Sonra biçim değiştirip duran bu bulutu her şeye yorabilirsin. Gölgenin içinde hayaletler belirince, kirpilerin artık konuşmaya başladıklarını da düşünebilirsin. –Ben acıktım, dedi Aysel, benim bir şeyler yiyebilmem gerekiyor. SUS BARBATUS gülümsedi, o kadar, artık o kadar değişmişti ki, eski anımsamalarını unutsa da. Ama unutmuş muydu? Belki küçük, günlük şeyleri bilemiyordu artık. Ben, diye düşünüyordu. Ben, oradan çıktıktan sonra, belki ancak o zaman yeni bir şeyler öğrenmeye başladım.

Bizim, yeni bir şeyler öğrenebilmek için, içeriden dışarıya çıkabilmemiz gerekiyor. Neden dersen, içerisinin eskimesi öyle çok uzun süren bir şey değildir de onun için. Yeni bilgi ancak dışarıdadır. Bu da onun bize göre uzakta olduğu anlamına gelir. Bilgi uzaktadır. Bilgi uzaktadır. Dolayısıyla, onu elde etmek isteyen için yolculuk şarttır. Bu kesin. Seyahate çıkmadan bilgi edinilemez. Çok okumak değil, çok gezmek. Bunun yanıtı budur. Çünkü yer değiştirmesiz bilgi harekete ve yolculuğa dayanmaz, o nedenle de gerçek değildir. SUS BARBATUS bunları düzensiz düşünüyordu

ama düşünüyordu yine de. Doğal olarak, evini terk ettiğinden beri –durumu böyle yorumluyordu– öğrendiklerinin eskisine oranla çok daha fazla "gerçek" dünyaya ait olduğunu anlayabiliyordu. –Ben de acıktım, dedi neden sonra. Bana kalırsa gerçek bir şeyler yemeliyiz. –Ben de, dedi Faruk, biliyor musun, çok akıllıca bir laf ettin. –Nasıl yani, dedi SUS BARBATUS. –Bilmiyorum, dedi Faruk, bunu şimdi açıklayabilecek durumda değilim. Ama elbette açıklarım. Ama şunu söyleyeyim, ben böyle sonuç cümlelerini çok severim. –O da ne demek, dedi Aysel, ne demek o? Yani böyle bilmece gibi konuşmaktan ne anlıyorsunuz? Altı üstü acıktığımı söyledim.

Faruk utandı, yüzünü önüne eğdi. –Kusura bakma, dedi, biraz aklımız başımıza gelsin, konuşuruz yine. Şimdilik, ne dediğimi bilmediğimi düşünebilirsin. Ama biz kendimize yeni evler bulmalıyız. Birilerini yurt edinmeliyiz. –Peki, dedi Aysel, anlamadım ama öyle olsun bakalım.

Yine, Faruk'un beline sarılmıştı. Gözlerini kapatmakla arada can sıkıntısıyla somurtuyor. Sonra hafifçe gülümsüyordu. Sonra gözlerini açarak çocuğa bakıyordu yine. O zaman durma yağan yağmurun. Su sicimlerinin Faruk'un ensesinden nasıl geçtiğini, bu görüntünün, sisin tuhaflığını düşünüyordu. Sis tuhaftır, dünyada, işte o ağaçların arasında ve ormanın eteklerinde. Yani bütün bu A. Dağları'nın üstünde bu sis var oldukça. Hem de sislerin bu kralı, öz be öz çocuğu oldukça. Burada bir orman bulunduğunu ve. Ormanın içinde de bir atın ikide bir kişnediğini nasıl düşünebiliriz? Ayrıca, insanın kendisi de her zaman sise dönüşebilir. Sis her şeyi ele geçirebilir. Düşününce yine kapatıyordu gözlerini.

Birden göğün titrediği duyuldu. Gökyüzünde bir şeyler vardı da. Bunlar iri, koyu gri kaya parçaları gibi gürültüyle yer değiştirdi. Değiştirince de yağmurla karışık kaya parçaları indi yürüdü. K. Nehri'nin üstünde yine iri su baloncukları, küçük sarı balık yavruları görüldü. Suyun üstünü, ormanın içindeki çiçek ölüleriyle çalı öbeklerinin arasını buğu kaplamıştı.

27.

Akşama doğru yağmur yavaşladı, gökyüzü sisli, koyu mavi bir ışık seline boğuldu. Yine bir zaman, seyrelmiş bulutların arkasında çakım çakım şimşekler belirdi, gökyüzünün üstünde kılıç kesikleri oluştu. Güneş batmamış, çekip de bir yere gitmemiş olsa, bu kesiklerin içinden kan sızacaktı. Böylece bundan sonra kan sağanağı alıp yürüyecekti. Kan da her yandan akıp köpürecekti. Karaltı, bulutların arasında koyu kırmızı dolanarak yayıldı, kıvrıla kıvrıla her yere girdi. İnsanın canını sıkacak kadar koyu tehdit edici bir karanlık. Bulutların içinden bir gürültü geldi.

Uyandığı zaman ter içinde kalmıştı Elif. Öyle karanlık, öyle zorlu rüyalar görmüştü ki, böyle rüya düşman başına. Birinde, yine Civan Yusuf'la birlikte atın üstündeydiler, K. Nehri'ni geçmeye çalışıyorlardı. O sırada başlarının üstünde bir karaltı belirdi, bu koyu korkunç gölge yaklaşıp büyüyünce Elif de ne yapsın? Durup beklesin mi? Başını çevirip baktı. Dev bir kartal. Kartaldan da çok bir ejderha. Hem de ağzı yalımlı, ağzından yalım yerine, dil yerine lav çıkaran bir ejderha. Ama yalnız değil. Yalnız değil. Cırnağının ucunda bir ceylan var. Bu ceylan GÖKYÜZÜ'ne benziyor ama bilemedi. Belki çoktan ölmüş olduğu için, aslına bakarsan, bir şeye de benzetemedi onu. Ama sonra ejderha indi, ceylanın yanına Elif'i de aldı. Kız bağırdı bağırdı uyanamadı. Bundan sonra da her yanı su oldu, suya bulandı çıktı, yağmur ağzından girip kulaklarından çıkmakla Elif'i boğdu boğdu bıraktı. Ne sesini duyurabildi yine de ne de uyandı. Çenesinden boynuna oluk oluk ter aktı, boynu, döşü sırılsıklam oldu. Terden sesi çıkmaz, soluğu da duyulmaz oldu.

Soba çıtırtılar çıkararak yanıyordu. Sıcaktan yanakları kızarmıştı Elif'in. Göğsü de inip inip kalkmaya başlamıştı. Uyanınca kalkıp önce GÖKYÜZÜ'ne baktı. Sepetinin içinde sessizce uyuyordu hayvan. Bir de güzel uyuyordu ki, onunkine uyumak mı denir, uyumak mı denir, bir melek gezmesi, sanırsın ördekler gibi suda yüzüyor. Karnı inip inip kalkıyor. Dudaklarındaki gülümseme bir

belirip bir kayboluyordu. Kız ceylanın üstüne bir örtü atmak istedi vazgeçti. Kırmızı ak benekli sırtını okşadı biraz. Elini vurunca bir sıcaklık yayıldı içine. Sanki kırmızı beneklerden biri köz olmuş da parmaklarının ucuna çarpmıştı. Sonra kapı açıldı.

Babası sessiz bir adamdı Elif'in, hatta evden çıkmayagörsün, korkak bile sayılabilirdi. Dışarıda olup bitenlere sesini çıkarmaz. Biriyle bir anlaşmazlığa düştüğü zaman. Zaten eninde sonunda onun haklı çıkacağını bildiği için. Yine sesini çıkarmazdı. Eyüp. Eyüp. Eyüp efendinin pek geçimli biri olduğunu söylerlerdi. Ama onu bir de gelip evde, evin ortasında görsünlerdi bakalım. Evde de yine pek az konuşurdu ama Elif'e öyle gelirdi ki, istese Elif'e etmediğini bırakmazdı. Kaşlarını çatarak yapılacak işleri buyurur. Kiminde sobayı, ocağı işaret ederek. –Mallara baktığın yok ya, hayır olsun bakalım, derdi. Böylece sobanın ya da ocağın yakılması gerektiğini ağzına bile almaz. Bir işi söylerken başka bir işi işaretlerle anlatırdı. Bir keresinde. Çorba biraz soğuduğu için tencereyi evin ortasına dökmüştü de, kız evdeki bayatlamış tarhana kokusunu ne yapacağını günlerce bilememişti.

Ama böyle insanlar korkak olur. Korktukları için de, yani her şeyden ve öncelikle başkalarından korktukları için de, ömürleri boyunca kendilerinden korkacak birilerini arar dururlar. Bulamayacak olurlarsa da. Eh, o zaman da gidip Elif'i bulurlar. –Çocuğa söyleyelim de gelsin o zaman, dedi içeriye girince. Işık azalmıştı. Eyüp'ün yüzü belli belirsiz, burnunun iri gölgesi yanağına düşmüş, kepinin altında gözleri tümüyle karanlığa karışmıştı. Yine de, böyle ışıksız zamanlarda ondan daha çok korkardı Elif. Çünkü açık; bir karaltının konuştuğunu düşünürdü. Ama belki karaltıların, sisli gölgelerin konuşması daha iyidir. Belki onda korkulacak bir şey yoktur. Kız babasını duyunca şaşırdı, yüzüne al bastı yine. –Ne baktın, dedi babası. Gelsin de bir görelim bakalım kimmiş, kimlerdenmiş. –K. Köyü'nden, dedi Elif sıkılarak. Eyüp suratını astı, canı sıkılmış gibi ayaklarını izledi. Sonra birden aklına geldi de tespihini çıkarıp çekmeye başladı. Başlayınca kapı açıldı yine, bu kez kızın abisi girdi içeriye. Girer girmez de ceylan sepetinin başına gitti. –Senin başka işin gücün yok muydu da sabahın köründe kalkıp bu hayvanın peşine düştün, diye sordu. Kız korkudan ne yapacağını bilemedi. GÖKYÜZÜ'ne baktı. Hayvan uyanmış, kendi göğsünü, göğsünün üstündeki be-

neklerden birini yalıyordu, iyice rahatlamış gibiydi. –Kıyamadım abi, dedi. Sonra başını önüne eğdi, bir an için, ne yapalım, artık ne olacaksa olsun, diye geçirdi içinden. Dışarısı kararmıştı iyice. Köpekler peş peşe, çaresizce havlıyorlardı.

28.

Ç. köyleri birbirine çok uzak değildir. Gölün çevresini saran uzun boş düzlüklerden sonra, toprağın birden katılaşıp. Kayalıkların birden yükselerek gri tepelere dönüşmesiyle birlikte bu yükseltileri kendilerine korunak yapmış köyler de kıvrımlı yollarla birbirlerine bağlanırlar. Ama çoğunlukla birbirlerini görmezler de. Sonra, eğimin azalıp yükseltilerin K. Nehri'ne indiği bölgelerde koygun lacivert ormanlar başlar. Bu ormanları dolduran dikenli, mavi yapraklı ağaçların kökleri öyle güçlüdür ki, bu kökler sayesinde toprak katılaşmış, yüzeydeki çalı örtüsü geçit vermez olmuştur. Yalnız, nehrin iki yakasındaki köylere gidip gelmek zordur çünkü su buralarda pek az geçit verir. Köprüler de seyrek yapıldığından, bir yandan bir yana gidip gelmek saatler alır. Sonra bu uzak köylerin töreleri de birbirine benzemez. Kimisi aşiret köyüdür, bu nedenle. Yani buralarda onların sözü geçtiği için insanların da katı değişmez mizaçları vardır. Yine de, bunlar arasında kız alıp verme pek seyrek de olsa olur. Ama genellikle, kapalı köylerin inançları iyi bilinmez. Buralara ayrı ülkeler gözüyle bakılır. Dede Korkut'a göre bütün bu farklılıkların nedeni, toprağın iyice alçaldığı yere bir kargı gibi uzanmış K. Nehri'dir. Yine de nehri suçlamak olmaz. Nehri suçlamak olmaz. K. Nehri gerektiğinde pembe köpüklü şaraplar gibi akmayı bilir. Hem de içinden bir şarap buğusu çıkar. Böylece akıllı uslu insanın da aklı başından gider.

Âşık Kerem, Allah keşke az merhamete gelseydi de ona verdiği cezayı geri alsaydı, buralarda yaşayan insanların huyunu gezip dolaşarak öğrenmişti gerçi ama. Kuşkusuz başka âşıklardan da öğrenmişti. İnsan bu âlemde güvercin gibi gülümsek dolaşmaya gelseydi. Ah bir gelseydi. Hem de güvercin donunda. Turna donunda. O zaman ne hayınlık yapar ne de zulüm ederdi. Ah, ah, insan az akılsız olsaydı ne iyi olurdu. Akıllı olmaktansa, güvercinler ya da turnalar gibi saf olmak yeğdir. Ama olsun. Olsun. Güzel ve yakışıklı Allah'ın bir bildiği elbette vardır.

Bir zamandan beri, sol koluna bir haller olduğu için artık saz çalamıyordu. Bu yüzden de kendini ölmüş bitmiş sayıyordu. Ben ölmüş bir insanım. Ben ölmüş ve. Toprağa çoktan gömülmüş bir insanım. İşte benim karayazım da bu. Geceleri, hemen her gece rüyasında saz çaldığını görüyordu. Hem de nasıl. Hem de nasıl. Sazını sırtına vurduktan sonra filan yerdeki bir köye konuk oluyordu. Olunca da, Âşık Kerem gelir de ona hürmet etmemek m'olur. Onu bir gıcır sandalyeye oturtup sazını da kutsal bir emaneti teslim eder gibi kucağına bırakırlardı. Efendim, bu saz değil, gördüğünüz gibi, kırmızı, hem de ela gözlü bir ceylandır. Bizim de yolumuz onunla nasıl kesişti derseniz anlatayım. Böyle başlardı ve sonra da köye varıncaya kadar görüp duyduğu ceylanları sürmüş de getirmiş gibi, biraz da ağlayarak. Öyle ya, insan savunmasız bir ceylanı. Hem de bacakları ince, beli kırıldı kırılacak bir ceylanı söylemeye başladığı zaman burnunun sızlamasına nasıl engel olsun. Böylece sesi titreyerek söylerdi:

Süre süre indirdiler dağlardan
Mor sümbüllü bahçelerden bağlardan
Kerem der ki şu geçtiğim yollardan
Kaç kuzulu ceylan kaç avcı geldi

Yine de, bazı kâbuslu gecelerde, rüyada da olsa sol elini kaldıramadığı olur. O zaman uykusunda gözlerinden yaş gelirdi. Bizim de kaderimiz bu. Demek ki, bizim yazımız da böyle çizilmiş ki. Yukarıya bakardı. Gözünü çevirerek ta bulutların içinden bakıp da onu dinliyorlarmış gibi gücenerek. Çizilmiş ki, derdi, o böyle layık gördükten sonra ne yapabileceksin? Hiç.

Kır ata bu kez Âşık Kerem binmişti. Civan Yusuf da öne düşmüş, gülümsek keyifli, gemi eline almış götürüyordu babasını. Alnı alçak dallara değdiği zaman bir hoş oluyordu. Yaprakların içine birikmiş sular saçlarının arasında kaynaklanıp gözüne doluyordu. Böyle olduğu zaman, ağaçların dikenli yaprakları da limonlu limonlu kokuyormuş gibi geliyordu ona. Bir ara durdu, o durunca kır at da durdu hemen. Âşık Kerem uykudan uyanmış gibi sıçradı. –Ne yapalım, ne yapalım, kızı verirlerse hiç beklemeyelim bence, diye bağırdı. Atın üstüne kapanmıştı neredeyse. –Bekleyip ne olacak ha? dedi kızmış gibi. Ne olacak bekleyip de? Gelinlik olsaydı, ah ah, bir de gelinlik olsaydı yanımızda.

Dallardan biri nedensizce indi, inince de, yaprak avuçlarında birikmiş ne kadar su varsa şarıl şarıl dökülüp yayıldı. Ağaç gövdeleri titreyip canlanmış gibi oldu. Bir de uğultu gelip geçti.

29.

Hikâye

Hazreti Muhammed, Allah ondan razı olsun ve gerektiği zaman hepimizin ömründen toplayıp ona versin. Anadolu'ya geldiği zaman, buranın ormanlarıyla nehirlerini. Dağlarıyla mor sümbüllü hem de menevişli bahçelerini daha kolay ve çalak gezip görmek için. Ceylan donuna girmişti. Kırmızı gözlü, ak örtülü, ince bacaklı ve tırnağı gümüşten bir ceylan. Bu durumda, bir ceylan hem bu kadar güzel ve kutlu olur. Hem de reyhan ya da nane gibi gezip dolaşırsa ne olur? Avcının biri onun peşine düştü. O hazret de konuşup kendini ele vermemek için avcının elinden kaçmayı seçti. Bir zaman o kaçtı avcı kovaladı, bir zaman sonra da dikenli çalılar, kaya parçaları ceylanın canını öyle bir yaktı ki, yüreğinde feri kalmadığı için yavaşlamak zorunda kaldı, avcı da ona okunu fırlattı. Ceylan, ok göğsüne saplanınca feryat etti, edince de yine Allah tarafından bacaklarına bir derman geldiği için kalkıp kaçmaya devam etti. Meğer yaman avcılar avının peşini öyle kolay kolay bırakmaz. Adam ceylanı izledi, peşinden koştu. Sonunda o kırmızı, ak benekli hem de büyük mor gözlü ceylan bir mağaraya girdi, avcı da yine peşinden gitti. Gerçi içerisi karanlıktı. Serin, ak bir su kaynıyordu, tuz kokusu vardı. Tuz kılıçlarından, mağaradaki suyun üstüne ekşi damlalar düşüyordu ki insanın en bir sağlıklı ve güzel olacağı, hem de soluğunu açacağı yer. Neyse. Tuzun ve suyun ışıltısında avcı baktı ki, vurduğu ceylan değil. Hemen hatasını anladı, diz çöktü ve. Hüngür hüngür ağlamaya başladı.

30.

Bir haftadır yağmur kesilmişti ya. Kesilince de turuncu ve ışıl ışıl bir güneş çıkmıştı ya. O nedenle ormanın da, tarlalarla ağaçların altındaki otun çiçeğin aklı başından gitmişti. Ama çiçekler birbirini rahat bırakmaz. Yaman dövüşürler, hem de bir parçacık turuncu güneş ışığı için birbirlerinin gözünü oyarlar. Civan Yusuf bir ara, işte babasının oturduğu CENNET'i çektiği sırada çiçeklerin rengini sayayım dedi, sayamadı. Bıraktı. Bıraktı. –Kızı alalım da, buradan geri dönüp bizim eve götürelim baba, dedi. Hem de orada daha fazla durmasın. Ahırın bokun içinde durup da ne olacak, değil mi? Babası da, sanırsın Elif de onun öz be öz bir kızı, aynı zamanda bir yakını. –Kanayaklı, diye dertlendi. Of of, kanayaklı o. Ve de küçük, küçük. Böyle bir zulüm öyle bir kıza reva görülemez. İçi içine sığmıyordu Civan Yusuf'un. Büyük bir iş başarmış da babasının gözüne girmiş gibiydi. Âşık Kerem gibi kutlu bir kişinin gözüne girmek öyle kolay mıydı bakalım. Herkese nasip olmaz. Durma gülümseyip. Arada kır atın başını okşuyordu. Ona öyle geliyordu ki kır atın gözleri de değişip değişip duruyordu. Önce lacivert gözlü bir at oluyordu. Sonra kırmızı. Bir atın gözleri kırmızı mor olduğu zaman. O zaman bileceksin ki bu at bir şeylere sevinmiş ve bir şey yapmaya karar vermiş. O zaman o mutlaka bir yiğitlik yapacaktır, yapmasa olmaz. Ah ah. Hele bir kır atsa bu. Köroğlu'nun da atıysa.

Köye girdikleri zaman çocuklar çevrelerini sardı. Âşık gelmiş, hem de sırtında sazı var ki sedef işlemeli ve püskülü gümüşten. Böyle bağıra bağıra onlara eşlik ettiler. Sonra Civan Yusuf suratsız adamlardan birine selam verdi. Verdikten sonra da ona Elif'i sordu. –Biz, biz hayırlı bir iş için geldik ya, dedi. Onun için geldik ya. Adam isteksiz önlerine düştü, Civan Yusuf'la babasını aldı götürdü. Sırtında bir de tüfek vardı adamın. Tüfeğin ucu da güneşte mermi izi gibi parlıyordu. Bunlar yiğit adamlar, diye düşündü Yusuf. Burada sen de yiğit olacaksın. Neyin eksik? Kır atın gözü al al olmuştu. Neredeyse ateş çıkacaktı kır atın gözünden. Çıkıp her yanı aleve verecekti. Eve vardıkları zaman Civan Yusuf atı çaktı, babasını in-

dirip doğrulunca. Sakine de hemen onları görmeye gelmişti. –Hoş geldiniz, dedi. Ben teyzesiyim, hoş geldiniz ya, bizim de haberimiz yoktu. Yusuf'un yüzü asıldı. Böyle iş olur mu, dedi kendi kendine. Atına binip kafana göre geleceksin. Hem de ne için? Kız istemeye. Ne diyeceğini bilemedi. Ama Sakine güldü biraz. –Olsun ya, neyse. Neyse. Olur böyle, babasıyla abisinin gönlü var, yani ben de konuştum onlarla. Kız bana her şeyi anlattı da ben de onlarla konuştum. Merak etmeyin. Ben şimdi onlara haber de gönderirim gelirler. Siz isterseniz buyurun misafirim olun. Olmaz mı?

Hava serindi ya, attan inip de kadını dinlemeye başladıkları zaman bir yerlerden sıcak bir rüzgâr esip gelmişti. Sıcak rüzgârın da içinde pek çok koku bulunur. Bu kere dikenli ağaçların sakızlı kokusu geldi. Bu kokuyla beraber de Civan Yusuf'la babası Sakine'nin bahçesine geçtiler. Yusuf babasının sazını aldı oturmadan önce, bir kenara koydu. Sanki saz değil yüzgörümlüğü. Bir zaman birbirlerine boş boş baktılar. Sonra Sakine gidip babasıyla oğluna ayran getirdi. Getirirken de içine taze nane attı.

Yüzünde iri bir ben vardı Sakine'nin. Oralı değildi de, gelip bir yerlerden konmuş gibiydi. Konup bir daha kalkmamış gibi. Civan Yusuf, kadının yüzündeki bu dışarlıklı benin kokuşlu bir ben olduğunu, ayrıca o güldükçe de parladığını düşündü. Düşününce de korktu. Sanki bende de çıkacak, dedi sonra. Sanki bende de çıkacak. Ayaklarının altından bir kedi geçti. Çocuklar birden kaybolmuştu ortadan. Tezek kokusu gelmeye başlamıştı. Uzaktaki evlerden birinin boğuk boğuk, Tubaaa, diye bağırdığı duyuluyordu. Tubaaa. Sakine, ayranlarını içerken sessizce izledi onları. –Ben gidip kıza haber vereyim, dedi sonra. Vereyim de, o da babasıyla abisini bulsun. Ah ah, annesi yok onun. Annesi olacaktı ki. Yok. Kalkıp boş bardakları aldı. Yüzünü asar gibi oldu. Sonra birden yeniden güldü. Bahçeden çıkarken, korkuya kapılmış gibi görünüyordu. O çıkınca Yusuf babasına döndü. Önce yüzünü astı, bir şeylere fena yazıklanmış gibi baktı. Sanırsın pek emek harcamış da değeri bilinmemiş. –Baba, dedi, bunlar senin namını duymuşlardır, değil mi? Ah, elin tutacaktı ki, elin bir tutacaktı ki!

Âşık Kerem ne diyeceğini bilemedi, önce koluna bakacak gibi oldu, sonra yüzünü çevirdi. Kepi başından uçup gidecek gibi emanet duruyordu. Kepin de hiç mecali kalmamıştı. Tabakasını çıkarıp bir sigara yaktı.

31.

Elif'in babası içeriye girdiği zaman. Eyüp. Onun için kızını kimin istediği çok da önemli değildi. Zaten böyle bir şey olmamıştı da şimdiye kadar. Neden dersen, gülmez konuşmaz bir yabani kız. Ne zaman baksan suratından dökülen bin parça. Üstelik bu surata da zamanında un serpmişler. Serptikten sonra da sirkeyle yıkamışlar ki iyice beyazlaşsın. Öldü ölecek. Bu zamana kadar ölmeyip de yaşaması hata. Girdiği zaman Civan Yusuf ayağa kalktı. Âşık Kerem de kalktı ki, artık öyle ağır misafir gibi oturacak değildi. Bir âşık saz çalamıyorsa, artık o ölmüştür. Ölüye de itibar olmaz. Saz çalarak, adam gibi ölüp gitse neyse. Hiç değilse o zaman, adını yad ettikleri zaman bir Allah rahmet eylesin, derler.

Kalktı o da ev sahiplerinin elini sıktı. Bacakları titriyordu. Yolda gelirkenki o neşesinden. İyimserliğinden eser kalmamıştı. Güya bir gelinlik olsaydı yanlarında, öyle mi? Bir gelinlik olsaydı da, kıza hemen akşamında giydirip alıp dönselerdi. Böyle bir dünya nerede görülmüş bakalım? –Güzel bir atınız var, dedi Eyüp. Sonra kaşlarını çattı. Bunu söyledikten sonra dosdoğru atı düşünmeye başlamış gibi görünüyordu. Gözleri yine tavandan sarkan ışık kılıçlarının altında kalmıştı da kararmıştı iyice. Evin içinde büyük bir karasinek uçuyordu. Sineğin sesi öyle yüksek çıkıyordu ki, Âşık Kerem'in canı sıkıldı, dikkati dağıldı. Bir an için, sinek kendisinden daha yüksek konuşacak sandı da, bir sinek, bir sinek, bir sinek kadar... Diye düşünerek dertlendi. Eyüp sonra toparladı ama. –Güzel bir atınız var, diye yineledi. Çakıldığı yerde başını kaldırıp kaldırıp indiriyor ya, ondan dedim, dedi. –Duramaz o, diye güldü Civan Yusuf. Ya, duramaz. Aslında bıraksak uçar gider ya, niye bırakalım. Hem, Köroğlu'yla Ayvaz'dan kalma bir at. Kutlu, inançlı bir at. –İyi ya, dedi Eyüp.

Sonra Sakine'nin döktüğü lokmaları yediler. Çocuklar pencereden bakıp bakıp çekiliyorlardı. Kimse konuşmayınca sineklerin sesi yükseliyordu, zelzele gibi sallıyordu bu ses evi. Ağır mı ağır bir yağ kokusu dolanıyordu evin içinde. Çatı penceresinden sızan ışık

kılıcının içinde toz zerrecikleri uçuyordu. Civan Yusuf iç geçirdi. Annesini niye almadıklarını düşündü. Öyle bir başım dönüyor ki, demişti kadın. Tepeme kuşatlarla vuruyorlar. Kaldırıp kaldırıp vuruyorlar. İşte böyle. Ama gelseydi, ah bir gelseydi, herhalde Sakine ile iyi anlaşırlardı. –Efendim, yukarıda Allah, yerde de Muhammed var, dedi Âşık Kerem. Bizim de durumumuz belli. Benim Yusufum temiz yürekli bir çocuktur. Köydeki okulu orta son sınıfa kadar okudu. Yani, cahil değildir. Ben de bir âşık olduğum için. Yani zamanında, zamanında. Ah ben zamanında çok gezdim söyledim, hem de çok ulu ustalardan el aldım. Benim söylediğimi daha önce Âşık Şenlik söylemiştir. Bu nedenle, oğlumun da. Benimle çok gezip görmüşlüğü vardır.

Eyüp onu dinlerken bir parça daha lokma aldı, çayını da sesini çıkara çıkara içti. Oğlu da çıkarıp tespih çekmeye başladı. Yine sinekler uçuşuyor. Bir yerlerden ekşimiş kaymağın, erimiş tereyağının kokusu duyuluyor. Sakine kapının önünde ayakta bekliyordu. Âşık Kerem öksürdü. Birden ne söyleyeceğini unutmuş gibi yere, sonra pencereye baktı. Sobanın üstünde bir demlik su varmış gibi bir tıslama duyuldu. –Elif kızımız da iyi huylu, çok da güzel olduğundan...

O bunları söylemeye başlayınca Sakine korktu. Kızın evden kaçtığını, Civan Yusuf'la beraber o yağmurda ata binerek K. Nehri'nden geçtiklerini. Bunların hepsini bir bir anlatacak diye ödü koptu. Koptuğu için de leçeğiyle ağzını kapattı. Ama öyle olmadı. Eyüp, adamı o kadar ilgisiz dinliyordu ki, Âşık Kerem sözünü sürdüremedi, başını hafifçe çevirerek oğlunu izlemeye koyuldu. Civan Yusuf sessizce önüne bakıyordu.

Derken Eyüp oturduğu sedirde biraz toparlandı, arkasına yaslanınca, hasır yastığın içinden çıtırtılar geldi. –Allah'ın dediği olur, dedi. Sizin de durumunuz belli, bizim de. Annesi öldüğünden beri Elif evde bizim elimiz ayağımız oldu. Ne yapalım. Biz de işte... Oğlunu gösterdi. Çocuk kaşlarını çatmış, elindeki tespihin şakırtısını izliyordu. –Biz de işte bununla akşama kadar çalışıyoruz. Kız hayvanlara bakıyor, biz de ağanın yanında, şeyhimizin yanında... Fehmi Ağa sağ olsun, bakıyor bize. Olmasaydı. Ah o olmasaydı halimiz ne olurdu kim bilir. O nedenle kız bizim için önemli. Bizim de başka bir şeyimiz yok. Ama sizin de güzel bir atınız var. Güzel, çok güzel bir at. Hem de Arabistan'dan geldiği belli. –Bolu'dan, dedi Civan Yusuf gülümseyerek. Terlemişti. Yüzünde yine al benekler

çıkmıştı. Eyüp sözünün kesilmesine kızmış gibiydi. –Neyse, dedi, atı verin, kızı alın. Bir de… Sakine'ye baktı, kadın o bakınca dışarıya çıkıp kapıyı kapattı. –Bir de bizim burada töremiz vardır, dedi Eyüp. Kız, evlendiği gece şeyhimize gider, gidince de onun yanında kalır. Benim diyeceğim bu kadar.

32.

Âşık Kerem'in yüzü asıldı birden. Küsmüş gibi oldu. Ve haksızlığa uğramış da sazı elinden alınmış gibi. Civan Yusuf bir şey anlamamıştı daha ya, ayaklarını izleyip duruyordu. Eyüp ayağa kalktı, bir zaman oğluna baktı. Çocuk tespihi cebine soktu, sonra o da kalktı. Birden, acelesi varmış gibi kalkıp odanın içindeki ışık huzmesinin içinden geçti. Eyüp boğazını temizledi, pantolonunu yukarıya çekti biraz. –Biz sizi bu gece misafir edelim, dedi. Hava kararmaya başladı. Ayrıca bozacak. O yüzden de bundan sonra K.'ye dönemezsiniz. Misafir edelim biz sizi. Kız teyzesinde kalsın. Siz de düşünür, sabaha kararınızı vermiş olursunuz.

Âşık Kerem bir oğluna, bir ayaklarına baktı. Sineğin biri ağır mı ağır bir vızıltıyla gelip dizine kondu. Büyük, yeşil ve eflatun kanatlı bir karasinekti bu. Bir haberci gibiydi, korkusu da yoktu. SİNEK DESTANI'nı anımsadı Âşık Kerem, bunu atışmalarda uzun uzun söylerlerdi de köylüler nasıl eğlenirdi. –Tamam, dedi. Kırılıp da dökülecek gibiydi. Zaten öyle zayıflamıştı ki. Canı sıkıldığından, hem de saz çalamadığından beri öyle halsiz düşmüştü ki, burnunun kemeri büyümüştü iyice. Oğluna döndü. –Kalalım mı oğlum, dedi. –Kalalım baba, dedi Civan Yusuf.

Dışarıdan bir gök gürlemesi geldi. Havanın içinden, gökyüzünün içinden ışıltılı bir kılıç geçti. Ali'nin kılıcı gibi gümüş işlemeli, çift başlı bir kılıç. Gökyüzü geldi, evin tavanındaki ışığın içinden sarı toz gibi geçti. Eyüp'le oğlu çıkınca içeride bir sessizlik oldu. Adamın bir şeyler söylediği duyuldu avludan. Sonra yine kapı açıldı, Sakine içeriye girdi. –Avluda masamız var, gelin de orada oturun isterseniz, daha yağmur başlamadı ya, dışarısı serin, dedi. Bir görseniz. Çok güzel hava var. Gerçekten, insanı çağıran bir hava vardı dışarıda. Baharın suyu havayla birlikte gelip insanın burnundan boğazından geçiyordu. Havada nane telekleri uçuşuyordu. Ve de dikenli yarpuzlar geçiyordu. Kalkıp peş peşe Sakine'nin arkasından dışarıya çıktılar. Eyüp bahçedeki masada oturmuş sigara sarıyordu. Oğlu gitmişti.

O sırada bir rüzgâr esti, çardağı sarmış ağacın yapraklarından bir gürültü geldi. Civan Yusuf oturup ellerini dizlerinin üstüne koydu. O kadar çok şey düşünüyordu ki, bu düşünceler yüzünden yüzü bir kızarıyor bir soğuyordu. Nasıl oturacağını bilemedi. –Seni hiç duymadım, dedi Eyüp, Âşık Kerem'e. Kusura bakma, belki buralara gelmiş gitmişliğin de vardır. Yusuf babasına baktı, içi cız etti birden. –Ya, geldim, gelmez olur muyum, dedi Âşık Kerem, çok oldu, hem daha o zamanlar talebe sayılırdım. Ustamın yanında dururdum. Ona yetişemezdim ama iyi Köroğlu anlatırdım. –Olsun, dedi Eyüp. Zaten benim de böyle işlerle pek aram yoktur. Sigarasını sardı, sonra yine bir yel geldi, kepi başından uçacakmış gibi oldu.

O sırada ahırın kapısında bir kırmızı ışık belirdi. Civan Yusuf başını çevirip de GÖKYÜZÜ'nü görünce sevinçten çılgına döndü. Güldü, bir ceylana, bir Eyüp'e baktı, sonra hayvanı yanına çağırdı. GÖKYÜZÜ artık iyice iyileşmişti. İnce tığ gibi bacakları, gülümsek yüzüyle sıçrayarak Yusuf'un yanına geldi. Gelir gelmez de Yusuf onu kucağına aldı, burnunun ucunu öptü. Sırtındaki cırnak yarasının izi duruyordu gerçi ama iyice kuruyup gitmişti. –GÖKYÜZÜ, dedi Yusuf fısıldayarak, senin adını biz koymuştuk ya, böyle koymuştuk ya. Ceylanın, bu sözü anlamış gibi gülümsediği oldu, hayvanın ağzından ipince bir inilti çıktı. Sonra da, huysuzlandığı için Yusuf ceylanını bıraktı. GÖKYÜZÜ. GÖKYÜZÜ. Bacakları kurulmuş yay gibiydi. Fırlayıp bahçe kapısını zorladı. Bir zaman gözden kayboldu. Geri geldiği zaman yine Yusuf'un dizlerinin arasına girdi. Yusuf ondan, Elif'in boynundaki kokuyu aldı. Gözleri doldu. Bu kız bana ne yaptı acaba, diye düşündü. Hele bir o da düşünsün, ben ona ne yaptım. Ah, bir daha Elif gibi yaman bir kız, bir daha böyle bir kanayaklı benim karşıma çıkar mı ki?

Yağmur atmaya başlamıştı. Sakine'nin yaklaştığını gördüler. Kadın bahçe kapısından elinde bir tepsiyle girdi. –Yağmur erken bastı ya, evde yersiniz artık, buyurun, dedi. Kalkıp yorgun küskün. Pantolonlarını çekip tozunu alarak bir zaman ayakta beklediler. Onlar kalkınca Eyüp de kalktı, sigarasını ağzına yerleştirdi, yerleştirdikten sonra o da pantolonunu çekti, kurumla önlerine düştü. Yusuf o zaman önce ağır bir tezek kokusu aldı, bir yerlerden burnuna yoğun tezek dumanı doldu. Evlerini anımsadı. Annesini düşündü. Annem bizi merak etmiştir ya, dedi, ah şimdi meraklanmıştır o. Garip. O da sanıyor ki biz hemen kızı alıp geleceğiz. Kadın, daha bu işi

duyar duymaz havalara uçmuştu. Hem de zannetmişti ki bu Elif dünyanın en birinci ve de kanayaklı gelinidir. Babasının yanında da çok zulüm gördüğü için garibandır. Neyse ki çıkıp gelecek. Çıkıp gelecek de canını kurtaracak.

33.

Kır at, çakıldığı yerde eşelenip duruyordu. Hava huzursuzlanınca kır at da huzursuzlandı, bulunduğu yerden kaçmak istedi ama kaçamadı. Gözünden bir damla yaş geldi. Sonra durdu, karanlığın içinde, hemen gözlerinin önünde bir bulut belirdi. SUS BARBATUS, önünde durmuş kır atın ne menem bir şey olduğunu anlamaya çalışıyordu. O sırada, doğal olarak, SUS BARBATUS kıvrımlar çıkaran bir sis tabakası gibi. Hayvanın bacaklarının arasından akıp geçiyor. Sonra geri dönüyordu. CENNET. CENNET. Hayvan onu yaz yılanlarına benzetti. Zehirli, hem de ölümcül yaz yılanları yazlık otların arasından başlarını çıkararak tehlike saçarlardı. Onlar ortaya çıktığı zaman. O zaman canı olanın kaçması, canını kurtarması gerekirdi ki, bu zehrin kurtuluşu yoktu. Bir keresinde, kır at öyle sanıyordu ki, bu zehir yılanın yalnızca dişlerinde değil, soluduğu havada da bulunurdu. Bir keresinde, bir yılanın uzaktan. Otların arasından kendisine doğru üflediğini, ağzından ejderha yalımları gibi çıkan zehir damlaları püskürttüğünü görmüştü. Neyse ki bir şey olmamıştı.

Ama bu düşünce, dayanılır bir düşünce değildir. Ayaklarının arasında dolanan bir yılan belirtisi, CENNET gibi zeki bir atı uyarır. Uyarınca, kır at orada daha fazla durmaması gerektiğini anladı. Örkeninden kurtulmak için sıçradı şaha kalktı. Karanlığın içinde öyle güzel görkemli beyaz görünüyordu ki, bir ışık parıltısı gibiydi. O zaman SUS BARBATUS dönüp Faruk'la Aysel'e baktı, kişneyen küheylanın ağzına aktı girdi. Kır atın gözünde şimşekler çaktı. Çakınca, gözünün içinde bir kırmızı nokta, bir kan damlası belirdi. Ama sonra sakinleşti. Ayaklarının içinde dolanan sis bulutunu göremeyince durdu. Çivinin artık kendisini yere bağlamadığını anlayınca sağına soluna baktı bir zaman. Boynunda sallanan örkeniyle birkaç adım attı. İçine bir ferahlık, bir tuhaflık gelip çöktü. Sonra havayı kokladı. Koklayınca da Yusuf'u bulmak istedi hemen. Ama nerede bulacaktı ki onu?

Evin çevresinde dolanmaya başladı. Kır at iyi koku alır. Daha önce de söylediğim gibi, kır at koku almasa da, istediği kokuyu

çağırır. Ve o koku da gelip onu bulur. Böylece evin duvarlarına sürtündü, dolaştı. Gidip Civan, Yusuf'un yattığı odayı buldu. Pencerenin altında durdu. Onun uyanmasını beklemeye karar verdi. Gökyüzü birden canlanmış, hareketlenmiş gibiydi. Gökyüzü onu içine almak istiyordu sanki.

34.

Hava iyice kararmıştı ya, havanın ne yapacağı hiç belli değildi. Önce yukarılardan bir yerlerden. A. Dağları'nın üstünden bir ayının böğürtüsü duyuldu, sonra gökyüzünde bir şeyler çatladı. Sanırsın ayının biri elini uzattı da havanın içine vurdu. Vurunca da çatladı. Çatladı. Ondan sonra da işte korkunç bir çatırtı çıktı. Gökyüzünün karanlığını bir bıçak kesti, turuncu bir bıçak bulutları ayırdı. Ayırınca da kana benzer, yine turuncu ve mor bir ışık çakımı aldı yürüdü. Yağmur inmeye başladı.

Civan Yusuf, daha yeni uykuya dalmıştı, hem de başını yastığa koyduğu zaman perişan haldeydi, ben şimdi ne yapacağım, ben şimdi ne yapacağım diye sayıklayıp duruyordu. Olanları, daha doğrusu Eyüp'ün dediklerini daha yeni anlamış gibiydi o zaman. Ben ne yapacağım öyleyse, buraların belli ki töresine karşı gelmek olmaz. Hem de nasıl karşı geleceksin. Seninki neyse o. Allah da onlara böyle bir töre vermiş, ne yapacaksın. Ne demişler, ya bu deveyi güdeceksin ya bu diyardan gideceksin. Çekip gideceksin, işine gelirse. O kadar çaresiz ve yorgundu ki, yanında onunla birlikte gelmiş de yatağın altına kıvrılmış GÖKYÜZÜ'nün iniltisini bile duyamıyordu. Oysa ceylanlar böyle olur. Gök gürlediği ve yukarıda çatlaklar oluştuğu zaman ceylanlar korkuya kapılırlar ve. Akılları da başlarından gider. Gidince de inleyip sızlanmaya başlarlar. İşte Civan Yusuf bu sızlanmayı bile duymadı, başını yastığa koydu, dalıp gitti.

Ama hemen sonra, dışarıdaki böğürtüyü duyunca gözlerini açtı, soluk alamadığını anladı, ağzını açtı, doğrulup gözleri dışarı fırlamış halde bir zaman odanın karanlığını izledi. Babası çoktan, hemen yanında uyuyup gitmişti. Üstelik yine ağlıyordu uykusunda. Kibrit ucu kadar bir ışık vuruyordu babasının gözüne. İşte o ışığın içinden de yaş süzülüyordu. Ama çok, çok derin uyuyordu Âşık Kerem. Civan Yusuf neye uğradığını şaşırdı, kalkıp yataktan çıktı. Bedenine öyle bir dirim, bir tuhaflık gelmişti ki, sanki işte o gürültü geldiği zaman, ağzını açıp da dünyanın bütün havasını, hem de

temiz havasını içine çekmişti. Çekince de bu iyi ve temiz hava onu sağaltmıştı. İçinde ne kadar keder üzüntü varsa da alıp gitmişti. Yerinde duramadı, kalkıp pencerenin perdesini araladı. Yukarıda büyük bir parça ay vardı. Yağmur inmişti. Kır at da çakmasını bırakıp gelip pencerenin önünde durmuştu. Şıkır şıkır bir yağmur gürültüsü alıp yürümüştü. Su. Su. Su akacağı zaman dünyanın her yerini delip geçer. Suyun altından çıkamayacağı yer mi var, çıkıp da kendine yol bulamayacağı görülmüş şey midir? İşte su karar vermiş de yeryüzünü boğmaya karar vermişti. Civan Yusuf güldü. O nehir karar vermiş de, diye düşündü, ben artık büyüyüp çoğalayım da dünyanın her bir yanını kaplayayım demiş. Dünyada da soluk alıp verecek yer bırakmamış. Yine güldü, K. Nehri'nin uçan balıklarının gelip pencerenin önünden geçeceklerini düşündü. İyice yaklaştı, atının akan yelesini izledi bir zaman, o kadar hoşuna gitti ki, çıkıp dışarıda onu kucaklamak istedi, ulan kır at, dedi, ulan senin gibi bir yoldaş bir daha nerede bulacağım ben, söyle bakalım, nerede bulacağım?

Camı açtı, açınca içeriye yağmurun gürültüsüyle esintisi doldu, odayı soğuk sert bir hava dolandı. Âşık Kerem gözlerini açıp da oğlunu camın önünde hem de gülümsek, atıyla konuşur görünce şaşırdı. –Civanım, dedi, ne yapıyorsun orada, uyku mu tutmadı yoksa? –Tuttu ya, dedi Civan Yusuf, uyku da gelip insanı tutar ya, niye tutmasın, dedi Yusuf. Âşık Kerem doğruldu. –İyi ya, neden uyumadın öyleyse, dedi. –Neden dersen baba, dedi Yusuf, biz bir hata ettik de burada kaldık, işte onun için. Burada kalınır mıydı? Âşık Kerem bir şey diyemedi, önüne baktı, nasıl olmuşsa, ayın ışığı gelip odanın içine dolmuştu, hem de kıvrılıp bükülerek gelmiş zorla içeriye girmişti. Ay ışığında adamın çorapsız ayakları gümüş ibrikler gibi görünüyordu. –Söyle bakalım ey âşık, diye devam etti Civan Yusuf, diyelim ki, yani misal, Ferhat gitti de kızı istedi, onlar da dediler ki eyvallah kız sizin olsun akıbette ama tadına önce şeyhimiz bakacak, söyle bakalım hele, o Ferhat ne yapardı, ne yapalım öyle olsun mu derdi? –Ona bakma sen, dedi Âşık Kerem, o bir nevi hikâye, hikâye. Hikâyeler bizim vicdanımız olduğu için, yani bir bakıma, biz kendi içimizde nasıl arzu edersek öyle gelişir. Onu biz köylülerin gözüne bakarak anlattığımız için, yani. Yusuf güldü. –Köylüleri kandırıyoruz, diyorsun yani, diye bağırdı Civan Yusuf, biz, biz, arkadaşlarla, diye devam etti ama sonra durdu.

Odanın içine doğru bir adım attı, sonra yere, ayaklarının ucuna bakarak başını ellerinin arasına aldı. Böyle bir zaman ağzından çıkanları düşündü. –Hangi arkadaşlar oğlum, diye şaşkın sordu Âşık Kerem. Yusuf ne yapacağını şaşırdı, bir sağa bir sola yürüdü odanın içinde. Neden sonra toparlandı biraz. –Boş ver baba, dedi, ben, ben bu işten fena halde rahatsız oldum ve de burada uyumaya niyetim yok. Nasıl oldu dersen ben de bilmiyorum. Ama herhalde bunu CENNET yaptı. CENNET yaptı. –Cennet nedir, diye sordu Âşık Kerem. –Yani bizim kır at işte baba, dedi Yusuf, ona biz CENNET adını verdik. Bu da Köroğlu soyundan olduğu gibi, gel bak... Babasını kolundan tutup kaldırdı, pencerenin önüne götürdü. Sanırsın bir mucize gösteriyor. –Bak, dedi, çakmasını kırmış da beni almaya gelmiş. Hem de artık sen burada uyuma, demiş, görüyor musun? Şimdi doğruya doğru, hep o benim dediklerimi yapacak değil a, biraz da ben onun dediğini yapacağım. Her şey karşılıklı. –Sen delirdin mi, diye korkuyla sordu Âşık Kerem, senin mutlaka delirmiş olman lazım. Bu yağmurda at sana ne demiş olabilir de sen onun dediğini yapacaksın?

35.

Civan Yusuf güldü, ona öyle geliyordu ki artık hiçbir şey onu kararından vazgeçiremez ve. Hiçbir şey de gündüz olduğu gibi asabını bozamaz. Hem de bozulup dövünmeye ne gerek var? Su bulunduğu yerden çıkar. Suyun büyüyüp de genişlemediği nerede görülmüş? –Buradan gidiyoruz baba, dedi Yusuf, toparlan, kızı da alıp buradan gideceğiz, hem de hemen. Âşık Kerem korktu, geri çekildi, odanın kapısına baktı, sonra yeniden oğluna döndü. –Yapma oğlum, dedi, adamlar bize bunu şart koştular da canımızı mı aldılar, bize eziyet mi ettiler, bizim töremiz böyle, işinize gelirse, dediler. Bir de bizi konuk ettiler bak, burada da yatırdılar, düşünün kararınızı verin, dediler. Yapma.

Yusuf yine başını ellerinin arasına aldı, gözünün önünden bir dalga geçti, dalga gibi bir şey, o zaman o dalganın içinde bir tüfek gördü. Tüfek sanki birinin elinde duruyordu önce. Ama sonra boşlukta, bir suyun içinde alçala yüksele süzülür gibi oldu, sonra da kayboldu. Yalnızca bir tüfek izi olmakla kaldı havada, sonra o iz de yitti. Çocuk önce oturdu, yatağının üzerinde bir zaman başı ağrıyormuş gibi şakaklarını tuttu, sonra yine zıpkın gibi kalktı, pantolonunu, gömleğini giyindi. Kapıya yöneldi, sonra döndü. –Sen biraz otur baba, dedi, benim biraz işim var. Adam hemen söz dinledi, oturdu, ellerini dizlerinin üstüne koydu, karanlıkta beklemeye başladı. O kadar korkmuştu ki, bana şimdi bir şey olacak, bana hemen burada bir şey olacak, diye dövünüp duruyordu.

Civan Yusuf odadan çıktı, dışarıya açılan kapının önüne dek geldi sessizce. Duvara yaklaştı, elini uzattı. Uzatınca da Eyüp'ün silahını eliyle koymuş gibi buldu indirdi, indirir indirmez de sırtına süvari usulü astı. Yine yüzü güldü, karanlıkta, karanlığın içinde incecik sızmış böyle kılıç hevesi gibi bir ay ışığı vardı, Yusuf'un bu ışıkta dişleri parladı söndü. Ama o zaman bir ses duydu, Eyüp yattığı yerden kalkmıştı ya, Yusuf'u görmemişti henüz. Yusuf anladı, odaya dönmek yerine kapıyı açıp sessizce dışarıya çıktı.

Ok telekleri gibi fırıldayarak yağan bir yağmur vardı dışarıda. İnsanın yüzüne yüzüne iniyordu da aman verecek gibi değildi. Bu yağmurda bunca ay ışığı mı olur, bu başka bir şey, bu başka bir şey, hem de kutlu bir şey, kutlu bir ışık bu, diye geçirdi içinden. O kadar güçlü görüyordu ki kendini, güçten kuvvetten bağıracak gibiydi. Şurada durup da köyün içine doğru bağırsam ya, dedi, bağırsam ya, ne duruyorum? Ama dur bakalım, bu işlerle oyun olmaz, önce işimizi göreceğiz.

Yerden, toprağın üstünden bir karaltı akmaya başladı. Rüzgâr yüzeydeki suyu aldı kaldırdı, sonra bu su karaltısını köyün içinde, evlerin arasında dolaştırdı. Karanlıkta iri, hem de baş belası bir yılan gibi görünüyordu. Toprağın üstündeki çamur balçık ağaçlara çarptı, evlerin duvarlarını boyadı, sonra da Yusuf'un bacaklarının arasından geçti. Çocuk titredi, soğuktan bunaldı, bayılacak gibi oldu ama sonra güldü yine. Delirmiş gibiydi. İşimiz var, işimiz var diye söylenip duruyordu. İşi olan adamın yatması olacak şey mi? Yatana ne derler, tembel. Bizim oralarda öyle. Bak mesela o kadar işinin arasında Oblomov yatıp durdu da iyi mi oldu? Onun gibi de olmamak lazım. İşin varsa göreceksin. Sırtını duvara yasladı, bir ara silahının ucu gürültüyle cama çarptı. O zaman uyanır gibi oldu Yusuf, hızlandı, hemen kır atın yanına gitti, sıçradı çıktı. Çıkınca, atın ayaklarının altına yuvalanmış ceylanı gördü, yine güldü, ağlayacak gibi oldu. –Gel ulan, diye seslendi, sen, sen, sen de nereden çıktın? Hayvanı kucağına aldı, küheylanının başını çevirdi, Elif'in yattığı eve gitti.

Kır at yağmurda ikide bir kişneyerek püskürüyordu, yerinde duramıyor. Toprağı döve döve ilerlemeye çalışıyordu da sanki dizgin zorluyordu onu. Sonra kapı açıldı, Eyüp şaşkın bakışlarla atlıyı izledi bir zaman. Ama durmadı, oğluna seslendi, hızla içeriye geçti, fırlayıp çıktılar. Her yan öyle sulu balçıkla öyle ezik tezekle dolmuştu ki, birden evlerin ışıkları yandı, bir el silah sesi duyuldu. Yusuf, başsız süvariler gibi, hayalet süvariler gibi bir görünüp bir kayboluyordu köyün içinde. Atın başını ayrı, kuyruğunu ayrı yerde görüyorlardı. Kiminde üstündeki Yusuf seçiliyordu, kiminde boş bir at çıkıyordu yalnız. Ama öyle cana gelmişti ki, Köroğlu'nun atına kurşun işlemez, diye bağırası geliyordu. Hele bir atın da bakalım. Hele bir görelim nice atıyorsunuz, namussuzlar. Eğilip kızı önüne aldı, ceylanı da Elif'in kucağına verdi. Sonra kır atın boynuna

vurdu. Hayvan dizgini aldı yürüdü, ayaklarını basmadan, suya çamura bulaşmadan fırladı gitti. Peşine Fehmi Ağa'nın adamları düştü. Durup durup karanlığın içine kurşun sıkıyor. Bağıra bağıra civardaki köylüleri uyandırmaya çalışıyorlardı.

Ormana girdikleri zaman kır at sakinleşti, yavaşladı. O zaman Elif önce güldü. Derin derin soluk aldı. –İyi ettin ya, dedi, şimdi ne olacak, söyle bakalım. Çocuk döndü, kızı alnından öptü. –Ne olacaksa olsun, dedi, hem bana kalırsa bu senin kaçmandan iyidir, hiç değilse şimdi yanında ben varım. Değil mi kız? Kız yine güldü. –İyi ettin ya, dedi, ben de gece ne olduysa birden içime doğdu da. Kalkıp seni beklemeye başladıydım. Yani, sen gelmeseydin ben gelecektim. Bilmem neden, ne olduysa.

Ama sonra hiç beklemedikleri bir şey oldu. Karanlığın içinde bir silah patladı. Civan Yusuf sarsıldı, omzunu tuttu, kır atın sırtından düştü. Düşünce bir zaman sessizlik oldu. Elif indi, Yusuf'u yeniden çıkardı yerine yatırdı, ceylanı da önüne kattı, dizgini çekip ormana karışıp gitti.

2

1.

Yaprakların üstünden sular süzülüyordu. Soğuk esinti, yağmurun katı suyu sakız damlalarını kurutmuştu iyice. Yine de ormanda suyun hışırtısı duyuluyordu. Yapraklardan, ağaç gövdelerinden indiği. Sonra yere serilmiş çiçek öbeklerinin içinden yol bularak aşağıya doğru aktığı oluyordu suyun. Ama kokular çıkararak. Kokular çıkararak. Kinzinin keskin kokusu da çıkıyordu. Bunun kuru ekmeğin üstünde bir yakışması vardır. Bahar başladığı zaman bu kinzi salt kokusuyla bile gidip başka başka yerlerde çıkar. Böyle otların önü alınamaz. Belki o zaman kadınlar kapılarının önüne eker ama kinzi rüzgârla dağılır, semizotunun yaptığı gibi, çıkıp uzaklaşıp olmadık yerlerde göğerirdi. Hem de fışkırarak. Hem de suyun tadını çıkararak. Su sanki yalnız onun için akar. Onun için yaprakların ucundan dökülür, çalı diplerinde akar yoğuşur.

Aynur bu otların hemen hepsini severdi. Bir severdi ki, sanırsın o yufkalar, bazlamalar kendileri için değil de işte bu kokulu sebzeler için yapılmış. Bunları çeçil peynirleri ile birlikte sarıp yemeye koyulurdu. Ama bunlar ille ormandan toplanacak. Bunun için bir teorisi de vardı: Neden derseniz, derdi, çocuklar, neden derseniz, ağaçların dibinde yetişen kinzinin tadına doyum olmaz çünkü onu besleyen o ağaçtır da onun için. Ağaç yağmuru toplar, sonra süzer, sonra da yukarıdan, doğrudan bu ot milletinin köküne gönderir ve. Hem de damla damla gönderir. Bu yüzden de işte böyle olur. Zaten rengi bile farklı olur. Gerçekten, ormanda yetişen yenebilir otların yüzünde bir tuhaflık olur, görmüş geçirmiş de daha zinde, kavruk olmuş gibi.

KARAGÖZ'ü ayaklarının arasına almış ormana girmişti ya, girer girmez de Atalay'ın tüfeğini bulmuştu. Ama nereden bilsin, nereden bilsin? Kenan'ın tüfeği Atalay'dan istediğini, sonra bununla o karda kışta domuz avına çıkıp da işte tam ormanın burasında uyuyakaldığını. Sonra da o çelik örme yaman tüfeğin otların arasına karıştığını? Eğilip bu kısa çifteyi eline aldı, gözleri parlamadı da yaşardı sanki birden. Çiftenin üstünden sular damlayıp sızıyordu.

Önce suyu eliyle silkti temizledi, sonra sağına soluna baktı. Bu sırada kuşkusuz, KARAGÖZ de bakıyordu tüfeğe. –Görüyor musun, dedi Aynur. Bak sen, görüyor musun şu işi? Yok yok aslanım, bunda mutlaka bir işaret ve bir iş var. Güldü, çifteyi pantolonuna silerek kuruttu iyice. Sonra eğilip KARAGÖZ'ün başını okşadı. Sonra kalktı, tüfeğe o kadar şaşırmış, hem de sevinmişti ki, ne yapsın bilemedi bir zaman. Ormanın derinliklerine baktı. Sanki bir şey var, bir şey var. Canı sıkıldı. K. Nehri'ne gitmeye karar verdi. Yine güçsüzdü ya, o gördüğü işkenceler onu yiyip bitirmişti ve hâlâ arada sırtı sancıyordu ya daha iyiydi artık. Olsun, yürürüm, dağ bayır dolaşırım ve de kimseye görünmem, diyordu. Görünüp de ne olacak. Ama kaçmak değil yani, diye düşünüyordu. Siz, siz Aynur'u ne zannettiniz? Bir tepeyi tırmandı, ağaçların altından burnuna sular sızarak, eğilerek geçti, sonra nehrin çağıltısını duydu. Aşağıda, büyük, gürültülü, neredeyse gümüş hareketli bir ova gibi akıyordu K. Nehri.

Tüfeği önce sırtına astı, sonra durup biraz düşündü, indirip paltosunun içine yerleştirdi. Keyfi yerine gelmişti ya, *kaç kuzulu ceylan, kaç avcı geldi*, diye söylemeye başladı yeniden. Nehre inen yokuşu gözüne kestirdi, sonra taşların üstüne basa basa ilerledi. Bu sırada hava birden aydınlandı, güneş ansızın öyle güçlü ortaya çıktı ki, çok geçmeden otların arasından buğu yükseldi, buğunun kokusuna toprak karışmıştı, cümle otu bir araya getirmişsin de çevire çevire kaynatmaya başlamışsın. –Bak canım, dedi KARAGÖZ'e dönerek, işte böyle, ya. Köpek birden, sanki kız çok anlamlı ve sevinçli bir şey söylemiş, birden sevinçle sıçradı otların içinde, gülümsedi, bir iki kez havladı. Ama bir iki adım attıktan sonra birden durdu, suratını asar gibi oldu. Kulakları güçlükle havaya kalktı. Aynur ilerlemişti ya neden sonra o da durup köpeğine baktı. –Ne oldu yahu, dedi. Hayvan boşluğu izledi, yüzündeki gerginlik bir ara dağılır gibi oldu ama sonra yeniden geldi. Aynur dönüp hızlandı yine. –Hadi gel, dedi, numara yapma. Şuna bak, sanırsın avcı köpeği. Avcı köpeği. Senin bir iş yaptığın nerede görülmüş, ha? Bana bak KARAGÖZ! Hayvandan uzaklaştıkça hem gülüyor hem bağırıyordu. Dönüp dönüp gözlerini kısarak güneşe bakıyordu. –Şuna bak, diye bağırdı, sen kendini avcı köpeği mi sandın, sen ancak bize dayılan. Vallahi süssün, süs. Hadi gel, durma orada!

Bir ara KARAGÖZ'ün ayağının altında bir kıpırtı oldu, olunca hayvanın ilgisi dağıldı, aşağıya inmeye karar verdi. Ama o sırada

ayağı kaydı, düştü kalktı, otların içinden burnunu çıkardı. Aynur'u yeniden görünce keyfi yerine geldi. Aynur nehrin kenarına inince bir taş bulup oturmuş, tüfeği de dizlerinin üstüne almıştı. Gözleri parlıyordu ona bakarken. Şansa bak. Şansa bak. Kim derdi ki, yürüyüşe çıkacaksın da. O koca koygun ormanın içinde çelik sırma örgülü, hem de özel yapım bir çifte bulacaksın. El örmesi. Tüfeğinin içinde mermi olup olmadığını merak etti, kırmayı indirdi. Dolu, dolu ya kurutmak lazım, dur sen, diye güldü. KARAGÖZ yanına gelmişti o sırada. Köpek bir zaman Aynur'u izledi, sonra yine aynı şey oldu, kulakları dikildi. Dönüp ötelere baktı, sonra bir o tarafa bir Aynur'a baka baka uzaklaştı.

Nehrin suları köpüklenerek akıyordu, yukarıdan, önceki yağmurda kırılıp yıkılmış ağaçların dallarını da taşıyordu nehir ya, suyun sesine kaba kaya parçalarının gümbürtüsü de eklenmişti. Yaz aylarına dek, sular çoğaldığı aktığı sürece, rengi bile bulanmadan deli berrak akıp gidecekti. Güneş vurdukça suyun üstünde mavi eflatun halkalar oluşuyordu. Damlalar insan boyu yükselip yükselip düşüyordu yeniden. Aynur birden coşkuya kapıldı, pantolonunun paçalarını katladı yukarı çekti, paltosunu çıkardı, tüfeği paltoya sarıp taşın üstüne koydu, ayakkabılarını da yanına bıraktı. Böylece K. Nehri'nin içine bir adım attı. Su o kadar soğuk, öyle tazeydi ki, canı yandı. Canı yandı. Ama gülüyordu da bir yandan. Ama çok ilerlemedi elbette. Durup suyun serin akışını izledi bir zaman. Sonra alabalıkları gördü. Birden canı çekti, balıklar ayaklarının arasından akıp akıp geçiyorlardı. Eğilip birini tutmak istedi olmadı. Görürsün, diye geçirdi içinden, dikkatini topladı, balıklardan birini gözüne kestirdi, sonra hışım gibi uzandı aldı. Ama tam o sırada ayağı kaydı, suyun içine yuvarlandı, nehir onu öyle elinde alabalık, bir zaman sürükledi. Yine de balığını bırakmadı.

Sudan çıktığı zaman ayağının kanadığını gördü, aldırmadı. Nice ki bir ayak, ayağın üstünde de bir çizik, neler gördük biz, öyle mi, diye geçirdi içinden. Balığı otların üstüne bıraktı, ayağına bastıracak bir şey arandığı sırada KARAGÖZ'ü duydu. Hayvan, az ileride, nehrin kenarında durmuş bir şeye bakıyordu ama. Bir yandan da canı yanmış, sözgelimi, kuyruğuna basılmış gibi acı acı bağırıyordu. Aynur başını kaldırdı, köpeğine baktı kaşlarını çatarak. Sonra ayakkabılarını giydi, KARAGÖZ'ün yanına gelince birden, birden gözleri doldu. Oluk oluk yaş boşandı gözlerinden. Ayakta uzun uzun bekledi, suyla sürüklenmiş çocuğu izledi. –Bu, bu kim böyle, bu kim böyle, diye bağırdı. Çocuğun yüzü kanlar içindeydi, tanınacak gibi değildi ama. Bir an için, geçen kışı anımsadı Aynur. O muydu? Murat'ın yanına, mağaraya gidecek olmuştu da, ormanda, karın, buzun içinde uyuklar bulduğu o acemi çocuk

muydu? Dayanamadı, dizlerinin üstüne çöktü. O geldiği için biraz sakinleşmişti KARAGÖZ. Bir iki kez havladı, sonra geri çekildi, diz çökmüş ağlayan Aynur'un bacaklarına sokularak inlemeye başladı.

Çok geçmedi, Aynur nasıl birden ağlamaya başladıysa yine öyle birden öfkeye kapıldı. Kaşlarını çatarak. Kaşlarını çatarak ayağa kalktı, gidip tüfeği aldı paltonun içinden söktü içini dışını kuruladı, mermileri gözden geçirdi, yeniden namluya sürdü, kırmayı kapattı. Sonra da havaya bir el ateş etti. Tüfek patlayınca KARAGÖZ öyle korktu ki, gelip kızı sakinleştirmek istedi de bacaklarına sürtündü yine. –Dur sen, diye bağırdı Aynur. Dur bakalım, dur, bir şey yapmak lazım. Nasıl yapacağız. Burnu tıkanmıştı ağlamaktan. Gözlerinin yaşını sildi, ayakta bekledi, titredi. Nasıl, bunu şimdi ben nasıl taşıyacağım, diye düşünüp duruyordu da. Bir yol gelmiyordu aklına. Ama ölüyü burada bırakmak da olmaz. Olmaz. Ne yapıp yapıp bir çaresini bulacağız. Çok olmamış, çok olmamış daha, yeni bir şey bu. Ulan namussuzlar. Vicdansızlar.

Güneş yeniden çekilmişti. Güneş çekilince orman da kararacak gibi olmuştu ama yine de iyiydi böyle. Nedense, otlar kurumasa iyi olur, diye aklından geçirdi Aynur. Otlar kurumasın, böyle daha iyi. Yeniden çocuğun başına gitti, onu tutup nehirden çıkarmak istedi, korktu. Yüzü kızarmış, midesi bulanmaya başlamıştı. Tüfeğini sırtına astı, çocuğu koltukaltlarından kavradı, nehir kenarındaki ot yığınlarının arasına çekti. O kadar ağırdı ki, beli kırılacak gibi oldu Aynur'un. Güçsüz. Güçsüz birisin sen de ondan, diye kızdı kendine. İnsan bu devirde bu kadar güçsüz olursa. Ama bende de suç var. Nasıl olsa öldüm bittim dedim ya. Nasıl olsa insan iki kere ölmez dedim ya ondan. Ama yok, kendine bakacaksın, yiyip içeceksin de gücün kuvvetin yerinde olacak. Olmazsa da işte böyle belini kırar yataklara düşersin. Sonra birden aklına gelmiş gibi durdu, otların içinde bırakır da gidersem, misal Murat'ın yanına gidersem, gelip yardım etsinler diye, dedi, o zaman ben bu ormanın hayvanına nasıl güveneceğim, değil mi? Ormana güven olmaz, hem de ormanda göz dolanır dermiş eskiler. Ah ah, eskilerin bildiği ne çok şey var ama onları kim ne yapsın? O kadar biliyorlardı da biz neden hâlâ bu haldeyiz, söylesinler bakalım.

Onu nehir kenarında gömmek istedi. Ama o zaman da kim olduğunu bilemeyiz, dedi, kim olduğunu bilmeyince de hesap soramayız. Çocuğa baktı yeniden, buralı değil, dedi, buralı olsa. Zayıf,

esmer, keçisakallı bir üniversite öğrencisiydi. Yine gözleri doldu kızın. Ben size demiyor muyum, dedi ağlayarak. Ben size demiyor muyum buraları bir öğrenin. Ah, buraları öğrenmeden olur mu, siz, siz, nasıl yapacağınızı bilmiyorsunuz. Çocuğun, oysa eğer, kar altında nasıl uyuyakaldığı geldi gözlerinin önüne. Bilmiyorsunuz, bilmiyorsunuz, diye yineledi. Ona baktıkça öyle üzülüyor, öyle sarsılıyordu ki, yine oğlanın başında diz çöktü, eğile kalka, bağıra bağıra ağladı. –Ben size demiyor muyum, ben size demiyor muyum, dedi. Sonra çaresiz kalakaldı.

3.

Belki çok suda kokusu çıkmaz, diye düşündü. Paltosunu, gömleğinin üstündeki kazağı tuttu çıkardı, nehrin suyuna soktu. Bu ıslanmış giysilerle çocuğu iyice sardı. Sardıktan sonra da avuç avuç su taşıdı nehirden ki, yeniden güneş çıkarsa kokmasın. Kokmayınca, KARAGÖZ'ü karşısına aldı, bir bir anlattı. –Dinle yavrum, dedi, bak şimdi, bunun çevresinde böyle dönüp duracaksın. Bunun üstünden de gözünü ayırmayacaksın. Nöbet. Nöbet. Nöbet eri yaptım seni ben. Bir nöbet erinin işi de namustur. Namustan da ileridir ve. Bir çeşit ibadet. Anladın mı? KARAGÖZ anlamış gibi başını salladı, dilini dışarıya çıkardı soluklandı. O kadar ciddi görünüyordu ki, bir Aynur'a, bir emanete bakmaktan başı dönmüş, gözleri şaşmıştı. Ama anlamıştı. Anlamıştı. KARAGÖZ'ün duyusu yüksektir. Bir şey Aynur için önemliyse, onun için de önemlidir. –Tamam, dedi Aynur, aferin sana. Kalktı toparlandı, sonra ormana döndü, yolunu belledi.

Ormanın içinde koygun katı bir rüzgâr belirdi geçti. Ağaçlar sürekli su döküyor, her yandan kıpırtılar çığlıklar yükseliyordu. Güneşle birlikte açılan renkler hava kapanınca öyle değişiyordu ki tanımak olmaz. İnsan başka bir yere geldiğini düşünür. Belleğini yitirmiş biri için A. Ormanları korkunç, korkunç bir yerdir. Hele böyle zamanlarda, renkler ansızın değişip de insan kendini bambaşka bir yerde bulunca. O zaman korkmayıp da ne yapacaksın. Aynur ormana çıkmak için tırmandı, sonra dönüp KARAGÖZ'e baktı yeniden. Gerçekten de, emanetinden gözünü ayırmadan. Çevresinde ciddiyetle dolanıp duruyordu hayvan. Kız biraz sakinleşir gibi oldu, sonra hızlandı. Tüfeği yanına almakla iyi etmişti ya, askerlerden korktu bu kez. Ya karşıma çıkarlarsa, diye düşündü, beni tanımaz olurlarsa, o zaman ben de avcıyım derim onlara, dedi, öyle ya, şuna baksana sen, böyle gümüş işlemeli bir çifte ancak o hayvan delisi müthiş avcılarda olur. Onlar da bir nevi başka tür. Başka tür. Onlara kimse karışamaz. Ben de avcıyım derim, isterlerse atış bile yaparım.

Uzun bir zaman, mağaraya çıkacak geçidi aradı. Şimdi çocuklar, beni karşılarında görünce çok kızacaklar ama ne yapalım. Ne

yapalım. Bu kez iş başka. Benimle gelip çocuğu alacaklar. Hem de alıp ailesine de haber verecekler, öyle yok ölüyü ortada bırakmak.

Ayağının kanı sızmaya devam ediyordu hâlâ. Öyle acıyordu ki, başta gördüğü zaman pek önemsememişti, hatta kanı bastırmayı da unutmuştu ama. Şimdi de bakmaya cesaret edemiyordu. Bir ara topuk kemiğine müthiş bir sancı girdi, durup eğilince yaranın sızısının oraya vurmuş olabileceğini düşündü. Sonra yakından baktı. Yukarıda, arkada, topuğa yakın derin bir kesik vardı. Yüzünü buruşturdu. Bundan bana bir şey olmaz, olmaz ya, yine de bu iş hiç olmasaydı iyiydi, dedi. Ama senin akılsızlığın. Senin. Ne oldu tuttun balığı çıkardın da. Senin bir alabalık kadar aklın olsa, kız. Bak KARAGÖZ'e, ta tepede anladı da huzursuzlandı, bir de onca laf ettin garibe, ah ah.

Neden sonra gideceği yeri tanıdı. Ağaçlar iyice sıklaşmış ormanın içinden bıçak gibi dik dik fırlayan kayalıklar geçit vermez olmuştu. Burada, çocukların bu bölgeyi seçmesi de bundandı zaten, burada bundan sonra doğru dürüst yürünemez. Yürünse de alışkın olmayan için eziyet olurdu. Ama mağaraya inen açıklığı anımsamıyordu Aynur. Yeraltına inen kapıyı da görmesi olanaksız hale gelmişti. Otlar, çalı dikenleri öyle hızla, öyle arsızca ve birbirleriyle yarışır gibi fırlayıp çıkmışlardı ki, göz gözü görmüyordu. Durup beklemeye, otların arasında daha yavaş dolaşmaya karar verdi.

Ağaçlar sıklaştığı için orman birden kararmış gibiydi. Yerler kuruydu. Kız bir ara iri bir kirpinin üstüne basacak gibi oldu sıçradı. Sıçrayınca da umudunu kaybetti. Bulamayacağım ya, çocuğa da yazık ettik ya, diye yazıklandı. O sırada o kadar sıkışmıştı ki, daha fazla tutamayacağını anladı, gördüğü ilk ağacın altına çömelip işemeye başladı. Hava ağır ağır kapanıyordu, yağmur yeniden başlayacaktı, o zaman bu bir yandan iyi. İyi, diye düşündü, KARAGÖZ şimşekten selden korkup da çekilmezse. O zaman yağmurda hayvanlar da gerçi nehir kenarına inmez, bir yerde pısıp dururlar. Ama sel gibi inerse o zaman biz ne yapacağız? Yapacak bir şey yok, görev görevdir. İşini bitirdiği sırada arkasında biri öksürdü.

Aynur toparlanıp ayağa kalktı, tüfeğini indirip arkasına baktı, o zaman çalılıkların içinde bir kıpırtı oldu. Çocuklardan biri, iyice kapanmış, yere uzanmış onu izliyordu. –Rahatsız etmeyeyim dedim, dedi gülerek. Aynur kızdı, tüfeği indirdi, yüzü kızarmıştı iyice. –İyi ettin, terbiyesiz, dedi. –Bir şey görmedim yahu, dedi çocuk, vallahi

bir şey görmedim, şırıltıya uyandım. Bir zaman birbirlerine baktılar. Neden sonra Aynur toparlandı, sağına soluna baktı iyice. –Vaktim yok, dedi, korkunç bir şey oldu, Murat'ı görmem lazım benim, aşağıda mı, beni hemen ona götür. –Olur, dedi çocuk. Hayırdır, ne oldu? –Ne oldu diye soruyor bir de, diye yine kızdı Aynur, sizin, sizin dünyadan haberiniz yok, bir de burada durmuş elde silah güya nöbet tutuyorsunuz. –Yahu ne oldu, diye şaşırdı çocuk. –Tam mısınız, diye sordu Aynur. –Ne demek o? –Şu demek ki, herkes sağ salim mi? Kaybınız var mı? –Kaybımız yok, dedi çocuk. Ama iyice sıkıştık burada, askerlerden sonra şimdi de ağanın adamları başladı. –Biliyorum, dedi Aynur. Neyse, Murat'ı göreyim de bir, ona diyeceklerim var benim.

Çocuk kalktı, kızın önüne düştü, iki dik kayanın arasından peş peşe geçtiler, sonra patlamış bir ot öbeğinin arasında durdular. –Burası, dedi çocuk, buradan ineceğiz.

4.

Murat, mağaranın içinde, çift battaniyeye sarılmış öksürerek yatıyordu. Hiç, hem de hiç hali kalmamıştı. Aynur'u görünce toparlandı ama kızdı. Kızdı. –Senin burada ne işin var, dedi, hiç rahat durmayacak mısın sen? –Durmam, dedi Aynur, Neden dersen, onlar da rahat durmuyor da ondan. Ayrıca sizin de dünyadan haberiniz yok da ondan. Sen daha burada kıvrıl yat bakalım. Şuna bak, sanki ölmüş bitmiş de, sanki çok hasta da girmiş uzanmış yatıyor bir de. Murat'ın canı sıkıldı, söylenecek gibi oldu, vazgeçti, sonra yattığı yerden kalktı. Saçı sakalı birbirine girmiş, iyice pelte gibi olmuştu. Ama kız haklı. Kız haklı. Bilmediğimiz bir şey varsa, işte onu da öğrenmemiz gerekiyor. Burada oturup başımıza gelecekleri daha kaç zaman bekleyebiliriz? –Ne oldu, diye sordu toparlandıktan sonra. –Nehirde birini buldum, dedi Aynur. Vurulmuş. Yani vurmuş suya atmışlar. Ama tanıyamadım.

Murat'ın yüzünden bir öfke dalgası geçti. Yağ lambası pırpırlanır gibi oldu, çocuğun yüzü kızarınca Aynur hafifçe, acı acı gülümsedi. –Kim, nasıl tanıyamadın, dedi Murat. –Nasıl tanıyayım, dedi Aynur. Ayrıca fark etmez. Onu suyun kenarına çıkardım, üstünü kapattım. Çocuk ansızın değişti, gözlerinde bir ışık parladı, sırtı kabardı. Öbürleri de yanlarına gelmiş toplanmışlardı ya. O yüzden ışık çoğalmış, mağaranın için alev alev yanmaya başlamıştı.

Murat çoğunlukla bezgin görünürdü ya, sonunda ansızın değişirdi. Ansızın başka biri olur çıkar. Hızlı karar verir, verdiği zaman da ateş gibi olurdu, ışık saçardı. O nedenle de onun sözünü dinlemeyi öğrenmişlerdi. Halil. Halil onu aşağıdaki çocukların önderi yapmıştı. Dinleyin, birinin karar alması şarttır. Tartışma kültürü, karar aşamasında bize yardımcı olmaz, böyle durumlarda ancak zaman kaybederiz. Murat bu konuyu iyi anlamıştı ama çocuklar üzerinde baskı kurduğu da görülmemişti. Sabırlıydı. Böylece her şey kendiliğinden, daha en başta yoluna girmişti. Marksist demokrasi, diyordu Halil, sonunda sağduyulu olanın kararını dinlemek gerekir. Oda aydınlanınca Murat'ın hastalığından da, öksürüğün-

den de eser kalmadı. –O zaman gideceğiz, dedi. Ama sen bunu iyi etmemişsin, ormanda bir ceset yalnız bırakılmaz ya, o nedenle iyi etmemişsin. –Merak etme, dedi Aynur, önlemimi aldım ben, sen beni ne sanıyorsun?

Çocuklardan ikisini yanlarına alıp dışarıya çıktılar. Yağmur başlamıştı. Hem öyle bir yağmurdu ki bu, ne hafifler ne de aman verir. Ağaçların dalları kırılacaktı neredeyse. Aynur önlerine düştü, bir zaman kayalıklardan kurtulmak için güçlükle. Yavaş yavaş ilerlediler. Sonra ağaçlar sıklaştı, Aynur durup saçlarından akan suyu silkeledi. O kadar üşümüş perişan olmuştu ki, titreyerek bekledi bir zaman. –Nasıl yapacağız, nasıl yapacağız, diye söylendi. Gökyüzü yarılmış da yukarıda patlamış gibiydi. Kızın aklından KARAGÖZ geçti. Geçince de telaşlandı. –Köpeği orada bıraktım ya, dedi, bana baksana sen, köpeği çocuğun başında bıraktım nöbet tutsun diye ama korkmuştur o şimdi, vallahi korkmuş da tir tir titriyordur. –Kaçıp gitmiştir yahu, dedi, orada durup duracak değil ya, görmüyor musun? Aynur'un yüzü asıldı. –Kaçarsa ona da yazıklar olsun, diye kızdı. Ben ona demedim mi, burada dur dedim. Ulan. Binde bir işimiz düştü, dur bakalım.

Ayaklarının altından akan su çoğalıp coşmaya başlamıştı. Pırıltılı köpüklü bahar suyu, dağlardan aşağıya sökülüp burgaçlanıp akıyordu, iyice güçlenmişti. Hem de sakız topları gibi beyaz çakıl taşları vardı içinde. Kökünden sökülmüş çiçek öbekleri, kokuşlu ot tutamları, ayrıca hayvan ölüleri de vardı. Aynur bir ara suya dikkat kesildi, sonra can havliyle yüzmeye çalışan bir sincap gördü. Sincabı tutup kurtardı, kurtarınca da yanındaki ağacın iri dallarından birine bıraktı. Hayvan toplaşıp sindi, ağacın üstünde titremeye başladı.

O sırada ormanın içindeki gürültülerin içinde bir ses duyuldu. Murat sesin geldiği yöne döndü, birkaç adım attı. O zaman ilerideki koygun meşe ağaçlarının altından üç kişi çıktı. Korkmuş, perişan haldeydiler. İçlerinden biri yaralıydı. Titriyordu. Murat yanlarına gitti. Yağmur ağaçların altını öyle tozatıyordu ki, insan gördüğünü anlamıyordu. Sanırsın sis çökmüş. Sis çökmüş. Bir ara başlarının üstündeki irice bir dal eğilip kırıldı, patırtılar çıkararak aşağıya indi. Çocuklar panikle gövdelere yaklaştılar. Sonra Murat Aynur'la yanındakileri çağırdı. Çocuklardan birine yaralıyı işaret etti. –Onu içeriye götürelim, dedi, çatışma çıkmış. Vurulan arkadaş onlardan biriymiş, gidip onu almamız gerekiyor, bakalım, aşağıya ineceğiz,

onu ormana, korunaklı bir yere taşıyacağız, sonra ne yapmamız gerektiğine karar veririz.

Hava iyice kararmış, göz gözü görmez olmuştu. Ama değişir. Değişir. A. Ormanları kararsız yağmurlarıyla ünlüdür. Bahar başlangıcında ne yapacağını, nerede başlayıp nerede duracağını bilemez. Zamanında, işte bu civarda Murat'ı. Daha küçüktü ya o zamanlar. Buradan alıp köye sular içinde indirdiği olmamış mıydı? Ormanın, sonunda, kendi merhameti vardır, her şeyi kırıp döktükten sonra akıllanır. Şimdi biraz sabır, diye düşünür. Ne yaptım ben, ne olacak ki böyle diye dövünmeye başlar. Aşağıya inmek için yeniden yola koyuldukları zaman Aynur yeniden ağacın üstüne baktı. Kurtardığı sincap görünmüyordu ortalıkta.

5.

Hikâye

Zamanında, Yusuf peygamberi bir kuyuya attılar. Susuz yerlerin kuyuları derin olur ki yeraltı sularına erişmek öyle kolay değildir. O zamanın işçileri özenerek, sırtlarından ter akarak bu kuyuyu kazıp durmuşlardı. Hem de biri inip biri çıkarak. Çukurun çevresini örerek. Taşların altında ezilerek. Düşünürseniz, kuyu biraz da ölüm demektir. Bir anlamda, insan, bir kuyu kazarak gerçi suyu çıkarmaya çalışır ama. Aynı zamanda ölüm ülkesinin kapısını da zorlamış olur. Öyle ya, bir kuyuyla değilse, ölüm ülkesine nereden inilecek? Ama yeraltı da insanı hep yanlış anlar ve. Vurulan her kazmayı kendisi için bir tehdit olarak görür. İşte o kuyu da işçilerden bazısının canını almıştı da. Cesetleri çıkarıp gömmek için akla karayı seçmişlerdi. Ama olsun. Olsun. Büyük bir eser inşa etmek için insan canını hep vermemiş midir? O zamanlar işte böyle düşünürlerdi.

Neyse, yaman bir kuyuydu bu. Çölün ortasında, Mısır ülkelerine yakın susuz çorak bir yerde açılmıştı. Gelin görün ki, kuyu kazmanın sonucu olarak, diyelim, suyun garantisi yoktur. Suyun da sağı solu belli olmaz. Niye olsun. Bir zaman bu kuyuyu pek güzel kullandılar. Soğuk suyunu çıkarıp çıkarıp dişleri parçalanarak gönül ferahlığıyla içtiler. Yine de, bir zaman sonra artık buradan su çıkmaz oldu. Eh, ne yapalım, buradan alacağımız da bu kadarmış, diyerek kuyuyu unuttular. Unutunca da, aslına bakarsanız, bir kere açılmış açılmıştır. Siz onu unutsanız bile, bakalım o sizi unutacak mıdır? Zamanla burayı katledecekleri çok önemli şahsiyetleri atmak için kullanmaya başladılar. Ortadan kaldırılması gereken kişileri canlı canlı kuyunun içine attılar. Ölüm ülkesine gönderdiler. Neden derseniz, zaten kuyu da istiyordu bunu. Böyle. Kuyunun canı ve düşüncesi vardır.

Yusuf peygamber de o zamanki hükümetin canını sıkıp duruyordu. Ele avuca sığmıyor, sözleriyle insanların kafasını karıştırıyordu. Bir keresinde, bir zindanda aylarca aç bırakmışlardı da, ölmemişti. –Sen neden ölmüyorsun, seni sürekli aç bırakıyoruz, diye sormuş-

lardı. Beni kuşlar besliyor, demişti peygamber. O zaman zindanın penceresini örmüşlerdi. Ama peygamber yine ölmemişti. –Sen neden ölmüyorsun, seni biz aç bırakıyoruz, diye sormuşlardı. –Beni böcekler besliyor, demişti peygamber. Böylece onu kuyuya atmaya karar verdiler. Sonra da götürüp onu canlı canlı bu korkunç kuyuya attılar. Kuyu o kadar derindi ki, in in bitmiyordu ve peygamber de bir ara gözlerini kapatarak gökyüzünde süzüldüğünü düşündü.

Ama sonra indi, kuyu onu hafifçe aldı, ayakları üstünde yere inmesini sağladı. O zaman birinin, "Sen hiç merak etme," dediği duyuldu. Yusuf sağına soluna baktı, kimseyi göremedi. Derken, içeride bir şırıltı duyuldu, duvarlarda ince su yolları belirdi. Bu su birikti, çoğaldı, çağlayarak köpüklenerek Yusuf peygamberi yukarıya taşıdı. Peygamber de kendisine yeniden bir asa buldu, eğilip suyu öptü ve evine dönmek için usul usul yürümeye başladı.

6.

Gökyüzünün içinde kara bir delik açılmış gibiydi. Gerçekten, bu delikten yaman bir şeyler üflenir gibiydi. O zaman rüzgâr da ne yapacağını şaşırmıştı. Özellikle, ne yana eseceği belli olmadığı zaman, rüzgâr böyle delirmiş gibi sağa sola saldırdığında yani, o zaman insan da ne yapacağını bilemez. O zaman oradan hemen kalkıp gitmek gerekir. Çünkü bu hemen hortumlanır. Hortumlanır. Rüzgâr yeryüzünde ne varsa çekip alarak. İnsanı, ağaçları ve evleri. Bunların hepsini, artık gücü neye yeterse. Tutup gökyüzündeki o büyük kara deliğin içine çekip götürür. Bir daha onları bul bulabilirsen.

Bir ara bir parça sarı ışık sızar gibi oldu, kararmış bulut parçalarından biri kaba bez gibi yırtılıp delindi, onun arkasından da sarı cılız bir ışık kopup sızdı. Bu ışık da gerçi güçsüzdü ama yine de gelip pencereye vurdu ışıdı, ışığın içinden mor bir yalım geçti. Uzaklardan minibüsün homurtusu duyuldu. Gülşen, oturup duruyordu pencerenin önünde. Oyasını bir kenara bırakmış. Bu havada nice evsizlerin nasıl perişan olacaklarını düşünmeye başlamıştı. Berbat, berbat bir hava var ya, biz bu sene bu perişanlıktan kurtulamayacağız ya hayırlısı bakalım, diye düşünüyordu. Sobanın içinden de öyle bir gürültü geliyordu ki, sanırsın soba kalkıp evden çıkacak. Burada bana artık yer yok, hem de çok sıkıldım, bırakın beni gideyim, diyecekti. Sonra boruların içinden de homurtu geliyordu. Rüzgârın uğultusu. Rüzgârın uğultusu her şeyden beterdir. Hele bir köşeye sıkıştı mı. Hele yerinden çıkıp kurtulamaz oldu mu, onun ağlayıp sızlanması artık hiçbir şeye benzemez. Yine de, kalkıp sobaya birkaç parça odun attı, attıktan sonra da, durup ateşin yeniden canlanmasını izledi bir zaman. Yine gözleri yaşardı. Radyoya baktı, sonra başını çevirdi. Ne olacak? Ne olacak böyle? Bu işler daha ne kadar sürecek böyle diye söylenip duruyordu kaç gündür.

Pencerenin önüne yeniden oturunca yine Aynur geldi aklına. KARAGÖZ'ü de alıp çıkmıştı ya, yine ben hava güzel, abla ben biraz dolaşayım demişti ya. Al sana güzel hava. Ama belki anneme gitmiştir. Hava bozunca dönmüş, yağmur basınca da gidip eve

girmiştir, diye düşündü. Olmaz. Olmaz. Gidip bakayım ben, dedi. Ayağa kalktı. Paltosunu sırtına geçirdiği sırada kapının aralandığını duydu. Dönüp açılan kapıya baktı. Bakınca donup kaldı olduğu yerde. Gözleri yaşardı, oluk oluk yaş döküldü gözlerinden. –Oğlum, dedi, soluğu kesildi. Orhan, sırtında asker çantasına benzer değirmi bir çanta vardı, zayıf güçsüz gülümsüyordu eşikte. Gülşen bir zaman oğlunu süzdü, neden sonra açıldı, koşup sarıldı ona. Orhan güldü. –Anne nasılsın, dedi. Burnundan, gözlerinin yaşından konuşamıyordu Gülşen.

Kapıyı kapatıp içeriye geçtiler. Orhan çantasını bir kenara bıraktıktan sonra sobanın yanındaki kanepeye oturdu. –Gel hele kız, dedi, tamam, geldim işte ağlama, ne ağlıyorsun? –Oğlum, dedi Gülşen yine. Oturup sarıldı. Öyle uzun zaman bekledi, sonra sakinleşti. Ayağa kalktı, çay için su koydu sobanın üstüne. Yine bir zaman ayakta durup oğluna baktı. Sonra yemek için bir şeyler çıkardı topladı masanın üstünde. Yufka yapmışlardı annesiyle. Kaymaklı yufka ki bu kadar olur. Orhan nasıl severdi bunu. İyi olmuş bak, dedi içinden. –Bak, bak, dedi, yufka yapmıştık annemle, seversin. –Sevmem mi, elinize sağlık, dedi Orhan, ama sen acele etme bakalım, bir şeyler yedim ben. –Olur mu, dedi Gülşen, o yediklerin başka. Sonra durdu, yeniden ağlamaya başladı. –Baban haber almıştı ya, silahla yakalanmış demişti ya, ben de sandım ki artık seni bırakmazlar. Orhan güldü yine. –Yok anne, dedi, gerçi silah vardı da, benlik bir şey yok, yani silah da suçsuz, ruhsatlı yani, olur öyle şeyler. –Bir şey yapmadılar ya sana? –Eh, biraz hırpaladılar tabii, olur o kadar, boş ver şimdi sen bunları. Babam yok mu? –Yok, dedi Gülşen, K.'ye gitti, müzede bir etkinlik varmış, bir şey varmış işte oraya gitti ama ne yaptı bilmem. Hava çok kötü, çok kötü. –Bir şey olmaz, dedi Orhan, çok güzel. Böyle yağacak tabii, yağmadan olur mu?

Biraz sonra çay demlendi, Orhan'ın iştahı açıldı. Yufkaya sardığı peyniri, Gülşen'in ortaya çıkardığı pişmiş soğumuş tavuk parçalarını bir güzel yedi. Ama yorgundu çok. Uzanıp dinlenmek istiyordu. –Anne, ben yıkanayım da dinleneyim biraz, dedi sonra. Çok yoruldum, o kadar yürüdüm ki. Gülşen yazıklandı, oğlunu izledi, sonra birden aklına gelmiş gibi kalktı, içerideki banyo sobasını odunla doldurdu, yaktı. Su biraz ılınınca Orhan banyoya geçti, soyundu. Aynanın karşısında kendine uzun uzun baktı. Göğsünün kemikleri

sayılıyordu artık. Koltuğunun altında açtıkları yaranın izi kalmıştı. Yüzü asıldı, sonra içi yeniden büyük bir öfkeyle doldu. Yarayı yokladı eliyle. Olsun, dedi içinden. Yine güldü. Oturağı hatırladı, kazanı açıp kovayı suyla doldurdu, sıcak su içeriye yayılınca banyo buğulandı. Gözlerini kapattı, uzun uzun, tadını çıkara çıkara yıkandı. Öyle çok olmuştu ki, yıkanmayalı o kadar unutmuştu ki, lifi bir zaman acemi çocuklar gibi bekletti elinde.

Kıvırcık kısa saçları vardı Orhan'ın, kalın çatık kaşları yine her zaman öfkeli bir hava verirdi ya, gülümsediği zaman yüzü büsbütün değişirdi. Kaş. Kaş. Bizim oğlan kaştan ibaret, derdi Mustafa Öğretmen. Oğlum, bir gün senin kara kaşların için uzun bir şiir yazacağım. Sen gürlediğin zaman, diye başlayacak. Ama şiirde kaş sözcüğü de asla geçmeyecek.

Yıkandıkça uyku bastırdı, o da neden sonra kalkıp banyodan çıktı. Gülşen, onu bekliyordu kapıda. –Gel, yerini açtım, dedi, ona Aynur'un yattığı yatağı gösterdi, o yıkanırken küçük sobayı da yakmıştı. Hemen ısınmıştı içerisi.

7.

O zamanlar, daha liseye başlamadan, babasının kitaplığındaki Milli Eğitim Klasikleri'ni okumaya başlamıştı Orhan. Bunlardan bazılarını henüz Mustafa Öğretmen de okumamıştı ya. İşte o zaman kitaplar daha büyüleyici oluyordu. Tereğe uzanıp meyve bıçaklarından birini alıyor. Kitapları ilk kendi açıyordu. O zaman o kitap sanırsın bir gizli mektup. Mektup. Ya da içeriden yeni çıkmış biri ve. Yaşadıklarını ilk Orhan'a anlatacak. Kısa öyküler özellikle. Okumaya başlayıp da akşama varmadan bitirebildikleri. Bir *Horla* vardı sözgelimi. Maupassant, gerçek bir dâhidir. Öykünün içine çeker insanı ve öyle inandırıcıdır ki, diyelim, bu *Horla* işte, buradaki görünmez hüzünlü kişiyi hayranlıkla izlersiniz. Ama aslında ondan korkuyorsunuzdur da.

Orhan, yatağa uzandı. Burada, küçük odadaki yatağın hemen yanında küçük bir kitaplık vardı. Ama boş. Boş bir kitaplıktı bu, 12 Mart'tan sonra, önce seçerek, sonra topluca yok etmek zorunda kalmışlardı kitapları. Ama dur bakalım, diye düşündü uzandığı zaman. Gözleri kapanıyor, koltuğunun altındaki yara izi ufak ufak sancıyordu. Dur bakalım, dedi, çok uzun zamandır kitap okuyamamıştı ya, baba evine gelince, yani işte şimdi, kokuyu almıştı yine. Kitaplar yok olmaz, kitapların özelliği budur da onun için. Rafları gözden geçirdi, önce Milli Eğitim Klasikleri'ni koydukları yeri buldu. Bu küçük, sevimli kitapların içinde, hemen orada, babası fazla düzenli olduğu için yazarın kitaplarını bir araya getirirdi. *Toparlak*, *Horla* ve sonra *Seçilmiş Hikâyeler*, bunlar ince kitaplardı ama böyle kitapların da şansı büyüktür. Belki onlar, kalınlara göre daha kolay göze çarparlar. Kalınlara. O zaman inceler vardı. Maupassant da öyleydi. Ruhu da öyleydi onun. Sonra Poe'nun seçme öyküleri de vardı. O yine bahar aylarında. *Arthur Gordon Pym*'i okuduğu o yağmurlu günler nasıl da unutulmazdı. A.'nın dik, yokuşlu sokaklarından sel suları akıyordu ve sanırsın. Sanırsın yukarılarda başka bir deniz var. Tropikler var. Yukarıdan gelen suların içinden deniz balıkları fırlıyordu. Denizin kokusu geliyordu. Deniz, sokağa taşmış

gibiydi. Orhan, o zaman, böyle bir öykü yazmayı hayal etmişti: Bu uzak ve unutulmuş kentte müthiş bir yağmur başlar. Uzun, bitmek bilmez bir yağmur, o kadar çok suya gereksinim duyar ki, buraların denizi tükenir. Tükenince de dünyanın başka denizlerinden sular gelir ve. Bu suların içinden de korsanlar, maymunlar ve tıpkı Pym'in mahsur kaldığı gemiye benzer gemiler çıkmaya başlar. Ama yazmak da öyle basit bir şey değildir. O zamanlar, okumaya ve okudukları karşısında hayrete düşmeye yeni yeni başlamıştı. Büyülenmişti. Sonra elbette bunu söylemişti de babasına.

Gözlerini kapattı, içi geçer gibi oldu. Odanın içindeki küçük sobanın içinden öyle tatlı çıtırtılar geliyordu ki, odunun kızarışını. Sonra kabuklanıp patlayarak açılışını görebiliyordu. Kabuklu yemişler gibi. Çocukluğunda, cevizi köze atalım, köz olmadan çıkaralım, cevizi kendine soba yapalım, diye tuttururdu. Bunu yapmıştı da bir keresinde. Ceviz kendisi için evdir. Ama sobadır da, bunu kim yadsıyabilir? Çok güzel. Çok güzel. Bu, uykuya geçilmemesi kadar güzel bir şey var mı? Baba, demişti. Ben özellikle Maupassant ve Poe'nun yazdıklarından büyülendim. İyi, demişti Mustafa Öğretmen. Aferin sana. Kimden büyüleneceğini de iyi biliyorsun. Gülüşmüşlerdi. Belki ceviz ayıklıyorlardı. Orhan o zaman okula gitmediğinde. Ders çalışmadığında. Ya da Maupassant'dan büyülenmediğinde. O küçük sarı klasiklerin arasında. Sayfaları meyve bıçaklarıyla açarak. Bunları yapmadığında saz öğrenirdi. *Bahçalarda mor meni, verem ettin sen beni*'yi çalabilirdi. Benim aklımda bir öykü var. Baba. A.'yı sel basmasıyla ilgili bir öykü. Ama korsanlar da var içinde. Ama iyi korsanlar bunlar. Devrimci korsanlar. Sana benzetiyorum onları.

Sırtında bir ağrı başlamıştı ama o uykuyla geçecek, diye düşünüyordu. Asıl ağrı koltukaltında. Bunu seni kaybetmemek için yaptık, yanlış anlama, demişlerdi. Ankara'daki bir zindana götürmüşlerdi Orhan'ı. Yenişehir'deki öğrenci evinden alarak. Beş kişiydiler. Ama daha evin içinde bağlamışlardı gözlerini. Sonra arkadaşlardan haber alamamışlardı bir daha. Tabanca, evde tek başına yaşayan Cihan'ın dayısına aitti ama dayının da bu işlerle ilgisi yoktu. Cihan'ın da yoktu. Bazen annesi ile karşılaşırlardı Cihan'ın, çok tatlı bir kadındı Behice Hanım. Sürekli gülümserdi. Sonra, işte bir ay boyunca, neredeyse gözlerini hiç açmamışlardı. Çok gitmedik, diye düşünüyordu. Allah'tan bilincini kaybetmemişti. Çok gitmedik,

Ankara'dan tümüyle çıkmış olamayız. Neyse, kaybolmaması iyi olmuştu işte. Soluna döndü, koltukaltındaki yara yukarıda kaldı. Bir ara, annem görmesin, diye geçirdi içinden. Sonra düşüncelerini toparlayamadı. Babasının yanıtı geldi en son aklına. Gülümsedi. Okuyunca büyüleniriz ya, oğlum, işte bu çok güzel bir şeydir. Belki de edebiyatın en güzel yanıdır. Ama yazmak için, büyülenmemek gerekir. Belki de şöyle demeliyim, büyünün, yazının bir oyunu olduğunun farkında olmak gerekir. Anlıyor musun? Anlıyorum baba, demişti. Ama anlamamıştı. Belki o aralar bir şey yazmaması gerektiğini anlamıştı, o kadar.

Sobanın çıtırtısı azalmıştı. Odanın içinde yanık odun kokusu dolanıyordu. Alevler sobanın üstündeki küçük deliklerden çıkarak odayı okşamıyorlardı artık.

8.

Gülşen bir ara Orhan'ın uyuduğu odaya yaklaştı, kapıyı dinledi, sonra dayanamadı, araladı biraz, oğlunun uykusunu izledi. Çocuk öyle zayıf, yorgun görünüyordu ki, kıyamadı. Kıyamadı. Artık o uyanana kadar çıt çıkaramazdı evde. Uyandığı zaman da, o zaman da ona güzel bir yemek hazırlayacaktı. Kaz pişirecekti. Kazı da gidip annesinden alacaktı ya, kaldıysa. Fındık Hanım, evde ne olduğunu söylemezdi ki hiç. Ama kuşkusuz, Orhan'ı duyduğu zaman. Çocuğun başına bir iş gelmediğini öğrendiği zaman sevinecekti. Sevinince de bir yerlerden bir şeyler çıkaracaktı elbette. Kapıyı sessizce kapattı, içeriye geçti, sobaya birkaç odun daha attıktan sonra paltosunu giyindi. Yağmur başlamıştı yine. Başını kapattı, evin kapısını dışarıdan kilitledi.

Bulutlar kara saçaklı görünüyorlardı yukarıda. O kadar yaklaşmışlardı ki, insanın başına değecek. İnsanın başına değecek bunlar, diye düşündü Gülşen. Havanın içinde ağızları yalımlı ejderhalar dolaşıyordu da, bunlar hiç iyi niyetli değillerdi. Böyle günlerde, bu suyun yağmurun altında ormanı yakacak, ağaçları kökünden sökecek şeyler de olmaz mıydı? Fındık anlatırdı ya, yerin altından alevler çıkar, hem de buralarda yanardağ olmaz diye kendinizi kandırmayın, derdi. Biz neler gördük. Ah bizim başımıza neler geldi. Yukarıdan Rusların topu duyulurdu da babam biz yeraltına inelim diye kuyu kazmaya başlamıştı. Yeraltına inelim de izimizi silelim, kendimizi bellisiz yapalım, diye diye delirmişti. Duman gibi o koyu katı adam. Ama bana ne olur, benim için hava hoş, beni çağırsalar yeniden savaşa giderim, diyordu cesaretle. Çocukları saklayalım. Eskiler nasıl yaptıysa öyle. Onun eskiler dediği, demişti Mustafa bir keresinde. Onlar, o eskiler Bizans. Yukarılara yeraltı odaları yapanlar. Ama özellikle dik kayalıkların içini oyuyorlar ki dışarıdan bakıldığında, yok canım, oralara insan olan çıkamaz, oraları boş verin, desinler. Yani çok, çok eski. Demem o ki, insan kendinin cehennemidir. Bak adam yanlış söylemiş, "cehennem başkalarıdır" demiş ya, işte o yanlış. İnsan kendinin cehennemidir. Dünya

üzerinde kimse kalmasa, bu insan oturup kendi kuyusunu kazar, hem de bu işi kimseye bırakmaz.

Gökyüzünden yeni bir böğürtü yükseldi. Hava birden kararmıştı ya, irili ufaklı şimşekler ortalığı aydınlatıp duruyordu. Bir ara büyük bir yangın indi, köyün aşağısında bir yerlerde patladı. Gülşen dönüp sesin geldiği yana baktı ama bir şey göremedi. Allah korusun, Allah korusun, diye mırıldanıp duruyordu. Derken birden beline bir sancı girdi, kadın düşüp yolun ortasında kalacağını zannetti. Hızlandı, evlerden birinin saçağına sığındı, sırtını duvara verdi. Bir zaman öyle sancılı bekledi orada. Ben düşmeyeyim, düşmezsem iyi olur, dedi kendi kendine. Bana o eziyeti ettiler ya, o çuvalları taşıttılar ya bana, dedi, yukarıdaki jandarma karakoluna doğru baktı, öfkelendi. Neden sonra belindeki ağrı biraz hafifler gibi oldu.

Fındık, ocağın başında oturup ayaklarını ateşe doğru uzatmıştı. Erik kurusunu ayıklıyordu. –Anne, dedi Gülşen, içeriye girince. Gülümsedi. Fındık ona baktı önce, sonra yeniden başını kucağındaki torbanın içine eğdi. –O kadar emek ettim, dedi, kız bana bak, o kadar emek ettim. Ne yardım ettiniz o zaman, koca kış geldi geçti, ne de ağzını açıp bir tane yediniz. Bak, kurt düşmüş hep. Bak şuraya, bak, kurt düşmüş. –Yazık olmuş ya, dedi Gülşen, ver bakayım bana, yazık olmuş ama temizleriz anne, olmaz mı? Torbayı eline aldı, içine baktı, annesinin söylediği kadar kötü görünmüyordu. –Anne, dedi, bunları ben temizlerim, sonra da bir güzel hoşafını yapar içeriz, olmaz mı? Sen bırak. Şimdi benim sana güzel bir haberim var. Hem de çok güzel. –Bundan hoşaf mı olur, senin karnın yansın, dedi Fındık, bu yaştan sonra bana kurtlu hoşaf mı içireceksin? Senin de ne olduğunu anlamadım ki, hiçbirinizden ben bir şey anlamadım hem de razı değilim. Razı olursam olmaz.

Gülşen önce ne yapacağını bilemedi, sonra gülümsedi yine, annesinin yanına oturdu. Kadının saçları açılmıştı, epeydir yıkanmadığı için de başına yapışmıştı bu saçlar. Yine de kına kokusu vardı. Kadının giysisinden, omuzlarından, saçından, her yerinden ince ince kına kokusu çıkıyordu. Gülşen annesine sarıldı, saçından öptü. –Orhan geldi, dedi. Orhan'a hiçbir şey yapmamışlar. Yani bir suçu olmadığı için zaten bırakacaklardı ya, daha ne olacaktı. İşte demin çıkıp geldi.

Fındık kızına döndü, gözlerinin içi bulutlanmıştı. Bir zamandan beri, o zayıf olan gözünün içindeki gözbebeği bozarmıştı. Sürekli

su çıkıyordu o gözün içinden. Anlamamış gibi baktı. Neden sonra, Orhan'ın başına gelenleri değil de, küçüklüğünü anımsamış gibi güldü. –Orhan ciğerli çocuktur, dedi, Orhan. Orhan. Orhan gibi akıllısı aranızda yok. Okuması yazması iyi mi, dedi. Ocağın içindeki ateşten bir çıtırtı yükseldi, kütüklerden birinin içi boşaldı kaynadı. Gülşen tıslayan alevi izledi bir zaman, yüzü asıldı. Bir ocağa, bir annesine baktı. –İyi anne, dedi, okuması da, yazması da iyi. Çok iyi. Kuru erik torbasını kucağına aldı, gözünden yaşlar süzüle süzüle kurtlu erikleri ayıklamaya koyuldu.

Bir zaman sonra kalkıp yan odanın içindeki yer kilerinin kapağını kaldırdı. Turşu bidonlarının, hasır çuvalların arasında bakır bir tencere duruyordu. Tencereyi açtı, annesinin bezlere sardığı kaz parçalarını buldu. Gözünün yaşını sildi. İçeriye geçti.

9.

Sonra, Orhan o kitapları okumayı babasından öğrenmişti ya, uzun zaman, bunların bana mutlaka bir yararı olacak diye düşünüyordu. Öykü, roman okumak o kadar yararsız olsa. Değil mi? İnsanoğlu ne diye binlerce yıl bunları anlatıp yazıp dursun? Kimi zaman, Mustafa Öğretmen öfkeyle eve gelirdi ya. A.'da çalıştığı sıralarda. Yani Orhan'ın A.'yı sel alan öyküyü tasarladığı sıralarda. Öfkeyle gelip. Kimi çocukların özellikle, kitaplardan kurtulmak için özellikle çaba harcadığını söylerdi. Küplere binmiş olurdu. Nasıl olur yahu, derdi, nasıl olur da bu çocuklar bu kadar kapalı ve önyargılı büyürler? Aklım almıyor. Cilavuz'da biz, anımsıyorum, öğretmenlerimizden asla kuşku duymazdık, bir anlamda, daha hiçbir şey bilmeden, aydınlığın yararını kavramıştık. Öyle diyebilirim. Bazen, özellikle keyfi yerindeyse, ne oldu, karnını iyice bir doyurdun mu bakalım aydınlıkla, diye takılırdı ona Gülşen. Böyle zamanlarda önce küsmüş gibi başını hafifçe öne eğer, sonra, yahu neyse, diye geçiştirirdi Mustafa Öğretmen. Ama olmaz. Olmaz böyle. Çocuğa evde her türlü cinliği öğretirsen. Ama bunları değiştireceğiz. İnsanları değiştirmek. Bu bizim yaşamımızın amaçlarından biri değil mi? Önce kendimizi, sonra onları.

Orhan, bu nedenle, daha en başta, kitaplara, doğal olarak öykü ve romanlara kutsal, önemli şeyler gözüyle bakmıştı hep. *Horla. Horla*. Onu okuduğu günleri nasıl unutabilirdi. Ama en azından, kimi günlerin unutulmaması da başlı başına bir yararlılıktır. Zamanla bu düşünceyi de öğrenmişti. Horla, bitimsiz bir karakterin adıdır. Buradaki bitimsizlik, fiziksel sınırlarla ilgili. Bir bakıma, görünmezlik. Ama aynı zamanda bunun bir hayalet olduğu da açıktır. Ama o hayaleti de. O tayfı da ille kötülük timsali olarak düşünmemek gerekir. Maupassant, en az bizimki kadar masum bir ikinci evren yaratmış oluyor böylece. Gerçek bir evren. Tek farkı, bu ikisi birbirine ancak belirli anlarda dokunabiliyor ve. Bu da ister istemez bize ürpertici bir şeymiş gibi görünüyor. Oysa öyle değil. Öbür tarafın da kendince geçerli kuralları var. Yine de, insan zaman

içinde kendini bunları düşünürken bulur ve bütün bu yorumlara ulaşabilmek de romanın ya da öykünün yararlarından biridir, değil mi? Uyur uyanık, Orhan'ın gözünün önüne geldi yine; kitapları gömmeye karar vermişlerdi. Verince de, babası oğlunu karşısına almış. Bir yandan radyodaki türküyü yineliyordu. Keyfi yerindeydi. Bunları gömeceğiz, oğlum Orhan, bu kitapları şimdi gömeceğiz. Ama devrimden sonra da gidip gömdüğümüz yerden çıkaracağız. Anlıyor musun? O nedenle bunlara korunaklı bir yer yapacağız. Bir nevi ev. Ev. Evlerinde güvende olacaklar. Baksana, daha hiç açılmamış olanlar var. Görüyor musun?

Uyandığında, ter içinde kalmıştı. Annesinin verdiği ağır yün yorgan kurşun gibi çökmüştü üzerine, her yanı kaşınıyordu. O sırada, bir hapşırık nöbetine tutuldu, üst üste dokuz on kere hapşırdı. Kazın kokusu geliyordu içeriden. Kalkıp giyindi, büyük sobanın bulunduğu yana geçti. Gülşen, annesini de alıp gelmişti ya, pilavın kapağını kaldırmış bakıyordu, buhar dolmuştu içeriye, sobanın üstünde de çay kaynayıp duruyordu. Orhan geçip Fındık'a sarıldı. –Nene, dedi, nene nasılsın kız, bana bak hele. Fındık gülümsedi, yüzü utanmış gibi kızardı. –Hoşgelmişsin, dedi, Orhan, hoşgelmişsin ya, bu kadar yatılır mı? Baksana, akşam oldu da hava karardı. –Yorgundum nene, dedi, beni bir ay hapse attılar ya, çok yoruldum orada ben, o yüzden de geldim yattım. Zaten hapis dediğin bir nevi askerlik. Askerlik. –Siz askerlik mi yaptınız, diye kızdı Fındık. Askerlik yapmış gibi de konuşmayın, sen de baban da, ne askerliği. Sizinki eğlence, dedi, askerliği senin deden yaptı, savaştı dört sene de çakı gibi döndü geldi. Böyle Kastamonu, Cide çakısı. Orhan güldü. Başını salladı. –Sen Kastamonu çakısını nereden biliyorsun, dedi. –Her şeyi siz mi bileceksiniz, diye kızdı Fındık. Gülşen'e baktı. –Dök de yiyelim, dedi, karnımız acıktı.

Kaz, bulgur pilavının iri taneleri arasında kırmızı patlamış tel tel görünüyordu. Orhan o kadar sevindi ki kazı görünce, yüzü açıldı, renk geldi yüzüne. Ağzı yüzü yağlana yağlana yemeğe koyuldu. Gülşen gidip radyoyu açtı bu arada, bir türkü başladı. Orhan bir zaman kulak verdi, neden sonra, türküyü tanıyınca, sözlerine hak verir gibi başını salladı. Sonra yeniden ninesine döndü. –Keyfin yerinde mi kız, dedi, bir yaramazlık yok ya? Fındık o kadar yavaş yiyordu ki, zaten kazı neredeyse her yerine bulaştırmıştı. Ama yavaş yiyordu yine de. Pilavın taneleri eteğine dökülmüştü. Leçeğini

düzeltirken elinden şakağına yağ değmişti. –Yok, dedi, bugün de kimse yok. Kız nerede kaldı? –Hangi kız, dedi Orhan. –Aynur, dedi Gülşen. –Aynur mu burada, diye güldü Orhan. –Burada ya, dedi Gülşen, ta sabahtan gitti gelmedi, sonra da işte hava kötü oldu, sel aktı durdu, çok korktum. Aşağıya ya yıldırım düştü ama ne oldu bilmem.

Orhan kazın kemiğini tabağının kenarına bıraktı. –Bir şey olmaz, dedi, ne olacakmış Aynur'a, yağmur bastırınca bir kenara sığınmış oturmuştur. Yine de isterseniz ben biraz dolanıp bakayım, olur mu?

Hava kararmaya başlamıştı. Dolup dolup boşalır gibiydi ya, o zaman suyun sonu hiç gelmeyecek sanılırdı. Gökyüzünün içinde, neredeyse. Balıklar yüzmeye başlamıştı.

10.

Yemeğini bitirdikten sonra kalktı Orhan, pencerenin önüne gitti, perdeyi araladı. Gülümsedi. O zaman o korkunç su işkencesi geldi aklına. Sonu gelmez bir su. Suyun sonunun gelmemesi de ne korkunç, değil mi? Düşün, bizim yaşamımız için bu kadar önemli. Yani olmasa ölürsün. Ölürsün. Ama başına damlatılan bir damlanın sürekliliği başka. O zaman senin en büyük düşmanın işte o bir damla su oluyor. Biz hepsini tanıyoruz ya, herkesten de haberimiz var, zaten hepsi de elimizde, sizin o bütün arkadaşlar. Hepsi. O yüzden, yani aslında saklayacak bir şey yok. Cihan misal, burada değil, başka bir yerde sorgulanıyor ama senin adını vermiş. Ne olarak, bizim teorisyenimiz o, diyor. Her şeyi senden öğreniyorlarmış. Sen bu kadar teoriyi nereden öğrendin, söyle bakalım. Gülerek. Gülerek. Ama kendine özgü, çıtırdayan bir sesle. Bu sesi, diye düşünüyordu o sırada. Bu sesi, dışarıya çıksam, bir yerde duysam, tanırım mutlaka. Yağmur kararlı, sırasız yağıyordu. Perdeyi kapattı, döndü. –Anne, benim bir yağmurluğum vardı, dedi, nerededir acaba? Gülşen kalkıp içeriye geçti, Orhan'ın yağmurluğunu aldı getirdi. Çocuk giyindi, botlarını buldu geçirdi ayağına. Çıkacağı zaman durdu. –Anne, dedi, babamla gömdüğümüz bir sandık vardı hani, kitapları koyduğumuz.

Fındık rahatsızlanmış gibi sağına soluna dönüp duruyordu. –Ben gideyim, dedi, benim burada ne işim var ki, zaten canım sıkkın. –Gel, ben seni götüreyim nene, dedi Orhan. Gülşen masanın üstündeki bulaşıkları topluyordu o sırada. –Ne yapacaksın sandığı oğlum, diye sordu Gülşen. Orhan uyuyup uyandıktan. Sonra paltosunu yağmurluğunu giydikten beri toparlanmış gibiydi ya. Uzun ince, kara yakışıklı görünüyordu. Kaşlarının üstüne yakıcı bir güzellik, bir kararlılık gelip oturmuştu. –Merak ettim, dedi, ayrıca iyi korumuştuk ya biz onu, yerini kaybetmek istemem. Gülşen şaşırmış gibi durup oğluna baktı. –Hatırlamıyor musun, dedi, ağacın üstüne bir kanca resmi çizmişti baban. Böyle, korsanların ellerine benziyordu. Orhan anımsıyordu elbette bunu. Ama bir resim bir

ağacın üstünde bunca zaman kalır mıydı bakalım? –Hangi ağaç, dedi, cılız ışığın içinde gözleri daha yeni açılmış gibi sağlam parlak ışıldıyordu. Gülümsedi. Gülşen ne bileyim ben, der gibi omuz silkti. –Bu amcangilin tarafında ama çok içerde değil yani, dedi, orası şimdi bozuldu, bozuldu. Kışın ağaçların çoğu çatır çatır buz tuttu da sonra cam gibi kırıldı gitti. Orhan ayakkabıların yanından bir fener aldı eline, gözden geçirdi. Gömü bulmaya gider gibi bir hali vardı. –Ben Aynur'a bakacağım biraz, dedi. –Askerler geziyor, dedi Gülşen elindekileri masaya bırakarak. –Ne yapayım? –Karanlıkta ne olur ne olmaz, dedi Gülşen, bırak feneri de otur, oğlum.

Dışarıya çıktıkları zaman yağmur biraz hafiflemiş gibiydi ya, rüzgâr başlamıştı. Parça parçaydı rüzgâr, durup da bir yerde toplanamamış gibiydi. Fındık bütün bu yağmur belasının da, soğuk rüzgârın da bile isteye, özellikle onun canını sıkmak için gönderildiğini düşünüyordu. –Bana bak, dedi belli belirsiz. Bana bak, bu dünya bozuldu. Her şey çok bozuldu. Eskiden, böyle bir rüzgâr çıktığı zaman bir uğursuzluk var derdik de kapıya çıkmazdık. O zaman deden de çok kızardı. –Çok mu kızardı, diye güldü Orhan. Nene, sen bana dedemin çok kızmadığı bir şey söyle hele. Dedemi ben de hatırlıyorum ya, aksiydi çok. –Öyle deme, sen kim oluyorsun bok, diye kızdı Fındık. Orhan'ın yüzü asıldı, bir şey diyecek oldu, sonra başını salladı. Sonra dayanamadı. –Senin gözünü çıkardı o, dedi, bizimle de bir kelime konuşmuşluğu yok. –Aynur'u severdi de ondan. Ondan başka da, zaten ondan başka da ne var? Amcangilmiş, amcangil batsın, bir bardak su vermez onlar bana. Gelinler de öyle. Orhan onu kolundan tuttu, su öyle deli sel akmaya başlamıştı ki, kadın bir ara dengesini kaybetti, düşecek gibi oldu. Çocuk onu tutup yarı sürükleyerek yolun kenarına çıkardı. Ama sonra eve vardılar zaten. –Hadi gir de kapıyı kapat nene, dedi Orhan. Öyle herkese de kızma, hepsi senin, öyle ona buna laf etmekle olmaz, tamam mı? Hepsi senin. Ayırma.

Sonra döndü, köyün içindeyken feneri yakmamaya karar verdi. Uzaklardan, yağmurun içinden bir öksürük sesi duydu. Burnuna bir tutam sigara kokusu gelir gibi oldu. Evlerin bacalarından duman çıkıyordu ya, çıkar çıkmaz da yağmurun o delimsek rüzgârıyla savrulup gidiyordu bu duman. Başını önüne eğdi, su birikintilerine, küçük su yollarına, akıntıya girmemeye çalışarak Kadir Ağa'nın evine doğru yürüdü, biraz yokuş çıktı. Ama eve yaklaşmadı, bayı-

ra vurdu, evleri geride bıraktıktan sonra, otların arasından akan sulara gire çıka yükseldi, ormana girdi. Girdikten sonra da durup bir zaman çevreyi dinledi. Kimse yoktu görünürde. Asker fenersiz yürümez, dedi kendi kendine. Yürüse de arada yakıp söndürür. Şimdi, devriyeyle karşılaşıp da eve dönmek istemiyordu. –Aynur, diye fısıldadı. Sık, koygun, gürüldeyen karanlık ormanın içinde, ağaçların koyu gövdelerine bakarak dolandı. Feneri yaktı, kanca resmini aramaya koyuldu.

Arada sesler duyuyor, duyduğu zaman durup kıpırtısız bekliyordu bir zaman. Ama ormanın sesi tükenmez. Ormanın içinde sesler fısıltılar dolanır, belki, burada A. Dağları'nı da, bu dağların eteklerini sarmış ormanları da korkutucu yapan budur. Yine de, burada yalnızca bir tane kanca resmi vardır ve. Onu da işte zamanında Mustafa Öğretmen kazımıştır. Dolayısıyla, o resmin altında da bir korsan hazinesi bulunur. *Define Adası*. *Define Adası*.

11.

Emine, sabahtan beri ofuldanıp duruyordu oturduğu yerde. Kaç ay olmuştu. Sabahları başını çevirip de yastığa baktığı zaman. Gözyaşlarının yastığını ıslattığını görüyordu da. İşte yine ağlamışım ya sabaha kadar, deyip yine boncuk boncuk dökülüyordu. Ama böyle gitmez. Böyle gitmez. İnsan sonsuza kadar ağlayabilir ama gözünde yaş kalmadıktan sonra ne yapacak? Kadir Ağa kızıp duruyordu karısına. Senin var ya karı, senin başında hiç aklın kalmamış. Bana bak, bu kadar ağlamakla çocuğu geri mi getireceksin, söyle bakalım. Bunları söyleyip söyleyip sigara içiyordu. Kurt yemiş. Kurda kendini yedirecek çocuk mu Atalay? Sen de o deli karının sözüne inanıyorsun. Ne işi varmış da? Onun evinde Atalay'ın ne işi olurmuş da gitsin. İki deli. İki akılsız. Sen de onların sözüne inanıp da. Bak, asker inandı mı?

Sobanın başında oturmuş çay içiyorlardı. Emine pencerenin yanında durmuş. Bir eli perdede, aralayıp aralayıp dışarıya bakıyordu. Kocasına inanmak istiyordu da. İnanıyordu da. Ama öyleyse nerede? Kimi zaman uykusundan yeni bir inançla uyanarak. Biraz olsun yüzü gülerek uyanıyordu. Bir keresinde, ne oldu bakalım, diye sormuştu Kadir Ağa. Emine yere bakmıştı bunu duyunca. O zaman oturuyordu. Yerde de örgü patikli ayakları vardı. Ayaklarının da ucu kasılıp hareketsiz kalmış gibiydi. Kaskatı. Ben, ben, demişti. Bana bu gece rüyamda ayan oldu. Dedenin biri geldi, babama benziyordu da değildi. Ama işte öyle ak sakallı, yüzü ışıklı bir ihtiyar. Ama görsen. Görsen. Bir daha da sözünden çıkmazsın, öyle kutlu biri. Ee, demişti Kadir Ağa. Arkasına yaslanarak, yüzünde acı bir gülümseme belirmişti. Tespihi elindeydi, bacaklarından birini katlayıp altına almıştı. Kaşlarını çatmıştı ya, Atalay'ın kaybolmasından beri, öfkeden, hırstan gözü dönmüştü. Eesi, demişti Emine, bu kişi bana oğlanın sağ olduğunu söyledi, hem de yani onların yanındaymış, zamanı gelince bırakacağız, dedi. İşte onunla biraz işleri varmış. Getirip bırakacaklar.

Buna benzer bir olay yaşanmıştı yine. Çok eski zamanlarda. Söyleyenlerin, anlatanların dediğine göre. Köydeki çocuklardan biri

kaybolmuştu da. Uzun zaman ondan haber almadıktan başka, bir de umudu kesmişlerdi. Artık öldü o, öldü, demişlerdi. Sessizlik, ölüm demektir. Bir kişiden uzun zaman ses çıkmayınca, onun artık öldüğünü düşünebiliriz. Yoksa insanoğlu ne yapar eder ses çıkarır ve çıkardığı zaman da bil ki o canlıdır. Çocuğun gece rüyasında sesini duyanlar olmuştu. Olunca da anne babasının yüzü gülmüştü. Gerçekten bir gece gökyüzünde bir ışık belirdi. Ama böyle güzel beyaz bir ışık. Sanki kucak kucak beyaz çiçek dökülmüş. Öyle pütürlü ama bol bir ışık çıktı aldı gökyüzünü. Kimse yukarıya bakamaz oldu. Ama bir zaman sonra ışık azaldı, çekip gitti. Gidince de, işte o ışığın peyda olduğu yerde çocuğu uyur buldular. Çocuk uyanınca da. Ben, dedi, ben yolumu kaybettim ormanda. Ama işte sonunda buldum.

Kadir Ağa yine öfkelendi. –Ağlayıp durma karı, dedi, ağlayıp da benim sinirlerimi bozma. Ne geçti eline, söyle bakalım, bunca ağladın sızladın da eline ne geçti? Emine toparlandı, gözünün yaşını sildi. Oda o kadar kasvetli, sessizlik, sobanın patpatı o kadar can sıkıcıydı ki, insan, bir derdi olmasa da ağlayabilirdi. Zaten. Zaten bundan sonra çocuk kayıp olsa ne olacaktı? Hal mi kalırdı bu kadar zaman insanda? Kalktı, kucağındaki örgüyü toparladı aldı, terliklerini ayağına geçirip içeriki odalardan birine geçti.

O kalkınca, Kadir Ağa da birden aklına gelmiş gibi ayaklandı, yeleğinin cebinden köstekli saatini çıkardı. Sonra sigarasını sobanın içine attı, kapının önüne gitti. Paltosunu giydi, çizmelerini ayağına geçirdi. O zaman içeriden Ece'nin sesi duyuldu. Ece odasından çıktı. –Ne oldu kız, dedi Kadir Ağa onu görünce. Alnı terlemişti, burnunun altından çenesine ter akıyordu belli belirsiz. –Yok bir şey baba, dedi Ece. Fazla uyumuş, canı sıkılmış gibi bir hali vardı. Masanın başına gitti, bir bardak su doldurdu, babasının çizmelerini giyişini izledi bir zaman. Sonra bardağı masaya koydu, sobaya baktı. Kadir Ağa çıkmadan önce döndü. –Ben karakola gideceğim, dedi, kapıyı kilitle, gelen olursa da açma, tamam mı, annene de mukayyet ol. –Tamam baba, dedi Ece.

Dışarıda yine bir o yana bir bu yana esen bir rüzgâr vardı. Kadir Ağa dışarıya çıkınca durdu, yukarıya baktı. Koyu karanlık, öyle deliksiz bir kara görüntü vardı ki, feneri almadan olmaz, feneri almadan olmaz, diye düşündü. Geri döndü, kapıyı açtı. O zaman Ece'yi ayakkabılığın yanında gördü, yerdeki bir küçük sandığı açmış içine

bakıyordu. Ece babasını görünce telaşlanmadı ama. Ayağa kalktı. Bir zaman bakıştılar. –Kitabımı arıyordum, dedi Ece. Kadir Ağa feneri aldı, yeniden başını kapattı, dışarıya çıktı. Canı sıkılmıştı. Kapının önünde biraz beklemeye karar verdi. Bir sigara yaktı yine.

Ormanın üstünden köye doğru koyu mor bir gürültü geliyordu. Rüzgâr sanki oralardan topladığını getirip getirip buralara bırakıyordu da, iri damlalar arasında yaprak kırıntıları, ince dallar bulunuyordu. Ötelerden, karakolun arkasındaki düzlükten bir el silah sesi geldi, gelince Kadir Ağa'nın da dikkati dağıldı, fenerini yaktı, sigarasının kalanını yere atıp karakola çıkan yokuşu tırmanmaya başladı.

12.

Hava bozunca erken kararmıştı, Ece'nin de uykusu kaçmıştı iyice. O zaman, birkaç gün önce Aynur'un verdiği kitapçık gelmişti aklına. Aynur, Halkevi'nde çoğalttıkları on yapraklık kitapçığı gösterdikten sonra. Bunu oku kız, demişti, bak şimdi, burada temel öğütler var, devrimci ahlak ve sorumlulukla ilgili. Aynı zamanda küçük bir okuma listesi ama bugünlerde okuyacak kitap bulmak biraz zor, biliyorsun. Ama yani yavaş yavaş ben hepsini bulurum. Bulduktan sonra da beraber okuruz. Zaten ben de çoğunu okumadım. Ama bulurum. Bulurum. Bizim çocukların işi ne, bunları çoğaltıp duruyorlar. Yine de, o kadar korkmuştu ki Ece, babam bunu bulacak olursa, yandım, diye düşünüyordu. Sonra gözünün önüne geliyordu işte. Babası, yani Kadir Ağa, öyle kolay kolay bırakmazdı yakasını. Gerçi geçen yazki olayı çözememişti daha ama yine de uzun zaman, kış boyunca yani, eve hapsetmişti onu. Kapının önüne çıkmayacaksın. Kimseyle konuşmayacaksın. Ata binmeyeceksin. Kitapçığı bulduğu zaman, bulursa, neler olacağını çok iyi biliyordu. Ece'yi alıp, bir elinde tüfek, bir elinde kızı bağlayan boyunduruk. Sabahın erken saatlerinde. Ormana gidecekti. Giderken de hiç konuşmayacaktı. Ece yol boyunca yalvaracaktı ona. Baba yapma. Baba, ne olur. Ama adam onu hiç dinlemeyecekti. Sonra onu ıssız, yalnızca yaprakların uçuştuğu, insana ait en küçük izin görünmediği bir yere götürecek ve infaz edecekti. Bu işler böyle olur. Siyaset baba kız dinlemez. Silah sesi duyulmayacaktı bile. Kimsenin haberi olmayacaktı.

Kadir Ağa'nın uzaklaştığından emin olunca "Devrimcinin Kitabı"nı çıkarıp eline aldı, sanırsın sayfalardan ışık yayılıyor, gözleri büyüyerek bir zaman baktı. Küçük, ağırlıksız, kimsenin gözüne çarpmayacak bir kitapçıktı bu. Ama gerçekten öz bilgiler vardı. Misal, işçi sınıfının, aynı zamanda o sınıfın bağlı olduğu vatanın çıkarları hiçbir çıkardan aşağı düşünülemez, diyordu. Bunda ne yanlış olabilirdi ki? Hiçbir çıkardan aşağı düşünülemez. Kişisel ve ailevi çıkarlar dahil. Yani, Aynur ablasıyla aralarında geçen konuşmalardan da anımsıyordu, toplumsal düzen, işte böyle bencil-

liklerin birikmesiyle bozuluyordu zaten. Ama bunlarda ne var, ne sakınca var?

Ece, liseyi bitirmemişti henüz. Köydeki okula gidip geliyordu ya, çok küçük bir sınıfları vardı, öyleydi ki, öğrencisizlikten kapanacaktı neredeyse. Ona da binbir bahane bulup duruyorlardı. Çocukların çoğu durmadan okulu boykot etmeye, derslerde devrimci marşlar söylemeye başladığı için, okul idaresi ikide bir tatil uygulamak zorunda kalıyordu. Geçen kış, Kadir Ağa Ece'nin önünü hepten kesti, kaydını dondurdum, dedi, bu sene okula gitmeyeceksin. İlkokul'un durumu da aynıydı. Gençler çoğu zaman orayı Halkevi gibi kullanıyordu. Karargâh gibi. Bazı geceler okula nöbetçi atayıp orayı sabaha kadar korudukları bile oluyordu. Bu örgütlenmeler yüzünden Kadir Ağa köşeye sıkışmıştı iyice. Ama yalnız değildi o da. Yalnız, Bekir Komutan'ın kesin emri vardı. Biz hakkında soruşturma açılanları zaten alıyoruz. Okula girilmesini de yasaklayacağız yakında. Ama şimdilik evinde oturan kadınlara, köylüye çiftçiye bir şey diyemiyoruz, anladınız mı, diyordu. Bir şey diyemiyoruz, elimiz kolumuz bağlı. Ama emir geldiği zaman nasıl olsa gerekeni yapacağız. Devletin gücü karşısında bunlar hiçbir şey, emin olun. Yine de, askerin sıradan devriye nöbetleri dışında hiçbir şey yapmaması çok canını sıkıyordu Kadir Ağa'nın. Komutanım, diyordu. Benim oğlumu bunlar aldı işte, bu belli bir şey, siz de bunu bal gibi biliyorsunuz. Bu suçtur. Biz bu suçu size şikâyet etmek için daha ne yapalım? Biz, biz, kalkıp kendi kendimizi mi koruyalım yani?

Ama Ece'nin tuhaf, muzip bir yapısı vardı. Böyle çocuklar için yaşam hep bir oyundur. Birden öfkeye kapıldıkları, kızıp köpürdükleri de olur. Korkudan çıldırıp saklanacak köşe aradıkları da. Ama bunlar hep kısa süreli değişikliklerdir ya, işte Ece de öyleydi. Sarı cılız saçları, beyaz, un serpilmiş gibi bir yüzü vardı. Dudaklarının kenarı yukarı kıvrıldığı için hep güldüğü ya da hep bir şeylerle alay ettiği sanılabilirdi. Ama gözleri öyle değildi. Ece'nin, yalnız gözlerine bakılsa, ince ince ağladığı zannedilirdi. Kolları bacakları o kadar ince çelimsizdi ki, annesi ona sürekli bir şeyler yedirmeye çalışırdı. O da önündeki tabağa eğilir, içinde korkunç bir şeyler varmış gibi. Yemeğini yemez, yalnızca uzun uzun ayıklardı. Yine gülerdi. Gülerdi. Çok sık karar değiştirdiği için, masadan kalktıktan sonra ansızın geri döner, yemeğini yeniden ayıklar, belki yeniden birkaç

lokma alır kalkardı. Babası ve annesiyle o kadar az konuşurdu ki, onlar, kızları hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmezlerdi. Bu kız olmadı, diye düşünürdü Kadir Ağa. O yaştan sonra yapacağın çocuktan olsa olsa bu olur işte. Bu olur. Olmadı bu kız. Masanın üstünde, önüne tabak, elini boşluğa uzatır, parmaklarından birinde çok değerli bir yüzük varmış gibi, o yüzüğü uzun uzun izlerdi Ece. Sonra da boş verir, dudağını büzer kalkardı.

Kitapçığı yerine koymak istedi, vazgeçti. Kalkıp sobanın yanına gitti. Alevler azalmıştı ya, zaten çok da soğuk değil, diye düşündü. Sonra ayakta kararsız bekledi bir süre. Sonra birden gülümsedi. Hızla paltosunu giyindi. –Anne, ben halama gideceğim, diye seslendi içeriye. İçeriden ses gelmedi. Ece çizmelerini ayağına geçirdi, kapıyı çekip hızla çıktı.

13.

Ormanın içinde bastıkları yeri gözeterek aşağıya, K. Nehri'nin kenarına doğru inmeye başladılar. Murat öksürmeye başlamıştı yine, durup durup soluklanıyordu. Gökyüzü yere inmişti, hiç aman verecek gibi görünmüyordu. Hareketli bir gökyüzüydü bu. Bulutlar karardığı için. Bu bulutların içinden sanırsın bilinmez yaratıklar geçiyordu da. Bunlar durup durup birbirleriyle dalaşarak. Aynı zamanda korkunç sesler çıkarıyorlardı. Ağaçların üstünde dolanan kara kıvrımlı bir bulut vardı sonra. Aynur bir ara bu bulutu bir ejderhaya benzetti. Benzetince de ucundaki yalımı aradı durdu bir zaman. Islanmış, suyu ciğerinde hissetmeye başlamıştı. Karnına bir ağrı yerleşmişti. O kadar güçsüz düşmüştü ki. Ama aldırmıyordu. Aldırmıyordu. Böyle bir durumda gücü ya da sağlığı kim ne yapsın? Aşağıdan, nehrin kenarından rüzgârın uğuldayan sesi geliyordu. Bir şeyler bir şeylere çarpıyordu sanki. Ağaçların dalları kırılıp kırılıp yere düşüyor. Sonra nehir boyunca sürükleniyordu.

Yola çıktıkları zaman. Bizi size gönderdiler, demişti Alper. Biz A.'da uzun zamandır saklanıyorduk. Bir çatı katına girmiştik gizlice. Çevremizdeki evlerden yemekler, ilaçlar geliyordu sürekli. Öğretmenlerden, ev kadınlarından. Halkımız bizim arkamızda. Arkamızda. Bize hiçbir şey olmaz. Ama bu aynı zamanda büyük bir sorumluluk. Biz bu halka bizden beklediğini vereceğiz. Ama sonra onları da izlediler. Sokakları izlediler, bizim kaldığımız çatı katına taşınan battaniyeleri, yemek kaplarını, eczaneden yalvar yakar alınan ilaçları izleyerek bizim peşimize düştüler. Biz de o zaman oradan çıkmak zorunda kaldık. Bir Behice teyze vardı, onu da yaptığı gözlemelerden dolayı almışlar. Böyle anlattılar bize. Söyle bakalım sen bu gözlemeleri kime yaptın, diye. O zaman biz oradan çıktık ya buraya gelmeye karar verdik. Sonra da pusuya düştük.

Yağmur göz açtırmıyordu. Murat ikide bir yüzünü silerek dinliyordu Alper'i. Öyle ya, öyle ya, diye başını sallıyordu dinlerken. Ama iyi etmemişsiniz, bak, gördün mü, insanları da tehlikeye

atmışsınız, bazen böyle yardımlara da engel olmak gerekiyor, anlatabiliyor muyum?

Bir ara, korkunç yağmurun altında bunaldıkları bir sıra durdular. Ulu, korunaklı bir ağacın altına geçtiler. Aynur tüfeğini indirip gösterdi Murat'a. –Görüyor musun, dedi, bunu ormanda buldum. Görüyor musun, bak, çelik örme, el yapımı bir çifte. Artık bununla gezeceğim ben. Düştü düşecek gibi görünüyordu. Murat güldü. –Senin şansın, dedi, ama ben olsam onunla uluorta dolaşmazdım. –Ben de dolaşmayacağım zaten, merak etme, dedi Aynur. Yine de benim olan benimdir. Bununla az önce kızdım da havaya bir el ateş ettim, görmen lazımdı, mermi böyle havayı deldi geçti. Bulutları parçaladı. Ondan sonra da yağmur başladı zaten. –İyi etmişsin, dedi Murat, askerler de duymuştur. Ayrıca demek ki yağmur da senin yüzünden böyle çöktü üzerimize. Alper, canı sıkılmış gibi duruyordu yanlarında. Üç gündür öyle çok yol yürümüş, öyle sıkıntılar çekmişti ki, ayakta duracak hali kalmamıştı. Açlıktan gözlerinin önü kararıyordu. –Biz, biz, dedi, bana kalırsa biz bu işi başaramayacağız ya. Biz Ferit'le Tuncer'i bulsak ne olacak, ne yapacağız? Aynur kızdı. –O nasıl söz arkadaşım, dedi. Misal beni vursalar, benim de arkamdan böyle mi konuşacaksınız. –Yok öyle değil, dedi Alper. Onun için demedim bacım da. Baksana, üçümüz de perişanız. –Yapacak bir şey yok, dedi Murat. Yapacak hiçbir şey yok, elimizden geleni yapacağız.

Sonra yeniden inmeye başladılar. Dallar ağırlaşıp inmiş, yolu kapatmıştı. İri yapraklardan boşalan su sırtlarından içeriye giriyordu. K. Nehri'nin kıyısına ulaştıkları zaman iyice yorgun düşmüşlerdi. Nehrin üstünden, sanırsın kaynayan bir su. Kaynayan bir su. Kalın örtülü bir buhar alıp yürümüştü. Bu buharın içinde de koyu mor gölgeler vardı. Buhar bulutunun içinden bir hışırtı yükseliyordu sanki. İndikleri zaman Aynur bir zaman çevresine baktı, sonra dönüp ormanı gözden geçirdi. KARAGÖZ'ü bıraktığı yeri bulamadı önce. Neden sonra çalılıkların içinden bir inilti yükseldi. Kız koşup KARAGÖZ'ü korkuyla sindiği yerden çıkardı. Sonra kucağında köpekle döndü. Yeniden nehre baktı. –Yok, dedi sonra şaşkın bir halde. –Ne yok, dedi Murat. –Ölü yok, dedi Aynur. Buradaydı, görüyor musunuz? Tam buradaydı işte. Delirmiş gibiydi. Kucağında köpeğiyle sağa sola koşuyor, yok işte, yok işte diye bağırıyordu. Sonunda yeniden gençlerin yanına geldi ama duramadı, suyla ka-

barmış otların arasına düştü yuvarlandı. Gözyaşlarına boğulmuştu. Alper onu tutup yerden kaldırdı. Murat sessiz soğuk izledi onları. –Burada mıydı, dedi sonra. –Buradaydı ya, burada dedim ya sana, diye şaşırdı Aynur, bana inanmıyor musun? Murat döndü, nehrin aktığı yönü izledi bir zaman, sonra telaşlandı. –Hemen gidelim, dedi, hadi bakalım, hemen dönüyoruz. Önlerine düştü, yeniden, bitkin perişan ormana girdi, çalılıkların sıklaştığı bir yeri siper edinerek durup onları bekledi. Ağaçların altından çatırtılar yükseliyordu. Önce Alper ulaştı ona, sonra Aynur da KARAGÖZ'le birlikte geldi ağacın altına sığındı. –Şimdi hemen eve gideceksin, dedi Murat. Ama nehirden değil. Bu yolu bırak. Anlıyor musun? Yolu uzat. Yukarıdan git. Ses çıkarma, yolda türkü mürkü de söyleme. Hava kararıyor. Hemen eve git ve bir daha da çıkma. –Tamam, dedi Aynur, korkmuştu iyice. Köpeği bıraktı. KARAGÖZ, dayak yemiş gibi sarsak, kızın ayaklarına dolandı hemen. Öyle sallanıyordu ki düşüp ansızın uyuyacak gibi görünüyordu.

14.

Ormanın içine yağmur, karartısıyla birlikte gelir, öyle ki, bu yağmur denen şey bir anlamda pus demektir, göz gözü görmez. İnsan birkaç adım önünde ne var, bilemez. O zaman sesler yükselir boğuklaşır. Ormanın içinde acı bir inilti yükselir. Hayvanlar korku içinde titremeye, kendilerinin de bilmedikleri bir yerlerden yardım çağırmaya başlarlar. Ama bu havada kim kendini feda etsin de onlara yardıma gelsin. Nehir tuttuğunu götürür, bir kere suyun içinde yuvarlanmaya başladın mı, artık kendinden umudu keseceksin. Artık senden hayır gelmez. Ama hayvan bunu bilmez. Hayvan yalnızca, karşısına yeni bir güçlüğün çıktığını düşünür. Demek ki yaşam dediğimiz şey, karşımıza çıkan güçlüklerden ibarettir. Yaşam karşısında soğukkanlı olmak gerekir. Soğukkanlı dediğim de, soğuk, yani düz ve acımasız bir mantık. Bir çalının kaderi neyse seninki de o, daha fazlası değil. Diyelim ki, yaşam insana neden çalıdan daha fazla değer versin?

Oysa insan yaşadığı güçlükleri abartmaya meyillidir. Sanki o insan olmakla bunun daha azını hak etmiş. Sanki. Ama insan hep böyle yanılmaz mı zaten? Cümle âleme neyse sana da o, oysa. Aynur, çocuklardan ayrıldıktan bir zaman sonra KARAGÖZ'ü bıraktı. –Sen de, dedi öfkeyle, sen de şımarma daha fazla, tamam mı? Seni de oraya nöbetçi diye bıraktık ama gidip saklanmışsın hemen. Elinden ekmeğini alsalar... Tövbe tövbe. KARAGÖZ gözlerini kıstı, alınmış. Alınmış gibiydi. O diri, kabarmış, neşeli halinden eser kalmamıştı. Yine de KARAGÖZ yıllardır böyle zulüm görmemişti. Aynur birden merhamete geldi, güldü. –Allah senden razı olsun ulan, dedi, vallahi, kim olsa kaçıp giderdi de o yağmurda öyle çalı diplerine sinip beklemezdi, anlıyor musun? Köpeğin hafifçe inlediği duyuldu. Aynur titredi, başını çevirdi, gideceği yolu bulmaya çalıştı bir zaman.

Hava iyice kararmıştı. Köye inen tepeyi tanıdığı zaman kız durup soluklandı, canını kurtarmış gibi rahatladı önce. İnişe başlayınca soluğu yerine geldi. Gelince de dinlendiğini hissetti. Dur bakalım, dur bakalım, deyip duruyordu. Bu işin içinde bir iş var ama ne?

O zaman, oradan ayrılmasaydı, ölüyü çıkarıp da çekip gitmeseydi yakalanacağını düşündü. Demek çatışma çıkınca, yani çocuk vurulduğu zaman, su aldı hızla onu sürükledi. Askerler de takibe devam ettiler, öbürleri böylece kurtulmuş oldu, onlar da vurdukları çocuğun peşine düştüler. Kesin böyle oldu. Kesin. Sonra da gelip ölüyü aldılar.

Bunları düşününce. Aynur. Aynur. Birden durdu, sırtından vurulmuş gibi acı içinde boşluğu izledi. O zaman, onu bulduklarına göre, kızın paltosunu, kazağını da alıp gittiler. Ben, ben, diye kekeledi içinden. Ben ne yaptım? Ama bunu nereden bilecekti? Boşuna dememişler, ormanda göz dolanır, diye. Sen kendini yalnız zannedersin. Ormanda dolaşır, türkü söyler, sonra da vurulmuş birini bulursun ama işte hayat böyle, yalnız değilsindir. Yalnızlık ne? Yalnızlık Allah'a mahsus. Yutkundu, o kadar üşümüş titremişti ki, ben yarına çıkmam, çıksam da yarım bir Aynur olurum artık, dedi içinden. Dönüp KARAGÖZ'e hızlanmasını işaret etti. KARAGÖZ anladı hemen, silkelendi, canlandı, kulaklarını dikip hızla kızın önüne düştü. Ortalık öyle karanlık, her yer öyle ışıksızdı ki, başka bir dünyaya geldiğini düşündü kız. Bastığı yeri görmediği için düşüp duruyordu ikide bir. Sonra kalkıp çal çamur içinde yoluna devam ediyordu.

Derken köyün içinde titrek bir ışık gördü. Sevindi, ışığa doğru koştu, sonra da, birinin, bir karaltının eğilip köpeği sevdiğini gördü. Orhan. Orhan. O kadar sevindi ki, gözlerine inanamadı. Dedim ya, dedim ya ben, ben bilmem mi hiç, işte dedim burası başka bir yer ben başka bir yere düştüm de tanıyamadım. Sıçrayıp Orhan'ın boynuna sarıldı. Orhan güldü. –Dur yahu, dedi, ne oluyorsun? Aynur kollarını çözdü, sonra bir daha sarıldı. –Ben, ben perişan oldum yahu, dedi, senin de üstünü başını batırdım. –Olsun, dedi Orhan, gel, gel gidelim eve.

Aralarında çok yaş farkı olmadığı için. Bir nevi arkadaş. Arkadaş. Öyle sokak oyunlarıyla büyümüşlerdi birlikte. A.'nın o dik yokuşlarında, biri yukarıda durur seslenirdi. Biri aşağıda onun dediğini anlamaya çalışırdı. Ama aşağıdaki her zaman daha güç duyardı yukarıdakini. Sonra Orhan küçük bisiklet tekerleklerinden bir araba yapmıştı. Bunun bir icat olduğunu söylerdi. Teyze. Teyze bu benim icadım ama sen de kullanabilirsin yani, derdi. Yukarıdan, Emniyet Müdürlüğü'nün önünden Orhan'ın icadına binip ta Ç. Nehri'ne

kadar. Gittikçe hızlanarak inerlerdi. –Ne zaman bıraktılar seni, dedi, çok hasar var mı söyle bakalım. –Yok, diye güldü Orhan. Yok bir şey canım, işte bir iki tokat, davalık bile olmadım yani. –Bundan zarar gelmez demişlerdir, dedi Aysel. –Eh, kendileri bilir, dedi Orhan. Feneri kapatmış, evin penceresinin cansız ışığının önüne kadar gelmişlerdi. Orhan içeriye girdi. –Ben size bulur getiririm dememiş miydim, dedi gülerek. Aynur içeriye girdi, tüfeğini çıkardı. –Bakın ne buldum, dedi asarken. Sonra Ece'yi gördü. –Kız ne işin var senin burada, dedi. Durun, bekleyin bakalım, anlatacaklarım var benim size.

Yağmur şiddetlenmiş, karanlığın içinde dövünüp duruyordu. Bir ara pencere sarsılıp açıldı, Gülşen önce pencereyi kapattı, sonra kardeşine yeni giysiler vermek için içeriye geçti.

15.

Karakolun önünde askerler toplanmıştı. Tabutu arabaya yüklüyorlardı ya, karanlıktı her yer. Karanlığın içinden bir uğultu yükseliyor. Kalabalık da, devinen yeni bir karaltı gibi görünüyordu. Kimisinin elinde sigarası vardı, sigaraların ucu titreşip yanıp sönmekle. Karakolun aralık kapısından da cılız bir ışık süzülüyordu. Kadir Ağa ayaklarındaki çamuru çakılların üzerinde temizledi, kapının önünde hayhuy olduğu için ne yapacağını bilemedi bir zaman. Sonra yağmurdan korunmak için bir tentenin altına girdi, yeniden bir sigara yaktı, dumanını üfledi. Bir sürü şey düşünür gibiydi. Düşünmekten yorgun düşmüş bir hali vardı. Aylardır böyleydi ya, bir yandan korkup bir yandan öfkeye kapılıyordu ya, uyuyamaz olmuştu. Uyku ne, bize uyku haram, diye düşünüp duruyordu. Uyku dediğin tembel işi, bir bakıma uyku da bir tembellik. İnsan ancak baygın düştüğünde uyuyacak. O zaman işte, bırakacaksın kendini, ne kadar olursa. Nereye kadar giderse. Oğlunu rüyalarında görüyordu. Rüya mı değil mi bilmeden. Yanında bir at. Bir at. Atı alıp çocuk ağlaya ağlaya, suratını asarak gidiyordu. Gittiği yer de çoğu zaman belirsizdi.

Bir ara yanına bir çavuş yaklaştı. –Evet, dedi çavuş, ne duruyorsun burada? Kadir Ağa toparlandı. Yine azarlanmış gibi önünü kapatacak oldu, vazgeçti. Sigarasını attı. –Bu, dedi, kim bu? Kim olduğunu biliyor musunuz? –Bilemeyiz, dedi çavuş. –Nasıl bilemezsiniz, diye sordu ama sorduğuna pişman oldu Kadir Ağa. Çavuş ona biraz acımış gibi baktı. –Onu ilçede bilirler, dedi, bizim işimiz değil. Burada durma. –Ben, ben, diye kekeledi Kadir Ağa, ben geldim ki Bekir Komutan'ı göreyim, işim var benim onunla. –Komutanım evde, dedi çavuş. Bunu söylerken de, komutan onu duyacakmış gibi sesini kıstı, dönüp evin olduğu yana baktı. –İyi ya, dedi Kadir Ağa, izin verin de yanına gideyim, yabancısı değilim. Siz burada yeni olabilirsiniz ama komutanınız beni tanır. Hem de iyi tanır. O sırada bir çavuş daha geldi yanlarına. O yeni gelen Kadir Ağa'yı tanıyınca, ağa rahatladı, omuzlarını bıraktı. –Eyvallah, dedi, Bekir Komutan'ı görmeye geldim, hem de zaten haberi vardı, acil olmasa.

Askerler arabanın kapılarını kapattı, içlerinden biri karanlığın ortasında dikildi, yağmura aldırmadı, avucunun içinde bir sigara yaktı bekledi, uzaklaşan arabanın ardından baktı. Arabanın farları pırpırlanarak yanıyordu. Söndü sönecek, diye düşündü Kadir Ağa. Ama sönmedi, giderek zayıfladı. Sonra önündeki küçük ıslak tepeleri aydınlata aydınlata uzaklaştı. –Sen bekle, dedi askerlerden biri, sen bekle de ben bir sorup geleyim. –Olur, dedi Kadir Ağa. Bunu söylerken çizmelerinden biriyle öbürünün topuğuna vurdu, canı öyle bir sıkılmıştı ki, tentenin altında durmak, belki orada kıpırdamadan sabahı etmek istiyordu. Hepsi onların suçu, diye düşünüyordu. Onların suçu ya, akılları başlarından gitti. Domuzluk değil mi? Domuz ve de kâfir inadı değil mi? Hepimizin başını yakmayacaklar mı? Bugün bana, yarın da sana. Sırayla bu işler. Boşuna demediler ya, yılanın başını küçükken. Ama yılana da arka çıkar bunlar. Yılandan da beter. Babası ona yılanların evlere musallat olduğunu anlatmıştı. Bir kere sevdi mi, bildiğin kalıcı olur. Hem de yerleşir de seninle birlikte yaşamaya başlar. Çıkarıp da atamazsın. Yılan anımsar. Yedi nesil geçse, yedinci nesil çıkar gelir de, senin ona zamanında ne kötülükler yaptığını bir bir anlatır. Yani, bir bakıma, kurtuluş da yoktur onlardan. Cin milletinden beter.

Askerler içeriye girince dışarıda kimse kalmamıştı. Yalnız kapı nöbeti tutan çocuk vardı, bir de kum çuvallarının berisinde uyuklayanlar görünüyordu. Sigara içiyordu onlar da. Bir ara kapı yine aralandı, önce bir is kokusu geldi, sonra radyonun sesi işitildi. Bir türkü çalıyordu ama ses öyle cılız, öyle kesik kesik geliyordu ki, belki çocuklar da onu kulaklarını dayayarak dinliyorlardı içeride. Sonra, karakolun arkasından az önceki çavuş çıktı. –Gel Kadir Ağa, dedi, ağa toparlandı, çavuşun peşine düştü.

Cin milletinden beter. Cin milletinden beter, diye söylendi yeniden. Hem de uzak duracaksın ama dur bakalım, yakayı verdin verdin de nereye kadar? Herkesin bir damarı var. Damarsız insan mı olur? Damarsız insan ayakta mı kalabilirmiş? Ama o damarın da bir yeri var. Onu da dikkate almak lazım. Nasıl cin milletinin kulağı varsa. Nasıl yerin de kulağı varsa. Öyle değil mi? Ama öyle korkuyordu ki artık. Bunu kendine yediremediği gibi, hayır, hayır, bizim korktuğumuz nerede görülmüş? Biz korkacak olsak. Ayrıca, olup olacağı bir can, değil mi? İnsan bir cana da o kadar kıymet verirse. Bir bok sümüklü cana haddinden fazla kıymet verirse ne

olacak? Ona da artık yaşamak denirse densin. Orası da beni ilgilendirmez. Yine de, insan kendi kendine yalan söyler. Denebilir ki, insanın yalan söylediği kimdir? En çok kendidir. Hem de içinden. Gizli gizli konuştuğunda bile. Çevresinde kimse de yokken. İşte insan bulur çıkarır da en berbat yalanları orada da kendi kendine söyler. Ama ne olur? Diyelim bunca yalanı oturup kendi kendine söyledin durdun? Kendini kandırabilecek misin? İşte orada ikinci bir insan var. Senin içinde biri daha var. Onu kandıramazsın.

Öyle korkuyordu ki, komutanın o içmeleri, o başıboşluğu, kimi zaman çileden çıkarıyordu onu da. Bu Bekir Komutan'a ne kadar güvenebiliriz, diye sorup duruyordu kendi kendine. Bunu, bunu bir düşünmek lazım.

16.

Üstündeki su deryasını silkip de içeriye girdiği zaman, yine o keskin sigara kokusunu. Rakıyı. Havasız rutubetli boşluğu aldı ya, kime ne. Bir insanın erkenden öleceği varsa kendi bilir. Hem de en iyisi kendi hesabını da kendi verir. Bir insan ki başına buyruk ve de söz izan bilmez. Ondan artık ne devlete ne de Allah'a bir yarayış gelir. Nasıl gelsin. Perdeler kapalıydı, içeriki odanın açık penceresinde tül uçuşuyor. Yağmurun şakırtısı geliyordu. Bekir Komutan'ın yüzü kıpkırmızı olmuştu. Birden, birden şakakları beyazlamıştı ya, keyifli bir zamanlarında. O zaman Kadir Ağa tütün sarıp sarıp vermişti ona. Böyle Adıyaman tütününün sarı kokusu parmaklarının arasında dolanmış, yerinde durmak bilmeyen sis dalgaları gibi aralarında gidip gelmişti. Bekir Komutan da yaman günündeydi. İçeriye geçtiler, komutan ona koyu kahverengi kanepenin bir ucunu gösterdi. Ama konuşmadı. Suratını astığına göre yeni başlamış ya, dur bakalım, diye düşündü Kadir Ağa. Oturup bir zaman ayaklarının ucuna baktılar. Neden sonra ağa rahatladı, ceketinin düğmesini açtı, önce sigarasını sonra tespihini çıkardı. –Komutanım, dedi, sağ olsun çavuş geldi sordu da yüzünü gördük. Bana, bana çok kızdığını söylediler, ben de komutanımla benim aramdan su sızmaz ve de her zaman, hem de emirlerine uymakla. –Kadir Efendi, diye kesti Bekir Komutan. Sonra sustu, kalkıp içeriye geçti, biraz sonra bir tas buzla geri döndü. Ağanın az önce konuştuğunu da, kendisinin onun sözünü kestiğini de tamamen unutmuş gibiydi. Olabilir ya, geldiğimi daha fark etmemiş olamaz mı yani, diye geçirdi içinden Kadir Ağa. O kadar endişeliydi ki, başını çevirip ikide bir kapalı pencerelere bakıyor. Sabredip de gündüz gözüyle gelmediğine veryansın ediyordu. Ama sonra, komutan zayıflamış yüzünü çevirdi, kulaklarının üstünü sarmış ak saçlarının arasından Kadir Ağa'ya baktı. –Sana adamların gelsin bize ormanda yol göstersin dedik değil mi, dedi. Ağa şaşırdı, korktu, komutanın ona böyle bir seslendiğini duymamıştı daha önce. Eğilip sigarasını söndürdü, sırtını dikleştirdi. –Öyle mi değil

mi? diye yeniden sordu komutan. –Doğrudur komutanım, dedi Kadir Ağa.

Evin içinden bir esinti geçmeye başladı. Geçince, bu esintiyle birlikte damlaların sesi de geldi. Sonra da, bu damlaların içinde sakız döken iri ağaçların kokusu vardı. Gövdeler ıslanıp yumuşadığı için. Bu gövdeleri yaz başlangıcında, hatta ondan da önce. Uyandıkları zaman epey aç oldukları için. Sincaplar kemirirdi. Sincabın işi sakız gövdelerini kemirmektir. Böylece kunt gövdeler birer kütük gibi tozarır. Tozarınca da içinden sakız özü çıkar ve. Bu öz de kalkıp kendi kendine her yerde dolaşmaya başlar. Kadir Ağa üşüdüğünü hissetti. Ama nedense üşümemiş gibi yaptı. Ayıp olur. Ayıp olur. Başkasının evinde, üşüdüğünü söylemeyeceksin. Neden dersen, senin evin rahatsız hem de sen evini ısıtmaya muktedir değilsin demeye gelir de onun için. Komutan gözlerini evin içinde dolaştırdı. –Üşüdün mü, diye sordu Kadir Ağa'ya. –Ne münasebet komutanım, dedi ağa. –Niye, sen üşümez misin, diye hafifçe güldü komutan. Gülünce, ağanın iyice sinirleri bozuldu. Eğildi, sesini alçalttı. –Bir kusur mu ettiler, dedi. –Evet, dedi komutan. Seni şundan çağırdım ki, senin adamlardan biri, bizimle beraber geliyor. Biz onun eline tüfeği verdik de insanlara sık mı dedik? Biz ona böyle bir emir mi verdik de, bizimle beraber atış talimi yapıyor? Ağa önüne baktı, ne diyeceğini bilemedi bir zaman. O kadar zor durumda kalmıştı ki. Ama yine de, yine de ne olduğunu anlayamamıştı daha. –Ne oldu ki, ben bilmiyorum, diye kekeledi. Ama hemen gelmişti aklına. Biri bir halt ettiyse, bu, ondan başkası değildir. Jilet'ten başkası değildir. Jilet. Jilet. Başımıza bir iş gelirse ben sana yapacağımı bilirim. O zaman işte devlet var, millet var, hem de devletin askeri polisi var demem, dedi. Sonra yüzünü yine merakla kaldırdı. –O Jilet'i şimdilik bıraktım, dedi komutan, ona söyle, çocuğu bulsun getirsin. Ölüyse ölü, diriyse diri. Hem de, ölmüş bile olsa, ölüp de parça parça olmuş bile olsa, parçaları toplayıp getirsin. Anlıyor musun? Burada benim işim ne?

Kadir Ağa kıpkırmızı olmuş dinliyordu Bekir Komutan'ı ya. Ama ne denebilirdi ki? Şimdi ne diyebilirdi ki komutana? Yutkundu. –Bulur o komutanım, dedi. –Bırak şimdi, diye bağırdı komutan. Bulmuş bulmamış. Bulacak tabii, onun vurduğu adamı ben mi bulacağım? Ama ben sana bir soru sordum Kadir Efendi. Benim burada işim ne? –Komutanım, dedi Kadir Ağa. Biz evvel Allah sizin

işinizin de farkındayız ve de... –Yahu kes. Bana bak, askere kılavuzluk etsin diye o iti yanımıza aldık. Bu kadar mı şuursuz senin adamların? Burada devletin bir askerinin yanında silah kullanacak kadar. Bana göre hava hoş, ben bunu cezasız bırakmam. Ben burada asayişi sağlayacağım, iki tarafı da muma çevireceğim. Anladın mı?

Kadir Ağa yine ayaklarını izledi bir zaman. Sonra bir kurtuluş çaresi arar gibi pencerelere takıldı gözü. İçeriden gelen esinti açık kahverengi perdeleri hafif hafif sallamaya devam ediyordu.

17.

Ama çoğun orada değil gibiydi Bekir Komutan. Dikkatini toplayıp bir şeyler söylediği zamanlarda birden fişek gibi parlıyor. Söyleyeceğini söyledikten sonra da neredeyse kaybolup gidiyordu. Kaybolup gidiyordu ki o kadar olur. Kadir Ağa'yı da, içinde oturup durdukları kasvetli evi de, havada bir gölge gibi uçuşup kapı aralarından sızan. Anahtar deliklerinden geçerek yayılıp. Kokuyu yerinde tutmak olanaksızdır. Olanaksız. Böylece dışarıya uğrayan anason kokusunu da. Sonra iri dallarıyla damlayarak evi saran ağaçları da, ağaçların arkasında yitip gitmiş karakolu da. Tamamen unutuyordu. O zaman işte, belki kendini boşluğun içinde havalanmış da. Ayakları yerden kesilmiş de inip kalkarak büyüyüp küçülen bir top bulut gibi görüyordu. En iyisi ağırlıklardan kurtulmak olduğu için. Ağırlıklardan kurtuldukta Kadir Ağa'yı görmezsiniz. Bundan sonra, komutanın yüzünden ona ait olmayan bir ifade gelip geçerdi. O zaman onun içinde birbiriyle kavga edip duran ikinci bir komutanın bulunmadığını kim söylesin? O kadar değişirdi ki, nereye gitti bu adam demek gelirdi insanın içinden. –Komutanım, dedi Kadir Ağa, burada asayişi de hakkı da ve adaleti de devletimiz başta olmak üzere. Ve onun da en bir temsilcisi olmak üzere. Allah'ın da izni ve kuvvetiyle. Sen sağlayacaksın. Bu resmi iş meselesinde de bizim vazifemiz senin ve de devletimizin yanında olmak. Sadakatimizden de şüphen olmasın. Bir hata etmişler, ben onlarla bu işi nasıl konuşacağımı bilirim.

Bekir Komutan arkasına yaslandı, biraz, biraz olsun dikkatini toplamış gibiydi. Yüzünde ince bir gülümseme belirmişti. Gözleri bulutlanmıştı. Sanki daha önce bir gözlüğü vardı da şimdi çıkarmıştı. Ama gülüyordu. Gülüyordu. Kadehini eline aldı. –Sen neden içmiyorsun ki, dedi. Kadir Ağa sağ elini göğsüne götürdü. –Ama ben şimdi sana başka bir şey diyeceğim, dedi. Komutan arkasına yaslanınca ağanın da güveni yerine gelmişti sanki. Masanın üstündeki bir bardak suyu aldı, bir yudum içti. Sonra bir sigara çıkardı yeniden. Onu görünce komutan da bir sigara yaktı. –Diyeceğim şu ki, diye

devam etti Kadir Ağa. Şu ki, bana kalırsa sen biraz fazla içiyorsun. Hatta bu kışın iyice arttırdın. Arttırdın. Neden böyle söylediğime gelince, bu sana zararlı ve. Ben de senin artık bir büyüğün sayılırım. Sayıldıktan sonra da senin bundan bir zarar görmeni de istemem. Ki zarar görünce sen bu işlerin asayişini nasıl sağlayacaksın. Komutan kaşlarını çattı. –Öyle mi, dedi. –Öyle, dedi Kadir Ağa. Dedikten sonra da, komutanın bu denli çakır gözlü olduğunu neden daha önce fark etmediğini düşündü. Yoksa bu başka biri mi, bu başka biri mi, diye bir düşünce gelip geçti aklından. –Evet ben iyi içerim, dedi komutan ciddiyetle. Sonra, birden aklına çok eskilerden bir anı gelmiş gibi gevşedi, bak, dedi, bak şimdi, bir zamanlar, yani buralara gelmeden önce, benim bir doktor arkadaşım vardı. Bir keresinde beni baştan ayağa muayene etmişti ve her şeyime bakmıştı. Her şeyim derken, anlıyorsun işte. –Elbette, dedi Kadir Ağa. –Evet, işte o zaman bana demişti ki, senin bünyen sağlam. Hem de ben bu kadar sağlam bünyeli bir adam daha önce görmedim. Diyeceğim, benim gibi bazı insanlarda alkole karşı yüksek bağışıklık varmış, bağışıklığın ne olduğunu bilirsin. –Tabii. –İşte o nedenle bana bir şey olmaz. Misal şimdi daha yeni başladım sayılır. Biraz daha içerim ama sabah saat beşte nerede olurum? Karakolda, askerlerimin başında. Hem de zıpkın gibi. –Maaşallah, evvel Allah, dedi Kadir Ağa.

Gerçekten, Bekir Komutan'ı pek anlayamazlardı. Gece yarılarına kadar içer, içmekten yüzü kızarmakla bazen sızıp kalır. Ama sabah karanlığında kalkarak tıraş olur. Olduktan sonra da askerlerin karşısına çakı gibi çıkardı. O zaman, yani geçen kış çocukların canını az yakmamıştı. Bana bakın, derdi içtima sırasında. Her sabah tıraşınızı olacaksınız. Sakalınız hızlı uzuyorsa, o zaman her öğlen ayrıca tıraş olacaksınız. Anlaşıldı mı? Emredersiniz komutanım, diye bir ağızdan bağırırlardı. Ama önce kendisi örnek olurdu onlara.

Kadir Ağa rahatladı, arkasına yaslanıp tespihini çıkardı yeniden. –Yine de, dedi, yaş ilerledikçe... Sonra sustu. O sırada kapı çalındı. Komutan dalmıştı o sırada ya, kapıyı duyunca zıpkın gibi fırladı kalktı yerinden. Gidip kapıyı açtı. Çavuş yağmurun altında hazırol vaziyetinde durmuş onu bekliyordu. Kadir Ağa kalkıp kapıya yaklaştı bir iki adım, kulak kabarttı. –Cenazeyi götürememişler, yolda kalmışlar komutanım, dedi. –Niye, diye bağırdı komutan, kapıya yaslanmıştı. Sallanır gibiydi. –Yol göçmüş, dedi asker. Yol göçtüğü için de, ormanın içinde kalmışlar tabutla birlikte. Geriye

mi dönelim, yoksa inip başka bir yol mu bulalım diye soruyorlar. Bunu duyunca Kadir Ağa da gitti kapıya doğru. Biraz çekindi önce, sonra akıl verdi. –Sağlam bir yer bulup beklesinler bence komutanım, dedi. O civarda geri geri gelinmez, Allah korusun.

Bekir Komutan başını çevirip ters ters baktı Kadir Ağa'ya. Sonra çavuşa döndü. –Dönüp başka yol bulsunlar, dedi. Çocuk emri alır almaz fırlayıp yağmura karıştı. Suyun şakırtısı yükseldi. –Ben de, ben de kalkmışken artık gideyim, dedi Kadir Ağa. Geç oldu.

18.

Dışarıya çıkınca paltosunun başlığını indirdi, yağmurdan sığınacak bir saçak aramaya başladı. Komutan, o çıkar çıkmaz çarparak kapatmıştı kapıyı ya. Ne olacak, bunlar da bir nevi sarhoş asker değil mi? Ama dur sen, senin gibilerin de defteri dürülecek zamanı gelince. Sarhoş. Sarhoş. Senin komutanın neydi ki, sen ne olacaksın. Bir de bize akıl verecek. Biz, biz, başımıza komutan kesilmeseniz sizi de çıkarırız cebimizden ya, devir o devir değil. Dur bakalım. Köye inen yokuşun başında terk edilmiş bir ahır vardı, ahırın üstünde de bir teneke çıkıntı bulunuyordu. Kadir Ağa bunun altına girdi, sigarasını yaktı, karanlığın içinde çakıp sönen yağmur damlalarını izlemeye koyuldu.

Yağmur yeni bir düşüncesi varmış da. Aklına bir şey gelmiş de o nedenle anlatmakta acele ediyormuş gibi yağıyordu. Ama yağmurun ne acelesi olacak. Bu zamanda yağmur bütün o dağların da, işte Ç. Gölü'nün de, bu gölü çevreleyen köylerin de sıra sıra önünde dizilerek. Bir nevi asker. Bir nevi asker. Gelip kendisinin emrine girdiğini bilirdi. Öyleyse acelenin lüzumu yok. Suyun içinde ışıltılar parlayıp sönüyordu. Su da canı varmış gibi mırıldanarak geçip gidiyordu yanından. Kadir Ağa, sigarasını bitirince birden kaşlarını çattı. Ulan, diye geçirdi içinden. Ulan Jilet. Ulan senin benden çekeceğin var. Hem de ben seni ne yapacağımı bilmez miyim? Yeniden suyun içine daldı, yukarıdan öyle akıyordu ki, karakolun oralarda bir yerde yeni bir nehir ortaya çıkmıştı sanki de. İşte sanırsın bir K. Nehri de bu. Hem de çıkıp kopup ona rakip olmuş. Bundan sonra burada ben de varım demiş. Ağa bir an için sulara kapılacak gibi oldu, sonra toparlandı, kamburunu çıkarıp aşağıya doğru. Adımlarını açarak inmeye başladı.

Havanın içinden, ormanın o taraftan yeni bir gümbürtü geldi. Gökyüzü alçaldı, alçaldı. Sonra böyle bir alıcı kuş gibi. Karanlığın ağzının içinden çıktı da. Ormanın üstüne çöktü. Sonra ağaçların bir bölümünü alıp yeniden yükseldi. Yükseldikten sonra da yeniden karanlığa karışıp gitti. Ardına ince uzun yalımlı bir kıvılcım

bıraktı. Kadir Ağa köyün ortasına kadar geldikten sonra kapılardan birini çaldı. İyice yaklaştı kapıya, sanki içeriye girecek. Ama girmedi. Zaten kapı hemen açıldı. Sarı, toplu bir adam açtı kapıyı. Gözleri yorgunluktan sönmüş çekilmiş gibiydi bu adamın. –Nasip, dedi Kadir Ağa. Nasip sanırsın oturuyordu da ayağa kalkıp toparlandı. –Nasip, diye devam etti ağa. Bizim aşağıya gidiyorum ben, sen de kalk Jilet'i al gel. Nasip başını salladı. Ama bir şey demedi. Demeyince, Kadir Ağa da zaten geldiği gibi karanlığa karışıp gitti.

Zamanında, yani işsiz güçsüz, beş parasız kaldığı zaman, Kadir Ağa bu Nasip'i yanına almıştı da. Hatta evlendirmiş, gel buraya ev yap diyerek yer göstermişti de. O günden sonra, ta çoluk çocuğa karışıp da saçları ağarıncaya kadar. Ağasının sözünden çıkmamıştı. Kapıyı kapattıktan sonra uyanıp dirilmiş gibi bir hal geldi üzerine. İri, toplu vücudu birden zayıfladı, hareketlendi, geçip duvardan paltosunu, tüfeğini aldı. Karısı perdenin en küçük bir aralığından dışarıdaki karanlığı seyrederek dua okuyup duruyordu. Lambayı iyice kısmış. Sönmek üzere olan sobayı da beslememişlerdi. Bu ikisi, böyle baş başa, bütün kışı hareketsiz, hem de konuşmasız geçirmişlerdi ya. Zaten bilirlerdi ki Nasip'le karısı Meliha konuşmaya başladıkları zaman duracaksın. Ya bir felaket olmuştur ya da birinden biri ölümcül haber almıştır da vadesi tamamlanmak üzeredir. Öyle olunca da son kez konuşmak gerekir. Alacak verecek kalmasın diye.

Çizmelerini giyinip dışarıya çıktı. Çıkınca da, ağasının gittiği yönün tersine döndü. Suyun üzerinde yürür gibiydi. Arada çizmeleri suya çarptıkta yüzü gözü suyla doluyordu. Yukarıda yeni yeni oluşan nehrin temiz suyu. Bunun içinden balıklar da gelmek üzereydi. Alabalık. Alabalık. Bu alabalık milleti, bu dünyanın içinde sürgün edilmiştir ve çabuk büyür. Büyüdükten sonra da gelinip gidilecek yeni yerler aramaya başlar. Çünkü neden? Dünyanın cılız nehirleriyle ormanların içindeki su yolları ona yetmez de onun için. Canı sıkılır. Dünyada canı en çok sıkılan balık da bu nedenle işte bu alabalık milletidir. O zaman. O zaman bu yağmur biraz daha yağıp da. Köyün içinden geçen bu nehir kalıcı olacak olursa. Ama güzel olur. Güzel olur. Nasip, evin önünden bir dere aksın isterdi hep. Gidip bir yerde, misal aşağıdaki derenin başında. Zamanında Kadir Ağa orayı verseydi ya. Ama öyle olmazdı. Bunu ona söylemeye bile cesaret edemezdi. O zaman onun ne diyeceğini de iyi bilirdi.

Olmaz. Olmaz. Orada baharın sele kapılırsın. Kapılıp da gidersin. Hem de yanında yörende kimse olmaz. Ölsen de kimsenin haberi olmaz. Nasip. İşte böyle. Bu durumda, zaten çoğu şeyi konuşmaya da gerek duymazdı. Yeniden alabalıkları düşündü. Canı çekti. Ama güzel olmaz mıydı? Pencereyi açar, elini uzatır. Balıklardan birini alıp içeriye sokardı. Gülümser gibi oldu, sonra karanlığın içinde utandı kendi kendine. Gülmeye benzer bir hırıltı çıkardı ağzından.

Çizmeleri gıcırdadı, kayacak gibi oldu ama o sırada eve varmıştı zaten. Duvara tutundu önce, sonra kapıyı çaldı. Neden sonra Jilet göründü. Nasip başıyla aşağı tarafı işaret etti. Tüfeğini nöbetçi askerler gibi göğsünün hizasında tutuyordu.

19.

Jilet onu görünce dondu kaldı. Dondu kaldı. Şimdi işte bana bir şey yapacak bunlar, diye düşündü. Bu saate kadar kapıyı çalan olmamıştı ya, ne güzeldi. Ne güzel öyle zaman geçip gidiyordu da. Soba bir yandan yanıyor. Çatının üstünü yağmur dövüyordu ya, atlattık herhalde, diye düşünüyordu. Yine onun düşüncesine göre çavuş gelip alacaktı onu. Ama çok zaman geçmişti. Herhalde adamı buldular da beni almalarına gerek kalmadı, diye geçirmişti içinden. Gerek kalmadı, muhakkak böyle oldu. Dakikalar geçtikçe rahatlamıştı böylece. Yüzüne bir renk geldi, ince, kemikli suratı sarardı. Jilet. Jilet. Yüzünün kemiği öyle keskin, köşeli durup dururdu ki, ilk bakışta insan değil de bayağı işte böyle elle yapılmış bir şey, diye düşünürdü insan. Birisi oturup zamanın birinde Jilet'i çizmişti. Burnu uzun ve sivri olsun. Burnunun üstündeki kambur da hiçbir şeye benzemesin ki koca bir çıban gibi görünsün. Boynunun içinde durup durup kıpırdayan bir yılan başı bulunsun. Bu yılanın da içinden korkunç tıslamalar çıksın. Bu tıslamalar dudaksız ağızdan çıktıkta birer sözcüğe dönüşsün ama bu sözcükler güçlükle anlaşılsın. Bir yabancı dil gibi. Bir yılan dili gibi. Sonra, bu Jilet'in burnu da, dudakları da, gözleri de ve gözlerinin içindeki bebekler de aynı renk olsun. Gündüz ışığında sarı, gece karanlığında boz. Hem de her yanına kül dökülmüş gibi.

Kapıyı yarım kapattı, başını içeri soktu, paltosunu aldı, tüfeğini de aldı ama tüfeğin ucu kapıda görününce Nasip uzanıp silahı aldı, alınca dipçik Jilet'in dirseğine çarptı. Jilet eğilip iki kıvrım kapının önünde bir zaman ofuldadı. Ne yapacaklar, ne yapacaklar, bunlar beni bir şey yapacaklar ama bir yere götürecekler, diye düşünüp duruyordu. Ama böyle olur. Böyle. Korku insanı bir değiştirir ki. Nasip çömelmiş Jilet'i bir zaman izledi. O son derece kurnaz, tıslayarak konuştuğu zaman düşmanlarının kemiklerini donduran, rahat ve acımasız Jilet de bu hallere düşecekti demek. Öyle iyi iz sürer ve. Öyle iyi nişan alırdı ki, bu tür işlerde kimse onunla boy ölçüşemez, hem de yarışa giremezdi. Ama onun da kötü huyları vardı. Ayağa

kalkarken gözünün önüne geldi Nasip'in. Jilet. Jilet. Oturup sigara içmeye başladığı zaman birini söndürür birini yakardı. Ama sigarayı eline almayı da sevmez, sürekli ağzında tutarak. Külü üstüne dökülerek. Gözlerinden birini iyice kısarak çevresini sırıtkan izlerdi de. Ama en kötü huyları bunlar değildi elbette. Bir yerde konu dönüp dolaşıp iz sürmeye, av avlamaya geldiği zaman yerinde duramazdı ve hemen marifetlerini göstermeye kalkışırdı. Bunu yapmayı aklına koyduğu zaman artık Jilet'i unutmak gerekirdi.

Acısı biraz dinince ayağa kalktı, Nasip'in önüne düştü. Paltosunu almıştı ya, başlığı geçirmemişti başına. Ama kepi vardı. Su, Adana işi kepinin kenarlarından taşıp akarak kulaklarının üstünden yanağına süzülüyordu. Ama kapıyı açtığı zamanki korkusu dinmişti biraz. Sabahtan beri yaşadığı gerginlik hafiflemişti ya. Ne olacağı ortaya çıkmıştı ya, iyi gelmişti. İşsizlikten canı sıkılmış gibi karanlığa, karanlığın içindeki amansız yağmura dalıp gitmişti. O yüzden, yavaş yürüyordu da. Nasip de ona ayak uydurmuştu. Arada çocuğu kolundan tutup itiyordu ya, zorlamıyordu çok.

Bir ara bir yerler aydınlandı. Köyün yakınlarında bir yere yıldırım düşmüş gibi oldu. Neden sonra bir çatırtı yükseldi. Jilet ince, zayıf, biraz sallandı, sonra durdu. –Gördün mü Nasip Ağa, dedi. Işığın yükseldiği yana bakarak dalgın gülümsüyordu. –Bak, gördün mü, orada var ya, şimdi orada sağlam yangın çıkardı ama neyse. Bu kadar yağmurda yangına ne var? Bu sene çok, çok Allahsız kitapsız bir sene ya, hayrolsun. Nasip oralı olmadı, Jilet'in cansız konuşması kesilince bu kez çocuğu sırtından itti. –Öyle değil mi, öyle değil mi? O kadar felaket bir kış ve de kar ben ömrü hayatımda görmedim. Sen de görmemişsindir. Nasip zorlandı, ağasını bekletmek istemiyordu ya, bu adamı da durup dururken yolun ortasında dövse de olmazdı. Al getir, al getir, demişti Kadir Ağa. –Hı hı, dedi, dedikten sonra bir daha itti Jilet'i. Jilet yürümeye başladı ama susmadı. –Öyle öyle, dedi, bu seneki gibi kar bir daha dünyanın hiçbir yerinde görülemez. Öyle bir durumda da dünyanın hiçbir yerindeki insan olan insan hayatta kalamaz. Misal, bunu gidip bir yerlerde anlatsan sana da inanmazlar. Yani bizim bu halimizi hikâye etsen. Bayağı hikâyeciler gibi anlatsan ya da yazsan. Değil mi? Senin o anlattıklarından dolayı sağlam üşürler ama yine de sana inanmazlar. Abartmışsın gibi. Neden, insanoğlu bu, felaketlerin hikâyesine bile katlanamaz da onun için. Ama ben her türlü felakete inanırım. Na-

sip Ağa. Ben her şeye inanırım. Yeter ki açık seçik ve de. Gözümün önünde olsun. Gördükten sonra da hiçbir felaketten korkmam. Korkup da ne olacak. Ama. Ama görmediğimiz şey fena. Nasip Ağa. Allah iyi ki bize göz vermiş de görüyoruz. Değil mi? Değil mi?

İyice aşağıya indiler. Köyün artık imi timi belirsiz olmuştu. Köy, karanlığın içinde kaybolmuş, sesine kadar, en küçük bir köz ışığına kadar yok olup gitmişti. Karakol da zaten iyice yukarılarda kalmıştı. Bunlar beni öldürüp de K. Nehri'ne atmasınlar, diye düşündü Jilet. Öldükten sonra fark etmez gerçi. Öldükten sonra bana ne. Jilet'e göre, bir zamanlar bunları da düşünmüştü. Mezarlık dediğin nedir, bir yer israfı. İnsan dediğin yerden tasarruf edecek. Aşağıdaki, nehre yakın kulübeye vardılar. İçeride, kulübenin küçük penceresinden görüldüğü kadarıyla, cılız, söndü sönecek bir ışık vardı. Ağa da pencerenin önünde oturmuş sigara içiyordu. Ormandaki su şakırtısının içine baykuşların sesi karışmıştı.

20.

Gülşen, evin içindeki kalabalığa endişeyle bakıyordu ya. Yine de uzun zaman olmuştu. Orhan'la Aynur'u bir arada görmeyeli, öyle ya, kim bilir kaç zaman olmuştu, oturup da nasıl hesaplasın. Herkes gelip toplanınca bir ara ayağa kalktı, ne yapacağını bilmez bir halde yine ayakta bekledi bir zaman. Ama bu kere ağlamadı. Ağlamadı. –Siz, siz üşümediniz mi, sizin hiç mi aklınız yok bu havada, dedi. –Aman abla ne olacak, dedi Aynur. Soba yanıyordu yine. KARAGÖZ gidip sobayı inceledi, herhalde, yine sıcak mı, diye uzanıp dokundu, sonra geri çekildi. Sonra uzandı, kuyruğunu da yanına alarak iniltiyle uzandı. Yere yansıyan kızıl ışığa dalıp gitti. O zaman Gülşen birden aklına gelmiş gibi gidip çaydanlığı doldurdu, sobanın üstüne koydu. Aynur da sobaya yakın sedirin üstüne çıktı, bağdaş kurarak oturdu. Orhan'a bakıp bakıp gülüyordu. Elini çenesine dayamış. Tırnaklarından birini bitirip öbürünü yiyordu ya, bir şey diyecek gibi ağzını açıp açıp kapatıyordu. Oturdukları zaman Orhan önce ellerini dizine koydu, sonra rahatladı, arkaya yaslandı. –Kız, dedi Ece'ye bakarak, senin bu saatte burada ne işin var? –Babam karakola gitti, dedi Ece, komutanla işi varmış, komutanla işi varsa, artık sabaha karşı gelir diye ben de duramadım evde, duramadım, dedi. –Bu büyük hapis, dedi Aynur gülerek. Büyük hapis. Biz yatar çıkarız ama senin işin zor. Bir nevi müebbet. Ece yere baktı, suratını astı. Ne desin bilemedi ama içi gidiyordu. Öyle sıkılıyordu ki, içinden bir şeyler çıkacaktı ya, bir gün içinden kendisinin de tanımadığı bir şey, biri çıkıp ortalığa düşecekti ya, bekleyip duruyordu. –Ne yapayım, dedi. –Ne yapsın, diye araya girdi Gülşen. –Sende o faşist baba olduktan sonra, diye kıkırdadı Aynur. Gülşen kızdı. –Öyle deme, dedi, kızın yanında. Orhan güldü. –Fark etmez, dedi Ece. Sonra elindeki kitapçığı gösterdi. Onu görünce Aynur kızdı. –Kız onu yanında niye taşıyorsun, oku da yak demedim mi ben sana, dedi. –Kıyamadım abla, dedi Ece. Orhan kitapçığı Ece'nin elinden aldı. Biraz göz gezdirdi. –Bunda bir şey yok, dedi sonra. –Nasıl bir şey yok, dedi Aynur. Kadir Ağa bunu görse, ah bir görse, bu kızı sobada

odun diye yakar. Hem de gözünün yaşına bile bakmaz. –Babamın her yerde gözü var, dedi Ece, nereye saklayacağımı bilemedim de yanıma aldım, böyle yanımda durup duruyor, bilemedim. –Dur sen, dedi Aynur, ben birazdan sana onu saklayacağın en güvenli yeri söylerim, merak etme.

Bu sırada dışarıda hava birden aydınlandı, evin yakınlarından bir yerden bir çatırtı koptu geldi. Gülşen gidip pencereden dışarıya baktı. –Bu yağmur durmayacak, dedi. Çatının üstünde taşlar yuvarlanıyordu sanki. Duvarlar çakıl taşlarıyla dövülüyordu da yıkıldı yıkılacaktı. Çayları koydukları zaman Orhan'dan başından geçenleri anlatmasını istediler önce. Aynur Ankara'yı öyle merak ediyordu ki. Okuyamadık, okuyamadık, deyip duruyordu. Oysa gidip Ankara'da okumak, üniversitede eğitim görmek. Aynı zamanda oradaki devrimci çalışmalara katılmak isterdi. İlk zamanlar böyle düşünmezdi gerçi. Şimdi de aslında, devrimin halkın içinde ve olanaklı olursa halk tarafından, daha doğrusu onun katılımıyla yapılabileceğini düşünüyordu ve. Devrimciler de dahil olmak üzere, halktan kopuk tüm aydınlara tiksintiyle bakıyordu. Hatta öyle çok tartışmaya girmese bile, Mustafa Öğretmen'i de çok eleştiriyordu ya. Roman okuyun, roman okuyun, deyip duruyordu adam. Ona kalsa, özellikle devrim zamanlarında, devrimin sıcak zamanlarında roman, şiir okunmayabilirdi. Yani böyle şeyler askıya alınabilir. Çünkü tarihsel bakımdan, burada daha başka görevler üstleniyor insan. Emek gerekiyor. O zaman bu çalışmaya katılmak için işçi köylü olmak gerekmiyor, tam tersi. İşçiyle, köylüyle birlikte aydının da orada bir işçi, bir köylü olabilmesi gerekiyor. Öyle dönemler gelecek ki, zaten roman o kısa dönem içerisinde büyük, çok büyük bir risk olacak. Bunları ucundan söyleyecek olsa, Mustafa Öğretmen, hemen Atatürk'ü örnek gösteriyordu. Cephede, top tüfek sesleri arasında Atatürk *Çalıkuşu*'nu okumuştu ya, Fransız şairlerini sonra... Ama o zaman bu da Aynur'a ters geliyordu işte. Halkın çocukları süngü ucunda ölürken... Yine de, Ankara'daki havayı duymak vardı, İstanbul'daki... Maalesef, bizde devrim tarihine K.'deki bizim gibi kadınların değil, İstanbul'daki, Ankara'daki burjuva çocuklarının adı yazılacak, diyordu.

Orhan, artık canını sıkan hikâyeleri kim bilir kaçıncı kez anlattı yeniden. Sonra da, konuyu bir an önce değiştirmek istedi. –Ama hiç önemli değil bunlar, dedi. Sonra çayından bir yudum aldı, bardağı

masaya bıraktı. –Babamla birlikte kitapları gömdüğümüz sandığı arıyorum, dedi Aynur'a bakarak. Aynur şaşırdı. –Ne yapacaksın ki? dedi. –Bir kitap vardı, dedi Orhan, kitabı sandığa koyduğumdan eminim. Ama ne kitabı ne de yazarını anımsıyorum. Bende biraz böyle takıntılar vardır bilirsin ya. Yani buraya gelirken hep bunu düşündüm. İlk okuduğum kitaplardan biri. O zaman onu gazete kâğıdıyla kaplamıştık. Çok tuhaf. Hikâyeyi biraz anımsıyorum ama adını çıkaramıyorum. Neyse, buna takıldım ve... Aynur öyle bakıyordu ki Orhan'a. Aklını yitirmiş. Aklını yitirmiş. Kalktı. Boşalan bardağını çayla doldurdu. Sonra hep yaptığı gibi çayını kokladı. Sonra da, olsun, dedi içinden, yüzüne bir gülümseme yayıldı. –Bilmem, dedi, ama bakarız. Enişte mutlaka anımsar. Ama şimdi K.'de, çok önemli bir toplantısı var kendisinin, şiirle ilgili. Yine güldü. Orhan da güldü. Ayaklarının ucunu izledi bir süre.

Bu sırada Ece kalktı çıkacak oldu. O kalkınca Aynur da ayaklandı. –Kız bir dur, dedi, onunla birlikte kapının önüne çıktı.

21.

Dünyada yağmurdan başka bir şey kalmamıştı. Damlalar birbirine bağlanmış, eklenmiş. Böylece birer iplik olmuşlardı. Katı mor yağmur iplikleri patırtılar çıkararak dövüyordu çatıları. Hem de arada ışıl ışıl parlıyordu. Köyün çevresini dolanıp duran lacivert bir ışıltı almış yürümüştü. Ama ışık yoktu. Işık yoktu. Yağmur ipliklerinin kendi ışıltısı vardı yalnız. O da karanlıkta ne kadar görülebilirse. Ece karanlığa bayılırdı. Ama tam karanlığa. Ece'nin akşam alacasını sevdiği görülmemişti. Bunu, sanırsın kimse bilmiyor, her akşam yineler dururdu. Güneş çekildiği zaman. A. Dağları'nın arkasına geçip de geride yalnızca koyu sarı bir ipilti bıraktığı zaman. O zaman Ece'nin canı çok sıkılırdı. Böylece yanında kim varsa artık, ona döner. Bu akşam saatlerini hiç sevmediğini söylerdi. Birden, bir şey olmuş gibi, belki o alacalık içine girer de onu o konuştururdu. Ama gece başkaydı. Hiçbir şey görünmediği zaman her şey olanaklı gibi gelirdi Ece'ye. Gecenin içinde her şey olur, yalan mı? Geceyi kim inkâr edebilir.

Üstelik yağmur yağdığı zaman, o koyu koygun gecenin içinde lacivert ışıltılar belirmeye başlar. O tablolardaki koyu lacivert. İçinde kendiliğinden bir ışık varmış da işte bu da insanın son umuduymuş gibi tatlı tatlı parıldamaya başlardı. Aynur'un yanından ayrıldığı zaman yüzünü önce bir endişe kapladı, sonra hafif hafif güldü. Akıntıya kapılmak istemiyordu ya, o nedenle duvarlara tutuna tutuna yürüyordu yukarıya doğru. Bir an için, babam benden önce gelmiş olmasın, diye geçirdi içinden. Babası ondan önce gelseydi, gelip de onu evde bulmasaydı. O zaman belki de dünyanın sonu gelirdi. Böyle, birden koca bir deprem olmuş gibi. Toprak yarılmış. Toprağın içinde de katı alevler belirmiş gibi. Ne de olsa dünyanın içi alevdir. Lavdır. Lavın da hiç imanı yoktur. İşte Kadir Ağa da bir nevi imansız lav. Gerçi bu son zamanlar bir şey vardı, biraz anlıyordu Ece. Babası evde duramıyor, sürekli canı sıkıldığından konuşulanları dinlemiyor ve. Tespihini eline aldıktan sonra da oturup pencerenin başında durma uzaklara bakıyordu.

Yine de, insan ömrü boyunca hapsedilemez, devlet zoruyla olmadıkça, Ece'yi evin içinde kim onca zaman tutabilir. Bu durumda, işte insanoğlu, ölümü de göze almaz mı? Geçen yazdan bu yana, Ece'ye bir şey olmuştu. Birden gözü açılmış da uyanıvermiş gibi. Bazı sabahlar da olur ya, derin uykudasındır ama birden uyanırsın. Birden, tümüyle uyanırsın, az önce uyuyan sen değilsindir artık. Buna aydınlanma da denebilir, kavrayışın parlaması da. Hatta yazdan önce. Yazdan önce. Okullar kapanmamıştı daha. Bir sabah, babası yine erkenden çıkmıştı, o günlerde Zürafa da öldürülmemişti henüz. Ece ahırdan atı çıkarmış. Ormanın içinde duyduğu tuhaf sese doğru sürmeye başlamıştı. Aslına bakacak olursan, o sırada ne yaptığını, nereye gittiğini bilmiyordu. Duyduğu sesin ne sesi olduğunu da bilmiyordu. Bazen insanın içindeki *Pithos*'lardan biri ansızın açılır. Bunu dış nedenler de yapabilir elbette. Bir küpün kırılması gibi. Ya da eski hancıların ördüğü ağız bağlarının çürümesi. Ama bunlar zaman alır. Zaman alır. Yine de, içinde sırların ve karakterin biriktiği bir *Pithos*'un açılması az şey midir. O zaman insan, ortalığa saçılan kibrin, çekememezliğin, şehvetin, kıskançlığın, hırsın ve buna benzer pek çok duygunun karşısında. Gerçekten de, bir ayna gibi, yani kendisini olduğu gibi görür ve bu aydınlanmadır. Burada, yani Pandora'nın öyküsünde ulaşılamayan tek şey umuttur ama Ece'de bu böyle mi olmuştu? Hayır, kızın içi umutla dolmuştu, hatta belki umudun fazlalığı, akıntısı karşısında duramamıştı da, işte o zaman doru atın sırtına çıkabilmişti. Umutsuz insan at binemez.

Eve vardığı zaman su içinde kalmıştı. Ama karanlıktı içerisi. Öyle sevindi ki, güldü hatta kahkaha attı neredeyse. Üstündekileri çıkardı, silkeledi, keyfi yerine gelince sobaya birkaç parça odun attı. Sonra annesine seslendi, annesi duymadı. Duymayınca, Ece de ne yapsın, gidip kapısını açtı. Hafif hafif horlayarak uyuyordu Emine. Kapıyı sessizce kapattı, banyoya geçip yüzünü, saçının ıslanan ucunu kuruttu. Yine bir gülümseme geldi geçti yüzünden. Ne yapayım, ne yapayım, yapayım mı ben bu işi, diye geçirip duruyordu içinden. Sonra Aynur'un hınzır gülümsemesi geldi gözünün önüne. Tamam, demişti ya, yapacağım, demişti ya. Sobanın yanına gitti, odunların alev alıp almadığına baktı. Sonra kitapçığı çıkarıp masanın üstüne koydu. Sonra da, birden karar verdi, gidip kapının hemen arkasındaki askıdan babasının ceketini aldı. Aldıktan sonra da hızlandı;

dolaptan dikiş kutusunu çıkardı, ceketin astarını dikkatle söktü, kitapçığı astarla kumaşın arasına yerleştirdi, sonra astarı yeniden, eskisi gibi olacak biçimde dikti. Bir şey olacak da babası ansızın içeriye girecek diye deli gibi korkuyordu bu sırada. Korktuğu için de terlemişti. Ama bitirdi. Bitirdi. Hızla kalktı, ceketi aldığı yere astı, sonra dönüp yeniden sobanın başında oturdu. Oturduktan sonra da, çay koyayım, çay koyayım da babam da gelsin içsin, diye düşündü, yeniden kalktı. Sanırsın bir şey kazanmış da hoşuna gitmiş. Gülümseme asılıp kalmıştı burnunun altında.

22.

İçerisi karanlıktı. Rutubet kokusu vardı, bir yandan da, koygun havasız bir sigara bulutu dolanıp sinmişti. Kadir Ağa pencerenin yanında siyah beyaz hem de koyu bir gölge gibi hareketsiz oturup beklemiş, yağmuru da neredeyse hayretle izlemişti. Sonra karanlığın içinde yine yağmur gölgeleri belirdi, Jilet önde, Nasip arkada kapının önüne geldiler. Kadir Ağa kıpırdamadı, başını çevirip dış kapıya baktı. Neden sonra Jilet açtı kapıyı, korkudan büzülmüş kamburu çıkmış, üstünden şıkır şıkır sular dökülerek içeriye girdi. Kadir Ağa istifini bozmadı, tespihi elindeydi yine. Onlar içeriye girince bir zaman girenleri süzdü, sanırsın suların akıp gitmesini bekledi. Sonra ağır hareketlerle döndü, perdenin kalınını da çekti kapattı. Nasip öksürdü. Ama sessiz, sessiz, gözleri parlamıştı. Bazen, ağa ona bir iş verdiği zaman, o işi de zamanında yerine getirip de omuzları dik. Böyle övgü bekler gibi dikildiğinde gözleri parlardı ya, yine öyle oldu. O sırada, nasıl olduysa, çok uzaklardan bir yerden bir tarhana kokusu geldi. Nasip. Karısının ayağa kalktığını. Dışarıdaki yağmurun fenalığını düşünerek. Kocası da dışarıya çıkmış olduğu için sıcak bir çorba yapmak gerektiğini. Sonra da, gerçekten, tencereyi ocağa koymakla tarhanayı kavurmaya başladığını düşündü. Böyle olsaydı ne güzel olurdu. Ama bu değilse, eve döndüğünde bir bardak çay da işini görürdü. Öyle. İnsanın bu dünyada çok büyük beklentileri olmayacak. Olmadığı için de kafası rahat edecek.

Bir zaman sessizce, ayakta beklediler, bu sırada Kadir Ağa Jilet'i süzerek sigarasını içmeye devam etti. Sonra ağır hareketlerle ayağa kalktı. Kalkınca da Nasip'e baktı, başıyla adamı tutmasını işaret etti. Nasip, Jilet'in arkasındaydı zaten, yaklaşıp sarıldı, sıkıca tuttu. Kadir Ağa iyice yaklaştı, dumanı Jilet'in yüzüne üfledi önce. Sonra da, izmariti adamın şakağında söndürdü. Jilet'in gıkı çıkmadı ama. Çıkmayınca da Kadir Ağa bozuldu. –Ulan meymenetsiz, diye bağırdı. Ulan ben sana sırtımı dönemeyecek miyim? Jilet'in alnından kara bir kan sızmaya başlamıştı ya, aldırmış görünmüyordu. Bazen,

insanın, eziyet ettiği insanlardan korkması gerekir. Kanı görünce Kadir Ağa'nın içine bir ateş düştü. Adamın bir nevi taş olduğunu düşündü. Taş. Böyle insanlarla baş edemezsin. Neden dersen, böylelerinin kaybedecek bir şeyleri yoktur da onun için. Misal Jilet, Kadir Ağa'nın da, köydeki herkesin de bildiği bir şeydi ki, ona bir iş verdikten sonra bekle. Git şu domuzu vur gel de, ondan sonra o domuzu da artık ölmüş bil. Ama üç günde ama üç ayda. O zaman boyunca da Jilet'i bir daha göremezsin. Ne var ki, Jilet'in de kimsenin engel olamayacağı bir marazı, bir huyu var. O da şu. Bir iz mi sürülecek, bir av mı vurulacak ya da bir şey yerinden mi kaldırılacak? Onu en iyi kendisinin yapacağını düşündüğü için, araya girmeden, silahına davranmadan duramaz. Hem de bu işe kimse engel olamaz. Başkalarının avına karıştığı, hedefi onlardan önce vurduğu için pek çok kez dayak yediği olmuştur da akıllandığı görülmemiştir. –Duramadım ya ağam, dedi. Deyince Kadir Ağa'nın ağzına bir küfür geldi yerleşti, yanakları şişti. –Duramamış, diye böğürdü neden sonra. –Sana dedim ki, dedim ki, diye kekeledi, bunlar asker, bunların yanında olmaz, hem de sana bir görev verilmiş ki devlet görevi. Devlet görevinden de önemli. Değil mi?

Sonra kapının önüne yürüdü, eline bir sopa aldı, Jilet'i dövmeye başladı. Kadir Ağa Jilet'e vurmaya başladığı zaman, adamın burnundan oluk oluk kan boşaldı da, bu koyu kara kanın içinden bir akıntı sırıltılar çıkararak yere döküldü. Dökülünce Nasip de Jilet'i bıraktı, Jilet başını kollarının içine alarak yere kıvrıldı yattı. Yine de, bana mısın demiyordu. Bir zaman sonra, Kadir Ağa un çuvalını dövdüğü hissine kapıldı da sopayı bıraktı elinden. Soluğu gürültüyle çıkıyordu burnundan. Sopayı bıraktıktan sonra gitti yeniden pencerenin kenarına oturdu, tabakasını çıkarıp bir sigara daha yaktı. –Pis herif, diye bağırdı. Yararsız. İzciyim nişancıyım diye başımızı belaya sokmayı biliyorsun. Hani nerde? Atalay nerde?

Atalay'ın adını duyunca Jilet yattığı yerde kıpırdadı. O kadar korkunç, tehlikeli görünüyordu ki, birden bir canavara dönüşecek de kalkıp çevresine saldıracaktı sanki. Kadir Ağa bacaklarından birini açtı indirdi, sigarasının külünü yere savurdu. –Ağam, dedi Jilet, sesi boğulmuş, ağzındaki kanın içinden güçlükle, balonlanarak çıkmıştı. Soluğunu toplamaya, ağzını temizlemeye çalıştı. –Ağam, dedi yine, ben Atalay'ı buldum. Atalay'ı buldum hem de onu yiyen kurdu da aldım geldim de sen bana inanmadın. –Senin

bulduğun boş kemik, dedi ağa, hem de, hem de parça parça, neredeyse toz kemik. Ormana gidip de kemik ben de bulurum. Sen beni ne sandın? –Ağam, Atalay o işte, ben daha ne yapayım, dedi Jilet. O kadar gücüne gidiyordu ki, bir emir almış da yapamamış diye adının çıkmasına o kadar içerliyordu ki, gücü yetse gidip bir evliya bulacak. Hem de o yüce kişinin yardımıyla Allah'a dilekçe verecekti. –Buldum ben, buldum, dedi yine. –Sana bu gece durmak yok, dedi Kadir Ağa, sen buradan çıkıp o vurduğun çocuğu arayacaksın. Diri ya da ölü. Ölüsünü getirirsen seni asacaklar. Dirisini getirirsen de... O zaman da bir daha kimse senin kılına dokunamaz. Anladın mı?

Yağmur yağıyordu yine ya, kulübenin önünden geçen su azalmış gibiydi, çağıltı artık duyulmuyordu o kadar. Kadir Ağa ayağa kalktı, paltosunu giyindi. –Bunun kanını temizle, sonra da götür ormana bırak, dedi, bu geceden tezi yok. Bundan sonra böyle.

23.

Kadir Ağa çıkıp gidince, Nasip bir zaman ne yapacağını bilmezmiş gibi karanlıkta bekleyip durdu. Uzanıp yüz üstü boylu boyunca kulübenin ortasına yatmış. Yattıktan sonra da, iyice uykusu gelmiş gibi gözlerini kapatarak rahatlamış Jilet'e baktı. Başını salladı iki yana. Bu Jilet, gençliğinde biraz daha aklı başında biriydi ya. O kadar da değil, düpedüz çakı gibi bir çocuktu ya. Çalışkanlığına, zekâsına herkes bayılırdı. Biri bir şey istese fırlayıp kalkar, çalak adımlarla onca yola bana mısın demez. Yazın sıcağına, kışın soğuğuna aldırmazdı. Aldırsa ne olacak. Bir insan yeğin ve de morbet olduktan sonra. Hem böyle gençler daha çok sevilirdi. Sevildikçe de zaten böylelerinin hataları da kolayca hoş görülürdü. Yine tığ gibiydi. O zamanlarda da böyle ince zayıf dal gibi hafif sırtından bükülmüş gezer. Kışın o amansız soğuklarından sonra güneş burnunun ucunu azıcık göstersin, yanıp kahve fincanlarının içi gibi kararır. Sonra da terledikçe Afrika'nın yaman gençleri gibi kara lastik dolaşmaya başlardı ortalıkta. Ama zaman her şeyi değiştiriyor. Kişi bazen görünümünü neredeyse hiç bozmadan yaşlanır. Ama aklını kaybeder. Aklını kaybeder. Yaşlanmanın en kötüsü de akıl kaybıdır.

Dışarıdan bir ışık sızıyordu. Bu ışık Jilet'in ağzını aydınlatıyordu da, kararmış ışıltılı kan bir pınar ağzı gibi görünüyordu yine. Nasip pencereye doğru birkaç adım attı. Perdeyi hafifçe araladı, bir sigara yakıp dışarıyı izlemeye koyuldu. Ama camı açmadı. Sigaranın dumanı içeride koyu bir gölge gibi kıvrışıp dağılarak dolandı, sonra çökeldi, kulübenin ayaklarına sindi. Sinince Jilet gözlerini ağır ağır açarak öksürdü. Sonra başını güçlükle kaldırdı, Kadir Ağa'nın orada olmadığını anlayınca. –Beni öldürme Nasip Ağam, dedi güçlükle. Boğazı kanla dolmuştu ya, koyu pekmez yutmuş da boğazından geçmemiş gibiydi. Yutkunmak istiyor yutkunamıyordu. –Beni, dedi yine, tıkandı.

Elbette, burnuna dolan, başının çevresinde tüten sigara kokusu öyle hoşuna gitmişti ki, boğazında birikmiş kanla birlikte onu da yutmak istedi. Nasip döndü, elinde sigarasıyla eğildi, Jilet'in başında

çömeldi bir zaman. Sonra merhamete gelir gibi oldu, yazıklandı, adamı tutup sırt üstü çevirdi, başını eliyle tuttu ensesinden. Jilet doğru dürüst yatınca boğazını temizledi, soluk aldı, alınca da gözlerini açtı. –Beni öldürme, dedi yeniden. Nasip güldü. Kalkıp bir gaz lambası yaktı, masanın üstüne koydu. Lambanın ışığı odayı yorgun gün ışıkları gibi dolandı aydınlattı. İçerisi düzenliydi ama öyle ağır bir toz, rutubet ve sigara kokusu vardı ki, bin yıldır girilmemiş ya, bin yıldır girilmemiş buraya, diye düşünürdü insan. Ne öldürmesi yahu, diye düşündü Nasip. Bir de, bir de adam mı öldüreceğiz bu yaştan sonra. Bir köşeden temiz bir bez aldı ıslattı, Jilet'in ağzını yüzünü temizledi iyice. Sonra bir bardak su içirdi ona. Yine gülümsedi, adamı koltukaltlarından tutup ayağa kaldırdı. Tüfeğini omzuna astı, kolundan tutup dışarıya çıkardı.

Yağmur dinmişti ya, yine de yağmur havası vardı dışarıda. Hem öyle bir yağmur kokusu sinmişti ki, nane tarlası ağıp toz olmuş da insanın içini açıyordu. Toprağın içinden de insanı yeşertecek kadar canlı kıvıl kıvıl bir koku çıkıyordu. Jilet bu kokuyu alınca cana geldi, soluk aldığını, ölmeyeceğini ve. Aslına bakılırsa yediği dayağın kendisi için bir ödül olduğunu düşündü gülümsedi. –Nasip Ağam, dedi, ağzının kanı durmuştu ya, keyfine diyecek yoktu. –Nasip Ağam, dedi yine, bence bu iş bana bir ödül, hem de bir görev. Vallahi bak, ben, beni ne sanıyorsun? Beni bilmez misin? Söyle bakalım, söyle. Sonra yeniden güldü. Bu Nasip'in ağzını açmayacağını, açmadıktan başka ilaç için tek sözcük söylemeyeceğini biliyordu ya, ta öteden beri, hem de peygamber zamanından beri. Bununla ne zaman konuşsa kendi sorup kendi yanıtlardı ya, yine de, söyle bakalım, hadi bakalım demekten kendini alamazdı. –Sen konuşma bakalım Nasip Ağam, dedi, seni de böyle yaratmış.

Yine Jilet önde, Nasip arkada yürüyorlardı. –Neden dersen, dedi, bu iş bana neden ödül dersen, şimdi eve gidip de karımın yanına bu halde çıkmayacağım bu bir. Ormana gidip işlediğim haltı düzelteceğim ve de vurduğum adamı bulup geleceğim bu iki. Madem ölmemiş. Madem devletimizin elinde vurduğumuz anarşistin öldüğü hakkında kanıt yok. Öyleyse bu iş en iyi bana düşer hem de onu bu ülkede yalnızca ben bulurum. Bana da boşuna Jilet dememişler.

Omzunu dikleştirdi, yaralarını, alnındaki sigara sönüğünü unutmuş gibiydi. Gerçekten de Kadir Ağa'ya hiç mi hiç kızmamıştı ya, ona kalırsa az bile yapmıştı. Ulan benim, benim, diye düşünüyor-

du. Benim yaptığım iş de yapılacak iş miydi. Ama bu son. Bundan sonra akıllanacağım, neden dersen, artık gençlik ve de cahillik bitti. Bundan sonra bana verdikleri görev neyse onu yapacağım. Ağamın da sözünden çıkmayacağım.

Yukarıda, karanlık gökyüzünün içinde, ta uzaklarda kesik kesik bir şeyler parlıyordu. Uzun ince, ak çizikler belirip kaybolmakla gökyüzü yarılıp duruyor. Sonra bu yarıkların içinden kartal böğürtülerini andıran sesler geliyordu. Bunlar ormana doğru biri önde biri arkada ağır ağır, yolun çamurundan neredeyse topallayarak ilerlediler. Ağaçların içine girdikleri zaman Nasip durdu, Jilet'e baktı. –Merak etme Nasip Ağam, dedi Jilet, hiç merak etme. Sonra döndü, karanlık, ıslak, şırıltılı ormanın içinde kayboldu gitti.

24.

Jilet'i ormana bıraktıktan sonra Nasip döndü, aşağıya doğru birkaç adım attı durdu. Sonra dönüp Jilet'in girdiği karanlığa baktı ama o yoktu artık orada. Yine iri sarı yüzüyle güldü, ağzından çıkıp karanlığa dağılan buharı izledi. Tüfeğini sırtına astı. Yağmurun durması iyi olmuştu, birden, yine başladığı gibi ansızın kesilmiş. Ama ortalığı da çamura belemişti. Yabanotlarının kokusu çıldırmış alıp yürümüştü. Çok yavaş ısınıyordu hava. Havanın aklı olsa. Başını tövbe tövbe der gibi salladı iki yana. Havanın aklı olsa böyle gelgitli mi olur. Bu kadar kararsızlık da iyi değildir ama ne yapacaksın. Sonra hızlandı, aşağıya inmeye başladı. Tüfeğin şıkırtısını duyuyordu.

Köyde hiç hem de hiç kıpırtı kalmamıştı. Uzaklarda bir köpek bulunuyordu yalnız. Bu köpek de şaşırmış gibi. Aklına geldikçe incecik havlayıp geçiyordu. Bezgin mi bezgin bir köpekti bu. Nasip, Kont'u anımsadı. Bu Kont, gerçekten de Ortaçağ'dan ve Ortaçağ dedikleri ülkenin şatolarından gelmiş gibiydi. Öyle iri, parıltılı ve gösterişli bir şeydi ki, insanın ondan bir hizmet beklemesi misal, olacak şey değildi. Ürkmesinden, yani asla bir şeyden korktuğu görülmemişti ama bir şeye öfkelenmesinden korkarlardı. Bu pek sık olmazdı gerçi. Olduğu zaman da Kont artık neye ya da kime kızdıysa, onun için artık geçmiş olsundu. Bunlar köpek mi, diye geçirdi içinden. Bunlar köpek mi, köpek de kalmadı ortalıkta.

Eve döneceği sırada durdu, yine bir zaman düşündü kararsız kaldı. Kalınca da dönüp Kadir Ağa'nın kapısını çaldı. Kadir Ağa kapının önünde bekliyordu sanki, hemen açtı, Nasip'i görünce keyfi yerine gelmiş gibi oldu. –Tamam mı, diye sordu. Nasip başını salladı, ormanı gösterdi burnunun ucuyla. –İyi, dedi Kadir Ağa, sağ olasın. Nasip elini göğsüne götürdü, gözlerini kapattı döndü.

Havanın içinden yeni bir rüzgâr dalgası geçti, ağaçların yapraklarına sinmiş yağmur damlaları toplandı geldi, gelince de pencerelere, evlerin çinko damlarına çarptı yağdı. Nasip eve girdiği zaman o kokunun gerçekten de evden geldiğini anladı ya nasıl sevineceğini bilemedi, tüfeğini astı hemen, paltosunu çıkardı, kapının önünden

bir kucak odun alıp ocağı doldurdu, odunları ateşe verdi. Kadın, tarhanayı yaptıktan sonra, sanırsın artık yapılacak bir şey kalmamış, içeriye geçip karanlıkta yatağa uzanmış, ellerini de karnında birleştirmiş tavana bakıyordu. Bazen uyuyarak zaman biraz daha çabuk geçsin isteriz ya. Neden? Yapacak bir şeyimiz kalmamıştır da onun için. Yapacak bir şeyi kalmayan insanın ölmekten başka çaresi yoktur. Ölmek de öyle kolay bir şey değil. Sana verdiği bir zaman var ve. Senin de bu zamanı bilmene olanak yok. Bu durumda, evde bir lamba olsun yakmamak. Bir nevi, bir nevi evin üstünü ve de toprağını kapatmak. Sonra da gözü karanlığa dikip beklemek gerekir.

Ocağı ateşe verdikten sonra, karısının uzandığını anlayınca, Nasip kokladı tencereyi buldu, dibi hafifçe tutmuş. İçinde güzelce is kokusu gezinmiş tarhanayı açtı, kaldırıp tabağa akıttı. Bir kaşık aldı, pencerenin önündeki masaya geçti. Çorbanın buharının içinden cin çıkacakmış gibiydi.

Kadir Ağa haksız, diye geçirdi içinden. Bir insana bu kadar zulüm yapılır mı? Şundan ki, adam Atalay'ı buldu geldi. O çocuk da insan olsa o kışta kıyamette kadının evinde ne işi var? Diyelim olmuş bitmiş böyle bir şey. Ama kadının hali de olacak gibi değilmiş ya. O zaman, herhalde yalan söyleyecek hali de yok, kendisi de bir nevi ölümden dönmüş mü dönmüş. Ama görülmüş şey değil. Görülmüş şey değil. Bir kurt gelsin de bir adamı alsın yiye yiye götürsün. Burada insanın değil hayvanın da töresi bozulmuş. Yine de, Kadir Ağa bu meselede haksız... Çorbayı bitirince arkasına yaslandı, ağzını sildi, dışarıdan gelmiş de çorbasını içmişti ya, keyfine diyecek yoktu. Bu kadar olur. Ama karı, senin de eline sağlık, Nasip'e öyle gelirdi ki, karısı bu tarhananın içine, başkalarının hiç aklına gelmeyecek şeyler katardı da bunu kimseye söylemezdi. Söylemezdi. Ama çorbanın içinde çikolata taneleri gibi ak ve tatlı şeyler bulunurdu. Bunlar biraz da kekik toplarını andırırdı. Ama daha tatlıydı onlardan.

İnsanın alnında sigara söndürülür mü? Bak ne oldu, yazık, yazık, yine de bu iş bana bir ceza değil ödüldür demekle kalktı ormana gitti, hem de bu havada, hem de orası şimdi nasıldır kim bilir. Bu yağmurdan sonra da o K. Nehri tutulamaz ve geçilemez... Jilet'e bir akıl vermeyi unuttuğu için kendine kızdı. Ulan git bir yerde kıvrıl yat, diye geçirdi içinden. Senin bilmediğin kovuk mu var? Mağara mı var?

Dışarıdan yine gök gürültüsü geldi, Nasip toparlanıp kalktı, üstünü çıkarıp karısının yanına uzandı. Kadın uyumuş gibiydi, terlemişti, yüzüne bir alev ışıltısı gelmiş parlamıştı. Nasip sarıldı ona, sarılınca da karısının memeleri avuçlarını doldurdu hemen. Ocağın ateşi parlayıp kalkmıştı. Isınmıştı ev.

25.

Hikâye

Yusuf bir keresinde bir sessizlik çağına girmişti. O zaman onun atlarından biri de öyle çelimsizdi ki, zavallı bir atın içinde Yusuf'un bir cevher görmesi de olacak şey değildi. Tay hem bakımsızdı hem de ayakları üstünde durmaya başlar başlamaz dayak yemişti. Bazıları böyledir, atın ancak dayakla uysal ve yarayışlı olabileceğini düşünürler. Bir bakıma, ne kadar kamçılarsan o kadar hırslanacağını ve. Güçleneceğini zannederler. O nedenle tayı çok dövmüşlerdi, o da günden güne zayıf düşmüştü. İşte, döverek güçten düşürdükleri bu atı çözüp bırakmışlardı. O da tek çaresinin Yusuf olduğunu bilirmiş gibi sürüne sürüne onun kapısına gelmişti. Yusuf tay için çok dertlendi, onu aldı, sırtına, ayaklarına merhem yapıp sürdü, bir yandan da, Allah'ın kendisini sınadığını düşündü, bu at ölürse, bu tay yaşayamaz da ben içindeki cevheri çıkaramazsam, o zaman beni de kaldırıp at, diye geçirdi içinden. Böylece işte o sessizlik çağına girdi. Sessizlik, bizim bu dünyada baş edebileceğimiz en zorlu iştir. Neden dersen, insan bir yaşam belirtisi göstermeden duramaz da onun için. Konuşmak, olmazsa söylenmek, o da olmazsa duvarlara vurarak seslenmek, bunlar bizi ancak koruyacak şeylerdir. Sessiz insan korunmasız olduğunu bilir. Yusuf çoğu zaman atlarını gürültü çıkararak eğitirdi. Sabahları uyandığı zaman bağırır, ayaklarını gürültüyle yere vurarak yanlarına giderdi ki benim geldiğimi anlasınlar da toparlansınlar. Kendilerine de çeki düzen versinler. Bu da demek olurdu ki, gürültü yalnızca sahibini korumaz. Başkalarını da korur. Yusuf atlarını tarlaya götürüp de çakacağı zaman, onları tutup da önlerine düşünce, tarlaya yukarıdan girer girmez yine yanındaki kovaları birbirine çarpardı. O zaman, kovaları duydukta yılanların tarladan çekildiklerini bilirdi. Ama yaralı tay için bunları yapmadı, onu öbür hayvanlardan ayırdı aldı köyün dışında bir yere götürdü. Karanlık, sessiz bir yere kapandı, hayvanının yanında aylarca sessizce yattı. Böylece atın içindeki cevher dışarıdaki sessizliğin korkusundan daha fazla duramadı, başını kaldırıp dışarıya bak-

mak istedi. İsteyince de büyüdü, çoğaldı ve sonunda tay ağzını açarak kişnedi. Yani ilk sesi at çıkardı. Yusuf da ancak ondan sonra kıpırdadı, yerinden kalkıp atının boynunu okşadı. Hem de ona güzel, yüreklendirici sözler söyledi.

26.

Orman gerinip yaylanarak büyüyordu. Çatırtılar çıkarıyor, aşağıdaki verimli yaman topraktan aldığı özle gökyüzünü parçalayarak yukarıya tırmanıyordu. A. Ormanları'nın, daha önce de pek çok defa söylediğim gibi, içinde başka başka ormanlar vardır. Bu da, toprağın, daha doğrusu kayalıkların ve dik yarıkların durma fırlaması ve bitki örtüsünü kesip durmasındandır. Bu kayalıklar yol vermez. Bu nedenle özellikle yukarılara çıkıldığında artık oralarda geçit bulunmaz olur ve. Ondan sonra ağaçlar kayalıkların yüzeyindeki çatlaklardan çıkmakla yatay büyümeye başlarlar. Bu sayede perdeler oluşur ve orman birden kararır. Gökyüzüne bakıldığı zaman iri yatay gövdelerin metrelerce uzadığı ve birbirine dolandığı görülür. Hayvanların girmek istemediği, izcilerin de uzak durduğu keskin nemli ve korkutucu küçük yabanıl iç ormanlar işte böylece ortaya çıkar.

Tırmandıkları bütün o patika boyunca Ferit dişini sıkmıştı da, kayalıklara girdikleri zaman birden iflahı kesilmişti. Ferit. Ferit. Onun gözünde kırlık alanlar dünyanın ve içinde insanların da bulunduğu hayvan milletinin asıl yeriydi işte. Ama bu konuların teorisi kolay. Çok kolay. Yabanı iyi bilmek gerekir ama onun bilgisi de ancak içine girildiği zaman başlar. Yani şöyle, maddeye dayalı bazı bilgileri onunla karşılaşmadan öğrenmek neredeyse olanaksızdır. Yine de, onun elinde olmayan şeyler de vardı elbette. Dolayısıyla aklı gidip geliyordu ve yürümekle bile rüya görmeye başlamıştı. Ayaktayım ya, diyordu içinden. O da bir bakıma şans. Nehrin kıyısında, ölmek üzereyken, gözlerini bir türlü açamamıştı da, öyle kirpiklerinin arasından, sanırsın gözünde perde var da çalışmıyor. Açılmıyor bir türlü. Yine de bulanık biçimde gördüğü kızı anımsadı. Rüya deyince, insan ölmeden önce şöyle kendine iyi gelecek bir rüya görecek ki mutlu ölecek. Kızı anımsadı. Ama ıslak ve soğuktu, sırtına bir şeyler batıyordu ve yarasının içindeki kanın koyularak, tıkanarak akıp gittiğini duyuyordu. Öyle büyük bir acı veriyordu ki bu ona. Ama o sırada artık acı duymayı umursamaz

olmuştu. Askerlerin önünde korunmasız kalıp da kurşunu yediği zaman, kaburga kemiğinin hemen altında, sol yanında birden bir yanma duymuştu. Bir kor parçası sobadan fırlamış da üstüne düşmüş gibi. Alıp atamamıştı da onu. Sonra oradaki yanma büyüyüp yayılmış, sonra aynısından bir de bacağında duymuş. Sonunda da nehre düşmüştü. Kızın sarı saçları olduğunu anlamıştı, belki zayıf bir yüzü de vardı. Çok zayıf. O karanlıkta, o perdeli gözleriyle yanılıp da kızı büsbütün başka türlü hayal etmediyse.

Uyandığında kızın paltosu vardı üzerinde. Uyanmak denirse. Halil onu tutup kaldırdı, bağırınca yatırdı yeniden, sonra hızla yaralarını açıp bir şeyler sürdü, bağladı, biraz da su içirdi. Ama yine öyle dalgın, rüyalar içindeydi ki, kızın geri döndüğünü düşünmüştü. Sağ ol bacım, diye mırıldandı bir ara ama kız duydu mu duymadı mı bilemedi. Sonra yine kısa bir süre için bilinci yerine geldi. Gelince yaralarını saranın bir kız değil, saçlı sakallı biri olduğunu anladı. Gözlerini açıp da bakamıyor, ağzını açıp da bir türlü konuşamıyordu.

Kayalıklara vardıkları zaman bir daha yürümek istemedi, karnındaki yaranın patlayıp açılacağını, midesinin, bağırsaklarının toptan devrilip akarak yerlere dökülecceğini sanıyordu. O zaman ne yaparım, o zaman ne yaparım, diye sayıklayıp duruyordu. İnsanın yarası açıktaysa ve bu yara içeriden akıp sürekli çıkmak eğilimindeyse, en iyisi yere uzanmaktır. Yere uzandığınız zaman yaranızı ya da ağrınızı kandırabilirsiniz. Ama elbette, mantık açısından, iyileşmeniz için hareket etmeniz gerekir, yani size bakacak birilerini bulunca ya dek. Başını kaldırdı, havanın birden kararmasına anlam verememişti. Gözlerimin önü kararıyor, demedi ama saatlerle birlikte geceyi ve gündüzü de karıştırmaya başladığını düşündü. Ama ormanda olduğunun farkındaydı. Kuşların sesini duyuyordu. Bir yerlerde tedirgin bir tilki bağırıyordu. Bu ses de akbabaları anımsatıyordu ve. Ne olursa olsun korku vericiydi. Yapraklar hışırdıyor, ağaçlar yer değiştirirken birbirlerine çarpmamaya çalışıyordu. Okulun bahçesindeki son olay geldi gözlerinin önüne. Sınıflardan birinin penceresini açmış, sıralardan birini kalabalığın üstüne fırlatmışlardı ya, kızlardan biri kanlar içinde düşmüş. Ferit'in ayaklarının dibinde çırpınmaya başlamıştı. Eğilip kızı kucakladı, başındaki yarayı eliyle kapattı ama akan kanın nereden geldiğini bir türlü anlayamadı. Sesi çıkmıyordu. Bayılana kadar. Bayılana kadar.

Sonra kalabalık birbirine çarpa çarpa dağıldı, binanın kapısı açıldı, içeriden başka bir kalabalık çıktı. O zaman Ferit'e bir şey olmadı ama gözlerini açtığında hastanedeydi. Arkadaşlarından biri vardı yanında. Kız öldü, dediler. Deyince ağaçlar yine birbirine girdi. Ormanın içinde sanki karanlık durup durup yer değiştirmek istiyor. Koyu koygun bir rüzgâr esmeye başladı. –Ben yürüyemem, diye fısıldadı. Dizlerinin üstüne çöktü. Kayalıkların üstünde ince bir su yolu oluşmuştu. Suya eğildi, içinde bir şey bulacakmış gibi dikkatle baktı. –Yürüyemem, dedi yine. Derken kendini kaybedecek oldu ama Halil arkasındaydı hemen. Onu tuttu, böylece Ferit düşüp da başını kayalıkların keskin uçlarına çarpmamış oldu. Bacağından sızan kan, sargısının üstünde parlamaya başlamıştı yeniden.

27.

Halil, çocuğa umutsuzlukla baktı bir zaman. Hemen başlarının üstündeki ağaç gövdelerinden biri gıcırtılar çıkararak yükselip alçaldı, kalın bir kuş dalların arasından koyu kara fırlayıp kalktı patırtılar çıkardı dallara çarptı. Yine bu kuşun ağzından bir öğürtü çıkar gibi oldu. O sırada bir an için yapraklar aralandı, Halil'in gözüne eflatun bir gölge düştü. Ormanın derinlerine ulaşmışlardı ya, orada, çocuğun düşüp bayıldığı yerde durup beklemelerinde bir sakınca yoktu. Zaten, nasıl olsa tırmanacaklardı. Senin ayılman lazım, diye düşündü. Bu yaralardan ölmeyeceksin. Sana söz. Sonra, birden aklına gelmiş gibi güldü. Ama senin oraya götürmeyeceğim, dedi. Doğru, bak neredeyse büyük bir hata yapıyorduk. Hem de ölümcül bir hata.

Geçen bahar başlangıcından bu yana ormanda kalıyordu ya, o nedenle incelip dipdiri bir kayış gibi olmuştu artık Halil. Hem de öğrenmişti. Öğrenmişti. Yaşam öğretir. İnsanın öğreneceği yoksa da. Misal, o çıvgının ötüşünü duyduğu zaman. Hapishanedeydi ya. Hücrede bulunuyordu. Gözleri bağlı olmakla sesleri tüm benliğiyle duymaya başlamıştı. Bazen gözbağının altında bir ışık parçası görürdü. Sonra işte o müthiş işkenceden sonra bir et yığını gibi atıldığı hücrede o sesi duymuştu. O güne kadar hiç duymadığı bir sesti, gerçi bir kuşun uzaklarda öttüğünü anlamıştı ama. İşte bildiği kuşlara benzemiyordu. Benzemediği için de o bir çağrı sayılırdı. Ona öyle gelmişti daha doğrusu, Sait Faik'in "Hişt Hişt"i gibi, o haliyle gülümsemişti. Evet, bak işte, doğruymuş, diye geçirdi içinden. Neden öyle demişti? O güne kadar Sait Faik'i ve birkaçı dışındaki tüm öykücüleri birer küçükburjuva, idealist birer hayalperest olarak görmüyor muydu? Kendi adasında, yaşamını tehlikeye atmadan dünya hakkında, insanlar hakkında son derece iyimser yani bir bakıma bilim dışı şeyler yazmıyor, söylemiyorlar mıydı? Gerçi Halil, o konuya zihnini bütünüyle vermeye fırsat bulamamıştı henüz. Benim edebiyatla uğraşacak zamanım olmadı ama onun mutlaka bizim anlayışımızı açımlayacak biçimleri bulunur, diye geçiştirirdi.

Yazarın, şairin bizim yaşadıklarımızı doğru bir gözlemle aktarması, belgelemesi gerekir, diye düşünüyordu. Madem öyle, madem bize devrim görevi verilmiştir. Sınıfımızın yazarlarına düşen görev de devrimcilerin öykülerini gelecek kuşaklara aktarmaktır. Yani, bir bakıma, devrime böylesi bir kafa emeğiyle katılmaktır.

Kuşu duyunca, içine bir sıcaklık yayılmıştı. Dışarıda bir yaşam var, salt bu yaşama katılmak, dışarıda yeniden soluk almak için çıkacağız, hayatta kalacağız, demişti içinden. Ama bu durumda, aylar sonra, bunu o hücrede bulunmanın dayattığı duygusallığa bağlayabilirdi elbette. Belki ölüm öncesi iyimserlik gibi, başka şeyleri düşünmenin zorunluluğu gibi.

Sonra, hücreden çıkıp da elektrik hasarlarını atlattığı zaman, içeride yaşadığı bu anı anlatmıştı. Tuncer vardı o sırada yanında. Tuncer, Artvinli devrimci önderlerindendi, her zaman iyimser, güleç oturup durur, rastladığı her kahveye girer, her masaya uğrar, genç yaşlı herkesin muhabbetine katılmaya bayılırdı. Çok güzel bir ötüştü, bir müzik aletinden çıkar gibiydi, ama muhabbetkuşu, kanarya ya da onlara benzer, yani benim o sınıftan bildiğim kuşlar gibi değildi, dedi Halil. Dışarıya çıktığım zaman onu bulacağım. Vallahi gidip ormanda dağda bekleyip kulak kesileceğim de bulacağım. Tuncer güldü. Güzel dünyamıza hoş geldin başkan, dedi, yani bu seninki kadar romantik değil ama ben de sana benzer bir şey anlatayım: İçeriye ilk girdiğim zaman, barakadan bozma bir karakola götürdüler beni. Ama görmen lazım, öyle bir dağ başı ki, koyu gri bir toprak, ufka kadar bitimsiz renksiz ağaçsız dağ bayır, çevrede de ilaç için bir gıdım ses yok, arada karakolun hücrenin içinde bir iki sineğin vızıldadığı duyuluyor, o kadar. Bir de askerlerin horultusu. Adamlar o kadar bezgin öyle ağır ki, yerlerinden kalkıp da beni dövmeye mecalleri yok. O zaman ben anladım ki oraya beni öleyim diye götürdüler. Hesapta o manzarayı göreceğim de ben öldüm diye düşüneceğim, daha bundan sonra yaşamama da gerek yok. Böyle bir dünyada da yaşayıp ne yapacaksın. Neyse. Beni bir hafta kapattılar içeriye. Gözüm bağlı, karakolun toprak zeminine yattım, arada yemek diye verdikleri lapaya da kaşık vur vurabilirsen. O zaman ben başka bir dünyaya gittim, derler ya, gerçeklikten bağım tamamen kopmuş, düşler görüp duruyorum. Böyle kesik kafalar, uçan sincaplar görüyorum. Kadın da görüyorum ama kadın denirse elbette; birbirinden ayrı organlar, bir burun,

bir meme, bir tutam saç... Yine de insanın bedeni yaşamaya devam ediyor. Bir hafta beni tuvalete çıkarmadılar. Küçüğü bırakıyorum ama büyük zaten gelmiyor. Bağırsaklar katı naylon bahçe hortumlarına dönmüş kurumuş, neredeyse çatırdıyor. Neyse, sonunda bu hücre belası bitti, yani ölmediğimi görünce, herhalde merhamete geldiler. Gelmezler de, yazı filan geldi diyelim, beni kaldırdılar, nasılsın, dediler, tuvalete gideceğim, dedim. Beni tuttular, karakolun biraz uzağında tahtadan, böyle bizim köy tuvaletleri gibi bir şey yapmışlar, bir çukur. Oraya götürdüler. İçeriye girdim. Pantolonumu indirip çömeldim. İşte o zaman, çukurun bir yanında daha yeni açmış sarı bir çiçek gördüm. Ne oldu biliyor musun? Yapamadım. Ulan, dedim, bu koyu gri gezegende açan tek çiçeksin, yaşa be.

28.

Dışarıya çıktığı zaman, artık beni yaşatmazlar, benim kendime saklanacak bir yer bulmam gerekir, diye düşünmüştü. K.'ye uzak kalmadan, arkadaşların, önde gelenlerin gelip gidebilecekleri korunaklı bir yer aramıştı kendine. Kayalıkların tepesindeki yeri bulunca da aklına o kuş gelmişti işte, bazen, aşağıda işler yolunda gittiği zaman atıyla ormanın üst yanında dolaşırdı. O zamanlar söz verdiği gibi kulak kesilir, atını gevşetip gözlerini kapatarak kuşları dinlerdi. Sonra sonra o ötüşü tanıdı ama bu kere de kuşu göremedi. Sonra işte o at kazası oldu, daha doğrusu Ece, doru atına binmiş ormanda hızla sürüyordu, çarpıştıkları zaman, kız yaralanmış bayılmış, at da öndeki iki bacağını kırmıştı. Çocuğu alıp tepeye götürdü, atı vurdu. Neden sonra, iyileştiği zaman o ötenin bir çıvgın olduğunu söyledi Ece, buralarda çoktur, ama hepsi de aynı ötmez, neden dersen, biz hepimiz aynı mı konuşuyoruz?

Derken Ferit'in inlediğini duydu. –Kalk bakalım, dedi, burada daha çok durmayalım. –Nerede durmayalım, neredeyiz, dedi Ferit bilinçsizce, ateşi çıkmaya başlamıştı ya titriyordu. Aynur'un ıslak paltosu da üstündeydi hâlâ. –Kız, kız beni öldürmeye çalıştı, dedi. –Hangi kız, diye sordu Halil. Hadi artık uyuma, bayılma da söyle, hangi kız öldürmeye çalıştı seni? –Ne bileyim ben, dedi Ferit. Ben kimseyi tanımam, seni de tanımam, asker misin sen? –Asker değilim, beni tanımasan da olur, dedi Halil, ama sana yardım edeceğim, tamam mı? Ölmeyeceksin, bundan emin ol. Kim seni öldürmeye çalıştı? –Ne bileyim ben, dedi Ferit yine, nehrin kenarında yatıyordum, üzerime su döküp durdu. Halil güldü. –Belki uyanırsın diye yapmıştır, dedi, buraların kızları adam öldürmez, güzel miydi bari? Ferit acıyla kasıldı, karnını tutacak oldu, gözlerinden yaş geliyordu. Titremesi öyle artmıştı ki Halil bir an için korkuya kapıldı.

Tam o sırada bir mucize oldu, Halil'in atı GÜMÜŞ birden yanlarında belirdi. Halil öyle bir sevindi ki, çocuğu bırakıp ayağa kalktı, atının boynuna sarıldı. At da iri beyaz başını Halil'in boynuna sürdü bir zaman. Halil çocuğa döndü. –Adın ne, dedi. –Ferit, dedi çocuk.

–Ferit, sen çok şanslı bir arkadaşsın, dedi Halil. Neden dersen, birazdan dünyanın en güzel atına bineceksin de onun için. Sonra eğildi, çocuğu kucağına aldı, yaralarına dikkat ederek kaldırdı, atının terkisine bindirdi. Sonra kendisi çıktı oturdu. –Aslanım, dedi. GÜMÜŞ, önce uysalca başını salladı, sonra kayalıklara sırtını döndü, Halil'in gösterdiği yöne, aşağıya doğru inmeye başladı.

Yapraklar suyun etkisiyle hışırdamaya başlayınca ormanın içinde bir uğultu başladı. Sanki hayvanlar korktu bu hışırtıdan. Korktu. Ormanın içinde duyulan yaprak sesi yeni bir şey midir? Elbette. Orman hep yenilenir, her sabah işe daha yeni koyulur da ondan. Sağ yanlarından bir böğürtü gelince Halil hayvanlara fazla yaklaştıklarını anladı, atın boynuna dokundu hafifçe. Ama çok gitmeyeceklerdi, biraz daha yol alacak, bir zaman sonra sık çalılıkların arasından geçecek. Sonunda da Muratların mağarasına varacaklardı. Buralara pek inmezdi Halil ya, yine de her yeri bilirdi. Ağaç büyür, yaprak çeşitlenir, A. Dağları'nda bir gördüğün yeri bir daha tanıyamazsın; ama büyümenin farkında olmak gerekir. O zaman bilgi de önünde açılır. Zamanın birinde, o gençlik yıllarında Roma tarihine merak salmıştı ya, ne bulsa okuyordu. Hatta sosyalizme de o yolla inanmıştı. Lykurgos'un toplumcu çılgınlıkları büyülemişti onu. Öyle bir şey düşlüyordu ki, Dünyanın yarısı, diyordu, bize ve bizim eşit, barışçıl toplumumuza inanmasa bile, zarar yok, biz de dünyanın o yarısına seyahat etmeyiz, olur biter. Sorun, toplumun –ya da bir binanın, bir bahçenin ve A. Dağları gibi bir dağın, ormanın– gözden geçirildikten sonra nasıl görüneceğini hayal etmekteydi. Öngörü, insanı biraz zor durumda bırakabilir. Öngörülü insan, bir bakıma, bizim toplumumuz için bir devrimci yani, hayal ettiği şeyi söylemek ister, deyim yerindeyse, zihninin içindeki sonuçları çıkarıp çıkarıp insanlara göstermek için sabırsızlanır. Bu durumda, onun söylediği ile bahçenin ya da binanın o sırada taşıdığı görüntü birbiriyle çelişmiş olacaktır. Bazen, söylemeye dili varmazdı ama bazen sürü, çevresindeki ışığın değişmesinden bile rahatsız olur. Anlık insan değişime açık değildir. Günün koşulları onu bir köle kılmış olsa bile. Ah. En çok köleler değişime karşı çıkar. Ama onların orada yalnız oldukları düşünülemez. Ortalık, değişim istemeyen aydınlarla doludur. O günlerde, devrim düşüncesine varmamış aydınlar yok muydu? Onları dinlemeye giderlerdi arkadaşlarla. Sonra çıkıp Kızılay sokaklarında, süs havuzlarının başında, gazete kâğıtlarına

sardıkları Tekel biralarını içerek. Onların –sözgelimi hoşgörülü, dünya vatandaşı ve barışçıl bir şairin– bu hayatta tek lükslerinin okuyup yazmak olduğunu. Bir bakıma, dünyaya bunun için geldiklerini ve. Eylemlerinin kendileri için bir çeşit din olduğunu konuşurlardı. Sonra, gece yarısına doğru süs havuzlarının da sesi kesilirdi.

29.

Aşağıya indikleri zaman hava yeniden çokuşup yer değiştirdi, başlarının üstünden koyu bir rüzgâr bulutu geçti. Ferit yine ateşi yükselerek baygınlık geçirmiş sonra yeniden uyanır gibi olmuştu. Ama kendinde değildi. Kendinde değildi. Arada anlamsız sözler söylemekle başını kaldırıp indiriyor. Sonra farkına varmış gibi söylediği saçmalıkları anlamlandırmaya çalışıyordu. –Mesela beni gemi zannettiler, dedi. Boynunun ortasında bir iz belirdi, koyu mor bu iz o başını indirince kayboldu yeniden. Ama sonra, söylediğini tartınca yani, yeniden gözlerini açtı. –Beni, anlayacağın, etkisiz, suyun üstünde rahat ve... Ama gücü yetmedi, o kadar acı çekiyordu ki, bağırıp dövünmeye de utanıyordu. –Konuşma sen, diye kesti Halil, kendini yorma. Az kaldı, sana bakacağız, dediğim gibi, bu arada ölmeyeceksin, aslına bakarsan o kadar zaman nasıl baygın yattın onu da bilmiyorum ya. –Ben iyi olurdum, dedi Ferit, iyi olurdum ama o kız beni mahvetti, beni, beni gömecekti neredeyse. Halil güldü. –İyi ya, merak etme, iyi tarafından bak, hiç değilse sudan çıkarıp almış seni, dedi, arada keyiflenerek. Hava birden ısınıyordu ya, havanın bir yerlerinden birden aklına gelmiş gibi sıcak bir dalga gelip yüzüne çarpıyordu ya, o zaman birden ıslık çalası geliyordu onun da. –Ama yine de sen konuşup da kendini yorma olur mu, dedi. –Olur, dedi Halil. Konuşmadığı zaman gözünü kapatıp başını bırakıyor. O zaman cansız bir nesneye dönüşüyordu.

Derken çalıların sıklaştığı bir yerde durdular, Halil, Ferit'in başını tuttu, bir eliyle de koltuğunun altını kavradı, çocuğu attan indirdi, yere yatırdı. Ormanda, cılız yağmurla yaprakların hışırtısından başka ses duyulmuyordu. Çocuğu indirdikten sonra eğilip yerdeki kapağa birkaç kez vurdu. Çok geçmedi, kapak açıldı, yükseldi, çocuklardan birinin başı belirdi. Belirince, çocuk önce ifadesiz gözlerle baktı Halil'e, sonra gözleri büyüdü, yüzü hafiften kızarır gibi oldu. –Kardeş, Murat'ı çağırır mısın, dedi Halil. Kapağı kaldırıp kenara koydular. Neden sonra Murat çıktı, Halil'le sarıldılar, sanırsın ağır misafir gelmiş, Murat'ın eli, ayağı birbirine dolaştı.

Önce Ferit'i indirdiler aşağıya, sonra da kendileri girip kapıyı kapattılar. –Çok kalamam, dedi Halil, Ferit arkadaşı size teslim ettim, gideceğim, atım yukarıda. Yarası ağır değil, bakar iyileştirirsiniz, tamam mı? –Tamam, dedi Murat, hiç merak etme, aslına bakarsan biz onu öldü sanıyorduk. –Öyle mi, dedi Halil, haberiniz vardı yani. –Evet, dedi Murat, Aynur bulmuş, sağ olsun gelip haber verdi, biz de onu almaya gittik aşağıya ama bulamadık. Halil güldü, Ferit'e baktı, çocuk baygın yatıyordu hâlâ, başını okşadı. –Gördün mü, senin kızı bulduk, dedi, sonra Murat'a döndü yeniden. –Aynur kim, tanıyor muyuz, dedi. –Evet, dedi Murat, bizim arkadaşlarımızdan biri, Mustafa Öğretmen'in de baldızı, içeriden çıktığı için buraya gelmemesini söyledim ama pek dinlemiyor.

Yine karanlıktı içerisi, yağ lambalarının ışığı söndü sönecek titreşiyordu. Çocuklar toplanıp Halil'in çevresinde oturmuşlardı. Neden sonra biri bir bardak çay getirdi, cılız ışıkta nedense çayın buharı alıp yürümüş daha yoğun görünüyordu. Çocuk çayı Halil'e uzattı, Halil çayı aldı, sağ elini kalbine götürerek teşekkür etti. Sonra Murat birden, birden aklına gelmiş gibi ciddi bir yüzle Halil'e baktı. –Köprünün yukarısında çatışma çıkmış, dedi, biz, biz bu arkadaşları ancak dolaylı olarak tanıyoruz, Ankara'ya gideceklermiş ama sonra saklandıkları yerden kaçmak zorunda kalmışlar. Bu taraflara kadar kaçtıktan sonra da yani, ateş altında kalıyorlar. Ama şöyle bir durum var; Kadir Ağa'nın adamları, askerle birlikte geziyor, bir anlamda onlara yol gösteriyorlar, bu da bizi zor durumda bırakacak. Ferit arkadaşı da onlardan biri vurmuş.

Halil onu soğuk bir suratla dinledi, sonra çayından bir yudum aldı, sonra da gözlerini kapatarak bir zaman düşündü. Ayağa kalktı, başını mağaranın tavanına çarpacak gibi oldu geri çekti. Çayını bitirdikten sonra bardağını çocuklardan birine verdi. Sonra yeniden eğilip Ferit'e baktı, gülümsedi. O sırada Ferit gözlerini açtı. –Hangi bölümdesin, diye sordu Halil. –Hukuk, dedi Ferit, gülümsedi ama aynı zamanda canı yandı. –Hukuk, diye yineledi. –İyi, dedi Halil, yahu bir an önce mezun olun da hâkim savcı olun artık... Sonra ayağa kalktı, Murat'a işaret ederek mağaranın baş tarafına doğru yürüdü. Murat onun peşinden gitti. –Kadir Ağa'yı yargılayacağız, dedi Halil. Bunu arkadaşlar köy içinde örgütlesinler. Eski okulda. Sen de bir gün öncesinden gideceksin, nasıl gideceğini düşünelim, buradan bir hareketlilik izi görünmesin. –Elbette, dedi Murat, onu

kolay yaparız ama yargılamayı nasıl yapacağız, adamı da alıp getirelim mi? –Adamı getirmeyelim, o duyacaktır, burada bizim bir şey yapmamızdan daha önemlisi, onun bunu duyması. –Tabii, dedi Murat, o zaman o şekilde yaparız, her ayrıntısını duyar. –Duyar, diye yineledi Halil. Ben şimdi çıkıyorum, bir şey olursa yukarıya gel, orada daha rahat konuşuruz. –Tamam, dedi Murat, gelirim, burada ayrıca bir yaramazlık yok.

Yukarıdan GÜMÜŞ'ün nal sesleri geliyordu, hayvan sabırsızlanmaya başlamıştı. Halil birden döndü, basamakları tırmanıp kapağı açtı, açar açmaz da çıkıp ansızın gözden kaybolup gitti.

30.

Karanlığın içinden, ormanın derinliklerinden böğürtüler geliyordu yine. Orman soluk alıp verdikçe, sanırsın ciğerlerine ağrı girmiş, öyle zorlu, öyle hırıltılı sesler çıkıp geliyordu ki, insanın aklı şaşardı. Karanlık bir orman, insanın en çok korktuğu bir şeydir. Neden dersen, insan tehlikenin nereden geleceğini bilemez de onun için. Sezgi konusunda en zayıf hayvan insandır. İnsan böyle bir durumda bir hırıltıyı kime mal edeceğini bilemez. Ayak seslerini ayırt edemez ve rüzgârın yaprakların arasında dolanıp durmasını da küçük hayvanlara değil de. Korkunç düşsel canavarlara yorar. Ama böyle düşsel canavarlar gerçekte var mıdır bakalım? Bizim korktuğumuz şey, ormanın en zararsız bir canlısı da olabilir, bir yaprak sürtünmesi de. Ama böyle şeyler korkutmazdı Jilet'i. Çocukluğunda, bir bakıma, bu hırıltılarla, bu seslerle ve deyim yerindeyse bu canavarlarla büyümüştü de ondan. Canavar benden korksun, derdi. Bir zaman dışarıda gecelemek zorunda kalsa, bu türden seslere dönüp bakmaz. Korkunun zerresini bile aklının ucuna getirmezdi. Zamanla iyice vurdumduymaz olmuştu zaten. Bir keresinde, yine bir av sırasında, ormanda yattığı zaman, bir ağacın altına kıvrılarak. Kepini ağzına kapatarak uykuya daldığı zaman. Bunu çıyan ağzına girmesin diye yapardı. Çıyan zarardır. Zarardır. Küçük görünür ama saf etten ibarettir ve. Onu tutup öldürmek de kolay değildir. İşte böyle bir keresinde, sabah uyandığında, bir yılanın gelip yanına kıvrılıp çöreklendiğini ve. Geceyi de onunla birlikte geçirdiğini görmüştü. Ne olmuş? O da Allah'ın bir kulu ve de yaratıp yaratıp buralara bıraktığı bir şey. Zaten, aslına bakılırsa, bir zararı da yok. Bir yılanın bir insandan zararlı olduğunu kim söyleyebilir? Kimse. Uyandığı zaman, yılanın soğuğunu hissetmişti karnında. Hiç kıpırdamamış, hayvanın kendiliğinden uyanarak. Çekip gitmesini beklemişti. Zira bu bir korku nesnesidir ama sonradan bizim için güzel, unutulmaz bir anı olur.

Kadir Ağa'nın söndürdüğü sigara şakağında zonklayıp duruyordu. Aşk olsun ağa, deyip duruyordu içinden. Aşk olsun, bu bana

yapılır mıydı? Ben sana ne yaptım? Ben senin oğlanı yiyen kurdu bulup getirdim. Söyle bakalım, getirmedim mi? Hem de oğlanı da bulmadım mı? Kemikse kemik. Ama o. Hepimiz de bunu biliyoruz. Sadece biz bilmiyoruz, bu ormanın kendisi bile biliyor. Ya, Kadir Ağa. Ben cahilim okumadım ama şunu biliyorum ki... Şunu biliyorum ki bu orman her şeyi bilir. Canın sağ olsun. Sen de sağ ol. Vatan sağ olsun. Ama ben o işte hatalıyım, neden, çünkü asker dururken o anarşiste ben ateş etmeyecektim. Bana bir şey oldu, bana hem de çok acayip bir şey oldu da sanırsın tüfeğim kendiliğinden havalandı ve patladı. Ama bunu gel de anlat. Nasıl anlatayım? Güldü, güldükten sonra da birden durup önündeki karanlığı izledi bir zaman. O sırada, önünden küçük ama çağşak bir karanlık su geçiyordu. Bir an için, ille de karşıya geçmesi gerekirmiş gibi telaşlandı, dönüp arkasına baktı, sonra güldü, ulan dedi, ulan bir kovalayan yok ya, beni alıp da bir götürecek yok ya. Sanki ben de bir anarşist olmuşum da askerden korkacağım.

O sırada, Kadir Ağa'nın odunla dövdüğü karnından bir ağrı sancıdı kalktı, oy anam, diye inledi, insafsız, insafsız. Koyu yapraklı dikenli kunt bir ağacın altına oturdu, paltosunun cebinden sigara paketini çıkardı, çıkarıp bir sigara yaktı. Jilet. Jilet. Ne durumda olursa olsun, keyfine bakmayı bilen insanlardandı. Sigarayı yakınca öyle hoşuna gitti ki, ne yapacaksın, olur böyle şeyler der gibi başını gülümseyerek salladı. Sonra da, havanın içinden gizli bir ışık çökeldi, önünde oturduğu su aydınlanır gibi oldu, Jilet de o suya bakarak sigarasını içti dalıp gitti.

Bazen olurdu böyle, evde bir karısı, bir de sonradan olma küçük oğlu vardı da, bir işi çıktı mı, onları birden unutuverir. Unuttuktan sonra da alıp başını giderdi. Hele elinde tüfeği varsa, hele bir de bu tüfekle bir şeyin peşine düşmüşse. O zaman gözü dünyayı görmeyerek. Bir daha onu bulana aşk olsun. Yemeyi içmeyi unutur, avının peşinde bir canı olduğundan başka, aklına hiçbir şey gelmezdi. Ama suyun başında sigarayı yakınca cılız karısı geldi gözünün önüne. Acışır gibi oldu. Gözlerini kapattı, kapatınca da bir küçük yaş sızdı aktı sakallarına karıştı. Ne yapalım, ne yapalım, diye mırıldandı. Sonra gözünü sildi, onun da işi o, dedi kendi kendine. Benim işim bu olduğu gibi, onunki de o. Ama şundan iyi oldu ki, beni bu halde görmedi ya, şükür. Görseydi, ah bir görseydi, öyle gücüne giderdi ki. O Jilet, bana bak karı, benim gözüme bir bak

bakalım sen, benden kaçmaz, hem de attığımı vurmakla cümlesini de avcumun içinde oynatırım, diyen o Jilet ne yapacaktı. Yüzüne bakıp da, senin alnında sigara mı söndürdüler gede, diye gülseydi, herif, deseydi, o zaman iyi mi olacaktı? Gözünün önüne geldi, o zayıf, kara kuru Meliha'nın güldüğü zaman sesi uzun uzun tıslardı ya, işte onu karanlıkta, ormanın içinde duyar gibi oldu. Olunca da sigarasının kalanını suyun içine atıp kalktı. İyi oldu, iyi, şimdi görelim bakalım benim elimden kurtuluş var mıymış? Hem de ne dedi, çocuğu bulursan daha senin kılına kimse dokunamaz, dedi, değil mi? Göreceğiz bakalım.

31.

Ama elbette hava kararmıştı ve havanın içinden de gürültüler geliyordu. Yatıp uyumazsam bu hava beni perişan eder, diye düşündü, hem de sabaha ölür müyüm kalır mıyım belli olmaz. İnsan burada her dakika ölebilir, hem de ölüm ne ki, anlık bir şey, misal şimdi, şimdi, hemen birkaç dakika sonra ölür giderim de kimsenin ruhu duymaz.

Ormanın içinde sık yapraklı ağaçlar bulunurdu. Çam ağaçlarının en yaşlısından, hem de en belalısından sayılan bu ağaçlar bir kaya parçası gibi olmakla yağmur sel götürse bana mısın demezdi. Öyle ki dalların arası susuzluktan örümcek bağlardı da bir damla yaş almazdı. Bir de kuru. Kuru olurdu ki, üflesen nem tutmazdı. Bunu alıp kütüğünden kesme tahtası yontarlardı da bıçak kesmezdi. Jilet yine fenerini yaktı bu kaya ağaçlarından birini buldu, altına girdi, girdikten sonra da alçaktaki kalın dallarından birine tırmandı, burada kendine yer etti uzandı, ağacın keskin kokusunu içine çekti, kepini ağzına indirerek düşüncelere daldı. Bana Jilet derler, dedi, hem de çocukluğumdan beri ve ondan önce de, beni ne diye yapmışlar, böyle böyle birini doğuralım da şu dağlarda onun gibi yaman birisi daha olmasın, demişler. Hep niyet meselesi, insan istediği bir şey için rüyaya dalacak, niyet edecek ve ondan sonra da Allah'a açıp ellerini yalvaracak, yani niyaz edecek... Güldü, güldüğü zaman hep dudakları incelip kıvrılarak. Hem de şimdi gösteririm sana ben der gibi pis bir hal alırdı. Jilet'in, hoş kendisinden başka seveni pek azdı ya, bir karısı, bir oğlu, işte belki bir de ana babası. Böylece Jilet'in, bir tür yılan olduğunu söyleyip dururlardı. Bir keresinde kulağına gelmişti ya, kahvenin içinde geçmiş sobanın başında oturuyordu. Ama karanlıktı bulunduğu yer, yani onu görmedikleri için öyle rahat rahat konuşurlarken, yılan Jilet'in nerede olduğunu sormuşlardı. O da yine böyle sırıtarak, buradayım ya işte, demişti, siz deyin bakalım hele ne derdiniz var, ne istiyorsunuz benden? O zaman işte, iyice ortaya çıkmıştı ki insanoğlu balondur hem de sözünün arkasında asla duramaz. İnsanoğlu her şeyden olduğu

gibi kendinden de korkar, kendi konuştuğundan da korkar ve bu nedenle söylediği sözü de hemen unutur.

Keyfi yerine gelince uykusu kaçar gibi oldu, kepi yüzünün üstünden aldı kaldırdı, yeniden bir sigara yaktı. Ağacın içi. Ağacın içi. İnsan yaşamında bir kere olsun, bir ağacın içine girmelidir. O zaman onun da bir yuvası olduğunu anlar, kendi kendine, işte ağaç kendisi için bir yuva yapmıştır. Ne için, dışarısının soğuğundan, gümbürtüsünden korunmak ve. Tehlikelerinden de uzakta durmak için. Bir de elbette zürriyetini sürdürmek için. Allah'ın işi şundan dolayı güzel ki, dışarıdan baktığın zaman cansız izansız zavallı bir ağaç. Değil mi? Sigaranın dumanını üfledi, karanlığın içinde mavi bir ışık çıktı yükseldi, sonra bu ışık sık, keskin çam dallarının arasında kayboldu gitti. İnce, iyice sivri, kanatlı bir burnu vardı Jilet'in, gün ışığında bu burnun kanatları birer ince yaprak gibi görünerek, üstündeki koyu yeşil damar yolları seçilebilirdi. Bundan dolayı, Jilet'in, burnunun yalnızca deliklerinden değil, her bir yanından koku alabildiğini söylerlerdi. O nedenle de, yani bu civarda ondan iyi koku alan ve iz süren birisi görülemezdi. Gerçekten de, Jilet tıslaya tıslaya güldüğü zaman, burun kanatları hareket edip de kabarıp alçalınca, bir şeylerden kuşkulandığı olurdu. Bunu da herkes bilirdi. Söyle bakalım Jilet, ne oldu, diye sorarlardı. O da aklından geçeni söyleyecek değil ya, aldığı kokuları sayardı bir bir. Atlardan biri yaralanmış, derdi sözgelimi. Hangisi, diye sorarlardı. Memed'in atı yaralanmış, derdi canı sıkılarak. Zira sahibinin kokusu ata sinerdi, sonra da bu koku atın yarasına karışırdı. Her yara başka kokar, bu kesin. Ama ayrıca kimin yarası, bunu da böylece anlayabilirdi.

Yine de, henüz vurduğu çocuğun yarasını koklayamamıştı. Canı sıkıldı. Çok zaman kaybettim ben, dedi öfkeyle. Hem de çok zaman kaybettim. Şimdi izini bulsam bile, kim bilir ne kadar kalktı da uzaklaştı, çoktan, çoktan ormandan çıkmıştır o. Peşine düşeceğimizi bilmez mi? Ama ölmediyse. Sızıp da bir yerde bayılıp kalmadıysa. Ama çok zaman kaybettim ben. Başına bu işin geleceğini biliyorsun madem, evde ne diye pinekleyip oturuyorsun ki? Değil mi? Kalkıp yola düşeceksin.

Ne olursa olsun, görev, hem de devlet görevi. Kanın kokusunu arayacaktı o. Kanın kokusu ki, kalkıp da hiçbir yere gitmez. Gerçekten, kanın kokusu kaybolmazdı, kuruyup kalsa, ağacın, taşın üstünde kara bir leke gibi küçülse de, kanı bilirdi Jilet, hem de

görür görmez tanır ve de kokusunu alırdı. Hele bir güneş doğsun. Ortalık aydınlansın. K. Nehri'ne inecekti, indikten sonra da çocuğu vurduğu yerden başlayarak izini sürecekti. Aman vermeyecekti ona. Diyelim bir mucize olmuş, çocuk kirp diye yaraları iyileşerek kalkıp dirilmiş ve yoluna devam etmiş. O zaman ne yapacaktı Jilet? Çocuğu tekrar vuracaktı. Yeniden yaralayacak, onu böylece ele geçirip Bekir Komutan'a götürecekti. Bunu düşününce gözleri parladı. Ey Allahım, dedi, çocuk iyileşmiş olsun, sen bilirsin gayri. Sonra kepini yeniden yüzüne kapattı, sırtını yumuşak yere aldı, sanırsın ansızın karar vermiş, derin mi derin bir uykuya daldı.

32.

Gece gürültü, uğultu içinde geçti. Ormanın karanlık içinden bir şeyler gelip geçiyordu, orman bir sesler deniziydi, yaprakların ucu titreyip açılıyor, yağmurun biriktirdiği su salkımları karanlığın içinde şıpırtılar çıkarıyordu. Çalı diplerinden su yolları alıp yürümekle bunun içinde de böcekler kuşlar çokuşuyordu. Ama karanlıkta kimin ne yaptığını nereden bileceksin?

Sabaha karşı, ağaçların dalları arasında lacivert bir ışık belirdi, bu ışık belirince de bir cayırtı koptu. Kuşlarla birlikte çakallar, gelincikler, ceylanlar bağırıştı, bunların gerçi hiçbiri görünmüyordu ortalıkta ama sesleri vardı yine. Çalı diplerinden, çukurlardan çıkıp kendilerinin değil de ormanın tümden sesiymiş gibi yükseliyordu. O sırada yeşil, parlak bir kuş belirdi. Bu kuşun yalımlar saçan bir tüyleri vardı, böyle yanardöner, kendi içinde durma değişen tüylerdi bunlar, öyle ki, kuş kıpırdadıkça rengi değişiyordu ve. Bu değişken renkler de gözalıcı, insanın gözünü hem de yakan cinstendi. Örneğin, koyu yeşil yapraklı tozlu kunt bir çalıya konsa, bu kuş ansızın o çalının rengine bürünüyordu. Oradan kalkıp bir lahanaçiçeğinin moruna geçse, bu kere morarmakla bambaşka bir hal alıyordu. Boz, boz ve de ölmüş bitmiş kül rengi bir toprak parçasının üstünde bu kuşun rengi de bozarıyordu kuşkusuz. Ama perişan olmuş, yağmurun altında cılkı çıkmıştı. Ya çok uzak yerlerden gelmişti, ya da burada, bu A. Ormanları'nda birden halk edilmiş olmakla ansızın ortaya çıkmıştı. Böyle gözalıcı, hem de olağanüstü bir kuş, durup dururken, salt Allah'ın canı sıkıldı diye halk edilmiş olamayacağına göre.

Bilmediğimiz bir yere gittiğimiz zaman, diyelim bir balık, bir balık, sudan çıkarıldığı zaman, değil mi? Dışarının yasalarına asla uyamayız ve. Bizim için korkutucu, bilgisizlikle dolu yeni bir yaşam başlamıştır. Hani, elimizi, ellerimizi nereye koyacağımızı bile bilemeyiz neredeyse. İşte bu renkli kuşun da böyle bir hali vardı. Sabaha karşı, ormanın içinden, çalıların arasından başlayarak yükselen lacivert ışığın içinde bu kuş önce kunt çam ağacının

dallarına çarptı, sonra da Jilet'in üstüne kondu. O kadar bitkindi ki, ne yapacağını bilemiyordu ve. Ağaç yuvası. Ağaç yuvası. Onun için rüzgârsız ve iyice dinlenebileceği bir yerdi.

Ama Jilet'in uykusu yufkadır. Yalnızca sesten değil, ışıktan da işkillenir ve hemen uyanır. Kuş Jilet'in üstüne konunca Jilet önce homurdandı, sonra gözlerini hafifçe açıp karnına doğru baktı. Bakınca kuşun renkleri, gözlerinin diri mavi alacası Jilet'i şaşkına çevirdi. Daha önce hiç böyle bir şey görmemişti. Ama ürküp de kaçmasın diye gözlerini yumdu yeniden. Kıpırdamadı. Sanırsın Jilet orada taş kesildi. Bir nevi öldü, hem de kaskatı ağaçla birlik olup katılıp kaldı orada. Ama sonra dayanamadı, gözlerinden birini yine hafifçe araladı. Tüm dikkatini ona verdiği için, kuşun artık sıcaklığını da hissediyordu. Kalp atışını, hayvan çevresinde olup bitenleri anlamaya çalışıyordu sanki. Ama olmazsa, olmazsa, yani burası hoşuna gitmezse hemen kalkıp gidecekti. Jilet, kalbinin yerinden çıktığını ve. Çıktıktan sonra da bir kuş suretinde karnına oturduğunu zannediyordu. Yine de, bu bir rüyadır. Bu bir rüyadır, rüyalarda olur böyle şeyler. Daha önce hiç, hem de hiç buralarda görülmemiş ve de bir daha görülemeyecek bir kuş, Allah'ın bir hikmeti ve armağanı olarak gelip Jilet'in karnına oturmuştu. Jilet gözünü açtı, gördüğünün bir rüya olmadığını anlayınca, aman ürkmesin de ben bu cennet hayvanını bir miktar daha izleyeyim diye dua etti.

Ama sonra hiç beklemediği bir şey oldu, dengesini kaybetti, yerinden düşeceğini anlayınca kıpırdadı. O kıpırdayınca da kuş birden öyle bir korktu ki, o perişan olmuş, çok uzak yoldan gelmiş kuşa Allah tarafından bir güç kuvvet geldi, hayvan kalkıp dallara çarpa çarpa ağaç yuvasının içinden çıktı. O çıkınca Jilet de fırlayıp kalktı yerinden, patırtılar çıkararak ağaçtan indi, sonra kuşu yeniden havada gördü; hayvan, ardında mor bir renk bıraktı önce, sonra o renk turuncuya döndü, sonra da sanırsın ince bir şimşek çakmış; ağaçların tepelerine ak bir çizik atarak kaybolup gitti. O gidince deliye döndü Jilet. Daha önce başına böyle bir şey gelmemişti hiç. Cennet tarafından bir kuş gelsin de, gelip Jilet'i bulsun, hem de el kadar, hem de gelip Jilet'in karnına konsun. Olacak şey değil. Olacak şey değil. Eğildi bir şey aranır gibi yere baktı bir süre. Sonra ne yapacağını anımsadı, diz çöktü, bildiği dualardan birini okudu. Bu arada gözünü kuşun kaybolduğu yerden ayırmıyordu

hiç. Neden dersen, onu yakalamayı kafasına koymuştu da ondan.

Sabahın içinden bir esinti gelip geçti. Jilet ancak o zaman her yanının tutulduğunu anladı. Yediği dayağın acısı çıkıyordu ya, omuzlarında, sırtında, karnının yanında ve bacaklarında Kadir Ağa'nın vurduğu odunun yerleri zonkluyordu. Morarmıştı kesinkes, ama açıp da kim bakacak, biraz kan toplayıp geçecek. Bu ağrıları şimdi hareket ederek ısıtacağız, diye geçirdi içinden. Sonra biraz gülümsedi, sigarasını çıkarıp yaktı, sonra da başını çevirip kuşun kaybolduğu yöne baktı yeniden.

33.

Çok geçmedi, ormanın içindeki o lacivert ışık seli büyüdü açıldı, apak parlak sarı ve fosforlu bir hal aldı, sonra da yukarıdaki yaprakların içinden ışık okları çıktı her yanı aydınlattı. Jilet yeniden suyun başına geldi, eğildi tüfeğini indirip yere koydu, sonra da o suyla yüzünü gözünü iyice bir yıkadı. Karnı da bir acıkmıştı ama işim var, işim var, deyip duruyordu kendi kendine. İşi olanın yemekle içmekle zaman kaybetmesi olacak şey değildir.

Bir deri bir kemik, böyle kırıldı kırılacak görünüyordu ya, önceki günden beri yüzü de çökmüştü iyice. Hem de sakalları yersiz uzayıp yüzüne, ağzının iki yanına kederli mi kederli bir şeyler katmıştı. Yine de cin gibi dineldi kalktı yüzünü yıkadıktan sonra, midesini de suyla doldurdu, kalkıp tüfeğini aldı. Sonra da, Jilet ormana girdiği zaman yönünü bulmak için asla zaman kaybetmezdi, önüne bile bakmazdı neredeyse. Bunun yerine, başını devirip ayaklarına bakarak ilerler, yabani otların eğimine bakarak yürürdü. Böylece çocuğu vurduğu köprüye gidecekti, aşağıda, K. Nehri'nin inceldiği, derin, derin olduğu için karşı kıyının yakın olduğu yere indi, ama ağaçlar sıklaşıyordu orada, belki nehrin kim bilir bir daha geçit vermek için insanı zora koşacağı olurdu, böyledir; bazen nehirler ağaçlarla kayalıkların emrine uyar, o zaman, o ağaçlar toplanıp toplanıp da üstüne yürüdüğü zaman, K. Nehri de artık dayanamaz, buyur geç, diyerek kılcal damarlar gibi incelir. Kayalıklar dikleşir, bu dik kayalıkların içinden katı buyurgan, görkemli ağaçlar fışkırır, ama bir köprü yapmak için de bundan iyi fırsat bulunamaz.

Bekir Komutan, bu bölgede arama yapacağız, bu köprüleri de bir bir tutmamız gerekiyor ama bize bir izci lazım, dediği için, o sabah Kadir Ağa Jilet'i çağırmıştı yanına. Çağırdıktan sonra da, adamların dediği lafa uyacaksın, sen sen ol, ayaklarından gayrısına bakma, anladın mı? İstedikleri yolu göster, onları karşıya geçir, sonra yukarıya çıkar, gerisine karışma, demişti. Sonra, askerlerle birlikte yola çıktıkları zaman amansız bir sis çökmüştü. Çocuklar, çocuklar, yani askerler gözlerinin önünü göremez olmuşlardı. Köp-

rüye girmeden, Bekir Komutan onları yanına toplamış, ağaçların arkasında sis dağılana kadar bekleyeceklerini söylemişti. O zaman Jilet dayanamadı, komutanım, dedi, bu sis bize neyse onlara da o, ama bir arada durup burada pısarsak pusuya düşeriz, demişti. Bekir Komutan. Bekir Komutan bir insana soğuk soğuk baktı mı korkacaksın. Ama o zaman Jilet bunu nereden bilsin, onunla sanki mesaisi mi var? Komutanın kendisini anlamadığını düşündü, söylediğini bir kere daha söyledi, o zaman komutan başını çevirdi, iyi ya, bize neyse onlara da o olduğu için onlar da durup bir köşede bekleyecekler, dedi. Ama sonra, sis hafiften dağılmaya başlayınca, zira birden rüzgâr esmeye başlamış, ağaçların iri dallarından gıcırtılar gelmişti, gençlerin köprüye çoktan girdikleri anlaşıldı, o zaman, sisin içinde namlu ışıltısına benzer bir parıltı gördü Jilet, görünce de ona bir şey oldu. Bir şey oldu. İşte sanki tüfek kendiliğinden kıpırdandı, huzursuzlandı da. Sırtından indirip ayaklandı, havalandı ve. Kendiliğinden. O namlu ışıltısına doğru patladı. Ferit o zaman geride kalmıştı biraz, köprünün korkuluğuna tutundu ama duramadı orada. Suya yuvarlandı.

Komutan küplere bindi, bir tekme savurdu, Jilet'in sırtından çatırtı yükseldi, rüzgâr durdu, sis ansızın yeniden yoğunlaştı. Askerler köprüye doğru koşmaya başladıkları zaman suyun içindeki şıpırtı çoktan kesilmiş ve. Jilet'in yüzünü de çalı dikenleri parçalamıştı.

Düştüğü yeri anımsayınca yüzüne bir gülümseme geldi yerleşti, ulan ben size dememiş miydim, dedi, ama gerçekten, işte Allah'ın Jilet'e verdiği maraz da buydu ya, bazen ne olduğunu anlamadan tüfeğine sarılıyordu ya, olsun, ne yapalım. Sonra köprüye indi, çocuğun suya düştüğü yeri buldu, suyun akışına yürümeye karar verdi. Bu tarafa, bu tarafa vuracak, diye geçirdi içinden, ama önce epey bir sürüklenecek. Sürüklendikten sonra da bu tarafa vuracak...

Hava birden aydınlanmış gibiydi, güneş çıktığı için, otların içindeki balçık çekilmeye başlamıştı ve çalı diplerinden de buhar çıkıyordu usul usul. Suyun sesi yükselip yükselip alçalıyor. Arada ormanın içinden tilkilerin cayırtısı geliyordu. Bir ara, işte Jilet gideceği yönü belleyip yürümeye başladığı zaman. Sanırsın güneş ışınlarından biri. Sabah gördüğü renkli kuş önünden şavkıyıp geçti, sessiz, gözünü alır gibi süzülüp çakıp gitti. O zaman Jilet yine durdu, gülümsedi, kendini çok, çok garip hissetti yine, bu ne böyle, dedi... Ama o sırada, kuş çakıp geçince yani, hayvanın gittiği yönü

görebilmişti. Bir an için, çocuğu da, sürdüğü izi de unuttu, kuşun kaçıp da rengârenk gittiği yöne doğru yürümeye başladı. Bunun, ulan bunun sesi yok mu, dedi, bunun mutlaka bir sesinin olması lazım, benimle oyun mu oynuyor bu, dedi, güldü. Bana bak arkadaş, bana Jilet derler, bu nedenle. Ben kendi adımı bile unutmuşum. Yeniden güldü, çalıların arasına ince uzun kıvılcım gibi bir tükürük bırakarak kuşun peşine düştü.

34.

Sabahın erken saatleriydi, güneş parlayıp parlayıp duruyordu ya, sarı, böyle çiğdem gibi açılmıştı ya, yine de, bir yerlerde sular damlıyordu, hem de ince otların arasından şırıltılar geliyordu. Evin içinde erimiş peynirin kokusu dolandı, sonra sobanın üstündeki çayın kokusu da vardı. Bu ikisi birleştiği zaman, işte o zaman insan daha başka ne ister? Orhan, daha önce, yani küçük bir çocukken diyelim, annesini, bu peynirle mucizeler yarattığı için, bir büyücü olarak görürdü ve onu izlemeye de bayılırdı. Sonra peyniri yalnızca eritmezdi Gülşen, onunla kalacoş yapardı, ama o öbürleri gibi kinzi ya da maydanozla değil de arada kalacoşu taze kekikle de yapardı, çok keskin, farklı bir kokusu olurdu. Taze kekikle erimiş peynirin tadı, yani bunlar birleştiği zaman, insanın çağrışım gücü harekete geçer ve o dakika kendini Karayipler'de filan farz edebilirsin ama bunun için gerçekten biraz yaratıcılık, biraz da karanlık gerekir. Orhan, taze kekiğin tadını iyice bir almak istediği zaman gözlerini kapatırdı. Gülşen bardakları dolduruyordu o sırada. Orhan annesinin arkasına geçti, ona sarıldı, sonra da uzanıp yanağından öptü. –Canım, Aynur'u kaldır, dedi Gülşen. Orhan geçip önce yüzünü yıkadı, sonra pantolonunu giydi, siyah kazağını. Sonra da Aynur'a seslendi ama kız yoktu odasında. Olmayınca, Orhan da sobanın başına döndü yeniden, tam o sırada Aynur kapıyı açtı, içeriye geçti. Kucağı otlarla doluydu, gülümsüyordu. –Zinçar topladım, dedi, körpe körpe çıkmış ki akşam bunu yiyeceğiz, göreceksiniz, tadına doyum olmayacak. Çocuk gibi sevinmiş, eli ayağı yanık içinde kalmıştı.

Elinin çamurunu suya tuttu geldi, akşamki kaygılı halinden eser kalmamıştı, kısaca düşünceye dalıyor, sonra yeniden gülümsüyordu. Ama birkaç aydır, hücrede ölüp de yeniden dirildikten sonra yani, Aynur'un yüzünde, ağzının kenarlarında çizgiler belirmişti ve. Gülümsediği zaman da artık bu biraz hüzünlü bir gülümseme oluyordu. Ama gözleri değişmemişti, koyu yeşil, güldükçe bilye gibi parıldıyordu. –Peyniri soğutmayın, dedi Gülşen, iyi etmişsin,

akşama size bulgurlu zinçar yaparım, yersiniz. Oturup çaylarını içmeye başladılar, erimiş peynirin üzerinde buhar dalgası vardı. Orhan bu peyniri ağzına aldığı zaman, çok uzak değil, çok uzak değildi oysa, yine de, babasının biraz daha genç, annesinin biraz daha öfkeli ve muzır olduğu günleri anımsadı. Annesi, o zaman başörtüsünün altındaki kalın, atların kuyruğu gibi kuzgun karası güçlü saçlarını örtünün önüne çıkarırdı. Daha doğrusu, örtüden taşardı bu saçlar. Taştıktan sonra da yüzünün beyazıyla öyle ters düşerdi ki, Gülşen, Gülşen, ona o yaşlarda saçlarını sürekli boyadığını söylerlerdi ama o da buna kızardı çok. Gençlikte, yine öyle ağladı ağlayacak gözleri vardı, babasıyla annesinin K.'deki Foto Cemal'de çekilmiş bir fotoğrafları vardı, ikisi yan yana. Annesinin üstünde kışlık koyu yeşil, iri yakalı yün paltosu var, tabii bu palto fotoğrafta koyu gri görünüyor. Babası da lacivert ceketi, çizgili kıravatı ve kırçıl saçlarıyla az sonra bir şey olacakmış da tüm dikkatini toplamış gibi bakıyor Cemal'e.

Sonra, belki Mustafa Öğretmen yeni mezun o zaman, daha doğrusu çalışmaya yeni başlamış ve Cilavuz'da öğrendiklerini devlet okullarında çocuklara anlatacak ama aslında daha büyük idealleri var, o nedenle yüzü büyük bir aydınlıkla, güçle dolu, tümüyle dikkat kesilmiş yani, sonra oradan çıkıp K.'nin gözde lokantalarından birine gidecekler, lokantanın aşağıdaki ovaya bakan büyük pencereleri var, böylece manzaranın ayrıcalığından da yararlanarak. Öğretmenliği kutlayacaklar zira o günlerde, bu büyük ve onurlu bir iş, bir tür, emaneti devralmak gibi. Gülşen hiç içmiyor, belki binde bir ama Mustafa birasını içecek, Trabzonu anımsayacak, gençlik yıllarında yazdığı şiirleri. Ama sonra bu kutlama bitecek elbette, dolmuşa binip eve dönecekler, K. K. o zaman avuç içi kadar bir yer, bu nedenle dolmuşa binmek de lüksten sayılıyor ama olsun. Olsun. Döndükleri zaman Aynur da evde elbette, ablasının yanında ve onu da onurlandırmışlar, Orhan'ı ona emanet ederek. Yine de, Orhan buna sinir oluyor, evde tek başına kalabilir. Kitap okuyabilir ve ocağı yakıp söndürmeyi de biliyor.

İşte, döndükleri zaman evde hiçbir şey olmayacak, olmadığı için de hızla ocağı yakacak Gülşen, üstündeki yeşil paltoyu çıkarıp astıktan. Bu kadarcık bir lüksü ve kutlamayı bile kendine fazla gördüğünden ve. Çocukları evde aç bıraktığı için vicdan azabıyla kıvrandıktan sonra. Ocağı yakacak, peynir eritecek. Hem de bu

kez, içine yumurta ve mısır unu katarak. Bol bol. Neden? Çünkü onlara çok haksızlık etti, süslendi K.'de gezdi, fotoğraf çektirdi ve kocasının içtiği birayı izledi uzun uzun. Yine de, bu bir bayramdır; peynirin kokusu eve yayılır, çay demlenir, bu kadar basit bir şey, ama o yaşlarda Orhan için bu bir mucize, annesi de büyücü.

O zaman, babası daha makul. Babası daha makul. Mustafa Öğretmen eve girdikte ceketini çıkarır, asar, çocukların başının üstünde, nasılsınız bakalım, diyerek elini gezdirir, sonra da, kitaplar yakılmamıştır henüz, raftan bir kitap alır, ayakta, Gülşen'e dönerek, *Ne güzel komşumuzdun sen*, diyerek keyifle okumaya başlardı.

35.

Arada sobanın üstüne sıçrayan suyun sesi geliyordu. Evin içinde is kokusu dolanmıştı biraz. Aynur durup durup gülümsüyor, sonra zinçarın ısırıp kızarttığı ellerine bakıyordu. Sonra birden yüzü asıldı, asılmadı da, yüzündeki gülümseme dondu kaldı. Gözünün ışıltısı da bir an için söndü. –Ne oldu, dedi Orhan. –Çocuk oradan nasıl kayboldu ki, diye sordu Aynur, hiç, hiçbir şey anlamamıştı bu işten. Olacak şey değildi. –Sen de yani, dedi Orhan, ne olacak, kalkıp da havaya gidecek, toz olacak hali yok ya, çocuğu vurmuşlar, sonra da gelip izini sürüp aldılar, hepsi bu. Sen de paltonu kazağını bırakmayacaktın üzerine bak o olmamış. Bence bugün gelip seni de alırlar. Yardım ve yataklık... Bunları söyledikten sonra güldü, kalkıp sobanın başına gitti, biten çayını doldurdu yeniden. Aynur da güldü ama Gülşen telaşlandı. –Öyle şeyler söyleme, dedi korkuyla. Nereden bilecekler ki o palto Aynur'un paltosudur? –Bilmezler mi, her şeyi bilir onlar, dedi Orhan. Ama annesinin korktuğunu görünce yumuşadı. –Yok yok, bir şey olmaz yahu, dedi, şaka yaptım, rahat olun. Kaldırıp atmışlardır bile paltoyu, ne yapacaklar. Gülşen bunu duyunca rahatladı, kalkıp içeriki odaya geçti. Geçince Aynur dönüp Orhan'a baktı. –Atmamışlar, diye güldü. –Neyi atmamışlar, dedi Orhan. –Paltoyu işte yahu, dedi Aynur.

O sırada Gülşen geri geldi, elinde küçük bir çanta vardı, kendisi dantel işiyle örmüştü bu çantayı da, bozuk para için cep bile yapmıştı. Çantayı masanın üstüne koydu. –Hayırdır, dedi Aynur ablasına bakarak. –Orhan bugün K.'ye gidecek ya, ben de onunla Toprak'a para göndereceğim, dedi Gülşen. Gidip, getirebilirse babasını alıp getirecek. Aynur güldü yine. –Enişte tek başına gelemiyor yani, öyle mi? –Enişten tek başına gelebilir gelmesine de, niyeti olsa, ah bir niyeti olsa, ne bileyim yine ne iş çıkardı da kaldı orada. –Babam beni görünce her şeyi unutur çıkar gelir, merak etme, dedi Orhan. Eh, bana da biraz para verirsin herhalde. –Tabii, dedi Gülşen, ama Toprak'a da tembih et, parasını gizli tutsun. O

amcasına da, çocuklara da bir şey belli etmesin, onlar öyledir ki, öyle ki, ben bilmiyor muyum...

Dışarıda sarı parlak bir ışık vardı yine ya, bu kez bu ışık iyice yükselmiş, sanki otların üzerinden kalkıp bir insan boyu kadar havalanarak, burada bir çizgi halinde parıldamaya başlamıştı. Hava o kadar güzel yarayışlı görünüyordu ki, bu ışık selinin içinden su damlıyordu sanki. Hem de ışık gibi, papatya göbeği gibi bir su. Sıcak, temiz bir su. Orhan, dışarıya çıktığı zaman önce soğuk temiz bir hava vurdu suratına. Sonra ışık gözünü aldı, toprağın üstünden alev gibi pırpırlanarak duman çıkıyordu. Keyfi yerine geldi, aşağıya, köy meydanına doğru inmeye başladı. Taze suyun, yakılan belki son sobaların kokusunu ala ala indi, dün, dün, diye geçirdi içinden, yahu dün bu çayır bu kadar kabarmamıştı, ne olmuş bir gecede böyle. Gerçekten, güneşi görür görmez eğreltiotları, şeytanlı dikenler, madımak, su kenarlarındaki, yol diplerindeki zinçarlar, kımı, amansız alıp yürümüştü. Yürümekle de kalmamış kokmuştu. Geçip gittikçe insanın aklı kalıyordu geride.

Yokuştan aşağıya indi, kahvenin önündeki sandalyelerden birine oturdu, tanıyanlarla birkaç şey konuştu, dolmuşçunun gelmesini bekledi. Sonra yeniden yukarıya, evlerinin görüldüğü aralığa baktı, az ileride, yani biraz daha yukarıda, annesinin sözünü ettiği orman başlıyordu işte; babasıyla birlikte hazine sandığını götürdükleri orman, bir gece vaktiydi, belleği bir gelip bir gidiyordu, bir gece vakti olmaktan başka, bir de yağmur yağıyordu, demek ki bu zamanlardı, delirmiş gibi yağıyordu ve. Hiç aman vermeyecek gibiydi. O zaman açtıkları çukurun hızla dolacağını. Böylece sandığın da suyun üstünde yükseleceğini aşağıya doğru bir korsan gemisi gibi süzülerek ineceğini düşünmüştü. Bu kesin gibiydi. O yaşta insan bazı olasılıkları benimser. Benimsedikten sonra da bu dünyada öyle bir şeyin olamayacağını kabul edemez. Bu bir çocuk için büyük hayal kırıklığıdır. Neyse, yukarıdaki ormanın içinde de aynı biçimde yağmur varsa, bu, çukurun hızla dolacağı anlamına geliyordu. Ah, bu sandık bir korsan gemisine dönüştüğü zaman, ona binebilecek kadar küçük olsaydım ne olurdu, diye geçirmişti içinden.

Sonra, ormana girdikleri zaman, ağaçların ve iri yaprakların sıklığından dolayı, yağmurun oraya o sıklıkta düşmediğini görmüştü. Bu, bir yandan kötüydü elbette ama bir yandan da iyiydi elbette. Babasına yardım etmiş, yorulunca kazmayı ona vermişti.

Sandık, bir bakıma, Stevenson'ın korsanlarının değerli hazineleri gibi, törenle çukura indirilmişti.

Neden sonra dolmuşçu Nuri geldi, şık bir hareketle kapıyı açtı, bekleşenleri arabasına doldurdu. Orhan'ı yanına aldı. –Nasılsın kardeş, diye sordu. –İyi, sen nasılsın, dedi Orhan. Çocuk, ne olabilir ki, işte hep aynı, buradan K.'ye git gel, sürünüp duruyoruz, dedi bir bakışla. Keyfiniz yerinde, diye düşündü Orhan, nasıl olsa size her şey uzak, sizin de şık bir hareketle kapısını açacağınız bir dolmuşunuz var. Sonra başını çevirdi. Yukarıdaki ağaçların tepesi dumanlanmaya başlamıştı. Bulutlar birbirini yeryüzüne doğru itiyorlardı sanki.

36.

Köyden çıkıldığı zaman, yol kıvrıla kıvrıla bir yükselir bir alçalırdı gerçi ama yine de boş, umutsuz tarlalar alabildiğine uzanıp gittiği için yol hiç bitmeyecekmiş gibi gelirdi insana. Ancak o zaman, yani dolmuşun ya da bir kamyonun, bir arabanın sırtında, hızla yol alabildiğinde anlardı insan bunu. Ama şimdi değil, şimdi değil. Ç.'nin çevresinde yaz kısa sürerdi, bir aylığına otlar birden sararır, toprak toz bırakırdı da, işte o zaman daha kötü olurdu insan. Uçsuz bucaksız, sarı, toz içinde bir deniz, o zaman insan boğazına biri sarılmış gibi soluk alamaz olurdu. Şimdi öyle değildi elbette, tarlalar yeşermiş kalkıp kabarmıştı. İnsan otların kıpırtısından. Ekinlerin eğilip kalkmasından, yılanların toprağın üstünde kıvrışıp durduklarını görebiliyordu. Sonra, gerçekten, buralardan geçen biri, yol kenarlarında durup dinlediği zaman, yılanların sesini de duyabilirdi. Keyifleri yerindeyse, birbirleriyle dalaşıyorlarsa elbette. Ayrıca otların sesi de çıkardı. Ağustosböcekleri, kabuklu bıçak sinekleri ve kereste kokulu bokböcekleri de sızlanıp dururlardı hep. Arada tilkinin biri ağzında yavru bir yılanla görünüp kaybolurdu. Saz saplarının arasında boz kuyruklar gezinirdi.

Derken dolmuş K. Köprüsü'nden geçti, Orhan uzun zamandır K. Nehri'nin suyunu böyle lacivert, bu kadar sağlıklı görmemişti. Sıçrayan suyun üstüne berrak, ayna kırığı damlalar seçiliyordu. Bunu görünce canı alabalık çekti birden, çekince de bunu babasına söylemeyi koydu aklına. Böylece araba K.'ye girdi, merkezde durdu. Orhan arabadan indi, doğrudan kent müzesine gitti. Kapıya asılmış küçük bir ilanda CUMHURİYET ŞİİRİ yazıyordu, babasının adı da konuşmacılar arasında vardı, gülümsedi, bir ceketi varmış gibi, önündeki hayali düğmeleri iliklediği içeriye geçti. Ama kimse yoktu içeride. Derken bir gürültü işitti, aşağıdan sesler, konuşmalar geliyordu, merdivenleri indi, müzenin çay ocağıydı burası, etkinliğe katılanlar dağılmıştı ya, son birkaç kişi, aralarında babası da vardı, ayakta durmuş hem konuşuyor hem çay içiyorlardı.

Mustafa Öğretmen oğlunu görünce dondu kaldı, neden sonra çayını yanındaki arkadaşlarından birine verdi, sarıldı oğluna. –Yahu, yahu, dedi, sen, sen ne zaman geldin? Ne diyeceğini bilmiyormuş gibi mahcup bir hali vardı. –Dün gece, dedi Orhan, babasına bakıp bakıp gülüyordu. Derken babası çok ciddi bir şey söyleyecekmiş gibi Orhan'ın yüzüne bir zaman baktı. –Yahu, dedi, sonra dönüp çayını arkadaşından geri aldı. –Melih Cevdet toplumcu şair diyorum, neredeyse beni dövecekler... Hem beni, hem de olanak bulsalar gidip Melih Cevdet'i de dövecekler, böyle şey olur mu yahu, anlamadım ki ben! Orhan çevresine baktı, o sırada ocakçı Orhan'a çay işaret etti ama çocuk istemedi. –Baba, dedi sonra, babasını kolundan tutup kendisine çekti biraz. Ama babası itiraz etmedi ona, peşinden gitti. –Baba, dedi Orhan, annem telaşlanmış, kaç gündür eve gitmiyormuşsun, gel artık dönelim. –Yani, dedi Mustafa Öğretmen, bir gün geldim biraderde kaldım, biliyorsun adam hasta. –Hayır, bilmiyorum, dedi Orhan. –İşte hasta, ben de kaldım, sonra işte bir gün de burada hazırlık yaptık ama güzel, güzel bir sempozyum oldu. Şimdi, Cumhuriyet Şiiri dediğin zaman gelenek var, aydınlanma var, dil arayışı var... Orhan'ın canı sıkıldı. –Baba, arkadaşlarına söyle de çıkalım biz, amcamlara uğrayalım, sonra da basıp gidelim köye, olmaz mı? –Olur, dedi Mustafa Öğretmen, neden olmasın ki?

Müzeden çıktılar, Orhan babasının çantasını aldı, dönüşe zaman kalsın diye hızlı hareket ediyor, arada babasını kolundan tutup çekiyordu. Allah'tan amcasının evi uzak sayılmazdı. Yolda, Orhan'la Mustafa Öğretmen, yine Cumhuriyet şiiri üzerine konuştular, Mustafa Öğretmen'e göre şiirimiz, ilerlemişti, artık dünya şiiriyle yarışıyordu. –Evet baba, dedi Orhan, sen bunu hep söylerdin, ben şiirden anlamam ama Türk toplumu da bir bakıma şiir toplumu, öyle söylerdin. –Öyle elbette, dedi Mustafa Öğretmen, bizde güzel konuşmanın, sanatlı konuşmanın yeri ayrı, bu biraz da sanatın gereksinim duyduğu malzemeyle ilgili bir şey. Bak mesela Nâzım'ı okumak yasak ama söylemek de yasak değil, değil mi? Bunu söylerken hınzırca güldü ama yorgun, çok yorgun görünüyordu, birkaç gündür kendini oradan oraya atmıştı. Orhan, bu kez annesiyle babasının iyice darılacaklarını düşünüyordu.

Eve girdiler, Sultan Amca salondaki yatağa uzanmış, yüzünü duvara dönmüştü. Uyuyordu. Çocuklar yoktu, kapıyı yengesi açmıştı

ya, kadının yüzünden düşen bin parçaydı. –Toprak yok mu, dedi Orhan. –Yok, Toprak daha gelmedi, dedi kadın. –Peki, dedi Orhan, ben amcamın hasta olduğunu duydum, bir geçmiş olsun diyeyim dedim. –Kaldırayım mı, dedi kadın. –Gerek yok, sonra yine gelirim ben, dedi Orhan, bir de gidip okulda Toprak'ı göreyim, ondan sonra köye döneceğiz babamla. –Bir çay yapsaydım ya size, dedi kadın. –Yapsın, dedi Mustafa Öğretmen, bir çay içelim de öyle çıkalım. –Gerek yok baba, dedi Orhan, daha işimiz var. –Peki, dedi babası.

Dışarıya çıktılar. O zaman başlarının üstünden yine parçalı ama kara mor bir bulut geçti, ışık asfalt yolu ısıtmış, yol kenarlarında sular birikmiş buharlanmıştı.

37.

Kendini artık sözü geçer biri, bir yetişkin olarak görüyordu Orhan. Öyle ya, müzenin çay ocağında, babasını kolundan tutup almış, dışarıya çıkarmıştı, gel, çıkalım buradan baba, demişti, sonra amcasıgilde de neredeyse o konuşmuştu yalnız. Bazen, şöyle aynada kendine baktığı zaman, orada artık bir yetişkin görüyordu ya. Ama çok olmuyordu bu. İnsan büyüdüğünü çoğu zaman anlayamaz. Yıllar geçer, ama aynalar bile ikna edemez insanı. Alışkanlıklar. Alışkanlıklar. İnsan onlardan nasıl kurtulabilir. Sanki her şey aynı, şakakları kırlaşmış erkeklere abi, kadınlara abla demek gerekir, sonra bir gün onlar şaşırırlar elbette.

Toprak, K.'nin en büyük okuluna gidiyordu. Atatürk Lisesi. Ama burada durum biraz karışıktı. K. içinde, gerçi sağa eğilim çok azdı ama lisenin içinde sıkı örgütlenmiş sağcı bir çevre vardı ve bunların çok caydırıcı olduğu söyleniyordu. Çok şeye karışmazlar, hatta bazen kendilerini belli bile etmezler ama bir şeye karar verdikleri zaman o genellikle aşırı şiddet içerir. Bir iki yıl önce, öğretmenlerden birini yokuşun başında kurşuna dizmişlerdi. Bu, kelimenin tam anlamıyla böyleydi, adamın üstüne kurşun yağdırmış, sonra sokağa giriş çıkışları bile engellemişlerdi. Yardım yetişmesin, ölümü garanti olsun diye. Bu aşırılık kuşkusuz solda da kendini gösteriyordu ama K.'ye kurtarılmış bölge gözüyle baktığından olsa gerek, sol rahattı burada, yani, bir anlamda, bazı konularda hoşgörülü olabiliyordu.

Okula girdikleri zaman Orhan doğrudan nöbetçi öğretmeni buldu, Toprak'ın adını söyledi. –İşimiz var, köye döneceğiz, çocuğu birkaç dakika görmem gerekiyor, harçlık vereceğim, dedi. Öğretmen önce gülümsedi, sonra sağa sola bakındı biraz, sonra da nöbetçi öğrencilerden birini çağırdı. Çocuğu sınıfa gönderdi. –Toprak'a gözkulak olsanız iyi olur, dedi sonra. Nesi oluyorsunuz? –Dayısı, dedi Orhan. –Çocuk hakkında soruşturma yapılacak, bunu şimdi yani benden duymuş olmayın ama ayrıca henüz kesin bir şey de yok, ben sadece duyduğum üzere... Anlatabiliyor muyum, bu okulda yetkisi olan biri değilim ben ama elbette her şeyi duyuyoruz.

Okul yönetimi üzerinde de baskılar var, bunun üzerinde bence bir düşünseniz iyi olur.

Koyu gri bir koridordaydılar. İçerisi toz kokuyordu ama yerler yeni silinmişti, ıslak yer bezinin kokusu geliyordu bir yerlerden, uzaktaki tuvaletlerin kapısı açık kalmıştı. Pencere yoktu, yakındaki sınıflardan birinden tebeşirin ince sinir bozucu cızırtısı duyuluyordu. Sonra öğrencilerin uğultusu vardı, sanki ders sırasında kimse susmuyordu da, mahşeri bir kalabalığın bitmek bilmez gümbürtüsü sürüp gidiyordu. –Bir şey mi yaptı, dedi Orhan, bir olaya mı karıştı? Öğretmen bir zaman yere baktı, canı sıkılmış gibiydi. –Çocuklardan birini tehdit etmişler, dedi, seni yargıladık, demişler ama yargıladıkları çocuğun babası polis. Adam şikâyette bulunmuyor, tek istediği Toprak'ı bana verin... Yani istediği zaman gelip çocuğu bulabilir, yoldan da alabilir. Okul yönetimi adamı şikâyet için zorlukla ikna etti...

O sırada Toprak geldi, koridorun ucunda dayısını gördükten sonra kollarını hafifçe açtı, böyle efelenerek yürüdü yanına kadar. Orhan'ın canı sıkılmıştı. Birden aklına gelmiş gibi nöbetçi öğretmene döndü. –Toprak'a izin kâğıdı verseniz de biz bugün onu da köye götürsek olmaz mı, diye sordu. Öğretmen bir zaman düşündü. –Bekleyin burada, dedi sonra. Döndüğünde yüzü gülüyordu sanki. Kâğıdı alıp çıktılar. –Ne yapacağız şimdi, dedi Mustafa Öğretmen. –Köye döneceğiz baba, dedi Orhan, yalnız, gitmeden önce bir şişe rakı alacağız kendimize, sonra da K.'de balık tutacağız. Mustafa Öğretmen şaşırdı, gülsün mü, korksun mu bilemedi. –Balık mı tutacağız, dedi. –Evet baba, balık tutacağız, diye yineledi Orhan, gelirken gördüm, K.'nin suyu öyle bir temizlenmiş kabarmış kalkmış ki, o kadar olur. Şimdi oranın balığı öyle bir tatlı olur ki, balık tutacağız, sonra eve gideceğiz, hep bir arada olacağız, ben de sofrayı kurduğumuz zaman size saz çalacağım. –Senin gelişini kutlayacağız yani, dedi Mustafa Öğretmen, keyfi yerine gelmişti. Birden tüm yorgunluğu gitmiş gibiydi ya, sırtını dikleştirdi, çantasını omzuna yerleştirdi iyice. –Ben de o zaman, ben de size şiir okurum, dedi. –Okursun baba, dedi Orhan. Dedikten sonra da Toprak'a sarıldı. Üçü birlikte, kent meydanındaki dolmuşların önüne kadar geldiler. Öğleyi geçmişti, kentin içinde toprak kokusu vardı, kahveler tıklım tıklımdı, yaşlılar ağızlarında sigara, ellerinde tespih kahve önlerinde oturuşuyorlardı. Meydana bakan kaldırımlar peynircilerle

dolmuştu. Peynir pazarı kurulmuştu yine. Böylece, çeçilin, tulum peynirinin, küflü peynirin kokusunu içlerine çeke çeke dolmuşun dolmasını beklediler.

Bir keresinde, ne için gerekli olduğunu anımsamıyordu Orhan ama bir keresinde babasıyla kente birkaç metre uzunluğunda kendir almak için gelmişlerdi. Bu, şimdi anımsayınca çok ilginç geldi Orhan'a. Köyden kalkıp. Dolmuşa binerek. Bunca yolu geldikten sonra aldıkları birkaç metrelik bir kendir ne işlerine yarayacaktı, hiç mi hiç anımsamıyordu şimdi.

Sonra kapılar kapandı, dolmuş, meydanda birikmiş başıboş kalabalığı yararak, öksüre öksüre hareket etti, sonra da yeniden boş, umutsuz yeşil tarlaların arasına daldı.

38.

K. Nehri kıvrıla kıvrıla akar, güçlü, lacivert suyunu bir kendir gibi, örülmüş bir kalın ip gibi öyle gösterişli, öyle korkunç sürdürür ki, sonunda onun yeryüzüne bırakılmış canlı iri bir iplik olduğunu düşünürsünüz. Özellikle bahar ayları geldiği zaman, o korkunç katı kar ülkesi çekip gittiği zaman, yukarılardaki A. Dağları'nın suyu eriyip de nehri beslemeye koyulduğunda, o taze, içinde yeni yaşamların başladığı su... Ama yeni yaşamlar da bunu bekler. Yeni bir yaşam nedir? Ancak toprak kendi kendini beslemek istediği zaman, değil mi, toprak kış boyunca acıkıp da kendisi için yeni balıklar, yeni tohumlar üretmek istediği zaman. O zaman filizler göğerir. İşte filiz yalnızca otların ağaçların içinde büyümez, balıklarla ceylanlar da sözgelimi filiz sayılır ve. Bunlar buraların bir ve aynı şeyidir. O zaman demek gerekir ki, bu tarlaların kendi için yaptığı yeni bir şey de işte K. Nehri'nin yenilenmesidir. Daha lacivert olmasıdır. Suyunun daha pırıltılı, daha ak olmasıdır. Ancak o zaman anlaşılır ki K. yeni bir şeydir, öncekiyle hiç ilgisi yoktur, başka, yeni bir nehir gelmiştir buraya.

Köye varmadan, Orhan'ın önceden kafasına koyduğu bir yerde dolmuştan indiler. Toprak neler olduğunu hiç mi hiç anlamıyordu. Neden durup dururken okuldan alındığını. Alındıktan sonra neden gidip bir şişe rakı aldıklarını ve. Şimdi de durup dururken neden balık tutacaklarını bir türlü anlamıyordu. O zaman, yani onun bildiği kadarıyla, balığı, o da canları isterse. Canları isterse. Gidip Ç. Gölü'nün meşhur balıkçısı ve de buranın en bilindik mekân sahibi Terekeme Atalay'dan alırlardı. Binde bir olurdu bu. Atalay çakır gözlerini kısarak. Sanırsın o sırada dünyanın en bilge kişisidir ve en olmadık şeyleri biliyordur da söyleyemez. Sanki. Balığı ne yapacaksınız bakalım, demektedir. Ama işini bilir yine de. Yanında çalışan çocuklara kısık gözlerle bakar, onlar da işinin ehli olduğundan. Hemen içeriye geçerler ve sarıbalık denmekle meşhur balıklarını bir güzel ayıklayarak hazır ederler. Eniştenin aklına balık düştüğünde olurdu bu. Belki bir şiir okuduğunda. Şiirde de

İstanbul güngörmüşlerinin meyhane sohbetleri konu edildiğinde.

Dolmuştan indiler. Orhan birden cana gelmiş gibi nehrin kenarına indi, paçalarını sıvadı. Geç kalmış gibiydi. Aman balıklar beklemesin. Aman balıklar beklemesin. –Siz durun, ben hallederim, dedi. K. Nehri yine deli parlak akıyordu da, acelesi varmış gibi görünüyordu hatta. Daha buradan gidilecek, yukarıdaki dağların içi delinecek ve oradan da şelalelenerek aşağılara inilecekti. Orhan. Orhan. Buraları adı gibi bilmez miydi? Paçalarını sıvadı, nehre daldı, kıyıda kayalara çarpan su yüzüne gözüne giriyordu da bana mısın demiyordu. Ama sonra gerçekten mucizevi bir şey oldu. Bir ara dikkat kesildi, suyu izledi, balığın akışını. Öyle ya, su neyse balık da. Suyun akması gibi balık da akar. İkisini bir bütün olarak görmek lazım ki zaten öyledir. Balık, suyun bir parçasıdır. Yani bu bakımdan biz de havanın, ormanın bir parçasıyız. Bana kalırsa, böyle derdi arkadaşlarına, bana kalırsa, bu işleri unuttuğumuz için yani, işte bizim de psikolojik sorunlarımız çıkıyor ortaya, anlıyor musunuz? Doğamızdan uzaklaştığımız için. Kendimize uygun olmayan bir yaşam kurduğumuz için. Ama tabi bu saatten sonra yapacak bir şey de yok.

Balığı tuttu kaldırdı, sonra aynı şeyi iki kez daha yaptı. İşini bitirip kıyıya döndüğü zaman otların arasında üç koca alabalık yatıyordu. –Yeter, değil mi? dedi gülümseyerek. –Yetmez mi yahu, dedi Mustafa Öğretmen, bir ordu doyar bunlarla. Olanlara inanamıyor gibi bir hali vardı, balıkları tuttu kaldırdı, rakıyı koydukları torbanın içine soktu. –Hadi bakalım, dedi, daha gidip pişireceğiz bunları.

Eve vardıkları zaman üçünün de hali kalmamıştı. Hele Mustafa Öğretmen, bitmişti, bitmişti yorgunluktan. Ona kalırsa, kafasına koymuştu, çocuklar balığı pişirirken uyuyacaktı, hem de güzelce, şöyle sobanın yanındaki sedire uzanacak, çok severdi bunu, kalabalığın, gürültünün içinde, ışığın içinde uzanıp tatlı tatlı uykusunu alacaktı. Ondan sonra, ondan sonra ne olacak, sabaha kadar oturabilirdi Orhan'ıyla... Herkes, herkes orada olacaktı ne de olsa. Bir ara, ev uzakta görününce aklına geldi. –Sana bir şey yapmadılar ya, dedi. Olduğu yerde durup oğluna bakmıştı bunu söylerken. Orhan şaşırdı. Ne diyeceğini bilemedi önce. –Baba, dedi sonra, boş ver yahu, bana bir şey olmuş olsa söylemez miydim şimdiye kadar? Mustafa Öğretmen rahatladı, güldü. –Biliyorum, dedi, benimki de soru, ayrıca, ben biliyorum, senin başına bir şey gelecek olsa... Öyle

olsa, herhalde bizim de yapacak bir şeylerimiz bulunur. –Bulunur baba, dedi Orhan, zaten, aslında bizim tuzumuz kuru, arkadaşlara yanıyorum çok. Bazen, dışarda olduğum için utandığım bile oluyor.

İçeriye geçtiler. Gülşen sobanın başında oturuyordu. Ağlamış da dinmiş gibiydi yine. Kocasını görünce yüzünü çevirdi. –Aynur nerede, dedi Orhan ama annesi yanıt vermedi. Geçip balıkları mutfak tezgâhının üstüne bıraktılar. Mustafa Öğretmen karısının yanına oturdu, elini tuttu. –Yahu, Sultan'da kaldım bir gün, sana da nasıl haber vereyim? Sultan da bir hasta ki... Gülşen somurttu, sırtını döndü. O sırada Aynur çıktı geldi içeriden. Hiç gülmüyordu. Başına bir iş gelmiş gibi bir hali vardı. –Ne oldu, dedi Orhan. –Kadir Ağa'yı mahkemeye çıkaracağız, dedi Aynur, Murat burada, ışıkları kapattık, ona göre.

39.

Hikâye

Yunus Peygamber, korkunç fırtınada ve suyun ortasında kalmıştı. Bununla beraber, içinde bulunduğu gemi son derece dayanıksız ve parçalanmak üzere olduğu için, bir hal çaresi düşünmek zorundaydı. İnsan ne olursa olsun, hayatta kalmanın çarelerini arar, yaptığımız her şeyin bu duygumuzla bir ilişkisi vardır. Zaten, biz aramasak bile. Bedenimiz kendi kendine o hal çaresini arayıp duracaktır. Neyse, işte fırtınanın ortasında Yunus Peygamber de nasıl hayatta kalacağını düşündü. Sonra o büyük yunusu ya da balinayı gördü, biz şimdi bunu, salt biraz daha olanaklı görünmesi için büyük balinalardan biri olarak işaret edelim. Balığı gördü ve fırtınada en güvenli yerin onun karnı olabileceğini düşündü. Böylece, hayvanın ağzını açmasını bekledi ve oraya girdi. Neyse ki, yanında bir lambası vardı. Büyük peygamberler ve mucize sahibi kişiler lambasız dolaşmazlar. Işığı yaktı ve yakınca balığın karnının gerçekten de yaşam için elverişli olduğunu gördü. Göz göz odalar vardı hayvanın içinde. Bu odalardan birine girdi, yerlerin kuru, havadar ve iç açıcı olduğunu da anlayınca keyfi yerine geldi, içerideki yükseltiyi kendine yatak yaptı ve günler süren fırtınanın yorgunluğunu atmak için uzanıp derin bir uykuya daldı. Dışarıdaki korkunç rüzgârdan ve suların hareketinden dolayı odası ve yatağı bir beşik gibi yumuşak ama güvenle sallanıyordu.

Uyandığı zaman fırtına artık dinmişti. Balığın karnı da aydınlanmıştı; güneş orayı da aydınlatmış gibiydi. Odasından çıkıp çevreyi dolaşmak istedi. İsteyince, yaşamını sürdürebilmek için gereksineceği ne varsa hepsini gördü; sebze tarlaları, küçük tatlı meyve ağaçları ve kümes hayvanları vardı her yerde, hatta bu sebze tarlalarının içinde tatlı su pınarları bile bulunuyordu. Bunları görünce dışarıdakinden başka, belki ondan daha yarayışlı olmak üzere, burada da bir dünya bunulduğunu iyice anladı. O zaman, bizim bildiğimiz ve bilmediğimiz dünyalar arasında, yukarıdakinin, yani dışarıdakinin neden bir ayrıcalığı bulunsun ve onun öbürlerinden daha gerçek olduğu neden savlansın, değil mi? Bundan sonra,

Yunus Peygamber, burada da pekâlâ yaşayabileceğini düşündü ve o yönde karar verdi.

Bununla birlikte, tek bir gereksinimi kalıyordu, bunun için de yapabileceği tek şey vardı; oturup sessiz sakin yaşayacak ve ağzın açılmakla içeriye yeni, ayrıca yenilenmiş bir insanın girmesini bekleyecekti.

40.

Aklına gelip duruyordu. Ece. Ece. O zaman ormanda birden korkunç bir yağmur başlamıştı. Ya da ona öyle geliyordu. Doru atın sırtına bindiği zaman. Oysa o saatlerde henüz yağmur yoktu. Nedense, ata binip biraz dolaşmak istemişti. Biraz dolaşır dönerim, demişti. Ama ormana girer girmez o uğursuz yağmur başlamıştı işte. Yağmur, yüzünü dövüyordu ve. Atı nasıl durduracağını da bilmiyordu. Sonra, birden bir şey oldu, at bir çukura girdi, girince hayvanın bacağından bir çatırtı geldi. Zaten o sırada, yani at çırpınarak acı içinde takla attığı sırada Halil'in atına rastlamıştı işte. Rastlamak denirse. Yerinden uğramış, kır ata çarparak düşmüştü. O zaman, Halil onu alıp yukarılarda bir yere götürmüştü ama Allah'tan öyle ağır yaralanmamıştı. Atı vurmak zorunda kaldım, demişti Halil. Bacağı kopmuştu ve ne yazık ki korkunç acılar çekiyordu, ben de başına bir el sıktım. Moraran yerlerine bakmıştı sonra. Bundan sana zarar yok, ölüm de yok, tamam mı, korkma, insan ağrıya dayanır, ölüm düşüncesi olmadıktan sonra, bizim, bizim dayanamayacağımız acı yoktur. Ayrıca, düşününce, insanoğlunun başına öyle çok şey gelmiştir ki, seninki bu korkunç acıların yanında hiç kalır. Anlıyor musun beni?

Çocuğun söyledikleri Ece'ye bir ninni, tatlı bir masal gibi geliyordu. Orada, kulübenin içinde, yanında çatırdayan ateşin sesine karışarak. Öyle güzel, öyle etkili konuşuyordu ki, Ece onu eski zamanların bir annesi gibi dinliyordu. Ama sonra, Halil onu alıp köye yakın bir yere bırakmıştı. Atı bulurlar. Atı bulurlar. Senin sağ salim eve dönmen daha önemli, demişti bırakırken. Sonra insanın kokusu başka bir şeydir. Her insanın ayrı bir kokusu bulunur. Halil'in de kendi kokusu vardı, yüzünden, boynundan çıkıp gelen bir koku, bu, başkalarına benzemiyordu, öyleydi ki, bu sanki bir nesnedir, bir çeşit kokulu sudur ve kolonyadır. Alıp alıp yüzüne sürmek istiyordu. Ama bunu düşündüğü için utanıyordu da. Ne yapacaktı? Yani alıp o kokuyu yüzüne sürdükten sonra ne yapacaktı ki bununla? Ne olacaktı yani? Bir anlamda, olanaksız bir şey

mi istiyordu? Tanımadığı, ne idiği belirsiz bir adamın kokusunu sürünüp de ne yapacaktı yani? Yine de, insan bazı şeyleri kendine bile açıklayamaz. O günden sonra, yani Halil onu eve yakın ağaçların içine bırakıp da yüzüne uzun uzun bakarak çekip gittikten sonra, işte böyle bu koku aklına gelip gelip duruyordu. Ormanın yukarısından bir şey, bir görünmez ip sözgelimi, çekip duruyordu Ece'yi. Bir işi yarım kalmış da gidip tamamlayacakmış gibi.

Geceyarısına doğru, Kadir Ağa geldiği zaman, Ece'yi uyku tutmamıştı daha. Sesi duyunca kalktı, babasına bir bardak çay vermek istedi. –Kalsın, dedi Kadir Ağa. Geç oldu, şimdi bu saatte. Sen neden uyumadın ki? –Uyku tutmadı baba, dedi Ece. –Neden tutmadı, söyle bakalım? Ece şaşırdı, babasının böyle hal hatır sorduğu görülsün, olacak şey değildi. –Yok bir şey, dedi ama adam pencerenin kenarında oturmuştu da ille bir yanıt bekler gibi bir hali vardı. Birden, Ece'nin üstüne vurdumduymaz bir hal geldi. –Evde sıkıldım ben, dedi, hem de burada yapacak hiçbir şey yok. –A.'ya gönderelim seni, dedi Kadir Ağa. Halanların yanına git kal biraz sıkıldıysan? –Yok baba, dedi, ne yapayım ben orada?

Kadir Ağa bana ne der gibi başını çevirdi, sanki pencereden bakınca bir şey görecek. Bir şey görecek. Karanlığın içine dalıp gitti. Neden sonra, aradan epey sessiz bir zaman geçti. Kız ayakta durmuş bekliyordu hâlâ. Ama ne beklediğini kendisi de bilmiyordu. –İyi, git yat o zaman, dedi Kadir Ağa.

Ece sessiz, uyumuş da öylesine kalkmıştı sanki. Gözleri yarı açık, dönüp yatağına gitti yine. Ama uzandığı zaman birden aklına geldi; babasının ceketinin içine diktiği kitapçık, ya hışırdarsa? Eline gelirse? Gelince de bu nedir acaba diye açıp bakmak isterse? Ne olacaktı o zaman? İçinden bir ürperti geçti. Böyle karnının içinden geçen bu ürperti gelip sonra boğazına öyle bir dayandı ki, soluk alamaz oldu. Ne yapacaktı? Ne diyecekti babasına? Bu işi annem yaptı diyecek değildi ya? Emine. Emine. Onun dünyadan haberi yoktu. Nasıl, benim haberim yok diyerek nasıl sıyrılacaktı bu işin içinden? Kesinkes ortaya çıkacaktı bu durum. Bunu düşününce Aynur'a veryansın etti. Öyle öfkelendi ki, aklındaki bütün kötü sözleri sayıp döktü Aynur için.

Gecenin içinde baykuşlar ötüyordu. Uzaklarda bir yerlerde derenin biri çağıldıyor, rüzgâr estikçe ağaçların hışırdayan yapraklarının arasından görünmez kuşlar geçiyordu. Ece, uykusu tamamen yitip

gittiği için, gözlerini açtı, evin karanlık içini, tavanı, ay ışığının perdeye vuran sisli gölgesini izlemeye koyuldu. Biraz daha küçük olduğu yaşlarda, bu gölgeleri canavarlara benzettiği çağlarda yani, aya nasıl kızardı, gecenin bir yarısı, ay, senin gökyüzünde ne işin var, söyle bakalım, derdi. Hesap ver, senin, karanlığı aydınlatmaktan başka bir işin yok mudur?

Öyle korkmuştu ki, kalbinin atımından yatağı zangırdıyordu. Ama sonra ne olduğunu anlamadı, düşünceleri bulanıklaştı, göz-kapaklarını taşıyamaz oldu. Sonra da başı yavaşça yastığının bir yanına düştü.

41.

Rüyasında, rüya mıydı bu, yoksa salt anımsama mı? Rüyasında yine o korkunç yağmurlu günü gördü. Ama atı görmedi, doru at, öldüğü zaman, yani Halil onu başından vurup da yok ettiği zaman. Yok ettiği zaman. Doru at sanki kavram olarak da yitip gitmişti, öyle ki, yani rüyalara bile girmeyecek kadar. Neyse, ama kendisi atın üstündeki boşluktaydı işte ve havada süzülüyor. Süzüldükten sonra da Halil'in kucağına düşüyordu. Daha doğrusu Halil onu havada yakalıyordu ve yağmur geçirmez iğne ağaçlarının arasından geçerek. Yukarıdaki barakasına götürüyordu. Bunu o gün fark etmemişti elbette. Yani o sırada kendinde değildi ve gözünü açtığında çoktan Halil'in yatağına uzanmıştı. Ama işte böyle. İşte böyle. Zihnimiz en sadık yoldaşımızdır ve yeri geldiğinde bize tüm eksik parçalarımızı bulup verir. Ama bunun da zamanı var.

Böylece, işte rüyasında yani, ormanın içinde bir bakıma uçmuş oluyordu. Alnına yapraklar değerek. Alnının üstünden damlalar düşüp geçerek ve damlalar boynundan çenesinden süzülerek. Gölgeler gözünün önünde, gözkapaklarının üstünde yer değiştiriyordu. Gerçi yağmur havası ormanın içini öyle karartmıştı ki, gölge var mıydı bakalım? Işık olmayan yerde gölge de olmaz. Işık gölgenin anasıdır. Fakat elbette o gün her şey bir mucize gibi geliyordu ona. Allah, varsa eğer, o günlerde onun olmadığını söyleyenler çoktu. Ama diyelim var, o zaman o gün Ece'ye sağlam bir oyun oynamıştı ve bir düş, şu insanlığımızın ve de kadın milletinin öteden beri, hem de ta Zeus'un hükümdarlığı zamanından beri kurup durduğu bir düş, bir hikmet ve en önemlisi bir ayrıcalık olarak Ece'nin başına gelmiş bulunuyordu. Gel bakalım, sen artık beyaz atlı prensini beklemeyeceksin ve seni ona ben götüreceğim. Neden dersen, bugün canım öyle istedi de onun için. Bu yüzden sana hesap verecek değilim.

Gökyüzü inip inip çıkıyor, koyu kül rengi bulutlar yaklaşıp uzaklaşıyordu. Ece rüyasında yüzünü Halil'e döndü, o günlerde bile, o gün bile daha doğrusu, o gün bile bir türlü gözünü açıp da.

Doğrudan gözlerine bakıp da göremediği yüzü gördü. Çocuğun, koyu kırmızı ve bir nevi olgun elmalar gibi kırmızı ve dolgun dudakları vardı. Ayrıca sakalları öyle koyu lacivert ve kararlı uzamıştı ki, bu ne anlama geliyordu? Bunu gerçekten bilmiyordu Ece; bir sakalın kararlı uzaması ne demektir? Belli bir güzellikle. Belli bir güzellikle. Bir keresinde, buna benzer bir sakalı okulda, ders kitabında göstermişti öğretmeni. Leonardo da Vinci, kendisinin kara kalem portresini çizmişti, burada sakalının her bir teli üzerinde, bu tellerin izleyeceği yol üzerinde öyle ince çalışmıştı ki, bu idealdir, demişti öğretmeni, yani idealize edilmiştir, yaşamda bu denli kararlı ve ölçülü çizgi bulunamaz. Ama sanat yaşamın formlarından yararlandığına göre, kusursuz formun örneği de yaşamda bulunabilir. Bunu yalnızca gidip bulmak gerekir. Aynı biçimde, bir keresinde küçük dayısıyla uçurtma yapacaklardı, yaşı küçüktü o zamanlar ama anımsıyordu. Bunun için Ç. Gölü'ne gitmiş ve saz aramışlardı. Göl de, sazlık da o yaşında Ece'ye öyle büyük görünmüştü ki, artık herhalde dünyanın daha uzak ve daha büyük bir yeri bulunamaz. Evet, dünyanın sonu demek böyle bir yermiş, diye düşünmüş. İşte orada kusursuz sazı aramışlardı. Neden dersen, iyi bir uçurtma için kusursuz saz gereklidir de onun için. Ama burada da, yani belli bir kusursuzluk, demek belli nedenler için geçerli olabiliyor. Yani kusursuz saz, iyi bir uçurtma yaratmaktan başka bir işe yaramıyor olabilir. Bu durumda ona şu nedenle kusursuz diyebiliyoruz. Evet. Zeus kusursuz kısa sakallarını kesiyor ve yeryüzünün çimleri oluşuyor. Ancak belli uzunluktaki bu kısa çimler daha sonra yeryüzünün başka söz dinlemez otlarıyla yarışmak zorunda kalıyor.

Sonra Halil lacivert sakallarıyla yaklaşıyor ve kucağında onunla birlikte uçmakta olan Ece'nin kızarmış yanaklarını öpüyor. Öpünce de, rüyalardaki küçük bir öpüş, büyük bir sarsıntı demektir. İnsan bu denli duygusal ve sarsıcı düşsel noktalara dayanamaz.

Sabaha karşı, korkunç bir kâbus görmüş gibi ter içinde uyandı. Ece. Uyanınca da, bir bakıma, geçen yaz karşısına çıkan masalsı ve gerçekten peri hikâyelerine uygun fırsatı nasıl da korkaklık ederek teptiğini düşündü. Bu korkaklık. Bu korkaklık. Gözyaşları içindeydi. Bir zaman tavanı izledi. Yine ay ışığı vardı dışarıda ya, bu kere iyice kararmıştı. İri köstek bulutlardan biri gelip önünü kapatmış olmalıydı. Ne olacaktı? Birazdan yukarılara doğru bir rüzgâr esecek. Bu rüzgâr ayın önündeki kara bulutları alıp götüre-

cekti. Ama ne olacaktı sonra? Yine sabah olacak, sonra yine akşam olacak. Sonra yine gece, gözünü kaldırıp bakınca, gecenin büyük, beyefendi avizesi yerli yerinde olmakla dünyaya gülümseyecekti. Sonra mevsimine göre yeniden bir kara bulut gelecek. Ve bu böyle devam edip gidecekti.

Sol yanına döndü, dönünce sırtını pencereye vermiş oldu. Odanın kapısına doğru, elini yüzünün altına aldı, karanlığın içinde, gözünden yaşlar süzülerek beklemeye koyuldu.

42.

Derken dışarıda müthiş bir uğultu başladı. Bütün o virane sever baykuşlar, gözle görünemez puhu kuşları, nerede olduklarını anlamak için büyüteçle dolaşmak gereken çıvgınlar, çakallar ve yaşlı kargalar gibi ciyaklayan tilkiler. Bunlar hep birlikte, gün ışığının ilk ipiltilerini gördükleri için bağırışmaya başlayınca. Aynı zamanda aşağıdaki eski camiden de hocanın sesi duyuldu. Daha yatılmaz. Daha yatılmaz, diye düşündü Ece. Yorgun argın, gece boyunca dayak yemiş de sırtı tutmaz olmuş gibi yatağından kalktı oturdu. Soğumuştu ev. Bir de, yağmurun suyu içeriye damlamış gibiydi. Suyu değil de, bir nemi, buharı vardı yağmurun, tavanda, evin duvarlarında balonlanır, sonra dağılıp içeride sis gibi yapış yapış dolanmaya başlardı. İşte bu sis de vardı evin içinde. Ama bir şey olmuş da ruhu açılmış, daha doğrusu ruhu kendi kendine bir karara varmış gibi rahatlayarak içine bir hafiflik yayılmıştı. Uykusu açıldı hemen, ayağa kalkınca sırtındaki ağrıyla kolundaki sızı da geçti gitti. Kalkıp başını yarım bağladı, üstünü giyindi, sobanın yanına varınca babasının neredeyse daha gün ışımadan çıkıp gittiğini anladı. Bu öyle hoşuna gitti ki. Bir yandan da, gitmeseydi de benim nasıl rahatladığımı bir görseydi, diye geçirdi içinden. İnsan kimi günler nereden geldiğini bilmediği bir cesaretle dolar. Bu cesaretle ne yapacağını bilemez belki ama varsın olsun.

Gidip annesine baktı. Kadın uyuyordu hâlâ. Yüzünde bir endişeyle. Boynunda soluk almasını zorlaştıran bir kasılmayla uyuyordu. Kapısını kapattı, salona geçti, sobaya ev ısıtmaya yetecek kadar odun attı, çaydanlığı doldurup sobanın üstüne koydu. Böylece, sanki onun sobayı yakması bekleniyor, dışarısı aydınlandı iyice, o da gidip perdeyi araladı, içeriye gümüş rengi, düştüğü yerde parıldayan bir ışık doldu. Ama tam o sırada uzakta, yolun öbür tarafında Aynur'u görür gibi oldu. Birden öyle sevindi ki onu görünce, pencereyi açıp çağırdı onu. Yol, bahçe, bu mevsimde ağaçların yaprakları delirip delirip döküldüğü için birbirinin içine geçerdi. Öyle ki, çoğu zaman evi görmek bile zorlaşırdı. Ama Aynur için

fark eder miydi bakalım? Kız, Ece'nin fısıltısını duyunca gözleri parlayarak döndü, dönünce de Kadir Ağa'nın evde olmadığını anladı hemen. Pencerenin önüne geldi. Mavi yeşil basmadan çok güzel bir elbise giymişti de ayaklı reyhan gibi görünüyordu. Öyle ki, pencereye yaklaşınca bu reyhanın kokusu da geldi. –Kız, evin yanmasın, dedi Aynur, ne bekliyorsun ki orada, güneş de çıkmış almış yürümüş, dışarı çıksana biraz, un gibi elenip dökülecekseın valla. Ece güldü. –Abla babam yok ya, sen yine de gel biraz çay may içelim, annemi de kaldıralım içelim. Hem de sonra benim sana söyleyeceklerim var.

Bunu duyunca Aynur meraklandı, pencerenin önünden ayrıldı, sonra dolanıp içeriye girdi. Girince de Emine'yi gördü; kadın kalkıp kapıya gelmişti, sanki açacak. Ama Aynur'u görünce sevindi o da. –Ya, işte böyle Aynur, Aynur, hoş geldin, dedi. Sana da bir şey olmuş ama bana kimse bir türlü anlatmadı ki. Anlatmadı kimse. –Bana ne olacakmış kız, diye sinirlendi Aynur. Sana onu kim dediyse kendine baksın önce. Hemen aynanın önüne geçsin de kendine baksın. Ağzındaki iri sakızı sağa sola çeviriyor ama bir türlü çıkarmıyordu. Durup uzaktan gülümseyerek Ece'ye baktı. O da ona baktı bir zaman. –Diktin mi, dedi sonra. Sonra da, yanıtı beklemedi, sobanın başına gidip çayın hazır olup olmadığına baktı. –Diktim de, Allah sonumuzu hayretsin, dedi Ece. Aynur bir daha baktı ona. Dünden beri sanırsın iyice zayıflamış, kollarıyla yüzü de incelmiş gibiydi. –Ne olacakmış, dedi, orada durur işte, unuttuğun bir şey olursa çıkarır yeniden okursun, fena mı?

Emine, kafası karışmış gibi bakıyordu onlara ama gülümsüyordu da bir yandan. –Ben kızıma cevşen veririm, dedi, yasin de olur yanında gezdirir, isterse, dedi. Sonra ansızın aklına gelmiş gibi önce masaya baktı, sonra döndü, tereğe uzandı, akşamdan beze sardığı yufkaları çıkardı, ayva kaynatmış bir kavanozun içine koymuştu zamanında. Hazine. Hazine. Bozulmasın diye arada karıştırır, sonra yeniden ısıtarak az az yerdi. Ayvayı çıkardı, biraz dut pekmeziyle çeçil peyniri açtı, yufkaların yanına koydu. –Oturun siz, dedi, ben size anlatırım zamanı gelince. –Ne anlatırsın, dedi Aynur. –Ben, ben, Adem babamızın bu dünyaya geldiği zaman, yani geldiği ilk gün neler yaptığını anlatırım mesela, dedi, buraya gelince Havva anamızın izini kaybettiği için. –Havva'nın izini mi kaybetmiş, dedi Aynur. –Evet, dedi Emine, hüzünlenir gibi oldu. Ama sonra bulmuş,

bulmuş. Bulmasa biz nasıl türeyecektik. Aynur acıyla gülümsedi, Emine'nin omzunu tuttu okşadı, göz kırptı.

Sonra çayları bardaklara koydular, yufkadan parçalar koparıp koparıp yediler. Bardaklardan birinin üzerinden bir parça buhar yükseldi, buhar havada küçük bir domuz biçimi aldı dağıldı. Ece'nin içinden bir neşe dalgası geçti yine, gözü ıslanmış gibi açıldı parladı. Sonra annesine baktı. O sırada kadın bir şey unutmuş gibi kalktı yine, içeriki odaya geçti. Geçince Ece fısıldadı. –Ben kaçacağım, dedi. Aynur dondu kaldı, bardağını masaya bıraktı, bak sen, diye baktı kıza. O sırada Emine geri geldi, koyu kahverengi, kırçıllı bir hırka almıştı üzerine.

43.

Hikâye

O büyük, gösterişli ve yaşlı Adem babamızı İblis'in eliyle cennetten kovdular ki hiç hak etmemişti. Hem de hiç. İnsan insan soyunun kutlu babası olur da cennetten kovulur mu? Ama elbette her şey büyük kitapta yazılıdır ve bu yazının da sonu hayırla biter. Yine de Allah onu dünyaya kutlu bir günde gönderdi. Fakat bu ikisi, yani Adem'le Havva, dünyaya gönderildikleri zaman gökyüzü yarılıp çatlayacak kadar tazeydi ve gökyüzünün de ne yapacağı belli olmazdı. Sabaha karşıydı, birkaç gündür yağmur yağıyordu. Böyle, gökyüzünün ortasında sabah laciverdi vardı. Sabah laciverdinin içinde de sarı çizgiler ipildemekle bunlar bir bakıma yağmur rengidir, insanın gözüne tat verirler. Adem'le Havva el eleydiler. Uçuyorlardı. Görünmez kutlu ve kıvrık bir halının üstündeydiler sanki ama keyifleri yerindeydi yani. Bozulmamışlardı. Neden dersen, insanın özü işte buradan gelir. İnsan önce, yani yaratıldığı zaman tam kırk yıl yerde bir taş gibi yatıp uzanmış, uzanınca da tam kırk yıl canı sıkılmıştır. Bu sırada, elbette, aman bu kadar yatıp kalmak olmaz, bundan sonra ben çok gezip göreceğim, hem de seyahat edeceğim, başımı belaya sokacağım ki varsın olsun, yeter ki canım sıkılmasın, demiştir. İşte bu nedenle, insanoğlu yerinde duramaz, çekişmeye, kavga dövüşe, gezip görmeye meraklıdır. İnsanoğlunun, yeter ki başından bir macera geçsin. Hikâye geçsin. Geçmese bile, yeter ki insanoğlu birinden bir hikâye dinlesin. Onun için bundan daha iyi bir şey bulunamaz.

Neyse. Sonra gökyüzü birden yarılır gibi oldu, yukarıda korkunç bir fırtına çıktı, şimşekler çakıp inleyince annemizle babamız el ele tutuşamaz oldular. Fırtına birini bir yana, öbürünü de öbür yana attı, ayrı düştüler. Adem babamız, ertesi sabah gözlerini açtığı zaman. Böyle, humusla kabarmış bir toprağın içinde bulunuyordu. Yeryüzü, o düşüp de yaralanmasın diye yumuşamış, yukarıdaki ağaçlar, uç yapraklarıyla onu gökyüzünden adeta teslim alıp pamuksu toprağın içine yatırmışlardı. Kalktı,

yüzündeki tatlı toprağı, küçük solucanlarla yaprak döküntülerini ve çalı çırpıyı üstünden atıp silkeledi, sonra da, Havva'yı aramak üzere yola çıktı. Böyledir, böyledir. Erkekler kadınları ararlar. Kadınlar da erkekleri. Hikâye böyle başladığı için.

44.

Ama çok sürmedi. Çok sürmedi. Hava yeniden karardı, daha öğlen olmamıştı oysa. Yukarıdan yeni bir böğürtü geldi, gökyüzü ile yeryüzü yer değiştirdi sanki bu sesle birlikte. Yağmur yukarıda bir yerde durmuş bekliyordu. Yaprakların koyu gölgeleri ormanın içini karartmıştı ki, bununla birlikte, yani bu zamansız kararmayla birlikte hayvanların çığlıkları da alıp yürümüştü. Uğursuz hayvanların, yani acıması olmayan, eski domuzlar gibi, hareket eden birer kaya sayılabilecek yabanıl, söz dinlemez yırtıcılarla kuşların, bir bakıma. Şaşırdıkları olmuştu. Çalıların arasından, ormanı bölerek birden yükselen kayalıkların tepesinden uğultular geldi, gelince ağaçların topluca bir yana doğru eğilip eğilip kalktıkları görüldü. Yaprakları bir titreme aldı. Aldıktan sonra da, ormanın tam ortasına iri bir damla düştü.

Jilet çok görmüştü böyle apansız devrilen havaları. Onun için ne? Çocuk oyuncağı. Bana kalsa, diye düşünürdü böyle zamanlarda. Bana kalsa benim için bir eğlence. Ah ona denk gelecekti ki. Anlattıkları zaman, hani bir yerden gelip de işte hava bize böyle böyle yaptı, neredeyse bizi çekip içine alıyordu da canımızı zor kurtardık, dedikleri zaman. Sizinki de iş mi, diye kızardı. Ulan, ulan başınıza talih kuşu konmuş da haberiniz yok. Sizinki de iş mi?

Gök gürledikten sonra bir de yağmur başlayınca keyfi yerine geldi. Güldü, olduğu yerde biraz durup ormanın karanlık içini izledi. Sonra aklına geldi; oğlanı bulmazsam Kadir Ağa bu kere beni öldürür ki hem de ölüden de beter yapar, dedi. Sadece o da değil, Bekir Komutan da alır karşısına, gel bakalım Jilet Efendi, dedikten sonra. Ondan sonra ver Allah ver. Devletin sopası da ağanınkine benzemez. Devletin sopası dedin mi orada duracaksın. Onunki usta bir sopa, hep de sopaların hası. Bunlar aklına gelince, yüzü asıldı. Dönüp geldiği yöne baktı. Çocuğu bulacağım, çocuğu eninde sonunda bulacağım, o yaralı haliyle bir yere gitmiş olamaz ya, burası A. Ormanları'ysa ben de buranın bir beyiyim. Köyde neysem ne, ama şuradan girdikten sonrası benden sorulur. O yüzden de akan

sudan, uçan kuştan... Kuş aklından çıkmıyordu ama. Çıkmayınca da, yani o yanardöner, böyle açışan renkler gibi kuş, o zaman yüzüne bir iyilik, bir keyif yayılıyordu da, bir şeyleri özleyen çocuklar gibi oluyordu. Ne yapayım şimdi ben, ne yapayım, diye geçirdi içinden. Dönüp artık epey arkasında kalmış köprüye, köprünün altından çağıltısı hâlâ duyulan suya baktı. Bulurum, dedi, oğlan dediğin şurdan şurası, hem de benim elimden kaçabilecek değil.

Yağmur başladığı ve orman birden karardığı için, kuşun uçmayacağını, mutlaka ama mutlaka bir yere girmekle pısıp bekleyeceğini biliyordu. Neden dersen, bu kara yağmurun suyu o cılız kuşun kanatlarına ağır gelir de onun için. Hem de bu karanlık öyle kuşların canını sıkar. Sıktıktan sonra da onun artık burada uçası gelmez. Gözünün önüne geliyordu. Kuş bir sarı bir kırmızı hal almakla kendinden büyük bir yaprağın altına giriyor. Cırnağını ağacın özsuyuna daldırarak zamanın geçip gitmesini bekliyordu. Sabrın içinde korku da vardı. Evet, akıllılar sabırlı olur. Ama korkaklar da sabırlı olur, hatta belki onlar akıllılardan bir adım öndedirler. Jilet'in öğrenemediği bir tek bu işte; sabretmek. Akılsız olduğu için. Ama korkak değil. Korkak değil. Ulan, derdi içinden bazen, ulan ne olurdu da az korkak olsaydın, değil mi? Korkaklık da kimine meziyet değil midir? Yok, korkak değildi Jilet ama akılsız olduğu için de sabretmeyi hiçbir zaman öğrenememiş, bu nedenle de. Dünyanın dayağını yemişti. Ama onun içinde başka bir şey vardı. Bir ateş etme illeti vardı.

Kuşun ışıltısını aramaya karar verdi. Bu kuş, bu yağmur ve karanlık başlayınca kendinden büyük bir yaprağın arasına girdi. Belki bir fındık ocağı ya da bir kestane püskülü gördü. Fındık ocağı tehlikelidir de, kestane püskülünü kuşlar sever, belki öyle bir yere girdi. Neden? Çünkü ışık saçan bir kuştu bu. Dönüşlü lambalar gibi ışığı değişerek uçuyordu. O zaman, bir yerde, bir kanadının ucu görünse yeterdi işte. Işık gözümü aldığı zaman ben de pısıp sessizce yanına yaklaşacağım. Işığa gideceğim yani. Işığa. Ondan sonra da onu alıp yanımda götüreceğim. Canlı, hem de sevimli fenerim olacak benim o. Başımın üstünde uçacak. Böylece de benim yürüdüğüm yeri ışıtarak... Sonra yeniden arkasına baktı. Sonra da kuşun peşine düştü yine.

Ama bu sırada yağmur aldı yürüdü, birden öyle kararlı, aksi yağmaya başlamıştı ki, bu ayakla yağmaya başladığı zaman artık

sonu gelmezdi. Artık durmazdı. Hele ormanın içinde günlerce gümbür gümbür sonu gelmez katarlar gibi tıkırdayarak yağardı. İri yapraklı ağaçları gözleyerek aşağıya inmeye karar verdi. Böylece en azından ormanın o bölümünü göz eriminde tutacak, yukarıdan baktıkta kuşun ışıltısını gözden kaçırmayacaktı. Ama hiç, silahıyla hiç işi yoktu artık.

45.

Aşağıya inmeye başladı. Kaygan ot öbekleri, etli iri yaprakları ve dikenleriyle çalılar yağmurla öyle tehlikeli bir hal almıştı ki, insanı, insanı bir kere kapıldıktan sonra iyice ovaya sürükler, aşağıdaki uçurumlara dek perişan ederdi. Gerçekten bir noktadan sonra delirmiş gibi alçalırdı A. Ormanları. O zamanlar, SUS BARBATUS'un hayatta olduğu çağşak bahar günlerinde yani, aşağısı bir çağrı gibi kulağında çınlardı insanın. Uğultusuyla birlikte kokusu da gelirdi, uçurumun üstünde, birden yamaçlanan küflü yosunlu kayalıkların bağrında. Ç.'nin hiçbir yanında görünmeyen otlar yeşermiş olurdu. Canlı otlar. Canlı otlar. Bazen, çatlakların içinde yuvalanmış yılanların bu otlarla dalaştıkları olurdu da. O zaman uçuruma aşağıdan bakıldıkta, işte bu otların dikenli dallarının üstünde yılan salkımları görünürdü. Sonra bu leş kokusuna sinekler çokuşarak, koyu mor, bok moru bu sinekler ağır telekleriyle öyle tatsız bir ses çıkarırlardı ki, ses değil. Ses değil. Bir tür tehdit gibi insanın bu ses canını sıkardı. Yazın, toprağın ve kayalıkların arasındaki çatlakların yumuşadığı mevsimde buradaki çığırtı da ayyuka çıkmış olurdu. Bu nedenle, bu cehennem çukuruna insan düşmek ister mi? Yağmur, buradaki iniş başladığı zaman insanoğlu için en bela şey olurdu böylece. Dünya üzerinde yağmur kadar hem bela hem de yarayışlı şey yoktur.

İnmeye başladığı sırada, az aşağıda, kısa kestane ağaçlarından birinde, dalların arasında mavi bir ışıltı görür gibi oldu. Jilet. Jilet. Ama su içinde kalmıştı artık. Kepinin üstünden su boşalıyor, kulaklarının içinde yağmur suyu çavlanıyordu. Ben seni bir buldum, dur bakalım, dedi su yutarak. Ulan ben, ben seni bulmaz mıyım? Bulup da senin renklerini saymaz mıyım? Yaklaştı, kuş, gerçekten de ağacın üstünde, kestane topaklarından birinin altına girmiş saklanmıştı ya, yağmur da yemiyordu böylece. Ama öyle bir yerdeydi ki, çevresini durma kestane dikenleri sarmıştı ve. Bu dikenler de aşağıdan bakıldıkta kirpi yuvası gibi görünüyordu. Top top yapraklar sarmıştı çevresini. Jilet buraya nasıl yanaşacağını bilemedi.

Eğim öyle dikleşmiş, ağaç öyle yaramaz bir yokuşa tutunmuştu ki, birden öfkeye kapıldı, yağmurun altında durup bağırmak, ormana da, kestane ağacına da, ağacın durduğu yere de sövüp saymak istedi. Sonra kendini tutamadı, tüfeğini çekip aldı sırtından. Ama birden güldü, başını iki yana salladı, yeniden astı tüfeği. Seni de vuracak değiliz ya, dedi fısıltıyla. Dur bakalım, bir yolunu bulacağız. Gözünü mavi ışıktan alamıyordu. Bir telek. Bir telek. O kadar küçük, bir parçacık görünüyordu ki, bu kıpırtısız mavi telek bir kuş mudur yoksa bozarmış kestanenin küflü ışığı mıdır, nereden bilsin? Ama Jilet bilir. Ormandaki en küçük bir tuhaflığı ossaat bilmese olmaz. Allah da onu öyle yaratmış. Uzun zaman, yağmurun altında kuşun incecik, pısmış kanadını izledi, yağmur gözünün üstünde şelaleleniyor, su boynundan akıp akıp göğsüne doluyordu.

Bir ara bir şimşek koptu, yukarıdan, kararmış gökyüzünden aşağıya güvez bir kendir hışımla indi. İnince de yer sallanır gibi oldu ya, Jilet birden titredi ve. Tutunamadı, dengesini kaybetti, bulunduğu yerden aşağıya doğru yuvarlanmaya başladı. Öyle katı koygun bir yeryüzünde, yağmurla ıslandıktan sonra iyice kayganlaşmış ormanın içinde ne yana doğru düşüp sürüklendiğini bilmemek kadar neden korkabilir insan bakalım? Ama o kadar çabuk, o kadar hızlı olup bitti ki, işte şimdi öldüm, bittim, buraya kadarmış, diyecek zamanı bile olmadı. Uçurumun kenarındaki kayalıklardan birine çarptı, çarptıktan sonra da bilincini kaybetti.

Yağmur gürültüyle yağmaya devam ediyordu. Jilet'in yattığı yerde ağaç yoktu, su köpüklenerek çevresinden dolanıyor, sonra da uçurumdan aşağıya iniyordu. Ama yaslandığı kunt kayalık vardı işte. Alnının bir yanından, önceki gece Kadir Ağa'nın sigara söndürdüğü yerden ince bir kan sızdı. Ama bu kan yağmura karışıp gitti hemen.

Kuş, saklandığı kestane yuvasının içinden çıktı, çıkınca önce renk değiştirdi, boz, kül rengi bir şey oldu, hani neredeyse havanın rengini aldı, bir bulut parçası, bulut parçası gibi oldu. Olunca da ormanın içinde sanki görünmez. Ama ötmedi yine. Kalkıp çevresine bakındı, yağmuru silkti üstünden, titredi, sonra yine ağır, üstüne üstüne gelen suyun içinde durdu, dalın ucuna kadar yürüdü. Sonra, nereden aklına estiyse, gagasının ucuna yakın kestanelerden birinin. Ama kestane miydi bunlar bakalım? Bir tohum, topak topak olmuş bir yaprak öbeği ama yanındaydı işte. Koyu yeşil durmuş

onun yanında yağmurla kıpırdıyordu. Dönüp ona dokundu ama olmadı, meyve olanağı her zaman işimize yaramaz. Hayvan bunu bilir. Bazı meyveleri, daha olanak halindeyken yiyebiliriz. Ama bunu değil. Bunu değil. Başını çevirdi, sonra birden havalandı, yağmurun dayağını yiye yiye kanatlandı, gidip Jilet'in başına kondu. Adamın, o kadar yuvarlanmıştı ama. Kepi henüz düşmemişti başından.

46.

Bir zaman, işte bu gök rengi kuş, Jilet'in başında durdu ama ne yapacağını bilemedi. Düşman bellemişti onu ya, bir bakıma öyleydi. Neden peşine düştüğünü de bilmiyordu. Bu adam beni ele geçirecek de ne yapacak, bunu da bilmiyordu. Fakat bir kuş bilgiyi ne yapsın. Olur mu? Bilgisizlik başka konu, ama ne yana döneceğimiz bile bilgiye bağlıdır. Yine de bazı davranışları hiç mi hiç açıklayamayız. Bu kuş, yani DİLBER. DİLBER. O sabah Jilet'in karnına neden konduğunu da bilmiyordu ama çok soğuktu hava. Yine seller akmış, gökyüzünün içinde amansız bir delik açılmıştı. Hem de gökyüzü çoğun uyanıp uyanıp bağıran bir şeydir, öfkelendiği zaman da karşısında durulamaz. DİLBER'in davranışına içinin çok derinlerinden gelen bir korku yön verir. Ama boş bir korku değildir bu; zamanla biçim almış ve kusursuz hale gelmiştir. Kusursuz korku olmaz dememek lazım. Neden dersen, bunun da arkasında bilgi var.

Jiletin hareket etmeyeceğini biliyordu ama sıkıldı yine de. Öldü bu, dedi, bu öldüğü için de artık hareket edemez. Hareketsiz insanın da taştan farkı yoktur. Canı sıkıldı. Bir zaman, Jilet'in şakağından akan pembe kanı yakalamaya çalıştı ama yağmurda bu ince pembe zar ipliği öyle hızlı akıp akıp gidiyordu ki, belirip belirip kayboluyor, ele geçirilebilecek gibi görünmüyordu. Küsmüş gibi, ölünün yüzüne baktı, gözlerini belki açar mı, diye bekledi. Hoş, açsa ne olacak, bu durumda ne yapacağını yalnızca içindeki büyük korku bilebilirdi. Adam gözünü açmadı ama hareket etti, kayanın oyuğuna biraz daha yerleşti daha doğrusu. Bir anlamda, biraz daha düştü. Düşünce kuş da kepin üstünden kalktı havalandı, yağmurla öyle perişan olmuştu ki, eskisi gibi bir çırpıda gözden nasıl kaybolsun? Kanatlarını açtı, sık yaprakların altına ilerledi, sonra da dallardan birine kondu. Konunca da silkelendi iyice. O zaman, üstünden bütün o renkler uçuştu sanki, kırmızının, yeşilin, morun ışıkları görünüp görünüp yitti. İyice renk renk silkelenip durulunca beyaza büründü, ak bir yumak kuş oldu, bir avuç kadar kaldı, tüyleri kabardı kalktı.

Gagasının iki yanında iki ince çizgi vardı DİLBER'in, bu çizgiler nedeniyle gülümsüyormuş gibi görünürdü. Oysa bilindiği gibi hayvan iyi ya da kötü, iyimser ya da kötümser değildir. Görünüşleriyle ya da yüzlerinin aldığı anlamla onların ne düşündüklerini ya da ne hissettiklerini bilemeyiz. Zaten bilip de ne olacak? Ağaçlarla hayvanların dilini ve niyetlerini çözmekle meşhur Meramî, bana sorduğunuz şeyleri bilemem, derdi, ben bu kadar meşgul olup öğrendikten sonra ancak bana yetecek kadar öğrendiğimi söyleyebilirim, onu da ifade edecek dili Allah bana vermemiş, ne yapayım? Ama şu kadar bir şey söyleyebilirim ki, anlaşılmazlık bakımından hayvanlar ve ağaçlar, insan kadar karmaşık değildir.

Böylece hafifledikten sonra kuş yeniden, işte o konup silkelendiği daldan kalktı, yine gülümsek, biraz dinlenip uyuklayacağı bir yer aramak istedi, yukarıda, kayalıkların azaldığı, kendi içinde çukurlanan bir yer vardı, daha önceden bildiği bu yeri gözüne kestirdi ki, bu çukurlanmadan dolayı yürüyenler için burası pek tehlikeli bir yerdi. Yukarıdan, iri yapraklı, yazın gövdesinden süt damlatan köhne kauçuk ağaçlarından birinin yukarıdaki yapraklarının arasından girdi. Burada yine daha önce gördüğü, püsküllü ağlarla kapanmış bir yuva vardı. Yuvaya girdi, bundan sonra, uyanıp çıkacağı zamana kadar gözlerden ırak. Gülümseyen lacivert boncuklu gözlerini kapatarak uyumaya başladı.

47.

Yağmur kararlı, iri koyu damlalarla yağmaya devam ediyordu. Bu kere hiç durmayacak, durup da kimseye izin vermeyecek gibiydi. Çalıları dibinden söküyor, suyu çektikçe ağırlaşan ağaçların dallarını kırıyordu. Toprak devinip yerinden kalkıyor, kesekler eğimden aşağıya dağılarak, parçalanarak, köklenerek yuvarlanıyordu. Bununla birlikte, işte bu yağmur, gökyüzünü de çileden çıkarmış gibiydi. Gökyüzünün üstünden koyu bir karaltı geçti, sonra bu karaltı sürüklendi, yukarıdaki A. Dağları'nın tepesine doğru çekip gitti. Gittikten sonra da oradan tüm Ç. Köylerine doğru korkunç bir gümbürtü koptu geldi. Ağaçların yaprakları titredi.

Sarsıntıyı, gümbürtüyü duyunca Jilet gözünü açtı. Hiç. Hiç düşmemiş, düşüp de yuvarlanarak ağzı burnu yırtılmamış, yırtıldıktan sonra da yuvarlanıp topaklanarak uçuruma düşmekten ancak bir kaya parçası sayesinde kurtulmamış gibiydi. Ulan şuna bak, dedi uyanır uyanmaz. Ulan şu dünyanın haline bak, bu kadar da olur mu? Kalktı, sırılsıklam olmuş, gölün içine, hem de tam dibine kadar inmiş de bir daha çıkamamış gibiydi. Ağır, ağır bir yük gibi olmuştu da, insan ancak kendinin yüküdür. Aklı başına gelmiş gibiydi. Vurduğu çocuk geldi aklına. Kaşlarını çattı. Benimki de bir nevi çocukluk. Neden, çünkü ben akıllanmam da onun için. Benim akıllanmam olanaksız. Şundan ki, bir kere o güzel Allah da beni böyle yaratmış. İşte bundan. O renkli kuş aklından tümüyle uçup gitmiş gibiydi. Durmadı, toparlanıp ormana girdi hemen, girdikten sonra da doğrudan kayalıklardan yana yürüdü. Öteden bildiği küçük, kuru bir mağara vardı, onu buldu, içine girdi. Girince de öyle bir üşüdü ki, tüfeğini çıkardı, hemen mağaranın önündeki ağaçların dallarını can havliyle kırdı getirdi. Ateşi yaktı, içerisi ısınınca üstündekileri çıkardı, kurusunlar diye kenara bıraktı, öyle donla oturdu ateşinin başında. Sonra aklına geldi birden, ıslak paltosunun cebini açtı, sigara paketini çıkardı, önce kuruttu sigarayı, sonra yakıp üfledi. Üfleyince de gözleri ateşe daldı gitti.

Aklımı başıma toplayacağım, dedi, Kadir Ağa beni dövünce herhalde aklımı kaybettim ben. Ne yapayım, o da beni o kadar dövmeseydi. İnsafsız. İnsafsız o Kadir Ağa. Ah ah, onda o kuş kadar insaf olsa, onda bir gıdım merhamet olsa böyle olur muydu bu işler? O Atalay'a da yazık etmedi mi? Ulan Atalay, boş Atalay, senin yüzünden hep, senin yüzünden. Ama yine de benim aklımı başıma toplamam lazım, bir kuş. Bir kuş. Düşündükçe iyice ağırına gidiyordu. Bir insan hem Jilet olsun, hem mahareti yedi düvele destan hem de attığı turnayı gözünden vursun getirsin. O da devletin en kıymetli bir görevi dururken kalksın bir kuşun peşinden gitsin. Hem de ne idiği belirsiz bir kuşun. Ne idiği. Sen nereden bileceksin o nedir? Kimdir?

Küçükken annesinin anlattığı masalları anımsadı birden. Ateşin başında. Sanırsın geçmişe uzanmış da. Eve gitmiş de, ocağın başında oturmuş. İşte annesi de gelmiş, babası da kim bilir yine hangi cehennemde. Bizim babamız mı oldu bakalım? Neyse. İşte ocağın başında oturmuş, onun da ateşi işte böyle çıtır çıtır. Onun da yanan odunlarının içinde öz akıyor. Hem de böyle yapışkan, koyu, bu koyu süt odunun içinden çıkıyor ve. Çıktığı zaman da sanki ateşe bir parmak barut eklemişsin. O zaman yalım bir harlanıyor, bir coşuyor, anlatılır gibi değil. O zaman da annesi sanki koyu sütün harlanmasını beklemiş. Anlattığı masalda garip bir kuş var, bu kuş, kulenin birine hapsedilmiş bir uzun saçlı kızı besliyor. Sonra, efendim, bu kız günün birinde bir yelek örmeye karar veriyor. Ama kuş başka bir kuş. Kızın bu kararını kendiliğinden anlıyor ve. Gidip yelek örsün diye kıza çim salkımları getiriyor. Sonradan anlaşılıyor ki, işin içinde başka bir iş var, kuş büyülü. Kıza yardım ediyor çünkü yelek bitince bu ikisi sevgili olacaklar. Hem de kuş meğer padişahın oğlu.

Şimdi sen nereden bileceksin o nedir? İn midir cin midir, değil mi? İkisi de tehlikeli, sana ne? Sen işine bakacaksın. İşine gelirse. İdama kadar yolu var. Oğlanı bulacaksın. –Bulacağım, diye mırıldandı, sigarasını ateşe üfledi yeniden. Sonra mağaranın girişinden, oturduğu yerden, ateşin arkasından dışarıya baktı yeniden. Yağmur dikine inmeye başlamıştı artık. İri damlalar, mağaranın ağzını mahpus hücreleri gibi kapatıyor. Böylece demir parmaklıklar asla geçit vermeyecek gibi görünüyordu. Allah'tan su girmiyordu içeriye. Getirdiği dallardan biraz daha attı ateşin üstüne.

Sonra başının ağrıdığını hissetti. Ellerini yastık edip uzandı ateşinin başına. O kadar yakınında duruyordu ki alevlerin. Ağacın kararan damarlarını görüyordu. Islak dallar cızırtı çıkarıyordu sürekli. Sanki kaynıyordu. Kaynıyordu. Önce kaynayıp suyunu tüketiyor. Sonra, işte böylece kuruduğu için kararmaya başlıyor, sonra da çatlayıp yarılarak küle dönüşüyordu. Ama kız yeleği örmeyi bitirebiliyor muydu, bunu anımsamıyordu işte. Neden dersen, ördüğü çim durma çürüyordu da ondan. Çürüdükçe dökülüyor. Birbirini tutmaz oluyor. Böylece zavallı o kızın emekleri de boşa gitmiş oluyordu. Ama kuş vazgeçmiyordu elbette. Kuleden aşağıya iniyor, bir tutam yeni çim getiriyor. Zindan penceresinin parmaklıklarından bu çimleri kıza uzattıktan sonra. Dönüp yeniden aşağılara doğru süzülüp gidiyordu.

48.

Dışarıdan, yani mağaranın önünden yağmur fırtınası. Yağmur fırtınası, öfkeli başıboş hayvan sürüleri gibi geçiyordu. Hava kararduktan sonra bu gürültü iyice anlaşılmaz bir hal aldı, kırılan ağaçların, korkmuş hayvanların ezdiği dalların, su birikintilerinin sesi geldi. Sonra oyuklara giren rüzgârın homurtusu duyuldu. Sıkışan rüzgâr kişilik kazanır ve sıkıştığı için de inlemeye başlar. İçinden, rüzgârın içinden yaralı çakal yavruları çıkar böylece. Bunlar da ağlar. Ağlar. Ama karanlığın içinde bu ağlamalar dayanılmaz, yürek burkucu bir sese dönüştüğü için. İnsan olanın kalbi ormanın bu haline dayanamaz.

Sabaha karşı Jilet birden ölmüş bitmiş, soğuktan dudakları yarılmış uyandı. Mağaranın ağzında koyu lacivert ama ışımış, ışımış bir gün duruyordu. Bir zaman nerede olduğunu anlamaya çalıştı, sırtındaki ağrı, kayaya çarptığı zaman oluşan morlukların ağrısı çatırdıyordu sanki. Kırıldı da, ulan benim belim kırıldı da ben mi anlamadım acaba, dedi kendi kendine. Ne yapacağım, ne yapacağım, burada ölüp gidecek miyim? Birden cana gelmiş gibi kalktı fırladı yerinden. Ateş sönmüştü ya, yeniden yakmadan, hem de yakıp iyice ısınmadan buradan çıkıp gitmek olmazdı. Dışarıya çıktı, yeniden, çatırtılar çıkararak yakındaki ağaçlardan dal topladı, neden sonra birden durdu, ateşi yakmadan önce mağaranın hemen önüne işedi uzun uzun. Sonra ateşi yaktı, önceki geceden kalan cılız kuru dalları üst üste yığınca yalım parladı aldı hemen ışık verdi, sıcak yüzüne, göğsüne vursun diye ayakta, ateşin üstüne eğilerek dal yığınını izledi, ince, ince mavi duman halkaları çıktı genzini yaktı. Ama ısındı da. Dallar kuruyunca ateş birden büyüdü çatladı, Jilet kurumuş elbiselerini tuttu ısıttı, sonra giyindi. Giyinince canı birden toparlandı, içinde böyle bir ruh varmış da, ölmek üzere, soğuktan mahvolarak can vermek üzere bir ruh, bu ruh da işte birden gözlerini açarak dirilip kalktı.

Yağmur sanırsın yeni filizlenmiş. Yani daha çok işi var. Çok işi var. Hiç acele etmeden, insanın sinirini bozacak bir kararlılıkla

yağıp duruyordu. Ama aydınlanmıştı içerisi. Alev de vurunca, duvarlar kızarmış kalkmış gibi oldu. Turuncu hem de mor yalımlar duvarları boyadı. Buraya, o altın beşiği aramaya gelmişlerdi bir keresinde. Köyde hep anlatırlardı. Ermeni kadınlardan biri, kaçakaç sırasında, bebeğini buralara emanet etmek için. Daha doğrusu onunla birlikte buralarda saklanmak için ormana beşiğiyle girerek. İşte gelip bu mağarada saklanıyordu. Nasip bunu, o binde bir ağzından cımbızla laf aldıkları Nasip bunu kesinkes söylememiş miydi, hem de kaşlarını, deli misiniz, tabii ki doğru bu rivayet, rivayet de değil, gerçeğin hası, diyerek onaylamıştı. Doğru ya, doğru ya, siz olsanız, hem de yeni doğurdunuz, hem de ağır bir doğum oldu bu, diyelim ki ölümden döndünüz ama ölmediniz. Ama kaçmaya da hiç haliniz yok. Siz gidin, biz ortalık yatıştıktan sonra çıkıp geliriz, ama gelene kadar da şu Jilet'in saklandığı mağarada saklanırız, demez misiniz? İnsan olan bunu söyler. Gerçi, bu hikâye gerçek olsaydı da, kadının elindeki beşiğin altın olduğu var mıydı bakalım? Elin demiri insana altındır anam. Bu böyle.

Isındıktan, sigarasını da içtikten sonra, Jilet yeniden cana gelmiş gibi durup dışarıya baktı, bir yağmurluk lazımdı ya, bir yağmurluk şimdi öyle bir işine yarayacaktı ki, ah. Ne yapacaktı, ıslanıp ıslanıp dönüp kuruyacak da sonra nemden veremden ölüp gidecek miydi burada? Karakola gideceğim, dedi, karakola gittikten sonra korkma. Devletin bir görevi ve de acil bir görevi için şuna şuna ihtiyacım olacak, diyeceğim. Onlardan eski bir bot, bir de yağmurluk alacağım. Hem de emanet, emanet. İşim bitene kadar. Bitince de götürür veririm geri. Ateşi söndürmeye gerek görmedi, dönüp baktı, aleve teşekkür eder gibi gülümsedi, sonra hızla çıktı. Yağmur onu aldı hemen, birden yine öyle ağır ıslak yük bindi ki sırtına, canı sıkıldı. Yukarıya doğru tırmanırken kuşun konduğu ağaca takıldı gözü, durup baktı, mavi ışığı göremeyince, ulan, dedi, ulan bu kere beni tuzağa düşürdün ya neyse. Ona göre, gece başına ne geldiyse işte o adı sanı belirsiz kuş yüzündendi. Hem de o hayvan, o bir parçacık et, kim bilir Allah tarafından onun göğsüne gönderilmişti de, ama bu işin içinde de mutlaka bir iş vardı. Bir tuzak. Tuzak. Tuzak kurulmuştu kendisine. Ulan bana fak işler mi, dedi, ulan ben o kadar kolay oyuna mı gelirim?

Yukarıya çıktıktan sonra, ulu ağaçların altına geçti, tırmandı, soluklanarak, üstünü başını silkeleyerek karakola kadar yürüdü.

Vardığı zaman, karakol öyle sıcak, koridordaki soba öyle gürül gürül yanıyordu ki, yanakları kızardı sıcaktan, bir uyku bastı yine, bir pembelik, sırtı karıncalandı. –Bu arkadaşa biraz yiyecek bir şeyler verin, dedi çavuş, nöbetçi askere, ısınsın, bir de giyecek bir şeyler istiyor. Jilet eğilerek selam verdi, elini göğsüne götürdü. Öyle utanıyor, askerler kendisini, hele yüzünü görmesinler diye öyle eziliyordu ki, bizim de bir namımız var, yok mu, diye geçiriyordu içinden.

Karnını doyurduktan sonra ona bot ve palto, yağmurluk bulmak için biraz beklemesini söylediler. –Sen şu sobanın arkasına geç hele, dedi çavuş, istersen uyu. Jilet geçti, sobanın arkasındaki sandalyeleri yan yana koymuşlardı ya, kıvrıldı, yüzü kızardı yine sıcaktan ama. Uykuya ne zaman daldığını bilemedi.

49.

Yağmur başladığından beri evde hapsolmuşlardı. Hapis. Bunca göğün delinmesi, bunca sel olacak şey miydi? Yine yukarıdan, ormandan bu yana su köyün sokaklarını köpüğe boğarak akıp geliyordu. Ağaç kırıkları, hayvan ölüleri, yapraklar, kök parçaları, aşağıdaki K. Nehri'ne doğru sökün etmişti. Hem de suyun bunca beladan sonra yine berrak akması görülecek şeydi ya. Gülşen çıkıp akıntının önüne ne bulduysa doldurmuştu. Yaptığı keseğin önüne çarptıkça. Ormanın suyu sıçrayarak havada boncuklanıyordu. –Kalkın bakalım, dedi Mustafa Öğretmen. Murat gözünü açtı ama titredi, titredi. Baskın yemiş gibi oldu, ağzının kenarından, ağzında tükürüğü birikmişti ya, dökülüp sarktı. Öyle perişan görünüyordu ki, daha böyle günlerce uyusa toparlanamayacaktı, öyle bir hali vardı. Gece yarısı, onu Orhan'la bir odaya yatırmışlardı. Eve geldikten sonra. Murat Gülşen'den izin istedi, Gülşen de ona kocasının eski tıraş bıçağını, sabunu verdi, çocuk banyoya geçip saatlerce orasını burasını temizledi, tıraş oldu, öyle ki, yeniden doğdu da tanınmayacak hale geldi. Ama sonra uyudu hemen. Onlar da korku içinde, aman asker bunu takip etmiş olmasın diye tedirgin bekleyerek Orhan'la babasını beklediler. O titreyerek uyanınca Orhan da kalktı, güldü. Soğuktu içerisi, dışarıdan yağmurun gümbürtüsü duyuluyordu ama sobanın kokusu da vardı. –Kalkın hadi, diye yineledi Mustafa Öğretmen. Amma uyudunuz yahu.

Kalkıp ağır hareketlerle giyindiler, sonra da, Gülşen'in sabahtan beri besleyip durduğu sobanın yanına geçtiler. Aynur da oradaydı, gülümseyip, ağzının içinde bir şeyler geveleyerek bakıyordu onlara. –Annem nerede, dedi Orhan. –Ablam çıktı ya, gelir şimdi, dedi, değil mi, gelir şimdi, nereye gidecek bu yağmurda? Sobanın üstündeki çay kaynayıp köpürmekten devrilecek gibiydi. Mustafa Öğretmen çocukları içeriye getirdikten sonra döndü, tereğin altına eğildi, bir kavanoz çıkardı. Çıkardıktan sonra da kavanozu, bir gösteriye hazırlanır gibi, masanın üstüne bıraktı. –Bu ne biliyor musunuz, dedi övünür gibi. Murat merakla kavanoza baktı ama bir

şey demedi. Kara, yoğun bir şey vardı kavanozun içinde. –Böğürtlen mi, dedi Orhan. –Hayır, dedi Mustafa, ama hemen pes etmek yok, dediğim gibi, bunun ne olduğunu bileceksiniz, biraz akıl yürütün. Kavanozu açtı, ekşi, tatsız bir koku yayıldı içeriye. –Enişte kaldır şunu, iştahımızı kaçırma şimdi, dedi Aynur. Sizin iştahınız da hemen kaçmasın, biraz da ilginç şeyler deneyin, dedi Mustafa Öğretmen. Geçen yaz, geçen yaz, gidip A. Dağları'na tırmanacağım ben, demişti. Bu koca görkemli dağ buralarda durur da ziyaretine gitmek olmaz mı? İki gün sonra dönmüş, çantasının içinden işte adını bilmediği o dağ meyvesini getirmişti, avuç avuç. Bunu ben yedim ve orada karnımı bir tok tuttu ki inanılmaz, tadında pek iş yok ama içeri gittiği zaman buna bir şey oluyor, sanırsın mideyle erirsin erimezsin mücadelesine giriyor ve. İnanın kazanan işte bu koyu mor meyve oluyor. Çocuklar. Çocuklar. Bunun bana kalırsa şahane reçeli olur. Ama meyve kaynadıktan sonra iyice tatsızlaşmış, kuru sert zift gibi bir şeye dönüşmüştü. Dönüşünce de, olsun, siz ona değil yararlığına bakın, demişti Mustafa Öğretmen.

Çok geçmedi, Gülşen eli boş, tatsız, gergin bir yüzle girdi içeriye. –Siz daha başlamadınız mı, dedi girer girmez. Bunu biraz darılmış gibi söylemişti. Mustafa Öğretmen bir karısına, bir çocuklara baktı. –Olsun, dedi sonra gülerek. Oturdular. Aynur durup durup pencereden dışarıya bakıyordu da gülümsüyordu baktıktan sonra.

Çayını içtikten sonra, Orhan birden aklına gelmiş gibi, babasına baktı. –Baba, dedi, o sene biz hani bir sandık yapmıştık da, kitapları gömmüştük, anımsıyor musun? Mustafa Öğretmen bunu duyunca gücenmiş gibi baktı oğluna. Uzanıp sobanın üstünden çaydanlığı aldı, önce kendine, sonra oğluna çay doldurdu. Orhan büyük bir günah işlemiş de yakalanmış gibi önüne baktı. –Elbette, sen bizi ne sandın, dedi Mustafa Öğretmen. Sonra Murat'a döndü. –Söyle bakalım Murat, dedi, sence ben çok yaşlanmış ya da bunamış gibi görünüyor muyum? 12 Mart bizi salladı ama yıkamadı, bakma sen. Ama ne canlar gitti, ne insanlar aklını oynattı o ayrı. Ama onları görünce anlarsın. Size bir şey söyleyeyim mi, bitmiş ve de yılmış insanı gördüğünüz zaman mutlaka tanırsınız. Neden derseniz, öylesinin yüzünde artık yaşama hırsı kalmamıştır da ondan. Ah ah, yaşama hırsı, bakın yaşama sevinci demiyorum, o bir gelir bir gider. Ama içinde yaşama hırsı olan insanı ancak ölüm durdurabilir. –Baba ne alındın yahu, öyle demek istemedim ben, dedi Orhan

sonunda. Aşk olsun yani. Gülşen önündeki tabağa baktı, üstündeki durgunluk çekip de gitmemişti daha. –Çocuk sana bir şey mi dedi, dedi, sen de, sen de hemen nutuk atacak bir şey buluyorsun, lafı uzatmakta üstüne yok. Yaşama hırsıymış. Sen söyle bakalım hele bu hırsı nereden buluyorsun?

Çocuklar o kadar keyiflenmişlerdi ki, Murat gülmemek için kendini zor tuttu, Aynur'un gözleri parladı hemen, o da başını çevirip yine pencereden dışarıya baktı. Mustafa Öğretmen oğluna döndü, fena çuvallamış gibi bir hali vardı. –Gidip o sandığı bulsak, baba, dedi Orhan, yerini anımsar mısın acaba? Babası çatalını masaya bıraktı, canı sıkıldığında hep böyle yapardı ya, kulağının hemen üstündeki saçlarını kaşıdı bir zaman.

50.

Çatının hemen üstünden, gökyüzünün derinliklerinden yeni bir gümbürtü koptu geldi. İnsanın içini ürperten bir gümbürtü. Bir şeyler yırtılıyormuş gibi oldu. Gülşen bir an için korkuyla ayağa kalktı, elini göğsüne götürdü. –Allah yardım etsin, diye fısıldadı. –Korkma yahu, dedi Orhan, başını sallayarak. Anne sen de, sen de, sanki bu havaları bilmiyorsun da. Gülşen yeniden sandalyesine oturdu. Küsmüş gibi bir hali vardı, çatalını eline aldı, kısa bir an için dalıp gitti. –Bilmem mi, dedi neden sonra. Bilmem mi, ama birkaç gündür başka bir şey var, hem de çok başka bir şey, siz hiç dikkat etmediniz mi, gökyüzünden çok başka sesler geliyor. Aynur gülmemeye çalışarak Murat'a baktı, yanakları kızarmıştı sobanın sıcağından. O sırada, Mustafa Öğretmen, oğlunun söylediğini daha yeni duymuş gibi başını kaldırdı. –Ağacı buluruz ya, dedi, bulmaz mıyız, bana baksana sen, ben hiçbir şeyi unutmam, hem de benim aklımdan geçeni siz bilemezsiniz, bana kalırsa, siz beni o kadar da hafife almayın. Ama şimdi değil, şimdi benim bir işim var, onu halledip geleyim, ondan sonra.

Yukarıda yeni bir gümbürtü koptu. Bu kez Aynur, sırtına biri dokunmuş gibi ürpererek arkasına baktı, hava birden kararmış su toplamış gibiydi ya, bundan sonra yağmurun ne zaman kesileceği belli olmazdı. –Biz iyi ettik de dün çıktık geldik babamla, dedi Orhan, bugüne bırakmış olsaydık... Yine de, o tuttuğumuz balıklara yazık etmek olmaz. Bence artık bir tehlikesi kalmadı, bu akşam biz soframızı kuralım, siz de ne yapacaksanız gece yapın, okulun ışıkları zayıftır ya zaten perdeleri kapatırsınız, kimse bir şey görmez. –Peki, dedi Murat, yalnız, bizim yargılamadan sonra Halil'in yanına gitmemiz gerekiyor. Yolda fener yakmak da olmaz, nasıl yapacağız? –Aynur'u alırsınız, dedi Murat, o karanlığı ışıktan iyi görür.

Gülşen bunu duyunca öfkelenir gibi oldu, yanakları şişti önce, sonra ayağa kalktı. –Aynur'dan başkasını bulamadınız mı, dedi, gece gece yola gönderecek? İlle benim başımı belaya sokacaksı-

nız. –Bir şey olmaz, dedi Orhan, onun gideceği yol da karakolun önü değil ya... Aynur'un hoşuna gitmişti bu. –Öyle ya bacı, dedi, sen, sen ne korkuyorsun ki, benim bildiğim yolu askeri değil, yedi gözlü falcısı gelse bilemez. Sonra Murat'a döndü. –Ben sana bir yer göstereceğim, sonra da sizi orada bekleyeceğim, sizin okulda ne yaptığınıza karışmam ama ondan sonra, ondan sonra sizi alır yukarıya götürürüm, kayalıklara kadar, ondan sonrasını sen anlatırsın ben bulurum. –Tamam, dedi Murat. Ondan sonrası kolay, ondan sonra ben feneri de yakarım zaten.

Murat birden, aklına gelmiş gibi ayağa kalktı, sonra şaşkın bir halde Gülşen'in yüzüne baktı. –Abla, diye kekeledi, ben, ben unuttum ya, bizim çocuklara söz vermiştim, Gülşen abla pişi yapar ben de getirip gözeye bırakırım demiştim ya unuttum, o kadar uyuyunca geçti gitti... –Yaparım, dedi Gülşen, yaparım yapmasına ya, gelip gözeye bakıp da gitmiştir onlar çoktan. –Biz götürürüz, dedi Aynur, sonra düzeltti, ben götürürüm ya, dedi, ne olacak, hepimizin bir işi var.

Yağmurun koyu mor katı taneleri düşmeye başlamıştı. Hem de karanlık koyu gökyüzünü yararak, sanırsın gökyüzü renklenmemiş de, katılaşmış, katılaşmış. Bu nedenle de içinden geçmesi zor. Zamanında, Aynur böyle gündüz vakti kararan havaları zamanın değiştiğine yorardı da. Birden geriye gitmiş gibi, zırhlı şövalyelerin, atlıların. Kalkanlı süvarilerin zamanına. Ağaçların arasından bunları beklerdi. İşte gökyüzünün hem de havanın bu rengi o zamanların rengidir de onun için. Misal, Kral Arthur yaşadığı zaman, yaşadıysa, o zırhlı etekliği ve bronz kılıcıyla, neden o bir Kral Arthur'dur? Çünkü rengini gökyüzünden ve. Toprağın da ona göre biçimlenmiş, renklenmiş tonundan, bakırından almıştır da onun için. Bizim zamanımızın insanı iyice renksiz cıvık. Ama bunu da bize işte yağmur anımsatıyor. Bak eskiden böyle böyleydi, hem de bir zamanlar her şeyin, arasında da insanın rengini ben belirlerdim, diyor.

Yukarıdan, cılız taneleri eflatun, irileri de koyu mor olmak üzere yağmur iniyordu. Aynur içine bir coşku hem de bir sevinç, nedeni belirsiz bir tazelik gelmiş gibi paltosunu sırtına geçirip dışarıya çıktı. İnce, sararmış ayak bilekleri görünüyordu da aldırmıyordu pek. Çıktıktan sonra saçak diplerine saklana saklana yukarıya tırmandı, annesinin evine varıncaya kadar durmadı. Nasıl dursun? Yağmur dolup taşmış, yukarıdaki ormanların arasından köyün sokaklarına

böğürtüler çıkararak iniyordu. Kapıyı açıp da içeriye, hem de gözünün önüne bakmadan, hem de ıslanıp titremiş ayaklarına bakarak girince başını kaldırdı. Fındık ayakta dikilmiş. Kapının üstündeki Arapça yazıya bakıyordu. –Bunu ben okuyamadım ya bir türlü, dedi Fındık, kızını görünce. Eskiden okurdum ama işte şimdi nedense okuyamadım. Aynur güldü, annesine yarım sarıldı bıraktı, kadının yüzü sobanın sıcağından kızarıp sarkmış pembeleşmiş gibiydi. Ama gözleri ferini yitirmiş de her şeyi unutmuş gibi bakıyordu artık. –Okursun okursun, dedi gülerek. Zaten ben sana söyleyeyim ne yazdığını. –Ne, diye merakla sordu Fındık. –Kızlarınız hayırlıdır, küçük kardeşler daha hayırlıdır... İşte böyle yazıyor, dedi Aynur. –Öyle mi, dedi Fındık, aklına yatmış gibiydi, öyleyse öyle, dedi alçak sesle, o ne derse o.

51.

Bir zaman ayakta yine kızına baktı da neredeyse tanımadı. –Benim kızların da küçüğü iyidir, dedi neden sonra. İyidir, hem de ciğerlidir de bakma işte. Artık benim yanıma çok gelmiyor. Neden dersen, bilmem ki. Eskiden dizimin dibinden ayrılmazdı da saçlarımı yıkadığım zaman sırtımda oturur. Oturur saçlarımı uzun uzun tarardı. Çocukların işlerine akıl sır ermiyor. Rahmetli, yapacak işi yok da ondan, derdi bak. Büyük adammış. Şimdi yapacak işi var. Ama ne işi var orasını ben bilmiyorum.

Aynur'un yüzünden bir bulut geldi geçti. Kararmış, parça parça bir buluttu bu, yüzünden, kaşlarının üstünden geçtiği zaman koyu lacivert sisli bir gölge bıraktı. Ama sonra gölge hareket etti, kızın yüzünden ayrılarak içeriki odaya doğru ilerledi. İlerleyince de biçimlendi, gölgenin içinden bir el çıktı, bu el de sonra yol gösterir gibi yaptı. Aynur gözünden süzülen yaşı aldı, başını sallayıp ayağa kalktı. Bekledi bir zaman, sonra, ne diyeceğini bilemeyince boş verdi. Bazen, belli bir yaştan sonra, söyleyeceğimiz ya da duyacağımız sözcükler anlamını yitirir. Fındık. Fındık böyle olmuştu işte. Bir bakıma, diye geçirdi içinden Aynur, kurtuluş bu. Hem de sağlam bir kurtulmak. Aman. Sanki milletin sözünün bir anlamı var, daha iyi böyle. Sonra, elin gösterdiği odaya girdi, yerdeki kapağı kaldırdı, karanlığın içine doğru birkaç adım attı. Fıçılardan birinin ağzını açtı, Fındık'ın bölüp sakladığı küçük un çuvallarından birini aldı çıktı. Sobanın yanına döndüğü zaman annesinin yer minderine oturduğunu, elindeki örgüye dalıp gittiğini gördü. Gülümsedi, ses etmemeye çalışarak. Unu paltosunun içine saklayıp yeniden yağmurun içine çıktı.

Rüzgâr çıkmıştı. Rüzgâr çıktığı için de yağmur damlaları sicimlenmiş, yukarıdan doğru uçurtma ipleri gibi gerilerek. Köy yollarının üstüne yılan yavruları gibi kıvrışıp inleyerek kırbaçlanarak inmeye başlamıştı. Su öyle soğumuştu ki Aynur'un ayaklarından yukarıya doğru bir buz dalgası yükseldi, kemiklerinin sızladığını hissetti. O sırada, yolun karşısındaki evlerden birinin arkasından

başını uzatan KARAGÖZ'ü gördü. Hayvan da onu gördü ya, aldırmadı. Suyun altında perişan olmuş, bir deri bir kemik, biraz da hastalıklı görünüyordu KARAGÖZ. Ama bir şeyin peşindeydi. Aynur duramadı, hızla aşağıya indi, eve gireceği sırada durdu, gülümsedi, sonra yolunu değiştirdi. Ağaçların arasına girdi, koyu gölgeli iri sık elmaların arasında durdu, bahçenin arkasındaki eve baktı. Neden sonra kapının açıldığını, Kadir Ağa'nın yine gergin kara bir yüzle dışarıya çıktığını gördü. Şansa bak, diye geçirdi içinden. Ağa gözden kaybolunca Aynur araladığı dalı bıraktı, üstüne bocalanan suya aldırmadı, koşup kapıyı çaldı.

Neden sonra, Ece kapıyı açıp da Aynur'u sırılsıklam, bir de karnı burnunda görünce güldü. Aynur da güldü içeriye geçerken. –Bebem olacak benim ya, dedi, haberiniz yok muydu? Ece bir yüzüne, bir karnına baktı Aynur'un ama bir şey diyemedi. Ama Emine de oradaydı. –Kız, dedi Emine bulanık bir sesle. Kız Allah iyiliğini versin, sen ne zaman evlendin de... Ama sonra yüzü kızardı, ayakta duramayınca bir sandalyeye oturdu. –Kız, diye kekeledi. O zaman Aynur paltosunun önünü açtı. –Yok kız korkma, un aldım annemden de ablama gidiyordum, dedi. Emine yüzünü astı. Başını önüne eğdi. –Ama sen daha evlenmedin değil mi, diye sordu. –Yok, evlenmedim, dedi Aynur. –Ama zamanın geldi, evlenmen lazım senin. Sonra karnında hastalık çıkar, ne bileyim ben. Hastalık çıkar, hem de o hastalıktan da kurtuluş olmaz. –Tamam, diye güldü Aynur, o zaman ben de hemen evlenirim. –Yok yok, diye ısrar etti Emine, zamanın geldi senin. Geldi de geçti. Ah ah, senin zamanın geldi geçti, çok yazık oldu sana. Ama bu işler böyle olmasaydı...

Akan suyun sesi doluyordu içeriye. Arada esen rüzgâr ağaçların kırıldı kırılacak dallarına çarpıyor. O zaman dalların iri köklerinden gacırtılar çıkıyordu. Hava kararıp un ufak olmuştu.

Emine bir zaman daha sobanın başında oturdu, sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi kalkıp içeriye geçti. Pencerenin arkasında su oluklanıyordu. –Sana bir şey diyeceğim, dedi Aynur, Emine çıkınca. Hem de hazır olsan iyi olur. Ece hemen anladı, ayağa kalktı, gülmeyi bıraktı. –Hazırım ben, dedi, bundan sonra böyle. Aranıza katılacağım. Aynur uzandı, Ece'nin yıkanıp samanlanmış saçlarını tuttu. Böyle acı gülümsediği zamanlarda gözlerinin altı buruşup kızarırdı ya yine öyle oldu. –Aramıza katılacaksın, bu gece de ben çocuklarla birlikte seni de yukarıya götüreceğim. Yine de, yine de

iyi düşün derim, çok zor. Yani mesela yatak yok, bir de, olmaz ya, dayanamaz da dönmeye karar verirsen, anlıyorsun ya. –Anlıyorum, dedi Ece kararlı bir yüzle, anlıyorum da nasıl gideceğiz sen onu söyle. –İşte geceyarısı bir yerde çocukları alacağız ama sen beni Salmangilin eski yerinde bekleyeceksin, iyi giyineceksin, yanına çok bir şey almayacaksın.

52.

Eve vardığı zaman Gülşen yine ayakta durmuş, ne yapacaktım şimdi ben diye düşünüyordu sanki. –Unu getirdim abla, dedi Aynur, deyince de birden yine annesi geldi aklına. Gülşen'e bakınca. Gülşen'e bakınca onda annesinin bir yansımasını görüyordu. Ama daha erken, diye düşündü. Daha erken, daha ablasının görecek çok günleri vardı ya, onu almak, içinde kaygı adına nesi varsa temizlemek isterdi. Az rahat olacak insan bu dünyada, değil mi? Yüzünü kuruladı, yine ablasının yanına geçti, sarıldı. –Çocuklara feselli yapalım abla, dedi, boş ver şimdi pişiyi, pişi de neymiş, boş hamur. –Olur, yapalım, dedi Gülşen. Unu aldı, elinde tartıp bıraktı. Sonra örtüyü serip yer sofrasını açtı hemen. Kollarını sıvadı. Aynur da, sanırsın ona çok yardımı dokunacak. Sofranın çevresinde dönüp duruyor. Arada elini beline koyarak, şimdi ne yapalım ablam, şimdi ben ne yapayım ablam diye fısıldanıp duruyordu. Gülşen de ne yapsın, yağı getir, sacı aç diye diye içinden gülüp duruyordu.

Sonra birden başını kaldırdı. –Enişten nereye gitti ki, diye sordu. Sor bakalım çocuklara enişteni görmüşler mi? Aynur içeriye geçti, Murat'la Orhan oturmuş bir şeyler konuşuyorlardı. –Abimi gördünüz mü, nereye gitti, diye sordu, onlar da birbirlerine baktılar. Tam o sırada kapının önüne geçen pencerede bir karaltı oldu, Aynur korkuyla dışarıya baktı, zaten çok geçmeden kapı çalındı. Gülşen sırtındaki karaltıyı görmüş de, içine doğmuş gibi kalkmıştı sofranın başından. Elindeki unu sildi, o sırada Aynur da kapıyı açtı.

Çavuş, paltosunun üstüne geçirdiği ağır kalın haki yağmurluğunun altında durmuş, elindeki kâğıda asık bir yüzle bakıyordu. Gülşen ağlayacak gibi oldu onu görünce. –Komutanım bu kâğıdı gönderdi abla, dedi Çavuş. Gülşen onu daha önce hiç görmemişti ya, birden, salt o abla dediği için, yazık bu çocuğa da, diye geçirdi içinden. Çocuğun yüzünde, yanağının bir kenarında bir yara izi vardı. Ama çok, çok eskilerden bir şey olmuştu ona. –Ne oldu ki, bu ne şimdi, dedi. Kocanızı gözlem altına aldılar, dedi çocuk.

Bana da bu haber kâğıdını verdiler. Ben de size getirdim. Yani, bana böyle söyledikleri için.

Aynur, ablasının arkasında bekliyordu o sırada, çavuşun söylediklerini duyunca öfkeye kapıldı, Gülşen'i kenara çekip bir adım öne çıktı. –Allah belanızı versin sizin, diye bağırdı. O bağırınca çocuk öyle bir şaşırdı ki, ne diyeceğini bilemedi, utanır gibi oldu. –Kızım dursana sen bir, diye Aynur'un etini sıktı Gülşen. Sen dur, çekil bakalım arkaya, anlarız şimdi. Git Orhan'ı çağır bakalım... Bunları söylerken önlüğünü çıkardı, Aynur'un eline tutuşturdu. Aynur önlüğü kenara koyacak oldu. Gülşen, elinde kâğıt, bir askere, bir kardeşine baktı. –Giy onu, dedi, hamur kurumasın. Aynur şaşırdı, sakinleşti, önlüğü boynuna geçirdi hemen. O sırada Orhan geldi ya, ne yapacaktı ki Orhan, kâğıdı aldı, çavuşun yağmura karışıp gitmesini izlediler bir zaman. –Ben gidip soracağım bakalım neden olmuş, dedi Orhan, neden olacak ki, yani babamın nesi var da ikide bir peşine düşüyorlar böyle? Sonra kâğıdı masanın üstüne bıraktı, başını kaşıdı, sonra geçip paltosunu indirdi giydi sırtına. –Nesi olacak, dedi Gülşen, orda burda şiir okuduğundan, anlatamadık, anlatamadık. Canı o kadar sıkılmıştı ki, artık iyice çaresiz görünüyordu. –Çocukların yerini öğrenmeye çalışıyorlar. Ama o Bekir Komutan da iyice alıştı, alacak bırakacak. –Onu da bıktırdık ya, diye güldü Aynur, yer sofrasına bakıp duruyordu. –Ben de geleceğim, dedi Gülşen, o da paltosunu aldı, koyu yeşil, böyle kırçıllı bir paltosu vardı, yere uzansa çimenlik sanılırdı da o kadar göze hoş gelirdi.

Başlarını kapatıp birlikte dışarıya çıktılar. Yağmur fırtınası bağıra bağıra dolaşıyordu dışarıda ya. Hiç amanı kalmamıştı ya, yine de, yukarıya, jandarma karakolunun önüne çıkan yokuş çağşak köpürmüş K. Nehri gibi dalgalanarak üzerlerine geliyordu. Gülşen oğlunun koluna girdi, Orhan da ayaklarını basacak sağlam yer bulmaya çalışarak. Babasının bu yoldan kıvrılıp geçerek ormana nasıl girdiğini. Bir zamanlar. Bir zamanlar. Orhan daha küçük sayılırdı, Mustafa Öğretmen tutup tutup çocuk kitapları getiriyordu ona. Getirdikten sonra da, anladın mı bak, söyle bakalım, burada yazar ne demek istiyor, diye soruyordu. Hem de sıradan değil, öyle yazılı sınav soruları gibi "açıklayınız" içeriğinde değil, yorum isteyen sorulardı bunlar. Peki, diyordu. Sen ne düşünüyorsun? Yaz günleri, birlikte ormanın derinliklerine gitmeye kalkıştıkları zaman. Henüz

ormanın düşsel hayvanlarla dolu olduğunu düşündüğü çığırda. Ama sonra gerçekten de orman bir macera adası olmuştu. Şimdi bizim çocuklar var, diye geçirdi içinden. Bu kez, madem öyle, çocukların ormandaki yerini öğrenmek istiyorlar, babam da kuşkusuz o düşsel hayvanları ele vermeyecektir.

Karakolun önüne çıkan yokuşun tepesine vardıkları zaman Gülşen sanırsın ancak o zaman ne olduğunun farkına varmış. Birden durdu, gözleri dolmakla, artık hiç sabrı kalmamış, hem de gücü de bitip tükenmiş gibi ağlamaklı oldu. Yağmur göğü esir almış da bırakmıyordu; bir yerlerde toparlanıp yeniden göğe çıkıyor. Sonra yükselip çoğalarak yeniden yağıyordu. Sonra bu böyle bir yaşam döngüsü, kırmızı mor bir çavlan gibi yenilenip duruyordu. Gri mor yağmur iplikleri ışığı öyle azaltmış. Görüşü öyle daraltmıştı ki, karakolun ambarından homurtular içinde, görünmez bir jip çıktı, Gülşen'le oğlunun geldiği yokuşa hızla girdi, aşağıdaki K. Köprüsü'ne doğru suların içinde boğula boğula uzaklaşıp indi. Ormanın içinden yeni bir böğürtü geldi.

53.

Bekir Komutan Gülşen'i görünce yüzünü buruşturdu. Yine dalgın, boş vermiş bir haldeydi, ellerini iki yana açtı. –Benlik bir şey yok hanım, dedi, böyle sağı solu karıştırıyorsunuz, bana da yazı geliyor, al gönder diyorlar. Sonra da gelip beni buluyorsunuz. –Kimi bulacağız, dedi Gülşen, yani bu söylediğiniz nedir şimdi? Kimi bulalım biz? Bekir Komutan omuz silkti. –Onu bilemem, dedi, size yazının kopyasını gönderdim, hocayı kimin istediği orada yazıyor, gidip onu bulacaksınız. –Burada değil mi yani şimdi, diye korkarak sordu Gülşen. –Değil, dedi komutan, az önce gönderdik. Orhan dönüp karakolun kapısına baktı, omuzları düştü. Gülşen başı dönmüş gibi sallandı olduğu yerde. Sonra oğluna yaslandı. –Ne yapacağız, dedi duyulur duyulmaz bir sesle. –Öğreniriz, dedi Orhan, bence, dediğim gibi, bir şey yoktur ama gidip öğreniriz, merak etme sen. Korkma. Annesine sarıldı, Bekir Komutan dönüp odasına girmişti o sırada. Koridordaki sobanın arkasında, tahta kanepenin üzerinde Jilet uyuyordu, sesleri duyunca kıpırdandı. Gülşen'le Orhan'ın arkasından boş gözlerle baktı bir zaman. Sonra uyanmaya çalışır gibi başını iki yana salladı, gözlerini ovuşturdu.

Derken silahlıktan bir nöbetçi asker çıktı, elinde bir kalın örtülü yağmurluk, bir eski botla çıkıp geldi, Jilet'in yanında durdu. –Al bunları, dedi, hadi, sen de daha fazla durma burada.

Yağmurluğu görünce Jilet öyle bir sevindi, yüzü çocuk gibi öyle bir ışıldadı ki, ellerini çırpacaktı neredeyse. Kalkıp nöbetçi askere sarıldı. –Yiğit, dedi, yiğitsin sen, hem de öz bir balasın. Hem de buraların balası. Değil mi? Değil mi? Söyle bakalım nerelisin? Asker güldü. –İzmirliyim dayı, dedi. –Olsun, dedi Jilet. Hepimiz bir. İzmir de bizim. Hepsi bizim ve de ayrımız gayrımız yok. Niye olsun değil mi? Misal ben şimdi İzmir'de bir işim olsa ne olur. Hiç. Çocuk biraz şaşırmış biraz da acımış gibi kırmızı bir yüzle dinledi Jilet'i. Sonra dönüp geldiği gibi yine silahlığa girdi, kapıyı kapattı. O gittikten sonra Jilet yine bir zaman ayakta, kucağında yeni giysileri, sobanın yanında bekledi. Sonra eski bozuk ayakkabılarını

çıkarıp bir kenara koydu, botlarını giydi, üstüne de yağmurluğu geçirdi. Birden öyle tatlı bir sıcaklık yayıldı ki içinde, ona öyle geldi ki artık ormanda birkaç gün değil bir ömür kalabilir. Hem de üşümediği gibi acıkmaz da. Böyle botları, böyle kalın örtülü hem de su geçirmez bir yağmurluğu olan insan acıkır mı? Güldü, yine fısıldayarak kendi kendine sordu: Söyle bakalım Jilet oğlu Jilet, böyle giyindikten sonra insanın karnı acıkabilir mi? Bundan sonra acıktım üşüdüm diyene yazıklar olsun, mızmızlanan insanı ne yapalım? Kaldır at öylesini.

Karakoldan çıkarken yine dönüp arkasına baktı. Gülümseyecek, teşekkür edecek ve. Allah devlete millete zeval vermesin kardeşler ve de erenler, diyecek birilerini aradı ama boştu koridor. Sonunda, sobanın arkasına ittiği eski ayakkabılarına baktı, güldü, sonra da dışarıya çıktı.

Yağmur yukarıdan, ormanın eteklerinden doğru yine köpüre köpüre akıyordu ya, çıplak yolun üstü çamur taş deryasına dönmüştü, kırık dal parçaları yuvarlanıp yuvarlanıp takırtılar çıkararak sürükleniyordu. Jilet önce köye inecek gibi oldu, neden sonra durup baktı, evler aşağıda, uzakta yağmurun sisinden morundan görünmez olmuştu. Bizim evi göreydim ya, diye geçirdi içinden, bizim evin bacasından şöyle ince duman çıktığını göreydim ya. Ama yapamadı, karakolun önünde Kadir Ağa'ya rastlarım diye korktu da. Dönüp arka tarafa geçmek, sonra da oradan yağmurun iyice sindiği, çalı diplerinde yolun ferahladığı yerlere gitmek istedi. Dönüp yola vurdu, kaşlarını çattı. Karakoldan çıkmıştı ya. Hem de Bekir Komutan onu dövmemiş, dövmeyi bırak bir kötü söz bile söylememişti ya. İşte böyle. İşte böyle. Devlet başka bir şey. Neden dersen, devletin bir ciddiyeti var. Devletin askeri dedin mi duracaksın. Kadir Ağa ne ki bunun yanında. Nasip ne ki. Çıkmış, hem de karakolda hürmet görmekle botunu yağmurluğunu almıştı ya, keyfi yerine gelmişti işte. Ormanın ağzına vardığı zaman bir öbek danakıran çarptı gözüne, eğilip aldı, sık yapraklı koygun bir ağacın altına girdi, danakıranı soyup güzelce yedi. Yiyince, ağzına sanırsın bir lokma ot atmamış da. Dünyayı yemiş. Aynı şey yahu aynı şey, diye güldü, sonra gidip iri bir kök daha kopardı, otun kokusunun, vahşi kokusunun midesine değil de damarlarına doğru yol alışını izledi. Kolunu gözlerinin önüne doğru kaldırdı, atan, ferahlayan damarlarını görmek ister gibi izledi, güldü, sırtını dikleştirdi.

Orman kararmış, yağmurun lacivert sularından, damlayıp şapırdayan dallardan göz gözü görmez olmuştu. Ulan şimdi ciddi olmak zamanı, dedi içinden. Şimdi gidip oğlanı bulacağız. Onu ben vurdum ya, onun bu havada yardımına kim yetişecek bakalım. Zaten. Zaten o yarayla iflah olamaz. Bir yere uzanıp yatacak, kurt kuş yemezse de, birisi gelip yardım edene kadar bekleyecek. İşte o yardım eden de ben olacağım. Neden dersen, istersem öldürürüm de. Asarım da. Ama karakolda hürmet gördüğüme göre. Ben de bu memleketin bir askeri olduğuma göre adam gibi onu alıp. Alıp komutanıma götüreceğim.

Dönüp yolunu belledi, oğlanı vurduğu köprüye doğru, kalın örtülü ağaçların altına sine sine inmeye başladı.

54.

Gökyüzünden aşağıya doğru kara bir bulut iniyordu bu sırada. Ama bu bulutun hiç mi hiç şakası yoktu. Sanki öncekiler birer bulut şakasıydı da, bu seferki başka bir şeydi, ağzını açmış, içindeki suyu boşaltacak yer arıyordu, böğürerek, gürültüler çıkarıp, hani neredeyse geğirerek yaklaşıyordu. Ormanın üstünden bir gürültü geldi geçti. Ama bu Jilet'i ilgilendirir miydi bakalım? Paltosunu, botlarını aldıktan sonra ona yağmurdan, buluttan zarar mı gelirdi? Ulan, diyordu, ulan bundan sonra benim elimden kurtuluş olur mu? Bana baksana sen, bana bir kere Jilet demişler, o da benden sebep, yani bakarsın herkesle birlikte Kadir Ağa'nın bile başının belası olurum, olmayacak şey mi? Yukarıda kocaman bir Allah var, yok mu? Var. Tövbe tövbe. Zamanında anası ona Allah'ın yerini söylemişti, uzun uzun, ak gözlerini kısarak, sanırsın içinden ne olduğunu bilmediği kunt bir bilgi gelip geçiyor, kadın kendinden geçmiş bir halde, hem de gözünün önündeymiş gibi anlatmıştı. Yukarıya çıkıldığı zaman, ne yazık ki insanoğlunun bu yolculuğa çıkmasına izin verilmeyecekti, yukarıya çıkıldığı zaman mavi, hem de çivit bir bulut kapısı görülecekti, o kapının açılması da insanoğlunun alnında yazılıdır, yani oraya kadar herkes gidebilir de. Ah olsa öyle bir şey, ah ki izin verilse, ama yok. Neyse. Alnında yazılı yani kalbi temiz olanların önünde kapı açılır. Fakat onun nasıl açıldığını insan yine göremez, gözünü kapatıp açar, ne yapsa ne etse o anı kaçırır, kilit döner, bulut hışırtılar çıkararak açılır ve. İçeriden dışarıya doğru ak bir ışık süzülüp çıkar. Bu bir nevi kör olma zamanıdır.

Jilet, o zaman yaşı küçük tabii, ayrıca onun aklı başka çocuklar gibi çalışmıyor, onun aklına hinlik geliyor sürekli, o zaman annesinin gözbebeklerinin işte bu nedenle yok olduğunu sanırdı. Bu kesin gitmiş dönmüş, işte o ak ışıktan başka bir şey kalmamış gözlerinde, diye düşünürdü. Ama o zaman bu yalan da sayılmazdı. Ak leçekli bir kadındı annesi, ağzını çoğunlukla açmaz konuşmaz. Ama konuştuğu zaman da çevresinde kim varsa, kurban olurum, diye

seslenirdi. Karı karnımız acıktı bak, derdi babası örneğin. Kurban olurum. Ana kalacoş yap. Kurban olurum. Zayıf, incecik kadındı da, üstündeki beyaz elbiseden başka bir şey yoktu ortalıkta. Jilet. Jilet. Anasının aslında olmadığını. Yani var olmadığını. Belki kılık içinde dolaşan zavallı bir ruh olarak göçüp gittiğini düşünmeden edemezdi.

Köprüden inip yeniden, oğlanın düşüp sürüklendiği çayıra geldi, yağmur K. Nehri'ni aman öyle bir coşturmuştu ki, yanında yöresinde yürüyeni de içine alıp götürecek gibiydi su. Bir zaman akışın suyuna uydu küçük kayalıkların üstüne basarak, tüfeği elinde, başını paltosunun başlığına iyice sarmış ilerledi, sonra dönüp geldiği mesafeyi hesapladı. Suya yaklaştı, nehrin kenarındaki toprak öyle çimenlenmiş yumuşamıştı ki, burada artık ayak izlerini aramak olacak şey değildi. Eğildi yine de, yaklaştı, danagözünün, tilkiotlarının ucu burnuna değiyor, yeni filizlenmiş yabani zambakların kokusu da, sanki toprak bellenip açılmış, yerelmaları gibi kök salıyordu. Jilet. Jilet. Toprak hiçbir zaman düz düzenli olmayacağı için, toprağın üstünde ona ait olmayan nasıl bir düzensizlik var bir bakalım, diye düşündüğü için böyle yapardı hep. O zaman yabanotları gözünde büyüdüğü için yeryüzünün bir ormanı da işte bu otlar, yakından bakıldığı zaman, kıracın üstünde bile koskoca bir yaşam var, onunki de kendine göre. Onun ormanı da kendine göre, hem de bizimkinden farkı yok. Eğilip baktığı zaman belki ayak izlerini bile görürdü. Ama yağmur yağıyordu çok. Başının üstünden bir sel akıp geçti, yağmurun suyu üstüne üstüne geldi ama.

Yine az ilerisinde bir tuhaflık gördü, Ferit'in yattığı yer çukurlanmıştı ya, hemen içinde yine otlar yeşerip çıkmış. Sonra da bu otlar daha ince, belsiz olduğu için yağmura yatmışlardı. Onu görünce Jilet bir sevindi ki. Ulan seni buldum ya işte, diye güldü, ulan seni hem de buldum da devletime teslim ettim ya, dur bakalım sen. Bundan sonrası çok kolay, diye düşünüyordu. Bundan sonrası ne olacak ki, döndü, çocuğun buraya çıkıp yaralı, perişan bir zaman dinlendiğini, sonra da ormana en yakın nereden girerim diye düşündüğünü hesapladı. Sırtını suya verdi. A. Ormanları aç kurt gibi hareketli, ağzını açmış bekliyordu. Durma yer değiştirip duruyordu. Kurt böyle olur. Kurt böyle olur. Bir şeye kızmayagörsün, ah kurt bir kere kızmayagörsün. O zaman artık yerinde duramadığı için kendi çevresinde dolanıp durur. Onun artık o çelik bacaklarına kan

yürümüştür ya, onun için. Kan yürüdüğü zaman çelik bacaktan da, kurdun ağzından damlayan iştahlı sudan da korkacaksın.

İşte şimdi Jilet de öyleydi, gözü parladığı için. Elindeki tüfekten başka bacakları da bir nevi çelik olduğu için. Hem de dövme çelik. İki kez su verilmiş. Yok, üç kez su verilmiş. Keşfettiği çukuru orada bıraktı, en yakın ağaçları gözüne kestirdi, yürümeye başladı. Dikkati öyle açılmıştı ki, hafiflemiş. Hafiflemiş. Bıraksalar havalanıp ormanın üstüne elinde tüfeği ile uçacaktı. Ah, bırakmıyorlardı onu. Bırakmadıkları gibi bir de dövüyorlardı.

55.

Yukarıdan, dağın eteğinden su almış yürümüştü, su değildi de, çakıl taşları yuvarlanıyordu. Gürültüler çıkararak. Ayrıca, bu ıslak çakıl taşlarının arasında ağaç kabukları da vardı, kurumuş kozalaklar, hayvan ölüleri. Hayvan ölüleri. Orman hayvanların durmadan öldüğü bir yerdir. Hayvan için bu bir artıktır, öyle ya, güçsüz yavrular, doğası gereği iyi huylu olanlarla savaşmayı bilmeyenler, böyle bir durumda geyiğin yalnızca boynuzları kalır. İşte orman yalnızca o boynuzu yenemez, bitiremez. Boynuz, geyiğin anısıdır. Ben burada yaşadım, buradan geçtim ve en uzun yaşayanınız oldum, der bununla. Öyle ya, bir geyik boynuzunun hâlâ yaşamadığını kim söyleyebilir?

Zamanında Jilet'in bir amcası vardı. Şoşil Amca. Şoşil Amca. Yaman av hikâyeleri anlatırdı, ağaçlarla hayvanlar hakkında da bilmediği yoktu. Bazen, güz başlarında bitimsiz bir hüzne kapılarak geçip içeriki karanlık odalardan birinde oturur. Böyle günlerde yemeden içmeden kesilirdi. O zaman babası ya da annesi de onun bu huyunu iyi bildikleri için kenara çekilerek. Çocuklara da tembih ederlerdi. Aman, derlerdi, Şoşil amcanıza dokunmayın, hem de onu hiç rahatsız etmeyin ve. Odadan çıkana kadar da ortalarda görünmeyin.

O günlerde, yani güz başlarında, amcanın zamanında vurup da kürkünü duvara astığı ceylan, geyik derileri kokmaya başlardı. Başlayınca da bu ne demektir? Bu demektir ki, artık ölmüş de olsa, çoktan ölüp gitmiş hem de derisi kurumuş da olsa o duvardaki hayvanın çiftleşme zamanı gelmiş. O artık oradaki bir süs mü olmuş? Hayır. Yukarıda onun bir ruhu var, o ruh güz başlarında eski derisinin yanına geliyor. Gelince de deri onu anımsıyor. Ve bin yıldır, hem de bin bir yıldır yaptığı şeyi yapmak istiyor. Nedir o? Gidip kendisine bir erkek ya da bir dişi bulmak. Ama onu yapabilecek midir bakalım? Aynı biçimde, o günlerde, yani Şoşil Amca odada oturup. Tespihini, nar rengi boncuk hem de kemik tespihini eline alıp. Tabakasından sigarasını çıkararak. İri fışkırmış kaşlarının

arasından duman süzülerek. O sevişme hem de ağlama zamanının geçip gitmesini beklediğinde. A. Dağları'nın ortasından da geyik sesleri gelirdi. Sanki eski boynuzlar dile gelmekle. Böyle yerden doğrulup havalanıp ormanın üstüne çıkmakla. Nedenini kendisi de bilmeden, rüzgârı içine alarak ötmeye, hem de böğürerek ses çıkarmaya başlardı.

Yine de, Jilet bu işleri iyi bilir. İyi bilir. Sık örgülü ağaçların altına girdi, bu ağaçların altında toprak kabarıp birikmiş, aşağılara sürüklenmediği için çokuşup kalmıştı. Girince, işte o zaman Halil'in atının, GÜMÜŞ'ün nal izlerini gördü, çocukların botlarından da böyle pençeli izler kalmıştı ya, bunu görünce yeniden, büyük bir sevinç geldi içine, gelip yerleşti. Büyük, önemli bir işe girişmiş de o işi sonunda alnının akıyla başarmış gibiydi. Hem de yolun sonu. Yolun sonu. Bu iş bu kadar. Bakalım sen kimmişsin, seni bir öğrenelim, değil mi? Ulan senin yüzünden az çekmedim, ulan bir haftadır günümü gecemi zehir ettin ama bir dur bakalım. Dur bakalım, şimdi bundan sonra anlayacağız bakalım.

Ama biri var, dedi kaşlarını çatarak. Biri almış gitmiş bu çocuğu. Gözünün önüne getirdi; güçlü bir at bu, hem de boyu Jilet'i aşacak kadar büyük, ince bacaklı, yaman bir soylu at. Nal izine baktıktan sonra başını yukarıya kaldırdı, kırılmış dalları gördü. Ulan, yaman bir at bu, hem de biraz deli, deli. Sen buraya nasıl girdin bakalım, dedi güldü. Sonra yine kaşlarını çattı. İzleri gördüğünden yüzü karışmış. Bir gülmek, bir somurtmak, sonra yine gülmek huyuna tutulmuştu ya aynı zamanda kendi çevresinde dönüp duruyordu. Ayaklarının ucunda yükselmişti, sanki cinayet mahalli de, ortalık delil kaynıyor. İnce, kırıldı kırılacak bedeniyle kıvrılarak şaşıp gülümseyerek ağacın altında bir zaman oyalandı. Ama sonunda yüzü büsbütün aydınlandı. Rahatlayınca da delilleri artık önemsemez oldu.

Çok yağmur düşmüyordu ağacın altına. Jilet gövdeye sırtını verdi, ağacın bir kaplumbağanın değirmi kabuğunu andıran sık yapraklı dallarının ötesinde, yağmurun gri lacivert yaman akışını izlemeye koyuldu. Sonra bir sigara çıkardı, yaktı. Jilet. Jilet. Sigarasını yaktığı zaman gözü dünyayı görmezdi. Ne vakte kadar, sigarası bitinceye. O zaman gözünü açar, sanırsın yaşamaya on dakika ara vermiş, çevresine yeniden, yeni gözlerle bakardı. Sigaranın dumanı parmaklarının arasından çıktı, süzüldü, yükseldi, yaprakların ara-

sına girip dağılarak gözden yitti. Dalların arasından kaba bir homurtu geldi. Gelince, Jilet onu yine önemsemedi elbette, gözlerini kapattı, yağmurun çağıltısını dinledi, ulan, bu yağmur durmazsa, bu su kesilmezse Ç. Gölü büyür, büyür. Büyüdükten sonra da artık bir deniz olur. Ta Karadeniz'e kadar da durmaz. Durmaz. Bu suyu sen oyun mu sandın?

Sonra sigarasını bitirdi, gözünü açtı. Başını kaldırdı, Dalların karanlık içinde iri, mor bir baykuş vardı. Uykusuna geri dönmeye çalışıyordu.

56.

Sonra, bir baykuşun elinden ne gelebilirdi ki, baykuşlar, can sıkıntısı içinde yaşayan hayvanlardır, gözleri dönüp durur gerçi ama yerlerinden kalkıp da bir yere gitmek istemezler. Ah ah, biz böyleyiz işte, biz hepimiz böyleyiz. Kalkıp da bir yere gitmek istediğimiz mi var? Ama bunun da bir sonu gelecektir elbette, ya boynuz olacağız. Ya rüzgârda sesimiz çıkacak. Güz aylarında kokumuz ovayı saracak. Ya da kalkıp gideceğiz. Gitmeden olur mu? Tüfeğini sırtına geçirdi, başını kapattı yeniden, yine yağmursuz ağaçları gözüne kestirerek atın yolunu izlemeye başladı. Büyük bir at bu, büyük beyaz hem de bacakları çelik gibi, örme çelik gibi ince bir at, yaman bir at. Böyle bir atlı buralarda ne yapar ki? Böyle bir at bu ormanlara sokulur da canından bezdirilir mi? Hey kafasız. Hey vicdansız, kadir kıymet bildiğin mi var? Sen tut da böyle yaman bir ata buralarda eziyet et. Ama bu kişi kim olabilir? O çocuğu buradan o yaman atıyla alıp da götüren kim olabilir? Öğreneceğiz.

Yukarıya çıktıkça, ormanın gürültüsü artıyordu. Sanki hayvanlarla birlikte yapraklar. Ve sonra dallar da korkmuş da dile gelmiş. Sanki hep bir ağızdan bağırıp çağırarak yardım diliyorlardı. Su çalı diplerinde köpürüyordu. Biraz yükseldikten sonra durdu, yine bir eğim başlıyordu ya Jilet bu eğimden aşağıya baktı. Buraya inmek zorunda mı kaldı bunlar, dedi, öyle görünüyordu ya, pek akıl işi değildi. Gülümsedi, siz, siz bu işi bilmiyorsunuz ya dur bakalım, dedi, ağaçların gövdelerine tutunarak inmeye başladı. Sonra eğim dikleşti, önüne küçük bir yarık, kayalıkların sivrilendiği bir uçurum çıktı. Ama ağaçlar öyle sık öyle güçlü fışkırmıştı ki, bu kayaların içinden çıkan ağaçlar da sağlam olurdu. Her yerin ağacı kendisine göre. Kayalıkların ağacı da kendisine göre. Bunların dalı bükülmezdi de, kesip soyup kurutarak bu ince dallardan kamçı yaparlardı. Bazen Kadir Ağa, birine kızdığı zaman, bu kişinin sırtı açılır. O zaman kamçı ortaya çıkardı. Kişinin sırtında, gedenin sırtında derin yarıklar patlayıp açılırdı hemen.

Jilet bu dallardan birini gözüne kestirdi, bunu ucundan tuttu, kendine çekti, ayağını sağlama alarak kendini boşluğa bıraktı, dal hışırdadı, yukarıdaki yaprakların içinde balonlanmış sular şıpırtı çıkararak üstüne döküldü. Bir zaman öyle havada tatlı tatlı süzüldü ki, gerçekten de uçmaya başladığını düşündü. Hani, sırtında bir çift kanat peyda olsa ne olur, bundan iyi mi olacak? Böylece, yaprakların arasından, yağmurun içinden süzülerek aşağıya indi, eğimin bittiği yere, uçurumun dibine vardı. Dalların patırtısı bitince yine altı kuru ağaçları aradı, bunlardan birinin altına girip soluklandı ya, bir güç, yine bir keyif gelip oturmuştu. Kaşlarının arasından süzülen parlak, böyle içinde yaprakların rengi ışıldayan suyu içti dilini çıkararak.

Sonra biraz daha aşağıya, aşağıdaki küçük suyun boyuna inmeye karar verdi. Ondan sonra, yeniden yukarıya çıkmak için bir yol bulacaksınız, değil mi, dedi içinden, yukarıdan sonrası da dur bakalım nereye varacak. Ah ah, bilmiyorsunuz. Bilmiyorsunuz. Bunu düşününce birden durdu, sırtını ağaçlardan birinin gövdesine dayadı, kaşlarını çattı. Ulan bunlar, bunlar ölüp gitmiştir, dedi içinden. Bunlar bu kadar bilgisiz olmakla ne yapacaklar ölmeyip de? Bu havada, yaralı bir çocukla bilgisiz ama atı güzel biri ne yapabilir? Nereye gidebilir, değil mi? Hiç. Bunlar ölecekler. Hatta öldüler. Ben de o zaman bunların kokmuş ölülerini bulacağım. Sonra da başlarını torbama koyup komutanıma götüreceğim. Öyle ya, başları yeter. Yeter. Komutanım onların kemiklerini ne yapsın?

Bunu düşününce, birden yüzü asıldı, gözünün feri kaçtı gitti. Boşuna. Boşuna. Çocuğu vurdum da çocuk öldü. Kadir Ağa da beni kandırdı, çocuğun ister ölüsünü ister dirisini getir ne demek, değil mi? Öldükten sonra. Bir kere öldükten sonra ben cezamı çekeceğim. Hem de beni bir güzel asacaklar. Sonra da biz Jilet'i astık diye tellal çıkaracaklar. Bunların büyük davulları var, bunların, bu tellalların davulunun sesi ta K.'den duyulur. Hem de A.'dan... Oradan bile duyulur. O zaman da millet bayram etsin. Jilet asıldı diye bayram etsinler. Ah, ah. –Ne yapayım, diye bağırdı. Ama yağmur önünde öyle bir duvar örmüştü ki, sesi bu duvara çarpıp geri geldi. Hevesi kaçtı. Bir insan bir iş yapacaksa önce hevesli olacak. Cana gelecek. Bayağı, böyle ölmüş de dirilmiş, yani kendisine yeni bir şans verilmiş gibi cana, coşkuya gelecek ki onun yaptığı işten de bir hayır gelsin. Ah, ah, dedi. Ama sonra durdu yeniden. Ulan ya ölmedilerse,

dedi. Allah'tan umut kesilir mi? Asla. Bir kere, her şeyden önce, işini yapacaksın. Öldüyse de ölüsünü göreceksin. Eline alacaksın. Böyle eskimiş boynuz gibi sen de o çocuğun boynuzunu eline alacaksın ve. İşte gerisini ondan sonra düşüneceksin.

Yolu gözüne kestirerek aşağıdaki suya inmeye başladı. Hayvanların, insanların bilmediği, bilse de pek gönül indirip de dolaşmadığı yerlerdi ya, iyice yeşillenmiş, birbirinden başka, birbirinden arsız otlar çıkıp uzamıştı. Yağmur sanki tutup başlarından. Bu otları çekip çekip çıkarmış. Sonra da kokularını yaymak istemişti.

Bu sırada bir ses duydu, bir inleme. Ama yağmurun, ormanın gürültüsü vardı, bu nedenle en yakın çalılığın dibine sindi, göz açıp kapayıncaya kadar gözden yitti. Dikkat kesildi. Kimin inlediğini anlamaya çalıştı.

57.

Bazen ne varsa bırakıp gitmek geliyordu içinden ya, bunu yapamıyordu bir türlü. Gülşen. Gülşen. Bırakıp gitmek istiyordu. İstiyor muydu gerçekten? Sabahları, uyandığı zaman, gördüğü düşleri anımsamaya çalışıyordu. Çoğu zaman, rahatsız edici düşlerdi bunlar. Korktuğunu, belki düşünde ağladığını anımsıyordu. Gözyaşları içinde dolandığını. Ama yine burada. Bu evde. Ne olursa olsun, ne görürse görsün, değişmeyen tek şey ev oluyordu böylece. Ama arada farklı şeyler gördüğü de oluyordu. Sözgelimi, bilmediği bir kentte bir ev bakıyordu kendine. Ama yalnızdı. Yalnız olduğu için de korkmuyordu. Öyle Allah tarafından bir güç verilmiş, bir heves verilmiş gibi. Evi nasıl tutarım, tek başıma nasıl geçinirim, nerede çalışırım gibi şeylerden uzak. Ama güzel evlerdi bunlar. Küçük, kendisine yetecek kadar. Örneğin, bunlardan biri tarihi bir evdi, eski, belki Rumlardan ya da Ermenilerden kalma, K.'de gördüğü taş duvarlı, küçük avlulu evlerden. Ama küçük. O kadar küçük ki, insan kendini, bir bakışta her yanını görebildiği için güvende hisseder. Yukarıya çıkan dar bir merdiven. Orada da tek bir küçük oda ve bir balkon. Burada yatarım, diye geçiriyordu içinden. Düşünde. Düşünde. Böyle şeyler ancak düşlerde olur. Uyandığında bu kadarcık bir şeyi bile saçma bulursun. Olanaksız bulursun.

Uyandığı zaman, yatağın ucundan ayaklarını bırakınca oturdu, bir an için gülümsedi, sonra başını sallayıp somurttu. Kalkıp odadan çıktı. Orhan çoktan giyinip ayakta onu beklemeye başlamıştı. –Nasıl gideceğiz? dedi. Kollarında, bacaklarında mecal kalmamıştı hiç. –Dursun'la konuştum, dedi Orhan, minibüsçü tüymüş, yolları sel götürüyor ama Dursun istersen arabayı al dedi. Gülşen'in canı sıkıldı. –Yollar öyleyse nasıl gideceğiz ki, dedi. –Aldırma, dedi Orhan, birazdan azalacak, zaten biraz kesilmeye başladı, hep böyle yağacak değil ya, aşağıya inene kadar, ondan sonra yavaş yavaş gideriz, merak etme sen. Sonra geçip sobanın üstünden çaydanlığı aldı, önce annesine, sonra kendine çay koydu, soğuk odanın içinde buhar yükseldi, dağıldı, içeriye öyle tatlı bir koku yayıldı ki,

Gülşen'in içi açıldı. Masaya oturduktan sonra dönüp içeriye baktı. –Çocuklar nerede? dedi. –Gitti onlar, dedi Orhan. –Aynur da mı gitti? Orhan anlamamış gibi baktı annesine. –Tabii gitti, konuştuk ya burada, o da Murat'la birlikte çıktı gitti. Daha doğrusu önden gitti. –Niye, ne gerek vardı ki? Orhan gülümsedi. –Bilmiyorum, işi varmış, dedi. Dün Kadir Ağa'yı yargıladık, sağ olsun kendisi gelmedi ama. Gıyabında. A'yı öyle gülümsek uzatmıştı ki, annesi önce gülecek gibi oldu. –Siz daha çok boş boş mahkemeler kurarsınız, aklınızı başınıza toplayın, dedi, bunlar çocukça işler. Orhan bozuldu. –Ne zannediyorsun, bunları yazmıyorlar mı? Yazıyorlar. Hem de zamanı gelince bir bir karşınıza çıkacak. Bakalım ondan sonra kim kimi yargılıyor. –Seni duyan da, dedi Orhan, bozulmuş gibiydi. Seni duyan da onlardansın sanacak. Merak etme, için rahat olsun, devrim yapacağız, çok kalmadı, bu gibi şeylere alışsan iyi olur. –Ben önce çocuklarımdan yanayım, dedi Gülşen, sonra da haktan adaletten. Onların yaptığı da büyük suç, büyük günah. Ama siz de neyinize güveniyorsunuz anlamadım. Orhan çayından bir yudum aldı. –Halkın adaletine, dedi. Sonra bunu ilk babasından duyduğu geldi aklına, halkın adaleti, sözgelimi yasa vicdana göre hareket etmez. Halkın adaleti de hem kendine hem de doğaya, diyelim köpeğe, kediye işler... Hepsini aynı anda anlayabilir. Bak örneğin bir aslan bir ceylanı avlıyor. Ya da bir domuz düşünelim, bu domuz çamur içinde debelenmeyi de seviyor, ama bir geyiği de isterse parçalayabilir. Sonra o geyik ölür tabii. Ölünce de. Ama onun boynuzları var. O da boynuzuyla domuzu yaralıyor ve ikisi birlikte ölüp gidiyorlar. Bu bir kaos, bir rastlantı gibi görünebilir. Ama içgüdüleri var ve. Öldükleri zaman da başkaları için. Örneğin böyle bir avı avlayamayacak olanlar için yiyecek oluyorlar. Sonra o ölümün yaşandığı yerden yaşam fışkırıyor. İşte böyle. En acımasız, en gereksiz ve akıldışı ölüm nedir bu durumda? İşte insanın insana yaptığı... İşkencede ölmek. Ama insana bu bile yetmiyor. Öldürdükleri insanın tırnaklarını da söküyorlar. Bunun nasıl bir amacı olabilir? Buradan nasıl bir yaşam fışkırabilir? Halkın adaleti bu vicdanı uygulayacak işte. –Bana kalırsa siz halkın adaletine de güvenmeyin, dedi Gülşen. Ne olur ne olmaz. Sonra durdu, birden aklına geldi. –Fesellilerin hepsini götürdüler mi, dedi. –Yok, var biraz, dedi Orhan, sonra onları leğenin içinde, örtünün altında nasıl unuttuğuna şaştı. Kalkıp fesellileri leğenden çıkardı, tereya-

ğının, unun kokusu sinmişti zaten içeriye ama örtüyü alınca bir tazelik, bir çıtırtı yayıldı, Gülşen'in iştahı kabardı birden. Bundan sonra çaylarını sessizce içip kahvaltılarını yaptılar, evin içinde bir sessizlik dolaştı, Gülşen tavandan aşağıya bir örümceğin telaşla indiğini gördü, aldırmadı.

Yağmur hafiflemişti. Ses azalınca Gülşen'in keyfi yerine geldi. O sırada kalktı Orhan. –Ben gidip arabayı alacağım, dedi, bardağını masaya bıraktı. O sırada kapının önünde bir tıkırtı duyuldu. Pencerenin önünden bir karaltı geçti. Sonra kapı ürkek açıldı, açılınca da arkasında Zeynep'in başı göründü. –Gelsene kız, diye bağırdı Gülşen.

58.

Dışarıya çıktığı zaman, yağmurun gerçekten de hafiflediğini, hatta yukarıdan hafif hafif güneşin parlamaya başladığını gördü Orhan. Köyün yokuşlarından akan su iyice durulmuştu, yine de bir yerlerden şıpırtılar geliyor. Arada katı bir rüzgâr eserek insanın yüzünü acıtıyordu. Uzaklardan bir atın kişnediği duyuldu. Orhan yokuştan aşağıya dikkatle indi, Dursun'un koyu bordo arabası evin yanına sinmiş gibi duruyordu, geçip kapıyı çaldı. Dursun hemen onu bekliyordu sanki, kapıyı açtı. –Tamam mısınız, dedi. –Tamamız, dedi Orhan. Dursun üstüne paltosunu giydi çıktı. –Hava iyi, ben de geleyim, dedi. Biraz alacaklarım var da oradan, beraber gider döneriz. Orhan sevindi ya, ne diyeceğini bilemedi. Çıkıp beraber arabaya bindiler. Dursun koltuğa oturur oturmaz büyük bir ciddiyetle sigarasını yaktı, motoru çalıştırdıktan sonra direksiyonu kırdı, dönüp yokuşun başına çıktılar yine. Evin önünde durur durmaz Dursun kornaya bastı. Kapı açıldı, önce Zeynep çıktı, çok zayıf, güçsüz görünüyordu, suratı asık, bir şeylerden korkmuş da başına büyük bir bela gelmiş gibiydi, elinde üstü örtülü bir tabak vardı. O çıkıp yukarıya dönüp gidince peşinden Gülşen de çıktı, paltosunu giymiş, çantasını da koluna asmıştı. Kapıyı çekti, geçip arabanın arka koltuğuna oturdu.

Bir zaman sessizce ilerlediler, yollar delik deşikti, K. Köprüsü'ne varıncaya dek arabanın içinde içi dışına çıktı Gülşen'in ondan sonra ilçe yoluna girdiler. Girince de, yine su birikintilerinin, yağmurun açtığı gizli çukurların arasına daldılar ama daha iyiydi yol. Daha iyiydi. Dursun sigarasını attıktan sonra camı kapattı. Yüzü asılmış gibiydi. –Doğru yapmadınız, dedi birden. Hem de hiç doğru yapmadınız. –Niye, dedi Orhan, onlar yapınca iyi ama değil mi? Dursun şaşırmış baktı. –Yahu ben öyle mi dedim, dedi, sonra dikiz aynasından Gülşen'e baktı. Yenge ben öyle mi dedim şimdi, diye sordu. –Öyle demedin, dedi Gülşen. –Bunlar, diye devam etti Dursun, bunlar ne karar verdi mahkemede biliyor musun? Kadir Ağa'yı ölüme mahkûm ettiler. İnfaz yani. Gülşen'in dili tutuldu,

yüzü kızardı. Ne diyeceğini bilemedi. –Gıyabında, dedi Orhan. Oysa önceki gece, halk mahkemesi kurulduğunda yani, neredeyse hiç konuşmamıştı. Orhan'ın çocuklar arasında farklı bir yeri vardı. Halil'i de önceden bilirdi ama Halil'in adı geçmezdi hiç, yine de, onun gözünde son derece güvenilir ve birikimli bir arkadaştı Orhan, önemli olan, köyde yaşayabilecek bir konumda kalmasıydı. O nedenle onun olayları uzaktan izleyen, zorunlu olmadıkça konuşmayan kişiliği, aynı zamanda teorik konulardaki derinliği Halil için önemliydi. Yine de, yargılamayı bakışlarıyla Orhan'ın yönettiği en azından gençler arasında biliniyordu. Yalnız, Dursun halktan biriydi, böyle şeylere karışmaz, zaten anlamazdı. Mahkeme sırasında halktan birilerinin de olması gerektiğini düşündüklerinden Aynur Dursun'u zorla alıp götürmüştü. Eski okul. Eski okul. Sonra kapatılınca, Orhan'ın okuduğu o yer şimdi bir halk eğitimi merkezine dönüşmüştü. Bazen Gülşen'e, onun gibi başka aydınlık ev kadınlarına da nöbet yazarlardı. –Ben bir şey yapmadım ya, dedi Orhan, arkadaşlar öyle uygun gördüler, daha doğrusu devrim yasaları böyle uygun gördü. Bir de tabii olağanüstü bir dönemden geçiyoruz, bunu unutmamak gerekiyor. –Nasıl bir olağanüstü dönem, dedi Dursun. Kadir Ağa'nın adamları, askerin yanında dağa çıkıyor, ellerinde tüfek, çocukları vuruyor. Onlar da bunun karşılığını vermek istiyor.

Yol kıvrılarak aşağıya iniyordu. Böyle olunca çökelmiş sisin içine girdiler, araba yavaşladı, koyulaşmış siste ağır ağır ilerlemeye başladı. Bir zaman sonra bir çukura gürültüyle düştüler, Dursun kontağı kapattı, aşağıya indi, sonra başını uzattı. –Yenge sen biraz in, dedi, Orhan sen de iteceksin, başka türlü çıkamayız. Gülşen arabadan indi, kenara çekildi. O sırada sisin içinde bir homurtu duyuldu, durup yolun ilerisinden gelen gürültüye baktılar. Neden sonra bir gölge belirdi, bir karaltı yaklaştı ve. Sisin içinde yavaş yavaş. Çok eski zamanlardan kalmış gibi görünen bir askerî jip belirdi. Gülşen yol kenarına doğru bir adım geriledi, ellerini karnının üstünde kavuşturdu, sonra siste belli belirsiz görünen şoförle göz göze gelir gibi oldu. Şoför de ona baktı, sallanan, takırdayan arabanın içinde, yol kenarındaki kadına, arabasından inmiş köylülere sanki hayret ediyordu. Böylece, jipin gözden yitmesini, sisin içinde eriyişini izlediler. Dursun, bir şey olmuş, inanılmaz bir olay yaşanmış da etkisinden çıkamamış gibi daha uzun zaman sisi izledi. Sonra açıldı, arabaya bindi, gaza öyle bir bastı ki, Orhan'ın arabayı itmesine gerek kalmadı.

Sonra yeniden yükselmeye başladılar. Burada, Ç.'ye gelmeden önce bir koruluk başlardı, zamanında belediye başkanının, bizim buralarda neden ağaç yok, nasıl olmaz, diye çevresindekilere kızdığı, bunun da gençler arasında, ağaç da kim oluyor, haddini bilsin, diye dalga konusu yapıldığı konuşulurdu. Sonra işte bu düzenli ve tutkulu başkanın çabaları sonucu buraya bir ağaçlık yapılmıştı. Sonra köyler gelirdi yine. Ç.'ye yakın oldukları için şanslı sayılan, arabaların vızır vızır çalıştığı köyler...

59.

K.'nin girişinde asker arabaları, silahlı askerler vardı. Bir şey olmuş. Bir şey olmuş, diye telaşlandı Gülşen. Ona öyle geliyordu ki, şimdi işte, çevirdikleri zaman. Kimlikleri toplayıp da yüzlerine bir bir baktıkları zaman. Sıra Orhan'a geldiğinde birbirlerine bakacaklar, sen bizimle gel bakalım, diyeceklerdi. Kesin. Kesin olacaktı bu. Sonra onu içeriye götürüp. Bir cemsenin arkasına götürüp kapıyı kapatacaklardı. Kapattıktan sonra da, köydeki mahkemeyi, Kadir Ağa hakkında verdikleri hükmü, hepsini bir bir yüzüne sıralayarak gülecek. Sonra da motoru çalıştıracaklardı. Dursun askerin el etmesiyle arabayı durdurdu, hemen çakı gibi inip ellerini havaya kaldırdı. Onlar da ana oğul ağır ağır indiler. Askerler üstlerini aradı, sonra da kimlikleri topladı. Kalabalığın içinde bir sessizlik, bir de havanın içine yayılmış gibi koygun bir tedirginlik vardı. Erzurum otobüsü boş görünüyordu ya, şoför inip hemen kapının önünde sigarasını yakmıştı. –K.'de ne işiniz var, dedi çavuş. –Beyimin yanına geldik, dedi Gülşen, Orhan'ı gösterdi, bu oğlumdur, öğrenci ama şimdi okullara ara verildiği için... Çavuş Orhan'ın yüzüne baktı. Sonra kimlikleri aldı arabanın içine geçti.

Nereden bilecekler, buradan geçtik mi tamam, diye düşünüyordu Gülşen. Bundan sonra içerisi bu kadar sıkı olmaz zaten. Dursun askerlere bakıp gereksiz yere gülüyor, kimine yaklaşıp nereli olduğunu soruyordu ya, yanıt aldığı yoktu. Yine de, sanki yanıt almış, hiç bozuntuya vermeden, köyün adını, yaptığı işi, K.'den alacağı erzağı anlatıp yine gülüyor, güldüğü zaman da öndeki dişlerinin tümünü gösteriyordu. Neden sonra çavuş arabadan indi, kimlikleri dağıttı, sonra Dursun'u göğsünden arabaya itti. –Tamam, gidebilirsiniz siz, dedi. Kalabalığın içine bulut çökmüştü sanki, sis insanların arasında aranır gibi dolanıyor sonra dağılıyordu. Arabaya yeniden bindiler, kalabalığın içinden yavaşça geçerek kentin ortasına kadar geldiler. –Sizin işiniz ne kadar sürer, dedi Dursun, benim, benim alacaklarım var, bir iki saate burada olur musunuz? Ona göre buradan alayım yine sizi. –Belli olmaz, dedi Orhan, sen

yine burada ol da, bir aksilik olursa ben gelip sana haber veririm. –Tamam, dedi Dursun.

Arabadan indikleri zaman Gülşen'in içi sıkıldı, düşüp bayılacak gibi oldu ama dayandı. Dayandı. Bizim bir işimiz olduğu zaman, biz yine bunları çok gördük, bakma sen, benimki zor adamdır, hatta çekilmezdir ama iyi yüreklidir. Yani dürüstlük, saflık dediğin zaman ben kendimden çok ona güvenirim. Doğru bildiklerine de katılırım. Ama neden çekilmez? Neden? Bunları Aynur'la konuşurlardı hep, o da içinden geçenleri sakınmadan söyler, anlatırdı kardeşine. Neden, çünkü aklı kendi içinde bir başka çalışıyor, görev bildiği ya da sevdiği şeye gelince sonuna kadar o işin peşinde koşuyor. Ama sıra geldiğinde, sıra eve geldiğinde varsın ortalıkta günlerce görünmesin, umurunda olmuyor. Sonra, evet sonra, bütün bu kusurlar yüzüne vurulduğu zaman da bu sitemleri pek haklı buluyor. Meşhur. Meşhur bu konuda. Bir daha olmaz. Bir daha olmayacağına dair büyük sözler veriyor. Ama bunun üzerinden daha bir gün geçmeden başka bir işi çıkıyor. Yine de eksik olmasın. Asla. Öyle bir şey değil. Yalnız Gülşen, Gülşen. O düşlerde tarihi evleri aranırken neden kendini yalnız görüyor, burasını bilemiyor işte. Düş bu. Belki gözünden kaçmıştır.

Siyasi tutukluların toplandığı karakola gittikleri zaman karnı iyice acıkmıştı Gülşen'in ama bunu oğluna söylemedi, bunun yerine, dertlerini anlatacakları memuru beklemeye koyuldular. Nöbetçi memur onlara bir sıra gösterince Gülşen oturdu, kalabalıktı içerisi. Uzaklardan, karakolun altından bir yerlerden bağırtılar geliyordu sanki. Ya da ona öyle geliyordu. Öyle ürpertici bir şeydi ki bu, Gülşen'in gözünün önüne geldi birden; kocasını, gözlerini bağlayarak bir sandalyeye oturtmuşlar, üstünü soyup soğuk suyu da başından aşağıya vermişler... Bir zaman sonra, oturduğu sıranın üstünde uyuklamaya başladı. Başı önüne düştü. Düşer düşmez de, sanırsın düş değil. Düş değil. Yanına, koridorun da ucundan yürüyerek bir adam geldi. Ak saçı, temiz takım elbisesiyle iyi birine benziyordu bu adam. Fakat karanlık, gölgeler içindeki koridordan geliyordu ve. Yüzünü doğru dürüst görmeye de olanak yoktu. Bu olmayınca, yani bu olanak olmayınca, neyle karşı karşıya olduğunuzu da kestiremezsiniz. Adam gelip Gülşen'in başında durdu. –Hoşgeldiniz, dedi. –Hoşbulduk, dedi Gülşen. Adam gülümsedi, o zaman nereden geldiği belli olmayan bir ışık parladı, adamın güven veren yüzü

ortaya çıktı. –Biz sizin iş başvurunuzu değerlendirdik, dedi adam. –Ne başvurusu, dedi Gülşen. –Canım işte sizin iş başvurunuz, anımsamıyor musunuz? Gülşen anımsayamadı, dönüp çevresine baktı ama Orhan'ı göremedi yanında. Birden öfkeye kapıldı, beni böyle elin adamlarıyla bırakıp da nereye gidersin ki, diye geçirdi içinden, kaşlarını çattı. –Ben iş başvurusunda falan bulunmadım, dedi. Nereden çıkarıyorsunuz bunu. Adam yanındaki çantadan bir belge çıkarıp gösterdi. –Olur mu canım, işte bakın, sizsiniz bu, dedi, hem bu çok da önemli değil, biz sizin A. Halkevi'nde görev alabileceğinizi düşündük, burada sizi görünce de...

60.

Ama uyandı sonra. Uyanınca da boynunda bir ağrı hissetti, tutulup kalmıştı öyle. Hiç, hiç böyle tuhaf düş olur muydu? Biri gelecek, hem de düşü gördüğü yerde, bu oturduğu karakol koridorunda eli yüzü düzgün biri gelecek de, iş başvurunuz kabul edildi, diyecek. Belki, bütün bunlar, o akraba sayılır Kadir Ağa yüzündendi, neden olmasın, adamın gözü üzerindeydi sürekli. Yoldan geçmeyegörsün ki yolunu bile isteye evin önünden geçiriyordu. Kesin öyleydi, kesin. Bunu daha Orhan'a söylememişti. Adam köyün içinde, yağmur çamur dinlemeden. Ellerini kıçında birleştirip. Yürüdükçe kıçını döven tespihiyle çatacak yer arıyordu da. Bir de Mustafa Öğretmen'i anarşinin başı bellemişti. Zaten bunu da söylemiyor muydu? Bu benim yeğenimdir ama hayırsızın önce gidenidir. Komutanım. Komutanım bunu alın buradan, demiyor muydu? Kulağına gelmemiş miydi? Yalnızca onu da değil, oğlu da anarşistin başıdır ve karısı da öyledir. Efendim, zaten bereketsiz hayırsız gelinden ne olur, değil mi?

Sonra, Bekir Komutan epeydir görünmüyordu ortalıkta. Bu ikisinin arasının açık olduğunu da duymuştu Gülşen ya, astarını bilmiyordu. Adam, yani o Bekir Komutan, lojmanına kapanmış, durma içiyormuş, diyorlardı. Hatta o karda kışta, yollar kapandığı zaman Ç.'ye gidip de rakı bulamadığı için sinirleri tepesine çıkmış. Askerlerin kolonyalarına dadanmıştı. Ama işte böyle insanları da Kadir Ağa gibiler sevmez. O Kadir Ağa insanın yüzüne güler de arkasında kuyu kazar. Hem de mezar kuyusu. Mezar kuyusu. Ama bu düşe ne demeliydi şimdi? Gülümsedi, ben kurtulacağım. Kurtulacağım, Allah benim de, hepimizin de dualarını kabul edecek, dedi. Deyince de başını yana çevirdi, içine doğmuş gibi. Çevirince de Orhan'ı gördü. Orhan kaşlarını çatmış geldi, elinde bir paket vardı ya, Gülşen anladı hemen, pidenin kokusunu aldı. –Var mı bir şey, dedi Orhan. –Ne aldın sen, dedi Gülşen, o deyince de Orhan elindeki paketi açtı, sıcak, dumanı üstünde bir kıymalı pide çıktı ortaya. Bunu yemeye başladıkları sırada, yanlarına bir memur yak-

laştı. –Siz, dedi, sizin beklediğiniz arkadaş geldi, isterseniz gidip konuşun. Pideleri hemen paketine koyup kalktılar. İçeriye geçtikleri zaman Gülşen yeniden başının döndüğünü hissetti. Görevli polis, ne işiniz var burada, der gibi baktı bir zaman, sonra canı sıkıldı. –Evet, dedi. Gülşen darılmış gibi boynunu eğdi. –Babamı arıyoruz, dedi Orhan. –Babanız kim, diye sordu memur. –Mustafa K., dedi Orhan, öğretmendir, K. Köyü'nde, dün öğrendik, köydeki karakoldan alıp buraya göndermişler. –Evet, dedi Gülşen, buraya gönderdikleri için biz de kalktık geldik. –Buraya gönderdiklerini nereden biliyorsunuz ki, dedi memur. K.'ye gitti demişlerdir ama bu bizim karakola gelmez öyle kişiler, örgüt üyeleri falan. –Örgüt üyesi olduğunu nereden çıkardınız, diye sordu Gülşen. Orhan annesine baktı, şaşırmış gibiydi. Gerçi Gülşen, Gülşen de şaşırmıştı sesini yükselttiğine. –Nereden çıkardınız, diye yineledi. Adam yerinden yavaş yavaş kalktı. –Bir öğretmeni neden alırlar, diye sordu. –Bilmiyoruz, neden, diye sordu Orhan. Çünkü büyük olasılıkla dernekten, dolayısıyla o derneğin içinde örgütlenmiş yapılardan birindendir, anlıyor musunuz? –Hayır, dedi Gülşen, anlamıyoruz. Önemli de değil, bir biçimde almışlar, biz de durumunu öğrenmek istiyoruz. –Ben de onu söylüyorum, dedi memur, buraya geldiyse bile, bakarız ona, geldiyse bile ifadesi alındıktan sonra siyasi şubeye gitmiştir, yani zaten onu burada görme şansınız yok. –Oraya mı gidelim biz şimdi, diye sordu Gülşen. –Tabii, dedi memur. Oraya gideceksiniz ama orada da eşinizi size gösterirler mi bilmem. Ama göstermeseler bile, en azından bilgi alırsınız.

Odadan çıktıkları zaman pideleri de soğumuştu elbette. Ama yediler yine de, Gülşen biraz olsun canlandığını düşündü. Bunlar, bunlar, dedi içinden ama gerisini getirmedi. Karakolun kapısının önünden dik beton merdivenler iniyordu, yağmur yeniden başlamış, sokaklar boşaldığı için her yanı bir şıpırtı kaplamıştı. –Bu taraftan gideceğiz, dedi Orhan. –Biliyor musun, diye sordu Gülşen. Bilmez miyim, der gibi gülümsedi Orhan, sonra annesinin koluna girdi. –Babamı çok tutmayacaklar, dedi, biz yine tabii arayalım, takip edelim ama çok tutmayacaklar, neden dersen, bu herifin zannettiği gibi babamda örgüt mörgüt yok. –Yok tabii, dedi Gülşen. Yine güldü Orhan. –Niye yok onu da anlamış değilim ama, dedi, neyse artık. O yüzden de almazlar yani, alırlar ama gözdağı verip bırakırlar.

Saçak altlarına sine sine ilerlediler. Çok uzak değildi gidecekleri yer ama bir yandan nasıl gereksiz, nasıl boş bulundum yahu, diye kendine kızıyordu Orhan, karakolda babamın ne işi var? Bir ara Gülşen durdu. –Aşağıdan bağırtılar geliyordu değil mi, diye sordu. –Nereden, dedi Orhan? Gülşen dönüp karakolu gösterecekmiş gibi duraksadı. –İşte oradan, karakolun bodrumundan, dedi. –Yok yahu, dedi Orhan, sen de... İşkenceyi oralarda yapmazlar. Orası bir nevi vitrin, vitrin. Orada yapmazlar. –Bir adam geldi, diye hafifçe gülümsedi Gülşen, ben yaşlarda, iyi bir adam... İş başvurunuz kabul oldu, dedi. –Ne zaman, dedi Orhan, görmedim ben? Annesi güldü. –Yok, rüya gördüm ya, ondan, dedi. O zaman Orhan iyice sarıldı annesine. –Adam yakışıklı mıydı bakalım, dedi.

61.

Yağmur yeniden başlamıştı. Yaprakların arasında yağmur olukları oluşmuş. İri yapraklı ağaçlar ormanın içinde, sanki yukarıda çeşmeler var, oluk oluk akmaya başlamıştı. Başlayınca, elbette bu suyun aşağıdaki çalıların içinde birikmesi. Biriktikten sonra da çoğalıp akması, çalı diplerinin içinde köpük başlarının çokşurması vardı. Orada, ormanın hemen girişinde atgötü çalılarıyla kuşekmeği tarlaları bulunurdu, bir de burası evlere yakın olduğu için gider özellikle bu aylarda çoluk çocuk buralardan dita öbekleri koparır, sonra bunları kucaklarına doldurarak evlere dönerlerdi. Ama bu yağmurda bütün bu otların, bu orman meyvelerinin hali kalmış mıydı bakalım? Bu ağızda böyle çiçeklenen ağaçların, boşu boşuna açan otların heba olup gitmesine öyle bozulurdu ki, öfkeden, çaresizlikten gözleri dolardı da elinden bir şey gelmediği için saçını başını yolası gelirdi. Aynur. O zaman en iyisi yağmurda, hele böyle amansız yağmurda dışarıya çıkmamaktır. Öyle değil mi? Beklerim, KARAGÖZ'ü de eylerim yanımda, diye düşünürdü. Nasıl olsa, yağmur abanıp abanıp durup kalacak değil ya, her yağmurun bir sonu var. Her karın, ayazın bir sonu olduğu gibi. Boşuna dememişler, her gecenin sonunda... Böylece yağmur dindiği zaman, nasıl olsa o kinzinin, ditanın da küsüp gideceği yok, fışkırıp yeniden çıkacak, başkaldıracak. Başkaldırmak insana özgü değil. Doğanın her yanında var. Kışın her şey öldü sanırsın, baharda akıp çıkar, geri gelir.

Burada bir sincap var, derdi Mustafa Öğretmen, bir sincap var, yuvasız. Yuvası yok. Öyle bir alışkanlığı da yok. Ne yapıyor? Son zamanlarda Mustafa Öğretmen'di, böyle bir alışkanlık edinmişti de, kendisi sorup kendisi yanıtlardı. Ne yapıyor bu sincap? Kış geldiği zaman, o amansız buz geldiği zaman hiçbir önlem almıyor. Giriyor ince su yataklarının içine, donup kalıyor. Ölüyor yani, buz kesiyor. Ama sonra, yani bahar gelip de sular eridiği zaman fışkırıp yerinden kalkıyor. İşte bizim sevip yediğimiz ya da kokusunu, çiçeğini sevdiğimiz otlar da böyle, ölüyor bir nevi ama sonra geri geliyor. Enişte, bu sincap nerede, bir görsek ya, derdi Aynur, Mus-

tafa Öğretmen gözlerini iri iri açarak bakar, sanki şaşırmış. Görüp de ne yapacaksın? Her şeyi de görmeyin, ne yapacaksın, deney mi yapılacak üzerinde, öldürelim bakalım, dirilecek mi, böyle mi denecek? Sonra yine kulağının dibindeki saçlarını kaşıyarak, şaşkın şaşkın bakmaya devam ederdi.

Yine de, burada ağaçların, otların yaman ölümsüz bir yanı yok muydu? Bu Ç. Ormanları'nın içinde, işte bu A. Dağları'nın çevresinde, ölüm, ölüm sanki yoktu, ölümü yenmiş, hem de perişan etmiş yerlerdi de öyle söylenirdi. Bu ormanları, kibrit çaksan yakamazdın. Öyleydi. Eğilip yerde bir tutam yemlik kopardı, sonra yemliğe baktı. –Ulan senin ne işin var, burada, dedi. O bunu yüksek sesle söyleyince Murat döndü. –Ne oldu, dedi. –Sana demedim, dedi Aynur. Gün doğmak üzereydi, birlikte, Ece, Murat, Aynur, mağaraya doğru yürüyorlardı. Gece yarısı, yargılamadan sonra, ormanın ağzında, yani daha önceden Aynur'un gösterdikleri yerde buluşmuş. Karanlıkta yürümeye başlamışlardı. Ama Aynur öyle yerler biliyordu ki, sanırsın biri kazma kürek alıp. Buradan ormanın içlerine doğru mevki kazmıştı. Hem de epey korunaklı bir mevkiydi bu, daha böyle kim bilir nereye kadar gidiyordu. Kız, kopardığı yemliği ağzına attı, iştahla çiğnedi. –Sana demedim, buna dedim, dedi. Murat güldü, sonra Ece'ye baktı. Çocuk, başı önde, tedirgin görünüyordu. –Sen iyi misin, diye sordu. Ece başını kaldırdı. –İyiyim ben, dedi, iyiyim tabii. Gülmeye çalıştı. Ayakları su çekmişti iyice, bilekleri sızlıyordu. Murat Ece'nin titreyen bacaklarına, açık bileklerine baktı, o kadar güzel ama onca zayıf görünüyordu ki, hiç, hiç, hayatta hiçbir deneyimi yoktu sanki. –Çok kalmadı, dedi, birazdan ineriz aşağıya, orası sıcaktır şimdi. –Sıcak, dedi Aynur, sonra kaşlarını çatarak Ece'ye döndü. Bana bak kız, diye payladı, daha şimdiden nazlanmaya başlamayacaksın değil mi? Bak çok kızarım ona göre. –Olur mu abla, dedi Ece, nereden çıktı şimdi bu? Yaa, ben anlarım der gibi başını salladı Aynur, kurnaz, kurnaz bir gülümseme vardı yüzünde. –Öyle ağa kızıyım diye naza çekmek, üşüdüm yoruldum acıktım demek yok, dedi, bize neyse sana da o. –Aşk olsun abla, dedi Ece, olur mu öyle şey. Kız gücendi. Murat yeniden döndü. –Senin de dilinin ayarı yok, dedi. –Nasıl oluyormuş o, diye bağırdı Aynur. Herhalde, Murat Bey, herhalde dilimizin ayarı için de senden izin alacak değiliz. –Sen bilirsin ama, dedi Murat, öyle olur olmaz laf edip de çocuğun kalbini kırma, küseceği yok-

sa da küser sonra, demedi deme. Sonra Ece'ye döndü. –Sen bize bakma, böyle yola çıktığımız zaman durmadan atışırız biz, tamam mı? Ece güldü, başını salladı. –Tamam, dedi, benim bir şeyim yok, siz işinize bakın, bileğim acıdı, o kadar, bir yere sürttüm herhalde. Gerçekten, karanlıkta bir türlü görememişti de, yanıyordu bileği. Murat birden durdu. –Nasıl yani, dedi, eğilip kızın bileğine baktı, kanıyordu. –Niye baştan söylemedin ki, diye bağırdı Aynur. –Ya önemsiz bir şey, dedi Ece. –Önemsiz değil, dedi Aynur, şimdi bu kanı takip edecekler, biliyor musun sen? Murat eğildi, kızın ayağını tuttu, öyle narin, incecik bileklerdi ki bunlar, insan eline alınca kırılacağından korkardı. Bundan kan aktıysa, diye geçirdi içinden, hayret, bundan da kan çıkabilir miymiş? Sonra cebinden bir sargı bezi topu çıkardı, yaralı bileği sıkıca sardı. –Bir şey olmaz, dedi sonra, hadi bakalım, hızlanalım.

62.

Mağaraya vardıkları zaman Ece'nin bacaklarında derman kalmamıştı. Yağmur iliklerinden geçmişti Ece'nin, öyle titriyordu ki, bir yer bulsa, bir yorgan, bir battaniye, girip altında sabah oluncaya kadar uyuyacaktı. Kapak açıldığı zaman içeriden keskin bir ot kokusu geldi yükseldi. Kızın gözü buğulanır gibi oldu, aşağıya inen uydurma merdivene baktı, korktu. O zaman Aynur kolundan tuttu onu, indirdi, kendisi de peşi sıra, böyle birbirlerine tutunarak indiler basamakları. Çocuklardan biri duruyordu aşağıda. –Çabuk olun, dedi, yağmur yukarıdan oluk oluk iniyordu da, su yol bulup akmaya başlamıştı içeriye. En son Murat da girince kapağı kapattılar. Yağ lambaları yanıyordu, bahar başında içeriyi biraz genişletmiş, yeni odalar yapmışlardı, bir de havalandırma penceresi açmışlardı ki, bunun dışarıdan görünmesi olacak şey değildi. İnce bir ışık sızıyordu içeriye, ışığın içinde dumanlanan bir şeyler vardı. İlerideki büyük odaya geçtiler, çocuklar, her biri bir köşede uzanmış yatıyordu, kızların sesini duyunca kalktılar, ortalığa çeki düzen verdiler, içlerinden biri gaz ocağını açtı, açar açmaz da ocağı kızların oturacağı yere taşıdı. Aynur elindeki fesellileri çocuğa uzattı.

Ama Aynur Ferit'i görür görmez tanıdı. Hemen tanıdı. –Sen de ölmedin ya, dedi, kardeş sen de ölmedin ya, daha bu dünyada hiçbirimize ölüm yok. Çocuk çekindi ama güldü, kızardı biraz. O öyle yapınca Aynur uzandı. –Gel bakalım, dedi, sarıldı Ferit'e. –Bana bak, dedi sonra, paltomu ne yaptın, ver onu bana, üstüme zimmetli. Güldüler, Ferit gülmedi ama öyle çabuk ciddiye aldı ki, telaşlandı, yarı karanlığın içinde paltoyu aradı bir zaman, sonra bir yerden buldu çıkardı. –İşte, dedi, burada. Ama zor kurudu, çok zor kurudu, o yüzden de, bana kalırsa bir daha ıslatma. Oturdukları zaman gaz ocağı içeriyi ısıtmıştı da, çocuklar yine toplanmışlardı bir araya. Aynur paltosunu kucağına aldı. Bir zaman iyi bir sessizlik oldu. Sonra yine Aynur, baktı olacak gibi değil, güldü, çocuklardan birinin uzattığı çayı aldı. –Biliyor musunuz, bunu ben nasıl buldum, dedi, isterseniz anlatayım. Ferit'in yüzünde önce bir gülümseme

belirdi, sonra biraz tedirgin oldu. Bu da nasıl bir kız böyle, diye geçirdi içinden. O zaman, onu bir ara görür gibi olmuştu. Arada kendine gelmiş, biraz gözlerini açarak. O yağmurun altında, böyle buğulu bir pencereden bakıyordu sanki. Kızın yüzündeki acıyı, belli belirsiz şefkati, kasılmayı görmüştü. Ama o zaman koyu bir karanlık vardı sanki. Bir de elbette, düşteydi, sanrılar içindeydi, her yanından alevler fışkırıyordu ve. Yaşadığı şeyin bir anlamda ölüm sonrası olduğunu da düşünmeden edememişti. Yine de, şimdi Aynur bambaşka biri değildi elbette. Yalnız, herhalde bunca canlı biri olacağı ölse aklına gelmezdi. –İşte düşünün, hava güya çok güzeldi, yani yağmur indirmeden önce, biz KARAGÖZ'le dolaşıyorduk, KARAGÖZ'ü anımsamayan var mı? Yoktur. Bununla dolaşıyorduk, bana neden hep itle gezdiğimi sorarlar ya, ben de it insandan iyidir derim, kimse kusura bakmasın. Neyse, yukarıdan iniyoruz böyle, ot kabarmış kalkmış, ta memelerime kadar gelmiş, bu hayvan bir şey duydu da, yanımdan fırlayıp gitti... Ben de peşinden aşağıya indim, sonra... Birden, Ferit'in içi öyle bir ısındı ki, yerinden kalkmak, gidip Aynur'a böyle sıkı sıkı sarılmak geldi. Ama olacak şey miydi bu? Bir kere, kızın nasıl tepki vereceğini bilemezdi. Yani sonunda durup çoluk çocuğun içinde kızdan dayak yemek de vardı. Ama ısındı. Isındı. Yarasını da, günlerdir bedeninin değişik yerlerinde başlayıp başlayıp biten ağrıları da, yükselip inen ateşini de unuttu birden.

Kız, eski âşıkları aratmıyordu kuşkusuz. Bir insan bu kadar tatlı, bu kadar böyle herkesin ilgisini çekerek nasıl konuşabilirdi? Baksan çelimsiz, aksi biriydi elbette. Ama konuşmak başka. Konuşmak başka. İnsanı ancak o konuştuğu zaman tanıyabilirsin. Sükût altındır demekle halt etmişler. Gerçekten, söz altındır. Söz altındır. İnsan ancak konuşarak var oluyor. Bunun dışında, görünüş önemini hemen yitirebiliyor. Bunu Ferit okulda da çok gözlemlemişti ya, nice şık arkadaş konuştukça kendisini berbat ediyordu. Aynur'a baktı. Kız anlatacağını anlatmış, şimdi karanlığın içinde, yine pırıldayan ıslak gözleriyle bakıp duruyordu ona. –Bana bak, dedi sonunda, buradan çıkalım, bu mağarayı devrimden sonra müze yaparız. Ondan sonra K.'ye gideriz, orada bana güzel bir yemek ısmarlarsın, olur mu? Ferit güldü. –Tabii, diye kekeledi, yemeğin lafı mı olur? Ismarlarım elbette. –Lafa bak, dedi Aynur, yani lafa bak şimdi, yemeğin lafı olmaz mı? Bu arkadaşımız epey zengin

herhalde. –Yok, dedi Ferit, ondan değil. Ne diyeceğini bilemedi. O zaman Aynur da başını önüne eğdi, bir şey oldu, diye düşündü. Yere baktı, hemen bacaklarının arasında bir çöp buldu, çöpü eline aldı, çocukluğunda yaptığı gibi, bunu çok severdi o zamanlar, onunla yeri ufak ufak eşmeye başladı.

Odanın içinde ışık ufalanıyordu. Gaz ocağının mavi alevi arada sönüp gidecekmiş gibi titriyor, sonra yeniden düzenli bir hal alıyordu. Bir zaman yine iyi bir sessizlik oldu. Sonra Aynur ciddi bir yüzle başını kaldırdı. –Bu arkadaşımızın adı Ece, dedi. Kimin kızıdır biliyor musunuz?

63.

Yukarıdan, yerin üstünden yine bir böğürtü, bir gök gürültüsü geldi. Aynur başını kaldırdı, asabı bozulmuş gibi baktı yukarıya. Havanın içinde gerilip gerilip açılan bir şey vardı sanki. Ok ve yay. Ok ve yay. Eski avcıların söylediğine göre, avın en güzel yanı, yayın gerildiği andır. Ama bırakıldığı an değil. Yay gerilir, yayın içinden bir çıtırtı yükselir, burada önemli olan, kuşkusuz, avın korkusu, avcının beklentisi ya da rüzgârın durumu değildir. Burada önemli olan yayın çıtırtısıdır. Yayın kendisi bir şiirdir ve gerçek şiir de buradan gelir. Bir şey söylenecektir ama o söylenecek şeyin ne olduğunu henüz şairin kendisi de bilmemektedir. Eskiden, yani çok eskiden, asıl şiir yeteneğinin burada olduğu bilinirdi, kişi, bu gergin bekleyiş süresi içinde bize ne söyleyebilir? Ama bu çoğu zaman o anki durumla bağlantılı olarak düşünülmelidir elbette. Rüzgâr bize ne söyler? Üzerine çıkıp şiir söylediğimiz şarap fıçıları bize ne söyler? O zaman, gökyüzünün kararsız gerilimi de bu anlamda bir şeyler doğuracaktır, insan bu işin sonunun nereye varacağını bilseydi, gökyüzü bunca yüzyıl kendini çoktan ele vermiş olurdu. –Bu arkadaşımızı davamıza kazanmış bulunuyoruz, dedi Aynur. Kendisi iyi bir öğrenci ve kitap kurdudur ama köydeki yaşamından memnun değil, babasından ve öbür köylülerden de memnun değil, istese A.'daki akrabalarının yanına gider ama onu da istemiyor, bunun yerine, burada bizimle kalıp mücadelemize omuz vermek istiyor.

Çocuklar Aynur'u şaşkınlıkla dinliyorlardı. –Ne oldu, diye devam etti Aynur, niye şaşırdınız ki şimdi? Çocuklar birbirlerine baktılar, odanın içinde yağ lambalarının isi dolandı bir zaman. Sonra Murat ayağa kalktı. –Şaşıracak bir şey yok, dedi, bakma sen, Ece burada bizim bir bacımızdır, burada bir kavga veriyoruz, hiçbir şeye şaşıracak değiliz. –Değilsiniz elbette, dedi Aynur, o da ayağa kalkacak gibi oldu, sonra vazgeçti. –Burada kadınların ne işi var diye bir şey seziyorum, inşallah öyle düşünmüyorsunuzdur. Murat döndü, sonra eğilip yerden bardağını aldı. Üstleri kurumamıştı hâlâ, soğuk içlerine işlemişti de arada her şeyi bırakıp titriyorlardı. –Ben

düşünmüyorum, dedi Ece'ye bakarak. Sonra döndü, odanın öbür ucunda bir gaz ocağı daha vardı, çaydanlık bu ocağın üstünde dururdu, gidip oradan kendine bir bardak çay daha aldı, sonra yavaş yavaş geri döndü. Yüzünde tatsız bir şeyler vardı, ne diyeceğini bilemiyor gibiydi. Aynur bir ona, bir öbür çocuklara baktı, neler olduğunu anlamaya çalıştı. Sonunda Murat durup kızlara baktı. –Bakın, burada bizim kalacak yerimiz yok, anlıyor musunuz? Burası sadece arananlar için. –Macera aranacak yer değil burası, dedi çocuklardan biri.

O zaman Aynur küplere bindi, ayağa kalktı. –Kalk kız, gidiyoruz buradan, diye bağırdı. Ece onu duyar duymaz ayağa kalktı ama sendeledi sonra, o ağrı yeniden gelip bileğine saplandı. Aynur da kolundan tuttu onu. –Kız Kadir Ağa'nın evinden kaçtı, dedi, sizin bu yaptığınız ayıptır. –Bize mi sordunuz, dedi çocuklardan biri. –Ben böyle bilmiyordum, dedi Murat, onu aldın sabahın köründe buluşacağımız yere getirdin. –Ne olmuş, dedi Aynur, ondan sonra kavgadan mücadeleden söz edersiniz, siz aranıyorsanız o da kaçıyor, onların elinden kurtulmak istiyor. –Yahu sen anlamıyor musun, diye bağırdı Murat, burada koşullar uygun değil, onun geleceği yer burası değil, sen neden hep böyle başına buyruk işler yapıyorsun ki? Bağırışmalar olunca Ferit de ayağa kalktı, üstünü başını düzeltti. –Bana düşmez ama, dedi, yani bana kalırsa bu arkadaşı böyle bir durumda geri gönderemezsiniz, burada... –Sana düşmez, diye kesti Murat. Sonra gözlerini kapatıp biraz bekledi, sakinleşmeye çalıştı. –Bizi yanlış anlıyorsunuz, dedi sonra. Burada koşullar uygun değil, biz böyle bir sorumluluğu alamayız, üstelik burada bir şey yapılacaksa bunun önce bize sorulması gerekir, bilmem anlatabiliyor muyum?

Aynur toparlandı, Ece'yi de kolunun altından tuttu, paltosunun önünü kapattı. –Gideceğiz biz, dedi, mağaranız sizin olsun. Odanın içinde bir sessizlik oldu yine, yukarıdan yeni bir gök gürültüsü işitildi. Kızlar kalkınca Ferit de kalkıp toparlandı, üstünü başını kontrol etti. –Ben de gideceğim, dedi kısık bir sesle, sizin, sizin yeriniz yok. Murat onu bir zaman alaycı bir yüzle izledi, bir şey söyleyecek gibi oldu vazgeçti. –Peki, dedi neden sonra, iyileştiğine göre, aslında haklısın ya, yerimiz de yok ya, yine de kendine dikkat et, daha iyileşmiş sayılmazsın. –Olur, dikkat ederim, dedi Ferit. Aynur o kadar bozulmuştu ki, kimsenin yüzüne bakmadı,

odanın içinden, gaz ocaklarının yanından, toprak damda çizgilenen çelimsiz ışıktan geçerek mağara kapısının altına geldiler. Sonra teker teker dışarıya çıktılar.

Gün karanlığı vardı dışarıda, ağaçlar irileşip kapaklanmış, ortalığı karartmıştı ya, yağmurun patırtısı kesilmemişti yine. Bunlar çıkınca kaba kuşlardan biri bunları ispiyonlamak istermiş gibi gakladı ama sonunda, o ötüşün sonunda yani, boğazına bir şey takılır gibi oldu. Olunca da hayvan ilerideki iri dallardan birinin üstündeki tüneğinden kalktı, yağmurun altında patırtılar çıkararak, dallara çarparak geçti gitti.

64.

Aynur, yüzü öfkeden kızarmış, çıkınca boşluğu izledi bir zaman. Salak bunlar, salak bunlar, diye söylenip duruyordu. Sonra durdu, paltosunun altından tüfeğini çıkarıp gösterdi. Tüfeği görünce Ece korktu birden, bir adım geri çekildi. –Bunu ne zaman aldın, diye sordu. –Tüfeksiz çıkacağımı düşünmedin herhalde, dedi Aynur. Ferit şaşkın gülümsek bakıp duruyordu Aynur'a. –Ne oldu yahu, ne şaşırdınız, dedi Aynur, bırakın şimdi tüfeği de... Sonra durdu, Ferit'e, sonra Ece'ye baktı. –Ulan iki yaralıyla kaldık baş başa, dedi, ne yapacağız şimdi? Güldü, bu söylediği o kadar hoşuna gitti ki birden, uzun uzun gülerek tadını çıkardı. Sonra birden durdu yine. –Buradan uzaklaşmamız gerekiyor önce, dedi, beni anladınız mı, çocukların yerinden uzaklaşmamız gerekiyor, aman başlarına bir şey gelmesin. –Sen kızmadın mı onlara, dedi Ece. –Kızar mıyım yahu, onlar var ya, bana baksana sen, onlar benim canım ciğerim, sen ne sanıyorsun? Onların kılına zarar gelse, ah onların kılına zarar gelse... Ama arada paylamak gerekiyor o ayrı, dur sen... Bir yol, bir patika arar gibi sağına soluna baktı, sonra başını yukarıya kaldırdı. –Bu taraftan, dedi. –Nereye gidiyoruz, diye sordu Ferit. Köye mi döneceğiz?

Bir zaman ağaçların, sık çalıların içinde Aynur önde, ikisi arkada kendilerine yol açarak yürüdüler. Başlarını öne eğmiş, hem dallardan hem de yağmurdan korunmaya çalışıyorlardı ya, nasıl olacaktı bu? Yağmur, yaprakları yükleyip yükleyip boşaltmakla durmaksızın çalışıyor. Ardından katı mor bir rüzgârla ortalığı birbirine katıyordu. –Köye dönmeyeceğiz, dedi Aynur. Arada dönüp peşindekilere bakıyor, bakınca da sanırsın sakladığı bir şey var da birazdan açıp onları şaşırtacak, gülüp duruyordu. –Ah ah, dedi, bilmiyorsunuz, buralar hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz. Kız sen de, sen de kusura bakma ama baban sana hiçbir şey öğretmemiş, yani bizim burada ne derler... Ferit'e baktı, dönüp ikisinin ortasında gülümsek, ağzında patladı patlayacak bir gülüş, öyle duruyordu. –Söyle, dedi kız. –Yani Allah başını götünü delmiş bırakmış, işte hiçbir

şeyden anlamayana böyle derler. Ferit gülmemek için kendini zor tuttu ama Ece bozuldu. Bozuldu. Lafın kendisine değil de, hiçbir şeyden anlamamak konusuna bozuldu, yüzünü astı. –Yani hiçbir şeyden de anlamıyor değiliz, dedi, abla sen de... Sen de bizi iyice çocuk yerine koydun. Aynur durdu, yeniden öfkelenmiş gibiydi. Durup kızın ayaklarına baktı. Kız o ayakkabılarla buralara gelen sen değil misin? Ece kızardı, başının üstünden bir yaprak bulutu geçti çokuşup döküldü, ağzı yüzü su içinde kaldı. –Yani ne bileyim ben bu kadar geleceğiz, dedi. –İyi ya, dedi Aynur, ben de ne biliyorsun diyorum ya. Kızın omzuna bir yumruk attı.

Ferit o kadar keyiflenmişti ki, hiç, hiç böyle bir kız görmemişti hayatında, inanılmaz, inanılmaz, deyip duruyordu kendi kendine. –Halil'i bulacağız, dedi Aynur birden, bunların yanında kalacak yer yoksa Halil'in yanında kalırız biz de ama bana bakın, herhalde orada da fazla kalamayız, zaten buna izin vermez, vermezse de bir çözüm bulacaktır, en azından... Dönüp yola devam etmek istedi ama sonra yine durdu. –Ama bilmiyorum, bilmiyorum, neden derseniz, daha önce hiç gitmemiştim yanına da onun için, yine de, bakın şimdi bu taraftan çıkacağımızı biliyorum, ben bu çocukları az gözetlemedim, anlarsınız ya, KARAGÖZ'le birlikte, ah ah, onunla, o yoldaşımla buralarda az hafiyelik etmedim... Hiç yorulmamış, yağmurdan da hiç mi hiç bezmemiş gibiydi. Tüfeği bacaklarına çarpıyor, çırpı bedeninden sular oluk oluk iniyordu ya, elleri kemikli nasırlı bana mısın demiyordu. –Ama nasıl bulacağız ki onu şimdi, diye telaşlandı Ferit. Çocuk gibiydi ya, hiçbir şey bilmiyordu, acemi, acemi çaylaklar gibi kalakalıyordu öyle. Yine bazı uzun bacaklı kuşlar vardı, bunlar Ç. Gölü'nün üstüne inip. Böyle yaz başlarında uzun bacaklarıyla, gölün sığ kıyılarına inip, sanırsın ayaklarının altında tehlikeli bir şey var; bacaklarından birini kaldırıp sonra öbürünü yavaş yavaş indirirlerdi. Bunlar buraları bilmiyor, diye gülerdi Aynur hep, ulan cahiller, beyinsizler, bin yıldır gelip durursunuz da ne oldunuz? Ama acemi kuşlardı onlar, başlarının üstünde dönen tehlikeyi belki en son görürlerdi de, yine dönüp uçmaya çareleri kalmamış olurdu. Sonra göl birden çırpınıp açılır, dalgalar birden mavi köpüklü üstlerine üstlerine gelirdi. Gölün çevresinde kurbağa cayıltısı başlardı sonra. Başlayınca da, ulan sen onu almaya geldin zaten, bilir mi bunu, almaya geldiği şeyden korkup havalanırdı. Ama bu çocuk da insanı ısıtırdı ya, kimisinin üstünde gençliğin,

ya da çocukluğun kokusu kalırdı hep ya, o taze cildin, yeşil, yeşil, neredeyse yeşil o etin kokusu, işte bunda da öyle bir şey vardı. Elbette, konuşmaya başladığı zaman daha çok alıyordu bu kokuyu Aynur, bu nedenle de, biraz da bu nedenle yani, ormana, yağmura aldırmadan şakıyıp duruyordu. Ama kendisi bunun farkında mıydı bakalım? Bir ara, aklından, aklının ucundan şöyle bir geldi geçti, başında durmuş, Ferit'in yanında durmuş, kokuyu içine çekiyor, böylece içinde yeşil bir alan açılıyor. Yeşil, içten içe gövermiş bir alan, ciğerin tazelenmesi gibi. Fındık hep onun için derdi ya, içinizde en ciğerlisi o, ah ah, onda bir ciğer var ki, kıyamaz da, düşmanı olsa çekip çıkarır belanın içinden.

65.

Sabah saatlerinde, Kadir Ağa eline tespihini aldı, hava iyice aydınlanmamıştı daha, camiye gitti geldi önce, sonra düşünceli aksi pencerenin önünde oturup yağmuru izlemeye koyuldu. Bu sene ne olmuştu ki böyle? Bu sene Allah tarafından, öyle ya, bütün belalar onu bulmuştu işte. Ama haşa, Allah tarafından değil, Allah tarafından değil, zaman mı bozulmuştu o zaman, zaman geçtikçe onun da çevresinde namussuzlar mı türemişti? Bunlar olmuştu hep işte, başının üstünde kara bulutlar toplanmıştı da öyle yay gibi gerilip durmuş, birazdan patlayacakmış gibi tehdit içinde. Onu da gölgelerinin içine almışlardı. Canı sıkılıyordu çok. Hem de öyle böyle değil. Ne yapacaktı, korkmaya başlamıştı artık. Yanındaki adamlar o çocuklardan korkup bir bir kaçmaya başlamışlardı. Ağam buralarda durulmaz oldu. Ağam buralarda durulmaz oldu. Oysa, neden korkuyorlardı? Ne vardı ortada bu kadar korkacak? Sizi tehdit mi ettiler? Hayır. Sizin malınızı mı çaldılar. Hayır. Zaten kimin haddine. Ama aralarında bir söylenti yayılmıştı; buna göre, bu anarşist çocuklar artık silahlanmaya başlamış. Üstelik, tanıdıklarının yanında bir de başka köylerden, kentlerden gelenleri alarak. Şu A. Ormanları'nın içinde ordu kurmuşlar. Hem de Robin Hood'un ve de İnce Memed'in ordusu gibi bir silahlı ordu. Büyük bir ordu. Bunun da bir amacı var ki o da şu: Ağalardan, şeyhlerden ve de devletimizden yana kim varsa başı kesilecek. Hem de ölüsü ağaçlara asılıp böcek milleti yesin diye üstüne bal sürülmekle bekletilecek. Bunun karşısında kim durabilir? Bu dağ başında olmasak, ah bu kadar uzakta bu kadar sahipsiz olmasak... Ama o Bekir Komutan'dan kaynaklanıyordu bu işler ya dur bakalım. İlçeye gitti Kadir Ağa, Ç.'deki büyük karakola gitti, komutanım böyle böyle, bu adamın rakıdan şaraptan başını kaldırdığı yok, gelip buna bir çare bulun da başımızı kurtarın, dedi. Onlar da, yani oradaki komutan da buz gibi bir suratla dinledikten sonra ayağa kalkıp yolcu etti Kadir Ağa'yı, sen merak etme, dedi, devletimiz, ordumuz güçlüdür, hiçbir şey olmaz, kimse de kimseyi gelip köylük yerde kesemez, işinin başına git.

Bu sırada odanın kapısı aralandı, Emine çıktı içeriden, bakındı, şaşkın gözlerle, üşümüş gibi bir hali vardı ya hırkasını almıştı üzerine. İçeriye girdi, sobanın başına geldi, sonra kenardan biraz odun aldı, sobaya koydu. Dertlenmiş gibi görünüyordu. Derken başını kaldırdı. –Kız nerede, diye sordu çekinerek. Kadir Ağa önemsemedi önce, sonra dışarıya baktı, çok, çok erkendi daha, hava doğru dürüst aydınlanmamıştı bile. Koyu gölgeler, yolun karşı tarafındaki duvarları karartıyordu. –Ne demek kız nerede, dedi. –Kız yatağında yok ya, onu dedim, dedi Emine, sonra birden aklına gelmiş gibi dış kapıya yürüdü, dışarıya çıktı. Ama geri döndü hemen. –Kız yok, dedi yine. Nerede ki bu kız? Kadir Ağa çabuk endişe etmezdi de, kızın bir cezası vardı, bu ceza da öyle gelip geçici bir ceza değildi. Ömürlük. Ömürlük. Yani yine öyle alıp başını gittiyse bu kere çekeceği vardı. –Kızın nerede olduğunu ben mi bileceğim, sen bileceksin, dedi yerinden kalkmadan. –Ama kız yok ya, onu söylüyorum işte ben, dedi Emine, yani ben de bilmiyorum, kalkmış gitmiş, paltosuyla ayakkabısı da yok. İşte hiçbiri yok artık, ne bileyim ben, kalkmış gitmiş. Yüzünün kırışığı artmış gibiydi, boynunun altı katlanıp morarmıştı. Bir zamandır yine öyle sıkılıyordu ki içi, başına bir şey gelecek, bu kızda bir şeyler var, buna bir şey olacak diye ortalıkta gezinip duruyordu.

Kadir Ağa kaşlarını çatarak kalktı, son birkaç aydır iyice göbeklenmişti de, oturup kalktığı sırada zorlukla soluk alıyordu. Yine masaya dayandı, tespihini cebine koydu, kepini başına geçirip paltosunu aldı, dışarıya çıktı. Uzakta bir horoz ötüyordu. Caminin minaresinde bir gürültü koptu söndü, sonra rüzgârın uğultusu geldi. Bir zaman kapının önünde ne yapacağını bilemeden bekledi, sonra Nasip'e seslendi. Nasip, ağanın sesini duyar duymaz kapıyı açtı kapattı, sonra giyinmiş çıktı. Yüzü sararmış, asık uykulu gözlerinin altı şişmişti. Kadir Ağa önce nasıl diyeceğini bilemedi, Nasip'e baktı, sonra başını devirip adamın ayakkabılarını izledi bir zaman. –Kız yok, dedi. Nasip gözlerini belerterek önce ağaya, sonra karşıdaki eve baktı, yüzü durup durup öyle değişiyor, gözleri öyle sık yer değiştiriyordu ki, çoğu zaman onun gerçekte ne düşündüğü anlaşılamazdı ya, böyle durumlarda, yani işte şimdi olduğu gibi dehşete kapılıp da gözleri büyüdüğü zaman. Ancak o zaman gerçekten korktuğu anlaşılırdı. Yine sapsarıydı yüzü, alnında kepinin izi görünüyordu, bıyıklarının ucundan yağmur damlıyordu. –Dursun'u

al gel, dedi, alsın arabasını gelsin, gelsin de bizi karakola çıkarsın. Nasip başını eğdi, eğerken de gözlerini kapattı, sonra dönüp hemen yokuştan aşağıya inmeye başladı. Kadir Ağa evin saçağına sığındı da Nasip'i izledi. Canı sıkılmış, her şeyi elinden alınmış da en son iyice aşağılanmış gibi bir hali vardı.

Yukarıdan, ormanların üstünden bir el silah sesi duyuldu. Ama öyle cılız, öyle belli belirsiz bir sesti ki bu, kim bilir, silah değil de, bir kuş sesi de olabilirdi. Bazı kuşlar, içinde saklı bir şey vardı sanki, böyle tüfek sesine benzer bir sesle öter, öttükten sonra da kalkıp giderlerdi kuşkusuz.

66.

Nasip aşağıya indi, Dursun geç vakit dönmüştü ya, arabasını yine evinin önünde, öyle iyice yaklaşarak, sanki içeriye girecek, olanak olsa içeriye girecek biçimde park etmişti. Nasip kapıyı çaldı, biraz bekledikten sonra yeniden çaldı, yine bekledi, neden sonra, Dursun uykulu gözlerle gelip kapıyı açınca, Nasip başıyla yukarıda bekleyen Kadir Ağa'yı işaret etti. Adam hemen anladı, güldü, başını sallayıp kapıyı kapattı. O içeri geçince Nasip de durmadı kapının önünde, yine ağır adımlarla yukarıya çıktı, gidip ağanın beklediği saçağın altında onunla birlikte beklemeye başladı. Emine pencereden bakıyordu, leçeğiyle ağzını kapatmış ince ince ağlıyor, küskün çaresiz dışarıyı izliyordu. Artık, bundan sonra. Bundan sonra, Atalay'dan sonra yani, Ece'nin de başına bir şey gelirse, bundan sonra ben de ölürüm kalmam, diye geçiriyordu içinden. Bundan sonra artık yaşamaya ne lüzum var. Ayıp. Ayıp. İnsanın iki çocuğu gidecek de kendisi bu dünyanın üzerinde kalacak. Bundan büyük ayıp ve de günah olur mu? Ama ne yapsın, ne yapsın şimdi?

Çok geçmedi, aşağıdan Dursun'un arabasının gürültüsü duyuldu, araba yağmurun içinden geçti, burnunu yukarıya verdi, sanırsın önünde bir şey var da onu koklamak istiyor. Sonra gelip Kadir Ağa'yla Nasip'in önünde durdu. Bunlar çalak arabaya bindiler peş peşe. –Selamünaleyküm Kadir Ağa, dedi Dursun. Ağa boğazını temizledi. –Ve aleykümselam, dedi. Dursun durumu hemen anladı ya biraz bekledi, gözünün bir yanıyla baktı Kadir Ağa'ya. –Hayırdır, dedi neden sonra. –Kız yok, dedi Kadir Ağa, kız yok, yani evde yok, evden çıkamayacağına göre ya kaçtı ya da başına bir iş geldi, bunu gidip askere söyleyeceğiz. –Söyleriz tabii, dedi Dursun her şey kendi elindeymiş gibi. Gider söyleriz de, konu komşuya haber verdiniz mi? Birine gitmiş olmasın? Bunu hiç düşünmemişti Kadir Ağa, düşünmemişti ya, aklına da gelmezdi. Kime gidecek, kiminle görüşecekti sabahın köründe. –Sabah sabah nereye gidecek kız Dursun, dedi asabı bozulmuştu. Bundan sonra konuşmadılar, araba yukarıdan gelen suların içinden geçe geçe, çukurlara gire çıka

yükseldi, sonunda karakolun önüne kadar geldi, durdu. Nasip hemen inip ağasının kapısını açtı, bir eliyle de paltosunun önünü kapatmış, bununla belediye memurlarına benzemişti. Dursun da indi arabadan, inip onların peşinden karakola girdi. İn cin top oynuyordu içeride, kapının hemen önünde bir koridor nöbetçisi vardı, o da silahsız miskin, masanın başında oturmuş önündeki gazeteye bakıyordu. –Komutan burada mı, diye sordu Kadir Ağa. –Komutanım evde, dedi nöbetçi asker. –Nasıl çağıracağız, dedi Dursun. Asker başını yavaşça çevirdi, Dursun'u baştan aşağıya süzdü. –Mesele nedir, dedi. –Ağanın kızı kayıp, dedi Dursun. –Burası polis karakolu değil, dedi asker. –İyi ya, uzatma, komutanı çağır sen, bilir bilmez konuşma, diye kızdı Kadir Ağa. Çocuk kalkıp ters ters bir zaman süzdü ağayı, sonra başını lahavle çeker gibi salladı, derken yanındaki odaya girdi.

Odanın içinde yanında nöbetçi çavuşla çıktı. Çavuş ağaya baktı. –Kadir Ağa sen gelsene biraz, dedi, yeniden içeriye geçti. Ağa da peşinden gitti onun. Biraz sonra da çıktı. –Tamam, bilgi verdik, şimdilik yapacak bir şey yok, gidelim biz, dedi. Çıkıp yeniden arabaya bindiler. Dursun. Dursun. Şoför koltuğuna oturduğu zaman bir güven geliyordu ki üstüne. O zaman işte herkesle istediği gibi konuşuyordu. Mustafa Öğretmen'in de kaybolduğunu, daha doğrusu gözaltına alındığını, bu nedenle Gülşen yengeyle Orhan'ı alıp K.'ye götürdüğünü, sonra işleri uzun sürdüğü için onları orada bırakıp döndüğünü ağaya söylesin mi söylemesin mi bilemedi ama. Neme lazım, dedi içinden. Ağa duysa, ulan sen herkesle mi iyisin, sen yanar döner misin, dese ne yapacaktı? O zaman ne yanıt verecekti ona? Ama elin ağzında da laf durmaz, millet nasıl olsa onları arabasına aldığını görmüş de çoktan lafını etmiştir, değil mi? Ah ah, değil mi? Laf dediğin durmaz. Durmaz ki durmaz. –Sen de orada mıydın, diye sordu Kadir Ağa birden. Dursun şaşırdı. –Nerede, dedi. O şerefsizler benim hakkımda atıp tutarken sen de orada mıydın? Dursun kızardı, ayakları gevşeyince araba bir zaman çamura tutunamayıp kaydı da neden sonra toparlandı. –Mahkemede mi ağam, dedi titrek bir sesle. –Ne mahkemesi ulan, diye bağırdı Kadir Ağa. Ne mahkemesi? Arkasına yaslandı, paltosunun cebinden tespihini çıkardı. Sesi çatallanmış, ağzının içinden homurtular yükselmişti. –Şu aşağıya git, dedi yolun sonunu göstererek. Dursun hemen anladı. –Ağam, dedi, benim ne suçum var, o Aynur götürdü beni.

–Kadın aklına mı uydun, dedi ağa bağırarak. O Aynur'un aklına mı uydun? O kim oluyormuş. Onu görürsün, onu astıracağım, asmazlarsa da kendim öldüreceğim, sen bana bu işler kimin başının altından çıkıyor onu söyle. –Dedim ya ağam, dedi Dursun, kadın aklına uymak haşa uzak dursun da, Aynur beni silah zoruyla... Çifte zoruyla götürdü mahkemeye. –Ulan mahkeme mahkeme deyip durma, dedi Kadir Ağa. Aynur'da silah ne gezer? Dursun ter içinde kalmıştı ama bu doğruydu işte. –Vallahi öyle bir çiftesi var ki örme çelik Kadir Ağa, dedi, ben ömrümde öyle güzel hem de parlak hem de işlemeli çifte görmedim, kızın elinde duruyordu, paltosunun altından çıkarıp üstüme tuttu, geleceksin, dedi. Ben de çıktım gittim. Ama bu işler bana sorarsan Orhan'ın başının altından çıkıyor. Kız salak. Asıl iş Orhan'da.

67.

Kadir Ağa arabadan indi, durup kulübenin haline baktı. Acıdı sanki. Acıdı, sonra gökyüzüne baktı, yine canı öyle sıkılmıştı ki, bir şey diyecek gibi olup olup vazgeçiyordu. Ama bunların bir de sonrası vardı, bir de bundan sonra olacak vardı, dur bakalım. Gökyüzü kararmış aşağıya inmişti, suyu alıp çıkacaktı sanki gökyüzü, hem de şu dünyanın suyundan, ağacından alacağı varmış gibiydi. Hıncı varmış gibiydi. Böyle bir gökyüzünün altında durulamaz, o nedenle fazla durmayacaksın. Kurşun rengi bir dalga geldi geçti, Kadir Ağa, Nasip, Dursun, boğazlarına kadar yükselen dalganın içinde hafifler gibi oldular, ayakları yerden kesildi, bıraksan kurşun dalgalarının içinde kulaç atacaklar. Neden sonra kulübeye girdiler.

İçerideki küf kokusu keskin soğukla katılaşmış koyu balçık bir kokuya dönüşmüştü. Nasip içeriye girer girmez gidip pencereyi açtı. Ama ağa oturmadı. Oturmadı. –Ulan bana bak, dedi, bana bak, bu işler hep bunların başının altından çıkıyor, Aynur'u da bulacaksınız, Orhan'ı da, bulup buraya getireceksiniz. Hayır, buraya getirmeyeceksiniz, ormana gideceksiniz, anlaşıldı mı, orada da, orada da ne yapacağınızı ben size söyleyeceğim.

Dursun bir ağaya, bir Nasip'e bakıyor, ne desin bilemiyordu. –Madem öyle, diye devam etti ağa, madem öyle, değil mi, seni silah zoruyla aldı götürdüler, o zaman sen de bunun hesabını soracaksın, yok öyle, değil mi, silah çıkarmış, çifte çıkarmış dayamış, bakalım, göreceğiz. Dur bakalım. Demek sen tuttun o Orhan'la annesini K.'ye götürdün, ne güzel. Sanki bilmiyor muyuz, sanki Mustafa'yı devlete teslim eden biz değil miyiz? Ha? Biz değil miyiz de gidip arayacaklar? Arasınlar bakalım.

Oturdu, sigarasını çıkarıp yaktı, Nasip oralı değildi hiç, ayakta durmuş uykulu gözlerle Kadir Ağa'yı izliyordu, bıraksalar başı önüne düşecekti yine. Sonra, konuşacak olsa konuyu değiştirecek, örneğin, bu kere iyi yağmur yağdı değil mi, diyecekti, bu kadar yağsın görülmüş müdür bakalım, biz duymadık, bizden sonrakilerin de duyacaklarını sanmam. Çatının üstünden bir hışırtı geldi

geçti, Nasip başını hafifçe kaldırıp yukarıya baktı, hışırtı, sanki bir hortum çatıda yuvarlandı, sonra tenekelere çarpa çarpa, yılan gibi kıvrılarak aşağıya düştü. Düşmedi de, sonra rüzgâr yine getirdiği gibi aldı götürdü onu. İçeriye esinti dolunca Nasip gidip açtığı pencereyi kapattı, yine beklediği köşeye geldi, çıkarıp saatine baktı.

Kadir Ağa sigarasını söndürdü, ayağa kalktı, gidip Dursun'un karşısında durdu. Adamın yüzüne eğildi, kulağını ısıracak gibi yaklaştı, yaklaştı. –O Orhan bilir, dedi, kızın nerede olduğunu da bilir, her şeyi bilir. Babasını bulamayacak da dönecek nasıl olsa, anladın mı? Olmazsa git onları nasıl götürdüysen al getir. Getirdikten sonra da o yenge yenge dediğin kadını evine bırak, çocuğu da al bana getir, buraya getir. Buradan sonra nereye götüreceğinizi ben size söylerim. Tamam mı? Dursun ağlayacak gibiydi. –Tamam Kadir Ağa, dedi, ben anladım ya, ben şimdi hemen çıkar onları bulurum ya, sonra da getiririm, sen hiç merak etme. –Tamam, dedi Kadir Ağa, gülecek gibi oldu vazgeçti. Nasip'e baktı, sonra hızla dışarıya çıktı. Dursun hemen yetişti arkasından, arabanın kapısını açtı. Ağa binmedi arabaya. –İstemez, yürüyeceğim ben, sen git onları al gel, dedi, yanına Nasip'i aldı, yukarıya çıkmaya başladılar.

Bir ara Kadir Ağa döndü, Dursun'un homurtular çıkararak yağmura karışan, sonra iyice aşağıya inerek köprüye yönelen bordo arabasına baktı. Öyle bozulmuştu ki, ayakta duracak gücü yoktu sanki de, zorlukla duruyordu. İdareten. İdareten. Ama böyle durumlarda, en çok da böyle durumlarda korkulurdu Kadir Ağa'dan. Yukarıda, çavuşun odasından çıktığı zaman Nasip korkmuştu örneğin. Bu ağa bu çavuşa bir şey yapacak, çavuşa bir şey yapacak, demişti içinden. Sonra, yol boyunca arabanın arka koltuğundan dönüp dönüp sisin yağmurun içinde kalmış görünmez olmuş karakola bakmıştı, bıyıklarının ucu titriyordu.

Eve girdiği zaman Emine'yi yine pencerenin kenarında ağlar buldu Kadir Ağa. Kadın onu görünce ayağa kalktı. –Yok ya, dedi, karakola da dilekçemizi verdik ya, arayacaklar, merak etme. Kadın elindeki mendili izledi bir zaman, sonra burnunu sildi. Gözyaşlarından yüzü yumuşamıştı. Sürekli parlayan, çenesinden damlayan eriyen bir yüz. –Sen çayı demle de içelim, dedi Kadir Ağa. Ağlama, ne varmış ağlayacak? Ölmedi ya, ben sana söylüyorum, bu kız yaramaz, daha önce de yaptı, zaptedemedik, değil mi, daha önce de yaptı, atı da berbat etti, çünkü neden, aklından zoru var da onun

için. Aklından zoru olmayan bir kız böyle ikide bir kalkıp da evden kaçar mı? İşte bunlar da böyle oldu, yarım akıllı oldu. Ağlayacak bir şey yok. Ama öğreniriz. Öğreniriz bakalım sağ mı ölü mü. Hem de yarın, yarın öğreniriz. Belki de bu akşam. Ölüyse yazık. Sağsa ve de evden kaçtıysa da Allah belasını versin.

68.

Yukarıdan, ağaçların arasından bir şeyler düşüyordu sanki. Yaprakların içindeki su katılaşmıştı da, patırtılar çıkararak, dallara çarpa çarpa iniyordu. Ama başka bir şeyler de olabilirdi. Başka bir şeyler de olabilirdi. Geçmiş yazdan kalıp dalından bir türlü kopamamış bir kuru kozalak. Çürüyüp katılaşmış kararmış bir ceviz, sonra kırık yapraksız dal parçaları, hayvan iskeletleri, hayvan iskeletleri. Bunlar çoğu zaman bulundukları yeri terk etmek istemezler. Ama yağmur indiği zaman, güçlü bir yağmur, ağır, kunt yağmur indiği zaman orada nasıl durabilirsin bakalım? Dallardan biri Jilet'in başına düştü. Jilet. Jilet. Canı yandı ama sesini çıkarmadı, dalı eline aldı, sanki onu anlayacak da gücüne gidecek. Eline aldı, bildiği ne kadar küfür varsa saydı döktü. Ama sonra yine dikkat kesildi, tüfeğini çıkarmış, sesin geldiği yana çevirmiş, gözünü kısmış bekliyordu. Ulan bu o çocuksa, hele biraz da iyileşmişse, yeniden vuracağım, dedi, bu kere zararsız yerinden vuracağım ki ölmesin. Ölüp de başıma iş açmasın. Yanında biri varsa onu da vuracağım. Jilet, bir kurşunla ikisini birden vurabilir miydi? Yapardı istese. Ya da kurşunları birbirinin peşine öyle hızlı ateşlerdi ki, iki atış yapıldığını kimse anlayamazdı. Atın kokusunu alıyordu. Atın kokusu her zaman alınır. Bir yerde at varsa, oranın havasında başka bir durum vardır, sanki böyle bir at, kokunun yanında, çevresine bir de su dalgası gibi bir şeyler bırakır, onun içinden belli belirsiz bir ürperti çıkar yayılır. Bu nedenle atları ve de buraları bilenler için... Derken o iniltiyi yeniden duydu. Bu kere kafası karıştı.

Tüfeği indirdi, sesin geldiği yöne baktı. Bakınca, burada ağaçlardan biri öyle kapanmış kabuklanmıştı ki, bir nevi ev olmuştu. Bir avcı kulübesi, bir çadır gibi olmuştu da, bunun içindeki sık dalların arasından bir at başı çıktı. Gördün mü, dedi Jilet, bir yerde bir at olacak da ben bilmeyeceğim. Gülümsedi, korkulacak bir şey olmadığını düşündü ansızın. Ulan ne nişan alıyorum ben, adam yaralı, at da uyuz bir at, dedi kendi kendine, güldü. Saklandığı yerden çıktı, ağacın kapaklandığı yere yaklaştı. Yaklaşınca, at ba-

şını geri çekecek gibi oldu, püskürdü, atın ağzından tehdit edici bir homurtu çıktı. Sonra bu at, yelesi saçaklı bu at Jilet'in yüzüne tuhaf, iri gözlerle baktı, katırtılar çıkararak geğirdi. Bundan sonra da, ağacın dallarının içinden bir tüfek başı göründü. –Dur bakalım, dedi Elif. Sonra ağaç evin içindeki karanlıktan leçekli başı göründü. Yüzü kararmış, yanakları çökmüştü. Açlıktan, yağmurun amansız sürüp gitmesinden, rüzgârdan o kadar yorulmuş perişan olmuştu ki, Jilet'ten korkmadı da, aç yırtıcı hayvanlar gibi, bir av, yiyecek bir şey bulduğu için sevindi neredeyse. Sevindi. Ama o bir insanı parçalayıp da nasıl yesin bakalım? Gözünden yaş gelmişti.

Jilet şaşıp kalmıştı. Ne diyeceğini bilemedi önce, durdu, sağına soluna baktı. Kendine o kadar kızmıştı ki, ulan ben nasıl böyle bir salaklık yaparım, benim nasıl olur da burnuma tüfek dayarlar, diye söylenip duruyordu içinden. Gerçekten, nasıl olabilirdi ki böyle bir şey? O zaman, yani ta çocukluktan beri Jilet efendi bu işlerle övünmez miydi, izciliğiyle, nişancılığıyla, değil mi? Şaşırmıştı iyice. –Benden sana zarar gelmez, dedi. –Tabii gelmez, dedi Elif. Burada bir yaralımız var, eyleşme, çek git. –Yaralınız mı var, dedi Jilet, iyice şaşırmıştı. Ama sonra uyandı. Uyandı. Ama kıza anarşist olup olmadıklarını soramazdı ya. –Öğrencilerden misiniz, dedi. –Ne öğrencisi, dedi kız. Bu sırada içeriden yine bir inilti geldi. Kız dönüp baktı, yüzü kasılmıştı iyice. Jilet dayanamadı. –Bacım, izin ver de bakayım, bir bakayım, dedi. Elif tüfeği indirmedi ama yolu açtı, böylece Jilet içeriye girdi.

Gerçekten, burada ağaç öyle sıklaşmış, öyle kapanmış topaklanmıştı ki, dalların altı su geçirmez, epey korunaklı bir yuva olmuştu. Allah'ın işi, Allah olmasa. Aha ah, Allah olmasa ne olur ki, diye geçirdi içinden Jilet. Sonra yere uzanmış kalmış Civan Yusuf'u gördü. –Geçmiş olsun kardeş, dedi, deyince de birden, birden bu ikisine şaştı kaldı. Siz, siz burada ne yapıyorsunuz ki, dedi, sizin burada ne işiniz var? Ne oldu ki size? Yusuf sağlam dirseğinin üstüne doğruldu, yüzü kasıldı acıyla. –Benim, benim omuzumda yaram var, dedi, bir bak bakalım, anlar mısın. –Adın ne, neredensin, dedi Jilet, bir yandan da çocuğun omzunu açtı, açınca da yüzünü buruşturdu. –Çok kötü olmuş bu, dedi. Bunu doktorun görmesi lazım ya, az daha iyi olsa köye gidip bir şeyler yapardık. Ama iyi değil yani, morarmış kalkmış, içinden de bir şeyler çıkmış bak.

Elif'in ağzından bir hıçkırık çıktı yükselди, böyle kuş sesi gibi cılız bir hıçkırık. Ama günlerdir baygın yatmıştı ya, sayıklayıp durmuştu. Ne bilecekti ki, nasıl yardım edecekti ona. Oğlan yanında inleyip sayıklamıştı. Benim buradan çıkmam lazım, diyordu ikide bir, buradan çıkarsak iyi olur, kız arada bu sözcüklere anlam veriyordu vermesine, hatta karşılık da veriyordu, bir sabah, sabaha karşı yani, çıkalım, çıkalım, ama ağız açılmıyor ki bir türlü, demişti. Aklı gelip gidiyordu sürekli. –Biz kaçtık, dedi neden sonra, köye dönemeyiz yani, biz kaçınca bizi omuzumuzdan vurdular, işte öyle.

69.

Altında oturdukları ağaç sallanıp genişledi, yükselip alçaldı. Ne oluyordu ki böyle? Jilet birden âlem değiştirdiğini, bildiği, gördüğü dünyadan ayrılarak başka, dilini dimağını bilmediği bir ülkeye geldiğini düşündü. Hava sıkıntıdan, yağmurdan kararıp kalmıştı ya, ağacın altı iyice karanlıktı, sanırsın bir gece denizi, gece denizi, hem de denizlerin en amansızı, Nuh nebiden kalmış bulunan, hem de o zamanlar için de epey korkutucu olan bir karanlık deniz. Vaktiyle hocanın biri söylerdi bunu, anlatırdı; yaşlı, sakalı cebinde bir hocaydı, Allah rahmet eylesin. Bilir misiniz, bu dünyada kimsenin bilmediği yerler var, kimsenin daha cesaret edip de gidip de görmediği denizler var, ah ah, hele bir Çin Denizi var, zamanında Pîrî Reis Efendi kalkıp gitmiş de o da yanlış gitmiş, zira yanlış çizmiş, Lübnan taraflarını Çin zannıyla, neyse, ama kimse bilmez, kimse, bilen kişi de zaten içinde yolunu yitireceği için ve. Geri dönemeyeceği için. Onun bildiğini de kimse bilmez. –Kimden kaçıyorsunuz siz, diye sordu Jilet. Ağzı yüzü ter içinde kalmıştı. Bunu sorduğu zaman birden başının üstündeki at öfkeye kapıldı. Zalim yaman bir kır at, bu yağmurda gözü görmediyse, kulağı işitmediyse, demek ki, hiç de öyle cılız hasta bir at değildi bu, görkemli, büyük yaman bir attı. Neyse ki at kişnedi, bir at, efendim, ancak kişneyerek öfkesinden kurtulur. CENNET sonra sakinleşti, başını eğip Jilet'in başına sürdü. Jilet dündü. –Kardeş, dedi, korkmayın benden, tamam mı, kimden kaçıyorsanız söyleyin, bana buralarda Jilet derler. Hem de öz be öz. Buradan benim önce atam geçmiş, sonra dedem, babam, anamın da yedi göbek sülalesi, o nedenle, yani gönlünüz rahat olsun. Deyin hele.

O zaman, birden, sanki içinde hiçbir şey yok, Civan Yusuf birden rahatladı. Gülümsedi. –Gördün mü ağam, dedi, Jilet ağam, gördün mü? Bu benim atım aynı zamanda Köroğlu'nun atıdır. Yani bana da ondan kalmıştır ki eşi benzeri bulunamaz. Gördüğün gibi zaten seni sevdi. Onun sevdiğini ben de severim. Ama kolum çok ağırıyor. Neden dersen, beni sırtımdan vurdukları için. Değil mi?

Ama bunda da atım CENNET'in hiçbir suçu günahı yok. Demek ki bana daha bu işleri tam öğretemediği için ben de kaçamamışım, kurşunu duyamamışım. Duysaydım böyle vurulmak mı olurdu?

Jilet güldü, çocuğa acıdı. Acıdı. Ayağa kalkıp atın başını okşadı, yelesini taradı parmaklarıyla. Sonra iyi at yaman toprak kokar, atın boynuna uzandı kokladı. Elif, ne yapıyor diye izliyordu onu bu sırada. –Siz kaçtınız mı, dedi Jilet. –Kaçtık, dedi Elif. Sonra çömeldi, öyle perişan, öyle aklı gitmiş haldeydi ki, ayakta durmaya gücü kalmamıştı. Bir bakıma, Jilet gelip onları bulmuştu ya, Allah'ın bir mucizesi sayılırdı. Çömeldikten sonra usul usul her şeyi anlattı. Ama o anlatmaya başlamadan önce ceylan çıktı geldi, GÖKYÜZÜ. GÖKYÜZÜ. Bir zaman önce yine ağacın içinden çıkmış gitmişti. Geri geldi, çalı diplerinden başını çıkarıp inleyerek. Ağzının kenarı kanıyordu hafiften. Ak benlerinden bazısı lekelenmişti. Jilet onu görünce iyice şaşırdı, şaşırdıktan sonra o da oturdu.

Elif ceylanını görünce gülümsedi, onu kucağına aldı. Evden nasıl bunalıp da kaçtığını. Nehirden geçerken nasıl boğulayazdığını. Yusuf'un onu nasıl duyduğunu. Nasıl kavil edip birbirlerine Allah tarafından sevdalandıklarını. Sözleştiklerini. Sonra köyündeki töreyi ve. En sonunda da o gece nasıl birden dellenip Yusuf'la birlikte kaçtıklarını. Ve elbette Yusuf'un vurulmasını. Jilet bütün bu maceraları gözünü kırpmadan dinledi, sonuna doğru sigarasını çıkardı, yaktı, öyle efkâr etmiş, öyle içli dinlemişti ki, gözünün önüne geldi; zamanın içinde konukevine toplanan kalabalığın başında bir âşık otururdu. O zaman o âşık da böyle hikâyeler anlatır, söz oyunları ve destanlar düzerek insanı kendine hayran bırakırdı, Jilet onda çok bir şey anlamaz, kafasını da, pek çalışmadığı için âşığın hikâyetine veremezdi ama. Ah ah, babası bu işlerden çok etkilenir. Etkilenince de gözyaşlarını kalabalığın ortasına bırakıverirdi.

Başlarından geçenleri anlattıktan sonra Elif, ceylana sarıldıkça ısınıyordu ya, yine hayvanını memelerinin üstüne kaldırdı, öptü, kızın gözünden ceylanın kırmızı sırtına iki damla yaş aktı. –Merak etme bacım sen, dedi, döndü Civan Yusuf'u gösterdi. –Bak hele, buna bir şey olmayacak, hiç merak etme sen. Sonra kaşlarını çattı. –Ulan dedi, öyle şey mi olurmuş? Öyle bir şeyi de hiç duymadım. Ne demekmiş bakalım o? Ne demekmiş seni şeyhe vereceklermiş. Hem de gerdek gecesinde. Tövbe tövbe. Bunlar bacım, bunlar bana sorarsan tümden dinden çıkmış da bir daha gidecek yeri yok. Ah

ah. Ah bunları temizleyemedi, ahta ki elinden bir o gelmedi... Sonra birden, aklına gelmiş de telaşa kapılmış gibi ayağa kalktı, ağacın altında sağına soluna döndü. –Nasıl edelim, nasıl edelim, diye çırpındı durdu.

70.

Hikâye

Zamanında Nuh nebi, Allah'ın gönlünden öyle geçtiği için ve. Dünyayı su götüreceğinden. Çalışıp didinip kendine bir gemi yaptı. Bu gemiyi de, sular yükselmeden önce bitirmekle hayvanlar alemine haber saldı, dedi ki, sizin her bir cinsinizden bir çifti gemime alacağım. Neden? Çünkü hayvan günahsızdır, hayvan günahsız olduğu için de, bunların yeni kurulacak dünyada elbette yeri vardır. Yalnız, dedi domuza dönerek. Sen gelmeyeceksin. Zira senin yerin belli değildir. Ona öyle geliyordu ki, domuz milletinin yeri belli değildir, bakarsan suyun içinden çıkar, çünkü gidip oraya girmiş ve orada yaşamıştır. Sonra, bakarsan çamurun içinden çıkar ve çamuru da o koca burnuyla yiyebilir. Çünkü gidip oraya da girmiştir. Sonra, ayıların mağarasından, çalı öbeklerinin içinden, karınca yuvalarından ki kıraç toprağın içinde bu yuvalardan bolca bulunur. Sonra yukarılara, kimsenin yaşamaya gönül indirmeyeceği sarp kayalıklardan ve kuşların içinden. İnsanların kurduğu ahırlardan, teneke damlı evlerden ve ovada yetişen mor sümbüllü bağların içinden de domuzlar çıkabilir. Bu da, işte Nuh'un söylediği gibi, onun yeri belli değildir de ondan kaynaklanır.

Ama bu aynı zamanda, domuzun önüne geçilemeyeceğini de gösterir. Domuzun önüne geçilemez. Domuz gelip isterse insanın da içinden çıkar. Neyse, hayvan çiftleri toplandı, geminin yelkeni sular yükselip de laçka edilmeden önce bunlar bir bir sıralanıp güverteye doluştular. Su dalgalanıp köpürerek yükseldi, gemi çatırtılar çıkararak yerinden oynadı, yukarıdan bir fırtına indi. Nuh'un gemisi alçalıp yükseldi, hızlandı, suyun dineceği yerlere bir an önce varmak istediği için canla başla kulaç atan birine benziyordu bu gemi.

Neden sonra dalgalar duruldu, hayvan çiftleri sindikleri köşelerden başlarını çıkardılar bir bir. Küpeşteden denize baktılar, zıplayıp fışkıran balıkları izlediler, suyun lacivert ışıklarını incelediler. Derken erkek filin karnının içinde bir kıpırtı oldu, hayvan önce şaşırdı, sonra yere yatıp inledi, büyüyen karnına baktı. Baktıktan sonra bu karnın içinden iri kırmızı sakallı, burnunun ucunda dişleri bulunan bir domuz çıktı.

3

1.

Horla, yeni bir dünya olasılığıdır. Daha doğrusu, elbette yeni bir dünya yeni bir insanla olanaklıdır, öyle ya, kişi kendi çevresine bir kere alışmayagörsün. Alışkanlıklarımız bizi "başka türlü" şeylerden öyle uzak tutar ki, bu başka şeylerin, başka biçimlerin ve başka alışkanlıkların öz nitelikleriyle ilgilenmek için içimizde en küçük bir arzu duymayız. Bunun nedeni elbette yalnızca alışkanlıklarımız değildir. Bizim, bizim değişime olan engelimiz, biraz da bencilliğimizden, boş vermişliğimizden gelir. Ah ah, yerimizden kalkmayı beceremeyiz. Kalkıp pencereyi kapatmamayı üşütmek pahasına tercih ederiz, at arabalarının altında kalmayı, yoldan çekilmektense... Sonra her yere, olmaz ya, kalkıp da bir kere bir yere gitmeye karar verdiysek, en kısa yoldan gitmek isteriz, isterse öbür yolda güzellik bayram ediyor olsun, en güzel su cennetleri ya da zenginlikler ayaklarımızın altına serilsin. Bize uygun gelen, alıştığımız, gönül indirdiğimiz ve bizi yormayacak yollardır. Fakat Horla, yani işte o büyük Maupassant'ın öyküsü, bize bunu değişik yollarla anlatır. Bir anlamda, elimizdeki, daha doğrusu düşüncemizdeki bir olasılığı, bir nüveyi alır. Bunu anlatabilmek için kafa yormaya başlar. Bir yazarın işi nedir başka? Evet. Evet. Ben bunu sana hangi yolla anlatmalıyım. Elimde bir hikâye var. Bir hikâye düşüncesi var. Yani anlatmak bir zorunluluk değil, kimse yazmadığı için ölmez, fakat söz etmek önemlidir. Sır tutmaya benzer. Bilirsiniz, fazla sır sonunda insanı sağlığından eder. Neyse ki bunun için sanat yalanını tercih ediyoruz.

Öyleyse nasıl anlatılmalı? Horla'nın yazarı bunu düşünüyor. Bir düşünce var, bu düşünce de şu: İnsan, özellikle sıkıntı içindeki insan, bir şeylerin, kimi değişikliklerin başlayacağını hissediyor. Ama bunun ne olduğu hakkında bir bilgi henüz yok içinde. Ama dediğim gibi, hissediyor. Bu his de onu başka biri yapacak. Yani bir yer değişimi yaşanacak, öyle ya, A kişisi gidecek, onun yerine, onun görünümüne sahip bir B kişisi gelecek, bu kesinlikle böyle olacak. Böyle bir değişim her zaman yaşanamaz. Devrim, her zaman olmaz,

devrimin gerçekleşmesi için toplumsal yaşamın bu zorunluluğu doğurması gerekir ama aynı zamanda kişinin içindeki bu değişimin de belirlenmesi... Örneğin, Frankenstein, biliyoruz, bunun için bir örnek olabilir. Bak, işte söylüyorum, açık ve net: Frankenstein, Hegel gibidir, yani Marx'ın dediği gibi, orada bilgi sezilmiş ama işlem tersine yapılmıştır. İçerik. İçerik. Onu tersine çevirmek gerekir. Neyse. Doktor Frankenstein'ın bir ruhu yoktur, bunu yazar orada açıkça söyler, dahası, bunu anlatmak için o hikâyeyi yazar zaten.

Ama ruh dediğimiz nedir? İşte yeni insandır o. Bizim. Bizim değişimden sonraki halimizdir. Peki bu hal nasıl bizim olacak, yani şimdilik bizim olmayan şey nasıl bizim olacak? Onu gidip pazardan satın alacak değiliz ya? Burada birbirine direnen, bir bakıma birbirinin karşıtı olan iki nesne var. Sonunda birleşecekleri kesin olsa da bunlar birbirinin karşıtı. Birbirinin düşmanı da diyebilirsin. Yeni, eskinin düşmanıdır. Bu ikisi arasında savaşsız bir uzlaşmanın yaşanabileceğini düşünmek de, kimse kusura bakmasın, saflıktan başka bir şey değildir. Öyleyse burada kabul etmek gerekir, yoktan, daha doğrusu bir düşünceden çıkıp ürediğine ve var olduğuna göre, yeni olan, eskisine göre çok daha güçlüdür. Yani tabii, Darwin bunu anlattı. Bak ben Darwin üzerine uzunca bir şey yazacağım, epey düşündüm o konuda ama yazacağım şey öyle biyoloji bilimiyle ilgili olmayacak, o benim haddime değil. Ama onu yazacağım, işte bu söylediğim gibi, açıkça söyler; yeni daha güçlüdür, çünkü zamanın ve doğal koşulların içinden geçmiş, onların içinde büyümüştür.

İşte o zaman yavaş yavaş onun dediği olmaya başlar. Hikâyenin kahramanı, bir sabah uyandığında, yatağının başındaki masaya baktığı zaman. Gece uyanır da içerim diye bıraktığı suyun içilmiş olduğunu görür. Hatırlayamadığını, elbette suyu kendisinden başka kimsenin içmeyeceğini düşündüğü için ilk gün pek aldırmaz, hatta alışkanlığı olduğu üzere ikinci gece masasına su değil de bir bardak süt koyar. Ve ertesi gün uyandığında bardağındaki sütün de içilmiş olduğunu anlar... Fakat bak burası önemli; suçu hep kendinde ve alışkanlıklarının bozulmasında aramaktadır. Hayır, bunları ben içiyorum ama sonra derin uyuduğum için hatırlayamıyorum, der... Sonra aklına hizmetçileri suçlamak gelir. Onları bir bir sorguya çeker. Çok eğlencelidir bu sahneler, Maupassant, çok acımasız bir yazardır, bizim bizim her şeyimizle dalga geçer, alışkanlıklarımızı yerden yere vurur. Bizi tersine çevirir.

Biz elbette, o zavallı adamla birlikte, biz, yani biz okurlar, kendimizi onun yerine koymakla dehşete kapılırız. Evet efendim. Hikâyeler, kapıldığımız dehşetin karşılıksız olduğunu –yani aslında korkacak, dehşete kapılacak ya da sevinecek bir şey olmadığını, yani alışkanlıklarımızın yerli yerinde durduğunu– bildiğimiz için hoşumuza gider.

2.

Sonra tabii bu eksilen sütler, suyun içilip içilip masaya konması ve bozulan sinirler... Maupassant için önemli olan, kişinin düzenini bozmaktır. Hikâyenin kahramanı, bu durumu düzeltmek için çareler aramaya başlar. İlkin aklına gelen, yaşadığı evden birkaç gün de olsa uzaklaşmak olur. Neden? Çünkü dışarıya çıkacak, yani gerçeklerden kaçacak, kendisi için önceden kurduğu yalın yaşamın öbür, yani ev dışındaki parçalarına gidecek. Oturduğu kafelere, gezdiği çarşılara ve tanışlarına uğrayacak. Ona eski yaşamını anımsatan ne varsa, o bunlar onun için bir ayna görevi görecek. Yani işte yerimde duruyorum, bir yere gitmedim henüz, diyecek. Bunu yapar da, evet evet ben sıradışı bir şey, bir tür sinir hastalığı yaşıyorum ve bu yüzden de yer değişimi bana iyi gelecek. Doktorlar da bunu salık vermez mi? Efendim bir zaman uzaklaşın, kısa bir tatile gidin, tanıdığınız insanlara uğrayın, havanız değişsin, başka şeyler düşünün, sizi sıkan ya da bunaltan sorunları bir zaman boş verin, boş vermeyin de canım işte uzaklaşın, kaçın.

Gerçekten de bu işe yarar. Evden uzaklaştığı zaman. Horla. Horla. Onun yüzünden bunca korku yaşadığına inanamaz. Bu kadar canım, bu kadarcık bir kuruntu için, yani incir çekirdeğini doldurmayacak bir kuruntu işte hayal düş. Bunun için mi ben böyle endişelendim, diye düşünür. Bu kişi öykümüzün istemsiz kahramanıdır. Çünkü onun üzerinde deney yapıyoruz. Sonuçta değişecek olan o. Geri döner. İlk bir iki gün belirtilerin azaldığını görür. Ama sonra endişe başlar yeniden. Kaygı sorunu sonuç olarak küçük bir sorun değildir. Fiziksel, yani basbayağı somut bir sorun olarak görülebilir. Bir düşünce gibi. Düşünce de bir maddedir. Düşünce de bir maddedir. Onu elinize alarak çevirebilirsiniz. Altına, üstüne bakabilir. Onun üzerinde deneyler yapabilirsiniz.

Sonuç olarak burada olan şudur: Horla, yani bu noktadan sonra hikâyemizin asıl kahramanı olan hayalet, insanın içine girmeye çalışmaktadır. Bunun dışında bir niyeti, kötülüğü ya da ters bir arzusu yoktur. Bir yenilik ve olasılıktır. Bu olasılık zamanla nicelik

kazandığı –süt içmeye başladığı– ve gerçekleştiği için artık son aşamanın yaşanması gerekmektedir. Bakın bu söylediğim hikâyenin bence yorumudur, yani yazarının zorladığı bir sonuç değildir. Hatırladığım kadarıyla. Hatırladığım kadarıyla. O zamanlar neredeydik, ben kaç yaşındaydım ya da o küçük kitap elime ne zaman geçmişti? Şimdi açıkçası bunun bir önemi yok. Bu bakımdan bütün bunlar konumuzun dışında elbette. Kitaplar zamansız varlıklardır, sonunda kendi içlerine bakıldıkta eskimek bilmezler, onlarla ilgili bizim dışarıdan söylediklerimiz daha çok bizi ilgilendirir, onları değil. Yani ne söylersek söyleyelim, kendi gözlemlerimizle ilgilidir. Biz okuduğumuz zaman, okuduğumuz şeyle ilgili gözlemlerimiz öbür gözlemlerimizle karışmaya başlar. Örneğin ben hem Horla'yı okuyorum hem de evde pişirilen yemeği düşünüyorum, bu da demek oluyor ki, okuduğum kitabı az sonra yiyeceğim yemekten bağımsız düşünmem neredeyse olanaksızdır.

Her neyse, demek ki Horla yalnızca zararsız bir hayalet değil. Hikâyenin kahramanını bulduğu ve onun içine girmek istediği için onu sözünü ettiğimiz değişimin kendi öz niteliği olarak düşüneceğiz. Bir düşünceydi ve artık eyleme geçiyor. Bir insanın içine girecek ve onu değiştirecek, burada diyalektik bir şey var, yeni bir şeye ulaşılacak. Ama kahramanımız buna kuşkusuz direnecek. Bu da dışarıdan bakıldığında delirme ya da neyse işte, akıl kaybı ya da ağır bunalım olarak görülecek. Bunlar yaşamın doğasında vardır. Bunlar yaşanacak.

Kahramanımız için, bundan sonra yapılacak tek bir şey kalır, evin lanetlendiğini, hayaletlerin kendisine musallat olduğunu ve. Burada çözümün o hayaletle savaşmak olduğunu belirleyerek bu dövüşü başlatmak. Önce, Horla'yı odaya kilitlemeye karar verir. Sonra can havliyle dışarı çıkar, evi ateşe verir ve orayı terk eder. Uzaklaşır. Neden sonra hizmetçileri de eve kilitlediğinin farkına varır. Burada çözümlememiz şu olmalıdır: Horla, kahramanımızla bütünleşir, onun içine girer, sonra ortaya elbette yepyeni biri çıkar. Hikâyenin başındaki karakterimiz bütünüyle değişir, bu yeni kişi, eski düzeni temsil eden her şeyden kurtulmak istemektedir. Oraya bir daha gelmeyecek, o evde geçirdiği saatleri tümden unutacak, hizmetçileri de –onların böyle bir şansı olmayacaktır artık, bir yenilenme, yeni bir hayaletle bütünleşme gibi– bir daha görmeyecektir. Ateş. Ateş. Çekiçle felsefe.

Ama bunları şimdi mi düşünüyordum bakalım? O zamanlar, yani babam eskiden sık sık sürülür. Eline dosyalarını alarak. Postacının eve bıraktığı sarı resmî zarfı hüzünle izleyerek, hanım, bize yine yol göründü, derdi. Biz de kurtarabildiğimiz kitaplarla bir kamyona doluşur. Yeni görev yerimize doğru yola çıkardık. Kitaplar, o zaman tabii o kitapların içindeki dünyalar, benim için daha çok heyecan ve korku dolu muhteşem saatler anlamına gelirdi.

3.

Hava açılıp açılıp kapanıyordu, yerinde duramayan bir gökyüzü vardı ormanın üzerinde. Bir gökyüzü ele gelir mi de yerinde duramasın? Bulutlar birbirini kovalıyor, yukarılardan, gökyüzünün artık sona erdiği, görünmez olduğu derin karanlıklardan yeni dalgalar gelip iniyordu. Nice ki gökyüzünün ötesindeki karanlıkların derin mi derin ağızları vardır. Bunlar bir kere yerlerinden olup da. Dikkatleri dağılıp da kalıp aşağıya inmeye yeltendikleri zaman. Burada, hemen A. Dağları'nın üstündeki bulutların kuyruklarında kara kıvrımlar belirmeye başlar. Bir nevi, korkmuş da kendilerine kendi içlerinden pervaneler icat etmişlerdir. Çaşur saplarına benzer kıvrık pervaneler sonra, ortaya çıktığı zaman anlayacaksın ki bulut milletinin etekleri tutuşmuş. Tutuşunca da bunlar birbirlerini iterek, kendilerine böyle bencilce yollar açarak ilerlemeye, hem de can havliyle ilerlemeye, kaçmaya başlamışlar. Tabii, böyle bir kaçakaç gürültüsüz olur mu? Yukarıdan yine gürültü geliyordu, orman yerinde duramayacak da suyun selinden, bulutun köpürtüsünden kalkıp uğrayacakmış gibi sağa sola sallanıyordu.

Kadir Ağa yaklaşınca çocuk bir adım geri çekildi. –Ne yaptınız, dedi Kadir Ağa, ellerini kıçında birleştirmişti yine, bıyığı uzamış ağzına girmeye başlamıştı. Çocukların başına gelince durdu. –Tamamdır ya ağam, dedi çocuklardan biri, çelimsiz, ikide bir her şeye gülen gevşek delikanlılardan biriydi, uzak köylerden birinden gelmişti ya, Kadir Ağa iyi tanırdı onu. –Tamamdır ya ağam, diye yineledi, vallahi artık ne seni ne beni görür. Ortalık çal çamur hem de ıslak yaprak ve çalı kırığı içindeydi, bu defa rüzgâr her şeyi yerinden etmekle kırıp dökmüştü. Kadir Ağa Orhan'a yaklaştı, eğilip dikkatle baktı. Orhan'ın dayakla şişmiş kan toplamış kapanmış gözünün gerçekten de bir şey göreceği yoktu ya, aslında sesleri de belli belirsiz boğuk duyuyordu. Sesler, ona varıncaya dek şişip kabarıyor. Anlamsız laçka homurtulara dönüşüyordu. Yalnız bu kez, bu büyük dayakla birlikte zihninin arkasında bir şeyler açılmış gibiydi. O nedenle gülümsek bir şeyler vardı yüzünde. Horla.

Horla. Durup durup aklına gelen, yani tutup zamanında babasıyla birlikte gömdükleri. Hem de korsan sandıkları gibi korunaklı bir sandık çakıp da götürüp ormana kanca işaretinin altına gömdükleri o ufarak kitap. İşte Horla'dan başkası olamazdı. Oysa eski klasikler aklına geldikçe onu da sayardı ya, hatırlardı ya. Yine, bazı kitaplar olduklarından fazla yer ederler içimizde. Onu okuyup kaldırıp bir kenara koyduğumuzu düşünürüz ama sonra, elimize yeniden aldığımızda, yıllar sonra, belki onu tümüyle yanlış hatırladığımız olur. Sözgelimi, Vahşetin Çağrısı'nın Buck'u bizim hatırladığımız kadar cesaretli bir köpek midir acaba? Ya da İnce Memed'in nasıl korkup da saklandığının anlatıldığı sayfaları nedense unutmayı seçeriz.

Yine de, dışarıdaki bir şey gelip içine girmek istiyordu sanki. Kadir Ağa'nın adamları onu ellerini bağlayarak yasladıkları ağacın altında, onu açmaya çalışıyorlardı, öyle ya. Değişim. Değişim. Buna izin vermek için bir yanımızın somut biçimde açılması gerekiyordu. Ama elbette bu farklı bir şeydi, bununla Horla'nın hayaleti bir tutulacak değildi ya. Çocuklar sırtına sopa indirmeyi kesince biraz toparlandı, gülümsedi. –Ulan gülüyor bu pezevenk, diye kızdı Kadir Ağa. Peşinden, hemen birkaç adım arkasından onu izliyordu Nasip. O da kaşlarını çattı, başını iki yana salladı, tüfeğini sıkı sıkı kavramış ama namlunun ucunu yere doğrultmuştu. –Ulan sen neyine güvendin de, dedi Kadir Ağa, bir yerde duramıyor, sanırsın ağacın arkasında bir Orhan daha var, dolanıp oraya bakıyor. Sonra dönüp yine çocuğun karşısında durmakla. Çizmesini uzatıp ölmüş mü diye uzandığımız köpeklere dokunur gibi Orhan dokunup çekiliyordu. Soğumuştu hava. Konuştukça ağzından buhar püskürüyordu. –Neyine güvendin de, ha, öyle... Konuş bakalım, sen, sen... Bir de mahkeme kurmuşlar. Ulan Allah'tan başkasına hesap mı vereceğiz? Yukarıda Allah, aşağıda devlet... Söyle bakalım sen ben kim oluyoruz.

Nasip başını salladı, kaşlarını öyle bir çatmıştı ki, yüzünde katı mor donmuş bir gölge vardı da bu gölge yerleşmişti oraya. Hem de donmuş olduğu için bundan sonra bir yere gitmeyecekti. Birden, o sessiz Nasip birden öfkelendi, Orhan'a doğru bir adım attı. Sonra çocuğun baldırına sertçe bir tekme attı. Orhan sırtını yasladıkları ağaç gövdesinden uğradı, devrildi, burnu kanıyordu. Başı otların arasına düşünce bu kan bir parça sızdı, düştüğü yeri kızıla boyadı. Sonra içinden bir ürperti geldi geçti, bilincini kaybedecek gibi oldu,

bedeni ısındı. Nasip geri çekildi, tüfeğini sırtına astı, arkasını döndü. Döndükten sonra da yukarıya doğru başını çevirdi, yükselen ağaçların tepesine baktı.

Dikenli ağaçlardan birinin tepesinde kargalar toplanmıştı. Biri bağırdığı zaman öbür ikisi de hemen peşinden bağırıyordu ama bu bağırtılar zor iniyordu aşağıya, yoğun mu yoğun bir su dolanıyordu ormanın her yerinde.

4.

Kadir Ağa bir zaman ne yapacağını şaşırmış gibi kendi çevresinde döndü, sonra durup tükürecekmiş gibi Orhan'a baktı uzun uzun. Çocuklar da ona bakıyorlardı ve. Bir şey desin de, öldürelim mi kaldıralım mı bir karar versin de. Biz de ona göre ne yapacaksak yapalım, diye bekliyorlardı. Orhan'ı bekleyeceğiz. Orhan'ı bekleyeceğiz, sonra yolunu keseceğiz, o evden çıktığı zaman, K.'den gelerek, annesini eve bırakarak. Anne ben biraz dolaşacağım, dediği zaman yolunu kesip de alıp kaldıracağız diye analarından emdikleri burunlarından gelmişti. Çocuk, çocuk buralarda ne olursa olsun, buralarda kimsenin sahibi mi kaldı artık, kimi kimsesi mi kaldı? Ç.'nin yoksul köylerinden geliyorlardı, yüzlerini kimse bilmez, ne yiyip ne içtiklerini kimse umursamazdı.

Kadir Ağa dönüp Nasip'e baktı, başıyla işaret etti. Edince Nasip omzundaki çantadan bir halat çıkardı, çıkardığı halatı çocukların önüne attı. Halat ıslak bir ot öbeğinin üstüne düştü, yerini bulana dek gömüldü sallanan çalının içine. Neden sonra çocuklar ne yapacağını anladı, biri eğilip halatı çalının içinden aldı, düğüm yaptı, sonra eğilip Orhan'ın boynuna geçirecek oldu. –Ayağından, dedi Kadir Ağa. Deyince çocuk urganı Orhan'ın kafasından çıkardı, ayaklarına geçirdi. Böylece biri yukarıya çıktı, halatı alıp dala geçirdi, öbürü de Orhan'ı tutup ters çevirerek kaldırdı, yukarıya sağlam bir iki düğüm attıktan sonra çocuğu boşluğa bıraktılar. Öyle eğlenerek, gülümsek yapıyorlardı ki Kadir Ağa şaşırdı onları izlerken. Şaşırdı. Hem de hiç daha önce bu kadar rahat çocuklar görmemişti. –Tamam mı, dedi, paltosunun cebinden tabakasını çıkardı yine, sigarasını yaktı, bir sağa bir sola ağır ağır sallanan Orhan'ın başına gitti, dumanı yüzüne üfledi, sonra da. Bir adım geriye çekilerek, eserini şöyle uzaktan keyifle izledi. Derken, ansızın öfkeye kapıldı yine. –Ulan demek, demek öyle, dedi, demek öyle ha, halk mahkemesinde amcanı yargıladın da infazına karar verdin öyle mi? Ah ah, peki öyle olsun. Öyle olsun. İşte, infaz nasıl yapılırmış görmüş olursun böylece, öğrenirsin... Sizi başıboş bıra-

kan bu askerde kabahat ama ah ne yapalım, ne yapalım ki durum böyle. Biz de kendi işimizi kendimiz yapacağız. Günah bizden gitti. Durdu, çocuklara baktı, sonra Nasip'i gözüne kestirdi, yüzü gerilmiş, yağmur soğuğundan bıçak gibi kırmızı, mor kırmızı katılaşmıştı. –Günah bizden gitti, değil mi, diye sordu. Nasip başını salladı. Çocuklar güldüler. –Gitti ağam, dedi biri, gitti ki ne gitti, hem de bir daha gelmez, bir daha da çıkıp da gelemez.

Yukarıdan, ağaçların tepesinden bir gürültü yükseldi, demin orada birikmiş de toplanıp konuşmaya başlamış kargalardan biri fırladı kalktı, o kalkınca öbürleri de cayırtı koparark kalkıp gittiler, sonra birden gökyüzü kararmaya başladı. Ağanın kepinin üstüne iri damlalar düştü patır patır. –Tamam, gidelim, dedi Ağa, o aşağıya inmeye başlayınca önce Nasip, onun peşinden de çocuklar geldiler, böyle tek sıra halinde ormanın derinliklerinden köye inmeye başladılar.

Onlar gidince Orhan bir zaman yine sallandı boşlukta, sonra durdu, kollarını bağlamadıkları için, çocuk, sallandıkça elleri otun çamurun içinde gitti geldi. Parmak uçları toprağa değiyordu. Avucunun içinde bir şey vardı sanki, küçük bir kepçe gibi, parmakları kapalıydı. Dua ediyordu. Dua ediyordu. Sonra tabii bu elden kepçelerin içinde su birikti. Ortalık sessizleşince, bir zaman sonra ağaç gövdelerinin altından, suyu şıpırdatarak bir kirpi çıktı, bu kirpi, bir zaman olanları izlemişti de, korkmuştu da ancak şimdi, her şey olup bittikten sonra dayılanmak için ortaya çıkıyordu. Otlara sürtünerek yaklaştı, Orhan'ın dua eder gibi yukarıya kıvrımlanmış eline burnunu uzattı. Orhan'dan ses çıkmayınca eli burnuyla birkaç kez daha dövdü. Ama Orhan yine tepki vermedi. Vermeyince, kirpi o zaman, sanırsın parmak uçlarından başlarsa tüm bedeni yiyebilir. Çocuğun parmaklarını kemirmeye başladı.

Fakat can tatlıdır. Can tatlıdır. Kimi zaman ölülerimiz bile uyanıp ayağa kalkabilirler. Onlar kalktığı zaman da, işte o zaman işler başka türlü olur. Yine de, kirpinin de bir bildiği vardır elbette. Kara dikenli, ıslak burunlu bu orman çağanozu Orhan'ı uyarınca. Çocuk hemen uyanmadı ama zihni açılır gibi oldu. Yine, aslında başına geleni pekâlâ biliyordu. O çocukları tutanın, üstüne salanın kim olduğunu. Bu zavallı cahil insanların nasıl tembihlendiğini hemen anlamıştı ya, elinden bir şey gelmemişti. Genellikle, işte şimdi başına geldiği gibi, bu sınıfla anlaşamayız. Onları herhan-

gi bir konuda yönlendirmek, bir düşünceye inandırmak ve buna akıllarının yatmasını sağlamak belki bu dünya üzerindeki en zor şeydir. Bu konuda Orhan annesine katılır, babasıyla da bir türlü anlaşamazdı. Olmaz. Olmaz, derdi sürekli. Sizi dinlemezler. Siz bir görüntü olarak varsınızdır, başka bir gezegenden gelmiş, asla kulak vermeyecekleri ama gülerek izleyecekleri bir görüntü. Yine de, Mustafa Öğretmen bunu bilmez olur muydu? Bilirdi elbette. Ama iyimserliğini bir anlığına olsun yitirmezdi.

Bu sırada, önce, çocuklardan birinin insafa gelerek, kendince, kendince, eline bir sigara tutuşturmaya çalıştığını düşünüyordu. Ona göre, o an için, yine o ağaca yaslanmış oturuyordu.

5.

Yağmurun böğürtüsü geldi, yukarıdan indi, gök sallanınca ağaçlar titrediği için, Orhan'ın bedeni de sallandı biraz, yukarıdan iri damlalar birbiri ardına düşmeye başladı, kirpi korkup kaçtı, yine geldiği gövdenin altına girdi. Hava kapanmış, bulutlar aşağıya inmiş koyu lacivert bir kalkan gibi yaklaşmıştı. Ormanın içinden, uzaklardan yine bir cayırtı koptu geldi, bu cayırtı yoğunlaşmış havanın içinde kunt bir yankı bıraktı kayboldu. Elbette, çocuklar yolunu kestiği zaman, ne olursa olsun bunun öcünün Kadir Ağa'dan alınacağını, onun umduğunun tersine, bu durumun arkadaşları daha da öfkelendireceğini biliyordu. Yalnız değiliz. Yalnız değiliz, diye geçiriyordu içinden. Daha önce böyle çılgınlıkların yanıtı verilmişti kuşkusuz. Bir yandan da, diye geçiriyordu içinden, bak şimdi, bu işte sessiz ya da tepkisiz olmanın mantıklı bir yanı yok, şiddet şiddeti doğuruyor, bu kimsenin elinde olan bir şey değil. Aralarında bu konuyu tartışmış değiller miydi? Elbette, başından beri. Başından beri. Belki epey bir zamandır yalnızca bunu konuşuyorlardı. Orhan o zaman, şimdi olduğu gibi, örgütlü ama şiddetten uzak bir hareketi seçmişti. Bu bizim kazanmamızı sağlamaz. Bu onların kazanmasını da sağlamaz. En azından bu aşamada. Onun gözünün önünde beliriyordu, o kadar açık, berrak beliriyordu ki hem de, gözünün önünde geleceğin tarihiyle ilgili apaçık resimler görünüyordu. Bu tarih, arkadaşlar, Halil'in de zaman zaman söylediği gibi, sınıfımızın tarihidir, sınıfımızın yararına bir tarihtir, yani bu işin sonu eninde sonunda işçi sınıfının, köylü sınıfının zaferiyle gelecektir. Bunun bizim yaşadığımız çevreyle ilgisi yok; bu dünya tarihinin bir parçası, yani bu bakımdan düşünecek olursanız, insanlık için de bir zorunluluk, zorunlu bir ilerleme, aşama. O zaman, duruma hâkim olmanın yolu işte o soğukkanlılıktan geçiyor. Burada, halk mahkemesinde diyelim...

Nehrin öbür tarafındaki mahallenin ortasında, epeydir evler boşalmıştı orada, okul elverişsiz olduğu için eğitim de kesilmiş, çocuklar bu taraftaki okula gitmeye başlamışlardı. Devrimciler eski

okulu sonraki dönemin halk eğitimi merkezi olarak belirledikleri için, gece toplantılarını da yağ lambaları ışığının altında burada gerçekleştiriyorlardı. Ama yalnızca aranmayanlar. Yalnızca aranmayanlar. Onlar, özellikle belli bir yaşa geldikten sonra gündüz saatlerini evlerinde, ahırlarında yapılacak işlerle uğraşarak geçirenler. Bunlar karanlık çöktükten sonra aralarında görev dağılımı yapar. Kimisi eski okulda gece nöbetine kalır. Kimisi ormandaki mağaralarda saklananlara götürülecek yiyecekleri taşırlardı. Evet. Evet, diyelim halk mahkemesinde, belirli kişilere karşı öfke duyarak. Bu duygusal ve anlık tepkiyle birlikte önümüzdeki bütün bir tarihi, işte o geleceğin tarihini tehlikeye sokmak en olmayacak şeydir. Bunu söylerdi ama bu Kadir Ağa'nın işlediği suçun da değerlendirilmeyeceği anlamına gelmezdi.

Sonra, çocuklar onu ormana sürüklediler, ağaçların arasına girince de ellerini bağlayıp sırtından ittiler. –Sizi bana Kadir Ağa mı gönderdi çocuklar, diye sordu Orhan. Sonra gülümsedi. –Neredensiniz, sizi daha önce hiç görmemiştim ya, ondan... Yahu korkmayın esir aldınız ya beni, korkmayın.

İşte o zaman, henüz hava o kadar kararmamış, yağmur da öyle çokşurmamıştı, sık alçak ağaçların altından geçiyorlardı. Orhan bu ağaçlardan birinin gövdesinde o işareti gördü: Bir çıpa. Bu, çocukluğunda hayranlık duyduğu korsanların kolunun ucundaki kancaya benziyordu, ağacın üstüne özenle, derin bir biçimde kazınmış olduğu için kaybolup gitmemişti ama gövdeyi kaplayan kabuk şiştikçe çıpa içeriye gömülmüştü iyice. Onu görünce. Orhan. Orhan. İçinde bulunduğu durumu unuttu. Çıpanın önünde durdu. –Bir dakika çocuklar, dedi, dönüp geldiği yöne baktı, ağacın yerini gözüne kazıdı. Buraya, işte buraya bir işaret nasıl koyarım, dedi içinden ama elinden bir şey gelmedi. Ama unuttu. Unuttu. Kadir Ağa'ya verilen cezayı da, arkadaşlarıyla giriştiği bütün o tartışmaları da, K.'ye annesiyle birlikte babasını bulmaya nasıl gittiklerini ve. Nasıl eli boş döndüklerini de unuttu. Çünkü çıpayı ağacın üzerinde görünce aradığı kitabı hatırladı: Horla, dedi içinden, gözümün önünde, ulan, ulan, Horla elbette... Sonra hikâye bütün ayrıntılarıyla gözünün önüne geldi... Yalnız, hikâyenin kahramanının adını hatırlamıyordu ama çok da önemli değildi bu. Çocukluk günlerinde, o kitap yüzünden işte, geceleri az terlememişti korkuyla, dışarıda yine amansız bir kar vardı, sürgüne gittikleri kasaba,

yanlış değilse, Ağrı'nın kasabalarından biriydi, geceleri, uyuduğu odanın duvarlarından çatırtılar geliyor ve duvarın içindeki hayalet uzun uykusundan uyanarak. Önce odasına, sonra da gelip Orhan'ın içine girmeye çalışıyordu.

Bu sırada, çocuklarla birlikte, elleri arkada bağlı, ormanın en yoğun, en karanlık bölgelerine doğru, sulara bata çıka yürüyorlardı. Ağaçlar peşinden geliyordu sanki. Arkasına dönüp bakamıyordu ama sökülen kökleri, hışırdayan yapraklarla kırılan dalları duyabiliyordu. Çıpanın ağacı. Çıpanın ağacı, bu kere kaybolmak istemediğinden. Eteğini toplamış, kökünü topraktan almış, çocukların elinde ölüme giden Orhan'ın peşinden geliyordu.

6.

Aşağıdan, K. Nehri'ne yanaşan gemilerin içinden buralara yeni yeni yabancılar geliyordu. Kara giysili, yüzleri belirsiz yabancılardı bunlar. Daha doğrusu, elbette yüzleri belirsiz değildi de, görünmüyordu. Görünmüyordu. Çünkü başlarını kapatıyorlardı ve. Nehirden yukarıya, yukarıdaki büyük evlerin ve o saray yavrusu şatoların arasına doğru yürüyorlardı. Yalnız bu yabancı akını içinde tuhaf bir şeyler de vardı kuşkusuz, kara giysili adamlardan biri öne çıktı, yönünü değiştirdi ve aşağıdaki küçük korunun içinden geçerek tepedeki yalnız, iki katlı eve doğru yürümeye başladı. Yol henüz bütünüyle açılmış değildi, kış aylarının korkunç fırtınası, buzun şiddeti ve rüzgârın öldürücü sürekliliği yolu öyle berbat etmişti ki, toprak bundan sonra belediye çalışanlarının ya da imeceye kalkışmış köylülerin sıkı bir çalışmasını gerekli kılıyordu kesinkes. Bu nedenle bu yola girdikten sonra doğru dürüst yürüyemedi yabancı, korudan çıkar çıkmaz tökezledi ama düşmedi. Düşmedi. Bunun yerine, şöyle bir çırpındıktan sonra önce bir zıpladı, sonra da havalandı.

Uçmaya başlamış kara giysili bir Azrail gibiydi. Yalnız elinde tırpanı yoktu, tırpan, bildiğiniz gibi, Azrail'in olmazsa olmazıdır. Ama bu yabancıda tırpan yoktu, buna karşın havalandı, yerden ve köyün bozuk yolundan kurtulmuş oldu böylece. Havada süzülüyor, evet, Azrail'i ve aynı zamanda eski zamanların korkunç cadılarını anımsatıyordu. Yine de, tepedeki yalnız eve yönelmiş olsa bile, nereye gideceğini hâlâ bilmiyor gibi bir hali vardı. Kararsızdı. Ama uçmayı becerdikten sonra onun önünde kim durabilir ki? Daha doğrusu, böyle meziyetli bir yabancının bizim bu gariban dünyamızda her yere girip çıkmaya hakkı vardır. Bu onun ayrıcalığıdır.

Neyse. Yukarıda, köyün öbür tarafında köpekler havlıyordu, rüzgârın uğultusu kesildiği zaman K.'nin sesi çıkıyordu yukarıya ama tepedeki evin köyle de, K. Nehri'yle de bağı yoktu pek, hem araya başka tepeler, uzun ağaçlar giriyor. Hem de ev ovaya sırtını verdiği için A. Dağları'nın eteklerindeki ormanlara bakıyordu. Yine

de, buralar tümüyle ıssız yerler değildi. Kara giysili yabancı havada bir zaman durup kararsızlıkla bekleyince. Meğer oradan köylüler geçiyordu. Bu köylülerden biri tüfeğini kaldırdı, başının hemen üstündeki yabancıya bir el ateş etti. Ama daha kurşun kendisine ulaşmadan, yabancı, giysisinin içinden çıktı, çıkınca giysi boşlukta kaldı elbette ve vurulmuş, boşalmış bir uçurtma gibi döne döne köylülerin ayaklarının dibine düştü.

Bunun üzerine köylüler şaşıp kaldılar elbette ama aynı zamanda, giysiyi ellerine alıp yollarına devam ettiler. Bu arada da, başlarından geçen bu küçük macera ile ilgili olarak aralarında konuşmaya başladılar. Rüzgâr, kuşkusuz, limanın oralardan alıp yukarıya taşımış. Böylece bu giysiyi ta tepeye kadar çıkarmıştı. Giysiyi vurduk, diye gülüyorlardı durmadan. Giysiyi vurduk.

Horla, bulduğu geçici giysinin içinden çıktıktan sonra, bu onun çabalarının yalnızca bir parçası, küçük bir aşamasıydı diyelim. Gökyüzünde süzüldüğü sırada. Artık daha büyük bir adım atması gerektiğini hissediyordu. Zaten, onu öbürlerinden ayırarak bu tepeye ve tepedeki bu garip eve sürükleyen bir şey vardı, bunu anlamak istiyordu. Ama aynı zamanda bu büyük bir dönüşümün başlangıcıydı onun için. Eve yaklaştı, üst kattaki açık pencereden içeriye girdi. Tül perde hafif rüzgârda zarifçe dalgalanıyor. İçeride bir adam, temiz, düzenli odasında, parlak cilalı masasının üstüne eğilmiş, günlüğüne bir şeyler yazıyordu. Mutlu bir adamdı bu. Ama yeterince mutlu muydu bakalım? İçinde onu huzursuz eden bir şeyler vardı.

Horla onu önce kendisine benzetti. Ama sonra güldü; bir hayalet neye benzeyebilir ki? Bir hayalet yalnızca bir ruhtur. Boşlukta sessizce, belki bir olasılık olarak, yani, diyelim ki bir his olarak dolanıp durur ama bir şeye benzetilebilir mi? Horla bunun olanaklı olduğunu ya da olabileceğini düşünüyordu. Az önce. Az önce. Köylüler onu vurduğu zaman. Giysi çırpınıp dönerek aşağıya düşünce, Horla onun düşüşünde kendini görmüştü, aynı zamanda, bu düşüşün gerçek olmasını dilemişti.

Ya, işte, bazen bir olanağımız olsa da biz de vurulup düşsek, diye düşünürüz. Bazen içimizdeki soyut kendisinden sıkılır. Ya da kendisini sınırlayan yokluktan. Önemli olan, nasıl olursa olsun, insanın kendisinden de, kendisini sınırlayan yokluktan da kurtulmaya karar vermesidir. Horla büyük konuşmayı sevmez. Ama

bazen gökyüzü işte şimdi, daha demin olduğu gibi... Günlüğüne yazmakta olan adamın kendisinin bir kopyası olduğunu düşünmeye başladı. Ama adam, dediğim gibi, o mutlu görüntüsünün içinde bir huzursuzluk taşıyordu. Yani, bu durumda, Horla'nın yeni varlığı onun içinde bir kurtuluş çaresi olacaktı.

Hikâyenin sonunda bu adam Horla'yı öldürür. Ama sonra kendi kendine sorar: Acaba gerçekten öldü mü? Ölmediyse, demek ki benim kendi kendimi öldürmem gerekecek.

7.

Hikâye

Azrail için o zamanlar günler pek de iyi geçmiyordu. Azrail'in içinde onu huzursuz eden bir can sıkıntısı vardı. Yapılacak bir iş, hiç olmazsa yalnızca bir iş dileyip duruyordu. O zamanlar, her yer çok karanlıktı. Bu karanlık yerin evren ya da karanlık boş bir uzam olduğunu iddia etmeyeceğim. Çünkü bunu bilemeyiz. Allah onu yanına çağırdı ve dünyanın, gönderdiği elçilere saygısızlık ettiğini söyledi. Neden? Çünkü Allah'ın da canı sıkılıyordu. Dünyadan biraz toprak almak, bu toprağı da yoğurmakla, bundan bir insan yapmak istiyordu. İyi bir uğraş. Ama dünya, toprağını vermek istemiyordu bir türlü. Azrail, adına rüzgâr dediğimiz atın sırtına bindi, tırpanı yoktu o zaman. Tıpkı az önce anlattığım kara giysili hayalete benziyordu. Dünyaya geldiği zaman, her yandan şırıl şırıl akan suları, göverip yükselmiş ulu ağaçları, sanırsın canlı, ekmek gibi kabarmış kokmuş alacalı toprağı görünce dayanamadı. Allahım, dedi, doğrusu, bu toprağı ben de olsaydım vermezdim kimseye.

8.

Hava kararınca, öyle birden gündüz vakti bulutlar aşağıya inip de göz gözü görmez olunca, Aynur durdu, geldikleri yöne baktı, sonra başını kaldırdı, tırmandıkları tepeyi, bu kayalık uçurumu sarmış güçlü, kararmış ağaçları, iri yaprakların içinden, sanırsın bunlar birer güğüm, güğüm, bunların içinden durup durup dökülen karanlık suları gözden geçirdi. –Çok uzaklaştık, dedi, sonra. Gerçekten, ormanın balçık yaprak çürüğü dolu toprağında öyle çok, öyle hızlı ve. Öyle zorlukla yürümüşlerdi ki, cılız, kırıldı kırılacak bedenini topladı dikeldi, rahat bir soluk aldı. Sonra da güldü. Güldü. –Daha buralarda asker olmaz, dedi, yani, anlayacağınız, yırttık. Arkadaşlar. Çocuklara baktı. Durur durmaz yere serilmişlerdi. Ferit bitmişti artık. Bitmişti. Dudakları kuruyup morarıp şiştiği için, artık onun ağzını açıp da bir şeyler söylemesi olanaksızdı. Ece uzandığı yerden kalktı, ağaçlardan birinin altında, biraz daha kuru kalmış bir ot öbeği görünce gidip oraya oturdu, başını ellerinin arasına aldı. –Oh, bahdavarlı, diye güldü Aynur. Keyfi yerine gelmişti. Tüfeğini o ağaca yasladı, böyle çelikten çifte, hem de çifte dövülmüş tüfeğini, ağzı ağacın dallarını izleyecek biçimde yaslayınca durup önce eserini izledi, sonra gözden kayboldu.

Ferit'in yorgunluktan kapanıp şişmiş gözlerini o sicim yağmuru dövüyordu. Damlalar, gözkapağını gerilmiş bir davulu döver gibi dövüyordu da umurunda değildi. Yağsın. Yağsın ve bundan sonra ne olacaksa olsun. Daha ne olabilir ki? Bir insan bundan başka daha ne kadar perişan olabilir? Gözünün önüne geliyordu; toprağın yumuşaması, yaprakların, çürümüş humusun altında yavaş yavaş açılarak onu içine alışı, sonra yine üstünün bu humusla örtülmesi... Bu olursa, diye geçiriyordu içinden, kıpırdamayacağım. Burada kendini o humusun parçalarından biri gibi hissetmeye başlamamış mıydı? İnsan budur. İnsan daha fazla bir şey değildir ve neden olsun? Ama bunca yorgun düşmemiş olsa o tatlı can yine böyle söyletir miydi bakalım onu?

Neden sonra Aynur geri döndü, dönünce de avucunu açıp gösterdi. –Alsanıza şunları, dedi, iyi gelir. Önce eğildi, Ferit'in yanağına hafifçe vurdu. Ferit korkuyla gözünü açtı. –Al bak sakız getirdim, dedi, yaramaz çocuklar gibi gülümsüyor, bir yandan da ağzındaki sakızı çiğniyordu. Ferit Aynur'un uzattığı parçaları aldı, sonra tınmadı, ağaç kabuğuna benzer şeyleri morarmış kurumuş ağzına güçlükle attı. Atınca da, katı kök parçası sanki, yüzünü buruşturdu. Aynur yine güldü. –Çiğne biraz, dedi, ama çok bastırma, yavaş yavaş, sonra eriyecek, tamam mı? Sonra kalktı, bir parça sakız da Ece'ye verdi, Ece bir ona, bir Ferit'e baktı. Küsmüş gibi. Küsüp de terk edilmiş. Hem de hiç canı kalmamış. Sakızı ağzına attı. –Biz daha çok ararız, dedi, kaybolduk öldük ya burada. Bu sırada Ferit'in ağzından bir takırtı geldi. –Bence dişimi kırdım ben, dedi çocuk güçlükle. Aynur kıkırdadı, ağzını kapattı. Gözlerinin içi parlıyordu sürekli.

Ağaçların tepesinden bir esinti dolandı geçti, yapraklar kararmış, derinlerden hayvanların acı inlemeleri duyulur olmuştu. Çalı diplerinden yer kuşlarının sesi geliyordu. Sincaplar başlarını gösterip gösterip çekiyorlardı. Aynur tüfeğini yasladığı yerden aldı. –Bizim, bizim devam etmemiz gerekiyor, dedi sonra. Burada kalacak olursak... Olursak, o zaman işte sabaha çıkamayız, vallahi benden söylemesi, yem oluruz, yem. Bunu duyunca Ferit gözlerini açtı, güçlükle doğruldu. Ağzı kanıyordu. –Neye yem oluruz, diye sordu. –Yahu, dedi Aynur, sen de hiçbir şey bilmiyorsun. –Sen de bilmiyorsun bilmiyorsun deyip deyip durma o zaman, diye kızdı Ferit, nasıl bir insansın anlamadım ki, bilmiyorsun bilmiyorsun, getirdin sakız diye ağzıma bir şey soktun dişimi kırdın. –Kırılmamıştır o, diye güldü Aynur, sen bana baksana, sen öyle diş kolay kolay kırılır sanma bence, ayrıca bilmiyorsun deyince de alınma, herhalde benim de bilmediğim bir şeyler vardır. Ama şimdi gerçekten gitmemiz gerekiyor. Hava iyice kararırsa hapı yutarız.

Kalktılar, onlar kalkınca da, onları bekliyormuş gibi, yine ağaçların tepesinden bir karga sürüsü kalktı bu kara kargalar, tuhaf, tuhaf bir manzara çıkardı ortaya: Sanki birden ağaçların o kararmış yaprakları canlandı da. Bu yapraklar da kendileri gibi kararmış gökyüzünün içine karıştı gitti. Karanlık kendi içinde parçalanmış, çatlamış oldu böylece. –Aynur ablam yedi canlıdır, dedi Ece yürümeye başladıkları zaman. –Nasıl oluyor o, diye sordu Ferit. –Nasıl

olacak, geçen kış öldü de ölüsü kalktı kendi kendine Ç.'den köye geldi ama sen tabii nereden bileceksin? Ferit gülecek gibi oldu. –Nasıl öldü yani, dedi. –Yani işte onu öldürdüler de sokağa attılar, onu işkencede tastamam yok ettiler, bir deri bir kemik. Hem de kemikleri sayılacak kadar. Ama onlar da kırılmış. Kırılmış. Ben de sana şimdi anlatamam kırık bir kemik nasıl olur.

Aynur hızlanmıştı bu arada. Derken elini kaldırdı, durmalarını işaret etti. Onlar da durdular hemen, Ferit dikkat kesildi önce, sonra bir ağacın arkasına saklanacak oldu, Ece de onun koluna girdi. Sonra tümüyle gözden yitirdiler Aynur'u. Sağlam sessizlik oldu.

9.

Yaprakların arasından bir hışırtı duyuldu geçti ama sonra yine sessizlik oldu. Ece Ferit'in kolunu bıraktı, ileriye, Aynur'un kaybolduğu yere doğru birkaç ürkek adım attı. Sonra durdu, paltosunun cebinden bir fener çıkardı yaktı, ayaklarının ucuna tuttu. –Uçurum var burada, dedi korkuyla. Birden başı belaya girmiş de, nasıl kurtulacağını bilmezmiş gibi çömelip hüngür hüngür ağlamaya başladı. –Kalk bacı, dedi Ferit titrek bir sesle, bu söz, bacı, diline öyle yabancıydı ki, Ece birden, o çökmüş de ağlayan Ece şaşırdı, dönüp çocuğa baktı. –Aynur ablam buraya düştü de bayıldı, dedi neden sonra, şimdi inip ona bakmamız gerekiyor ya nasıl yapacağız. –İneriz, dedi Ferit, ama önce sakin ol, bağırıp çağırma, bir duyan olacak şimdi. –Duyanda duyarlar, dedi Ece, senin ettiğin laf da laf mı şimdi? Ferit yüzünü astı. –Yok yok, ondan değil, dedi, ondan değil de, şimdi yani düşmediyse, yani Aynur düşüp de bayılmadıysa gelip bize kızacak sonra. Önce bir anlayalım, olmaz mı? Kız yavaşça ayağa kalktı, feneri yine ayaklarının altına tuttu, önündeki uçurumun derinliğini anlamaya çalıştı. –Buradan ineceğiz, dedi. –Tamam, dedi Ferit, şimdi sen ışığı tut, ben yavaş yavaş inmeye çalışayım.

Çukurun göbeğinden dal sürgünleri çıkıp uzamıştı, arada kaya sivriltileri fırlamış, çukur böylece aşağıya doğru basamaklanmıştı. Ferit bu ıslak kayalardan öyle çekiniyordu ki, basacak bir yer bulduğu zaman ayağını basıp basıp kaldırıyor, bu arada da tutunacak dalları yokluyordu. Ama korkuyordu çok, yaraları henüz iyileşmiş sayılmazdı, göğsünün altında bir yanma hissetti, bacakları kasıldı. Daha bir iki adım atmıştı gerçi ya, ter içinde kalmıştı yine. Burada, burada ölmezsem benden iyisi yok, diye geçiriyordu içinden. Burada artık ölme zamanı, burada olmazsa bir daha da bana bu dünyada ölüm yok. Bir yandan da, annesi gelip duruyordu gözünün önüne. Ferit. Ferit. Zengin sayılmazlardı. Ama Ankara'da, babasının orta dereceli memurlara verilen lojmanında oturur, kendi deyimiyle nezih bir aileden gelen annesinin, seçkin komşularıyla oturmalarını, o aile çevrelerinin başından geçen olayları son derece nazik

bir dille anlatmasını dinlerdi. O zaman, yani daha lise yıllarında o küçükburjuva yaşamını kıyasıya eleştirirdi de. Kadın, kadın, o zavallı Gülsen Hanım, oğlunun nasıl böyle şeyler düşünebildiğine şaşırmış. İri gözleriyle. Ne diyeceğini bilemeden bakardı. Evet. Neyi hatalı yapıyor olabilirlerdi? Örneğin, her zaman nazik olacaksın, kiminle ne tartışıyorsan tartış ama sesini yükseltme, ses yükseltmek asabiyet belirtisidir. Aynı zamanda eğitimsizlik, yani cehalet belirtisidir, derlerdi. Gülsen Hanım hep temiz, ütülü giyinir, aşk romanları okur, resmî bayramlarda evin penceresine bayrak asar ve bulup buluşturarak yakasına kırmızı bir karanfil taktığı zaman, o günlerde arkadaşlarıyla işçi sınıfı devrimi için kafa yoran Ferit'e göre bu militarist yaşam iyice çekilmez bir hâl alırdı. Bir ara, o zaman bu kitapları bulmak da büyük sorundu, birkaç gün sonraki bir tartışma için *Grundrisse*'yi okuyordu da, gözünün yerinden çıkıp sayfaların üstünde zıpladığını. Böyle, tıpkı bir bilye gibi satırlar arasında yuvarlanarak masadan aşağıya düştüğünü. Sonra yine yuvarlandığını, ışıltılar saçarak. O parlak iri gözün. Odanın kapısına sürüklendiğini. O sırada Gülsen Hanım'ın kapıyı açtığını hatırlıyordu. *İnsanlar, doğaları gereği yerleşik değillerdir, maymunlar gibi tek bir ağaç üzerinde geçimlerini sağlayabilecekleri çok verimli bir ortam bulmadıkça, yabani hayvanlar gibi bir yerden bir yere dolaşırlar.* Kadının eğilip gözü yerden aldığını hatırlıyordu sonra. Oğlum. Oğlum. Bak gözlerine yazık, hadi gel biraz da bir şeyler ye, olmaz mı, çay hazır, çörek de yaptım, seversin...

O zaman, yani insan gerçekleri öğrendiği zaman, diye düşünürdü Ferit, toplumsal durum da, bireysel durum da, ki buna zorunlu olmuşuz, zorunlu olmuşuz, ne zamana kadar, öğrenene kadar... İşte ailevi durum da birden gözünden düşüyor. Yine de sonunda, ormanın birinde köşeye sıkışmış durumda insanın burnuna çörek kokusu geliyor. Başını kaldırdı. –İnsan, insan, diye bağırdı, her şeyi öğrenebilir, değil mi? Ece zorlukla duydu onu. –Anlamadım, dedi. –Diyorum ki, dedi Ferit, insan her şeyi öğrenebilir, çare yok, öğreneceğiz. Başka yolu yok. –Tabii tabii, diye güldü Ece, sen önce ablamı bul da sonra öğrenirsin. Bu sırada birkaç basmak inmişti de durdu gülümsedi. –Ya, dedi, şimdi sıcak bir çörek olacaktı. – Ne? –Sıcak, sıcak bir çörek olacaktı şimdi, taze taze, çok acıktım ben. Gerçekten, sabahtan beri bir şey yememişlerdi. –Olur, yaparız birazdan, diye bağırdı Ece. Uçurumun içinden yukarıya doğru bir

rüzgâr esti, Ferit sallandı bulunduğu yerde, sonra ağzına acı sıcak bir tat geldi, yukarıya bakacak oldu, gözünün hemen altına kara bir damla düştü. Görüntü iyice bulanmıştı ya, Ece'yi göremiyordu artık. Ansızın dengesini kaybetti, ayağını ıslak sivri bir kaya parçasına basınca dayanamadı, uçurumdan aşağıya yuvarlandı.

10.

Neyse ki, çok yüksek değildi düştüğü yer, bir de aşağıda yaprak çürükleri birikmiş yuvalanmıştı ya, yine de, bir an için sessizce, hani neredeyse bilincini kaybetmiş biçimde yattı Ferit. Yine bir dalga esti, nem öyle yoğundu ki, rüzgâr estiği zaman insan kendini suyun altında hissediyordu. Denize girersin. Denize girersin. Suyun altında, karanlığın içinde, ağır güçlü suyun kulaklarının içinde uğuldadığını duyarsın, yine de, orada da esinti vardır. Suyun içinden bir esinti gelir geçer, kolların yükselip alçalır ve. Böylece rüzgârın giremeyeceği yer yoktur. Gülsen Hanım, romatizmanın bir tür rüzgâr olduğunu söyler dururdu. İçimizde rüzgâr var. Bizim bedenimize hapsolmuş bir rüzgâr. İşte bir kere girmiş ve artık çıkamıyor. Elbette, sonu da gelmiyor. Esemeyen rüzgârın sonu gelmez.

Uçurumun dibindeki bu rüzgâr, Ferit'in yüzünü yalayıp geçince yine o çöreğin kokusu geldi, ceviz, biraz da ceviz var içinde, diye geçirdi içinden. Sonra da gülümsedi. Susuzluktan çatlayıp yarılacaktı neredeyse ama ağzını açtı, ağzını açıp yaprakların içinde birikmiş de yüzüne damlamaya başlamış suyu yakalamak istedi. Sırtından bir ürperti geçti. Fener parıldadı.

Sonra, yukarıdan onu izleyen Ece'nin arkasında bir görüntü belirdi. Aynur. Aynur. –O nasıl düştü oraya yahu, diye sordu. Ece dönüp ablasına baktı şaşkın gözlerle. Aynur'un elinde iri siyah bir tavşan vardı, bacaklarından tutmuştu, hayvanın başından kan damlıyordu. –Seni arıyorduk ya, dedi, sen, sen düşmedin demek ki. –Buraya düşülür mü be, diye kızdı Aynur. Sonra tavşanı gösterdi, bunun peşinden gitmiştim ben. Tut bakalım. Tavşanı kıza verdi, tüfeğini yere bıraktı, bir çırpıda aşağıya indi. Çukurda, bir yere savrulamadıkları için yapraklar birikip nemlenmişti. Küf kokusu vardı.

Çocuğun başını okşadı önce, gülümsedi. Aynur'un yüzünde, özellikle gülümsediği zaman, görmüş geçirmiş, yaşamın, onun deyişiyle sillesini yemişlerin vicdanı bulunurdu. Yani, bu da demektir ki, Ferit'e gülümserken, ah ah, sen daha ne gördün ki, senin hata yapmanı nasıl önleyeceğiz, seni nasıl koruyacağız, dur bakalım,

diye geçiriyordu içinden. Böylece çocuk gözünü açtı, ne olduğunu anlamadan önce boş boş baktı Aynur'a. Sonra birden kurtulmuş, büyük bir hastalıktan çıkıp da sağlığına kavuşmuş gibi hafifçe doğrularak kıza sarıldı. Aynur da ona sarıldı, hatta bir iki damla yaş geldi gözünden ama sonra bıraktı hemen. –Senin burada ne işin var ki, insan buncacık yerden de düşer mi, dedi. Ferit rahatladı. –Seni bulduk ya, boş ver, dedi. –Ulan ben seni buldum, diye kahkaha attı Aynur, hadi kalk da buradan çıkalım, işin gücün yatmak, dedi, çocuğun elini tuttu. Aman ne sıcak bir eldi bu, böylesini de hiç görmemişti. Üşümemiş, üşümemiş de, insan bu kadar da sıcak olur muymuş. –Hadi kalk, diye yineledi, bana bak, senin ateşin mi var acaba, çok sıcak elin, diye sordu. –Yok yok, dedi Ferit, kanım sıcak, ben hep böyleyimdir ama bakma, üşümüyorum demek değil bu, dondum valla.

Yukarıya çıkmaları daha kolay oldu, Ferit dalları köklerinden tuta tuta tırmandı, sonra, yukarıya vardığı zaman Ece de elini uzattı onu aldı yukarıya. Aynur tüfeğini sırtına geçirdi, kendi fenerini çıkardı yaktı. Tavşanı da bir eline aldı. –Bak, dedi Ferit'e gülümseyerek, akşam yemeğimizi aldım geldim, siz de beni aşağıya düştüm sandınız. Hey gidi. Ne sanıyorsunuz siz beni be. Hadi sen neyse de, bu kız beni var ya, hiç, hiç tanımamış. Hadi bakalım, bu taraftan gideceğiz.

Yeniden yola koyuldular. Bu tarafta yol iyice sarmaşıklanıyordu, yukarıdaki yapraklar irileşmiş, gökyüzünü iyice kapatmıştı, böylece hava ve rüzgâr iyice engellendiği için, evet, burada kendi kendine kapalı bir alan başladığı için de küf kokusu artmıştı. Ağaçların gövdesi ıslaktı, fener vurdukça parlayan bu gövdelerden suyun süzüldüğü anlaşılıyordu hemen. Burada, hayvanlar böyle yerleri sever. Böyle yerleri hepsi sever, o nedenle de, burada birbirleriyle didişip dururlar ama yırtıcı hayvanlar sabah saatlerini bekler, ceylanlar da ortalıkta görünmeyi sevmezler. Korku onlara neredeyse görünmez olmayı öğretmiştir. Ama kırmızı kurbağalar her yerdedir, çalı diplerinde korkusuzca, hareketsiz oturup bekler, arada tehditkâr gözkapaklarını açıp kapatarak zamanın geçip gitmesini beklerler. Bu zehirli kurbağanın gözaltlarında yeşil noktalar bulunur, birden açılıp genişleyecekmiş gibi canlı, derin noktalardır bunlar. Ama başka hayvanlar, yılanlar, iri başlı solucanlar, büyük kelerler de yaprakların altında yaşar. Bunlar korkutucu hayvanlardır. Yağmur

yağdığı zaman atlar ormanın bu kesimlerine girmek istemezler. –Bakın bakın ne güzel burası, dedi keyifle Aynur, feneri kaldırıp ağaçların üzerinde gezdirdi, gövdeler şırıl şırıl parlıyor, gecenin içinden fosforlu, yeşil kırmızı gölgeler geçiyordu. Gerçekten tatlı kesif bir küf kokusu vardı, koku sıcak bir dalga gibi, yere yığılmış koyu lacivert yaprakların altından geliyordu. İyice keyiflendiği için, Aynur bir türkü tutturdu, Ece de ona eşlik etti. *Aras Aras han Aras, Bingöl'den kalkan Aras, Al sevdayı başımdan, Hazar'da çalkan Aras*... Kızlar, sözleri öyle uzatarak, öyle ağızlarının içinde söylüyorlardı ki Ferit onları anlayamadı. Anlayamadı. Ama hoşuna da gitti, türkü sanki burada, şimdi ortaya çıkmış gibiydi. Ama sonra birden durdular. Karanlığın içinden, bir yerlerden bir atın kişnediği duyuldu.

11.

Kararmış otların arasından bir kurbağanın tok sesi duyuldu, bulutlar aşağıya inmiş, yine dalların arasını karanlık bir sis basmıştı. –Gezintiye mi çıktınız siz, dedi Halil. Dönüp baktılar, hemen arkalarında, kır atının üzerinde, başı gölgeler arasında kalmakla öyle heybetli görünüyordu ki, eskilerden kalmış gibiydi. Köroğlu zamanlarından, yine o zamanlardan kalma bir beyaz gömlekle bir gümüş çifte vardı sırtında. Ferit güldü, sonra ağlayacak gibi oldu, Halil'e doğru birkaç adım attı. Ama Halil inmedi atından. GÜMÜŞ. GÜMÜŞ. Acelesi vardı da bir yere yetişecekti sanki hayvan. Halil sözünü bitirdikten sonra at kendi çevresinde gerilip fırlayacakmış gibi döndü, iri ağzından buhar fışkırdı. Bununla birlikte, öfkeye kapılmış gibi homurdandı, yine dönecek oldu, Halil atının boynunu okşadı, onu sakinleştirdi. Sonra o da güldü. –Burası türkü söylenecek yer değil, dedi, neden geldiniz ki siz buraya, bir şey mi oldu?

Nereden başlayacağını bilemedi Aynur ya, Ece'yi tuttu kolundan. –Onu anlatırız da, kız ayakta zor duruyor, dedi, ayrıca bu gece de kalacak bir yerimiz yok, hepimiz perişan olduk, önce güvenli bir yere gidelim, ben sana her şeyi anlatacağım. –Aynur sen misin, dedi Halil. –Benim, dedi Aynur gülümseyerek. Benim. –Başımıza bir sürü iş açıyorsun, dedi Halil, hiç rahat durmayacak mısın? Kız önce bozuldu, sonra boş verir gibi kafasını salladı. –Durmayacağım, dedi, siz de rahat durmasanız daha iyi olur. Yine sessizlik oldu, neden sonra Halil atın karnına dokundu hafifçe, GÜMÜŞ birkaç adım attı, Ece'ye yaklaştı. Halil eğilip kızı belinden tuttu, kız havalandı yavaşça. Öyle tuhaf bir görüntü oluştu ki, Ece'nin sarı beyaz giysisi ansızın çıkan bir esintiyle dalgalandı, Halil o sırada gölgede kaldığı için görünmedi. Görünmedi. Kız sanki kendi kendine hafiflemiş de ayakları yerden kesilmiş gibi uçarak, havada kendi çevresinde dönerek yükseldi. Sonra havada bir zaman durdu, sağına soluna baktı, gideceği yeri belirlemeye çalışıyordu sanki. Ama çok sürmedi bu, yeniden alçaldı, yine hafif bir rüzgâr geldi geçti, kız yerini arayan bir bulut parçası gibi kır atın sırtına oturdu. Gözlerini

şaşkınlıkla açmış Halil'i izliyordu bu sırada. Büyülenmiş, başka bir dünyaya gitmiş de orayı anlamaya çalışıyordu. –Beni izleyin, dedi Halil, gürültü çıkarmayın, türkü de söylemeyin, tamam mı? Sonra at ağaçların arasına girdi, bir geçitten geçer gibi, yaprakların oluşturduğu tünelin arasına daldı, hayvan o kadar becerikli, öyle uyumluydu ki, burada sanırsın esnek bir şeyler var, gövdeler katılığını yitirmiş, yapraklar canlı ve yol vermeye hazır ve her şey bir sisten, esnek yumuşak, gökkuşağı gibi, gökkuşağı gibi renk yanılsamalarından ibaret.

Aynur çiftesini sırtına süvari usulü asmış, paltosunun önünü kapatmış, bir elinde tavşan, öbür elini cebine sokmuştu, Ferit de atın peşine düşmüştü ama arada aksıyordu, belindeki acı arada tazeleniyor. Düştüğü zaman farkına varmadığı yerlerinde yeni yeni ağrılar beliriyordu. Ama canlanmıştı biraz. Halil'i görünce bir kurtuluş umudu belirmişti ya hem de epey bir umuttu bu, boş değildi yani. Gözünün önüne geldi, belki bir yatak bulunacaktı şimdi, bir battaniye, belki o zaman, olanak varsa, Ece de söz verdiği çöreği yapacaktı, hatta belki Halil çay da yapacaktı biraz, olamaz mıydı, olacaktı elbette. Burada tek başına, ıssız bir mağarada yaşamıyordu ya, vardı mutlaka bir şeyleri. Yine tekledi, o zaman Aynur yetişti arkasından, koluna girdi. –İyi misin, diye fısıldadı. –İyiyim, dedi Ferit, daha iyiyim şimdi. Güldü sessizce. Kız da güldü. –Bana tutun, dedi, deyince Ferit yapabildiği kadar kızın beline sarıldı. Taze, kar havasına benzeyen bir soluğu vardı Aynur'un, birazdan açılıp güneşlenecek havalar gibiydi.

Sonra yürüdükleri patika dikleşmeye başladı, at yavaşlayınca kayalıklara geldiklerini anladılar. Hayvan, durup karar verecek sanki, bir zaman ayaklarının altına baktı, hafifçe yön değiştirdi, ince uzun, çelik halatlara benzeyen bacaklarını, bastığı yerleri seçerek uzatmaya başladı ama sonra bu yeni duruma da alıştı hemen. Yolu tanıdı. Yolu tanıdı. Sonra da sık sık yön değiştirerek ilerlemeye başladı.

Gökyüzünü bir şimşek aydınlığı yaladı geçti. Havanın içinden mor bir böğürtü geldi, sonra apansız bir yağmur indi. Yağmurun ışıltısından kayalıklar aydınlandı, sivri, kara, düşmeyegörsün, insanın içini hançer gibi yarıp çıkaracak kaya parçalarıydı bunlar. Ama çok sürmedi. GÜMÜŞ bir yerde durdu, onun büyüklüğünde bir mağara çıktı ortaya, bu mağaranın önünde Ece'yle Halil attan indiler, hayvan içeriye girdi, girince Halil de onunla girdi, hayvanı

soktuktan sonra çıktı, çıkarken de mağaranın bir tahta kapısı vardı, bu kapıyı çekip sürgüsünü kapattı. –Burası, dedi. Ama biz biraz daha çıkacağız. Yukarıda, oradan görünmeyen bir başka mağara vardı, kayalıklara tutunarak zorlukla buraya tırmandılar. Küçük delikten güçlükle, yerlere eğilerek geçtiler, geçince Halil ayağa kalktı. –Hoşgeldiniz, dedi.

12.

Gazocağıyla ısınıyordu Halil ama zaten korunaklı bir mağaraydı burası, içerisi pek soğuk değildi. Ama düzenliydi, düzenliydi. Duvarlar kuruydu, nem kokusu almadılar girdikleri zaman, yalnız toz toprak, taş, evet taş kokuyordu, ama hemen her şey için bir çözüm bulmuştu; bir niş kazmış, bunun içine kitaplarını koymuştu üst üste. Nereden bulduysa, kitapları koyduğu nişi bir de oyalı dantelle süslemişti. Bir küçük pilli radyosu, kibritleri, sabunları vardı. Bir köşeyi yüklüğe çevirmiş, yün yorganlarıyla yastıklarını buraya yığmış. Bir köşeyi de terek yapmıştı. Zaten başka bir şeyi de yoktu. Ama defterleriyle kurşunkalemleri de vardı. –Sen ava mı çıktın bir de, dedi tavşana bakarak. Aynur güldü. –Ne yapayım, görünce dayanamadım, dedi, ayrıca seni bulamazsak bir yerde sabahlayacaktık, karnımız acıktı. Halil gülümsedi, sonra bir zaman ayakta, ne yapacağını düşünerek bekledi, canı sıkıldı. –Yani şimdi pek olmadı ama, dedi, terekten bir kutu çıkardı, kutunun içinde incir, erik kuruları vardı, biraz da pestil getirmişti çocuklar. –Bunları alın şimdilik, biz bir şey düşünelim tavşan için, dedi, başını kaşıdı. Sonra Aynur'a döndü. –Biz seninle tavşanı pişirmeye çalışalım dışarıda, dedi, burada olmaz, çocuklar biraz dinlensin. –Tamam, dedi Aynur, sevinmiş gibiydi, sevinmişti, hemen kalktı ayağa, tüfeğini de bıraktığı yerden aldı. –O zaman, o zaman, o iş kolay, bize göre ne ki, hemen pişiririz tavşanı, dedi, bir çırpıda Halil'in önünden geçip mağaradan dışarıya çıktı.

Dışarıda hava iyiden iyiye kararmış, göz gözü görmez olmuştu ya, yağmurun yanında bir de rüzgâr çıkmıştı şimdi, yukarıdan, dağın tepesindeki kar kemerinden toz atıyordu da böylece yağmur damlaları irileşerek yüzünü dövüyordu insanın. Ama böyle şeyler Aynur'un canını sıkar mıydı bakalım? Yeniden başladı: *Dağlar siz ne dağlarsız, Kardan kemer bağlarsız, Gül sizde bülbül sizde, Daha neye ağlarsız...* O sırada Halil de çıktı, elinde bir siyah naylon torba vardı, başını kapatmış, önünü sıkılamıştı. –Nerede yakacağız ateşi, diye sordu Aynur. –Onun için biraz yürüyeceğiz, dedi Halil,

gel benimle. Aynur da başını kapattı, birlikte yeniden yukarıya doğru tırmanmaya başladılar. Rüzgâr kayaların üstünde inliyordu da, bunları alıp gidecekti sanki, üstelik, yükseldikçe güçlenen bir rüzgârdı bu, yukarıya çıkıldıkça onun hakimiyeti başlıyordu ya, o da böylece daha çok esip savuruyordu. Birden kayalar biçimlendi, dik bir yükselti çıktı önlerine, sonra devasa iki kaya parçasının arasına girince burada rüzgâr kesildi. Burası doğal bir sığınma yeri, bir baca gibiydi ya, o kadar elverişliydi ki şaşırdı Aynur. Kayaların arasına girince uğultu da kesildi. –Çok güzelmiş, dedi Aynur, burada ohoo, insan kakala pişirir burada, getir leğeni aç hamuru, herkese yeter hem de kimsenin ruhu duymaz. –Duymaz, dedi Halil, o konuşurken çocuk çoktan taşlardan bir ateş yuvası yapmıştı da elindeki torbadan odun parçalarını bile açıp yakmıştı.

Naylonu yere serdi, çakısını çıkarıp hayvanın derisini bir çırpıda yüzdü. Aynur hayretle izliyordu onu. Halil tavşanı geçirdiği şişi yuvaya yerleştirdikten sonra ayağa kalktı, ellerini sildi, çok ciddi bir iş yapmış gibiydi, kaşlarını çatmıştı yine. Sakalları öyle uzamıştı ki, bir an için, Aynur onu peygamberlere benzetti güldü. –Sakalın çok uzamış, peygamber gibi olmuşsun, dedi. Gözlerinin içi gülüyordu. Halil de güldü. –Yani hep anlatır Murat da, dedi, ben de aksi baş belası bir insan sanırdım seni, kusura bakma. Fakat neyse, konuşuruz aşağıda, hele şu işi bir halledelim de. –Hallederiz, ne ki, dedi Aynur, ateşin başına çömeldi, bir üfledi, o üfleyince kızıl yaman bir ışık çıktı taşların arasından. –Zaten bu hayvanın canı ne ki, bak şimdi ben hemen ne yapıyorum ona... Keyfi yerine gelmiş, Halil'in söyledikleri omuzlarını kabartmıştı ya, ne yapacağını bilemiyordu şimdi. Bakarsan işte senin benim gibi bir adam, biz tabii aşağıda yaşadığımız için bize uzak geliyor. Güldü kendi kendine, başını, vay be, yaa işte, der gibi iki yana salladı, dudaklarını büzdü. –Ama gerçekten peygamber gibi olmuşsun, dedi, ama eski olanlardan Yusuf musuf gibi, haşa öbürlerinden. Halil de güldü, şaşırdı. –Her sakallı peygamber olsaydı, dedi. Sonra dönüp içine girdikleri dik devasa kayaları gösterdi. –Bak ben bunlara ne diyorum biliyor musun, Habil ile Kabil.

Aynur çömeldiği yerden başını çevirdi, kayalara baktı, gerçekten, ulu bir baca gibiydi içerisi, yukarıya bakıldıkta gökyüzünün uzak yıldızları görünüyordu da sanki dürbünle bakıyorsun. –Bak örneğin bu daha Huysuz, sürekli aşınıp dökülüyor, rahat durmuyor ama fark

etmez yani, fark etmez. Ben şu sakin olana Habil diyorum. Kendi işine bakıyor o. –Yaa, dedi Aynur, baksın tabii, zaten iki kişiler, ne var rahat durmayacak? Yukarıdan bir kartalın sesi geldi, Halil hayvanın derisini koyduğu torbayı aldı, kayaların arasından çıktı, biraz tırmandı, sonra orada bir kaya parçasının üstüne koydu deriyi, geri döndü. Çok geçmedi, iri kara bir kartal, böyle mor ışıltılar saçarak indi, deriyi aldı fırladı, patpatlar çıkararak geldiği karanlığa karıştı gitti. –Bence pişti bu, dedi Aynur, feneri yaklaştırmış, etin sırtından dökülen, cızırdayan yağı inceliyordu.

13.

Sabahtan beri evde ellerini sıkıntı içinde ovuştura ovuştura eskitmişti ya, bundan başka da bir şey yapmak gelmemişti içinden. Ne yapayım şimdi ben, ne yapayım şimdi ben, diye söylenip duruyordu. Bir ara devam ettiği dantellerden birini aldı koydu kucağına, radyoyu açtı. Cızırtılı bir türkü başladı: *Avluya koydum teşti, Gelen yan vurdu geçti, Emmim oğlu muhannet, Benim de vaktım geçti...* Ama dikkatini veremiyordu ki elindeki işe? Bir zamanlar, işte bu ördüklerini götürüp satmayı koymuştu kafasına. Gülşen. Onun işlemelerini göklere çıkarmıyorlar mıydı? Şurada şöyle masanın üstüne serdiği zaman. Konu komşu eve geldiğinde. Abla bunu sen nasıl yaptın, ay abla bunu bana ver, abla valla nazar değmesin satsan satılır hem de ilk ben alırım... Ama az emek vermemişti, böyle parmaklarını çürüte çürüte, dikişti, nakıştı, üstelik, vakti ve keyfi oldukça, şu masanın üzerine bir kâğıt bir kalem çıkarır. Kafasına göre bir şeylere benzeterek kendi desenlerini çizerdi. Çizdikten sonra da bunları yastık kılıflarına, nevresim başlarına ve. Yatak çarşaflarının ağızlarına geçirir, sonra da ak parlak dantel iplikleriyle dokumaya koyulurdu. Kimsede bulunmazdı Gülşen'in desenleri, o da her birini yalnızca bir kere dokurdu yalnız bir senesi yaptığı analı kuzulu ceylanları çok isteyen olmuştu, o zaman onlardan yapmıştı epey.

Ama yapamadı. Yapamadı. Sonunda, bütün gün kendini eyledikten sonra yani, dayanamadı, kalkıp oğlan nereye gitti bir bakayım, böyle otur otur gelmedi ki, gelmedi, dedi içinden, sesi yavaş yavaş içinde titremeye başlıyordu. Yüzü kızarmıştı. Çayı sobanın üstünden aldıktan sonra paltosunu üstüne aldı ama kollarını geçirmedi, botlarını giydi, kapıyı çekip çıktı. Çıktıktan sonra da annesinin evine gitti önce. Yağmur sokağın başında birikmiş taşmış aşağıya geliyordu da gürül gürül akıyordu. Yağmurun, bu yağmurun evi dini dikilsin, bu yağmurun evi harap olsun, diye söylene söylene çıktı, kapıyı açıp içeri girdi. Fındık, başına beyaz leçeğini geçirmiş namaz kılıyordu. Sobaya sırtını dönmüştü de, içeri gireni de

görmüyordu. Ama sesi duyunca, bu onun baş selamını biraz uzun tuttu, kapıya doğru baktı, sonra öbür yanına döndü. Gülşen geçip sedire oturdu, ellerini eteğine geçirerek bacaklarının arasına soktu, iç çekti. Annesini görünce canı sıkılmıştı birden, nedense, nedense, bir zamandan beri onu gördükçe kendi ölümü geliyordu gözünün önüne.

Kendince bir onuru vardı Gülşen'in. Epey olmuştu söz vereli: Öleceğimi anladığım zaman kimseye yük olmayacağım. Bir şeyleri unutmaya başladığımı anladığım zaman. Altıma işediğimi ve işeğimi kendim temizleyemediğimi anladığım zaman. İçimde ya da kafamda bir hastalık, kötü bir şey hissettiğim zaman, başkasına el avuç açmaktansa. Başkasına, bu kendi çocuğun bile olsa, evet başkasına muhtaç olmaktansa, o zaman varsın çocuklar torunlar da biraz üzülsünler, üzülmeleri onların gözünde küçük düşmekten iyidir. Değil mi? O zaman kafasına koymuştu, kendine bir bohça hazırlayacak. Bohça dediğin de işte en lazımlı şeylerle bir parça yiyecek, yoksa evvel Allah, ormana girdikten sonra neyin yenip neyin yenmeyeceğini pek iyi bilirdi. Bize burada açlık yok. Bize açlık yok. Bohçasını alıp sırtına vurup ölene kadar dağlarda dolaşacaktı. İnsanın bir yaştan bir zamandan sonra canı acımaz. Acımaz. Hep gelirdi gözünün önüne; yukarıya tırmanıyor, eski yaylaların içinden geçip bilmediği yerlere gidiyor ve yolda, yani şöyle iyice yorgun düştükten sonra karşısına bir ayı çıkıyor. Ya da bir pars. Aç bir hayvan bu. Kendini bırakıyor. O tepkisizliği hayvanı şaşırtacak mı, onu merak ediyor.

Fındık yeniden sağını selamlayacağı zaman sobaya baktı, sonra kızıyla göz göze geldi. –Kız oraya bak, dedi, döndü. Gülşen hiçbir şey anlamadı ya, ne desin bilemedi. –Noldu, dedi neden sonra. Annesi duanın ortasındaydı, yanıtlayamadı onu ama başını yeniden çevirdiği zaman. –Kız bak, dedi yeniden, bu sözcükleri duanın arasına sıkıştırdığı, kaldığı yeri unutmamak için büyük çaba harcadığı öyle belli oluyordu ki, hiç gülesi yoktu ama güldü Gülşen, sonra da, ağzını eliyle kapattı. Kadın selamlamayı bitirdi, bu kez başını çevirmedi ama. –Kız bak, soba, dedi. Gülşen neden sonra anladı, dönüp baktı, sobanın önünde bir tencere yoğurt duruyordu. Duruyordu ya, çoktan kesilmişti artık. Yazıklandı, tencereyi alıp indirdi, pencerenin kenarına koydu.

Bu sırada Fındık namazı bitirdi, koşup tencereye baktı. Dizini dövdü donra da. –Ah ah, dedi, kız, anlamadın ya dediğimi. –Anne,

dedi Gülşen. –Can. –Anne sabahtan beri Orhan yok, ben de belki buraya gelmiştir diye kalktım geldim, buraya geldi mi hiç? Fındık önce duymamış gibi yaptı, yoğurda bakıp bakıp ofuldanıyordu. Leçeğini topladı, bir ucuyla ağzını sildi. –Ne bileyim ben, ben, ben nereden bileyim Orhan'ı. Orhan Ankara'da değil mi, dedi. Gülşen kalktı, Toprak'a seslendi. Ama çocuğun odasından ses çıkmadı. Gülşen gidip kapıyı açtı, boştu oda.

Dışarıya çıktı. Havanın rengi değişmiş. Hava, içinde yalımlar patlayan bir gökkuşağına benzemişti.

14.

Sonra Orhan'ın da bir başına olmadığını, onun da Aynur'la birlikte yukarıya gittiğini düşündü, hava kapalıydı, hiç dışarıya çıkılacak, konuşulacak bir hava yoktu, o zaman bunlar bir yere kapandı kaldı ya, bir daha çıkamadı, diye geçirdi içinden. Kesin böyle oldu. Bu düşünce de biraz rahatlattı Gülşen'i. K.'de, kocasını görmeye gitmişlerdi ya, göstermemiş, nerede olduğu hakkında tek bir söz söylememişlerdi onlara. Siyasi şubede, neyse artık, insanların yüzü duvar gibiydi. Ah kimse kimsenin acısından anlamıyor. Herkesin korkusu kendine. Ama insanları alıp da kaybetmek var mı bakalım. Ne olursa olsun, sonunu söyleyeceksin, kocan şu kadar ceza aldı, şu sebepten şu kadar sene içeride yatacak, diyeceksin. Ya da kocan öldü diyeceksin. Allah korusun ya, öldüyse öldü diyeceksin. Neden sonra bir şey gelmişti aklına. Dönüş yolunda. Dönüş yolunda. Bir zamanlar, A.'da çalışırlarken, arada gittiği günlerde tanıştığı bir kadın vardı. Aman o ne bakımlı, ne eli ayağı düzgün bir kadındı, tam bir hanımefendiydi. Ankara'nın eski, güngörmüş bir ailesinden geliyordu ve buraya da eşinin tayini nedeniyle gelmişlerdi. Albaydı kocası, bir kere onu da uzaktan görmüşlerdi; zayıf, sarı saçlı, yakışıklı geçkin bir adamdı. Kadınlardan biri şaka yapmıştı hatta, efendim eşiniz Atatürkümüze benziyor, tam ona layık bir ordu mensubu, Allah mutluluğunuzu bozmasın, demişti. Kadın da, Nuray Hanım. Nuray Hanım. Böyle şakalara karşı mesafeli biriydi, gülmemişti hiç. Gerçi bu gülünecek bir şey miydi bakalım. Sonra, işte dönüş yolunda aklına gelmişti Nuray Hanım, ona gidebilir, evet ona gidebilir, kocamı bana göstermiyorlar, diyebilirdi. K.'de kaldıklarını duymuştu, ortalık karışınca, sonra adam buradaki önemli bir göreve atanmıştı, bildiği kadarıyla. Ama dönmek zorunda kalmışlardı Orhan'la, anne, hava bozuyor, biz bugün kalırsak yarın da dönemeyeceğiz, gel dönelim, hazır dolmuşlar işliyor, demişti çocuk. Belli ki buraya böyle daha çok gelip gideceğiz.

Ama şimdi yeniden K.'ye gitmek için bir kere Orhan'ın dönüp gelmesi gerekiyordu. Ben gidip ekmek yapacağım, dedi kendi ken-

dine. Gençtir, peşini bu kadar sıkılamak olmaz, ben kendi işime bakayım o da kendi işine baksın, akıllı çocuktur, nerede ne yapacağını bilir. Rahatladı biraz, yokuşu gözden geçirdi; çamur akmaya başlamıştı yukarıdan. Dikkatle, çamura bulanmamış taşları seçe seçe aşağıya inmeye başladı. Eve yaklaştığı sırada Kadir Ağa'yla Nasip'i gördü, Nasip, gerçi çok yakın değillerdi eve ya, başını kaldırdı, başını değil de gözünü kaldırdı. Gözünü. Göz böyle yuvasından tık diye çıktı, pencerenin önüne gitti, Gülşen'in evde olup olmadığına baktı. Ama sonra yerine döndü. Gülşen hızlandı ama yetişemedi onlara. Bu adam bizi öldürecek, bu adam bizi öldürecek diye geçirdi içinden. Artık dayanamıyordu, çocuklar çekildiğinden beri, böyle korkunç, uzaktan uzaktan gözetliyor, o pis adamlarını gün geçtikçe daha beter hale getirerek. Bunları köyün içinde mikrop gibi dolaştırıyordu. Sanırsın Bekir Komutan değil de buraların asıl komutanı o. Hem de kararları o verecek. Nesin sen, ağa mısın gerçekten de? Eski ağalar gibi? Seninki bir nevi karikatür. Karikatür. Sen ancak çizmeni giy de buralarda milleti tehdit ederek. Eskinin bir kabadayısı gibi. Eski kabadayılar da kalmadı ya. Yine de mahalle kabadayısı yeniyetmeler gibi elin kıçında. Onun bunun evini gözeterek dolaş.

Buradan, köyün çamurundan, Kadir Ağa denen illetin gözünün önünden, kışın amansız soğuğundan buzundan, bitmek bilmeyen yağmurundan öyle bıkmıştı ki, Allahım, diye yalvarırken buluyordu kendini sık sık. Allahım ne olur bana buralardan gitmenin bir yolunu göster.

İçeriye girdi, titredi girince, titredi, hemen kapıyı kapattı, sobaya bir şeyler attı, sonra çaydanlığı boşaltıp yeniden suyla doldurdu sobanın üstüne koydu. Radyoyu açtı, tiz bir sesle, yorgun ve bu hayata da epeyce küsmüş bir kadın, *Evlerinin önü yonca*'yı söylüyordu. Canı sıkıldı, hamur teknesini çıkarıp biraz un koydu, biraz da ılınmış sudan ekledi. Hamur sıcak, ellerini böyle unla örülmüş bir eldiven gibi sarmaya başladığı zaman durup hafifçe gülümsedi, daldı. İstanbul gazinolarını, buralarda sahneye çıkan kadın sanatçıları, böyle iri gözleri ve ışıltılı sarı saçlarıyla. Sonra bahçeleri, denize bakan hoş parkları, buralarda çekirdek çitleyerek sohbet eden şakacı gençleri düşündü.

Zamanın birinde, daha bu kadar araları bozulmamıştı, evlendiği yıl, evlendiği yıl, daha on sekizine gelmediği için. Ah, çocuk

sayılırdı. Çocuk. Gözünden bir damla yaş geldi, bunun hamura düşmesine engel olamadı. Aşağıdaki büyük evde birlikte kalırlardı. Mustafa nasıl bağlıydı o zaman böyle aile geleneklerine. Kalabalıkta, onca nüfusun için bir çocuk yeni gelindi ya, görmediği eziyet kalmamıştı. Çoraplarımı yıkadın mı, diye sorardı Kadir Ağa, sabah uyanır uyanmaz eziyete başlardı da. Yemek yeneceği zaman Gülşen için masaya bir tabak koymazlardı.

Hamur ellerini ısıttı. Kıvamını bulunca teknenin içine bir tutam un serpti yine, sonra hamuru tortop etti, üstüne bez örtüp bıraktı. Kadın ağladı ağlayacak, *Yonca kalkmış diz boyunca*, diye devam ediyordu.

15.

Dışarıdan bir gürültü geldi, rüzgâr, birden aklına gelmiş gibi çatıyı yalayıp katırtılar çıkararak geçti, sobanın içindeki yalım savruldu kalktı. Gülşen hamuru dinlenmeye bıraktıktan sonra örgüsünü aldı eline, geçip sobanın arkasındaki sedire oturdu. Bir sıkıntı, dayanılmaz bir çaresizlik duygusu gelip oturmuştu içine ya, ne yapabileceğini, bununla nasıl başa çıkacağını bilmiyordu. Herkes, herkes duvar gibiydi ya yanında, sesi hep kendine dönüyordu. Orhan örneğin, annesini dinleyip dinleyip gülümsüyor, sonra omzunu okşayarak belki alnından öpüyordu. Sanki kadının söyledikleri önemsiz, önemsiz. Bu dünyada bu kadar önemli şey olurken, öyle ya, büyük bir değişimin önündeyiz. Tarihin önemli bir aşamasında, sıcak günlerin arefesinde, bu gibi zamanlarda insanın kendi sıkıntısının, kaygısının lafı mı olur? Sonra Mustafa da öyleydi, Melih Cevdet üzerine çalışsın, halk şiiri örneklerini derlesin, İstanbul'daki dergilere şiirlerini yollasın sonra da günaşırı kalkıp postanenin yolunu tutsun. Tutunca da, K.'deki arkadaşlara uğramadan olur mu? Okuyup derlediklerini bir de onlarla paylaşsın... Gülşen nasıl olsa orada duruyor. Evin içinde bir eşya. Eşya.

Bir zamandan beri, Mustafa'nın bulduğu o atgötüne benzer orman meyvesini çıkarmaya çalışıyordu. Tadı bir şeye benzemeyen. Ama rengi biçimi farklı, böyle birbirine yakın tok kirazlar gibi narçiçeği o meyve, örgüde o kadar güzel duracaktı ki. Ama böyle kabarcık vermek, sıra meyvenin salkımına geldiği zaman örgüyü sıkmak ve az dışarıda durmasını sağlamak gerekiyordu. İpliği o kadar zor bulmuştu ki, aynı ipi, aynı rengi bir daha bulamam korkusuyla örüp söküyordu durmadan. Ama bir de elmaya benziyordu bitince, o zaman söküp küçültmeye çalışıyor, bu kez elmayla karışmasın diye sapını daha ince uzun tutmaya çalışıyordu. Düşlerine girmişti bu.

Düşünde kalkıp annesine gidiyordu. Fındık. Fındık. Yere bir leğen koymuş, leğenin içini de üzümle doldurmuştu. Pekmez yapacaktı, leğenin içinden geçmiş yazın ve ondan önceki bahar aylarının

kokusu geliyordu. Fındık bunları iyi bilirdi ya, pekmez yapıldığı zaman. Bunların içinden bu sene çok mal sürüsü geçmiş, derdi, ya da o sene elmanın çürük çıktığını da yine pekmezin tadından, kokusundan anlardı. Leğenin üstüne çıkmış, çıplak ayaklarıyla üzümü eziyordu. Gel kız, gel de yardım et bakalım, diyordu ona. O da ayaklarını yıkayıp üzümü ezmeye başlıyordu. Ama sonra, ezdiğinin üzüm değil, işte Mustafa'nın getirdiği o meyve olduğunu görünce. Örgülerime yazık ettim, örgülerime yazık ettim diye korkarak uyanıyordu.

Sonra birden aklına geldi, K.'de gördüğü düşü anımsadı, yaşlıca, iyi giyinmiş biri yaklaşıp. Başvurunuz kabul edildi, size bir yazı göndereceğiz, sonra da gelip işe başlayacaksınız, diyordu. Gülşen de şaşırarak, biraz da yine suçu kendinde bularak, ama diyordu, nasıl olur, ne zaman başvurdum ki ben... Bunu anımsayınca önce suçluluk duydu. Hep benden, hep benden, benim beceriksizliğim, dedi, ben, benim elimden de hiçbir şey gelmediği için. Ben hiç okumadığım ve de. Böyle cahil ve zayıf kaldığım için oluyor bunlar. Kimin ne suçu var, evde kalıp da oturmaktan bile şikâyet eden sen değil misin? Sen oturduğun sürece kim nasıl yardım etsin sana?

Sobanın içinde bir şey oldu. İri odunlardan biri patlayıp tıslayınca bir gürültü koptu, köz devrildi, Gülşen o zaman aklı başına gelmiş gibi. Ben bu işi yapsam ya, diye geçirdi içinden. Yüzü aydınlandı. K.'ye gidince, halk eğitim merkezine giderim, dedi, ya da bu işler nerede yapılıyorsa oraya giderim. Biraz araştırırım. Sorup öğrenirim, nerede çalışabileceğimi bulurum. Sonra da gider oranın müdürü kimse onu bulur. Onunla oturup insan gibi konuşurum. O da insan. Ben de insanım. İnsanın halinden insan anlar. Durumumu anlatırım. Bana yeter ki yapacak bir iş versinler. Yeni arkadaşlarım olur. Bir işim olur. Bir gelirim olur. Ondan sonra da, başka şeyler düşünürüm. Örneğin Hopa'da çalışmak isterim, oraya tayin edilmek isterim. Bir kere başladıktan sonra gerisi gelir. Bir kere ya Allah diyenin önü açılır. Hopa'ya giderim, oranın olanakları çoktur. İnsanı uygardır, ufku geniş, yüzü güleç. Sonra da bakarım, bana fikir verirler, İstanbul'a git, kendine küçük bir ev tut, çok kolay temizleyebileceğin, güzel bir manzarası olan, belki deniz manzaralı evler çok pahalıdır ama olsun. İstanbul'da sokağa çıktın mı bir kere, denizi her yerden görebilirsin. Olmayacak şey değil ya, diye geçirdi içinden. Bir kere hadi bakalım demeye bakar.

Sonra da, sonra da kim ne yapıyorsa yapsın. Ben de Kadir Ağa'nın gözünden kurtulurum.

Kucağına dağılmış ipi toparladı, kaldırıp sobaya atmak istedi, kıyamadı, örgüyü sedirin üstüne koydu. Ayağa kalktı, gidip masanın üzerindeki sürahiye uzandı, bir bardak su içti. Sonra sedire baktı yeniden, örgüye eğildi, meyvenin sapı kalın olmuştu yine. Birden öyle canı sıkıldı, öyle öfkelendi ki, örgüyü eline aldı, gözyaşları içinde söktü, söktü...

16.

Ağaçların arkasından hayvanın biri geçti. Gürültüyle soluyan bir hayvandı bu, iri gövdesini saklamayı iyi biliyordu. Zaten, genel anlamda hayvanlar kendilerini saklamayı iyi bilirler. Renkleri de ona göredir. Yani, ormanın rengi neyse, hayvanın rengi de odur. Bu da demek oluyor ki, ormanın rengi sonsuz, sonsuz. Ama bunların tümü bir araya gelmek zorunda ve. O zaman da ortaya boz bir bütün çıkıyor. Ara renkler ortadan kayboluyor ve bu renklerin asıl görevi de zaten bir yanılsama yaratmaktır. Yeşil, kırmızıyı parlatmak üzere orada bulunur, bir bakıma, kırmızının uşağıdır. Ama tabii bunun tersi de geçerlidir. Böylece, elbette ışığa da bağımlı kalmak üzere, ormanda sonsuza dek aynı kalacak bir renk bulunamaz. Ağaç gövdelerinin, yaprakların olduğu gibi hayvanların rengi de değişir, bu nedenle bütün bunları ancak biçimlerinden tanırız. Ve karanlıkta bu biçimleri de kaybederiz. Ak ile kara. Bunlar birbirinin içinden çıkar. Ama ışık da bunların içinden öbür renkleri çıkarır. Işık yoksa, orada tanımlayamadığımız seslerden başka bir şey yok demektir.

Hayvanın ayaklarının altında dalları çatırdayınca. Burada karanlık yapraklar iyice irileşmiş. Arada, feneri yaktıkları zaman ormanın karanlık içinden güvez dalgalar geçer olmuştu. Jilet birden döndü. –Ne yapalım ki şimdi, diye çevresinde bir kez daha döndü. –Bir ayı geçti, dedi Elif, ne yapacağız şimdi? Jilet durup şaşırmış bir halde kızın yüzüne baktı. –Yok bacı, dedi, sonra da, gencecik kıza bacı demek ayıp mı oldu diye düşündüğünden yüzü kızardı, yok yok, domuzdu o, dedi, buradan bir domuz geçti ya ne yapalım, o kendi işine baksın biz de kendi işimize. Biraz düşündü, sonra çakısını çıkardı cebinden. –Güzel bir ateş yakacağız, dedi, burada yakalım ki aynı zamanda bizim için de bir ocak olsun, değil mi? Isınırız. –Isınırız, dedi Yusuf.

Jilet, bir kere kararını verdikten sonra asla zaman kaybetmezdi, o zaman açılır, harekete geçer, yapılacak şeyleri ezbere biliyormuş gibi ardı ardına çabucak yapardı ya böylece gözü başka bir şey görmezdi. Kalktı, çocukların yanından fazla uzaklaşmadan feneri

yaktı, çalı çırpı toplayıp geldi. Bu gibi durumlarda, ağaç gövdelerinin altına girer. Dalların başladığı alçaklara göz gezdirir, kuru, işe yarar parçaları hızla söküp alırdı ki ateş yansın. Yansın. Bunları getirip Yusuf'un yanına koydu, çakmağını çıkarıp yaktı. Dallar bir zaman is bıraktı ama sonra yandı. Yusuf'un omzunu açtı. –Kardeş, dedi, bence bir parça kurşun kalmış, onu yanık bıçakla ben çıkarayım ama canın çok yanacak, tamam mı? Çok. Ama ondan sonra da, ondan sonra buradan kalkıp hemen gitmemiz gerekiyor, yani kolunun temizlenmesi için. –Tamam, gitmemiz gerekiyor, dedi Yusuf. Zaten gideceğiz, burada kalıp da yakalanmaya niyetimiz yok. –Yok, yakalanmak sizin gibi gençlere yakışmaz, mademki bir kere bir iş yaptınız, o zaman... Ama bunu buradan almazsak işin yaş. –Tamam, dedi Yusuf yine. Civan Yusuf. Aklı bir gelip bir gidiyordu yine. İçinde, bir türlü anlayamadığı, adını da koyamadığı bir korku vardı. Bu zaman zaman öyle ayyuka çıkıyordu ki, dayanamayıp ağzından kaçırıyordu da. –Buradan çıkıp da gidemeyeceğiz, dedi. Jilet şaşırdı. –Çıkıp da niye gidemeyeceksiniz, dedi, genç adamsın. –Yok yok, öyle değil, içeriden çıkamayacağız, dedi Yusuf. Yani burada ölürsek beraber ölmüş olacağız çünkü şimdi çenesi çok sıkı.

Jilet ateşin başında durmuş çocuğa bakıyordu. Sonra kıza döndü, çakıyı elinde tutmuş, ne yapacağını bilmiyordu. Kıza döndü, ayağa kalktı. –Bacı az baksana, dedi. Elif'le birlikte Yusuf'a sırtlarını verdiler de ormana bakar oldular. –Bacı bu adam gitmiş galiba, dedi Jilet. –Nasıl gitmiş, dedi Elif. –Yani işte yarasının acısından, bana kalırsa biraz oynatmış. Elif dönüp Yusuf'a bir göz attı, sonra birden gözleri doldu. Doldu. Yüzünü kapattı, ağlamaya başladıktan sonra da, dudaklarının arasından zorlukla fısıldadı. –Ne yapacağız, dedi, o gider de ben burada kalırsam? Ben ne yaparım sonra, ben de çıkmam. –Niye çıkmayacaksın, dedi Jilet, hiçbir şey anlamamıştı bu işten. Vazgeçer gibi yaptı, gülümsedi. –Bana baksanıza, dedi, ikiniz de gençsiniz, daha önünüzde uzun yıllar var, valla benim gibi dişsizin biri bu kadar olay yaşayıp da, bundan sonra da hâlâ iş güç diye didiniyorsa... Neyse. Durun bakalım, akıl oynatmanın zamanı değil, önce işimizi yapacağız. İşimiz ne, bir nevi cerrahlık, anlıyor musunuz?

Yusuf güldü yattığı yerden, keyfi yerine gelince güçlenmiş gibiydi. –Tabii ya, cerrahlık, dedi, seni de bizim karşımıza Allah çıkardı çünkü onun mucizesi bitmez. O güzel yakışıklı Allah'tan mucize

mi beklersin, istemediğin kadar. Ama bu işleri de boşuna yapmıyor. Boşuna yapmıyor. –Niye yapıyor, dedi Jilet, çok önemli bilgiler öğrenecekti sanki, bu sırada çakısını ateşe tutmuş kızartıyordu. Ateşin kırmızısı boynunu aydınlatmıştı. –Çünkü biliyor ki bizim yanımızda Köroğlu var ve ben de Köroğlu'nun atına sahip olduğuma göre, aynı zamanda onun da bir varisi sayılırım. Bir nevi Köroğlu da benden oluyor. Bu sebepten. Zaten babam da âşık.

Jilet güldü, âşık lafını duyunca içi bir hoş oldu. Çok eski zamanlar yine gözünün önüne geldi canlandı. –Âşık demek, dedi, nasıl âşıklık verilmiş ona?

17.

Domuzun biri yine yanlarından geçti ama önceki kadar yakın değildi bu kere. Jilet. Jilet. Her yanında gözü vardı sanki. –Korkmayın, dedi, uzaklaştı artık. Zaten şöyle bir koklayıp geçecek, neden dersen, domuz kokuyla yaşar da onun için. Kokuyla yaşadığı için de, gördüğü her şeye burnunu değdirmeden edemez. Pis olduğu için. Pis hayvan her şeye dokunur, her şeyi yoklar. Ama korkmayın siz. Hayvan karanlığın içinde, arada durarak, durup sanırsın burnunun içinde onu tıkayan, dışarıya çıksın istediği bir şey var, gürültüyle soluk alıp vererek dolaşıyordu. Bunu yaparken de, ses çıkmasın, ses çıkmasın diye öyle sinsi hareket ediyordu ki, çoğu zaman onun bir yerden geçmediğini, ama orada bir yerde yaprakların hışırdadığını düşünebilirdiniz. Karanlık her zaman hışırdar. Karanlık dediğimiz şey, anlam veremediğimiz sesleri çıkarmaya bayılır. Bu nedenle de karanlığın içinde her zaman bizi korkutacak bir şeyler bulunur.

Jilet, kızaran çakısını Yusuf'un yarasına soktu ama sokmadan önce de Elif'i tembihlemişti, bak şimdi, ışığı yaklaştıracaksın ve tam üstüne tutacaksın. Ben de iyi göreceğim ki kurşunu içeriden alacağım, tamam mı, demişti. Civan Yusuf'tan acı mı acı bir böğürtü yükseldi. Çocuk ayaklarıyla yeri dövdü, bacakları kasıldı kaldı. Jilet'in alnından bir damla ter akıp düştü. –Sana dedim ya, kardeş, sana dedim ya canın yanacak diye, dedi, ama erkek adammışsın, hem de iyi has delikanlı. Bu köze can mı dayanır. Ama bana bak, zamanla alışacaksın, yavaş yavaş büyüyorsun ya, ohoo, daha kim bilir neler göreceksin, hem de belanın, baş belasının hasını göreceksin. Yaa, sonra beni hatırlarsın. Jilet olmasaydı, ah Jilet olmasaydı bunlara ben katlanabilir miydim, diyeceksin.

Kurşun dibini görünce sevindi, yüzü çocuk gibi aydınlandı, ağzını açtı da yine öyle dişsiz, gülmek yerine uzun uzun tısladı. –Bu kadar, dedi.

Çıkardığı parçayı sol avucuna bıraktı, sonra da cebine götürdü. Bu sırada ağacın arkasından bir ses geldi, Elif feneri oraya tuttu, domuzun kuyruğu bu kez ağacı yaladı geçti. –Yaklaşıyor, dedi Elif.

–Işığı buraya tut, dedi Jilet. Korkma, ne yaptığımızı merak ediyor sadece. Ama şimdi ne yapacağız, kan kokusu ortalığa yayılmasın diye, yaraya tuz basacağız. Yusuf'a eğildi. –Kardeş, dedi, bu kere daha çok acıyacak ama sonra çok rahatlayacaksın, tamam mı, hadi bakalım, dişini sık.

Ayağa kalktı, artık ağacın içine, yerde yatan Yusuf'a, Elif'e, hatta CENNET'e öyle hâkim hissediyordu ki kendini, oraların bir komutanı, hem de geminin kaptanı... Jilet, bir kere olsun insana insan gibi davrandıkları mı vardı, ben, ben, diye düşünürdü, benim ne kötülüğümü görmüşler? Elimin ayarı yok, doğrusu bunu kabul ederim ve. Bu konuda da benim yapabileceğim bir şey yok. Beni de Allah diyelim ki böyle yaratmış. O zaman demek oluyor ki suçum günahım yok. Yukarıya soracaksın. Onun da elbet bir bildiği vardır. Paltosunun cebinden bir naylon torba çıkardı, bir parça da bez alıp Elif'e verdi. –Tuzu bastıktan sonra saracağız, dedi, bunu tut, ben isteyince ver. Sonra çocuğun yarasına eğildi yeniden, avucundaki tuzu yaranın üstüne boca etti. Yusuf ilkin bir şey anlamadı ama sonra öyle bir acıdı ki, bedeninin yarısının orada kopup gittiğini zannetti. Dişini sıktı, inledi, boğazı yarıldı içinde. Derken rahatladı, kendini bıraktı, Jilet'in kollarının arasında bayıldı gitti. Hemen koltukaltından sardılar, yeniden yatırdılar Yusuf'u, o da sanki en derin uykuda; başını bir yana devirdi, otların arasında kayboldu gitti. Jilet gidip ellerini ıslak ot kümelerinin içinde yıkadı ama sonra içeriye çok girmedi; ağacın bir yanında durdu, sigarasını çıkardı yaktı, yakalarsa, o vurduğu çocuğa da böyle bakıp bakmayacağını düşündü. O ayrı, dedi, o devlet işi. Ama bana kalırsa, kurtulabilecek gibiyse onu da kurtarmak gerekir. Hem insanlık daha ölmüş değil. Belki can çekişiyor ama yine de ölmüş değil, ayrıca, çocuk ölürse benim cezam belli, gözümün yaşına bakacak değiller, anarşist manarşist demez, adam öldürdün diye götürüp mahkeme mahkeme süründürürler de sonunda ne olacağı hiç belli olmaz.

Sonra birden aklına geldi; ulan, dedi kendi kendine, bu çocuğun arkadaşları ne olacak? Ha, ne olacak? Vay sen misin diye peşime düşmesinler sonra? Hep konuşurlardı köyde, dinden imandan anlamadıkları için. Yani Allah var köydekiler iyi çocuklardı, iyi çocuklardı, hepsinin bebekliğini bilir, anasını babasını tanır. Ama azılı ve de dışarıdan gelmiş örgüt başka. Bunların kan içtiği söylenirdi. Silahsız gezmez, kendi aralarında sokak ortasında halk mahkeme-

leri kurar ve anında infaz... Neme lazım, dedi, az önceki poşeti yine çıkardı cebinden, yeteri kadar tuzu olup olmadığına baktı.

Uzaktan yine geçiyordu domuz. Bunda bir şey var, diye düşündü Jilet. Bu bizden bir şey istiyor ama ne? Sigarasını atıp içeriye geçti, kız sevgilisinin yanına kıvrılmış, üstünü kapatmış yatıyordu. O zaman at yeniden dikkatini çekti, dönüp Köroğlu'nun atına baktı, güldü. CENNET, huysuzlanıp duruyor, çakıldığı yerden fırlayıp çıkmak istiyordu.

18.

Ama çevresinde domuzlar gezinirken o içerde ne yapsın, hem de güçlü baskın, bacakları çelikten bir atın içinde? SUS BARBATUS. SUS BARBATUS. Sanki dışarıdan onulmaz bir çağrı almıştı. Hayvan, o koyu gri ve gece rengi domuz ağacın çevresinde dolandıkça sanki SUS BARBATUS'un burnu da yeniden dünyaya gelmiş ve. O da böylece yeniden koku almaya başlamıştı. İşte bu yüzden, burnundan tutulup da dışarıya çekiliyormuş gibi bir his vardı içinde; atın içindeydi ya, çıkmak, çıkıp hiç değilse biraz hava almak istiyordu. Ah ah, ormanın en güzel zamanlarıydı, her yer su içindeydi, balçık içindeydi, otlar kokuşmak için birbirleriyle yarışıyordu, ağaçların kökü dışarıya çıkmıştı. Kök içeride durmak için yaratılmıştır. Toprağın altında durmak için. Ama bazı zaman da orada canı sıkılır. Özellikle toprak yumuşayıp kabarıp. Toprağın içinden türlü böcekler solucanlar fışkırıp akıp dışarıya çıktıkları zaman. Göz göz olduğu zaman. O zaman o kök denen şeyi içeride nasıl tutacaksın. Benim hakkım yok mu da çıkıp dışarıyı görmeyeceğim?

Havanın içinden, karanlığı yumuşatan cılız pembe bir dalga geldi geçti. İnce bir aydınlık, gövdeleri birbirine bağlayan ince uzun bir renkli iplik gibi, sonra bir ikincisi belirdi. Bıraksan, bunlar çoğalıp birleşip ormanın içinde pembe bir dantel öreceklerdi de, öyle olmadı, cılız aydınlığın içinde domuz yeniden belirdi. Hem de bu kere atın ayaklarının dibinde. At onu görünce fizahlandı, yükselip kişneyerek havalandı, ağacı da, yaprakları da birbirine kattı. O zaman bu bir fırsattır; atın ağzı açıldı, SUS BARBATUS dışarıya çıktı. Ak bir gölge, belli belirsiz kıpırdayan bir ruh olarak yükseldi, ağacın tepesinden aşağıya bakmaya başladı.

Jilet, o da bir tarafa kıvrılıp uyumuştu ya, fizahlanan atı duyunca kalkıp tüfeğini eline aldı, alır almaz da domuzu gördü yine. Ulan sen istedin, dedi, sen istedin, ne yapacaksın bakalım, burada kıstırıp da bizi yiyecek misin gece gece? Öyle mi? Bizi burada parçalayıp da zayi mi edeceksin? Peki bakalım, öyle olsun. Çifteyi doldurdu, çocukların yanından uzaklaştı, atın öfkesinden uzaklaşıp yine az

ilerideki çalıların arasına saklanan domuzu izlemeye başladı. Ama bu kere domuz da Jilet'ten ürktü. Domuzun ürkmesi, bir bakıma öfkeye kapılması demektir, yani korku onda üzüntü ya da geri çekilme gibi bir davranışa yol açmaz, çoğu zaman, işte belki içgüdü dediğimiz şey, onun korunaklı bir yere varıncaya dek saldırganlaşması gerekir. Ama öbürü de vardır. Öbürü de vardır. Can havliyle kaçmak ister ama bu duruma düştüğü için öfkelenmiştir de.

Yabanın yasaları bunu gerektirir. Bir kavga başlayacağı zaman bunu hissederiz. Jilet bunu iyi bilirdi. Çocukluğunda, yani işte o dişini kaybettiği zaman, çelimsiz bir çocuktan dayak yemişti, çocuk bunu neredeyse bayıltana kadar dövmüş, sonra da sırıtarak dönüp gitmişti. Gerçekten hiçbir şey yapmamış, yumrukları ardı ardına yerken elini bile kaldırmamıştı Jilet. Sanırsın sırasını bekliyor. Önce o başlattığı için, ilk yumrukları o atacak. Sonra tamam, şimdi sıra sende, diyecekler. O zaman sıra Jilet'e gelecek, o da düşmanına yumruk atmaya başlayacak. Ağzı yüzü kan içinde kalmış, dişi kırılmış ve öbür çocukların da maskarası olmuştu. Zaten sonra o dayak yediği çocuğun havasından geçilmezdi, o geldiği zaman herkeste bir saygı, bir hürmet... Babası, oğlum kimseyle kavga etme ama edeceksen de dayak yeme, önce sen vur, derdi ya hep, bunu meğer köyde bütün babalar anlatırdı çocuklarına. Önce sen vur. Sonra, bir gün, o çocuğu bir vuruşta yere sermişti de, onun evde üç gün baygın yattığını söylemişlerdi. Allah tarafından, ya, işte Allah tarafından o Jilet'in kollarına böyle yaman bir güç verilmişti. Devrilen elektrik direklerini yerinden kaldırır, biçine gittiği zaman bana mısın demeden akşama kadar güle oynaya çalışırdı.

Ama işte bu bir doğa yasasıdır. İçeriden gelen bir bilgidir. Yani, bir bakıma, bunun için saldırganlık denemez. Neyse, ama başka yasalar da vardır, tehlikeden uzak kalmak gerekir sözgelimi. Uçuruma fazla yaklaşmamak, ateşten uzak durmak gibi. Domuz, Jilet'i görünce uzaklaştı, karanlığın içine karıştı, sonra dönüp geldiği yere baktı yeniden. Jilet korunaklı yerinden çıkmış, tüfeği havaya kaldırıp fenerini yakmıştı. Domuz döndü, saklandığı dikenin içinden, böyle neredeyse kaşlarını çatarak baktı adama, sonra var gücüyle, burnunu uzatarak uzun uzun bağırdı. Bu sırada da SUS BARBATUS olanları izliyordu elbette, yukarıya çıkmış, domuzu izleyerek onunla birlikte biraz uzaklaşmış. O öyle amansız bağırınca da ağzından akıp içeriye girmişti. Hayvan, neye uğradığını şaşırdı,

adamın kendisine ateş ettiğini. Sonra vurulduğunu. Hem de tam göğsünden, bacaklarının arasından vurulduğunu ve. Bundan sonra bir kere daha dünyayı göremeyeceğini düşündü. Ama gördü. Gördü. Birden aklı başına gelmiş gibi kıvrak hareketlerle sessiz döndü, biraz daha uzaklaştı, karanlığın içine karıştı ve görünmez oldu.

19.

SUS BARBATUS, gerçi bilmediği şeyler değildi bunlar, toprağın yumuşaklığı, ağaçların kokusu, küf... Ama şimdi, yani kendisine yeni bir beden bulunca, bir bakıma, yeniden dünyaya gelmiş gibi hissediyordu kendini. Eskisi gibi olmasa da, eskisine en yakın bir şey olarak. Yine de, tuhaf bir bölünme hissi de yok muydu bunda? Şimdi iki ayrı varlık gibiydi, dikenlerin kokusunu alıyor. Kökün kokusunu, burnunu dayayıp buradaki şeyi deşip çıkarmak istiyordu. Ama öteki için bu o kadar sıradan bir şeydi ki, yani bu tür bir davranış için, şimdi ikisinin de bunu istemesi gerekiyordu. Zavallı, zavallı beden ne yapsın şimdi? Hayvan burnunu diken uçlarına yaklaştırıp sonra vazgeçiyordu. Bir zaman sonra, o karanlığın içinde bunalarak, avcısından da kaçmak gerektiği için. Kalkıp uzaklaşmak, biraz daha uzaklara, tehlikeden tam olarak kurtulacağı yerlere gitmek istiyordu. Bu kere de SUS BARBATUS engel oluyordu buna. Elinden geldiği kadar. Elinden geldiği kadar. Neden? SUS BARBATUS öbürlerini kaybetmek istemiyordu da onun için. Artık, öldüğü günden bu yana besbelli başka biri olmuştu da, yaşamı boyunca hiç denemediği şeyler denemiş, hiç görmediği şeyler görmüş. Ayrıca bir bakıma onlarla konuşmuştu da. Bir kere bilgi bizi sonsuza dek değiştiren bir şeydir. Bilgiyi aldığımız zaman artık ondan kurtuluşumuz yoktur. Bir tür maya. Kendi kendini çoğaltmaya, bu yolla davranışlarımıza biçim vermeye başlar. Yukarıya çıkmış, ormanı, ağaçları, toprağı ve insanları, evleri tanımıştı ya, öldükten sonra başka bir biçimde dirilmiş. Böylece o biçimin bilgisini almıştı. Az şey miydi bu? Bu kere de ondan, o biçimden ayrılmak istemiyordu.

Ama hayvanın davranışı da eskisinden, yani SUS BARBATUS'un gelmesinden önce gösterdiği davranıştan nasıl kopsun? Burada, öncelikle onun anlayamadığı şeyler, bunlar daha çok ve daha korkutucu olacaktır kuşkusuz. Kalkıp gitmek istedi, atlattığı tehlikenin içine bir kere daha girmek istemediğinden, bu yaşantıyı unutmadan önce, oradan uzaklaşmak... SUS BARBATUS'un bunu engelleyecek gücü var mıydı bakalım?

Hayvan saklandığı yerden çıktı, hareketleri öyleydi ki, sakınımlı, kararsız, kafası karışmış gibi birkaç adım attı. Sonra durdu, dönüp geldiği yöne baktı. Karanlığın içinden bir fener parıltısı geldi geçti. Geçince o da yeniden dönüp kaşlarını çatarak uzaklaştı, yavaş, temkin içinde yürüyordu, ne yapacağına karar vermemişti henüz. O sırada bir eğim başladı, bu eğim iyi geldi ona, bir bakıma, kafasının içindeki karışıklığı unuttu. Unuttu. Bütün dikkatini aşağıya yuvarlanmamak için kullandı, bu demek oluyordu ki, inene dek SUS BARBATUS'un elinden bir şey gelmezdi artık.

Havanın içinde lacivert, ışıklı bir lacivert belirdi, bunun belirmesiyle birlikte ormanın içinden bir gürültü yükseldi. Önce kuşkusuz çakalların sesi duyuldu. Sonra kuşlar bağırıştı, domuz da eğimin tam ortasında durup böğürür gibi bir ses çıkardı, çaresiz kalmıştı, öldü ölecekti de yardım çağırıyordu sanki. Ama sonra sustu bu sesler, domuz da sustu, aşağıya inmeye devam etti. Tatlı, yağmursuz bir esinti başlamıştı. Işık yükselince delirmiş kalkmış otların içinde fırlayıp açan papatyalar göründü ya, hayvanın aklı başından gitti. Papatyanın tozu SUS BARBATUS'u deli ederdi, bunun içinde sanki onun tüm besini var, toz kalkıp uçuşur. Havalanır, yükselip SUS BARBATUS'un nerede olduğunu öğrenir, sonra da, kasıtlı bir biçimde yüklenir gelirdi. Gelince de, bu sonuç olarak ele geçmez bir şeydir, bir toz, bir kokudur yalnızca, yani bu tatlı kokuyu hayvan ne yapsın. Kendi çevresinde döner, sanki yiyeceği şey kendisinden sürekli kaçıyor, sanki böyle dönüp dönüp sonunda kendi kuyruğunu ya da sırtını yakalayacak, ikisi de olanaksız. Kendi çevresinde döner, sonunda bu işten kurtulmak için gidip kendini bir su yatağına atardı.

Hayvan birden, ortalığın ışıklandığını görünce acıktığını anladı, böylece papatyaların arasından geçti, bir yerlere saklanmış gizli yiyeceğini arar gibiydi, hızla hareket ediyor, çalı diplerini söküp söküp bırakıyordu. Ama sonunda buldu onu, buldu. Bu arada eğimi bitirmişti ya, avuç içi kadar bir düzlüğe, orada ovalanmış bir çiçek yatağına rastlamış girmişti. Aradığı tatlı kökü buldu, onu katırtılar çıkararak yedi, rahatlayınca, yani bir bakıma rehavete kapılınca SUS BARBATUS'un da gücü yerine geldi. Hayvan ne yaptığını bilmiyormuş gibi birden alık bir yüz ifadesiyle geriye döndü, az önce içinden geçtiği çiçek yatağına girdi. Girince de yeniden durup kaşlarını çattı. Uzaktan, yani bakılacak olsa, başına bir arı

bulutu bela olmuştu da onunla dövüşüyor sanılırdı. Görünmez bir düşmanı vardı domuzun. Onu hiç rahat bırakmıyor, onu kararsız, hasta deli kimseler gibi başıbozuk ortada bırakıyordu.

Ama orman birden aydınlanmıştı, çok güzel, yeniden doğmuş yerinden fırlamış ve hastalığını da üstünden çıkarıp atmış gibiydi. Çiçek kokusuyla ışığın uğultusu almış yürümüştü.

20.

Yine ormanın bir yerlerinden suyun şırıltısı geliyordu ya, bu kere bu suyun bir canayakınlığı vardı, insanın kalkıp koşup suyun içine giresi, girip de bir daha çıkmayası geliyordu. Zira, suyun akışının üstüne ışık vurmayagörsün, o zaman bu su dünyanın en şirin şeyi olur da, bir daha da aklına çağşamak, coşup köpürüp bir yerleri yıkıp dağıtmak gelmez. Suyun sükûtu... Bu ancak bahar başlarında hava ansızın ısındığı ve. Güneş zamansız çıkıp ortalığa yayıldığı zaman olur.

Ama işte Jilet'in de aklına girmişti bir kere. Domuz öyle gece vakti, hem de sabaha karşı gelip gelip bunların ağaç korunağına sürtününce. Bir zaman sonra eğimden aşağıya indi, çiçek yatağına girdikten sonra da hayvanın peşine düştü. Ama oradaydı işte domuz, kalkıp da bir yere kaçmamış, uzaklaşıp da gitmemişti. Jilet onu görünce tüfeğe davrandı, bir çırpıda, yani hep dedikleri gibi, göz açıp kapayıncaya kadar kabzayı omuzuna yerleştirdi, tetiğe bastı, hayvanı boynundan vurdu. Vurduğu zaman öyle bir gümbürtü koptu, sonra, bu tüfek gürültüsünün ardından domuz öyle bir acıyla bağırdı ki can dayanmaz. Ağzını açtı, devrilmeden hemen önce, yukarıya, ağaçların uç dallarının uzanıp çizikler açtığı gökyüzüne, sonra seyrekleşmiş, pamuk döküntüsü gibi sağa sola saçılmış ak bulut tarlalarına, onun arkasındaki mavi derinliğe, boşluğa, sonra da, bütün bunların arkasında durup şu olup bitenleri kaygısızca izleyen Allah'a baktı. Bakınca da herhalde, ben sana ne yaptım, dedi ama anlaşılmadı bu. Allah. Allah. Zaten ona ne?

Ama onu vurduğu zaman Jilet bozuldu. Bozuldu. Kaçıp gitmesini, zorluk çıkarmasını ve. Evet, zorlu yaman bir av olmasını isterdi onun. Öyle ya, bu durumda, hayvanın bir kurban gibi önünde durması canını sıktı, kurşunu boşa attığını, savunmasız birini, bir çocuk sanki, bir çocuk ya da yarım akıllı biri, öyle birini vurmuş da bir kötülük hem de günah işlemiş gibi hissetti kendini. Eskiden, bir ZÜRAFA vardı köyde. Bu deli, sonradan anarşistlere katıldığı için, daha doğrusu anarşistler onu kandırıp da kendilerine güya gözcü

eyledikleri için askerler tarafından ağacın üzerinde vurulmuştu. Neyse, ondan önce, bir keresinde yol kenarında durmuş bir şeylerle oyalanıyor. Sağa sola küçük çakıl taşları fırlatıyordu. İşte o taşlardan biri annesinin eteğine gelince. Jilet kalkıp çocuğun yanına gitmiş, çocuk da oturuyor o sırada, yerde yani, buna sağlam bir tekme geçirmişti. ZÜRAFA devrilmiş, sonra toparlanıp üstünü çırpmış, sonra da gülümseyerek, sağ olasın Jilet ağam, demişti. Önce, Jilet'e ağam diyen ilk kişiydi ya, bizimki bir tuhaf olmuştu. Sonra en önemlisi. En önemlisi. İnsanın böyle bir saldırıya karşılık alamaması olacak şey midir? Ben ne yaptım, ben ne yaptım da zavallı, korunmasız hayvanı vurdum, diye dertlendi olduğu yerde.

O sırada, domuz ağzını açıp gökyüzüne baktığı, bakarken de böğürdüğü sırada. SUS BARBATUS onun içinden çıktı ama önce anlamadı neler olduğunu, sonra biraz yükseldi yine, hayvanın boynundan akan kanı gördü, sonra belli belirsiz bir şeyler anımsadı; gözün kanaması, başının içine bir boynuzun girmesi, iri, acımasız bir geyik boynuzunun... Sonra orada, hemen hayvanın öldüğü yerde bir kan deryasının oluşması. Canı sıkıldı, korktu. Korktu. Yine de ne güzeldi, bir burnu, çalı köklerinden gelen bir kokuyu, otların içine yuvalanmış su akarlarını görünce, böyle bir ışığı, güneşi ve papatya tozunu alınca. Yeniden dünyaya gelmiş gibi olmuştu ya, bunu, daha önce yani GÜMÜŞ'ün içindeyken anlayamamıştı. Atın yükselen başı, belirli yönlere odaklanmış yürüyüşü, bir emirle, bir emirle, atın ilgisi hep daha başka biçimde işliyordu ya, SUS BARBATUS bu durumu bilinçle, somutla anlayabilir miydi bakalım?

Böylece, kanı görünce korkusu, içinde kurumuş, unutulmuş başka korkularla birlikte geri geldi, başını çevirdi, yaprakların arasından atın ak gövdesini gördü yine; hayvan, başını eğmiş, arada kuyruğunu sallayarak otluyordu, ona yaklaştı, ağaçların üstünde asılı kalmış domuza benzer bir bulut gibi, eski bedenine yeniden gireceği anı beklemeye başladı.

Jilet yanlarına geldiği zaman Yusuf hâlâ uyuyordu ya Elif uyanmıştı. –Korktum, dedi, neydi o? Jilet başını salladı, ağlayacak gibiydi, yaa, işte böyle, ben nereden bileyim, zaten geceden vardı o hayvanda bir şey, ben demiştim, diye geçirdi içinden. –Domuzu vurdum, dedi, domuzu vurdum ama acıdım da, çok yandım. Bakma sen, bir hayvanın pis olması başka. Pis olsa bile, bir canı var, değil mi? Misal beni gelip boynumdan vursan... Yok, ama benden kaçsay-

dı o zaman acımazdım. Ama kaçmadı. –Neden kaçmadı, dedi Elif, hiç anlamamıştı. Hem de şaşkın şaşkın bakıyordu. –Bilmiyorum, dedi Jilet. Bana sorarsan, gece boyunca gelip burada belasını aradı. Aramadı da, işte bir derdi vardı da kurtulmak istiyordu. Yani bir nevi intihar. İntihar. Bunun için de beni buldu. Tüfeğimi gördü ya, işte bu yaman bir avcı, dedi ya. Bence böyle oldu. Domuz kendisini vurmam için beni seçti.

Kalktı, Yusuf'un ateşine baktı. –İyileşmişsin ya, dedi, tuz iyi gelmiş. Eh, o zaman kalkın da ne yapacağımızı düşünelim. Yusuf kalktı, sağlam dirseğinin üzerinde doğruldu, gerçekten, yüzünün rengi yerine gelmişti. –Biliyor musun, dedi Jilet, domuzun biri benden kendisini vurmamı istedi.

21.

Güneş yükselmiş, yukarıda bir top çiçek ortası gibi ışıldamaya başlamıştı. Böylece ormanın ortasından bir buhar bulutu kalktı, devasa bir buhar bulutuydu bu, kar kristalleri gibi kollu bacaklı kalkmış, bir zaman ağaçların, sonra A. Dağları'nın üstünde durmuş, sonra da, hadi bakalım, bugünlük büyüklük bende kalsın, diyerek çekip gitmişti. O gidince, yukarıdaki jandarma karakolundan bir homurtu yükseldi, küçük beylik jiplerden biri koptu köyün içinden aşağıya inmeye başladı. Havanın içinde, toprağın hemen üstünde dalgalanan tüllenen hafif bir sis vardı. Köylüler buna havanın keyfi derlerdi ya, sıcak başlangıçlarında ortaya çıkardı. Ama yazın değil. Yazın değil. Yalancı sıcaklarda çıkardı ve sanki çevrede biri sigara içmiş de dumanını böyle halkalandırarak üfürmüş, nazikçe, bir zarif ses dalgası gibi belirir kaybolurdu. İşte araba bu tüllü sisin içinden geçti, köylülerin Kocat adını verdiği çayırlığın yanından geçti ki burada da arı uğuldamaları başlamıştı yavaş yavaş. Arı değildi belki de, o mevsimde ortaya çıkan yine dikenli sineklerden biriydi. Çok acıtırdı soktuğu zaman ve kaba, araba homurtusuna benzer bir ses çıkartırdı çayırlığın üzerinde.

Jip bunun yanından, yağmurun canını çıkardığı toprak sokaklardan patırtılar çıkararak geçti, Kadir Ağa'nın evinin önüne gelince durdu. Araçtan bir asker indi, çocuk çalak adımlarla bahçeyi geçip kapıyı çaldı. Neden sonra açıldı kapı. –Komutanım seni çağırıyor Kadir Ağa, dedi çocuk. Kadir Ağa ne diyeceğini bilemedi ama anladı sonra. Anladı. –Geliyorum, dedi, hemen sırtına bir şey aldı, ayakkabılarını geçirdi çıktı. Mahçup olmuş gibi bir hali vardı ya, yüzü kızarmıştı. Çıkıp bir yandan önünü kapatarak, bir yandan da gülümseyerek arabaya doğru acelesiz adımlarla yürüdü. Gördünüz mü, diyordu içinden, bak şimdi görmüşlerdir, ulan görmüşlerdir, görsünler tabii. Sizin Kadir Ağa demeye üşendiğiniz adamın devletin komutanı ayağına geliyor, ya. Ama kime söyleyeceksin, kime anlatacaksın bunu. Gerçekten, çoğu zaman köylünün cehaletinden öyle bir yakınırdı ki, bir bakıma, bıkıp

usanmıştı onlardan. Her zaman, her zaman ipsiz sapsızın peşinden gidiyorlardı. Ama dur sen.

Motor gürültüyle çalışıyordu. –Komutanım, dedi vardığı zaman. Bekir Komutan tuhaf bir yüzle baktı Kadir Ağa'ya, bir yandan acıyordu sanki, acıyordu da, bir yandan da eh işte, ne de olsa konuştuğu, epeydir görüştüğü biriydi, başka kiminle muhatap olmuştu ki, insan gelip gidiyor, işte bir bakıma kurtuluş, görev dediğin de bu, ifa ettikten sonra gideceksin. –Kadir Efendi, dedi, hadi bakalım, yolcudur Abbas... –Komutanım, dedi Kadir Ağa, yani, valla bırakıp gidiyorsun demek... Öyle üzgün görünüyordu ki, komutan bir an için Kadir Ağa'ya bir haksızlık, buralardan çekip gitmekle de bir tür vefasızlık yapıyormuş gibi hissetti kendini. –Yani, diye devam etti ağa, Hakkını helal et, bir kusurumuz eksiğimiz olduysa bağışla, bir ihtiyacınız olursa da burada emrindeyiz, neden dersen, biz, biz, millet olarak yani, bildiğin gibi, devletimizin askeriyiz her zaman. Her zaman böyle bu.

Sonra birden durdu, bunu nasıl unuturum da böyle bir saygısızlığı nasıl yaparım, diye geçirdi içinden, hoş bir yandan da seviniyordu ya, gidip bunun hallerini şikâyet etmiş de gelmişti ya, gidecekti tabii, buraya içsin kafayı bulsun ve de. Eve karı kız getirsin diye gelmemişti ya. Yine de, kendisine değilse de kolundaki, şapkasının üstündeki rütbeye, hem de devletin rütbesine saygılı olmak gerekirdi. Yani onu değilse de rütbeyi davet etmeliydi. –Ya bak böyle olmadı, dedi neden sonra. Hadi gel bir bardak çayımızı iç, olmaz mı, böyle olmadı. –Olur olur, dedi Bekir Komutan, inmeyeyim şimdi, sen içtim say, hava iyi değil, yine bastırmadan Ç.'yi çıkalım biz. Sonra ne olur ne olmaz.

Kadir Ağa güldü, bir baş selamı verdi, sonra bir adım geri çekildi. Jip yeniden yola çıktı. Ağa bir zaman bekledi, arabanın ağır ağır inmesini, inişin sonundan köprüye giden yola saparak gözden kaybolmasını izledi, sonra aklı karışmış da yanıt bulması gereken bir dolu soru varmış gibi döndü, canı sıkkın, eve girdi.

Emine, içeriki odada namaz kılıyordu o sırada, bitirince kalktı geldi. –Komutan gitti, dedi Kadir Ağa. –Ya, dedi Emine, gitti demek, Allah yolunu açık etsin, ne yapalım, biri gider biri gelir, Allah onlardan razı olsun, hem onlardan hem de çoluk çocuklarından. –Bekir'in çocuğu yok ki, dedi Kadir Ağa, şaşırmış gibiydi. –Olur olur, dedi Emine, şimdi yoksa da yakında olur, ne yapacak hep böyle

kalacak değil ya, işte olduğu zaman Allah onlardan da razı olsun, hem onlardan hem de hepimizden. Allah kimseyi aç açık kapının önünde koymasın, cümle âlemi. Bunu dedikten sonra kararsız kaldı, ne yapacaktım, diye düşündü, gidip örgüsünü aldı eline, bıraktı kalktı, masanın üstünde bakır bir tepsi, tepsinin içinde de ayıklanmayı bekleyen biraz bulguru vardı, bunu kucağına aldı, dikkatle ayıklamaya başladı.

O sırada Kadir Ağa da kalktı, ceketini sırtına geçirdi. –Ben, dedi, benim yeni komutanın yanına gitmem gerek. Kadın onu duymadı. Bulgura öyle dalmıştı ki, iç geçirdi, soluk gri gözleriyle taneleri bir bir tanımaya çalışıyordu sanki.

22.

Dışarıya çıktığı zaman hava yine aydınlık ama kıpır kıpırdı. Havanın içinde, yeni bir şeylere hazırlanır gibi, sürüp giden bir iş, bir çalışma vardı ya, böyle durumlarda onun bizim için ne hazırladığını nereden bileceksin? Yukarıdan aşağıya doğru bir ışık seli dökülüyordu. Toprağın üstündeki su sanki daha yeni çıkmış, hem de toprağın içinden, ta derinlerden gelmiş de kendine hemen her yerde bir puynar bulmuş gibi çıkıp parlamış hem de göz göz olmuştu. Kekre kokuyordu ortalık, bir yerlerde de sanki bir soğan kökü patlamıştı, taşların altından yeni parlamış eflatun yosununun kokusu, ışıltısı geliyordu. Kadir Ağa yokuşu tırmanmadan önce durdu, bütün bu kokuları içine çekti, kepini çıkardı, başını havalandırdıktan sonra yeniden geçirdi kafasına.

Karakolun önünde yeni bir hareketlilik vardı, askerler içtimaya çıkmışlardı. Hepsinin yüzünde bir kırmızılık, hareketlerinde bir çalak telaş, yine zıpkın gibi çıkmış, boğazlarında birikmiş buharı salarak, bir makine gibi, makine, hem de sıralı çark olmuş binanın önünde çelik halatlar gibi sıraya dizilmişlerdi. Kadir Ağa durup bir zaman bunları izledi. Askerlerin başındaki çavuş bir sağa bir sola gidip geliyor. Arada birinin önünde durup. Çocuğu göğsünden geriye itiyor. Sonra çatık kaşlarıyla kaba anlamsız bir şeyler söylüyordu. Karakolun önü süpürülmüş, mıntıka gözle görülür biçimde düzenlenip hazırlanmıştı. Yağ kokusu aldı Kadir Ağa, yağ ve fasulye... Kuşkusuz, içeride bir kazan kaynıyordu ya, yeni komutanla konuşmak, belki onun şerefine bir şey kesmek lazımdı, bir ziyafet, bir ziyafet, neden olmasın?

Derken, yeni komutan da çıktı, diri hareketlerle, elinde küçük bir defterle hızlı adımlarla karakoldan indi, askerlerin önüne geldi. Onbaşılar mangaların önünde dimdik, gergin yüzleriyle onu bekliyordu. Selam verdi, askerler hep bir ağızdan bağırdı, sonra da komutan onlara bir şeyler anlattı, bazı yeni emirler verdi, aralarına girip dolaştı. Bu sırada, çocuklardan birini kolundan tuttu, ona bir şeyler söyledi, çocuk kızardı. –Emredersiniz komutanım,

diye bağırdıktan sonra koşarak koğuşun bulunduğu tarafa geçip gitti. Sonra askerler birerli sıra halinde içeriye geçti, onlar geçince Kadir Ağa da durmadı, gidip nöbetçi çavuşu buldu. Çocuk gerçi hep oradaydı ya, şimdi işte, sanırsın işe yeni başlamış, Kadir Ağa'yı tanımadı önce, hatta başını kaldırıp ona bakmadı bile. –Buyurun, dedi neden sonra. –Yeni komutanı göreceğim, dedi Kadir Ağa. –Sorayım, dedi çavuş. Bunu söyledikten sonra bir zaman daha önündeki kâğıtlara baktı, sonra dönüp bu kâğıtları arkasındaki mantar panoya yapıştırdı. Dönüp de Kadir Ağa'yı yeniden görünce, unutmuştu da hatırladı. –Bir dakika, dedi, kepini çıkarıp sol eline aldı kucaklar gibi belinde tuttu, kapıyı çalıp içeriye girdi.

Kadir Ağa koridora baktı, içerideki silah odasına, odanın başında bekleyen nöbetçiye, sonra görevli askerlere silahlarını dağıtan silahçıya. Karanlıktı içerisi. Ama öyle sıkı temizlenip havalandırılmıştı ki, arapsabunu kokusundan insanın genzi yanardı. Hem de bu kokuya mikrop nasıl dayansın, diye geçirdi içinden, pamuk ipliklerinden, harbi kokusundan, karakolda durmaksızın yinelenen her günkü işten geçiyordu koku sanki ama bunlar sonuçta can sıkıntısı. Can sıkıntısı. Büyük iş yapıyorlar, diye düşünüyordu sık sık, karısı doğru söylüyordu, Allah başımızdan eksik etmesin... Bu sırada kapı açıldı, açılınca Kadir Ağa çavuşun bu kadar zaman içeride komutanla ne konuştuğunu merak etti. Ama güldü, çocuk gibi sevindi. –Komutanım seni bekliyor, dedi, sonra Ağa'yı kolundan tuttu. –Komutanımızın adı Erol, dedi. –Tamam, dedi Kadir Ağa, Erol.

İçeriye geçti, komutan masanın yerini değiştirmiş, pencerenin önünde değil de kapının arkasında oturuyordu. Böylece pencereyi de, kapıyı da görecek, sırtını da iç duvara vermiş olacaktı. Ama ışık doğrudan vurabildiği için yüzü aydınlıktı Erol Komutan'ın. Genç, koyu tenli, kalın kaşlı, zayıf biriydi, aksi bir adama benziyordu. Kadir Ağa geçip karşısında durdu, kararsız, kararsız kalmıştı ya yine topuklarını birleştirdiği için bir bakıma, yarım da olsa bir asker selamı vermiş sayılırdı. –Ben, dedi, Kadir... Burada Bekir Komutanımla sık sık görüşürdük, size bir hoşgeldiniz demek istedim de. Ayrıca bazı maruzatım da var. –Memnun oldum, dedi Erol Komutan, çavuşum adınızı söyledi, maruzat hakkında da bilgim var. Kızınızı kaçırmışlar, öyle mi? Kadir Ağa şaşırdı. –Evet, dedi, kızımı anarşistler kaçırdı, ben de, ben de hepsini bir bir tanırım. Erol

Komutan ayağa kalktı. –Geri isteyin o zaman, dedi, madem tanıyorsunuz? Ellerini kıçında birleştirdi, ağanın yanına geldi. Masanın önünde iki sandalye vardı. Birini Kadir Ağa'ya gösterdi, öbürüne kendisi oturdu. Bu sırada Kadir Ağa'nın ceketinin astarından bir hışırtı geldi. Ağa rahatsız oldu, bunun ne olduğunu anlamaya çalıştı ama anlayamadı, iç cebini yokladı sonra vazgeçti. Yüzü kızardı. Komutan onu izledi bir süre, sonra yeniden ayağa kalktı. –Kızınız belki kaçırılmamıştır da, kendi isteğiyle gitmiştir arkadaşlarının yanına, dedi. Olmayacak şey değil. –Olur mu öyle şey komutanım, dedi Kadir Ağa. Bunu söyledikten sonra da gülümsedi. –Neden olmasın, dedi Erol Komutan. Yine de biz elimizden geleni yapacağız. Sabah, buraya geldiğim zaman Bekir Komutan'dan öğreneceklerimi öğrendim, buradaki durumlardan haberim var.

23.

Koridordan bir gürültü geldi. Çavuş bir şeylere bağırdı ama ne söylediği anlaşılmadı, ayak patırtıları, metal sesleri duyuldu. Komutan kapıya doğru baktı, sonra yeniden Kadir Ağa'ya döndü. –Evet, bir bakayım ben, dedi, gidip kapıyı açtı. O kapıyı açınca çavuşun sesi duyuldu. –On dakikamız var komutanım, dedi çavuş. –Bu kadar gürültü çıkmasın, dedi komutan, sonra kapıyı kapattı, masaya geçerken dikkatini çekti, Kadir Ağa yine ceketinin içindeki hışırtıyla uğraşıyordu. –Sizin adamlarınızdan biri bir olaya karışmış, dedi komutan, bir haber var mı? Kadir Ağa şaşırmış gibi yaptı. –Yok komutanım, dedi, Jilet, o Jilet'in elinin ayarı yoktur, kendine de hâkim olamaz ama kötü niyetten değil, yaratılış... Ama bu kere durumu anladı, çocuğu bulmadan gelmeyecek, zaten ben ona gerekli cezayı verdim.

Komutan kaşlarını çattı, yüzü karardı, yüzü, fırtına çıkacakmış da hava kapanmış gibi oldu. –Siz kim oluyorsunuz da insanlara cezasını veriyorsunuz, dedi, burada biz varız, zaten bir kere adam suç işlemiş, zaten cezasını alacak. Çocuğu bulsa da bulmasa da alacak. Yanlış iş yapmışsınız. Anarşisti bulmak devletin görevidir, yani komutan da yanlış yapmış. Neyse... Bak şimdi buraya, dışarıda askerlerin durumunu gördün mü? Yatıp durmuşlar, yazık... Ama şimdi göreceksiniz, nasıl hepsini elimizle koymuş gibi buluyoruz. O Jilet dediğiniz adamı da buluyoruz. Asıl adı ne onun? Kadir Ağa başını önüne eğdi düşündü, düşündü ama Jilet'in adını bir türlü hatırlayamadı. –Bilmiyorum ki, dedi sonunda. Biz ona, biz, öteden beri biz ona hep Jilet deriz, neden öyle dediğimizi de vallahi unuttum komutan. –Adını bilmiyorsun ama cezasını veriyorsun, dedi Erol Komutan. Yine ayağa kalkmış, kepini başına geçirmişti. –Ne ceza verdin bari, dedi. Kadir Ağa öyle zor durumda kaldı ki, ne diyeceğini bilemedi, bilemedi. Yaman çıkmıştı bu yeni komutan. Eh, diye geçirdi içinden, gelen gideni aratır derler ya inşallah bu öyle olmaz da bu iş de bizim başımıza patlamaz. –Bunlar, bunlar benim oğlumu öldürdüler geçen kış, dedi. –Ben sana onu mu sordum,

dedi komutan, ben sana Jilet dediğiniz adama ne ceza verdiğini sordum, değil mi?

Kadir Ağa pişman olmuştu ya, ne yapsın. –Yani ne olacak, biraz hırpaladık, sonra da ormana gönderdik, git adamı bul getir dedik, bu meseleden komutanımın da haberi vardı yani. –Adamı dövdüğünüzden mi? –Yok, onu biz kendi aramızda hallettik ama dövmek sayılmaz yani, dövmek sayılmaz, biraz itiş kakış oldu, sonra o da anladı zaten hatasını, gitti, tüfeğini azığını aldı gitti. Ama sözü sözdür, bilirim, alır gelir, almadan da gelmez. –Suç işlemişsiniz, dedi Erol Komutan. Bu bir suçtur. Ama bunları sonra konuşacağız.

Kadir Ağa boynunu büktü, sonra birden aklına gelmiş gibi başını kaldırdı. –Bir şey daha var komutanım, dedi, komutan ayakta olduğu için o da kalktı, kepini başına geçirdi. Kalkarken ceketi hışırdadı yine, yüzü kızardı. Komutan da rahatsız oldu, başını iki yana salladı. –Bir şey daha var, diye yineledi Kadir Ağa, şimdi bu çocukların köyde adamları var, köyde çok adamları var da kendilerini gizliyorlar, aranmadıkları için de yani rahat rahat... Bunlar burada mahkeme kurmuşlar, bu mahkemede de benim hakkımda karar vermişler, hüküm vermişler yani... Bu bakımdan da benim artık bu köyde can güvenliğim yok. Beni, beni ne zaman silah sıkıp da öldürecekler Allah bilir.

Komutan acı acı güldü. Bir zaman odanın duvarlarını izledi, tabancasını düzeltip beline oturttu. –Bunlar bizim işimiz Kadir Efendi, dedi, sen canından korktuğuna göre, bu işlere burnunu sokmayacaksın, herkes sokarsa, yani memleket işlerine gelip de herkes burnunu sokarsa biz işimizi nasıl yapacağız? Söyle bakalım? Biz hangi birinizle uğraşacağız? Şunu unutma, biz bunların kökünü kazıyacağız, ben de buraya oturmaya gelmedim, anladın mı? Ben, benden öncekilere benzemem. Kimseyi de dost bellemem, kimsenin de gözünün yaşına bakmam. Evinde otur. Kepini düzeltti, gözleri ateş saçıyordu sanki, Kadir Ağa'ya yaklaştı, bir zaman gözlerinin içine baktı. Kadir Ağa öyle korktu ki dizleri titredi. Komutan dönüp kapıya yöneldi.

Sonra durdu. Geri geldi, masasının üzerinde bir makas vardı, makası aldı, Kadir Ağa'nın önünde durdu. –Bence senin ceketin içinde bir şey var, oraya bir delikten girmiş olabilir. Çıkaralım da seni daha fazla rahatsız etmesin, dedi. Kadir Ağa kıpkırmızı oldu.

Komutan hışırtının geldiği yeri buldu, hiç acımadı, makası geçirdi, ceketi kumaşı astarıyla birlikte kesti, kâğıdı aldı. Ece'nin sakladığı bildiriye göz attı. –Vay be, dedi, sen de komünistsin demek.

24.

Dedikten sonra da kâğıdı masanın üstüne bıraktı, çıktı gitti. Kadir Ağa, odada yalnız kaldığı zaman bir ceketine bir kâğıda baktı, hiçbir şey anlamadı bu işten, öyle korkmuş, canı öyle sıkılmıştı ki, ne yapacağını şaşırdı, odanın içinde bekledi, neden sonra askerlerden biri kapıdan gördü onu da, içeriye girdi, başıyla çıkmasını işaret edince. Kadir Ağa da çaresiz bozuk, morun moru bir suratla önce odadan, sonra da karakoldan çıktı. Bu adamla başedilmez, bu adamla başedilmez, diye söylenip duruyordu içinden. Ah Bekir Komutan ah, kıymetini bilmemişiz ya dur bakalım. Yok biz sana bir günah işledik, biz sana bir haksızlık ettik, yoksa bununla başa çıkılmaz. Hem de insanı rezil eder, ortada bırakır, insanı da durduk yere suçlu çıkarır.

Bir yandan ceketinin kesilen eteğini eliyle tutuyor. Sanki tutunca görünmeyecek, tuttuğu için de bu utançtan kurtulmuş olacak. Olacak şey mi? İnsan yaşını başını almış Kadir Ağa gibi birine bu hakareti yapar mı, ceket kesmek ne demek, hem de makasla, he de makası alıp böyle astar kumaş dinlemeden. Sana neymiş benim ceketimden, ne varsa var. Ama yaman adam. Yaman adam. Bana bu ayıbı yapmasaydı ondan iyisi olmazdı. Hızla yokuştan aşağıya indi, eve girer girmez ceketi çıkardı, öyle öfkelenmişti ki ceketini önce astı, sonra astığı yerden aldı, kesiği inceledi, inceledikçe daha çok kızdı. Sonunda dayanamadı, açtı sobanın ağzını, ceketi içine tıktı, üstüne de birkaç parça odun koyduktan sonra çırayı aldı verdi ateşi.

Emine belermiş gözlerle izliyordu onu. Kocası içeriye girdiği zaman yine bulguru ayıklamakla uğraşıyordu ya, tepsi kucağında öyle kalakalmıştı. Ağzını açıp da bir şey söylemeye cesaret edemedi önce. Sonra iyice şaşırmış, ağladı ağlayacak, –Ne yaptın ki öyle, dedi. –Ne yaptımsa yaptım, dedi Kadir Ağa. Emine kalkıp sobaya baktı, sobanın üstündeki deliğe yaklaştı da parlayıp alev almış ceketi izledi. –Ceketini yaktın ya, dedi, yazık değil mi, dedi, yazık değil mi güzelim cekete, hem de pamuk, ah ah, o ceket daha kırk sene giyilirdi de bana mısın demezdi. Kadir Ağa iyice kızdı. –İnsanı deli

etme be kadın, dedi, kırk sene giyilirmiş de bilmem neymiş de... Kırk sene ömrümüz mü var bizim. –Kızma, dedi Emine, öylesine dedim ya, dayanırdı diye dedim ya, sen yine de kızma. –Bizim, bizim bir ayağımız çukurda, dedi Kadir Ağa, hem de böyle balçık kan dolu bir çukur, sen dur, daha anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan getirecekler bizim, hem de böyle oluk oluk akacak, durmayacak, sen dur.

Emine bunları duyunca korktu. Zaten kocasından korkmasın da ne yapsın, adamın üstünde yıllardan beri bir tuhaflık, bir bulmaca vardı ya bir türlü anlamıyordu. Sanki Kadir Ağa'nın yarısı var, yarısı yok. Önünden baksan arkasında bir şey saklıyor sanırsın, arkasından baksan önünde... Bir türlü anlayamıyordu. Atalay'a ne olduğunu da, kızın nereye gittiğini de, kocasının ikide bir çıkıp çıkıp dışarıda ne iş yaptığını da. Ahıra da inmiyordu artık, nehrin oradaki küçük eve gidip gidip geliyor, karakola uğrayıp dönüyor ama ne olduğunu bir gram anlatmıyordu. –Ne olacakmış ki, dedi.

Kadir Ağa ayağa kalktı, sobanın çevresinde dolandı bir zaman, sonra tespihini çıkardı. –O Ece bir daha bu eve gelmeyecek, dedi. Emine'nin gözleri doldu. Kızı öldü zannetti önce, sallandı, sonra gözyaşları içinde geçip sedire oturdu. Öyle incelmişti ki son zamanlarda, bir avuç kambur bir şey olmuştu. Yüzü solgun, avurtları çökmüş, parmakları iyice beneklenip kurumuştu. –Ne oldu ki, dedi, bir şey mi oldu yoksa. –Komünist olmuş, dedi, hem de ceketin astarına yasak bildiri koymuş, komutan da bildiriyi üzerimde yakaladı. Yakaladığı için de... Yakaladığı için de ceketimi kesti. Ben bir daha o ceketi giyer miyim? Konuştukça kızıyor, kızdıkça iyice köpürüyordu. –Böyle evlat yok, bundan sonra karşıma çıksa da alnından vuracağım. Orospu.

Yerinde duramıyor, köşeye sıkışmış kediler gibi bağırıp öfkeleniyordu. Sonra birden durdu, birden aklına geldi, yürümeyi kesti, gidip askıdan paltosunu aldı, dışarıya çıktı yeniden.

Emine neye uğradığını şaşırmış kaldı sedirin üzerinde. Ne yapacağım, ne yapacağım ben bunun elinden, diye ağlayıp duruyordu. Kalkıp pencerenin önüne geçti, o geçince Kadir Ağa da onu bekliyordu sanki, o da pencerenin önünden geçerek aşağıya inmeye başladı.

Yukarıdan usul bir rüzgâr geldi yola indi. Damlalar düştü, güneş zayıflayınca yolun ışıltısı da azaldı, yosun kokusu gelmez oldu.

Kadir Ağa gidip Nasip'in kapısını çaldı, başıyla dışarı çıkmasını işaret etti. Nasip üstüne bir şey aldı dışarıya çıktı. Çıkınca da, Kadir Ağa kulağına yaklaştı Nasip'in. –Bana bak, dedi, Dursun'u al, gidin oğlanı ağaçtan indirin ölmesin, tamam mı? Başımızı belaya sokacaklar, hemen. Nasip anladı, başını salladı, eve girip paltosunu tüfeğini aldı, Dursun'u bulmaya gitti.

25.

Dursun'u bulamayınca, başını kaldırıp gökyüzüne bakı Nasip, sonra eğilip botlarının bağcıklarını sıkıladı, başını kapattı, sonra da, yukarıya çıktı, ormana girdi. Ama kimse görmesin diye iyice aşağıdan aldı, ağaçların arasında kaybolduktan sonra da döndü, bata çıka, Orhan'ı astıkları tarafa yöneldi. İyi olmayacaktı bu, hiç iyi olmayacaktı. Ona göre, çocuğu kim astıysa onun indirmesi gerekiyordu. Şimdi yani Nasip gidip onu tesadüf eseri bulmuş da kurtarmış gibi mi yapacaktı? Ne diyecekti ona? Vah zavallı, seni ne yaptılar böyle, seni burada asmışlar ya, bayağı sallandırmışlar, gel ben seni kurtarayım mı diyecekti? Buna inanmak olur muydu? Çocukluğundan tanırdı Orhan'ı, hem de bebekliğinden ve ondan öncesinden. Cin gibi, zeki, kavrayışlı biriydi, o çoktan anlamıştır ne olduğunu da, orda gözü kapalıyken bile kim kimdir bellemiştir. Bir de zaten ölmüştür, ölmüştür, bunca saat yağmurun altında asılı kalmaya can mı dayanır, senin için kolay, çocuklara paralarını ver gönder, ondan sonra... Neyse, iş iştir. Yolda, ormanın içindeki su birikintilerine, balçık tuzaklarına girmemeye çalışarak yürüyor, düşünüp duruyordu Nasip. Gideceğim, diyordu, nasıl olsa çocuk öldü, onu oradan indirip gömeceğim, yapılacak da başka bir şey yok. Kaybolduysa bize ne, evinden çıkmış gitmiş, bir daha da gelmemiş, ne yapalım yani? Arkadaşlarına sorsunlar, toplanıp onu bunu mahkeme edebildiklerine göre Orhan'ın da nerede olduğunu bulabilirler. Bulamazlarsa da bana ne.

Ormanın içinden yine bir ışık dalgası geçti, böyle, biri bir ışıktan ok fırlatmış gibi, yukarıdan geldi, yaprakları aydınlatarak geçti. Bulutlardan biri kenara çekildiği için güneş parlayıp aktı sonra yine kayboldu, bu kere büyük kararmış bulut katarlarından biri geldi musallat oldu. Hava kardı, ağaçların arasından bir uğultu geldi, sanki yapraklar rahatsız oldu da yerinden oynadı.

Nasip'in aklına nehre gitmek düştü. Birden özledi; bu mevsimde suyun köpürmesini, yukarıdan dalga dalga gelip de nehre karışan küçük derelerin çağıltısını. Su bazen, nehrin ortasında yükselen

inatçı kayalara çarparak fışkırır, fışkırdığı zaman da metrelerce yukarıya çıkardı. Bir keresinde, yıllar önce, tabii gençlik var o zaman, insanın bedeni o günlerde çok daha dayanıklı oluyor. Zaten gençlikte cesaret de ondan kaynaklanıyor. O zaman bir keresinde aklına koymuştu da, o fışkıran kayaların üzerine çıkacak, yukarıdan aşağıya beyaz güçlü çokşuran suyun içinde bekleyecekti. Suya atladı, yüzmeye kalkışmadı ama, nehrin içinde yürüdü, eline aldığı bir kırılmaz sopayı yere dayayarak, suyun içinde bir ölüm kalım kavgasına tutuştu. Ama dışarıdan hiç öyle görünmüyordu. Yani nehir o kayaların çevresi dışında o sırada hiç de öyle hızlı güçlü akıyor gibi görünmüyordu da neredeyse kapılıp gidecekti. Neyse, sonunda kayanın üstüne çıkmış, korkudan titreyerek, o kayanın bir parçasını kucaklamıştı da, gelip üç kişi zar zor kurtarmışlardı onu.

Şimdi gitsem sadece izleyebilirim, sadece izleyebilirim, diye gülümsedi içinden. Bu saatten sonra bizim için böyle şeyler sadece izlence.

Büyük, kara bulut kümesi bir zaman sonra bütün gökyüzünü kapladı, ortalık iyice kararınca Nasip durdu, yukarıya baktı, sonra yeniden yönünü belledi. Hızlandı, herifi bir an önce gömemezsem yandım, diye geçirdi içinden, söylendi, sonra onu iyice içerilere götürecek bir aralıktan içeriye girdi, çok kalmamıştı ama bu aralıktan sonra patika da bulunmazdı artık.

Küf kokusu alıyordu, ağaçların yukarıdaki dallarının içinden önüne kuş yuvaları düşüyor. Bu ıslak kuş yuvalarının içinde de, daha önce kırılmış yumurta kabukları beliriyordu. Eski kabuklar. Bu yumurta kabuklarının çevresi çok geçmez, nemden ve küften yeşillenir. Bundan sonra hafif bir eğim başladı. Başlayınca Nasip geldiği yeri tanıdı, rahat bir nefes aldı. Yağmur başlamamıştı henüz. Aşağıya indi, Orhan'ı astıkları büyük ağacın başına geldi. Çocuk, yoktu yerinde.

Ama halat oradaydı. Nasip ağacın çevresine göz gezdirdi, çalılıkların arasında dolaştı bir zaman, cesedi bulurum diye. Sonra halatın bağını inceledi, kan izlerini gördü. Ne diyecekti şimdi? Burada hata kuşkusuz o iki çocuğundu ya, Orhan'ı bağlamışlarsa da, asmışlarsa da bu nasıl asmaktı? Ama herif kurtulduysa ve ölmeyip de gittiyse, o zaman Kadir Ağa bunun acısını çıkarırdı o çocuklardan. Hem de çok fena çıkarırdı. Ama eninde sonunda kabak Nasip'in başına da patlamaz mıydı? Sen bunu iyice sıkılamadın mı, demez miydi

ağa? Belki. Canı sıkıldı. Halatın başında çömelip uzun uzun kan izlerine baktı.

Sonra damlalar iri iri, patırtılar çıkararak düşmeye başladı yine. Nasip kalktı, halatı eline aldı, onu bir çukur bulur da içine atarım, diye düşündü, dönüp geldiği yoldan köye indi.

26.

Hikâye

Seni mutlaka öldüreceğim. Kabil, kendi ikizi ile evlenmek istiyordu, ona göre İklima, gerçi şu yeryüzünde henüz başka memleketler, başka aileler ve doğal olarak başka kadınlar yoktu ama babasının tasarısı ona göre pek de yerinde bir tasarı değildi. Neden? Bunu büyük olasılıkla kendisi de bilmiyordu. Uyumsuzluğun ve kendi kişisel özgürlük ve beğenisinde ısrar etmenin neden kaynaklandığını henüz bilmiyordu. Güzellik anlayışımızın nereden geldiğini bilemeyiz, bu konuda ısrarımızın yalnızca körü körüne peşinden gittiğimiz nefsimizden kaynaklandığını da söylemek güçtür. Kabil, yitirilmiş bütünlüğü arıyordu. Ona göre, birlikte var olduğu, dünyaya geldiği İklima ile evlenmek, bir bakıma geriye dönmek, babasının ve annesinin çıkıp geldiği cennete hiç değilse bir adım yaklaşmak anlamını taşıyordu. Böyle söyleyebiliriz. Bizim günlük yaşamımızda, yediğimiz yemekte ya da izlediğimiz sanatta bulduğumuz ya da aradığımız şey bir cennet betimlemesidir, rahme dönüş rüyasıdır. Ancak bunun büyük cezası vardır. Yazgıya bağlı olduğu için Kabil düşünsel yeteneğine hâkim olamadı; İklima'da neden ısrar ettiğini açıklama şansı verilmedi ona. Böylece öfkesine yenik düştü ve bir gün *seni mutlaka öldüreceğim*, dedi kardeşine. Sonra bu tasarı aklından çıkmadı ve gerçekten bir gün Habil'i uyurken gördü ve başını taşla ezerek onu öldürdü. Dikkat edilirse, bu cinayetin içinde her şey görülebilir: bencillik, itaatsizlik, çıkarcılık, kıyım ve keşif. Cesedin kokmaya başladığını görüyordu ama onu ne yapacağını bilemiyordu bir türlü. Dünya üzerinde ilk kez bir insan ölmüştü, ilk ölüm bir cinayettir, insan bununla siftah yapmıştır. Sonra kargaları gördü, bu kargalar da kavga ediyorlardı ve biri birini öldürdü. Sonra da gömdü. Kabil ölülerin gömülmesi gerektiğini keşfetti. Ölüm bir keşiftir. Ölüm bir keşiftir.

Sonra elbette Habil'i bulamadılar ama kardeşi Kabil'i de bulamadılar. Kabil cinayeti işledikten sonra gidip bir mağarada saklandı ama kaçmıyordu kuşkusuz, nereye gidilebilir? Kimden korkulabilir? Ölümün bir yargı gerektirdiğini mi düşünmek gerekir? Hayır.

Kardeşini öldürmekten utanıyordu çünkü ona verilen öfke de uçup gitmiş, kutsal kitaplarda açıklandığı gibi, yıkanan bir elden süzülen kir gibi akmıştı. Ama sonra hiç beklemediği bir şey oldu. Bir sabah, mağaranın ağzından içeriye vuran solgun güneş ışığının içinde bir gölge belirdi. Kabil uyuyordu o sırada. Gölge bir zaman uyuyan Kabil'i izledi, mağaranın ışığını kapattı. Neden sonra çocuk uyandı, gölgeyi fark edip başını çevirdi. İklima gelmişti. Onu aramış, günlerce yol yürümüş, dağlarda dolaşmış, ağaç kovuklarına bakmış ama sonunda bulmuştu. –Seni buldum, dedi İklima. Kabil güldü, ayağa kalktı. –Şimdi ne yapacağız, diye sordu. –Bilmiyorum ama herhalde kendimize yeni bir yer bulacağız, dedi İklima.

27.

Sonra iri damlalar ardı ardına düşmeye başladı. Yine ormanın içi kıpırdadı, ağaçlar secdeye varır gibi eğilip kalktılar. Öğleye dek ortalığı ısıtmıştı ya, güneş sayesinde ağaçsız tarlalardaki otlar deli gibi fırlamış. Ortalık çiçek kokusuna, renge böceğe kesmişti. Ama sonra karardı. Karardı. Bulutlar yine birer gümüş kalkan gibi yere indi, yaklaştı, ağaçların başı görünmez oldu karanlıktan. Gri lacivert kalkan insanı, ağacı, hayvanı yeryüzüne kıstırmak, burada, şu A. Dağları'nın eteğinde hapsetmek istiyordu sanki. Damlalar katılaşmış, katı mor insanın yüzüne yüzüne iner olmuştu. Bu yüzden de, iri tok yapraklı ağaçların üzerinde yağmur takırdıyordu. Nal sesi gibi akan tok bir ses doldurmuştu her yanı. İnsanın canı aceleyle kaçmak, kaçıp bir yerlere sığınmak istiyordu. –Sanki ordu yaklaşıyor ha, dedi Aynur. Ferit dalmıştı, epeydir konuşmadıkları için, o da ormanın içinde nasıl hayatta kalacağız, diye düşüne düşüne dalıp gitmişti. Sonra tabii okul sıraları gelmişti aklına. O zaman, yani lise yıllarında, annesine kafa tutmadan hemen önce, gitar çalmak istiyordu, bir gitarı vardı, bir de arkadaşı; ondan dersler alıyor, nota öğreniyor, akor basmanın tadını çıkarıyordu. Ama sonra, bilimsel sosyalizmle tanışınca, şu dünyada daha önemli işler olduğunu da görmüş oldu. Önce devrim. Sonra sanat. –Ordu mu yaklaşıyor, diye sordu şaşırarak. Bu sırada yine Aynur önde, o arkada yürüyorlardı. Göğsünün sancısı tuttuğu için arada tekliyordu ya, kıza hiçbir şey söylemiyordu yine de.

Ağaçların sıklaştığı, çalının ayaklarını doğradığı nemli, küflü, baş belası bir inişten geçiyorlardı. –Ordu ya, dedi Aynur, şu gürültüye baksana. Mübarek başımızda takırdıyor resmen. Doluya çevirirse yandık, işte o zaman başımızı sokacak bir yer bulmamız gerekir. Neden dersen... Durdu, arkasına döndü, gülümsüyordu yine. Tüfeğini çıkarıp kucağına almış, devriye askerleri gibi oğlanın önüne düşmüştü. –Neden dersen, diye yineledi, bizim burada dolu pek olmaz, ya amansız kış buz ya da yağmur. Ama dolu olduğu zaman da iri olur ve bitmek bilmez, hışım gibi iner. Ya, işte böyle,

bardak gibi başımıza iner. Hem de, bardak derken de küçük bir şey gelmesin gözünün önüne. Su bardağı, böyle kavanoz kavanoz. Ferit kıza baktı, sonra başını yukarıya kaldırdı, güldü, Aynur konuşmaya başladığı zaman oğlanın yüzüne bir iyimserlik geliyordu, bir sıcaklık sanki yüzünü yalayıp geçiyordu. –Bu yapraklardan inebilirse, dedi. Ama sen bilirsin tabii. –Ohoo, dedi Aynur, öyle bir dolu, yaprak maprak dinler mi, valla kırıp geçer. –O zaman biz de kendi mağaramızı buluruz, olmaz mı, dedi Ferit. Zaten nereye gideceğiz ki, baksana Halil, çocuklar ne güzel yapmış.

Aynur gülümseyerek önüne döndü, bir acıma gelmişti içinden ya, dönmese belki gidip çocuğa sarılacaktı. Sonra o mağara geldi gözünün önüne. Birlikte bir mağara bulsalar... Mağaradan çok ne var, değil mi?

Burada yer yok, siz köye inin, kız burada kalsın, demişti Halil. Sonra bir şeyler istemişti Aynur'dan. Murat gibi değildi, öbür çocuklara da benzemiyordu o. Nasıl anlayışla karşılamıştı da insan yerine koymuştu hepsini. Ama gerçekten duramazlardı orada. Duramazlardı. Ece için bir çare bulacağız, şimdi dönmesi olmaz, dedi, çoktan peşine düşmüşlerdir ama bulacağız bir çaresini. –Senin bacağında bir şey mi var, dedi Aynur. –Yok bacağımda değil de, yaram da kapandı ama iyileşmedi herhalde, arada kaburga kemiğimin altına bir sancı giriyor. O zaman çok ağrıyor işte, adım atamaz hale geliyorum. Aynur durdu bekledi onu, yine bir şefkat bir acıma oturdu içine. Sonra çocuğun koltuğunun altına girdi, beline sarıldı. Yok, o kadar değil, diyecekti Ferit, vazgeçti. Kızın sırtındaki tüfeğin namlusu çukurlara girdikçe başına değiyordu.

Böylece o zorlu sık çal batağını geçtiler. Kimi yerde toprağın altı üstüne çıkmıştı, böyle siyah köpük köpük bir topraktı, karnı deşilmiş gibi ortaya çıkmış da kendini inleyerek, bağırarak bırakmış gibiydi. Yılan ölüleri. Yılan ölüleri. Toprağın tıslandığını duyuyordu Ferit. Otsuz çalısız bir yere bastığı zaman. O zaman cılk yaraya bastığını zannediyordu da. Birden gömülecek, ormanın suyu bataklığı kendisini alıp dünyanın merkezine çekecek gibiydi. Aynur durup durup konuşacak bir şeyler buluyordu. Bulmasa da Ferit'in yüzüne bakıyor. Baktıkça gözlerinin içi gülerek. Hiç değilse o bir şeyler söylesin diye bekliyordu. İnişi bitirdikleri zaman rahat bir nefes aldılar, Aynur çocuğu bıraktı. –Şimdi rahat edersin, dedi, bundan sonra düzlük. Zaten çok yolumuz kalmadı. Ondan sonra da

eve gideceğiz. –Eve mi, dedi Ferit. –Ya, dedi Aynur, seni bu havada seni yolda bırakacak değiliz ya. Hem bana baksana sen, bizden öyle kolay kolay kurtuluş yok.

Ferit güldü, sırtını dikleştirdi, bir güç, bir yenilik geldi üstüne, bir yandan da kızardı, kızardı. Ama düzlüğe indikleri zaman silme yağmurun altında kaldılar. Kalınca da Aynur yaklaştı, Ferit'in başlığını kapattı iyice, kendisininkini de sağlama aldı. –Şimdi beni dinle, dedi, bundan sonra, şu tepenin üstüne çıkınca sana bir yol göstereceğim, oradan, ağaçların dibinden koşarak geçeceğiz, yani işte koşmayacağız da, ormandan çıktıktan sonra bir nevi acele edeceğiz. Gerçi hava epey çöktü, ortalık da adamakıllı karardı ama biz yine de dikkatli olacağız. Ben önden gideceğim, seni gözetirim ama sen de beni gözet, arkada kalmamaya çalış. Tamam mı? Birden kaşlarını çatmış, işini bilen bir gemi kaptanı gibi görünmüştü. Saçları yüzüne, ak, çökük yanaklarına yapışmıştı.

28.

Bir gemide, fırtınanın ortasında gibiydiler. Yağmur yüzlerini dövüyor, sonra bu yağmur, denizin kudurmuş, çalkantılı suyuyla buluştuğu zaman köpürerek, içinden tuz geçtiği için, beyaz iri yapraklanarak başlarından aşağıya dökülüyordu. Ancak, bu kuşkusuz atlatılamayacak bir şeydir, fırtına hesaplanamaz. Aynı zamanda, fırtınanın bir merhameti de yoktur. Günlerce yol alındığı, aç kalındığı ve. Fırtınayla, amansız dalgalarla savaşta güçsüz düşüldüğü için hepsi hastalanmıştı. İskorbüt. İskorbüt. Bununla birlikte yüzlerinde derin kızıl yaralar açılmıştı. Horla, o zamanlar bu gemide bir yolcuydu. Yalnızca bir hayalet, bir tayf olmazdan önce. Ama bunu kuşkusuz kendisi de bilmiyordu. Anımsamıyordu. Bazı hayaletler, bazı ruhlar anımsayamaz. Bir ruhun, önceki yaşamını anımsayabilmesi için, öncelikle, kendisini çözümleyebilecek anlayışlı, bilge bir bedene gereksinimi vardır. Bu da bilindiği gibi az bulunur bir ayrıcalıktır. Horla o nedenle bunları anımsamıyordu. Ama bir fırtına, korsanlarla savaş, örneğin o Stevenson'ın anlattığı büyük ve belalı deniz savaşları ve ölü adamın sandığının peşindeki o adamlar için acılarından kurtulmuş bir ruh, her şeyden önce, dünyanın bilgisini, özünü almış demektir. Neden, çünkü o öldü. Ölen kişi bilgili kişidir. Bu tarafı da, öbür tarafı da bildiği ve dünyadaki kurtuluşunu da gerçekleştirdiği için. Gelin görün ki, artık onun bilgisinin kimseye bir yararı olmaz. Çünkü bilgisini aktaramaz. Bizim bu dünyanın sınırlı yaşantısına bakılacak olursa, aktarılamayan bilgi yayılamaz. Doğru mu? Kişi iç bilgisi ve çabasıyla elde ettiğini kendisine sakladığı sürece, biz onu bilgi olarak göremeyiz. Ne yazık ki böyle. Ama kendini denizin azgın fırtınasından kurtarmış kişi kendi içinde bilgili sayılır. Hele öldüyse. Hele öldüyse. İşte Horla'nın böyle bir bilgisi var.

Yine, yağmur iri damlalar halinde. Bir de tabii yatay biçimde yağıyordu. Bu da demektir ki kaçış yok; insanın yüzünü bulup bulduğu yerde de parçalayacak. Horla'nın, onun bir kaptan olduğunu düşünebiliriz, K. Nehri'ne bir korsan gemisiyle gelen kara giysili

ve büyük olasılıkla vebalı kişilerin içinden çıktığına. Daha doğrusu onlarla yolculuk ettiğine göre.

Karaya çıktıkları zaman, kuşkusuz burada ölü adamın sandığı vardı ve. Sandığın gömüldüğü ağacın altını da Horla göstermişti ona. Neden, çünkü Horla uzun yaşamış, çok şeyler öğrenmiş ve öğrendiklerini anlatmak için de gelip Orhan'ı bulmuştu. Bulunca da onun, ayaklarını sıkan halattan kurtulmasını sağlamış, ona yeni bir güç vererek, kendine tutunmasını, ayaklarına ulaşmasını. Sonra kollarındaki güçle halatı çözmesini olanaklı kılmıştı. Halat. Halat. İki çocuğun kurduğu halattan kurtulmak nedir ki. Kurtulduğu zaman gülmüş, burnunun kanını da sildikten sonra ipi kaldırıp ağacın altına atmış. Sonra da çıpa işaretini gördüğü ağacın yanına gitmişti. Ama bunun için, kuru, dinlenebileceği bir yer bulmuş. Burada bir iki saat kestirmişti. Şansı da yaver gitmişti gerçi. Uzandığı zaman, sırtını yasladığı ağacın yaşlı ama güçlü bir kestane ağacı olduğunu görünce. Kalkıp biraz kestane toplamış, bunun dikenli meyvelerini ayırarak, hep çocukluğunda olduğu gibi. Çocukluğunda olduğu gibi, bir taş bulur, kestane dikenlerini onunla ezip ayırır, içinden fışkıran eti afiyetle yersin. Sonra bu ona öyle iyi gelmişti ki. Toparlandı. Ağrıyan yerlerine baktı, yüzüne yediği yumruklardan ne kadar morluk kaldığını bilmiyordu ama kanaması yoktu. Sırtına, bacaklarının arkasına tekme atmışlardı. Başının üzerinde, saçlarının arasında da bir şişlik vardı, burada eline biraz kan bulaşır gibi oldu ama emin olamadı. Ama bir şeyim yok, bir şeyim yok, dedi kendi kendine. Durun bakalım. Ama oyuna gelmek yok. Burada çocuklar suçsuz. Burada suçlu olan Kadir Ağa. Ona da kardeş kavgası deyip geçeceğiz. Neler gördük. Kardeş kavgası. Kardeş kardeşi öldürür. Tüm insanların kardeş olduğu doğruysa bunda şaşılacak en küçük bir şey yok.

Derken yağmur ağırlaştı, Orhan kalkıp saklandığı ağacın altından çıktı. Önce yönünü belledi, çocuklarla girdiği yolu buldu. Sonra da çıpa işaretli ağacın altına geldi. Tok, sağlam bir dal parçası aldı, işaretin altını kazmaya başladı. Ağacın altı çok yağmur alıyordu. Saçları uzamış ağzına inmişti Orhan'ın. Gömleği yırtıldığı için su boyuna içine akıyor, soğuk yağmur suyundan çelikleşmiş bedeni titriyordu. Kulağı uğulduyordu. Denizin sesi geliyordu kulağına. Deniz az aşağıda, bizim K. Nehri'nin bulunduğu yerde, belki biraz daha ileride. Karaya uzanmak, köydeki eski tekneleri, balıkçı kulü-

belerini, bu kulübelerin önündeki alet edevatı, ağaçları, bahçeleri, bahçe içindeki kazma, kürek, dirgen, tırpan gibi nesneleri almak için can atarak çırpınıp duruyordu. Dalgalar iyice yükselmişti. Köpüren dalgaların ucundan yaşlı denizcilerin sakalları fışkırıyordu.

Sonunda sandığı buldu, ta o zamanlardaki gibi, babasıyla birlikte gömdükleri sandık sapasağlam, babası onu demirağacından yaptığını söylemişti, sapasağlam duruyordu. Onu kucağına aldı, ormandan çıktı, akan suyun altında yıkanarak, saçlarını burnunun üstünden kaldırıp atmaya çalışarak, köye girdi. Ama eve gitmedi, anneannesinin evine gitti. Fındık. Fındık. Orhan içeriye girdiği zaman neye uğradığını şaşırdı. Korsan görmüş kadar oldu. Sonra ayağa kalktı. –Ne toplandınız ki siz şimdi, diye bağırdı. Aynur'la Ferit de ayakta durmuş, Orhan'ı hayretle süzüyorlardı.

29.

Yine yapraklar morarmıştı. Esnek yapraklardı bunlar, yukarıya bakıldıktan mavi mor damlayacak gibi görünüyordu. Gökyüzü. Gökyüzü. Gökyüzü erimiş damlamış da, sıcağıyla sonra yaprakları da eritmiş ve. Bunlar birbirine karışmış gibi. Çocukların yanından ayrıldıktan sonra, Jilet, bu kere öyle bir güven, bir coşku gelmişti ki içine, sanki şımarmış. Hem de çocuk gibi koltukları kabarmış da bir işe yaramış. Bundan daha güzel ne olabilir. Yeter ki insan bir işe yarasın ve. Bu yaradığı iş de birilerinin canına değsin. İşte bundan güzel ve yarayışlı ne olabilir. Ama üzülmüştü de çocuklara. Peşlerine düşmüşlerdi de, bunlar da birbirini sevmiş. Ne olacak? Bizim buralarda az görülür, biri kalksın bir kız kaçırsın, olacak şey mi? Zaten önce kızlar varır gönlünün istediğine. Bir de öyle eskisi gibi şeyler mi kaldı. Ama arada olurdu yine de, olurdu. Olduğu zaman da işte laf konusu, söyleyip eğlenme konusu çıkardı herkese. Kadınlar bu işleri çok güzel hikâye ederlerdi. Lafı öyle sündüre sündüre anlatırlardı ki, hikâyenin sonu gelmeyecek sanırdınız.

Ama eninde sonunda bir hikâyenin de sonu gelmelidir. Neden, sonu gelmeyen hikâye hayata benzer de onun için. Hayatsa sıkıcı bir şeydir. İnsanın, işte hayatı dinlerken esneyesi gelir. İsteyen kavga etsin, isteyen savaşsın, birbirinin canını çıkarsın, isteyen kıyıda köşede at gibi sevişsin, ne yaparsa yapsın, hikâyeye göre hayat sıkıcıdır. O yüzden, ama kız kaçırmanın da o zamanlar bir hikâyesi olmaz mıydı. Durdu birden, güldü. Ulan, dedi kendi kendine, bir gece ben bunların yanında kaldım da, hem de o çocuğun, Yusuf, Yusuf, onun yarasına baktım iyi ettim de, bir adamakıllı dinlemedim... Eh, gerçi onların da pek keyfi yoktu. Perişan olmuşlardı perişan. Neyse artık. Yukarıya, ağaçların tepesinden sarkıp sarkıp eriyen mor yapraklara baktı. Ama benim de işim var, dedi, hem de bu kere bırakıp gidemeyeceğim, hem de mutlak başarmak zorunda olduğum bir iş. Ben şimdi iz süreceğim, vurduğum çocuğu bulacağım ve onu alıp götürüp devlete teslim edeceğim.

Yeniden, geldiği yöne gitti, başta, dün yani, yanlış atın izini sürmüştü. O zaman geri dönecek, en azından ormana girdikleri yeri tahmin etmişti ya, ondan sonrası için başka izler arayacaktı. Yeniden o ağacın altına döndü. Aynı izleri gördü, o zaman bu izin biraz daha küçük olduğunu anladı. Yani iki at vardı ya, sonra biri mutlaka bir başka yöne gidiyordu. Bu küçük ayaklı atın izleri daha derindi işte, ama yağmur hızla yok ediyordu her şeyi, toprak yarılıp açılıyordu. Toprağın açıldığı yerden yeni otlar fışkırıp. Bu otlar sonra hızla boy atıyorlardı. Ama iyi bir keşif yapmıştı işte, iyi bir keşifti bu. Durdu yine ağacın altında, yeniden bir sigara yaktı, ormanın gittikçe koyulaşan, koyu acı bir yeşile dönen içini izledi, su şıpırdıyor, ağaç gövdeleri birbirine yaklaşıp şişiyordu. Her yanından sesler geliyor. Bu tuhaf seslerden bazısının neye ait olduğunu Jilet bir türlü anlayamıyordu. Bana baksana sen, dedi kendi kendine. Her tarafta bunca hayvan var da sen aç mı gezeceksin? Bir şey yemeden, karnını tok tutmadan mı yaşayacaksın? Sana Adem ömrü mü verilmiş bir bakalım.

Babası, bu ormanın suyundan korkacaksın, derdi, burada yangın çıkamaz çünkü buranın suyu nemi bitmez. Burada hayvanlar çok çabuk büyür, çalının, otun boy attığını oturup izleyebilir. Hatta bu büyümenin çıtırtısını duyabilirsin. Ağaçlar gözünün önünde boy atar kabuklaşır, sonra yine gözünün önünde çürür de morarıp dökülür. Sincap. Sincap. Ah o sincabı oturup izleme olanağın olsa da görsen. O kadar çabuk yaşlanır ki, neredeyse, şöyle şakaklarının ağardığını gözlerinle görebilirsin. Zaman dediğimiz şey işte budur. Ne kadar hızlı yaşlanma, o kadar gerçek zaman. Ama bütün bunlar neden oluyor? Sudan. Senin o hayat verir dediğin su aynı zamanda hayat alır da insanı çürüm çürüm çürütür.

Bunları düşündükten sonra birden cana gelmiş gibi kıvrılıp kalktı, tüfeğini eline aldı, yağmurluğunun başını indirerek aşağıya inmeye karar verdi. Küçük bir dere vardı aşağıda, bu mevsimde suyu parlamaya başladığı için, bir bakıma hayvan yatağı olurdu orası. Tavşanlar, domuzlar gibi ceylanlarla yılanlar da indiği için, burada, suyun başında bir gürültü kopar, bütün bu hayvanlar birbirine saldırarak kimi yerde ortalığı kan revan içinde bırakırdı. Otların arasında silme çiçekler görülür, kimi zaman bu yabani çiçekler o kadar güçlü çıkıp fışkırır ve dere kenarını ele geçirirdi ki, bunlarla ancak iri domuzlarla, gelmiş de buralara yolu düşmüşse mandalar

başa çıkabilirdi. Öbürleri, ah zavallılar. Yılanlar dikenlere saplanıp kalır kokar, tavşanlar korku içinde sinip hareket edemez hale gelir, ceylanlar yara bere içinde yırtıcılara yem olurlardı da. Burada takılıp kalmış hayvanları yukarıdan iri koyu kartallar gelip ayıklardı. Yine de, işte suyun da böyle bir yaşamsallığı var, değil mi, bunu biliyorsun, bunu hepimiz biliriz. Yine de kalkıp oraya gidiyoruz.

Yatağa indi ama suya çok yaklaşmadı, burada çukur başladığı için küf kokusu da almış yürümüştü, eğilip boz bir kayanın altında bekledi, önce bir tıslama işitti, sonra suyun başından küçük bir ceylan başını çıkardı merakla, Jilet'in yattığı tarafa baktı. Bakınca da Jilet tetiğe bastı, hayvan olduğu yerde zıplayıp düştü.

30.

El kadar bir ceylandı bu, Jilet başına gittiği zaman bacakları titriyordu hâlâ. Sanki çok korkmuş da, bu büyük korku o öldükten sonra da devam etmiş. Jilet onu yerden aldı, boynundan tutup kaldırdı, yeniden yukarıya çıktı, yine o kuru ağacın altına gidecekti. Hayvanın kanı Jilet'in dizine damlamış, pantolonu, yağmurluğunun eteği kan içinde kalmıştı. Ceylanı ağacın altına bıraktıktan sonra yine alttaki dallardan topladı biraz, ateşi yaktı, hayvanı bir çırpıda yüzüp temizledi, o kadar alışkındı ki bu işe, sanki zaman kaybetmeyecekti, hiç, onu vurup getirecek, pişirip yiyecek, sonra da yoluna devam edecekti. Karnını doyurduktan sonra kalktı, kemikleri, deriyi izledi bir zaman, sonra bunları aldı götürdü, kuşların kolayca yemesi için götürüp bir kayalığın üstüne bıraktı.

Bu arada gözü sürekli yerdeydi ya, iz arıyordu ya, daha su yatağına inerken karar vermişti ne yana yürüyeceğine. Kanmadım ben, kanmadım, dedi, ne dediysem o, yanında biri vardı, bu biri bir atla geldi, güçlü, uzun adımlar atan ince bacaklı, dağlarda gezmeyi bilen bir at. Bununla bizimkini aldı ve bu tarafa götürdü, kanar mıyım ben. Gerçekten, yanılıp da CENNET'i bulduğu yerde durdu, oradaki eğime inmekle hata yapmıştı ya, bu kere inmedi, sola döndü, eğimin solundan, bir dere yatağını izler gibi yürümeye devam etti. Sonunda gerçek izleri buldu da. Bulunca güldü, keyiflendi. Ulan ben demedim mi size, dedi, ben sizi bulmayacak mıyım? Ama birden başı döndü. Koca ceylanı yedim ya, ne olacak bana, dedi, daha bundan sonra hiçbir şey yiyip içmesem de olur. Bundan sonra ben susuz ve de ekmeksiz yaşarım bana kalırsa. Ama önce başladığım işi bitireyim de, sonra eve kapanır. Yemeden içmeden gül gibi geçinip giderim. Bu iş de böylece bitmiş olur. Olmaz mı?

Ayakları su içinde kalmıştı. Giysisinin içi boşalmış, yağmurluk üstünde hışırdıyordu ya, onun da, yani yağmurluğun da içinde bir şey yok gibiydi. Bir şeyim yok, dedi kendi kendine. Biraz çömeldikten sonra kalktı, bir şeyim yok, dedi yine. Bu durumda, insanın bu yağmurda böyle günlerce aç susuz ve. Yayan iz sürmesi akıl alacak

şey değildir. Jilet. Jilet. Bir işi olduğu zaman, bu işten başka bir şey düşünmezdi ya, birden başı dönünce, yani bir an için, evini, karısını düşündü, sonra dudaklarını kıvırarak, boş ver, dedi kendi kendine. Ona göre, dışarıda böyle yarayışlı bir işin peşinde koşmak dururken evde oturup da ne olacaktı? Ne olacaktı yani? Gidip pencereden bakacak, biraz yağmuru izleyecek, biraz da sonra karısıyla birbirlerini sıkıntı içinde izleyeceklerdi, değil mi? Sonra bulgur pilavı yapacaklardı yine. Kadın hamur yoğurup pişi pişirecekti. Bir deri bir kemik kalmıştı da aklında bulacağı adamdan başka bir şey yoktu şimdi. Seni bulacağım, dedi, bulduktan sonra da seni iyileştireceğim. Neden dersen, başıma bela olursun da onun için. Seni öldürmek hakkı bende yok. Ancak devletin öyle bir hakkı var, ben seni götürür veririm, onlar ne yaparsa yapar.

Yine izler yukarıya doğru çıkıyordu. Aklından geçenler yüzünden. Aklından geçenler yüzünden yeni bir dalga, bir neşe dalgası gelip geçmişti yüzünden. Geçince de, bedenine bir güç gelmiş. Allah tarafından verilen bu güçle birlikte ayaklarına bir çalaklık oturmuştu.

Derken at sık bir çalılığın içine girdi, girmeden önce de bekledi biraz, bekledi, sırtında ağır bir yük olduğu için de burada yeri döverken derin çukurlar açtı, ayak izleri birleşti, o kadar açıktı ki bu, burada kızmış, burada bu atın canı sıkılmış, dedi Jilet içinden. Ama vazgeçmemiş, bir atın işi vazgeçmek değildir. Hele yaman atların işi hiç değildir. At yukarıya çıktı, birkaç adım attıktan sonra ağaçların sıklaştığı bir yokuşa vurdu. Berbat bir yokuştu bu, sakızlı ağaçların sivri dalları insanın gözüne batıyor. Batmazsa boynunu bıçakla yoklar gibi iz bırakıyordu. Jilet bu dallardan birinin yağmurluğunu kestiğini anlayınca durdu, bir zaman kolunun üstündeki yırtığı izledi. O kadar bozuldu ki bu işe, gözü yaşardı da ağlamamak için kendini zor tuttu.

Ulan yabanın atı, dedi, yokuş öyle dikleşmişti ki, bu dar patikada, bunca dikenin çalının kayalıktan inatla fışkırdığı yerde atın nasıl olup da üstünde iki kişiyle tırmandığını anlayamadı. Ama izleri yakalıyordu yine. Yakalayınca da atın yedi ceddine, üstünde rahat rahat oturmuş yukarıya çıkanların da sülalesine verdi veriştirdi. Ulan, dedi, ulan nasıl yaptın da çıktın sen burayı. Bir ara dikleşen kayalara tutunamadı. Dengesini kaybedince çalıların arasına düşüp yuvarlandı, kaya parçalarının, dikenli kalın otların arasına

sürüklendi. O kadar canı yandı ki, belinin kırıldığını zannetti. Ama kalkmadı uzandığı yerden, orada, otların doldurduğu çukurda, yaprakla kapanmış koyu mor yağmurlu gökyüzüne baktı, ağzına dolan suyun, tüfeğinin üstünde patlayan iri damlaların arasında bekledi bir zaman.

Sonunda, doğrulup kalkacağı ve yoluna devam edeceği zaman, aşağıda, demin kendisinin geldiği yönde bir şey parladı geçti, bir kıpırtı oldu. Dur bakalım, diye fısıldadı, dur hele, yatalım biraz da, devam ederiz. Ulan, siz kimsiniz bakalım.

31.

Atın buradan çıkması olacak şey değil, dedi kendi kendine. Bir at ne kadar çalak olursa olsun, nice yaman olursa olsun, bir at nasıl olurda bu Allah'ın belası yerden tutar da yukarıya çıkar. Köroğlu'nun atı olsa çıkamaz. Söylediklerine göre Köroğlu'nun atı gerçekten yaman ve olağanüstü bir attı. Köroğlu'nun atını düşmanları vurmaya kalktılar da ona kurşun işlemediğini gördüler. Köroğlu bir gün ok gibi fırlamış kalkmış uçsuz bucaksız bir nehre rastladı. Ama bu dereyi bizim K. Nehri'ne benzetmek olmaz, bizimki her ne kadar yaman bir nehirse de, annesinin söylediği gibi, çağşak kız saçı gibi bir nehirse de işte o Köroğlu'nun rastladığı nehir ondan daha büyüktü ve verdiği suyun da hesabı bu dünyada yapılamazdı. Ama düşmanları da peşindeydi. Peşinde oldukları için de ne yapsın, böyle bir at ve de böyle bir kır at durup da teslim olacak değil ya, ne yaptı o zaman? Hiçbir şey, dediler. Hiç ikircim göstermedi, hiç korkmadı ve de geriye doğru en küçük bir adım atmadı. Burnunu kaldırdığı gibi nehre girdi, suyun üstünden ayakları bile ıslanmadan geçti, bunu hep anlatırlar, ben de aklıma geldikçe tekrar ederim ki iyice bellensin.

Fakat burası başka, bir kere iyi at akıllıdır. Binicisini dinlese de bu gibi durumlarda onu dinlemeyi bırakır, onu aklıselime davet eder ve yukarıya çıkmak için daha iyi, daha akla uygun bir yol bulur. Yine de, işte izler buraya giriyordu, ne yapalım. Ulan, diye güldü, birden atın bu inadı, cesareti hoşuna gitti ki, düştüğü sırada aldığı yaraları da hemen unuttu. Unuttu. Gülümsedi, gülünce ağzının eksik dişinden bir kan geldi, bu kan dudaklarının bir yanından aktı suya karıştı. Tıkanmış burnundan bir tıslama işitildi. Ulan, dedi, yamansın. Aferin sana. Seni bulup da almışlar ya. Senin yerine uyuz atı, süslüyü değil. O zaman bin defa aferin sana. Hem de bin bir defa.

Yattığı yerde ormanı dinledi yine, bir ses duymuştu ya, kıpırdamadı, dur bakalım bir şey mi var, diye bekledi. Ama ses çıkmadı sonra, ışıltının geçtiği yana dönüp de bakamıyordu. Başını kaldırsa

işin tadı kaçacakmış gibi geliyordu ya. Yatıp durmakla ne olacak, dedi neden sonra. Yolcu yolunda gerek. Yolcu yolunda gerek. Korkmuyordu. Korkmakta bir şey yok. İnsan korktuğu zaman, bu herkesin başına gelen bir şey değil mi, insan olan korkacak. Ama ölüm de aynı şey zaten, ölsen ne olur. Köroğlu ölmüş. Atatürk ölmüş. Ama başını çevirip de yerini ele vermek istemezdi. Biri varsa. Biri tutup da peşine düştüyse. Bu Jilet'in özelliğidir; avını önce sen göreceksin. İlk gören avcıdır. Öbürü de avdır, bu nedenle de bizim gibi birine av olmak yakışmaz. Başını hafifçe, soluk almadan çevirdi, ışıltının gelip geçtiği yere baktı ama bir şey göremedi.

Yağmur yine yaprakları dövüyor, günlerdir iyice ıslanıp ağırlaşmış dallar durup durup çatırdıyordu. Ama bunun dışında bir gariplik göremedi Jilet. Göremedi. Göremeyince de, at yukarıda huysuzlanmaya başladı, kayaların arasında bulduğu balçığı dövüyor. Islanmış yelesinden akan su, işte bu küheylanın boynundan süzülecek yerde buhar olup havaya karışıyordu. Sonra iri kara burun delikleri şişmişti. Ağzının içinde, dişlerinin arasında eflatun bir şeyler vardı, bu eflatun tozu alıp sanki içine çekiyor. Sonra da burnundan fışkıran buharla birlikte dışarıya püskürtüyordu. Böyle bir atın sabırsızlığı olacak şey değildir. At sabırsızlanır. At sabırsızlandığı zaman da ona gidip yalvarmak, belki onun sırtına binmek gerekir. Doğanın kanunları böyle. Jilet yukarıya baktı, atı görünce daha burada durmaya gerek yok, dedi, kalktı yine o düştüğü yere kadar sessizce tırmandı, sonra yukarıya çıktı, ağaçlar yine sık, patikasız geçitsiz yükseliyordu. Jilet düzlüğe çıkıncaya kadar öyle yoruldu ki, bu kere ciğeri yandı, soluğundan bir gürültü çıktı da, göğsünün üstüne bir ağrı geldi yerleşti. Yüzü kızardı. Bir iki adım attı, tam dizlerinin üstüne çökeceği sırada izleri yeniden gördü. At burada kendi çevresinde dolandı, yukarıya çıktıktan sonra dönüp geldiği yere baktı, bir zafer, bir zafer, aşağıya baktığı zaman kendisiyle gurur duydu da kişnedi, sonra bu durumda bir atın keçiyoluna neden gereksinimi olsun. Bu demektir ki bundan sonra her yerden geçebilecek. Hem de bacakları, onun o çelikten örme bacakları da toprağa olduğu gibi kayalara da basmayacak da, kazık çakacak. Neyse, at orada hem kendi çevresinde, hem Jilet'in çevresinde döndü, kişnedi, ormanla alay eder gibi sağa sola eflatun eflatun baktı. Sonra başını çevirdi, sağa döndü ve patikasız, dikenli ormana daldı yeniden.

Jilet'in içine, atı görünce, yeniden bir güç geldi, bir güçten çok bir ışıltı, ışıltı, Jilet'in içine apaydınlık bir şey geldi aktı. Dizleri de bu dermanla güçlendiği için başını kaldırdı, izlerin ilerlediği yöne doğru o da sırtını doğrultup. Kızarmış, perişan gözlerini açarak ilerledi.

32.

Askerlerden biri başını kaldırdı, otların arasına yatmış, böyle nizami uzanmış adamın kalkıp yola devam etmesini bekliyorlardı. Jilet. Jilet. O gidince işte, asker başını kaldırdı, arkadaşına baktı, sonra tüfeğin ucuyla yolu gösterdi. Jilet gözden yitinceye kadar beklediler, ayağa kalktılar, dalları sallamamaya dikkat ederek çalılık dikenlik yokuşun başına geldiler. –Ulan herif keçi gibi, dedi biri, tırmandığı yere bak. –Dur bakalım, biz de ne yapacağız, mecburen peşinden gideceğiz. Ama sağlam adam bak... Eğildi, Jilet'in düştüğü yere baktılar beraber, otların üstünde yer yer kan lekeleri vardı ya çoğu suyla birlikte akıp gitmişti. Askerlerden biri, zayıf olanı, Ali'ydi adı, ince kavruk, güçsüz bir oğlandı, Kastamonuluydu ya bugüne kadar hiç böyle bir işe girişmemiş, dağ yollarını bırak, kasabadan köye yürüdüğü olmamıştı. Ciğerleri zayıftı. –Kardeş, dedi, gel biz geri dönelim, olmaz mı, bu herifin daha ne kadar yürüyeceği belli değil, baksana lastik gibi, lastik. Hiçbir şey olmuyor adama. Bana mısın demiyor, biz de perişan olduk ya peşinde, kim bilir daha nerelere tırmanacak. Dolaştık, bir şey bulamadık deriz, bize ceza mı var?

Yağmur mor kırmızı gürledi, yukarıda kararmış köpürmüş bulutlardan, aşağıya inmiş bulut katarlarından başka bir şey yoktu ya, bunlar da birbirini iterek, sanırsın her biri kendine yer açmaya çalışıyor ama gökyüzünde yer kalmamış. Kıpırdanıp gürleyip duruyorlardı. Ali öyle mızmızlanınca Adnan durdu, ters ters baktı arkadaşına. Çok fena bozulmuş, hatta kalbi kırılmış gibiydi. –Bu adamda bir şey var, bunun peşini bırakmayacağız, dedi, bence yolu buldu, bizi doğrudan kaçakların yanına götürüyor. Onları elimizle koymuş gibi bulup alacağız. Alamazsak da, baktık baş edebileceğimiz gibi değil, o zaman da yerlerini belleyeceğiz. Belledikten sonra da... Anladın mı? Göz kırptı, sonra yokuşa vurdu. Tırmanışa başlayacağı sırada durdu. –Ayrıca burada komutan benim, dedi, neden dersen dede sayılırım da onun için... Gel peşimden. Merak etme yorulduğun zaman dinleniriz ama bence çok kalmadı zaten.

Sonra tırmanışa geçtiler, kayaların arasından ak dikenli otlar fışkırmış, kesik, cilalanmış gibi parlak keskin taş parçaları birer bıçak gibi dışarıya uzanmıştı. Adnan, alışıktı böyle şeylere, güçlü kuvvetli bir yapısı vardı, Adana'da inşaatlarda çalışır, zamanı gelince mevsimlik işlere gider gelirdi de, taşıdığı çimento torbalarının, saman balyalarının altında, bana mısın demezdi. Yokuşu hızla çıktı, bir ara sinirlendi, başını yalayan dallardan birini tutup çekti ama kopmadı dal. Sonra yatıştı, durup biraz soluklandı, ellerini dizine dayadı. –Ulan sigara çekti canım, dedi ama Ali duymadı onu. Duymadı, can havliyle, arkadaşının birkaç metre altında yolu tırmanmaya çalışıyordu ya birden bitti. Ağlayacak gibi oldu, yüzü gerildi, bir boşluk bulup uzandı, yüzünü gökyüzüne verince yine bulutları gördü. Bulutlar bu gidişle donacak, kaskatı kesilecek, diye düşündü. Bu kadar koyu karanlık ve ağır bulutu şimdi oradan alıp da hangi rüzgâr götürebilir. Yok yok, daha uzun zaman dağılmaz bu, dağılmadığı için de içindeki yağmur da bitmez. Bırakır geri çeker, bırakır geri çeker. Canı öyle bir sıkılmıştı ki, uzandığı yerden kalkmak istemedi.

Neden sonra Adnan uzanıp yardım etti ona. –Hadi, dedi, az kaldı, adamı kaybetmek olmaz. Önce bir öğrenelim nereye gidecek, sonra alır onu da götürürüz. –Adamı bulacak dedin ya, dedi Ali. –Bulursa iyi ya, dedi Adnan, bulursa daha iyi ya, biz de ikisini birden alır götürürüz. –Bence biz bu adamı takip etmeyelim, dedi Ali, nasıl olsa bulmayacak mı, bulunca adamı alıp gelmeyecek mi? Bulamadığı zaman da, bulamadığı zaman da biz bu adamı ne yapacağız? Bize ne? Garibanın teki, zaten bence bu adam biraz sıyırmış, ayrıca böylelerinin sağı solu da belli olmaz, ceylanı nasıl iki dakikada pişirip yediğini gördün, yabani bir herif, başa çıkamayız biz bununla. Adnan sinirlendi, sonra gözlerini kapatıp bir lahavle çekti. –Arkadaş, dedi sonra, bizim aldığımız emir belli, sen daha ne konuşuyorsun? Yol şurada, istemiyorsan dön git... Benim vazifem de burada ne olduysa onu bir bir komutanıma rapor etmek. Sen itaatsizlik mi ediyorsun, buyur et... Sonra döndü, tırmanmaya devam etti.

Yukarıya çıktığı zaman doğrulup arkasına baktı. Ali can havliyle tırmanıyor, arada oflayıp puflayarak yukarıya bakıyor, yanaklarını şişirerek sırtındaki tüfeğin ağırlığından kurtulmaya çalışıyordu. Ama sonunda çıktı. Çıktı. Çıkınca da derin bir nefes aldı, yine yere

serilip kollarını açtı, dinlendi. –Hadi bakalım, dedi, adamı kaybedeceğiz. Ali kalktı, üstünü başını düzeltti, yukarıda yağmur daha çok yağıyordu sanki. Yağmıyordu da, bulduğu aralıkların hepsinden birden aşağıya, içeriye doğru fışkırmaya çalışıyordu.

İleride, uzaktaki ağaçların içinde bir serçe iriliğinde görebiliyorlardı Jilet'i, durmuş yukarıya bakıyordu. Başında bir sis vardı. –Sigara içiyor, dedi Adnan. Şurada bir yere çökelim de biz de içelim.

33.

Hemen, burada, çalıların altında öyle çukur bir yer buldular ki, değil ta oradaki Jilet, burunlarının dibinden geçseler göremezlerdi onları. Adnan çıkardı bir sigara yaktı, birini de arkadaşına verdi. Ali daha yeni yeni başlıyordu sigaraya, o nedenle tutmayı da beceremiyordu, ikide bir eline bakar, durup ateşin nasıl yandığını, külün ne kadar uzadığını incelerdi. –Aşağıya üfle, dedi Adnan, bir keresinde, bütün bunları askerde değil de çok önceleri, daha Adana'da öğrenmişti, bir keresinde babası anlatmıştı ona, savaşta sigara içmeyeceksin, içeceksen de dumanına, sigaranın ucundaki köze dikkat edeceksin. Bu da bir nevi savaş. Savaş. Vatani görev nedir, neresinden bakarsan bak, bir vatan görevi en az bir savaş kadar mühim değil midir? Sigarayı avucunun içinde tutuyor, böylece hem közün görünmesine engel oluyor hem de ateşi yağmurdan koruyordu.

Ama yağmur yaman yağıyordu yine. –Bu yağmur dinmeyecek herhalde, dedi, ikide bir başını hafifçe kaldırıp Jilet'e bakıyordu. Jilet, uzaktaydı gerçi ama gülüyordu yine, bir yerde, bir ağacın altında durmuş sigarasını içiyor, bir yandan da hayvanın izlerine baka baka gülümsüyordu. –Bu adamda bir şey var, bu adam biraz deli ama yaman bir deli, dedi Adnan. Ama daha bizi bilmiyor, bizim de delimiz az değildir.

Biraz sonra Jilet sigarasını bitirdi, izmariti attı, dumanın sonunu yukarıya doğru öyle bir üfledi ki, duman böyle uçak bulutları gibi hızla yükseldi de dallara çarptı. Çarptıktan sonra da savruldu gitti. –Gidiyor, diye fısıldadı Adnan. Kalktılar, kalkarken belini tuttu Ali. –Ben, ben iyi yoruldum, dedi, bundan sonra beni taşırsınız ancak. –Yok yok, bir şey olmaz sana, dedi Adnan, delikanlı adamsın, daha bunlar ne ki, daha bu heriflerle ne çatışmalara gireceğiz. Durdu, fısıltıyla konuşuyordu ya, çocuğun kendisini duyup duymadığına baktı, döndü sonra. –Bana baksana, dedi, bence sen kendine iyi bakmıyorsun arkadaşım. –Ne demek o, dedi Ali. –Yani şu demek ki, yemeğini iyi yemiyorsun, hep yarım yarım... Sonra nöbet dı-

şında, yani ne zaman görsem oturuyorsun. Miskin adamsın. Ama miskinlik güçlülere göredir, tamam mı, senin miskin olmadan önce güçlenmen gerekir.

Durmandan konuşuyordu. Konuştukça da Ali'nin canını sıkıyordu. –Sen yürüsene, dedi Ali, bunları konuşacak zaman mı şimdi? Adnan kızdı. –Aklıma geldi söyledim, dedi, sana da iyilik yaramıyor. Sonra küsmüş başını çevirdi, karşıya baktı. Bir an için Jilet'i gözden kaçırdılar. Kaçırdıktan sonra da aman bu herif bize tuzak kurmuş olmasın diyerek yine nizami uzanarak otların arasında beklediler. Ama sonra az ileride Jilet yine çıktı ortaya. Çıkar çıkmaz da pantolonunun önünü çözdü, bulunduğu yerde güzelce işedi. İşedikten sonra da yoluna devam etti, bir şey bulmuş da, kaçırmak istemiyordu sanki, bunun için de hızlanmıştı. –Tamam, çok gürültü etmeden, dedi Adnan, bence yaklaştık.

Ortalık biraz daha açılsa, ağaçlar biraz izin verse iyice yaklaşacaklardı ya, dallara çarpıp duruyorlardı böyle.

Hava iyice alçalmıştı. Bulutlar iyice inmiş, yukarıdaki katı mor dünya irisi gövdelerini A. Dağları'nın sırtına vermiş. Sonra da ormanın üstüne çökmüşlerdi. Kara sis neredeyse çatırdıyordu çevrelerinde. Bir ara Ali'nin beline bir şey oldu, çocuk olduğu yerde kaldı. Hareket edemez oldu. Hareket edemez oldu. Bundan sonra da bir adım atayım derken beceremedi, boşalmış çürümüş bir kütük gibi olduğu yere devrildi, otun balçığın içine saplandı. Sesi duyunca Adnan döndü, bir çırpıda Ali'nin yanına uzandı, yüzükoyun yattı. O sırada çok acayip bir şey oldu; önlerinden bir yavru ceylan fırladı kalktı, kırmızı gözlü ak benekli bu ceylan korku içinde o kadar hızlı hareket etti ki, nereden çıktığını da, böyle zıplaya zıplaya nereye gittiğini de anlayamadılar. Bunu duyunca Jilet de dönüp baktı elbette. Bakınca da ceylanı gördü, önce tüfeğine davrandı, sonra vazgeçti. Uzaktan Jilet'in silik sesi duyuldu. –Ulan hepinizi ben yiyecek değilim ya hergele, dedi, böyle ikide bir karşıma çıkmasan iyi edersin.

Asker yattığı yerde rahat bir soluk aldı. –Ben bittim, diye fısıldadı Ali, daha benim hareket etmem kolay değil. –Ulan geldik zaten, dedi Adnan, bana bak, burada boşuna çamura yatma, askerliğini yakarım senin, anladın mı? Çocuk yüzünü kararttı, dudakları titredi, ağlayacak gibi oldu ama yediremedi kendine. İnledi. –Ya nasıl kalkayım şimdi ben, dedi, katıldım kaldım. –Önce ayağa kalk,

dedi, ben sana yardım edeceğim. Başını kaldırıp Jilet'e baktı. Jilet ceylana sövdükten sonra dönmüş, yine hızla yola koyulmuştu. O yaprakların arasında kaybolunca Adnan kalktı, arkadaşına yardım etti, bacaklarını dizinden tutup kıvırdı. Sanki doktor. Sanki doktor. Ama bu işe yaradı. –Tamam, dedi Ali. –Artık sızlanma da yürü, herifi kaybedeceğiz, dedi Adnan.

Böylece yeniden yola koyuldular, ağaçlar biraz seyrelmiş. Doğru dürüst adım atabilecekleri bir keçiyoluna erişmişlerdi. Sonra az ileride Jilet'i gördüler yeniden, Jilet avuç içi büyüklüğünde bir meydana çıkmış. Başını kaldırmış yukarıya bakıyordu.

34.

Ulan burada, burada bir şey var, dedi kendi kendine. Eski, içinde ot yükseldiği için yok olmaya yüz tutmuş ayak izleri vardı. Burada ağaçlar biraz açılıyor. Eğim yükseldiği için tepeleşmiş küçük alan ormana hâkim küçük bir gözetleme bölgesi oluşturuyordu. Ama ışık da giriyordu buraya. Işık da giriyordu. Jilet durdu, onca kara bulut kümesinin, onca katılaşmış, mor dağlar gibi ormanın üstüne çökmüş sisin içine baktı. Derken, ayaklarının altında tuhaf bir kıpırdanma hissetti, bir an için, toprak yarılacak da içine düşecek gibi oldu. Sonra dikkatle baktı ayaklarının altına. Nal çukurları buraya kadar geliyor. At yine burada kafası karışmış gibi çevresinde dönerek huysuzlanıyordu. Eğilip ayaklarının altından gelen sesin ne olduğunu anlamaya çalışacaktı, uzandı, otun içinde bir yarık görünce. Bunu bir yer kileri, bir badval gibi tutup kaldıracaktı ya o zaman hiç aklına gelmeyecek bir şey oldu; ağaçların arasından yatay bir ışık seli geldi, bir sel gibi değil de, bir ok fırladı aktı sanki, sarı fosforlu bu ışık Jilet'in gözünün önünden geçti, hatta kepine de dokundu biraz, sanki Jilet'in kepinden makas aldı, sonra gidip alanın karşısındaki çalılara saplandı. Çalı öbeğinin içinden bir kıpırtı geldi geçti.

Jilet hem yağmurun hem de kara sisin içinden bu ışığın nasıl olup da geçtiğine bir anlam veremedi, doğruldu. Doğrulduktan sonra da, mağaranın girişini de, ayaklarının altından gelen sesi de. Atın gelip yanı başında huysuzlanarak volta atışını ve. Peşine düştüğü adamı da unuttu. Yine aynı hal gelmişti üzerine, gözleri belermiş. İçinden anlam veremediği bir sıcak hava yükselmiş, boğazını tıkamıştı. İnsanın böyle zamanlarda içinde yükselen hava mıdır? Bazı zamanlar ağzından acı su geldiği olurdu Jilet'in. Ama buna aldırmazdı. Bunun bir tür uyarı olduğunu da düşünürdü ama ne için, ne için, kim ne için uyarıyordu onu, bunu bilemezdi. Zaten uyarı onun asla kulak asmayacağı bir şeydi ya, kalkıp bir bardak su içerdi.

Ama şimdi öyle olmadı. Birden, bir yanındaki çalının kıpırdadığını görünce doğruldu, tüfeğini kucakladı. Bir deri bir kemik

görünüyordu artık. Yürürken dengesini kaybediyordu ama yüzünde bir ışık, gözlerinin içinde kırmızı mor halkalar belirmişti ya, aklı bir gelip bir gidiyordu. Ben seni çekti gitti sandıydım ya, dedi, demek gitmedin de, beni buldun öyle mi? Sonra, kuş çalıya çarpmamış, yani deyim yerindeyse, başını belaya sokmamıştı zaten, ona bir şey olmaz. DİLBER. DİLBER. Onun için dikenli çalıların içinden geçmek yalnızca bir ışık meselesidir. Gerektiği zaman silme ışığa, silme renge dönüşerek katı kunt duvarların içinden geçer. Jilet'in önünden, böyle onun kepinden makas alarak geçtikten sonra. Çalıyı bölmüş, sonra yükselip iri yaprakların arasına konmuş. Orada bir fanus gibi yanmaya başlamıştı.

Jilet onu görünce hiç haline zayıflığına bakmadı da kalkıp birden hışım gibi peşine düştü. İçine, daha önce de dediğim gibi, yine Allah tarafından bir güç geldi, bir azim, yüzü parladı. O meydanı da, ağaçların arasında kurulmuş o küçük tepeyi de bir çırpıda geride bıraktı, kuşun az önce konduğu dalın altına gitti, giderken de tüfeğini doğrulttu ama o daha varmadan ışık yine yerinden kalktı, ağaçların arasında alçalıp yükselerek uzaklaştı. O uzaklaşınca Jilet de ona yetişeyim diyerek hızlandı, bastığı yeri bilmiyor, diken öbekleriyle liken yüklü ağaçların arasından bir gölge, bir hayalet süvari gibi geçiyordu. Geçince de bir an içinde Jilet ortadan kayboldu, aşağıya, hemen sonra yeniden başlayacak sık örgülü bir yokuşa girdi, yağmurla birlikte yapraklar, dallar yüzünü dövüyordu.

Böyle bir durumda dalların kendiliğinden uzadığı olur. Sakızlı ağaçların, kestanelerin, yanmaz dikenli çamların iri dalları kökten çatırdamaya başlar, bunlar efsanelerdeki et yiyen ağaçlar gibi uçlarından ağız vererek esner. Böylece birbirini iterek, birbirlerine kıvrana kıvrana dolanarak büyür. Kalınlaşır. Ne yapar ne eder insanın önünü kesmekle geçit vermez olurlar. Yukarıda beli kemerli A. Dağları vardır. Bununla birlikte, bu geçit vermez dağdan önce, işte bu esnek, insanın üzerine üzerine gelen dallar bulunur. Pek çok kişinin buralarda asılı kaldığı. Kaldıktan sonra da bir daha bulunamadığı olmuştur.

Ama Jilet öyle midir bakalım? Eğimden geçtiği zaman kuşun az daha sıcak olur diye düşünerek aşağıya inmeye başladığını anladı. Biraz daha inseler, belki yer biraz daha imana gelecekti ya, dikenli böğürtlen ağları azalacaktı. Bunlar azaldığı zaman, işte o zaman ayakları böyle parça parça olmazdı. Belki o zaman yağmurluğunu

da koruyabilirdi. Bunu bana devlet verdi, diye fısıldıyordu bu arada. Bir gözüyle DİLBER'i, öbürüyle böğürtlen ağlarını, yağmurluğunu, ayaklarına küçük gelen o botları ve. Önüne doğru uzanıp uzanıp esneyen dalları izliyordu. Bir yandan da devam ediyordu: Devlet verdi ya, demek ki nedir, demek oluyor ki ben artık devletin, hem de karakol komutanının en has bir adamıyım. Devlet durup dururken insana yağmurluk ve bot verir mi? Ben de bir Jilet olalı, demek ki... Derken yeniden düştü, ıslak dikenli böğürtlen çalısı ayağına takılmış bir zaman bir sicim gibi onunla uzamış sonunda onu alaşağı etmişti.

35.

Ağaçların arasından sabahın kızartısı göründü. Önce kara kızıl bir ışık ipliği çıktı, bu ışık yukarıdan, bulutların içinden yorgun, umutsuz bir kurtuluş halatı gibi usulca indi, dalların arasında belirip sonra hemen eridi kayboldu. Ardından rengi atmış, açılmaya başlamış bir lacivert halka ortaya çıktı. Ağaçların arasına, yağmurdan kaçmış sis öbekleri kümelenmişti ya, bu yer bulutlarının içi aydınlandı, bununla birlikte önce ormanda bir cayırtı koptu, içerideki, ağaçların ve iri yaprakların altındaki hava çıtırtılar çıkardı. Bir yerlerde bir ateş yanıyordu sanki de, bunun dumanı, çıtırtısı gelip yanlarına çöküyordu. Civan Yusuf. Civan Yusuf. Yaralanmak da, omzundan vurulmak da canını sıkmamıştı ya onun, içinde artık bambaşka bir hava, bir yeni can yongası vardı sanki. Hem de başka başka, tuhaf şeyler geçiyordu aklından. Ama bunları bir türlü derleyip toplayıp önüne koyamıyordu.

Ama epeyce rahatlamıştı. –Biz buradan gideceğiz artık, değil mi, dedi, bence, yani bana sorarsan bizim zaten buradan kalkıp gitmemiz gerekiyor. Onu duyunca Elif de uyandı, öyle üşümüş, soğuktan yanakları morarmıştı ki, titriyordu. Yine de, Yusuf'u öyle rahatlamış görünce dayanamadı, güldü. –Gideceğiz ya, gitmemek olmaz, dedi, ama nereye gideceğiz, biz seninle kaçtık değil mi? Elbette, der gibi başını salladı Yusuf, böyle zaman zaman o acemi çocuk gitmiş de görmüş geçirmiş biri gelmiş oluyordu oraya. –Kaçtık ya işte, dedi. Hem de birden hadi deyip yüklendik kaçtık. Kaçmasak da olmazdı. –İyi de kaçınca nereye gidilir, dedi Elif. –Bize gideriz, dedi Yusuf. Hem bana kalırsa, yani gördüğüm kadarıyla ben iyileştim, anam beni yaralı görmedi ya artık kıyameti de koparmaz. Hem de korkudan canına inmez. O nedenle bize gidebiliriz. Elif başını çevirdi küsmüş gibi. –Ne oldu ki, diye sordu Civan Yusuf. –Ne oldu ki diye soruyorsun bir de. Ben cahilim ama sen de benden cahilsin, hem de zır, kara cahil. Biz size gidelim de gelip adamlar bizi eliyle koymuş gibi alsın. Alsın gitsin. Senin istediğin de herhalde bu.

Yukarıdan, başlarının üstünden bir rüzgâr yalımı geldi geçti. Geçince CENNET huysuzlandı yine, burnunu uzatıp kızla oğlana baktı. Bu sırada Elif'le Yusuf ağacın altında, akşamdan beri yatak yaptıkları otun içinde oturuyorlardı, GÖKYÜZÜ de yanlarından ayrılmamıştı bir türlü. Bu ceylan, arada ikisinin arasından başını kaldırarak, kulaklarını da dikerek uzaklara bakıyor. Sanki bir şey duymuş. Sanki bir şey duymuş, hem de bir çağrı almış. Başını kaldırıp bakıyor. Sonra umutsuzluk içinde, yorgun gözkapaklarını devirerek yeniden kıvrılıp yatıyordu. –Bunu düşünemedim, diye yazıklandı Civan Yusuf. Ben, ben, benim kafam... Tüh benim kafama. Bende bu işleri düşünecek akıl olsaydı şimdiye kadar K. vilayetine kanun ben olurdum. Hem de vali ve de ondan daha yüksek bir makam olurdum. Kapının önüne çıktığım zaman atımı getiren, eyere oturayım diye önüme eğilen olurdu. Ama bunlar işte hep kafa meselesi. Önce akıl, sonra devrim. Elif şaşırdı, sağına soluna baktı bir zaman, sonra boş verdi, uzanıp yanındaki ceylanı kucağına aldı. –Bak şimdi, misal bende de akıl yok, akıl olsa, şunu kucağıma alır da ısınırdım, sabaha kadar it gibi de titremezdim.

Yusuf kaşlarını çattı, doğruldu ayağa kalktı, omuzunun sancısı azalmıştı ya, sargısı da sapasağlam duruyordu yerinde. Yine de bir ağrı geldi geçti kolunun içinden, sonra bu ağrı göbeğinin hemen altına saplandı kaldı bir zaman. –Neyse, biz buraya kadar iyi geldik yine, Allah o adamdan da razı olsun, şundan ki, bize bir kötülüğü dokunmadığı gibi geldi benim yaramı da iyi etti. Ben sana bir şey söyleyeyim mi? Durdu, sorusuna bir yanıt almak ister gibi kızın yüzüne baktı dikkatle. –Söyle, dedi Elif. –Ben sana şunu diyeyim ki bu dünya böyle iyi insanların yüzü suyu hürmetine dönüyor. –Onlar olmasa dönmezdi yani, dedi Elif. –Dönmezdi, hem de birden durarak boşluğa savrulur giderdi. –Boşlukta hiçbir şey olmaz, değil mi, dedi Elif. –Olmaz, dedi Civan Yusuf, ama onun da kendi işi var, her şeyin ve her nesnenin kendi işi var, o yüzden boşluk doğru sözcük mü, onu bilemem.

Elif ceylanını kucağından indirdi, ayağa kalktı. Üstünü başını silkeledi, topladı.

Bu ikisinin birden kalktığını görünce kır atın üstüne bir ferahlık geldi, hayvan ağacın çevresinde döneyim dedi ama çivisi yerdeydi hâlâ. Örken boynunda gerilip gerilip gevşiyordu. Şahlanacak gibi oldu vazgeçti, kişnedi. Civan Yusuf gidip atının boynunu okşadı.

–Ulan sen sıkıldın mı burada, dedi, söyle bakalım. At burnunu uzattı, bir domuz gibi. Bir domuz gibi etli, halkalı karayağız burnunu uzattı, Yusuf'un kulağına bir şey fısıldayacakmış gibi davrandı. Ama geğirdi yalnızca. Geğirdi. Civan Yusuf güldü. –Benim atımın da canı çıkmış, dedi, biz bu ata yazık etmeyelim de gidelim, ah ah, biz kendimize yazık edelim de atımıza yazık etmeyelim, olur mu? Sonra kızdan yardım aldı, hayvanın sırtına çıktı. Elif de çıktı oturdu Yusuf'un önüne. Ceylanını da kucağına aldı. –Bence biz kendimize de yazık etmeyelim, dedi.

36.

Ağaçların altına ışık sızabilmişti ama kararmıştı ortalık. Kararmıştı. Yukarıda herhalde hiç rüzgâr esmiyordu. Esmeyince de o korkunç kara yığın iyice donup kalıyordu. Bu gidişle, bulutlar bir araya toplanıp toplanıp katılaşacak, sonra da ortaya bir gökyüzü kayası çıkmış olacaktı. Kimi yerde lacivert mor, kimi yerde kara ve kimisinde de koyu gri gölgeli yaman bir gökyüzü kayası. Birden, bir çatırtı yükseldi, ortalık yanıp söndü, şöyle göz yakacak kadar apansız bir aydınlık çıktı kayboldu. Bununla birlikte bir ışık hançeri belirdi, bu hançer dağı, sonra da ormanı ikiye böldü çekildi. Bunun ardından da yağmur azdı iyice. Azdı. Ormanın içinde bir gürültü aldı yürüdü. Kırat aşağıya indiği zaman önce sabırsızlandı, işte orada bir yerde bir keçiyolu vardı da ortadan ansızın kaybolmuştu sanki. Buradaydı, buradaydı diye söylendi, yağmurun altında paskırarak yeri dövdü ayaklarıyla. Önce soluna döndü ama Civan Yusuf izin vermedi, dizgini geri çekti, atın başını öbür yana verdi. –Hadi, buradan aslanım, dedi. –Sen de, sen de buraları iyi biliyorsun, dedi Elif. –Bilmez miyim, dedi Yusuf. Ama bana bir şey oldu ki, şimdi yalnızca burayı değil, bütün her yeri biliyorum sanki. Hem de şu anda, nehrin üstünde olup bitenleri de biliyorum.

Döndükleri yanda yol açılmış dikenli çalılar seyrekleşmişti. Toprak aşağıya doğru hafifçe eğimleniyordu. Yolun kenarında, daha doğrusu geçtikleri yerin yanında açılmış, daha bir gün önce papatyadan, mor kır çiçeklerinden ve biberiyeden delirmiş bir küçük çayır vardı da. Bu yana başını çevirince Jilet'in vurup bıraktığı domuzu gördü Elif. Görünce de, öyle hayvanı başı parçalanmış halde görünce de açıştı, yüzünü çevirdi. –Ne olabilir ki nehrin üstünde, dedi. İşte ne olacak, o uçan balıklar var yine, ayrıca bu yağmurdan dolayı da su delirmiş ve delirerek o zamankinin üç katına çıkmış. Çıktıktan sonra da yanı yöresindeki ağaçları hep kırmış berbat etmiş. Bence öyle. Şimdi bu durumda söyle bakalım biz oradan nasıl geçeceğiz? Elif kıkırdadı. –Bizim atımız, CENNET'imiz Köroğlu'nun en bir atı değil midir? Onunla geçeceğiz.

Yusuf bozuntuya vermedi, sırtını dikleştirdi. –En bir atıdır. Onunla geçeceğiz ki geçeceğiz, dedi.

Ama, yine K. Nehri'ne ulaşabilmek için aşağıya inmek, sonra da dönüp bir zaman daha yol almak gerekiyordu. Ormanın içinde, nehre inen pek çok patika açılmıştı. Bu dar toprak yollardan geçildikte nehir kıyısına mutlaka varılırdı ama köprüye ulaşmak için ana yolu bulmak, bulduktan sonra da ormanın içindeki bu anayolu uzunca bir zaman takip etmek gerekirdi. Ama şimdi, günlerdir yağmur yağdığı için bu yol yayanın da, atın da anasını ağlatırdı. Köylüler bu mevsimde en sağlam işin ormanın sıklaştığı bölümlerde dolaşmak olduğunu bilirdi. Yusuf da bilirdi. Ama aynı zamanda ağaçların sıklaştığı çalıların kudurmuş gibi fırlayıp çıktığı yerlerde gizli bataklıklar bulunur. Bunların çevresi de zehirli yılanlarla. Yaban domuzları ve yırtıcı hayvanlarla dolu olurdu. Neden? Aklın yolu bir olduğu için.

Bir keresinde, köylülerden biri, yine böyle bir bahar mevsiminde, harap ve bitap düştükten sonra, ormanın derinliklerinde kalakalıyor. Kalınca da, gece burada geçsin diye çıkıp kunt bir ağacın üstünde uyuyor. Ama çok yüksek bir ağaç değil bu. Neyse, uyuyor. Geceyarısı, bir boz ayı geliyor bunun yanına. Adam durumu anlıyor ama gözlerini açmıyor. Ayı uzanıp adamı dalın üstünden alıp yere indiriyor. Ağacın altına yatırıyor. Bu kadar. Adam korkusundan kıpırdayamıyor bile. Ve o kadar bitkin perişan ki, yeniden uykuya dalıyor. Sabah uyandığı zaman, evet uyanıyor ama bacağının üstünde korkunç bir sızı var, bu sızının ne olduğuna bakayım diyor...

Derken, dikine kayalıkların sardığı bir inişe geldiler. Kır at durdu, bu kayalıkların önünden aşağıya baktı. Öyleydi ki, in dersen inerim, diyordu sanki. Civan Yusuf çevresine baktı, kır ata kıyamadı, kayalığın çevresinden dolanmaya karar verdi. Bunların dördü, kır at, Elif, Civan Yusuf, ceylan, bir zaman kayalıkların üstünden, bir toprak yol nasıl olsa buluruz diye çaresiz saf devam ettiler. Sonunda böyle bir iniş buldular da. Ağaçlar sıklaştı, yeniden, öncekilere göre daha dik bir eğime girdiler. Yağmurda öyle perişan olmuşlardı ki, artık önüne bakmıyordu Yusuf. Elif de ceylanın üzerine kapanmış, böyle, ceylanıyla göz göze vermiş ısınmaya çalışıyordu.

Sonra birden durdular. Koyu yeşil gövdeli, küfle morarmış dev kayın ağaçlarından birinin arkasından bir namlu uzandı. Sonra bir namlu da bu yanlarında belirdi. –Dur bakalım, dedi Eyüp. Yusuf

korkmadı ama Elif titredi, bir çığlık attı. GÖKYÜZÜ kızın elinden kaydı, yere düştü, düştüğü yerdeki su birikintisinin içinde doğrulup silkelendi. Adamlardan biri koşarak yanlarına geldi. –Silahı ver, dedi. Yusuf o kadar güçsüz düşmüştü ki, gözünden kırmızı yalımlı bir ışık saçıyordu ama gücü yoktu. Gücü yoktu. Bunlara karşılık vermektense biraz beklerim, dedi içinden, tüfeği bıraktı.

37.

Hikâye

Hazreti Süleyman'ın pek sevgili bir hanımı vardı, o zaman bu ikisinin birbiri için yaratıldıklarını ve peygamberin Horasan'dan kalkıp geleceği zaman renksiz, daha doğrusu bu dünyada eşi benzeri olmayan ve de dille betimi yapılamayacak bir renkle donanmış bir kuşun donuna girdiği rivayet olunurdu. Kendisi de bunu bir dahi kimsenin –kuş milletini kast ediyordu– gücüne gitmesin, beni havada görüp de hiçbirinin aklı kalmasın diye. Zamanın çoğunda görünmez bir renginin olmasını, yani bir anlamda ışıktan ibaret kılınmasını istemişti. Bu sözü edilen renk ve ışık uçuk mavi ile ten rengi arası bir renktir ve gökyüzünde görünmesi çok zordur. Karanlık havalarda ya da yağmurla, karla katılaşmış gökyüzünde gözümüzün önünden hızla geçirilirse bunu bir fener tutulmuş gibi, biz ışık zannederiz ki o zaman da gökyüzünün bir yerlerinde güneş doğmaya başlamış gibi bir izlenim ediniriz. Ancak, sadece bu kadar değildi; kuşun, yani Hazreti Süleyman'ın donuna girdiği kuşun başı bir güvercini andırırdı, o zaman buna kendisi kökerçin derdi ama bedeni de kanaryalar gibi ince uzun ve zayıftı, sözünü ettiğimiz renkle birleşince bu kuşu kimse tanımazdı ama görüp de farkına varanlar için gerçekten büyüleyici bir şeydi. Neyse, bir kere geldi gitti, bir daha da dünyada görünmedi, Allah, Muhammed'in güvercini gibi onu da kanatlarının altına alsın. Evet. Süleyman'ın hanımı hayatta bir kere bir şey istedi ki bu da kuş tüyünden bir yastıktı. Süleyman, kuşları gelip de birer parça tüylerinden versinler diye çağırdı. Kuşlar bir bir gelip pencerenin önüne tüylerini bıraktı ama sonra hanım bu işten vazgeçti. Yahu boş ver, bu güzel kuşlara acıdım ben, söyle, gelip geri alsınlar tüylerini, dedi. Bunun üzerine Süleyman kuşları çağırdı yine. Peki, dedi, ben de bunu münasip görüyorum. İşte bu kuşların hepsi neden sonra gelip tüylerini bir bir geri aldılar.

Bir eksikle. Pencerenin önünde kalan o tek tüyü Süleyman tanıdı. Uçuk mavi ve ten rengi bir tüydü bu. Peki, peki, diye göz-

yaşları içinde sordu pencereden bakarak. Peki, kim idin ki gelip de bana bu büyük derdi bıraktın, dedi. Sonra tüyü oradan aldı, götürüp kendi baş yastığının içine koydu.

38.

Orhan'ı, elinde bir sandık, öyle perişan bir halde karşılarında görünce. Aynur birden şaşırdı, öyle donup kaldı, ne diyeceğini bilemedi ki, Orhan da onun halinden korktu. –Ne oluyorsun kız, dedi. Sandığı bir kenara bıraktı, üstünü başını silkeledi, Toprak'ın verdiği bir havluyla saçını başını kuruladı. Başından, saçlarının arasından kan bulaştı havluya. –Ne oldu sana, diye bir adım attı durdu Fındık, pek şaşırmışa benzemiyordu da, yaramazlık yaptı diye Orhan'a kızacaktı sanki. –Ağaçtan düştüm, dedi Orhan, bir şeyim yok merak etmeyin. Durdu. Odayı kokladı iyice, ocağa doğru baktı. –Ama ben çok acıktım, dedi, yiyecek bir şeyler var mı?

Dışarıda fırtına olanca hızıyla sürüyordu ya, fırtınanın içinde şimdi ayrıca yeni bir rüzgâr da çıkmıştı. Bu yeni rüzgârın da evi dini dikilsin; evleri kaldırıp götürecek gibi görünüyordu. Bir uğultu başladı. Çatının üstünden korkunç bir gümbürtü geldi. Fındık yukarıya baktı, söylendi. –Evi yıkacak, dedi, evi hem de alıp başımızdan aşağıya geçirecek. Ne yapacağız bakalım. Bu sırada geçip sedirin üstüne oturmuştu ya, ayakta duracak da pek hali yoktu Orhan'ın. İçi dışına çıkmıştı, orada kaç saat asılı kaldığını bilmiyordu. Biraz ısındı, Aynur'un getirdiği bir bardak sütü içti, Ferit'e baktı gülümseyerek. Ferit de ona gülümsedi, elini uzattı. Keyfi yerindeydi Orhan'ın, o kadar dayağı yememiş, o kadar canı sıkılmamış, küfür yememiş ve. O yağmurda per perişan şu sandığı kafasına takıp da kazmasız küreksiz çıkarmamıştı sanki. Neden sonra Aynur'u kolundan çekti, yüzü ciddileşti birden. –Biz biraz konuşalım seninle, gel hele, dedi, içeriki odaya geçtiler. Aynur kaşlarını çatmış, korkunç bir haber alacakmış gibi hazır, kollarını göğsünün altında birleştirmişti. Ama içeriye geçtikleri zaman önce o söyledi zaten. –Ne olduysa doğru dürüst anlat bakalım, dedi. –Kadir Ağa'nın tuttuğu iki çocuk, beni götürüp astılar, dedi Orhan. Aynur bağırmamak için ağzını kapattı, titredi olduğu yerde. –Bacın kurban, dedi. –Yahu korkma, bir şeyim yok, astılar dediğime bakma, ters yani, anladın mı, bir şey olmadı, biraz dayak yedik. Yalnız, bu

üstümü değiştirmek lazım, bir de anneme bir şey demek... Neyse ki bizim kitap sandığını buldum da kazıp çıkardım, hiç olmazsa onu bahane ederiz.

Aynur bir öfkeleniyor, bir de gözlerini kapatarak başını iki yana sallamakla bu öfkesini yatıştırmaya çalışıyordu. –Ne olacak, ablama bir şey söyleriz, bir şey olmaz, ablamdan ne olacak sen onu merak etme, dedi, ben onlara bunun hesabını sormaz mıyım, bakalım kim kimi asıyormuş. Sen dur. Onlar bizi ayağımızdan astıysa biz de onları kursaklarından asacağız, dur sen. –Yahu saçmalama, dedi Orhan. Şimdi beni dinle, burası daha yakın olduğu için buraya geldim, sen git annemi de al gel, burada toplanalım, şöyle güzel çayımızı içer konuşuruz, ondan sonra da, ondan sonra da kalkıp gideriz ama annem hiç değilse... Neyse, o kızmıştır bana şimdi, al da gel, çok acıktım... Durdu, aklına birden geldi sanki de unutmadan söylemek istedi. –Çocuk burada mı kalacak, dedi. Aynur bekliyordu zaten ya, yine de hafif bir kızartı geçti yüzünden. –Evet, diye kekeledi. Biz, biz onunla çıktık geldik, yarası daha tam iyileşmedi. Ama yukarıda da yer yok. Dağın başında da bırakamadım.

Orhan'ın canı sıkıldı sanki, sonra neyse, der gibi kafasını salladı. –Neyse, sen şimdi git gel, doğru dürüst söyle korkmasın, tamam mı, bu arada, bizim o tereğin altında bir parça rakımız var, onu al yanına, olur mu? İçeriz. –Olur, dedi Aynur, dışarıya çıktı, o çıkınca Orhan da, Toprak'ın giydiklerinden kendisine uyan olur mu ona bakmaya başladı.

Aynur ocağın başına gitti çıkmadan önce, bir kucak odun topladı attı ateşin içine. Sonra biraz tereği karıştırdı ama kararsız kaldı. Kararsız. Ne yapacağımıza ablamla karar veririz, diye düşündü, paltosunu sırtına geçirip çıktı. Orman yukarıda karanlık, büyük, köpürmüş de öfkeden deliye dönmüş gibi bağırıp duruyordu. Ağaçların dallarının birbirine çarptığı. Böylece gövdelerin oynadığı ve kimi cansız genç ağaçların kökünden sökülerek havalandığı. Yukarıya. Ormanın üstüne çıkarak. Bundan sonra rüzgârın seline kapılarak çekip gittiği hemen anlaşılıyordu.

Kendimi bıraksam, bir yere tutunmayıp da kendimi bıraksam, ablamların evine kadar havada uçabilirim, diye düşündü. Hatta o zaman, bir çırpıda inerim aşağıya, hep dedikleri gibi, göz açıp kapayıncaya kadar. Ama o zaman ne olur, güçlü rüzgârın, amansız esintinin ve fırtınanın insanı nereye götüreceği hiç belli olmaz. Du-

varlara tutuna tutuna aşağıya indi, yolun karşısına geçti güçlükle, kapıyı açtı, o kapıyı açınca Gülşen korkuyla ayağa kalktı. –Abla ne oturup duruyorsun ki sen burada, diye güldü Aynur. Hadi kalk da bize gidelim, bir şeyler yapalım da yiyelim, hepimiz orada toplandık bak. –Orhan, dedi Gülşen. Aynur, senin söylediğin de laf mı şimdi, der gibi yaptı. –Herhalde, dedi, yol, rüzgâr kötü gelemedik. Ama onun burada bir de rakısı varmış, onu istedi. Gülşen canlandı, çocuk gibi sevindi birden. Sevindi. Gidip rakıyı aldı, sonra aklına gelmiş gibi, masanın üstüne pişi yapıp koymuştu, onları da aldı kucağına, paltosunu giyindi, çıktılar.

39.

Yeni bir dünyaydı bu. Yeni bir dünya. Gerçekten de öyleydi, toprak çatlıyor, çatlayan toprağın içinden bu dünyanın içini ferahlatacak bir dolu su çıkıyordu. Çıktığı zaman da sanki bu suyun acelesi vardı, bu su, işte binlerce yıldan sonra ilk kez güneş yüzü görüyor. Işık görüyor. Kökünü birer solucan dalgası gibi binlerce yıldır beslediği ağaçları görüyor. Ve bütün bunlara karnı acıkmış çocuklar gibi iştahla saldırıyordu. Sonra, suyun içinden bir cızırtı yükselir. Hareket eden su aynı zamanda canlı bir şeydir, bir candır. Can olduğu için de cızırdamayı bırakamaz. Buharlaşmayı, gerekirse kaynamayı ya da donmayı bırakamaz. Ama onun sayesinde dünya yenilenir. Yeni bir şey olur. Ferit. Ferit. Bu yeni dünyayı ve daha önce hiç tanık olmadığı bu yaşamı, bu yaşamın sözcüklerini duydukça. Bu yenilenen, yenileyen suyu gördükçe coşkuya kapılıyordu ya. Ayağa kalkıp bağırası da geliyordu. Ama gücü yetmiyordu işte. Ama o zaman *Germinal*'in sonundaki o cümleleri anımsıyordu: Bu taptaze sabah vaktinde, güneşin yakıcı ışıkları altında, toprak işte bu uğultuya gebeydi. İnsanlar bitiyordu topraktan, karıkların arasında ağır ağır filizlenen, gelecek yüzyılın hasadı için boy atan ve yakında toprağı çatlatacak olan, intikamcı, kapkara bir ordu yetişiyordu.

Buralara nasıl gelmişti? Ankara'dan A.'ya günler süren gizli saklı bir yolculuktan sonra, aslında geri döneceklerdi. Yani orada bazı dersler aldıktan sonra, örgütlenmenin temelleri ile ilgili bazı eğitimlere katıldıktan sonra dönecek, sonra orada bazı sorumluluklar üstlenecekti. Yani vurulacağı aklına gelmiyordu hiç. Öleceği. Ama çok öğretici, çok ilginç bir maceraya dönüşmüştü her şey. A.'da kaldıkları çatı katı, her gün yemek getirip götüren mahalleli kadınlar, evden çıkarken, eve girerken alınan tedbirler, sonra ihbar, kendilerine yardım eden mahalleli kadınların izlenmesi, gece yarısı bodrum katının tuvalet penceresinden kaçış. Biz kaçtığımız sırada, biz pencereden çıkarken, polis apartman kapısından içeriye girmeye başlamıştı, diye aklına geliyordu bazen. Sonra peşlerine düştüklerini anlamışlardı. Kaçmışlardı. Vurulduğunu anlamamıştı

Ferit. Belki anlamıştı da, bunu anladığı anı anımsamıyordu. Sonra gözünü belli belirsiz açtı. Daha doğrusu önünde ak bir perde gördü, perdenin arkasında kızın biri ona yardım ediyordu. Sonra, yukarıya çıkarken yolda uzun uzun konuşmuşlardı ya, ben seni tanıdığımı zannettim de ondan yardım ettim, demişti Aynur. Yoksa bana ne?

Ama işte bunların hepsi yeni, yepyeni şeylerdi onun için. Burada daha önce hakkında hiçbir şey bilmediği bir hayat vardı. Halkın, sürekli soyut bir biçimde aralarında konuştukları, hakkında türlü yorumlar yaptıkları halkın anlamı bu muydu? Ama buysa, buradaki insanların, sözgelimi Aynur'un, Ece'nin, hadi yine Ece eğitimli sayılırdı, bu işlere de merak duymaya başlamıştı. Benim o zamanki yaşlarımda, diyordu Ferit Ece için. Ama Aynur'un direnci, kararlılığı, zekâsı, sonra benzer bir zekâ, hepsinde yok muydu? Birden döndü. Fındık'ı duyunca, yaşlı kadının kendisini azarladığını anladı. –Oğlum ne bakıp duruyorsun öyle boş boş, kalk da ao tencereyi indir da, dedi kadın. Ferit korktu, ayağa kalktı hemen, kalkarken de karnında bir ağrı hissetti yine. –Yaram daha iyileşmedi de, teyze, dedi, yoksa boş oturmam yani. –Ne yarası, dedi Fındık. –Beni askerler vurdu da, dedi Ferit. Kadın bunu duyunca iyice kızdı, kapının önüne kadar gitti, geri geldi. O dönünce Aynur'la Gülşen de girdiler içeri. –Kız bana bak, dedi Fındık. –Bu çocuk kimdir? Askerin vurduğu adamı niye alıp geldiniz ki? Aynur bir Ferit'e baktı bir annesine, Ferit'in yanına gitti. –Ulan niye söyledin ki, diye fısıldadı, yani iki dakika gittik geldik. –Ya ne askeri anne, dedi, düşmüş belini vurmuş da aklı başında değil. Ferit'i elinden tuttu, sedirin yanına götürdü. Sıcacıktı yine eli, Ferit de üşümüyordu artık ya, kız yine de elini yaktı, onu görünce, içi açılıyordu açıkça. Kızın yanında kendini öyle bir güvende hissediyordu ki.

Pişileri bıraktıktan sonra hemen içeriye geçti Gülşen. Orhan'ı buldu, soracağını sordu. Orhan da ona kitapları nasıl bulduğunu, yağmura nasıl yakalandığını, buraya geldiği zaman, Aynur'u, Ferit'i görünce sevindiğini, biraz uzandığını ama artık kalkabileceğini anlattı. Gülşen derin bir soluk aldı. Derin bir soluk aldı. –Geldin ya, dedi, bak, ortalık karışık, kendimize dikkat edeceğiz, bir sürü düşman var, ortada gezip gezip böyle baykuş gibi evlere bakıyorlar, dedi. Orhan işkillendi. –Kim, kim bakıyor evlere, dedi. –O Kadir'le yanındaki kuklalar yok mu, vallahi o Kadir günde hiç olmasa bir kere gelip bizim önümüzden geçiyor. Geçince de gözünü pencereye

dikip böyle görmemişler gibi bakıyor. Bunların başının altından her şey çıkar, dikkatli olmak lazım. Alır götürürler ormana da, kimsenin ruhu duymaz. –Yahu anne olur mu öyle şey, dedi Orhan, sen merak etme, bizim gözümüz açık. Ayrıca o Kadir de bakma sen, bundan sonra öyle gelip gelip de baykuş gibi bakamayacak. Neyse, hadi yemek yiyelim, gözüm döndü bak.

40.

Yine de, Ferit, Fındık'ın istediği tencereyi indirmişti. Kapkara bir tencereydi bu, kadın onu ocağın içindeki askıya asar, çorbasını, fasulyesini onun içinde pişirirdi. Tencereyi elinden alırken çocuğa ters ters baktı, sonra ocağın yanına gitti, bir avuç yeşilliği vardı elinde, bunu suyun içine attı, tencereyi ocağa astı. Bu sırada çay çoktan hazırdı gerçi, toplandılar, Orhan'la annesi içeriden çıkıp geldi, Toprak da sessiz asabi geçti bir kenarda yer minderine oturdu. Aynur da Ferit'le birlikte sedirde kaldı ya, şimdi ikisi görücüye çıkmış gibiydiler. Bir bakıma. Bir bakıma. Herkes sanki bu ikisine bakıyordu. Aynur bunu anlayınca önce kızardı, ilkin bir çılgın damarı tuttu, ne bakıyorsunuz, diye bağırası geldi ama sonra vazgeçti. Kalkıp çayları doldurdu. Sonra yine birden öfkelendi. –Bence biz bu ağanın cezasını da infazını da geciktirmeyelim, dedi, yeter artık. Yahu onu sonra konuşuruz, dedi Orhan, dik dik baktı teyzesine, yani şimdilik istersen keyfimizi kaçırmayalım, değil mi? Aynur başını eğdi.

Kapının önünden bir atlı geçti. Çamura batıp çıkan nal seslerini işitince Orhan dayanamadı, kalkıp dışarıya baktı, bakılacak bir görüntüydü; bir atlı, atıyla aynı renk, koyu bir gölge, bir akşam gölgesi, yukarıdan koyu lacivert ve mor akıp duran yağmurun içinde ışıksız, kendi karanlığının içinden süzülerek geçip gitmiş, yolun yukarısındaki sise karışmıştı. Sis değildi de, koyu bulut kümeleri katılaşarak aşağıya inmişti, iyice evlere yaklaşmıştı. Evleri yutmak üzereydi. Böylece bunlar gürüldediği zaman, bu yıkık dökük evlerin, korunmasız. Bunların yıkılacağı geldi aklına. Ama atlı, yukarıya tırmanınca, başı bu bulut tabakasının içinde kalmıştı da. Bir başsız süvari oluvermişti. Sonra da, bu başsız atlının lacivert gölgesi. Zaten biraz daha çıkınca, karanlığa karışarak yok olup gitmişti.

Babamın söylediği barı anımsıyor musunuz, dedi içeriye geçince. Hani canım bir keresinde, K.'den dönünce tutturmuştu ya yeni bir bar öğrendim, ille dinleyeceksiniz, diye. *Kapının önünden bir atlı geçti / Atlının cebinden bir mektup düştü / Mektubu okudum*

yar benden küsmüş / Yarimi askerde yüzbaşı dövmüş... Gülşen bunu çok iyi anımsıyordu elbette. Böyle durumlarda ayağa kalkıp. Serçeparmağını Gülşen'e uzatarak oynamaya başlardı. Mustafa Öğretmen. Mustafa Öğretmen. Ayrıca bilmediği havalar onun için büyük keşif sayılırdı ya, bunu herkesin öğrenmesini isterdi. Orhan içeriyi canlandırmaya çalıştı. Elini Aynur'a uzattı, Aynur çocuk gibi sevindi kalktı hemen, o da elini Ferit'e uzattı. Ferit bir an için kıpkırmızı kesildi ama herkes ona bakınca kalkmak zorunda kaldı. Serçeparmağını Aynur'a uzattı, acemice, orada değilmiş, öyle bir şeyi hayatında daha önce hiç görmemiş gibi yanlarında sallanmaya başladı. Ama sonra Gülşen de onun yanına geldi, kadın, kadın, az önce ağlamış gibi görünüyor ve kesinlikle gülemiyordu ama. Kalkıp büyük ciddiyetle oyuna katılmıştı. *Kırılsın elleri neyinen dövmüş / Elinde palaska onunan dövmüş* diye devam etti Orhan.

Oturdukları zaman bir sessizlik oldu, neden sonra Aynur kalkıp çayları koydu, bundan sonra Gülşen çocuğu süzdü, ona babası, annesiyle ilgili sorular sordu, Ferit de, sanırsın sınav, sınav, hepsini bir bir, düşüne düşüne yanıtladı. Sonra da sıkıldı. –Ferit'i ben buldum, diye araya girdi Aynur. Hani size anlatmıştım ya, KARAGÖZ'le geziyorduk da. Bunu bulduğum zaman, yani bu yarı yarıya ölmüştü işte, aldım kurtardım, en azından sudan çıkardım, değil mi? Orhan güldü, çayından bir yudum aldı. –Evet, biz de bir şeyler biliyoruz, neticede yoldaşımız, dedi. –Ne, ne biliyorsun ki, diye şaşırdı Aynur. –Ferit kardeşimizi vuran kişi, Jilet, dedi Orhan. Ama yanlışlıkla vuruyor. Vurduğu için de hem asker hem de Kadir Ağa tarafından cezalandırılıyor.

Ferit birden heyecanlanmış, Orhan'ı ilgiyle dinlemeye başlamıştı. Sedirin ucuna kadar gelmiş, çayını elinde unutmuş. Cankulağıyla Orhan'a bakıyordu. –Sen bunları nasıl öğrendin ki, dedi Aynur. –Yerin kulağı vardır, dedi Orhan gülerek, çok da önemli değil, yani sen Jilet'i tanıyorsun değil mi? Aynur şaşırdı. –Tanımaz olur muyum, dedi. –İşte bu Jilet buranın efsanevi bir adamıdır, dedi Orhan Ferit'e bakarak. Ama gerçekten efsanedir. Yalnız, bizim bu işlerle hiç ilgisi yoktur. Avcı ve izcidir. Ve de çok mahir bir nişancıdır. Attığını vurur. Senin de bildiğin gibi. –Ee? Aynur biraz gülerek, biraz da heyecanlı bir hikâye dinler gibi gergin, kalkıp çayını tazeledi. –Ee'si, dedi Orhan, bunu yanlarına çağırıp, askere yol göstermesi, iz sürmesi için önlerine katıyorlar... Aynur "behey aptallar" der gibi dizlerini

dövdü, çayını döküyordu az kalsın. Sonra ayağa kalktı, çocuğun köprüden yuvarlanışı geldi gözünün önüne. –Şans işte, dedi, şimdi, arkadaş burada kalacak, dışarıya çıkmaması lazım, arandığına göre, burada birkaç gün kalacak, ondan sonra da duruma bakacağız, değil mi? Orhan'a baktı. O sırada Gülşen kalkıp içeriye geçti. –Bizimle gelir, dedi Orhan, biz Kadir Ağa'yı K.'ye götürünce, bizimle gelir. O zamana kadar da burada toparlanır zaten.

41.

Sonra ormanın içinden bir çığlık yükseldi, biri can havliyle bağırdı, bu bağırış da yağmurun içinde asılı kaldı, eridi gitti. Jilet ortadan kaybolunca, askerlerden iri olanı, Adnan, şaşıp kalmıştı ya, ne oldu ki şimdi, nereye gitti ki bu adam, deyip burnundan solumuştu. –Burayı belleyelim, burada bir şey var ama ne yapacağımızı komutan söylesin, değil mi? Komutan söylesin. –Evet, elbette, diye inledi Ali, biz şimdi hemen gidelim de, duramıyorum ben artık. Gerçekten, belindeki ağrı, ayaklarına musallat olmuş tutulma hiç aman vermiyordu ya, inme inmiş gibiydi. Ama hiç hareket edecek gibi değildi. –Sen git, dedi, ben yürüyemiyorum, burada biraz yatar, sonra da yavaş yavaş gelirim, böyle ağaçlara tutuna tutuna çıkar gelirim, olmaz mı? Adnan ne diyeceğini bilemedi, inecekleri eğime baktı, orman suyla ağırlaşmış, iyice bunalmış, yoğun koygun bir hal almıştu. Onu burada tek başına bırakmak doğru olur muydu ki? Ne yapacaktı, sırtında da taşıyamazdı. –Bana bak, dedi, senin için bir yer bulalım. Madem yürüyemeyeceksin, o zaman bari durabileceğin bir yer bulalım, dur şimdi...

Çevreyi dolaştı, ağaçların sıklaştığı yerlere baktı, derken birkaç adım daha yüksek, altı da biraz daha kuru bir ağaç buldu, sonra koluna girip arkadaşını buraya getirdi. Çıkarıp matarasını verdi. –Sessizce otur, tamam mı, tüfeğini de kucağına al. Yaklaşanı vur. Nasıl vuracağını biliyor musun? Ali güldü. –Biliyorum, dedi, kimsin, diye soracağım. –Kaç kere? –İki kere. –Sonra? –Sonra, yanıt vermezse, ayaklarına ateş edeceğim. –Tamam, dedi Adnan, güldü, arkadaşının kepini çıkardı düzeltti. –Ben şimdi gidiyorum, dedi, burada otur bekle, o Jilet'in durduğu yeri de gözünden ayırma. Ben komutana anlatacağım, sonra gelip seni alırız. Yardıma da gelirler. –Tamam, dedi Ali.

Sonra Adnan bayırdan aşağıya indi, bir çırpıda gözden kayboldu gitti, o gidince Ali bir sigara çıkardı cebinden, yaktı, bacaklarını uzatmış, ağacın gövdesine iyice yaslanmıştı, ağrıdan gözü kapanıyordu yine. İşe bak, işe bak, ne oldu bana, diye mırıldanıp duru-

yordu. Sigarasını bitirince izmariti söndürüp attı. Ormanı izledi, rüzgâr durmuş, yağmur kararlı, dik, aralıksız yağmaya başlamıştı. Yaprakların kıpırtısından, kendisi için küçük akarlar yaratmış, yol açmış suyun akışından başka hareket görünmüyordu, ormanı izlemesi huzur veriyordu insana. Kıpırtısız beklemeye başlayınca ağrısı da azaldı, ne iyi oldu, diye düşündü, böyle ne iyi oldu, aşağıya inmeye çalışsam, yolda ölürdüm ben. Sonra parkasına sarıldı iyice, başını kapattı, sık dalların arasından yol bulup da üzerine tek tük düşen damlalara aldırmadı, kapattı gözlerini.

Kapatır kapatmaz da düş görmeye başladı. Parçalanmış bir düştü bu; Cide dolmuşuna mı biniyordu, yoksa çarşı iznine çıkmış da oradan mı dönüyordu, belli değildi. Sonra Bekir Komutan vardı, birlikte bir yere gidiyorlardı da, komutan arada bir dönüp bakıyor, o bakınca da. Ali. Ali. Kepinin altında sakladığı bir şeyi görecek diye ödü kopuyordu. Sonra, her yerde su vardı; kulağının dibinde bitmek tükenmek bilmez bir şırıltı almış yürümüştü. Her şey suyla birlikte vardı sanki, suyla yapılmıştı. Yağmurluğunun esası suydu, botunun, arada evde görüyordu kendini, evde küf kokusu vardı, o kırık kanepede uzanmış uyumaya çalışıyordu bu arada, ayaklarının kokusunu alıyordu. Su içinde kalmıştı ayakları, bu nedenle buruş buruştu, yaşlılar gibi, tıpkı yaşlıların suratları gibi, bu kırışık su yollarının içinden yağmur suları akar olmuştu. Bunlar kendi içinde taşıp köpürüyor. Sonra insanın çenesinden aşağıya akıyordu.

Çok susamıştı, ağzını açtı, açınca uykusu dağılır gibi oldu biraz ama uyanmadı. Uyanmadı. Ağacın içinden geçip de başına düşen damlaları yakalamaya çalıştı. Çok azdı bu ama o sırada onun için başka bir şeydi, tutmuş, işte o Cide dolmuşundan yarı yolda inmiş, yol kenarından aşağıya dolanarak, bir puynarın başına gelmişti. Ama çağşak, suyu oluk oluk bırakan bir pınardı bu. Eğilip ağzını dayamış, o katı berrak, buz parçaları gibi takırdayarak akan, sonra ağzına, dişlerinin arasına dolan suyu doya doya içmişti. Ama sonra öyle mutlu oldu ki, bunca suyu, hem de tatlı, insanın içini yeşerten suyu içince, çok mutlu oldu, gevşedi, gökyüzüne baktı, hava açmış, birden güneş parıl parıl parlayarak neredeyse yanına kadar gelmişti.

İyice uzandı, yatağına yerleşti ki gökyüzünü görsün, güneşi içine alsın, zaten güneş de ona yaklaştı, çocuk yükseldi, bir za-

man sonra. Yatağından ya da işte o uzandığı çayırdan kalktığını, yükseldiğini. Uçmaya başladığını anladı. Suyun akıntısı aşağıda kalmıştı. Su artık aşağıda ışıltılar saçarak akan iplik dereleri gibi yol bırakıyordu. Işık bırakıyordu.

42.

Gözünü açtığı zaman, karanlık, soğuk, havasız bir yerde buldu kendini. Önce, askerlerin kendisini alıp karakola getirdiklerini düşündü. Ama sonra bir fanus yandı yaklaştı, bir yağ lambasının kokusu geldi, hiçbirini tanımıyordu ya, yine de hep konuştukları, hep korktukları "çocukların" yanında olduğunu anladı. –Geçmiş olsun kardeş, dedi Murat. Onu yerin altına indirmiş, üstünü çift battaniye ile örtmüşlerdi, gaz ocağını yaklaştırıp sonuna kadar açmışlardı, ocağın üstündeki çay fokur fokur kaynıyor. Çocuklar başında sessizce oturuyorlardı. Önce korktu, sonra yukarıda, ormanın içindeki o suyun balçığın arasında geçirdiği son saatler geldi gözünün önüne. Ölecektim, diye geçirdi içinden. Gerçekten de ölüp gidecekti ya, artık kendini bırakmış, ağzını açmış, yaprakların arasından düşen damlaları acı içinde yakalamaya çalışıyordu. En son. En son. –Beni siz mi buldunuz, diye sordu. Murat güldü. –Evet, dedi, daha doğrusu, arkadaşlar bulmuşlar, bizim de devriyelerimiz var. Ali'nin doğrulduğunu görünce bir bardak çay doldurdu verdi. Çocuk çayı aldı, yüzünü buruşturdu. –Yürüyemiyorum ben, ne olduysa, dedi, ama beni almaya gelecekler, o zamana kadar kaldığım yere dönsem iyi olur. –Kusura bakma, dedi Murat, dönemezsin. –Neden? –Yerimizi öğrendin de onun için. Biz, biz bundan sonra seni burada misafir etmek zorundayız. Bakarsan yerimiz de yok ama, artık bir çaresine bakacağız. –Ama ben burada duramam, dedi Ali, zaten hastayım, buradan karakola gitmem gerekiyor, orada hiç değilse kendi yatağım var, hem belki, ciddi bir şeyim varsa, belki K.'ye, doktora bile gönderirler, burada kalıp da öleyim mi yani, ölmesem iyi olur. Yine güldü Murat, döndüğünden beri, yani o iki gün Gülşenlerde dinlenip de kendine gelmişti ya, döndüğünden bu yana yine yorulmuştu. Arada bir çıkmasa, bunlar nöbetleşe çıkıp devriye nöbeti tutuyorlardı ya, çıkmasa kim bilir neler olurdu. Bizi kurtaran şey gezmek, arkadaşlar, derdi hep. Bu nedenle devriye de nöbet gibi bir şanstır. Hepiniz bu şansı iyi kullanın, bacaklarınızı açın, havayı ciğerleri-

nize doldurun. –Jilet sizi gördü mü, diye sordu neden sonra. –Jilet mi, dedi çocuk. –İzlediğiniz adam, dedi Murat, peşine düştünüz ta buraya kadar izlediniz ya. Sizi gördü mü? –Sanmıyorum, dedi Ali. Ama birden nasıl olduysa gözden kayboldu gitti. Nereye gittiğini de anlamadık, belki de bizi gördü de birden kaçtı. –Onu az kalsın vurmak zorunda kalıyorduk, dedi Murat. Neyse, şimdi dediğim gibi seni burada bir zaman misafir edeceğiz, daha sonra ne yapacağımızı da konuşuruz. Ama anladığım kadarıyla seni almaya gelecekler. O nedenle şimdi yukarıya çıkamayız, belki daha sonra, tamam mı?

Ali. Ali. Umutsuzca başını eğdi, sonra çayını içip bir yudumda bitirdi. Sonra, hareketsiz kaldığında nasıl rahatladığını anımsadı, uzandığı yere yerleşti iyice, battaniyeleri üstüne çekti, kıpırtısız beklemeye başladı. Başı döndüğü için, karanlık, yani işte gözlerini kapattığı zaman oluşan o karanlık, hareketli bir uzam halini alıyordu. Açıkça görüyordu bunu; karanlık, kendi içinde açılıp genişliyor ve onu evrenin içinde, uzay boşluğunun ortasında dolanıp durduğu düşüncesine sürüklüyordu.

Murat kalktı, birden canı sıkılmıştı onun da. Sanırsın zaman durmuş. Bu duran zamanın içinde de işte en büyük macera bu askerin alınıp buraya getirilmesi. Karanlığın içine bakıp durmaktan, Bu küf kokusundan, nemden, ormanın başlarının üstünde böyle uğuldayıp durmasından öyle bıkıp usanmıştı ki, elinden gelse, mağaranın duvarlarını genişletecek, yeni aşağıya doğru inen yeni tüneller açacak, sonunda da Monte Cristo Kontu gibi, evet, tıpkı onun gibi, tünelin bir ucuyla denize ulaşacak, ondan sonra bir tekneye binip denize açılacaktı.

Birden kalktı, tabancasını beline koydu, çocuklardan birini yanına çağırdı. –Ben bugünden gideceğim, dedi, uzun sürecek. Önce köye, sonra da ilçeye gideceğiz, sonra da K.'ye. O yüzden burası sana emanet. Askeri esir alamayız, yukarıda tehlike geçince bırakacaksınız. Birazdan gelip onu arayacaklar, yerinde bulamayınca da dönecekler. Ondan sonra gözünü bağlayıp biraz taşıyacak. Ondan sonra da bırakıp geleceksiniz. Yalnız, hali iyi değil, karakola ne kadar yakın olsa o kadar iyi. En azından binayı görebileceği bir yer olsun. Ondan sonra da bir iki gün yukarıya çıkmayacaksınız. –Tamam, dedi çocuk. Murat öbürleriyle de vedalaştı, sonra bir çırpıda çıkıp kapıyı kapattı.

Yağmur azalınca karanlık, yoğun bir sis çökmüştü ormanın içine. Yukarıya çıktı, köye gidecekti ya, beklemiyorlardı onu. Aklına Hâkim'in kulübesi gelmişti. Hâkim sessiz, yalnız bir adamdır, köye de, kasabaya da inmez, kendi kendine güvercin besler, acı şarap yapar, radyosunu açıp ormanın içinde, dağın başında oturur da kimseye eyvallah etmez. Hâkim'de kalırım birkaç gün, diye düşünmüştü. O kadar sıkılmıştı ki, kendini bir yere atmazsa dayanamayacaktı.

43.

Önce yukarıya doğru tırmandı, burada, el ayak değmemiş, deyim yerindeyse balta girmemiş bir bölge bulunurdu, sığınaktan çıkıp bir başlarına bir yere gidecekleri zaman burayı kullanırlardı. Zira mağaranın kapısına da çok yakındı bu orman, girer girmez kaybolur, iz bırakmadan istedikleri yere giderlerdi. Bunun yanında, karakoldan gelen yolu gözetlemek için de birebirdi. Murat buraya girdikten sonra rahatladı, hızlandı, kayalıklara tırmanarak yükseldi, sonra da, uzun yüksek ağaçlardan birine tırmandı, bu doğal gözetleme kulesini kendisi keşfetmişti ama şimdiye kadar çocuklara gösterme olanağı olmamıştı. Çıktı, ağacın tepesinde neredeyse oturabileceği rahatlıkta bir dal vardı, buraya oturdu, yaprakların arasında kayboldu gitti. Sırtını sağlama alınca da çıkarıp bir sigara yaktı. Türkü söylemeyi özlemişti. Arkadaşlarıyla bir halk bahçesinde oturup bira içmeyi, havanın güzel olmasını. Kar ya da yağmur yağmadan. Hava güzel olsun, diye geçiriyordu içinden. Bunu daha önce önemser miydi? İki sene önce örneğin, havanın güzel olmasını dileyeceği aklına gelir miydi? Biz böyle şeylerden şikâyet etmeyiz. Doğanın her halini severiz. Doğanın her halini severiz. Bu nedenle de yazın ayrı güzelliği vardır, kışın ayrı. Ama şimdi, o kadar uzun zaman dışarıda kalmış, her şeyden uzak, yorgun, uykusuz öyle çok zaman geçirmişlerdi ki, kendi kokusundan iğreniyordu artık. Bir ölüm kokusu. Ölüm kokusu bu, diye düşünüyordu çoğu zaman. Sigarasından bir nefes aldı. Evet, nerede kalmıştık, bir halk bahçesinde, hava güzel, bira geliyor, oturuyoruz. Biranın soğuğu şişenin üstünden taşıyor, buğu var, iz bırakıyoruz şişenin üzerinde.

Bu sırada, yolun aşağısında, iyice karakola yakın tarafta bir hareketlenme oldu. Murat gözlerini kısarak baktı, bir bölük asker yola çıktı, sonra tek sıra oldu, ormana girdikten sonra hızlandı. Yağmur biraz hafiflediği için, yani, bir bakıma ormanda göz gözü görebildiği için, bunlar ağaçların arasına girdikten sonra hızla yürüyebiliyor. Dalları açarak yönlerini kaybetmeden yükselebiliyorlardı. Bir an için korktu Murat, sigarayı söndürdü aşağıya attı, görüşünü

kapatan yaprakları açıp kenara çekti, askerleri izlemeye koyuldu. Askerler bir zaman sonra, mağaranın epey yakınlarına kadar geldi ama sonra durdular. Durunca, yani uzaktan, artık gidecekleri yönü bilmiyorlarmış gibi geliyordu Murat'a. Görüntü iyice bulanıklaşmış. Bulutlar yeniden alçalıp ağaçlara değecek olduğu için ortalık kararmıştı. Yine de onları birer koyu yeşil leke olarak görebiliyordu Murat. Durmuş, gidecekleri yönü belirlemeye çalışıyorlardı. Adnan vardı başlarında, bizim askeri arıyorlar, diye geçirdi içinden Murat, gülümsedi, nasıl isabetli bir iş yaptıklarını düşündü. Adnan ağaçların altına çaresizce bakıyor, sonra öfkeyle durup ellerini beline koyarak. Ormanın içine amansız küfürler savuruyordu.

Murat'ın keyfi yerine gelir gibi oldu, yaprakların arasında saklandı yeniden, bir sigara daha çıkardı. *Çift Jandarma*'yı söyledi usul usul. Gülümsedi, bugünler geçecek, dedi, bak şimdi, parka gidemiyorsak da, bu ağaç bir nevi bizim parkımız, değil mi? Ah, bir bardak bira olsaydı yanında, o zaman buradan kalkıp gitmek mi isterdi? Ama Hâkim'de vardır, Hâkim'de vardır. Birası olmasa da şarabı kesin vardır onun. O ne namussuzdur o. Sigarayı bitirip aşağıya attı, sonra dallara tutunarak o kaya merdivenine yaklaştı, kendini dikkatle dar kayalık keçiyoluna bıraktı. Sonra yoluna devam etti; bu yolu biraz daha devam edince, önce dağın ormana inen döşlerinden birine çıkılır. Sonra bu dik, yeşillik yosunluk döşün içinden geçilerek aşağıya inilir. Ondan sonra artık ormanda patika yoktur. Buralardan yol geçmediği gibi hayvan sürülerinin de uğrayacağı yerler değildir. Yaban hayvanları da patikalar ya da izler oluşturmaz ama iri hayvanlar geçtikleri yerlerde ayak izleri bırakabilirler. Ormanın altında çobanların sürüleriyle insan iziyle oluşmuş keçiyolları bulunduğu için, bozayılar, kurtlar ve yaban domuzları yukarı kısımlara çekilmiştir. Ama buranın soğuğuna ve özellikle kar erimeye başladığı zaman burada oluşan çavlana dayanamadıkları zaman aşağıya da inerler.

Hâkim, köylülerle geçinemediği için, burada, ormanın iyice yukarısında kendine bir yer yapmış, önceleri hafta sonları uğrayıp buradaki kovanlarına bakmış, sonunda tümden kulübesinde yaşamaya başlamıştı. Kulübeyi sarsın diye diktiği lazüzümü bir zaman sonra öyle boy atmış, her yanı öyle sarmıştı ki, her yerden üzüm fışkırmaya başlayınca Hâkim şarap yapmaya başlamış. Böylece zamanla kulübesinin altına bir de şarap mahzeni oymak zorunda

kalmıştı. Ama acıydı şarabı, acıydı. Kafa yapıyor mu, yapıyor, boş ver gerisini, derdi şikâyet edenlere.

Tepeden indikten, döşten inip yeniden ormana girdikten sonra, Hâkim'in lambasını görünce sevindi Murat, gidip pencereye vurdu, bekledi. Hâkim pencereyle uğraşmadı hiç, doğrudan kapıyı açtı. –Murat, gel balam, dedi. Uzaktan sarılı turunculu bir ışık peyda oldu geçti.

44.

Sonra, bu sarılı turunculu ışık, ormanın içinden geçtiği zaman, insanı alaya alıyordu sanki. Hatta sesler çıkarıyor, biraz da gülüyordu. Jilet. Jilet. Jilet artık onun bir oyun, başına bela olsun diye peşine takılmış bir oyuncak olduğuna inanmaya başlamıştı. Düştüğü yerden kalktı, çıldırmış gibiydi. Ben seni buldum ya ulan, dedi, bir daha bırakır mıyım? Dur bakalım dur, elbet elime geçeceksin. Diken ayıklamaktan, çalının, ağaç dallarının önünü kesmeye çalışmaktan elleri parçalanmıştı. Ağzının bir yanından su akıyordu, böyle uzayıp uzayıp bir türlü damlamayan, koyu ağır bir su. Başının üstüne de bir kaşıntı dadanmıştı. Ayağa kalktığı zaman, artık hayvanın, kuşun huyunu öğrenmiş bulunuyordu. Yaklaşmayacak, onun gelip kendisini bulmasına izin verecekti. İşime gelir, diye düşündü. Ulan bana baksana sen hele, birader, benim işime gelir. Tıpkı o ağaçta uyuyakaldığı zamanki gibi, uyuduğu zaman, gözlerini açıp da ne görmüştü? Kuşun, yani DİLBER'in gelip göğsüne konduğunu. Konmakla da kalmayıp gelip onunla birlikte uyuduğunu görmüştü. Doğru mu? Doğru. O zaman ne diyordu bu kuş kendisine? Beni yakalayamazsın, ben seni yakalarım. Peki, diye güldü kendi kendine Jilet, öyle olsun bakalım.

Perişan olmuştu. Ben gidip yatacağım, dedi, bana bak, benim gidip yatmam lazım, anladın mı? Düş görür gibiydi. Ayakta zorlukla duruyor, sallanıyor, yanında biri varmış gibi onunla dik dik konuşuyordu.

Neden sonra, biraz su içmesi gerektiğini anımsadı, su içmem lazım benim, dedi, su içmek lazım, biraz karnıma bir şeyler gitse iyi olur. Ağlayacak gibiydi. Ama durdu, her yeri o kadar iyi biliyor. Bilmese de yönünü o kadar kolay buluyordu ki, sanırsın doğuştan, doğuştan. Biri Jilet'i oraların, mesela A. Dağları'nın, Ç. Gölü'nün, K. Nehri'nin bilgisiyle birlikte doğurmuş. Hem doğururken de, bak burası göldür, bu dağdır, buradan gidilirse buraya varılır ve. Buradan çıkılır, diye bir bir öğretmişti. Durdu, aşağıya baktı, kuşun bulunduğu yeri görebiliyordu. Daha doğrusu, kuştan yayılan, DİLBER'den yayılan ışığı, ısıyı görebiliyor. Bunu gözünün önünden, kenarından hiç ayırmadan hareket edebiliyordu. Aşağıda, on beş yirmi metre mesafede bir su

vardı, düşe kalka suyu buldu, bulduktan sonra da boylu boyunca uzandı, kana kana içti, içince de gözleri açıldı, başına, midesine, kollarına bir canlılık gelir gibi oldu. Meğer ben aç susuzmuşum, dedi güldü. Ben de bana bir şey oldu sandıydım. Ulan benim bir şeyler yemem gerek, dedi ama hesabına göre o ceylanı yedikten sonra daha bir iki hafta bir şey yemese de olurdu. Öyle değil miydi? Dünya kadar et nereye giderdi ki? Neyse, dedi, artık öyleyse öyle. Biz de oturup yeniden bir şeyler yemenin yoluna bakacağız.

Tam o sırada, suyun ıslak kenarında, çakıl taşlarıyla otların arasındaki kumun üzerinde ayak izleri gördü. At yoktu bu kez. Ama Ferit'in ayak izini tanıdı, güldü. Ulan iyileşmişsin sen, dedi, bir yukarıya, bir aşağıya baktı, ayak izlerinin gittiği yönü izledi uzun uzun. Bu keşif o kadar hoşuna gitti ki, kalkıp oynayası geldi ama gücü yoktu ki. Gücü yoktu. Dondu kaldı. Gözünü Ferit'in kaybolup gittiği yöne diktikten sonra, ormanın içine uzun uzun baktı. Çocuk oradaydı işte, uzansa eliyle tutacağı bir uzaklıkta ona bakıyordu. Bir yandan gülüyor, bir yandan da, bırak peşimi de gideyim, diyordu. Seni bırakırsam sen gidersin ama, diye yanıt verdi Jilet. Sen gidersin ama o zaman da ben gidemem. Ben, ben giderim belki ama o zaman bana ne yaparlar, söyle bakalım, zaten bir kere başımı belaya soktum, bir kere izmariti kafam yedim, ne yapayım o zaman, ah, ne yapayım, söyle bakalım.

Gözünün önüne geliyordu, çocuk kurtulmuş, yürüyecek hale gelmiş, yukarıda bunu bir yere götürdüler, diye açıklıyordu kendi kendine. Orada baktılar. Sonra bir kıza teslim ettiler, o da aldı bu tarafa götürdü, ben bulurum sizi ulan, dedi kendi kendine. Bulurum ben, bundan sonra da elimde, avucumda sayılırsınız.

Sonra, eğilip su içtiği derenin içinde bir kıpırtı oldu, alabalığın biri kalktı fırladı, Jilet'in gözünün önünden geçerek yeniden suya girdi. Jilet öyle şaşırdı güldü ki, çocuk gibi, çocuk gibi yerinden fırlayarak eğlendi, balığı izledi, kalkıp güçlükle peşine düştü, sonra suyun boğazlandığı bir yere suya hışım gibi dalarak hayvanı yakaladı çıkardı. İri, kırmızı alabalıklardan biriydi bu, balığın üstünden süzülen suyun yağ parçaları olduğunu zannetti bir an için. O kadar güzel görünüyor, öyle iştah açıcı, temiz bir koku yayıyordu ki, balığı tuttu, güldü, sonra dayanamadı, karnının ortasından ısırdı. Alabalığın gözü açılıp kapanıyor, solungaçlarının içinden hırıltı geliyordu.

45.

Ağzının bir yanından, balığın pembe kanı aktı. Bunu fark edince sildi eliyle, olsun, dedi, gülümsedi, biraz dinlenmek gerekir, dedi, ben şimdi çocuğu buldum ya, çocuk gelip de avucuma düştü ya, bundan sonrası kolay. Gerçekten, işini bitirdiğini, görevini tamamladığını düşünüyordu. İçinde bir mutluluk, bir erinç vardı. Mutluluk. Mutluluk. Bunu biz her zaman çok uzaklarda ararız. Uzunca bir yolculuğa çıktığımızı. Bu yolculuğun bedenimize olduğu kadar ruhumuza da iyi geldiğini. Yürümenin, mesafe kat etmemizi sağlayacak araçlara binmenin. Sözgelimi trenlerin. Trenlerin. Ya da geçen yüzyılın başında dünyanın bir yerlerinde görülmüş zeplinin. Gemilerin. Bunların bize hız kazandırdığını. Arayışımızı kolaylaştırdığını düşünürüz. Mutluluk. Buna ulaşmak için, öncelikle, yani şu somut dünyada, gözümüzün gördüğü yerleri bilmemiz gerekir ya, güya. Ama aslında insan bunun bir kaçma olduğunu bilir. Belki kendi kendine durup da bunu söyleyemez, öyle ya, sen şimdi kaçıyorsun, senin içinde bir kapı var, aradığın şey orada var ya da yok. Bunu öğrenmek istemediğin için Buda'yı ziyarete gidiyorsun. Hayat ağacına tırmanmayı göze alıyorsun.

Kişinin mutluluğu, yani ruhun mutluluğu ancak bir başkasıyla, başkalarıyla birlikte olanaklıdır. Yoksa bireysel mutluluk ne olur, buna iyi hava koşullarıyla, iyi yiyeceklerle yaklaşılabilir. Yine de, burada iç sıkıntısını bir kenara atamayız. Bizi meşgul eden şey budur. Ruh sağlığı bakımından bütünüyle "iyi" insan yoktur. İnsanın, belki kendisinin bile görmediği, farkında olmadığı amaçları vardır, değil mi? Bir yolu tamamlamak, bir avı ele geçirmek, sabahın uyanışını görmek, gecenin içindeki sesleri ayırt etmek, birine söylenecek bir söz, birinden işitilecek bir yemin, bir özür. Ya da salt birinin gözünde görülebilecek bir ışıltı. Ya da bunun tersi; birinin gözünde görülebilecek bir yenilgi ya da pişmanlık.

Jilet, bir kere Ferit'i yakaladığını düşündüğü, ayak izlerinin gittiği yeri aklına, gözüne yazdığı için. Artık, büyük oranda görevini tamamladığını ve. Bir bakıma kendini kanıtladığını düşündüğü için,

bundan sonra biraz dinlenmek gerekir, dedi kendi kendine. Yine bir gözüyle kuşun turuncu ışığına bakıyordu, başını çevirip doya doya bakamıyordu DİLBER'e bir türlü. Baksa, başını kaldırsa, ağacın altına kadar gitse, bu tuhaf ışığın ne menem bir şey olduğuna iyice bir yakından bakmaya kalkışsa sanki bir yanlış iş görmüş olacaktı. Bir suç işleyecekti. Böylece kuş da kalkıp yine kayıplara karışacaktı. Ama onu gözlüyordu yine sürekli. Gözlüyordu.

Suyun kenarından kalktı, ağzını sildi yine, yağmurluğu delik deşik olmuştu ya, onun altında paltosu vardı. Sağ olsun. Sağ olsun. Böyle karakterli, sağlam bir palto her zaman geçmez insanın eline. Bir yer bulacak, o çocukların sığındığı gibi sağlam, kapalı bir ağaç dibi bulacak, buraya sinip güzel bir uyku çekecekti. Ama elbette kuşundan da uzakta olmayacaktı. İçi rahattı gerçi artık; ulan, diye yineleyip duruyordu, ben şurada kaybolsam, gelip sen bulacaksın beni, köftehor. Buradan çıksam gidip evde pineklemeye başlasam, o zaman da gelip pencereye konacaksın, değil mi? Bacadan içeriye gireceksin. Ama yok ben senin peşine düşsem, bu kere de sırra kadem basacaksın. Yok yok, anladım ben seni, dur bakalım.

Keyfi yerine gelmişti iyice. Çok geçmedi, kuşu uzaktan da olsa gören bir şemsiye ağacı buldu, bu yabani dut, epey dikenli olurdu, küçük olurdu gerçi ama burada, ormanın ortasında irileşmiş, kabarıp gürleyerek kıpkırmızı açıp gövermişti. İri kalın yapraklı bu dut, içine kimseyi almaz, diken marifetiyle kendini korurdu. Yalnız ormanın içinde önleme boş vermiş. Kökten ayrılan dallarını bir yuva, bir avuç gibi açıp göğe çevirmişti. Jilet buna yaklaştı, eğilip altına girdi, dutun avucuna çıktı yuvalandı. Oturduktan sonra da, yapraklardan birkaçını koparark önünü açtı. Kuş orada, tünediği ağacın üstünde ışıldıyordu yine.

Gerçi arada söndüğü oluyordu. O zaman DİLBER'in uykuya daldığını, dalınca da, işte o zaman hayvanın içinden, gagasından, kanatlarıyla kırmızı telekli kuyruğundan yayılan sıcaklığın azaldığını düşünüyordu. Bu birkaç kez olmuştu ya, delirdiğini düşünmüştü Jilet. Yok, delirdim ben, kesinlikle böyle bu, diye geçirmişti içinden. Neden? Çünkü özellikle onu gördüğü ve peşine düştüğü zaman, ışık yükseldikçe kendini iyi hissediyordu Jilet. Başka biri gelip de içine girmiş gibi. Yenilenmiş gibi. İnsan yenilendim ya da başka bir şey oldum, diye sevinip de mutlu olabilir mi? Olabilir. Belki aslında, değil mi, asıl sevinç budur. Bu durumda, bir yere konup

tüneyip de ışığı söndüğü zaman, işte o zaman Jilet'in içindeki o değişik duygu da çekip gidiyordu. Yavaş yavaş. Lambanın sönmesi gibi. Suyun içindeki ışığın azalması gibi. Suların kararması. Suların kararması. Bir keresinde, küçüklüğünde elbette. Ç. Gölü'nün yanından geçiyorlardı. Akşamüstüydü. Sular kararmıştı. Gölün yok olduğunu düşünmüştü. Göl gidince, yerine koyu gri, karanlık, verimsiz bir tarla gelip yerleşmişti.

46.

Bu şemsiye ağacı, küçük kan kırmızısı meyveler verirdi. Ancak, kıskanç, ketum, bencil ya da korkak olduğundan. Ama neden bu kadar olumsuz olsun; düpedüz meyvesini korumak istediğinden. Bu küçük kırmızı dut taneleri birer diken öbeğinin içinde yer alır. Böylece bunlara ulaşmak kolay olmazdı. Çünkü, ince, neredeyse görünmez uçları vardı bu dikenlerin, insanın elini delik deşik ederdi. Ama bunu öğrenenler de vardı kuşkusuz; onlar için ilk hedef diken uçlarını eğip bükmeye çalışmak olurdu, meyve orada bekler, temizlik çalışmasının ardından ele geçirilirdi. Ama bununla kalmazdı, dokunur dokunmaz patlayan tanelerdi bunlar. Kabarmış, kanla dolmuş bir şişlik gibi, uzanınca patlar, özellikle olgunlaştığı zaman. Kan, insanın yüzüne sıçrardı. Ama ele geçirilebilirse, tadı güzel olurdu.

Fakat yazın olurdu bu, yaz başlarında, henüz meyveler gibi dikenler de olgunlaşmamıştı. Diken. Diken. Diken iyi tasarlanmış bir silahtır. Bununla bitkilerin ya da hayvanların sefere çıkmadıklarını kim söyleyebilir?

Paltosunun önünü, sonra yağmurluğunu sıkıladı, başını kapattı, kollarını göğsünde birleştirdi ya, silahını kucağına almış. Bir ucunu ağacın iri dallarından birinin köküne dayayarak dengesini kurmuştu. Safça bir gülümseme vardı yüzünde, uzun ince çenesinin altından boynuna bir damla su indi, inince biri gıdıklamış sanki. Gülümsedi, boynunu büktü. Şimdi burada güzelce uyuyacağız, diye geçirdi içinden. Uyuyup bir güzel dinleneceğiz. Ama burada ne yapacaktı ki, neden kalkıp çocuğun peşine düşmüyordu? Köye gidiyorlar, diye geçiriyordu aklından. O kadar emindi ki bundan, yukarıya çıktılar, bir yerde yardım aldılar, gittikleri yerde çocuk toparlandı...

Bunları düşünürken birden aklına geldi. –Elbette, ulan elbette diye bağırarak gözünü açtı. Buldum ya ben onları, sadece vurduğum çocuğu değil, hepsini buldum, dedi, gözünün önüne geldi. O yukarıya çıktığı zaman, atı izleyerek. Atın üstünde iki kişiydiler.

Biri yaralıydı. Kanı akmıyordu ama. Çünkü daha aşağıda, daha ata binmeden sarmışlardı yarayı. Sonra yukarıya çıkardılar. Yaman bir atları vardı. Çelik bacaklı, bastığı yere kaynayan bir attı bu. Bununla binip yukarıya tırmandılar. Sık esnek, et yiyen, insan yiyen ağaçların arasından geçtiler. Geçtikleri yolu, insan olan, şu K. ilinde yaşayıp da buranın havasına suyuna alışkın da olsa. İnsan olan geçemezdi. Ama onlar atla birlikte geçtiler. Yalnız. İşte onlardan başka bir kişi olabilirdi. Onların peşinden bir kişi geçebilirdi, o da Jilet. Evet, yukarıya çıktım ya, şimdi hep gözünün önüne geliyordu. Sanki yeniden çıkıyordu. Ağaçların arasından geçerek bir kayalığı tırmanıyor, sonra bir düzlüğe varıyor, sonra yukarıya bakıyor ve. Bir meydan var, küçük bir tepenin çevresinde. Bunun üzerine çıkıyor ve ayaklarının altından bir tıkırtı geliyor. İşte orası. Çocukların hepsi orada.

Ama sonra Allah tarafından görev verilmiş bu kuş ortaya çıkıyor. Daha önce çocuğu elinden nasıl kurtardıysa bu kere de onları kurtarıyor. Jilet'i alıp o belalı yerden uzaklaştırıyor. Yani hem çocukları hem Jilet'i kurtarıyor. Kuyunun içindeydiler, ayaklarımın altındaydılar. Belki korkup aşağıdan ateş edeceklerdi. Dalı araladı, yaprakların arasından kuşuna baktı yine. Ulan sen beni cennete götürmeye mi geldin, dedi, güldü yine. Rahatladı. Neyse, dedi, sen böyle istediğine göre, vardır bir hikmeti. Ama şunu unutma. Bundan böyle sen benim yanımda olacaksın, ben de senin. Ayrı gayrı olmayacak. Sen benim cennetim olacaksın, ben de senin. Eyvallah.

Sırtını yasladı yeniden, yine tüfeğini kucakladı, gözünün önüne geldi, yine sabah olmuş, yukarıdan yukarıdan eflatun mor ışıklar inmiş, ağaçların içinden böyle ekmek buğday kokusu gibi bir koku yükselmiş akmış, gözlerimi açmışım, DİLBER yine göğsümde. Hem de göğsümün tam ortasına gelmiş konmuş. Bir top ışık gibi gelmiş konmuş ve de gözlerimin içine bakıyor. Sen demedin mi, diyor. Ayrı gayrı yok demedin mi, diyor. İşte o zaman. İşte o zaman. Gözlerini kapatmış, tatlı tatlı düşünüyordu bunları. İşte o zaman ne yapılırdı?

Hiç ürkütmeden, korkutmadan, kendisi de bir ışık olmuş gibi yavaşça uzanır, onu alırdı Jilet. Bu dünyada kendisinden başka kimseye nasip olmamış. Hem de bir daha evvel ahirde başka bir kimsenin göremeyeceği, dokunamayacağı ancak adını işitip duracakları o Zümrüdüanka'yı alır. Sonra da çeker giderdi. Birlikte giderlerdi. Belki o zaman şu da olurdu. Kuş burada, işte göğsünün üstünde

birden büyüyüp kanatlanmaya başlar. Gagasıyla, iri kanatları ve pençeleriyle şemsiye ağacını parçalayarak açar. Jilet'i tutup sırtına koyarak. Yükselir. Onu gerçekten de, gerçek bir Zümrüdüanka olduğu için cennete götürürdü.

Çok geçmedi, gözünün, gözkapaklarının altında ebruli iplikler dolanmaya başladı, renkler patladı, ağacının altına bir ışık, bir sıcaklık yayıldı. Yayılınca da Jilet, kucağında çiftesi, derin mi derin bir uykuya daldı.

47.

K.'nin içinde, pazaryeri tıklım tıklımdı. Yağmur yağıyordu ya, yağmur bu peynircileri, turşu ve patates satanları, sebzecileri, domatesi, marulu, yerelmasını, bu bin çeşit elmayla cançur satanları durdurabilir miydi bakalım? Yine tenteler gerilmiş, tezgâh kenarlarına konmuş fıçıların içindeki kirli su sebze parçalarıyla dolmuştu. Sonra bu tenteleri tutan halatlar da yine bu fıçılara bağlamış, düğümler tahta fıçıların göbeğine kadar indirilerek kimileyin bunların üstüne eski atıl etekler geçirilmişti. Pazarcılar marul demetlerini, rokayı, maydanozu ve aşotunu fıçıların içine sokup sokup çıkarıyor, güya böylece sebzeyi yıkamış oluyorlardı. Marul, kıvırcık demetlerinin içinden küçük turplar çıkıyordu arada. Bu kırmızı, uzaktan bakıldığında bir tür şeker gibi görünen turp sonra düşüp yuvarlanıyor, birisi üstüne basıncaya kadar yuvarlanarak Pazar sokağını bir uçtan bir uca kat ediyordu.

Pazarcı çocuklardan biri bir fıçının üstüne çıkmıştı. Önlüğünün cebinden limon çıkarmış. Öbür cebinden de bir çakı almış. Çakısıyla limonu ucundan kesmişti bu çocuk. Limondan o kadar çok su çıkıyordu ki, görenler hayretle izlemeye başlıyor. Çocuğun sıktığı limonun suyu başı açık, yani pazara kepsiz gelmiş adamların, başörtüsü kayıp açılmış kadınlarla çocukların saçlarına sıçrıyordu.

Biraz ileride, yani sebzeci tezgâhlarını geçtikten sonra peynirciler başlardı. Sokağın bu bölümü hafta içi de sürekli peynir koktuğundan, mahalleli burayı peynir sokağı diye anmaya başlamıştı. Neyse ki pazarda hep taze, iyice süt kokmuş peynir bulunurdu da, bu sokak hafta içi insanın iştahını açarak geçip giderdi. Peynircilerin arasında yumurta lavaş satan çocuklar dolanırdı. Bunlar bir önceki gün annelerinin evde açtığı lavaşla büyük tencerelerde kaynatılmış yumurtayı bir sepetle pazara getirir, kabuğunu soyup lavaş ekmeğinin arasında keserek tuzladıkları yumurtayı gün boyu satarak iyi para kazanırlardı. Özellikle peynircilerin yanında dururlardı ki, iştah açsın, peynirciler de, o tulukçular, çeçil ve göğ peynir satanlar, bu yumurtacı çocuklardan razıydılar. Mustafa. Mustafa.

Bu yumurta lavaşı ne çok severdi de, K.'de çalıştığı zamanlar, Pazar kurulur kurulmaz kalkıp soluğu burada alır, peynircilerin yanına gelir, çocuklardan bir yumurta lavaş ister, sonra da bu dürümün arasına bir dal mor çeçil peyniri koyarak yemeye başlardı. Başladığı zaman da pazarı dolaşmaya devam eder. Yanında Gülşen varsa ikide bir, hanım bak kara turp. Hanım görüyor musun çal kekik. Bak hanım burada pancar turşusu var, bak çaşur da getirmişler, diye diye dolaşır. Çoğun yumurta lavaştan başka bir şey almadan, pazarın öbür ucundan çıkardı.

Yine pazara uğramıştı ya, sallanıyordu bu kere. Ne demeye düşünmemiş, eşe dosta ne demeye haber vermemişti de, bu halde dışarıda ne işi vardı anlamıyordu. Sanki biri bu işleri onun yerine yapacak. Sanki yanında ya da içinde biri daha var ve. O çıkıp bu işlerle ilgilenecek, örneğin ikinci bir Mustafa Öğretmen peyda olacak, bu da gidip bir arkadaşının kapısını çalacak. Ben çok kötüyüm, bugün de hapisten çıkıyorum, az gel de bana yardım et, diyecek. Pazarın içinden geçerken, işte böyle, bunları kara kara düşünerek sallanıyordu. Düşmesem iyi olur, diyordu bir yandan da. Burada düşecek olursam, pek hoş bir görüntü olmaz. Ama ne yapayım, ne yapayım, bu işleri düşünecek hal mi koydular bende bakalım. Faşistler. Acımasız, faşist gericiler. Ne için? Ne için orada tuttunuz beni? Hangi sebeple? Adını vermedikleri biri yakalanıyor. Günlerdir, günlerdir bu kişinin kim olduğunu düşünüyordu Mustafa Öğretmen. Bunun doğru olmadığını, polisin söylediklerinin kesinlikle doğru olmadığını, herhangi bir arkadaşının da bu biçimde kendi adını onlara vermeyeceğini çok iyi biliyordu. Ama ya varsa böyle biri? O zaman kim olabilir?

Bir keresinde, gözü kapalıydı, gözüne kirli, kan kokusu taşıyan bir çaput bağlamışlardı. Ama bir kulağıyla iyi duyuyordu. Öbürüne, kışın cop vurarak sağır ettiklerine güvenmiyordu hiç. O zaman duymuştu. Bu kişi, "Mustafa Abi," demişti ya, işte böyle, kendisine böyle seslenen biri bir öğretmen ya da öğrenci olamazdı. Öğretmen arkadaşlarıyla "bey" diye seslenirlerdi birbirlerine. Ama düşünüyordu işte, biri benden bir defter almış. Defterde de Marx'ın edebiyat notları var. İşkence sırasında, kuşkusuz daha inandırıcı bir sorgulama olması açısından, defteri açıp okumuşlardı. Artık yalan gerçek; gözümle görmediğim için bir şey diyemem, diyordu kendi kendine: *Yazar, kuşkusuz yaşayabilmek ve yazabilmek için*

kazanmalıdır; ama asla kazanmak için yaşamamalı ve yazmamalıdır. Ne var şimdi bunda? Orada da öyle söylemişti ya, gözleri kapalı olduğu için herhalde onu pek ciddiye almıyorlar. Ya da o sırada ona öyle bir hak vermek istemiyorlardı. Oysa onlara, yine Marx'tan alıntıyla *mimar ve balarısı* örneğini vermek isterdi ama ikide bir konuyu dağıtma, deyip duruyorlardı. Bunu basmak ve dağıtmak suç. Ama aynı metinler bir elden çıkıyor. Yani bu sadece bir kişide bulunmuyor. Dolayısıyla biz de bu işin nasıl örgütlendiğini, bu dersleri kimin seçip belirlediğini bulacağız.

48.

Hikâye

Zümrüdüanka'nın belirli bir çalışma sistemi vardır. Yani kuş bir amme hizmeti olarak insanları yeraltından yerüstüne çıkarmaz. Bu katı çalışma sistemine göre, hayvan sizi sırtına alacak. Ve yukarıya doğru bir yolculuk başlayacak. Bu yolculuğun uğraklarını, yani geçilecek menzilleri bilemiyoruz. Ama burası yeraltından yeryüzüne çıkan bir boşluktur; bir tür tüneldir ve geçit görevi gördüğü için de tehlikeli olacağını düşünmemiz için bir neden yoktur. Zümrüdüanka daha çok bir asansör gibidir, yeraltının korkunç dünyasından sizi alır. Her ne kadar orası Hades'e ait olsa ve. Hades'in de yine kendi iktidar alanı ile ilgili olarak son derece katı kuralları bulunsa da, iş iştir. Kapitalist sistem, dinsel, kutsal ya da mitolojik kuralları umursamaz. Belirli bir kâr sistemini harekete geçirmek zorundadır. Bu onun için bir kural değil, bir tür yaşamsal, yani doğuştan mekanizmadır. Neyse, Zümrüdüanka'nın gak deyince etini, guk deyince de suyunu hazır edeceksiniz. Yanınıza aldığınız et ve su tünelin yarısında bitecek olursa, bu, kuşu ilgilendirmez. Bu durumda onu beslemek için kendi etinizi kurban etmeniz gerekir. İnip yeniden çıkmak söz konusu değildir. Bu konuda Z.'nin kuralları açıktır. Kolunuzu uzatır, kuşun sizin etiniz ve su yerine de kanınızla beslenmesini sağlarsınız. Ama kurallar açıktır ve siz de bunun böyle olacağını baştan bilirsiniz.

Yalnız, burada açık bir nokta yine de bulunur: Kuş size, yolculuğun ne kadar süreceğini söylemez. Bu sizin ağırlığınızla, rüzgârın gücüyle vs değişkenlik gösterir, bu nedenlerden kaynaklanan gecikmeler konusunda Zümrüdüanka asla sorumluluk almaz. Yani, ne olursa olsun sizin kanınızla beslenmeyi kafasına koymuştur o.

Yine de, burada hepimizin, yani masal kahramanlarıyla bizim gibi yaşayan insanların –ki aralarında büyük bir ayrım neden gözetelim– sonsuz geçmişten gelen özelliği ortaya çıkar: Bir kere yaşamı yeniden görmek için, bunu yaşamsal zenginliğin tadına varmak, biçiminde de yorumlayabiliriz kuşkusuz, yerüstü, yani

gerçek dünya, bu zenginliğin ve gerçek cennetin adresi oluyor böylece, evet, bunun için kolumuzu veririz Zümrüdüanka'ya. O da bunu bildiği için, çalışma koşullarını asla daha olumlu kılmaz hiçbir zaman.

49.

Pazardan çıktığı zaman, yorgunluk, yüzünden okunuyordu artık. Ayrıca, içeride kilo da vermişti kaç haftadır, belliydi bu. Pantolonu düşüp durduğu için, bir köşede bekledi, kemerini sıktı iyice. Sonra boş bir yüzle baktı sokağa. Nereye gideceğini belirlemek istiyordu sanki. Ama başı da dönüyordu çok. Mecburen, mecburen gideceğiz, dedi, yorgunluktan. Ayrıca zayıfladım da, gidince evde dinlenirim. Köyde. Köy havası iyi gelir. Pazaryerinin kalabalığından çıkınca içi kıyılmış gibi oldu, dönüp yiyecek bir şeyler almak istedi ama o zaman da parası olmadığı geldi aklına. Ne yapayım, döneceğiz, dedi, ancak köy dolmuşuna yetecekti ya parası, ya o da olmasaydı. Yahu yalan mı söylüyoruz, işte, yani sen ne verdiysen o, bu kadar... Bugüne dek, okumuş biri olmakla, bir öğretmen, bir aydın ve de bir şair olmakla övünmeyi aklına bile getirmemişti ya. Bazen, bu üçkâğıtçı, bu cahil insanların elinde oyuncak olduğunu düşünmeden de edemiyordu. Oyuncak. Oyuncak. Hem de o eski, kurulup bırakılanlardan. İnsanı sonsuz eğlendirenlerden. Ama nasıl böyle oluyordu bu işler? Bizi içine alan sistemi yürütenler, sürdürenler onlar da onun için. Kendileri ölçüsünde, o aydın-olmayışın iktidarını kuranlar onlar da ondan. Yani bu durumda, halkı bilinçlendirmeden önce, halkın elinden bu çıkarı almak gerekiyor.

Yorulmuştu artık bunları düşünmekten. Ç.'ye gitmesi gerekiyordu önce. Orada indikten sonra da köye geçerdi, bu iki yolculuk birbirine eşit sayılırdı. Bir buçuk saatte Ç. Sonra yine bir o kadar zamanda da köy. Buraya dayanabilirse, köyde rahatlar dinlenirdi. Sonra aklına geldi birden, dolmuşta uyuyabilir miydi acaba? Böyle bir mucize gerçekleşir miydi? Zaten, alındığında yanında bir kitap vardı, onu okuyordu ne güzel. Sonra çantadan çıkmadı o kitap. *Malte Laurids Brigge'nin Notları*... Oysa, Necatigil'in elinde bir çeviri olmaktan çıkmış. O güçlü betimlemeleriyle insanı manzaranın –bununla birlikte duyguların ve düşüncelerin elbette– içine çeken bulunmaz güzellikte bir kitaptı. Ne yapacaklardı ki onu? Kuşkusuz, her şeyi inceliyorlardı artık, belki yayınevini, çevirmeni, şairi

araştıracakları tutmuştu. İçi yandı kitabı kaybettiği için. Sonra Ç. dolmuşunu buldu, geçip arka koltuklardan birine oturdu.

Kimse yoktu o bindiği zaman, iyi, hareket etmeden uyuyabilirsem, o zaman sarsıntıda uyanmam. Uyanmadığım için de dinlenirim. Bir buçuk saat uyku ona öyle büyük bir ayrıcalık gibi görünüyordu ki. Hücreyi hatırladı. Yahu bu kere işin yaş senin hemşerim, demişti polis. Bak efendi adama da benziyorsun. Bu işin arkası boş değil, sana ne elin anarşistinden, leninistinden. Ne istiyorlarsa söyle git çoluk çocuğunun başına. Bunlar seni bırakmaz. Müthiş bir beton kokusu vardı içeride. Soğuk. Soğuk bir çimento kokusu. İlk sorguda bayılıp da betonun üstünde uyuya kalınca. O zaman bu çimentoyu düşünde görmüştü. Bir çimento düşü. Şöyle: Müthiş bir çimento kokusuyla gözlerini açıyorsun. Her yanın uçsuz bucaksız beton. Yeni dökülmüş beton ve daha yeni kurumuş. O yüzden, yani o koyu yeşil rengi bile atmamış üzerinden. Daha önce, o içeri alıp da kulağının üstüne sorguda copla vurdukları zaman. O zaman bu kokuyu almamıştı hiç. Bu nedenle de eski bir yapıya götürüldüğünü. Burada yalnızca toz bulunur. Burada yalnızca toz bulunur. Rutubet kokusu bile almadığını anımsıyordu. Neyse. Gözünü açıyorsun. Doğrulup kalkıyorsun sonra. Elinde hiçbir şey yok. Dahası, üstünde de hiçbir şey yok. Çıplaksın. Seni soğuk ve ıslak bir çimento dünyasının içine koymuşlar. Ama kalkıp bir yerlere gitmek zorundasın. Değil mi? İnsan olan her zaman bir yerlere gider. Bu, veba zamanında da böyle olmuş, bolluk zamanında da. Kalkıp yürümeye başlıyorsun. Yukarıda gri gökyüzü, aşağıda sonsuzca önünde, arkanda uzanan bir beton. Ama elbette, bunun bir sonu var. Önünde bir boşluk açılıyor. Bir uçurum. Aşağısı sisten görünmüyor. Bu uçurumun başında uzun zaman bekliyorsun. Sonunda, bir ses geliyor. Başını kaldırıp yukarıya bakınca zepline benzer bir şey görüyorsun. Üstü zeplin. Altında da Nemo'nunkine benzer bir denizaltı var. Bunun önünde de bir pervane duruyor. Sürekli dönerek sisi dağıtıyor pervane. Arada bir uçlarından yalım fışkırıyor. Ama sen işte bu son derece gelişmiş, acayip araca binemiyorsun. Bir hamle yapıyorsun gerçi. Ama binemiyorsun ve baş aşağı, böyle asılmış gibi kalınca da uyanıyorsun. Gerçekten de seni hücreden alıp başka bir yere götürmüşler. Bunu gevşeyen gözbağının kenarından görüyorsun. Götürüp baş aşağı asmışlar.

Ne istediklerini kendileri de bilmiyordu ya, burada amaç, özellikle onlara göre önde gelen kimseleri yıldırmaktı. Bunu biliyordu. Kim bilir Gülşen'e ne söylediler. Ne söylediler. Beni bir daha bırakmayacaklarını. Bu kere büyük işkenceler görerek belki öleceğimi düşünmüştür. Zaten, kendisinden çok onu düşünüyordu ya, ona dertleniyordu ya. Burada amaç bizi umutsuzluğa sürüklemek. Bizim sayemizde de gençleri, çocukları. Güya biz olmayınca onlar da olmayacak. Oysa dünya dönüyor. Buna nasıl engel olacaksınız. Bir sarsıntıyla uyandı. Yolu yarılamıştı dolmuş. Gölün kenarından geçiyordu. Koyu, derin denizler gibi, Hazar gibi koygun, katı bir göldü bu. Rüzgâr suyun üstünde halka bile çizmiyordu.

50.

Dolmuştan indiği zaman bir parça uyumuş gibiydi ya, yine de, iyi gelmemişti bu ona. Gücü yok sayılmazdı; yani kollarında, zayıflamış bacaklarında ayakta duracak takat elbette vardı ama soluğu tükeniyordu işte, sesi cılızlaşmıştı, arada bir şeyler mırıldandığı, belki bir şiirden bir dizeyi kendi kendine yüksek sesle okuduğu olurdu. Bir şey varsa, daha kötü olmasın, diye geçirdi içinden, bunca yol var, Ç.'den köye çıkan yol çok fazla kıvrılır bükülürdü. Sonra çukurlanır, dolmuş bu çukurlara girip çıktıkça insanın içi dışına çıkardı. Sağlık ocağına gitmeye karar verdi. Dur bakalım, köy kaçmıyor ya, bugün olmasa yarın giderim. Eve yazmak ya da köydekilere haber vermek istememişti, şaşırsınlar, sevinsinler istiyordu, yavaşladı, ellerini paltosunun cebine soktu, boynunu kırdı, usul usul yürüyerek sağlık ocağına vardı.

Hava kararmıştı o sırada; bulutlar kümelenmiş, gökyüzünün ötelerinden, kırılan kütükleri andıran kaba sesler gelmeye başlamıştı. Yağmur damlaları bir bir, patlaya patlaya düştüğü sırada ocağın önüne varmıştı ya, gözlerinin önü kapanıp karardı, bacaklarının içinden, karnından bir karartı yükseldi sanki, gözünün önüne, aşağıdan doğru bir perde çekilir oldu. Olunca da durdu, duvara tutundu, olduğu yerde çömelip bekledi.

Neden sonra toparlandı biraz, gözünün ışığı açıldı, gençten biri tanıdı onu, koluna girdi bir şeyler söyledi, içeriye geçtiler birkaç basamağı çıktıktan sonra, bir odaya soktular onu. Paltosunu çıkardıktan sonra bir yatağa uzattılar. O zaman öyle şekerli bir uyku bastırdı ki, rahatladı, kollarının içi karıncalandı uyku sevincinden, gülümsedi, dalıp gitti.

Dışarıda yağmur hızlanmış, sağlık ocağının önündeki alan boşalmıştı, Ç. Ç. Yaz başlarına kadar buralara kimse gelmediği için. Yazın yani, özellikle yayla şenlikleri olduğu zaman. Peynir, bala göre biraz daha erken olduğundan, havalar ısınır ısınmaz kasaba kalabalıklaşır. Âşıklar kahvehaneleri doldurur. Bu şenlik güze kadar devam ederdi. Ama henüz erkendi bunun için. Bu nedenle sağlık

ocağına gelip giden de çok olmuyordu. Dışarıdan bir yağmur fırtınası geldi geçti, karanlık yağmur gölgeleri, suyun gökyüzündeki boşlukta oluşturduğu biçim, canlanan, yer değiştiren hayaletler gibi uzun büyük adımlar atarak gelip geçti. Uzun zaman, deliksiz, kıpırtısız bir uyku uyudu ama uyanmaya yakın, düşünde ağır, eski bir matbaa makinesinin başında gördü kendini. Demirden dökme, büyük kol değirmeni ile çalışan siyah bir basım fabrikasıydı bu; forma yuvasının içinde kötü kâğıt bulunuyordu. Sonra mürekkep kokuyordu her yan. Matbaanın çarşıdaki pasaj içine bakan camlarının önünde yaşlı, yüzünü bir türlü göremediği biri vardı. Zaten güneş ışığı dökülüp saçılmıştı, camın arkasında ışık değil, güneşin kendisi vardı sanki. Neden sonra bu kişi dönüp geldi, değirmeni tutup çevirmeye başladı, basılan kâğıtları bir çırpıda çıkarıp katladı, bıçakladı, hazırladığı formayı masanın üzerine bıraktı. Mustafa Öğretmen masaya yaklaştı o zaman: *Şubat Devrimi*. Bunun ne olduğunu çıkaramadı ama Lenin'in yaşamıyla ilgili bir şey olması gerekiyordu. Arkasına döndü, ustayı göremedi, ışık, ışık vardı her tarafta. Mürekkep kokusu genzini yakıyordu. Sonra gömleğinin kolları lekelenmişti hep. Formayı aldı ama alınca ne yapacağını bilemedi, gömleği ve cepsiz pantolonu dışında hiçbir şey yoktu yanında. Bu ona büyük, çok büyük bir sıkıntı verdi nedense.

Uyandığı zaman ter içindeydi. –Kapının önünde düşmüşsün hocam, dedi Doktor Servet. Bir zaman nerede olduğunu anlamaya çalıştı. O matbaa rüyasından, odayı dolduran ışıktan, mürekkep kokusundan güçlükle sıyrılıp geldi. Sonra kaşlarını çattı. –*Şubat Devrimi* kimin kitabı yahu, diye sordu. –Ne bileyim hocam ben, dedi Servet. Böyle şeyleri sana sormak lazım. –Bilmiyorum ki, bilmiyorum ben de, dedi Mustafa Öğretmen. –Neyse, dedi doktor, dünden beri burada uyuyup duruyorsun, Allahtan çok hastamız yok. –Ne oldu bana? –Çok zayıf düşmüşsün, biraz serum yaptık. Ne zaman çıktın sen? –İşte çıktım geldim de, bir şeyim yok değil mi? –Var, şimdilik yatmaya devam etsen iyi olur, merak etme, dolmuşa haber verdim, Gülşen Yenge'ye söyleyecekler, gelir o da bugün. Ama senin iyi bir dinlenmen lazım. –Tamam işte, gider dinlenirim ben, dedi Mustafa Öğretmen.

Sonra odanın kapısına baktı, ıslak beton kokusu geliyordu koridordan, ocağın pencereleri de açık olduğu için. Esinti soğuk soğuk gelip odaya doluyordu ya kimse görünmüyordu ortalıkta.

–Bir şey soracağım, dedi, birileri bir kitap çoğaltıp dağıtmış, benim bundan haberim yok. Ama beni ihbar eden de olmuş, Mustafa'dan aldım diye, bu nedenle de beni üç haftadır dövüyorlar. Bunu nasıl öğreniriz? –Neyi nasıl öğreniriz, dedi doktor kısık bir sesle. –Yani benim adımı kim verdiyse işte. –Öğrenip ne yapacaksın, dedi doktor. Ayrıca, bazen böyle düzmece şeyler söylüyorlar, yani bu oyun da olabilir, şimdilik sen bunu düşünme, git dinlen, kıpırdama. Her şey yoluna girer.

Güldü, hastasının yastığını düzeltip kalktı. Çıkacağı sırada döndü. –*Şubat Devrimi* nereden geldi ki aklına, dedi gülümseyerek.

51.

Öğleye doğru, Gülşen telaşla girdi sağlık ocağının kapısından. Ayakta duracak hali yoktu onun da. Üzüntüden. O kadar üstelemiş de, kimseden en ufak bir şey öğrenememişti. Ç.'ye, hasta bakmaya mı, Allah göstermesin cenaze almaya mı gidiyordu, bilmiyordu ki. Mustafa Öğretmen'i görünce. Adam dik oturmuş, sırtını duvara vermiş sanki hazırlanıp ortalığı toplamış konuk bekliyordu. Görünce gözyaşlarını tutamadı. Kapının önünde durup ağladı bir zaman, elini yüzüne götürdü. –Yahu gel hele, dedi Mustafa, dedikten sonra da pikeyi toplayıp aldı üzerinden, terlikleri arandı. –Bir şeyim yok, dedi, gel bakalım buraya. Ayağa kalktı, sarıldılar. Karısını yatağın yanındaki sandalyeye oturttu, öptü, gülümsedi. –İyiyim ben, dedi, aslında sabahtan çıkıp gelecektim, senin geleceğini söylediler, ben de bekledim, bekledim. Beraber gideriz diye. –Gideriz, dedi Gülşen. Bu kere çok uzun sürdü. –Yok, üç hafta işte, dedi Mustafa Öğretmen. –Hayır altı hafta, dedi Gülşen. Altı hafta oldu, artık bırakmayacaklar zannettim. –Öyle olur mu, dedi Mustafa. Ne demek bırakmazlar, sana daha önce de söyledim, bizim bir şeyimiz yok. Ancak baskı kurmak için, onun da bir sınırı var. Yalnız bu kere iş biraz daha ciddiydi anladığım kadarıyla. –Ne demek o? –Yasak bir iş olmuş, ona da benim adımı vermişler işte, hocadan aldık diye ama neyse. Bir de kitapları götürdük çocuklara dağıttık ya okusunlar diye, hani o geçen seneki iş. Ondan da sorun çıkmış, kitaplardan değil de benim kenara aldığım notlardan falan. Yani o kadar da bakmıştım okula götürmeden önce. Ama onları da sordular. –Ne sordular, notları mı? –Evet yani mesela Ömer Seyfettin'in hikâyesi var, yanına yazmışım: *devrimci ittihat*. Bu ne demek diyor, nereden bileyim ben, anımsamıyorum ki. Yani İttihat ve Terakki hakkındadır herhalde, dedim. Bu kere de, ittihatçı mısın, diye direttiler. Ama şöyle, gözlerim bağlı ama aralarında hep konuşuyorlar, duyuyorum. Belki de benim duymamı istedikleri için, yani duyabileceğim kadar konuşuyorlar, emin olamıyorsun. Bu tamam diyor mesela, gülüyor. Tamam ne demek, diyorsun, gözün bağlı, çıplaksın ve dışarıdan

nasıl göründüğünü bilemiyorsun. Göğsüme bir şey yaptılar, çok acıyor ama göremiyorum ne var, yani o zaman, bu tamam deyince, ölüyor muyum acaba, diye düşünüyorsun. Bunu duymanı istiyorlar.

Doktor Servet göründü kapıda. Görününce Mustafa Öğretmen anlatmayı kesti, toparlandı. –Doktor biz gidelim, dedi, hava da iyi değil, buralarda durmayalım da, bir an önce. –Tabii, dedi doktor, ben senin tansiyonuna bir kere daha bakayım da ondan sonra serbestsin. Dikkatli ol tamam mı, dediğim gibi, bu işleri bırak bir süre, evde yat dinlen, zayıf düşmüşsün. Bunları dinledikten sonra tansiyonu hastasının koluna sardı, şişirdi, rakama baktıktan sonra çıkardı güldü. Sonra Gülşen'e baktı. –Yenge, güzel bir pişi yap şöyle, dedi, yesin de kendine gelsin. –Gel, dedi Gülşen gülümseyerek, yalvarır gibi, gel yapayım da sen de ye, ha, olmaz mı? –Burada yalnızım, bırakamam, dedi Doktor Servet, ama size afiyet olsun, hocamı yedirin şöyle biraz kilo alsın, toparlansın.

Çıktılar, Gülşen kocasının koluna girdi, sessiz, yanında yürümeye başladı. Çarşının içinden geçtikleri sırada birden aklına geldi. –Benim bir işim var, dedi, şurada hemen, azıcık yürüyebilirsen. –Yürürüm tabii, dedi Mustafa, o kadar da değil, ne işin var ki senin? –Önemli değil, dedi Gülşen, sokağın sonuna kadar yürüdüler. Halk Eğitim Merkezi'nin önüne geldikleri zaman Gülşen durdu, kapının önündeki banka oturttu kocasını. Mustafa şaşkın gözlerle baktı tabelaya, sonra güldü, sonra da, neyse, der gibi başını salladı. Gülşen yavaşça çıktı basamakları. Boştu içerisi. Koridorun içinde bir ileri bir geri gitti geldi, sonunda birine rastladı. –Ben burada, dedi, burada iş başvurusu yapabiliyor muyum, dedi, onu soracaktım. Kadın ne diyeceğini bilemedi önce, Gülşen'i süzdü. –Ne için, dedi, ne işi için? Gülşen başını önüne eğdi. –Fark etmez, dedi, lise mezunuyum. Kadın gidip içeride bir masanın çekmecesini açtı, bir kâğıt çıkardı, Gülşen oturup kadının verdiği formu doldurdu, öyle utanıyordu, öyle gerilmişti ki, görevlinin yüzüne bakamıyordu. –Size haber verirler, dedi kadın.

Gökyüzünde her şey durmuş gibiydi; rüzgâr esmiyordu, yağmur durmuş, bulutlar sessiz kıpırtısız havada asılı kalmış gibiydiler. Dolmuş durağında da kimseler yoktu. Yine arka koltukta oturup beklediler. Çocuk geldi, Rıfat. Rıfat. Teybe bir kaset koydu, kasetin içinden çıtırtılar çıkaran bir ses yükseldi, sonra sözlerini anlayamadıkları bir türkü başladı. Mustafa Öğretmen yorgun başını karı-

sının omuzuna yasladı, gözlerini kapattı. Gülşen camdan dışarıya bakıyordu bu sırada. Yukarıya, başı karlı A. Dağları'nın tepesine. Eteklere doğru dökülen koyu lacivert sis bulutuna. Uzakta birer leke, sisin içinde birer küçük boz aydınlık gibi görünen Ç. köylerine baktı. Gözünden çenesine doğru bir ağlayış süzülüyordu.

52.

Dağın yukarıda zaman zaman yer değiştirdiği olur. Havanın alçaldığı, bulutların katılaşarak yere indiği zamanlarda, o zaman gökyüzünün içindeki boşluğun sıkıştığını, böylece burada katı mor bir nesne oluştuğunu söylerlerdi çünkü havanın sürekli yer değiştirmesi gerekir. Yer değiştirmeyen hava katılaşır ve o zaman nereye gidecek? O zaman yere, dünyanın en yüksek ve kunt dağı olmakla meşhur A. Dağı'nın yanına gelecek. Benim senden başka gidecek bir yerim kalmadı, zaten Nuh'un gemisi de, yalnızca gemisi değil, Nuh'un başına bela olan deniz de sonunda sana gelmiş, diyecek. İşte o zaman dağın biçimi değişir, yanına yöresine eklenen o lacivert bulut kayalarıyla birlikte dağ büyür irileşir ve. Bundan daha korkunç ne olabilir bir dağ için? Düşün ki kalkıp da gidemeyeceğim bir yerim var ama oraya da artık sığmıyorum.

Sis hareketlenince, ormanın içindeki havadan bir çıtırtı geldi, ağaçlar geriniyordu sanki. Büyümenin sesi. Büyümenin sesi. Ah bu ses insandan da çıksa. İnsan, büyüdüğü ya da değiştiği sırada çatırdasa, değil mi? O zaman belki buna anlam yüklediği olur. Bir anlam yükler. Demek ki, neymiş, demek ki olduğumuz yerde kalmıyoruz ve değişim bizi dinlemiyor. Yani bize bağlı değil, bizim yalnızca öğrenebileceğimiz bir şey. Bir keresinde, o günlerde İstanbul'da, Beyazıt'taki meydanda buluşur, oradan aşağıya, Gülhane Parkı'na doğru ağır ağır yürür. İçeriye girdikten sonra tırmanıp denizi gören çay bahçelerine kadar yürürlerdi. Bu sırada da bu sorunları tartışırlardı işte. Değişim kaçınılmaz. Yani burada şöyle bir durum var; sizin bilmediğiniz ya da kabul edemediğiniz, anlayamadığınız bazı konular, özellikle yeniliklerle ilgili konular, size tarih tarafından öğretilecektir. Dünyanın dönmesi konusu örneğin. Burada, mahkeme karşısında geri adım atmanın ahlaki bir zayıflığa işaret etmediği açıktır. Hüküm ne olursa olsun, zaten bu bilgiyi onlara tarih verecek, zaman yani, ilerleme kesindir. O zaman, bir çocuk vardı yanlarında. Şimdi nerededir, ne yapar bilmiyor. Halil. Halil. Çok zeki, eğlenceli biriydi o çocuk, tartışma sırasında aklına

gelenleri asla kendine saklamaz, kim ne der diye de düşünmezdi. İlerleme kesindir, ancak, bu ilerleme devrimcilerin beklemediği bir yönde gelişirse ne olacak? O zaman bu görüşü anımsayıp o hiç bilmedikleri yeni dünyayı kabul edecekler mi?

Ancak, bu hoş bir felsefe konusudur elbette; dünyada ya da maddenin kendi içinde diyelim, kendini oluşturan unsurlar dışında bir unsura rastlanamaz. Yani bir değişim olacaksa, bu değişim ancak bir önceki biçime eklemlenebilir. Onun içinden çıkabilir. Üçüncü, daha önce hiç bilmediğimiz bir maddeye burada rastlanamaz. Sözgelimi, din toplumu ile aydınlanma toplumu çatışabilir. Bizde olduğu gibi. Buradan doğacak yenilik, bu iki anlayışın ikisini birden yok eden bir anlayış olamaz. Fizik yasası. Yine de, havanın çatırdaması, havanın çatırdaması. Bunun sosyal yasalarda geçerli olmasını isterdi. Tıpkı kış aylarının sonunda buzun çatırdadığı gibi. Kış aylarını anımsamak bile istemiyordu. Dağın burasında, bu yamaçta, bir buz kayasının içine hapsolmuştu. Şuraya, Habil ile Kabil'in yanına gidecek gücü, cesareti bile bulamamıştı kendinde. Çoğu zaman, hayal ediyordu. Yerimi bulsalar, saklandığım şu mağarayı bulsalar, içeriye girip battaniyeyi kaldırsalar. Ne yapabilirim? Hiç. O zaman, büyük olasılıkla kıpırdamadan bekler. Beni buradan alıp aşağıya indirmelerini beklerim. Yani tam bir yılgınlık, bir tepkisizlik. Bunu soğuğun etkisine vermek gerekirdi. Demek, diye düşünüyordu, bu dış koşullarla birlikte insanın düşüncesi de, o düşünceye has kararlılığı da değişecek. Neyse ki, sonra o çözülme başlamıştı. Buz katırtılar çıkararak erimiş, yukarıdan buz parçaları, iri kütleler halinde düşmüş. Dağın içinde bir buz sarsıntısı alıp yürümüştü. Böyle bir durumda en iyisi mağaranın içinde kalmaktır. Kalıp dışarıdan gelen sesleri dinlemek. Yine battaniyenin altında, belki sıcak bir çay içerek. Ama o günde bir kere aşağıya iniyordu ya, inip GÜMÜŞ'e bakıyor. Ona sarılıyordu ya. Orada da ısıtıyorlardı birbirlerini.

Sonra, buzun çatırdamasıyla iş bitmiyor elbette. Aynı biçimde, aynı ses daha sonra akmaya başlayan suyun içinden geliyor. Bu da bittikten sonra, havanın içi sisleniyor. Bu kez çatırtı o sisin içinden geliyor. Neden? Çünkü bu doğumun sesidir. Toprağın çatlaması, anne karnının çatlaması. Doğum ve yenilenme. Sisten sonra ağaçlar çatlayacak. Filizler çıkacak. *Germinal*'in sonunda, son sayfada, bu sesleri, bu çatlayışı çok güzel anlatır Zola. Yenilenme böyle başlar.

Yine de, burada böyle saklanarak, böyle benzetmelerle uğraşarak zamanın geçip gitmesini mi bekleyecekti? Ne yapacaktı? Bir tür kale mi inşa edecekti burada? Ne için? Artık sıkılmaya başlamıştı. Dağın bu yamacında Murat'ın başında bulunduğu arkadaşlarla haberleşiyordu. Öbür tarafta da H.'dekiler. Orası daha önemliydi kuşkusuz, onlarla iletişimi belirli bir düzene oturmuştu. Buluşma noktalarına sık sık gidiyordu, onlardan gelen zorunlu gereksinimleri alıp. Gerekli yazışmaları onlara teslim ederek dönüyordu. Yoksa, delirmişti şimdiye dek.

53.

Ertesi gün uyandıkları zaman Ece sol ayak bileğinin korkunç bir acıyla zonkladığını. Ayaklarının tümden şiştiğini anlayınca dayanamadı, ağrı sanki bacaklarının içinden geçerek önce karnına sonra göğsüne sonra da gözlerine ulaştı. Oradan da fışkırıp akmaya başladı. İçini çekti. Halil kalkmış dışarı çıkıyordu o sırada. Dönüp kızın ağladığını görünce başına gitti. Hafif, gümüş rengi, can sıkıcı bir ışık vardı içeride, bu ışık da öbür yandaki küçük, Halil'in ilk zamanlar pencere olsun niyetiyle açtığı delikten geliyordu. –İyi misin, dedi. Hayır, dedi Ece, ayağım çok kötü. Halil eğildi, battaniyeyi kaldırıp kızın ayaklarına baktı. –Yol ayağını iyi dövmüş, dedi, geçecek. Ama biraz yatman lazım böyle, tamam mı? Üzerine basmazsan iyi olur. –Tamam, dedi Ece. Sonra Halil kalkıp dışarıya çıktı. O çıkınca da rahatlamış gibi oldu Ece, battaniyeyi başına çekti, ayaklarını, yüzünü kapattı iyice, kendi soluğunu dinledi. Gerçekten, rahatladı biraz. Çocuğun –Halil ondan epey büyüktü büyük olmasına– yüzünde, duruşunda öyle hoş, öyle rahatlatıcı bir şeyler vardı ki, insan kendini güvende hissediyordu onun yanında. Ayaklarını eline alışı. Ciddi bir yüzle izleyişi, kıpırdatmamaya çalışarak. Sonra sanırsın cam bir bardak var elinde, hem de kristal, kesme bir cam, değerli yani. Bunu kırılmasın diye gözeterek yerine koyuşu... Battaniyenin altındaki karanlığın içinde, bir yandan ısınıyor. Bir yandan da giderek hızlanan soluğunu dinliyordu.

Yine de, içindeki huzursuzluk dinmiyordu bir türlü. Ona öyle geliyordu ki, annesi kahrından ölecek. Kızı onu bırakıp gittiği için. Babası da, babası da korkunç bir öfkeye kapılacak ve adamlarını toplayarak peşine düşecek. Gözünün önüne geliyordu; bir atın sırtına binmiş, önde babası, sonra o Nasip, Jilet, Dursun... Ormana girmiş, her taşın altına bakarak Ece'yi arıyorlar. Bu kez, Kadir Ağa kızını kurtarmayı amaçlamayacaktı kuşkusuz. Bu kez ona savaş açacak. Onu da kızım demeden, gördüğü yerde vuracaktı.

Öyle emindi ki bundan. Peki o zaman neden bu kadar huzursuzdu. Babasının artık kendisine bütünüyle yabancı, başka biri

olduğu kesin değil miydi? Önce annesine üzülürdü. Annesi zavallı bir kadındı. Annesinin dünyada hiçbir şeyden haberi yoktu, iyi bir kadındı o. Zaten, belki her şeyden habersiz olmak daha iyi değil miydi? Asıl mutluluk. Asıl mutluluk. Ama ona bir şey olsun istemezdi. Ne isterdi o zaman? İsterdi ki, annesi bu konuyu pek dert etmesin. Tamam kızım, desin örneğin, senin hayatın, senin vereceğin bir karar, kendini nasıl iyi hissediyorsan öyle yap... Bunu söyledikten sonra da, o da kendi rahatına baksın isterdi. Nasıl olsa bu günler geçip gidecek, bu devran değişecekti, öyle değil mi? O zaman mutlaka kalkıp annesinin yanına gidecek, o beyaz leçekli temiz kadının elini öpecekti. Bak anne, işte şu şu nedenle ben evden gittim, işte hepimiz iyi olalım diye. Sen de iyi ol diye. Sen burada oturup da her şeyden habersiz kalma, senin evde pirinç ayıklamaktan, un karmaktan başka işlerin, başka merakların da olsun diye. Babam senin söylediğin şeyleri duymazdan gelmesin diye ayrıca. İnsan olmak böyle bir şey. Ah ah, insan kendi özgürlüğünden kaçar. Artık kaçmayalım, derim anneme, diye düşünüyordu ya, bu sırada, işte battaniyenin altında, kendi soluğuyla ısınmış. Ayrıca yanağından çenesine yine yaşlar süzülmüştü.

İçinde, kendinden başka bir şey, görünmez bir hayalet vardı sanki. Şimdiye dek bilmediği, adını koyamadığı bu hayalet, belki o uyurken gelip içine girmiş. Sonra orada iri katı bir nesne gibi büyümeye başlamıştı. Görünmez ama yine de katı bir nesne. Bu, Ece'nin içindeki koygun bir huzursuzluk gibi büyüyüp duruyordu işte. İnsanın bazen, yorgun olduğunda ciğeri büyür ya, onun gibi. Ya da kalbi büyür, büyüyen bir kalp atacak yer bulamaz. Bulamadığı için de zonklayıp durur kendi içinde. İnsanı bir sıkıntı kaplar öğütür.

Bunları düşündüğü, düşünürken de kıpırtısız uzanıp kaskatı kesildiği için, ayaklarının ağrısını duymuyordu artık. Ama uyuyamazdı da. Kalkıp dışarıya çıkmak istiyordu. Burada, mağaranın içinde katılıp kalmayacaktı ya. Battaniyeyi kaldırınca Halil'in ayakta, mağaranın girişinde durmuş kendisine baktığını gördü. –Bir şeyler yiyelim değil mi, dedi. Yufka ekmeğine sardığı peyniri uzattı. Ece aldı, acıkmıştı iyice. Sırtını dikleştirdi. Sonra rahatsız oldu, battaniyeyi kaldırdı üzerinden, ayaklarını yere koydu, koyunca da zonklama yeniden başladı. Ayakkabıları, yattığı kütüğün hemen yanında bulunuyordu. –Çok güzel olmuş, dedi gülümseyerek. Halil

de güldü. –Dur, çay da var, dedi, kız çaya o kadar sevindi ki, bir an için, büyük konfor, büyük konfor, diye geçirdi içinden.

İçeriye taze bir hava doldu, rüzgârın biri mağaraya girdi, şöyle bir dolaşıp çıktı. Çıktıktan sonra da, sanki bir şeyler aldı gitti içeriden, bir hışırtı geldi bir yerlerden, içerinin havası çıtırdadı, tazelendi.

54.

Sonra yeniden, dışarıda müthiş bir yağmur başladı. Su mağaranın üstünden oluk oluk iniyor. Burgaçlandıkça, toprağın üstündeki güçsüz kökleri söküp çıkardıkça ormanın içinde, yukarıdan aşağıya doğru büyüyen yankılanan bir gürültü alıp yürüyordu. –İyice bastırdı, bu kış bu yağmur bitmeyecek, dedi Ece. Bitmeyince de biz burada hep mahsur kalacağız. –Biter, dedi Halil, merak etme. Doğrusu, merak ettiği yoktu Ece'nin, burada durmak, Halil'in yanında onunla konuşarak, ondan bir şeyler öğrenerek günler, geceler geçirmek istiyordu. –Sen, dedi Halil, canı sıkılmış gibiydi. Sen burada çok kalamazsın, bu uygun olmaz. Ece bozuldu, korkuya kapıldı birden. Bunu söylemek için, özellikle bunu söylemek için mi ekmeğinin bitmesini beklemişti? Boğazına bir şey tıkandı. –Neden olmasın ki, dedi, ben seni rahatsız mı ediyorum burada? –Rahatsız değil, dedi Halil, öncelikle, senin okulun var, okulunu bitirmen gerekiyor. Yani orada gördüğün baskıyı anlıyorum ama bu konu önemli buna bir çözüm bulmalı. Burada bir anlamda kendi gelişiminden geri kalmayı göze almış oluyorsun. –Okulun bana bir yararı olmayacak, bunu biliyorsun, dedi Ece. O sene, aşağıda seninle atlarımız çarpıştığı zaman... O zaman. –Onun bu konuyla ilgisi yok, dedi Halil, ayağa kalktı, öfkelenmemeye çalışır gibi bir hali vardı. Ama nereye gitsin, insan bir mağaranın içinde kalkıp da en fazla nereye gidebilir? –O zaman bir kaza oldu, seni kurtardım, sonra da buraya getirdim. Normalde, burayı kimsenin bilmemesi gerekiyor. H.'deki arkadaşlarla buluştuğum yer de sözgelimi, burası değil, başka bir yer. Yani bu benim kendi istediğim bir şey de değil, burada kalmak zorundayım, böyle gerekti. Ama o zaman, yani sen attan düşünüp de yaralanınca başka yapacak bir şey yoktu. –Anladım, dedi Ece, gözleri doldu, yani, o kadar yaralanmasam bırakıp gidebilirdin. –Öyle demedim, dedi Halil, neyse, konu bu değil, dediğim gibi, ikimiz için de iyi değil, burada alıkoyup da senin önünü kesemem. –Ama babama geri gönderebilirsin. –Hayır, başka bir çözüm bulmamız gerekiyor. –Okula gideceğime göre, babam

beni eliyle koymuş gibi bulacak. –Bu sorun olmaz, babanla o türlü çatışabilirsin, zaten, aslında seni A.'ya göndermeyi kendisi de istemiş. Bu durumda karşısına çıkıp, sen böyle istememiş miydin, diyebilirsin. –Fark etmez ki, bu kadarına da çok kızacaktır. Hem de çok.

Halil şaşırmış gibi baktı Ece'ye, kafası karışmıştı. Kararsız baktı bir zaman, sonra yaklaştı, kızın oturup ayaklarını izlediği kütüğün yanında yere oturdu. –Haberin yok mu, dedi, babanı köyden uzaklaştıracağız. Ece'nin gözleri büyüdü, bilmiyordu böyle bir şeyi, bir ara, yani Aynur ve Murat'la yukarıya doğru çıkarken bir şeyler konuşmuşlardı ama bu uzaklaştırma konusundan haberi yoktu. –Bilmiyorum, dedi, ne demek bu? –Kadir Ağa'nın bizimle biraz fazla uğraştığını düşünüyoruz. Askerlere yol göstermeye kalktı, adamlarından biri de devrimci bir arkadaşımızı vurdu. –Evet, dedi Ece. –O yüzden de bir tür cezalandırma yani, aslında arkadaşlar daha ağır bir karar almışlar ama bunu yapmayacağız. –Cezada indirime gideceksiniz yani, diye güldü Ece. –Evet, öyle de diyebiliriz, dedi Halil. Neyse, yani bu nedenle baban bir süre için zaten köyde olmayacak. –Ama ben köye dönmek istemiyorum ki, konu yalnızca babam değil, anlamıyor musun? –Anlıyorum elbette, A.'ya gidersin, teyzenin yanına. Okula devam edersin. Bu, babanla bağlarını koparmana engel değil, artık belli bir yaşa geliyorsun. Üniversiteli olacaksın. Bilim öğreneceksin, çok iyi kitap okuyorsun.

Ece güldü, sonra öfkelendi. Düzene uyum sağla, diyordu açık açık. Bizim, bizim aşağıda, gözümüzde büyüttüğümüz, önder bellediğimiz Halil'e bak, dedi içinden, aşağıya in, okuluna devam et uslu uslu, diyor bana. –Okul forması da giyinirim artık, dedi, çok güzel bilim öğrenip düzene de uyum sağlarım. Ece, kitap okurdu okumasına ama solla tanışmış sayılmazdı, hem yaşı hem aile çevresi... Bu düşünceleri, bu söylemi Aynur'dan öğreniyordu hep, Halil önceki gece, tavşanı bölük pörçük yedikleri sırada. Hava kararmıştı ya, ne yediklerini tam olarak göremiyorlardı. Gaz lambası soluk bir ışık yayıyordu. Hayvanı iyice temizlediklerini söyleyemezdi. Ama iyi pişmişti. İyi pişmişti. O zaman Aynur'un atak, cesur bir devrimci olduğunu görmüştü işte, hiç de Murat'ın söylediği gibi bir baş belası değildi. Ama tutucuydu, anlamsız tepkiler gösteriyordu. Şimdi Ece'ye bunu nasıl açıklayabilirdi ki? –Yetişkinlere göre, dedi Ece, bizim yaşımızda insan ergen oluyor. Sivilcesi çıktığı için. O yüzden

de anlık karar veriyor, düşünmeden yani. Ona yol göstermek gerekiyor. Sizin gibi yetişkinlerin çok sevdiği bir şey bu. Ayakkabılarını güçlükle giydi, ayağa kalktı. Paltosunu çıkarıp ayakucuna koymuştu akşamdan. Onu aldı, öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Ama o kalkınca Halil de kalktı ayağa. –Bu kadar sinirlenecek bir şey yok, dedi, hiç dinlemiyorsun ki. –Tabii hep siz dinlersiniz, dedi Ece, en iyisini yaparsınız. Biz dinlemeyi bile beceremeyiz. –Öyle olsun ama bence durumumuz ciddi, yani bu kere olsun biraz daha uzun ve dikkatli konuşmamız gerekiyor, değil mi?

Yağmur şiddetini artırmıştı. Yine mağara eğimin ortasında olduğu için, içeriye su girmiyor, yukarıdan da sızmıyordu. İyi mağaralar böyledir. İyi mağaralar böyledir. Nem bulunmaz, tozmaz ve insanı hep diri tutarlar. Ama girişin hemen önünden su gürül gürül akıyordu. –Babamdan kaçtım geldim, duyacağımı duydum, gidiyorum ben, dedi Ece. Dışarıya çıktı. Çıkar çıkmaz da akan gürüldeyen suya kapaklanarak sürüklendi gitti.

55.

Su oluklanmış, aşağıya doğru güçlü bir biçimde akıp gidiyordu ya, kayaların üstü kayganlaştığı için burada insanın ayakta durması çok zordu. Ama Ece bunu nereden bilsin? Kızın kayıp düştüğünü görünce korktu Halil ama tutamadı onu. Ece bağırmadı, çırpınmadı da, öyle öfkelenmişti ki, düşerken bile kendi başının çaresine bakabileceğini düşünüyordu. Kız suyun içine düştükten sonra aşağıya doğru biraz sürüklendi, neden sonra kayalardan birine çarparak durdu, kıpırtısız, başı yerde öyle bir zaman bekledi. Halil gidip kolundan tuttuğu zaman kaskatı kesilmişti ya, sanki kalkıp yeniden o mağaraya gitmek istemiyordu. –Sakin ol, dedi Halil, hadi az konuşalım, istiyorsan kal ama önce doğru dürüst bir konuşalım. Bunu söylerken Ece'yi kolundan tutmuştu ya, kol yavaş yavaş yumuşadı, kız başını yerden kaldırdı, çok yorgun, çaresiz görünüyordu. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilmez bir hali vardı. Arada, o yağmurun, o köpürmüş suyun içinde gözlerini açıp aşağıya bakıyor. Böylece, buradan şimdi nasıl giderim, diye düşündüğü oluyordu. Kalktı yine de. Kalktı. Halil koluna girdi onun, yukarıya çıktılar yeniden.

İçeride bir ocak bulunuyordu. Bunu zamanında yapmıştı Halil, bazen, havanın çok soğuduğu durulmaz günlerde yakarım düşüncesiyle. Zira böyle durumlarda askerin de karakola kapandığını, devriye için gezenlerin de bir saçak altı, olmazsa bir ağaç dibi bulup beklediklerini çok görmüşlerdi. Dışarıda hava bunca kötü olduğu zaman. Evet böyle zamanlarda o eski meydan savaşlarına bile ara verilirdi. Bunu bir yerlerde okuduğunu anımsıyordu Halil. Kötü hava koşulları nedeniyle savaşa verilen ara. Örneğin Viyana önlerinde. Ya da Malazgirt'te. Bunun kesinkes eski inançlarla bir ilgisi vardı, savaşın tanrıları öfkelendirdiğini, bu nedenle havanın kötüleştiğini düşünmüş olamazlar mıydı? İnsan inanır. İnanmak için de çareler arar.

Kız, yağmurun içinde, uyuyordu sanki de, Halil onu yaralı bir kuş gibi avuçlarının içine alarak havaya kaldırmıştı. Böylece sanki yalnızca tüyleri kalmış. Bulunduğu yerde bir tüy topağı olmuş gibi

hafif. Onu ocağın karşısına oturtmuştu. Böyle günlerde, yani bir bakıma doğal afet gibi karın, yağmurun indiği günlerde ocağını, şöminesini yakıyordu Halil. Yakınca da duman, onun için Halil'in binbir güçlükle açtığı oluktan süzülerek dışarıya çıkıyor. Çıkar çıkmaz da yağmura karışıp savrulup gidiyordu. Gidip bir köşeden odunları getirdi, ocağa koydu, ateşi yaktı. İçerisi birden ısındı. – Üstünü çıkar, hasta olursun, dedi Halil, bir battaniye aldı getirdi kızın sırtına bıraktı usulca, bir sandığın içinden eski giysiler çıkardı verdi, sonra da gidip bir köşede bir kitap aldı eline, sırtını Ece'ye döndü, beklemeye başladı.

Ateşin kızılından içerisi ısınmış, aydınlanmıştı ya, sıcak, rahatlık her zaman insanı yumuşatır. İnsanın içini açar ve onu daha olumlu düşünmeye zorlar. Bu durumda, kararlarımızı üşümediğimiz ortamlarda alsak iyi ederiz. Neden dersen, soğukta düşüncelerimiz aceleye gelir de onun için. Ateşin karşısına karşılıklı oturdular. Köydeki hayattan, Aynur'la Ece'nin tanışmasından, komşuluklarından söz ettiler. Bazen, Aynur'la Gülşen ablalar, bunlar bazen mafiş ya da hasuta pişirir, pişirdikten sonra da Ece'yi çağırırlardı. Sanki ne olduğunu bilmezdi Ece. Gülerek, kırmızı hırkasının iki yanını bir arada tutarak. Lastiklerini ayağının ucuna geçirerek gider, Gülşen ablasını kapının önüne serdiği kilimin üstünde, sırtını duvara dayamış, iyice keyiflenmiş bulurdu. O zaman işte keyiflerine diyecek olmazdı. Aynur. Aynur. Ablasına yardım ettikten sonra nane toplar gelirdi, taze soğan, aşotu. Gülşen ablaları aşotuna bayılır, mafişin, pişinin yanında bunu mutlaka yıkayıp böyle tabaktan taşmış biçimde yanı başına koyardı. Çayla birlikte. İçeriden de radyonun sesi gelirdi: O yar beni sevmiş ben de o yâri, Ellerin bizinen ne davası var... Ama bunlar işte, ortalık karışmadan önceydi. Annesinin tadı kaçmıştı, o artık pek kapının önüne çıkmıyordu.

Halil kalktı, ispirto ocağının üstünden küçük çaydanlığını aldı, bir kutunun içinden çıkardığı küçük cam bardaklara çayı doldurdu. –Bizde hasuta bulunmaz ama çayımız var hiç değilse, dedi gülümseyerek. Ece de güldü. –Bir de canım çekti ki, dedi, deyince de gözleri buğulandı. Çaylarını sessizce içtiler. –Benim bir yere kadar gitmem gerekiyor bugün, dedi Halil. Ece, canı sıkılmış gibi, önce iri gözlerle baktı, sonra başını öne eğdi. Kaşlarını çattı. Bizim H.'de arkadaşlar var, diye devam etti Halil, bazı günler böyle sözleşip aşağıda buluşuyoruz, işte toplanıp konuşuyoruz bazı önemli

konular oluyor. –Beni de götürür müsün, dedi Ece. –Olmaz, dedi Halil. –Ama ben burada duramam, dedi Ece, sen haklısın, biraz acele ettim çıktım geldim ama şimdi düşünüyorum da, olacak şey değil. Halil düşündü. –Peki, seni H.'de bir arkadaşa teslim edelim, onlar da fırsatını bulunca A.'ya göndersinler, teyzenin yanına, olur mu? –Olur, dedi Ece, sonra somurttu, büyük, çok büyük bir hayal kırıklığına uğramış gibiydi. Çayını bitirince. –Babandan korkma, dedi Halil. Bundan sonra senin ondan korkacağın hiçbir şey yok. Güven bana.

56.

Ormanın içinden çıkacağı zaman. Jilet. Jilet. Artık hiç hali kalmamıştı, gözünün önünü görecek gücü de yoktu ya, gülümsüyordu yine de. Ağzının kenarına bir kıvrım oturmuş. Bir daha gitmemişti. Bu kıvrım da, işte ben işimi gördüm, bana dediğinizi yaptım, demek oluyordu. Jilet'in, üstündeki yağmurluk yırtılıp parçalanmış, botlarının altı açılmış ve. Paltosuyla beraber içi dışı da su içinde kalmıştı. Öldürmez ama bitimsiz bir titreme gelmişti Jilet'in üstüne. Gözünün önü karardıkça, o yaprak gibi, o bir deri bir kemik kalmış bedeniyle çömeliyor, başını ellerinin içine alarak biraz dinleniyor, sonra yeniden, yine gülümseyerek ayağa kalkıp yoluna devam ediyordu. Ama arada düştüğü de oluyordu kuşkusuz. Böyle yere kapandıkça canı öyle yanıyordu ki, ağzından kuş sesine, tilki carlamasına benzer bir çığlık çıkıyordu böyle zamanlarda. Bu çığlık da, yüzünü dalayan çalı öbeğine, burnunun dibinde yuvalanmış su birikintisine çarpıp dağıldığı için. Çoğu zaman bunu kendisi bile duymuyordu. Ama canı çok yanıyordu, çok. Kemiklerinin kırıldığını hissediyordu. Yüzünü gökyüzüne dönerek uzanıyor, yağmurun altında, ağaçların tepesini izleyerek bir zaman dinleniyor, neye, kime olduğunu bilmeden, boşluğa, ağzının hemen önündeki bir şeye küfür ediyordu. Pek anlaşılır şeyler değildi söyledikleri. Zaten, ağzına su dolduğu için de boğulacak gibi oluyordu.

Yaprakların arasından köyü görünce sevinçten delirecek gibi oldu. Durup bir zaman karşısındaki manzarayı izledi, evlerin bacaları tütüyordu. Koyu gri bir is akıyordu sanki gökyüzünden köye doğru, aktıktan sonra da, bu sis sokaklara dağılıp akmaya başlıyor. Ta aşağıya, K. Nehri'ne kadar gürüldeyip gidiyordu. Sokaklarda kimse yoktu. Pencerelerde ışık görünmüyordu. Oysa, yani bunca zamandır ortalıkta görünmediğine göre, birilerinin onu hemen fark etmesi, belki beri gelip karşılaması gerekmez miydi. Güldü, olur mu ulan öyle şey, dedi kendi kendine. Nereden bilecekler benim geleceğimi? Nereden ve nasıl gelecek Jilet, bunu nereden bilecekler. Havanın iyi olmasını isterdi, yağmur dinmiş, ortalık biraz ısınmış,

bir iki yerde çiçekler, papatyalar açmış olsun isterdi. O zaman yapacağını bilirdi o. Şu tepeye çıkar. Kollarını iki yana açarak havayı iyice içine çekerdi. Sıcak havayı. Sıcak hava insana iyi gelir. İnsanın marazını iyi eder. Karnını doyurur.

Sonra çıktı ormandan, çıkınca yüzü ciddi bir hal aldı, durup kaşlarını çatarak düşündü. Şimdi yanında çocuk olmadan karakola gidemezdi. Zaten ne işi vardı ki karakolda. Oradan kaçacaktı Jilet. Askerin gözüne görünmeyecekti. Neden dersen, devletin askerinin verdiği yağmurluğu yırtıp parçalamıştı ya, botların altını delmiş, berbat etmişti ya, daha ne olsun. Devlet malına zarar. Devlet malına zarar. Bunun da kendi içinde bir cezası var. Kendine göre bir cezası var. Bu nedenden dolayı kalkıp karakola gidemez. Ama çocuğu da tek başına tutuklayamaz. Bu arada onu kurtardılar, yarasını iyi ettiler ve. Önce nereye saklandığını bulacağım, diye düşündü. Nerede olduğunu bulduktan sonra da, gidip Kadir Ağa'ya söyleyeceğim. İşte aradığınız adam burada, diyeceğim. Bundan sonra da o Kadir Ağa denen adamdan uzak duracağım. Benim sana bir borcum, bir mecburiyetim kalmamıştır Kadir Ağa, bundan böyle herkes kendi yoluna, diyeceğim. Değil mi ki yediğim haltı temizledim, işlediğim hatayı yoluna koydum.

İzi kaybetmemişti ya, iki kişiydiler, zaten onların iziyle gelmiş çıkmış, neredeyse kokularını bile alarak. Ormanın bu yanına varmıştı. Köyü görünce kendine geldi, gözü açılır, gözünün önündeki karanlık dağılır gibi oldu. Sonra izleri buldu yine, burada bir bayır başlıyordu ya, bayırın evi dini dikilsin; yağmur hal mi bırakmıştı, o güçlü eğreltiotları, dikenli böğürtlen telleri yerle bir olmuş. Kökler ortaya çıkınca kesekler dağılmış. Bayırdan aşağıya bir çamur deryası, bir toprak yeli alıp yürümüştü. Ama çocuklar da çamurdan gitmemişlerdi ya, onlar da bu bataklığa girmemiş, balçığa bulanmamışlardı ya. Yokuşun başında durdu, yere yapışmış otların içini izledi bir zaman, sonra buldu. Buldu. Bir heveslendi, nasıl gittiklerini anladı, kalkıp hızlanacağı sırada yeniden düştü. Bu kez aşağıya, çamurun balçığın içine yuvarlandı. Ağzı yüzü kararmış, çamura belendi. Yüzünü yıkayan çamurun içinde sonra koyu kırmızı bir çizik baş gösterdi, yüzü kanadı, kan içinde kaldı. Ama Jilet. Jilet. Burada ölüp de. Yağmurun içinde çamura belenmiş ölüp de anasına babasına sövdürür müydü o? Ulan Jilet dedikleri de bu muymuş, bir yağmura katlanamamış da köyün dibinde köpek

gibi geberip gitmiş mi, diye kendine güldürecek değildi ya. Kalktı, ağlamaya başladı, yüzünü yukarı tuttu, yağmuru içer gibi yaptı, ağzını doldurdu sonra ağzındaki suyu avucuna boşalttı, yüzünü sildi. Sonra da, o izleri yeniden buldu, çocukların peşinden gitti. Oradaydılar işte, anlamaz olur muydu hiç? Jilet'in gözünden kaçar mı böyle şeyler? O çocukla beraber o Aynur. Aynur. Aşağıya iniyorlardı. Yağmuru yemiş, ağırlaşmış, birbirlerine tutunarak köye giriyor. Girdikte ikide bir dönüp alaysı gülüyorlardı.

57.

Ama kime gülüyorlardı bakalım? Jilet bazen burnunun hassaslığıyla da övünürdü. Yoldan geçenleri bilirdi bir bir. Bıraktıkları kokuyu alır, isterse gözünü kapatarak. O kişiyi gözünün önüne getirirdi. Aynı biçimde, bu özelliği onun hayvanları takip etmesinde de işine yarardı ya, hayvanı takip edip ne yapacak? Avcı denmezdi ki ona. Yine de, avcılar bu müthiş izcinin peşini bırakmazdı, hoş tutarlardı onu. Kıvrıla büküle, devrildi devrilecek indi aşağıya, köye girdiği zaman artık bütünüyle bir hayalet gibiydi, elbisenin içinde kimse yok sanılırdı. İçi boşalmış, dirseği çürümüş bir korkuluk, böyle zombiler gibi, körelmiş mahkûmlar gibi yürüyordu. Horla gibi. Horla üstündeki giysiyi bırakır, ondan kurtulur, yükselir, yükseldiği zaman da o hep özlediği aradığı özgürlüğe kavuşur. Ama dünya böyle bir yerdir işte; özgürlüğe kavuştuğumuz gün yeni bir boyunduruk araırız. Giysiden kurtulduğumuz an yeni bir giysi bakarız kendimize. Neden? Neden? İnsan yeniliğe mecburdur ama yenilik karşısında direnmeğe de mecburdur da ondan. Ah ah, insanın kendisi kaostur, insanın içinde kurt vardır, hem besleyen hem çürüten bir kurt.

İzlerin Fındık'ın evine girdiğini anlamıştı artık. Bu iş bitti, diye düşünüyordu. Bu iş bitti. Ben çocuğu buldum ve de getirdim. Hem de elimle koymuş gibi. Şimdi bundan sonra da, bundan kelli de, bana artık kim ne diyebilir? Fındık'ın kapısını elbette çalmayacaktı. Buna gücü yoktu artık. Çocuğu kendisine zaten vermezlerdi de, verseler bile alıp götüremezdi. Elini kaldırıp da çocuğu kolundan tutamazdı. Bana acırlar, bana acır da gülerler halime, diyordu. O zaman, bu işi gidip Kadir Ağa'ya söyleyecekti. Zorlukla yürüyordu. Kadir Ağa'nın kapısını çaldı. Bekledi. Neden sonra Emine açtı kapıyı. Açınca şaşırdı, korktu. –Kurban sana ne olmuş böyle, dedi, telaşlandı, sarılıp Jilet'i içeriye çekmek istedi. Jilet güldü. –Ne olabilirmiş ana, dedi, Kadir Ağama söyle de gelsin, çok mühim haberim var ona. Hem de çok mühim. Ah ah, o kadar sevinecek ki beni görünce. Hem de boynuma madalya takacak. Takmasa da canı sağ olsun. Sen hele bir çağır onu.

Söylediklerinin yarısı anlaşılmıyordu ya, yine de gülüyordu boyuna. Ağzının kenarından ak, ince uzun bir su akıyordu. Ağzının içinde bir şeyler zonkluyordu ikide bir. –Bana bak, dedi Emine, Jilet, Jilet, iyi değilsin kuzum sen, ne oldu sana, az içeri gel de bakayım sana, olmaz mı? İyi değilsin. Kadın, kapının önünde, ayakta durmuş dizlerini döver gibi eğilmiş, bir elini midesine bastırmış da ne yapacağını bilemiyordu. İyi değilsin, iyi değilsin, deyip duruyordu durmadan. –Bir şeyim yok, Kadir Ağam gelsin, dedi Jilet yine. Gelsin ki ona bir söyleyeceğim var. –Yok, ağan yok, dedi, ağan aşağıda, nehir kenarına gitti de gelmedi. Ne zaman geleceğini de ben bilmem. Sen de oraya kadar yürüyemezsin, ne diyeceksen bana de, dedi Emine, sağa sola bakıyor, komşuların içinden kendisine yardım edecek çıkar mı diye bekliyordu. Aman biri çıksa da şu fakirin karısına haber verse, diye bekliyordu kapının önünde. –Sen bana de, dedi, kurban olurum, sen bana de... Jilet güldü, durduğu yerde sallandı, gözünün biri bir kenara gitti geldi. –Ben çocuğu vurdum ya, buldum geldim, dedi, çocuğu buldum da geldim.

O zaman Emine, aklı birden başına gelmiş gibi, içeriye girdi ama çıktı hemen, bir palto aldı, bir küçük sandalye, bunlarla yeniden dışarıya çıktı, sandalyeyi yere koydu, çocuğu oturttu üzerine. Paltosunu çıkardı, kurusunu geçirdi sırtına. Kapının önündeki tente yağmuru kesiyordu neyse ki. –Kimi getirdin sen, dedi, nerde bakalım, kurban, nerde, kimi aldın da getirdin? –Çocuğu getirdim ya ben, dedi Jilet, işte o vurduğum çocuğu aldım geldim. Biliyor musun ana, Aynur da onun yanındaymış. Aynur iyi kız, şundan ki, çocuğu kurtarmış da almış geldi. Ah ah, o çocuk ölseydi benim halim ne olurdu, değil mi? Devletin işine karıştığım için. –Boş ver, dedi Emine, sen burada dur, ben sana bir bardak sıcak çay getireyim, bir de Zühre'yi çağırayım, olur mu? Durabilir misin? –Ah ah, dedi Jilet yine, devletin işi. Ama Aynur kurtarmasa, beni yemin billah asarlardı. Emine içeriye geçti, bir bardak sıcak çay aldı geldi, Jilet'in eline tutuşturdu çayı. Sırtındaki paltoyu sağlamladı. Jilet güldü. Gözünün biri yine bir tarafa kaydı. Emine bahçenin önüne, sonra sokağa çıktı, koştu aşağıya, Zühre'nin kapısını çaldı, bağırdı. Kız uykulu yorgun, zayıf göründü sonra. Emine gözyaşlarını tutamıyordu bir türlü. –Kız yetiş, diyebildi. Zühre anladı hemen. Küsmüş de oyuna çıkmak istemiyormuş gibi yaptı. Ama sonra çıkıp koşarak Jilet'in başına gittiler. Bahçenin kapısında durdu Zühre.

İçeriye giremedi bir zaman. Kapının önünde, tentenin hemen altında sandalye devrilmiş, Jilet boylu boyunca yere uzanmıştı. Kepi düşüp yuvarlandığı için başı açılmıştı ya, yüzüne su doluyordu. Gidip çocuğu yağmur yemesin diye az beriye çektiler. Jilet bir an için uykudan uyanır gibi oldu, karısını görünce güldü. –Kız, dedi, sen ne zaman geldin ki? Zühre bir şey diyemedi. Sonra Jilet'in bakışları dondu, soluğu kesildi. Elini gömleğinin içine sokmuş sıkı sıkı kendine sarılmış gibiydi. Zühre paltoyu kaldırdı, kocasının eline baktı. Küçük, renkli, apak gözlü tuhaf bir kuş ölüsü vardı elinde...

58.

Bahar ayları başladığı zaman, Ç.'nin çevresindeki ormanlarda ve A. Dağları'nı saran eteklerde su daha kıştan birikmiş donmuş ve buraların yarısından çoğu sudan ibaret kılınmış olduğu için. Su birden, birden her yandan fışkırarak. Sanırsın bir yerden kurtulmuş, önü açılmış. Çağşayıp akarak, sonu gelmeyecekmiş gibi dökülür. Yere indikten, ovayı bulduktan sonra, ovanın ve alçak tarlaların üstünü balçığa göle çevirdikten sonra. Yani aşağıda birikip yoğunlaştıktan sonra bir güneş çıkar. Hava yukarıdan kaynar bir el uzatılmış gibi ısınır. Bu ısı suyu alıp yukarıya çeker. Bu sırada Ç. Gölü'nün çevresindeki tarlalarda, çiçeklenmiş açılmış ve buğdaylanmış bu tarlalarda ve ovanın ortasında çiçeğin rengi sayılamaz. Aynı biçimde, su çok hareketli olduğu ve. Yeri göğü kapladığı için, otun bitkinin de hareketli olduğu görülür. Başka bir deyişle, ovanın ortasında çiçeklerin, yabani otun ve bunun yanında yenebilir yeşilliğin, sözgelimi zinçarın, kıminin yemliğin hızla büyüdüğü ve çabuk kartlaştığı olur. Bu durumda, kartlaşmış, taze yeşilliğini yitirmiş otun ovaya tutunması olanaksız hale gelir. Bunlar suyun içinde hızla çürümeye başlar. Başlayınca da yerini daha hevesli, açıkgöz başka birkilere bırakır. Böylece ince telli sarmaşık dikenleri peyda olur, bunlar acımasızca uzar ve suyu ele geçirmek için ovayı hızla dolaşır. Burada amaç, yukarıdan inen suyu bir an önce ele geçirmek olduğu için, bu baş belası çalı açgözlülükle büyümek, her yeri kaplamak ister. Ama su da onunla mücadele eder. Suyu ne sandın? Su onu çürütmek için elinden geleni ardına koymaz. İkisinin savaşı uzun sürer ama bu arada tarlalar, ova balçığa keser, bataklık olur, çürük kokusu yayılır. Ovaya sıkışıp kalmış hayvanların, çakalların, ördeklerin, yılanların hepsinin soluğu kesilir, hepsi ölür. Öldükten sonra da bunların kokusu ta tepedeki kayalıklara kadar çıkar. Bu durumda, bu çığırda ovaya inmek tehlikelidir. Diken sarmaşıklarıyla suyun arasına girdiğin zaman, bir nevi tümden ölmüş, bataklık olmuş ovada kalakalırsın. Burada kesilip kalmış insana kurt bile saldırmaz.

Ama su durmaz. Suyun durduğu nerede görülmüş. Havanın bir parça ısınmasıyla birlikte buradaki hafif su hemen uçup gider, gidince de bir daha güçlenmiş, büyümüş olarak geri gelir, Yukarıda yağmurun durmadan yağmasının, dünyanın sonu gelmiş de bir daha dünya diye bir yer kalmasın istermiş gibi yağmasının nedeni budur. Ovadaki savaştır. K. Nehri, gecikmiş bir atlı gibi ovaya doğru köpürerek koşar. Zaman zaman yolunu şaşırdığı olur. K. Nehri taşmaya başladığı zaman aşağıda durmak olmaz. Bu, dünyanın en acımasız, en lacivert suyudur. Sanırsın çukurdan, ovanın içinden bir el uzanıyor. İnsanı içine çeker. Bu nedenle, Nehrin yanında durmak da iyi değildir.

Yağmur birden çoğalınca, sokağın üstünden bir uğultu geldi. Bu uğultuyla birlikte su yükseldi, sokak gürül gürül akmaya başladı. Zühre, iki gözü iki çeşme, başını çevirip şaşkınlıkla baktı yukarıya, bahçe duvarının öbür yanından su köpük köpük fışkırıyordu. –Ah ah, içeriye gel dedim de dinlemedi, bir kendi kendine güldü, sırıttı durdu. Ben de ne yapayım sandalye verdim altına da bari otur dedim. Zühre çömelmiş bekliyordu Jilet'in başında. –Bacım, dedi Emine, gel tutalım da onu içeriye taşıyalım, taşıyalım ki böyle olmaz, günahtır. Ya, hadi tut da taşıyalım. Zühre zorlukla kalktı, yüzü gelip gidiyordu ya, ne olduğunu anlamamış gibiydi daha. Kocasını omuzlarından tuttu, Emine de ayaklarından aldı. Kaldırdılar. Öyle hafifti ki, Emine şaşırdı. Şaşırdı. Biri ölsün de bu kadar hafif olsun. Kuş ölüsü gibi olsun. İnanılacak gibi değildi. Cesedi kaldırıp içeriye taşıdılar, götürüp odanın ortasına uzattılar, paltoyu, botları aldılar üzerinden. Emine gidip içeriden eski beyaz bir çarşaf getirdi. Bu sırada Zühre uzandı, Jilet'in sıkı sıkı tuttuğu kuş ölüsünü çekip aldı elinden, bir zaman şaşkın, büyülenmiş gözlerle baktı hayvana, yine ağladı. O ağlarken Emine adamı çarşafa sardı, göğsüne de bir bıçak getirdi koydu. –O neymiş, dedi sonra. –Abla bak, dedi, ne güzel bir kuş. Bu da ölmüş zavallı. Çok severdi böyle şeyleri. Emine acıdı. –Ver bana, dedi, kuşu kızın elinden aldı, kapının önüne çıktı, fırlatıp atmaya kıyamadı, bahçe duvarına kadar yürüdü. Su aşağıya doğru oluklanmış çağım çağım akıyordu. DİLBER'i suyun üstüne, böyle cenaze indirir gibi bıraktı. DİLBER bir küçük gemi, bir çiçek ölüsü oldu, ine kalka suyun üstünde uzaklaştı gitti. Sonra döndü Emine, içeriye geçti, Zühre kocasının başında dizlerinin üstüne oturmuş sallanıyor, sessiz sessiz ağlıyordu. Emine'nin içi parçalandı,

geçti sobanın yanına oturdu, içinden bir üşüme geldi geçti. Kalktı, ayakta durdu, kadına baktı. –Aç mısın, dedi. Kadın başını salladı, salladıktan sonra da, Emine'nin sesi sanki dokundu ona; gözünün birinden iri bir damla yaş aktı çenesine düştü.

O sırada kapıdan bir gürültü geldi. Kadir Ağa girdi, şaşkın gözlerle baktı girince, neden sonra anladı, ne yapacağını bilemedi önce. Sonra geçip masanın başındaki bir sandalyeye oturdu. Karısına baktı. –Jilet, dedi Emine, bu yazık Jilet, günahsız Jilet, geldi seni sordu ya, bekleyemedi, yazık, perişan olmuş. Ölmüş bitmiş. Kadir Ağa kepini çıkardı, eğilip çocuğun yüzünü açtı, gülümsüyordu Jilet yine, yanakları çöküp kararmış, sakalı tel tel dikleşip uzamıştı ya, huzurlu, rahat görünüyordu. –Ulan, dedi Kadir Ağa, ulan ne yaptın sen... Sonra Zühre'ye baktı, acıdı kadına, içi parçalandı, yazıklandı ama bir şey diyemedi. –Başın sağ olsun bacım, dedi. Kadın başını salladı. Sonra Kadir Ağa kalktı. –Haber vermek lazım, dedi, bekletmek olmaz.

Kırmızı kartallardan biri, köprünün korkuluğuna kondu kalktı. Ağzında, gagasının ucunda bir ışıltı vardı, bir su ışıltısı, kan renginin içinden çıkıp. Hayvanın yüzünü bir parça cam kırığı gibi gösteriyordu. Kanatlarının altından patırtılar çıktı. Nasip, adamların önünden yürüyordu o sırada, Jilet'in tabutunu iki kişi taşıyordu, ayakucunda Dursun vardı. Canı sıkılmıştı onun da. İnsan böyle kendi kendine gidip de ölüp gelir miydi? Bu devirde, bu çağda insanın ölmesi, hem de açlıktan üşümekten bu kadar acele ölüp gitmesi olacak bir şey gibi gelmiyordu ona. Adamı astık da, astık ağaca bir başına bıraktık da yine ölmedi. Neden dersen, insanın içinde biraz güç kuvvet, biraz inat olacak inat. İnatsız insanın işi zor. Gerçekten, çocuk kurtulduktan sonra kayıplara karışmıştı ya, gerçi hava da iyi değildi. Girip bir yerde yatmıştır, eve gelmediyse, ne olacak ki, gidip kapandı bir yere deyyus, diye düşünüyordu. Aklına geldikçe, Kadir Ağa'dan daha çok garipsiyordu; infaz, mahkeme, öyle mi? Bacakları boktan çıkmamış çocuklar mahkeme kurmuşlar. Öyle mi? Dursun, gelip aynı gece tafsilatıyla anlatmıştı olan biteni. –Kadın gelecek ya, biraz yavaş gidelim Nasip ağam, dedi Dursun. Nasip onu duyunca yavaşladı. Dönüp arkasına baktı. O sırada Kadir Ağa'yı gördü, köprünün öbür yanından, o eski okulun olduğu taraftan geliyordu Kadir Ağa, üzgün görünüyordu. Sonra o da durdu, durup Zühre'yi beklediler. Zühre güçsüz, rüzgâra direnemeyen genç kargalar gibi düşe kalka geldi, gelince köprüyü geçip yukarıya, eski okulun yanındaki mezarlığa doğru tırmanmaya başladılar.

Yağmur ara vermiş gibiydi, arada, aklına estiği zaman yani, yukarıya doğru bir rüzgâr esiyordu. Esince de, bu rüzgâr, nehrin üstünden damla toplayarak bu damlaları yukarıya çıkarıp. İnsanın yüzüne yüzüne çarpıyordu. K. Nehri köyü ikiye bölerdi, yukarıdaki, eski okulun ve mezarlığın bulunduğu yanda çok kimse kalmamıştı ya, yaşlılardan bazıları yine de terk etmemişti orayı. Sessiz, kimse olmadığından, hayvanların da geçeneğinde olmadığı için otun ağacın deli gibi büyüyüp her yanı sardığı bir yerdi. Buraya çamura belene

belene çıktılar. Adamlardan biri mezarı kazmış başında bekliyordu, imam da başını kapatmış, canı sıkkın, elinde tespih kalabalığı izliyor. Buralarda artık hiç işi kalmamış da, aşağıdaki minibüs kendisini bekliyormuş gibiydi. Toplananları görünce sesini yükseltti biraz, bir şeyler okumaya başladı, okuduğu duada, anlattığı dinsel öğütlerin içinde yinelenen sesler vardı, dönüp dönüp hep aynı şeyleri söylediğini düşünürdü insan. Kadir Ağa imamın yanında, ellerini midesinin altında birleştirerek, asık bir yüzle bekledi bir zaman. Sonra adamlardan birinin elinden küreği aldı, bir parça toprak attı Jilet'in üstüne, sonra da, daha fazla dayanamıyordu sanki, aşağıya indi, köprüye yöneldi, adımlarını açtı. Emine de beklemedi, kocasını görünce okuduğu duayı bitirdi, elleriyle yüzünü siler gibi yaptı, başörtüsünün bir ucunu ısırdı uçmasın diye, Kadir Ağa'nın peşinden gitti.

Kadir Ağa sobanın başında oturmuş dışarıya bakıyordu çoktan. –Çocuğa yazık oldu, dedi Emine, içeriye girdiği zaman. Hem de nasıl yazık. Canım. Canım. Bir de gülüyordu ya, buraya geldiği zaman. Gülüp duruyordu, canı çıkmış, canı almış başını gitmiş ama o gülüp duruyordu işte. –Aklını oynatmış yani. –Yok, onu nereden çıkarıyorsun ki şimdi, diye şaşırdı kadın. –İşte sen demiyor musun, diye kızdı Kadir Ağa, hem canı çıkmıştı hem de gülüyordu diyen sen değil misin? Emine küsmüş hem de ettiği laf hiç anlaşılmamış gibi boynunu eğdi. –Demem o ki, dedi, sen ona bir iş vermişsin, ben anlamadım ne iş verdiğini. Ama onu işi başaracağım diye yemeği içmeyi unutmuş da. Kalkıp o halde seni görmeye gelmiş. Kadir Ağa'yı çağır bir diyeceğim var, dedi. Sonra da öldü. –Bir şey söylemedi mi başka yani, diye sordu Kadir Ağa hayal kırıklığıyla. –Çocuğu buldum, çocuk Aynur'un yanında, dedi. Aynurgildeymiş yazık.

Kadir Ağa canı yanmış gibi başını çevirdi, dışarıya baktı. Hava bir açılıp bir kapanıyor. Bir parça güneş görünse. Yukarıdan böyle bir parça sararan bu güneş biraz sonra insanı pişman ederek. Sevindiğine pişman ederek çekip gidiyordu. Yukarıdan, ormanın içinden köpürerek gelen su azalmıştı biraz. Kadir Ağa kalktı, ayakta düşündü kaldı biraz. Sonra yeniden oturdu. –Şu sobaya odun at da yansın, dedi.

Emine kalktı hemen, kapının önüne çıktı, bir kucak odun alıp geldi, sobaya attı odunları, sonra ateşi verdi, evin içinde sis dolanınca gidip kapıyı açtı. Sonra yavaş yavaş ısındı içerisi. Kadın

çaydanlıkları doldurup getirdi sobanın üstüne koydu. Nereden aklına geldiyse, gidip bir parça ceviz çıkardı sonra. Ama kırmaya çalışmadı hiç, cevizi masanın üstüne koydu, çok önemli bir şey düşünür gibi kaşlarını çatıp beklemeye başladı.

Mezarlıktan gelenler bir bir evlerine giriyordu. Tatsız bir soğuk vardı dışarıda, bulut yer değiştiriyor. Biri bir fener tutmuş gibi ışık oradan oraya taşınıyordu.

60.

Hikâye

İlk ağaç, yine böyle içinden akan suyu eksik olmayan bir ağaçtı. Ağaç, suyu her zaman bulur. Gövdenin üstündeki mor kuru kabuk bile nemli olur ve onun da bir canı vardır. Ama aynı zamanda, eskilerin akoğlan dedikleri ilk insanın ağacının içinden süt de çıkardı ve. Bu da onun aynı zamanda, yani akoğlana hayat veren ilk ağacın aynı zamanda bir kadın olduğu anlamına gelirdi. Ancak, zaman içinde ona kendisiyle çıkıp gidebilecek biri lazım olmuştu. Neden dersen, insanın bir insana gereksinimi vardır, bunun hayatta kalmak için bir zorunluluk olduğunu biliyoruz. Yunus'un da gereksinimi vardır ve Adem için de bu böyledir. Akoğlan gidip ağaçtan bir kadın istedi. Bunun için de, o sütünü içtiği, suyuyla yıkandığı –öyle sık nemlenir, yapraklarının ucundan öyle çok berrak su akardı ki, civar köyleri zaman zaman su bastığı olurdu ve ağacın çevresindeki yağmur hemen hemen hiç dinmezdi. Gökyüzü karardığı ve bulutlar aşağıya indiği için. Yukarıya koyu koygun bir sis musallat olup ağacın dalları da yitip gittiğinden. Bu akar suyun nice böyle devam edeceği de bilinemezdi. Zaten kutsal bir ağacın, hayat ağacının kuruması düşünülemez. Böyle bir ağaç su ve sütle beslenir. Ve içinden de başka başka ruhlar çıkarır. Dünyanın ruhu, filizlenen taze hayatlar gibi bu ağacın yapraklarından özünü alarak tozar ve tohumlanır. Saçları tohumdan, sisten ak şapkalar gibi başında büyür irileşir. Doğal olarak, ondan daha yetkili bir merci şu dünyada bulunamaz. Akoğlan gidip ondan kendisi için bir kadın isteyince. Ağaç insafa, imana geldi. Yazık, şu oğlanın benden başka kapısı olmadığına göre. Ve de çok yalnız kalmakla bir çift laf edecek kimsesi de olmadığı için. Bu durumda gelip gidip benim yakamı da bırakmayacağından. Böyle düşündü, insaf etti ve oğlana oracıkta bir kız doğurmak istedi. Yaprakları hışırdadı, yukarıdaki koyu sisin içinden bir gürültü geldi, çatırdayan dallar işitildi. Ağaç o bin yıllık karnını kıpırdatınca bütün o görkemli nem, karanlık süt, o sakız gibi, limon ağaçlarının özü gibi kokan süt, ağacın yapraklarının ucundan, gövdesini saran kuru kabuğun altındaki gözeneklerden.

Dalları boyunca patlamayı bekleyen ömürlük tomurcukların arasından sızmaya başladı. Ağacın altında bir süt yağmuru yağınca. Akoğlan başını yukarıya çevirdi, ömründe ilk kez, o koca ağacın aynı zamanda koca kocamış bir meme olduğunu anladı. Derken, bu büyüyen karnın içinde bir yarık peyda oldu. Yarığın içinden de, oğlanla aynı yaşlarda, saçları süt içinde, taze kuzu gibi ak parlak güzel bir kız çıktı. Kız ve oğlan süt yağmurunun altında kalakaldılar. Süt şıpırtısı. Süt şıpırtısı. Neden sonra oğlan kıza baktı. Onun da bir çift memesinin olduğunu gördü. Seni sütünden yaptı, diye fısıldadı. Kız güldü, bir gün ben de seni sütümden yapacağım, dedi.

61.

Ama sonra ışık yükseldi, o koyu bulutlar usul usul çekilince. Öğleden sonra otlar pırıldamaya başladı. Otun çamurun çalının içinden akan su inceldi, kalem kadar kaldı ama bitmedi elbette. Toprak ıslaktı, yaprakların ucu suyla doluydu. Bir yerlerden yine o bitimsiz şırıltı geliyordu. Sanki biri bir zincir sürüklüyordu peşinde. Yukarıda güneş sararıp parlayınca, böyle güneşin sesi yalım yalım ortaya çıkıp da yükselince Kadir Ağa dışarıdan gözünü alamadı. Üstelik güneş gözünün içinde parladı sanki, parladı, gözündeki kamaşma da bir bıçak ucu gibi göründü. Emine ayağa kalktı, bir zamandan beri onun da gözüne gri bir perde inmişti ya, hep donuk, böyle yarı uykuda gibi görünüyordu. Bir şey de anlaşılmıyordu bakıldığında. Yine öyle oldu, canı sıkılmış, yüzünün feri gitmiş gibi bir ifade vardı üstünde. Ama birden içi açılmış da ayağa kalkıp dışarı çıkası gelmiş gibi konuştu. –Ne güzel açtı döküldü mübarek, dedi. –Ne, ne döküldü, dedi Kadir Ağa. –Güneş çıktı ya baksana, dedi Emine. Güzel yeşillendi, ben çıkıp biraz yemlik toplayacağım, biraz da çaşur. Kadir Ağa duymadı onu. O da kalktı, paltosunu sırtına geçirdi, sonra içeride bir şey unutmuş gibi kaşlarını çatarak döndü, sonra vazgeçti.

Gerçekten, önü açılınca güneş yeryüzüne dökülmüş gibi tatlı sıcak açılıp parlamıştı. Su birikintilerine basmamaya çalışarak bahçeden çıktı Kadir Ağa, aşağıya döndü, gidip önce Nasip'in kapısını çaldı, çaldıktan sonra da geri çekildi, birkaç adım indi yine, sonra, sesi duyunca döndü. Başıyla aşağıyı işaret etti Nasip'e. İndikçe yükseliyordu nehrin uğultusu. Bir bakıma. Yaz günleri. Yaz günleri. İnsan çocukluk, olmazsa gençlik günlerini çoğun iyi anar ya. Kadir Ağa bir anlamda cahillik günleri diye düşünürdü. İşte, cahilce oradan oraya, anlamsız. Çocuk ya da genç dediğin, bilmeden, oradan oraya sürüklenir. Bilmez. Ah ah, hiçbir şey bilmez. Neden sonra, işte bu cehaleti anımsayınca da, yazıklanır durur. Neyse ki, atalardan geçme bir laf vardır; bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp, derler. Şükürler olsun ki biz öğrenenlerden olduk. Öğrendikten

sonra da, gereği ne ise yapacaksın. Dönüp yeniden arkasına baktı, Nasip peşine düşmüş geliyordu ya, aksar gibi bir hali vardı. Ya da yorulmuş, yorulmuş, yerinden kalkamamış gibi. Eve vardıkları zaman, içeriye girmek istemedi Kadir Ağa, kapının önünde durdu, güneş vuruyordu, eşik aydınlanmış, ışık içinde kalmıştı, tahtaların üstünde buhar tütüyordu. Nasip geldi bir zaman ağaya, bir zaman da tüten bu buhara baktı, sonra bir iki adım uzakta durdu bekledi, iri burnu sararmış, iyice şişmiş gibi görünüyordu güneşte. Yanaklarının üstü göz göz delik, serpme çil gibiydi. Onlar da sararmıştı. Kadir Ağa tabakasını çıkardı bir sigara yaktı. –Ulan bu güneş ne güzel açtı böyle, dedi, bana bak, güzel oldu böyle de. Nasip meraklı, iyice belermiş gözlerle bakıyordu. –Neyse biraz ümüğümüzü bıraktı da nefes aldık, diye devam etti Kadir Ağa. Ama bu sene çok yağdı mübarek. Kar da çok yağdı, yağmur da, işte, ne yapacaksın, Allah'ın takdir ettiği bu sene böyle. Ama bakma, adamlar çok çalışacak bu sene demek ki. Biz de çok çalışacağız, iyi biçin olacak. İyi süt kaymak olacak. Ah ah, kaymak iyi olacak, o sene çörmükte kaymaklı feselliyi yemekten iflahımız kesilmişti ya, Nasip... Döndü, Nasip'e baktı gözlerinin içi gülerek. Adam anlamamış gibiydi ya henüz, donuk donuk bakıyordu. –Ya, dedi, boğulacaktık neredeyse. İnsan buradan oraya kadar gider de el kadar suyun içinde boğulur mu?

Yine, Nasip onun ne demek istediğini anlamadı önce, boşluğa baktı, sonra kendini toparladı biraz, güldü, ağzından bir hırıltı çıktı. Yüzü kızarmış gibiydi. Güneşin içinde Kadir Ağa'nın içtiği sigaranın dumanı yayılıyordu. Rüzgâr olmadığı için. Rüzgâr olmadığı için bu duman küçük gezeğen bir bulut parçası gibi başlarının üstünde uzun zaman kalmakla. Neden sonra çözünüp dağılıyordu. Kadir Ağa birden boş verir gibi başını salladı, sigaranın izmaritini fırlatıp attı. Sonra içeriye geçti. Nasip de izledi onu, tüfeği yoktu yanında, herhalde, gerçi kaldırıp da bir yere nişan aldığı, aldıktan sonra da ateş ettiği görülmemişti ama. Yine de, tüfeği kucağına aldığı zaman oyalanacak bir şey bulmuş gibi seviniyordu. Olmayınca da...

Kadir Ağa bu küçük bağ evini severdi, buraya gelir, özellikle yaz mevsiminde, karı da bir şeyler pişirmişse, sigarasını yakar, eşikte ya da evin önü düzlük yeşillik olur kabarırdı, biraz daha nehre yakın bir sandalye koyar otururdu. Kışın ya da böyle kararsız, yağmur çamurda fazla duramazdı burada. Geçip oturdu. –Bizim o fırtıklı Aynur'u bulmamız lazım ulan, dedi, herifi öldürdüler, herifi peş-

lerine düştü diye deliye çevirdiler de öldürdüler, baksana. Yazık o cin gibi Jilet öldü gitti. Gördün değil mi? Nasip başını salladı. Görmüştü ya, mezarını kazıp hem de sırtında taşıyıp gömmüştü ya, bilmiyor muydu ağa bunu? Hem de nasıl. Hem de bunlar asıldıkları ağaçtan kurtulmamış mıydı? Bunların bir yardım edeni mi vardı yoksa Allah tarafından. Başını salladı, gözleri doldu sanki canı sıkıldı. –Ama Jilet bunu söylemiş, dedi Kadir Ağa, oğlanı kurtaran Aynur. Bu ikisini şimdi bulacağız, köye nasıl olsa gelecek. Ya oğlanı bir yere saklayıp gelecek, ya da onu da getirecek. Sen Gülşen'le Fındık'ı izleyeceksin. Elbet bulacağız.

62.

DİLBER, kadın onu suyun akıntısına bıraktığı zaman, gerçi iyice hafiflemişti. Bir kuş, öldüğü zaman. Ruhuyla birlikte, etinin ağırlığı da çekilir gider. O zaman etin, kuşun üstündeki tüyü ayakta tutmak için bir bahane olduğu da anlaşılır. Kuşların uçabilmeleri de işte bu kanunla olanaklı hale gelmiştir. Bunlar tüyden telekten mürekkeptir ve. Bu nedenle de, bir bakıma bulut gibidirler. Uçmakla kalmaz, esner, büyür küçülür ya da bulut gibi sisler arasına karışarak istedikleri zaman tümden yok olurlar.

Yukarıdan yağmur suyu deli coşmuş akıyordu. Su evlerin önünden kabarıp gürleyerek geçiyor. Birer dev hortumu gibi burgaçlanarak aşağıya iniyordu. Kadın kuşu suya bırakınca. Emine. Emine. DİLBER suyun üstünde küçük bir gemi gibi yüzmeye başladı. Yukarıda eğim fazla olduğu için suyun hızı da fazlaydı ve. Burada, yani sokağın başında kuşun küçük, sarı, el kadar hafif bedeni hızla yükselip alçaldı, bir kere de batıp çıktı ama tümden kaybolmadı.

Sonra, mahallenin aşağı yanına doğru eğim biraz düzelince su yavaşladı, yayıldı, suyun böylece derinliği de azaldı. Yukarıdan, ormanın üstünden bu yana doğru böğürtü geliyordu. Lacivert bir böğürtüydü bu. İnsanın canını sıkıyordu. Çoğu zaman, orman anlamsız, korkunç sesler çıkarmaya başlayınca, insanın canı sıkılırdı. Neden dersen, insan bir ses duyduğu zaman bu sesin sahibini de görmek ister. Göremeyince de. Korkar. Korkar. Görmediğimiz şeyden korktuğumuz için de canımız sıkılır. İşte, yukarıdan can sıkıcı bir ses geliyor. Bu ses suyun üstünde yankılandığı ve. Suyun çağıltısına da karıştığı için iyice anlamsız bir hal alıyordu. Burada, su düzlükte yayılıp da yavaşladığı zaman, DİLBER'in önüne kökten sökülmüş bir ot öbeği çıktı, su henüz bütünüyle alıp götürememişti onu. Kuş buna çarptı, çarpınca bir zaman durup bekledi ama sonra kıpırdadı yeniden. Otun çevresini dolandı yavaş yavaş, sonra sürüklenmeye devam etti.

Biraz sonra, düzlüğe yayılan su yeniden, başka bir eğime yöneldi, burası artık yar eteğine indiği için uçurumlanıyor. Böylece

K. Nehri'ne su topluyordu. DİLBER bu akıntıya kapıldı, yeniden hızlandı. Sonra yardan aşağıya indi hızla. Burada küçük bir şelale oluşmuştu, köpüklenmiş berrak su gürültüye bir araya gelmiş inmişti. Kuş buradan aşağıya indi, burada oluşan küçük dev kazanına battı çıktı. Başı suyun üstünde kalıyordu sürekli. Ama yan yatmıştı. Yan yatmıştı. Böylece akan bu suyu kendine yatak, daha doğrusu yastık yapmış gibi görünüyordu. Suyun üstünde böyle uyumak da ancak hafiflemiş kuşlara özgüdür. DİLBER başını yasladığı, bir gözüyle yağmurlu gökyüzünü izlediği bu suyun üstünde öyle rahat görünüyordu ki, sanırsın eskisi gibiydi her şey. Bir ışık topu gibi suyun üstünden geçiyordu. Sarı bir ışık, bir huzme, küçük bir yanılsama gibiydi.

Ama gülüyordu yine. Gülüyordu. Bazılarımızın yüzünde, hiç niyetimiz olmasa bile, işte böyle bir gülümseme bulunur. Bunu biz öldüğümüz zaman da yanımızda taşırız. Biçimimizdir bu bizim.

Neden sonra, DİLBER büyük bir gürültüyle, kulakları sağır edecek biçimde hızla kabarıp kabarıp devrilerek akan K.'nin suyuna karıştı. Karışınca da, bu köpüklü büyük suyun içinde tutunmak zor, neredeyse olanaksız olduğu için gözden yitti.

Ama sonra ortaya çıktı yine. İyice ileride ortaya çıktı. K. Nehri, bir karmaşık halat, bir saç örgüsü gibidir, su iplikleri birbirine dolanır, bu ipliklerden biri dibe inerken öbürü yukarıdan geçer, birbirine sarılmış da bir türlü çözülemeyen yılanlar gibidir. Bu durumda, dibe inmiş bir burgaç ipinin yeniden yukarıya çıkması için metrelerce ileriye bakmak gerekir. İşte burada DİLBER yeniden ortaya çıktı. Çıkınca da, suyun ortaya, daha doğrusu yüzeye çıkışı güçlü bir fışkırmaya neden olduğu için, DİLBER bu fışkıran suyun, gökyüzüne sıçrayan bu dantel örgünün içinde yeniden bir sarı turuncu ışık topu oldu. Çok güzel, suyun damlaların içinde onlardan biriydi sanki. Işık damlasıydı. Canlanıp çekip yeniden gidecekti.

Ama olmadı. Sıçradığı sırada işte o çok önce sözünü ettiğim uçan balıklardan biri havalandı, bu ışık damlasına, gök şenliğine uzandı. Bu balık, nehrin üstünde dantellenen saydam örtünün içine girdi, yukarıya çıkmak, sudan kurtulmak, bir daha geri dönmemek istiyordu sanki. Bunu da, işte o sarı ışıkla birlikte yapacaktı. Onu edinerek, onun sırtına binerek yapacaktı. Dantelin arasına girdi, kuşu ağzına aldı ama dayanamadı sonra. Biraz ilerledikten sonra yeniden K. Nehri'ne gömüldü, o burgaç ipliklerinden birine tutuldu, ağzında DİLBER'le birlikte, K. Nehri'nin dibinde yitip gitti.

63.

Akşama doğru, sobanın yanındaki sedirde uzanmış yatıyordu ya, Mustafa, Mustafa, yüzünü duvara dönmüş, sırtını sobaya vermiş kıpırtısız yatıyordu, akşama doğru kıpırdadı, sırtüstü yatıp gözlerini açtı. Nerede olduğunu biliyor muydu? Yok geldim geldim, köydeyim, dedi. İşte bu badana bizim evin badanası, bunu daha geçen yaz yaptık ya biz. Nasıl eğlenmişlerdi, değil mi? Gerçi o zaman kimse yoktu, kimse. Aynur ortalıkta yoktu, Orhan Ankara'daydı. Eşyayı bahçeye çıkarmış, radyoyu açmış, pencerenin kenarına da arada bir gidip bir yudum aldığı o unutulmaz rakı kadehini koymuş çalışıyordu. Gülşen bahçede maltısı yakmış başında bekliyor, bir yandan hamurun mayalanmasını beklemekle arada pencereye uzanıp içeriye bakıyordu. Bakınca da tabii kadehten bir yudum da o alıyordu.

Boş olduğu zaman ev iyi yankı yaptığı için. En sevdiği şiirleri yüksek sesle okuyordu o zaman Mustafa. Çok severdi bunu. Birileri, belki büyük bir kalabalık dinliyordu o sırada onu sanki. Evet, büyük bir kalabalık dinliyordu. Kiminde bir lisenin spor salonu. Kiminde Halkevi'nin bahçesi. Kiminde bir gösteri alanı, bir dernek toplantısı... Kendisi de sahneye çıkmış, vurguları yerli yerinde, üzerinde en ufak bir çekingenlik yok... *Sarılıp yatmak mümkün değil bende senden kalan hayâle... Halbuki sen orda, şehrimde gerçekten varsın etinle kemiğinle...* Ses yankılanıyor, boyanın kokusu insanın başını döndürüyordu. Bu arada da, elbette, radyonun içinden türküler yükseliyordu, bu gündüz saatlerinde, yayın başladığı zaman sırayla her yöreden bir türkü çalınır, bir anlamda küçük bir Anadolu gezintisi yapılmış olurdu. *Çayeli'nden öteye...* Gözlerini açtı, başını çevirince Gülşen'in orada, sobanın arkasında oturmuş kendisine baktığını gördü.

Elinde bir örgü vardı ya, bu kez beyaz, ince, pek zarif bir örgüydü bu. Mustafa kendini iyice dinlenmiş hissediyordu artık ama kalkmak istemedi, birden bir yılgınlık gelip yerleşti içinde. Kalkıp ne yapacaktı? Nereye gidecekti? Her yandan öyle kıstırılmış, öyle

kuşatılmıştı ki, okulda ağzını açamaz, dernekte izlenirdi. Zaten uyumadığı her dakika o kitapçıkları düşünüyordu. *Şubat Devrimi*. Hayır, Şubat Devrimi de nereden çıkmıştı? Böyle bir şey söylememişlerdi ya ona. Onu düşünde görmüştü ancak, o da belli belirsiz. –Ne örüyorsun, dedi gülümseyerek. Gülşen omuz silkti. Mustafa üzerindeki battaniyeyi kaldırdı, doğrulup oturdu sedirde. –A.'da çok sık sürgüne giderdik, dedi, burada güya yerimizde duruyoruz ama... Başını salladı, yeniden uzanacak gibi oldu vazgeçti. –Başım dönüyor benim, dedi. –Yorgunluktan, dedi Gülşen, bitap düştün ondandır. –Bundan sonra bizi rahat bırakmazlar. –Buradan gidelim, dedi Gülşen. –Nereye gideceğiz, her yer aynı, burası böyle de başka yerde rahat mı var zannediyorsun? –Olsun, burada senin adını artık iyice bellediler. Seninle uğraşacaklar. Ayrıca... Ayrıca dernekte de pek arkan yok bana kalırsa. Mustafa şaşırdı. –Ne demek bu, dedi, dernekte arkan yok ne demek, dernekte insanın arkası olmaz ki. Biz orada kimse kimsenin arkası olmasın diye mücadele veriyoruz. –Ama öyle olmuyor, dedi Gülşen, başları sıkıştığı zaman hop... Mustafa Abi yaptı. Başını önüne eğdi, boynu boğazı titredi, ağlayacak gibi oldu. –Ne oluyor ki sana, diye kızdı Mustafa. Ayağa kalktı, sabanın arkasına geçti, karısının çenesini tuttu yukarıya kaldırdı. Gözyaşlarını gördü. –Ne oluyor, dedi yeniden. –Yok bir şey, çok sıkıldım, dedi Gülşen, buralardan, bu işlerden, her şeyden çok sıkıldım. Şu Kadir Ağa'dan da sıkıldım.

Mustafa, pencereden dışarıya baktı, sanki hemen oradaydı Kadir Ağa, orada, pencerenin önünde durmuş içeriye bakıyordu da göz göze geleceklerdi. –Ne olmuş ki ona, dedi, bir şey mi yaptı yoksa? –Senin hiçbir şeyden haberin olmuyor ki, dedi Gülşen. Buradan kalkıp K.'ye gittiğin zaman, dernekti sendikaydı okuldu şiirdi diye kalkıp gittiğin zaman ben senin hiç umurunda mı oluyorum? Burası hiç umurunda mı oluyor? –Öyle deme, diye güldü Mustafa. Kız, öyle şey mi olur, keyfimden, yani keyif olsun diye çıkıp gitmiyorum ya, bir nevi işim bu benim ama sen bunu da nereden çıkardın? Ne yapıyor bu Kadir, söyle bakalım.

Bu sırada kapı birden açıldı. Orhan. Orhan. Çocuk içeriye gülerek, şen şakrak girince, girip de babasını görünce öyle bir sevindi ki, zıplayacak gibi oldu, sonra elindeki sandığı ayaklarının dibine bırakarak koşup sarıldı. Babasına çektiği için, bu tür duygusal sahneleri pek uzatmaz. Bu konulara girmeyi de gereksiz görürdü.

–Baba, sandığı buldum, dedi, dönüp gösterdi. Mustafa anımsadı hemen, yüzü aydınlandı. –Sapasağlam, dedi Orhan, içindekilere de hiçbir şey olmamış. Bir nevi, "ölü adamın sandığı" ama o kitap yok tabii içinde. Mustafa Öğretmen'in keyfi yerine geldi. –Aferin ulan, dedi, bana bak, neyse, olan olmuş, bizi bir iki fiskeyle alt edeceklerini sanıyorlarsa avuçlarını yalarlar. Ne yapalım, ne yapalım, hanım? Gülşen gözünü sildi, başını iki yana salladı, elindeki örgüyü masanın üstüne bıraktı sonra. –Çay koyalım, dedi. Orhan sandığı yerden aldı, sedire yakın duvarın dibine koydu, kapağını kaldırdı.

64.

O zaman, Orhan babasını görünce tabii, bir an için yapılacakları unuttu. Unuttu denemez de, keyfi yerine gelince, biraz oturmak, annesiyle, babasıyla biraz sohbet etmek istedi, pencerenin önünden ağır, büyük bir şey geçiyordu sanki hızla, geçince cam sarsıldı, bir uğultu, bir vınlama duyuldu. Önceki gün evden çıkamamışlardı ya, bütün o güneşi, ışıltıyı, suların ince ince, birer gümüş kolye gibi şıkırtıyla akışını kaçırmışlardı hep. Mustafa zaten uyumuştu, hâlâ o ağırlık vardı üzerinde. Yediği dayakların, çektiği açlığın, korkunç susuzluğun yorgunluğunu atamamıştı üzerinden. Biz bunların hepsini, hesapladık, diyorlardı ikide bir. Bunların hepsini hesapladık, susuzluğa bir iki gün izin veriyoruz, açlığa daha çok, insanoğlu o konuda kendini geliştirmiş. Eğitmiş yani, bir anlamda. Bu eğitim işlerinden anlarsınız siz, değil mi? Sonra gülüyorlardı. Yine de, Allah'tan, Allah'tan, o durumda insanın iştahı zaten kapanıyor. Eskilerin söylediği gibi, askıda ya da hücredeki dar yatağın üzerinde düşünceye dalmak o zaman daha değerli oluyor. İnsanın nelerle yetinebileceği de ancak o zaman anlaşılıyor.

Ama bunlar gelip geçiyor elbette. –Baba, dedi Orhan, dava olacak mı, bu kadar uzun alıkoyduklarına göre. –Yok, dedi Mustafa Öğretmen, sanmam daha doğrusu, boş ver. Şu kitaplara bir bakalım, neler varmış burada. Orhan güldü, sandığı ayaklarının arasına çekti. –Ben bu arada sana sözünü ettiğim kitabı anımsadım, dedi. –Öyle mi, neymiş, diye ilgiyle sordu Mustafa Öğretmen. –*Horla*, dedi Orhan. Babası anımsayamadı. –Belki buradan çıkar, dedi Orhan, küçük bir kitap. Bir uzun hikâye. Maupassant'ın. –Yok yahu, anımsayamadım, dedi Mustafa, anlat bakalım biraz. –Baba, dedi Orhan, kendine yeni bir beden arayan bir hayaletin hikâyesi bu... Mustafa'nın yüzü aydınlandı, bu arada sandığın içinden çıkan bir kitaba bakıyordu. Karısına baktı, sonra oğluna. –Devrim gibi desene, dedi, Avrupa'nın üstünde dolaşan hayalet gibi, kendine yeni bir beden arayan hayalet. Ama bizim hayaletin kendisi de yeni, yani yeni bir beden derken, eskiden kendine ait bir bedeni

vardı da kaybetti demek değil bu, yeni bir düşünce, olgunlaşıyor, canlanıyor... Orhan güldü. –Yani anımsadığım kadarıyla yazarın böyle bir niyeti yoktu tabii, o daha çok ilginç bir korku hikâyesi yazmıştı, bence yani, ya da böyle amaçlamıştı. Ama nedense buraya geldiğimden beri onu bulup yeniden okumak istiyorum sürekli. –Dur bakalım, buluruz, dedi Mustafa Öğretmen, sonra elindeki kitabı karıştırıyordu ya, bölümlere göz gezdiriyordu. Kitabın ortasında bir yerde durdu, hayretle baktı, dondu kaldı. –Yahu, bunu düşümde gördüm ben, dedi, bakın şimdi, kitabı değil de, kitabın sadece bu formasını, yani bu bölümünü gördüm, düşünebiliyor musunuz, o kadar eminim ki bundan. Yani, olacak şey değil... Bakın... Krupskaya'nın kitabı, *Lenin'den Anılar*... Bu anıların sadece bir bölümünü görüyorum, "Şubat Devrimi" başlıklı bölüm. Bu ne demek oluyor? Gülşen'in gözleri hayretle açıldı, Orhan da başını kaşıdı bir süre. –Bu soğukta hücrede kalınca normaldir baba, dedi Orhan. –Yahu neresi normal, dedi Mustafa Öğretmen. Hiç de normal değil. Canım sıkıldı benim bu işe. Açıkçası, soğuk düş göreceksem *Beyaz Diş*'i görmeyi seçerdim. Ama neyse, neyse. Bu da demek oluyor ki, bunları götürüp yeniden gömmemiz gerekiyor, durum hiç iyi değil. Bu yeni genelkurmay başkanının ne olduğu belli değil, çok tuhaf şeyler oluyor. –Yani ne demek bu, diye kaygıyla sordu Gülşen. –Yani, demek oluyor ki, çok daha başka, katı kurallar getirecekler, yeni askerler eskilere benzemeyecek. –Asker askere benzer, dedi Gülşen, bunu bir anlamadınız gitti. –Ama biz kuşkularla hareket edecek değiliz, dedi Orhan ciddiyetle. Kaşlarını çatmış, sandığı kapatıp sedirin altına itmişti.

Gülşen şaşırdı. Oğlanı böyle görmemişti hiç. Orhan. Orhan. Onu hep bu işlerin biraz kenarında görmüştü ya, biraz babası gibi roman, hikâye, şiir okur gezer görmüştü ya, bu ne demek oluyordu şimdi? Oğlunu duyunca kaygısı arttı. Midesinin içine acı sıcak bir şey damladı sanki. Gözüne yaş yürüdü yine. Ne diyeceğini bilemedi. Sonra başını kaldırdı. –Neyse, biz, biz öyle çok da karışmayalım, dedi. Biri bir şey söylemiş de duyduğunu çok anlamamış gibi bakıyordu. Masanın üzerine bakıyordu. Sonra, sobanın üstündeki çaydanlıktan fokurtu geldi de imdadına yetişti. Bir yeğinlikle kalktı, demliği alıp masaya bıraktı. Sonra gidip çay bardaklarını getirdi. Canı sıkılmış gibiydi Orhan'ın. Daha doğrusu, kafasına bir şey takılmıştı da onunla meşgul olduğu için bulunduğu yerden, odadan

tamamen uzaklaşmış gitmiş gibi görünüyordu. Mustafa Öğretmen, bardakları görünce heyecanlandı. –Çok iyi oldu bu, çok iyi, dedi, hemen doldurdu çayları. Sonra birden aklına geldi. –Pestil var mı ki hiç, dedi. Gülşen kalktı, tereğe uzandı, küçük bir kavanoz aldı oradan, getirip Mustafa'nın önüne koydu.

Dışarıda yeniden kararmıştı ortalık. Yine bulutlar birikip kümelenmiş, ormanın üstünden bu tarafa koyu yeşil bir rüzgâr esmeye başlamıştı.

65.

Yukarıdan mor lacivert bir dalga geldi geçti. Işık azalınca, ormanın koyu yeşil gürültüsü yükseldi, çalıların içinden koyu suları andıran bir mavi yine koyulaşarak çıktı yükseldi. Yeşilsiz otsuz toprak öğleden sonra yağmurun altında kabarmıştı ya, bulutlar tereyağı rengine bürünmüştü önce, sonra hızla morarıp karanlığa karışmışlardı bir bir. Sonra, Mustafa Öğretmen, daha gece yarısı olmadan yeniden sedire uzanıp sırtını sobaya dönmüş, uyuyup gitmişti. Ama düşünceler dönüp duruyordu kafasında. Uykuya geçene dek, gerçi bu düşünceler insanın uyumasına engel olur. Her biri bir yandan saldırınca. O zaman insan bununla baş edemez. Kafa yorgunluğu. Kafa yorgunluğu. Uykuya geçmeden önce, Mustafa Öğretmen, rahatsız ya da huzursuz edici düşüncelerden kurtulmak için, iyi şeyler düşünmeye çalışırdı. Neydi bu iyi şeyler, örneğin, üzerinde çalıştığı bir şiir. Zaman içinde, çok yazmaktansa az ama etkili bir şiir kitabı yazma düşüncesine takılmıştı. Etkili bir kitap. İnsan böyle bir şeyi bile isteye, daha doğrusu, doğrudan hedefleyerek yapabilir mi? Etkili bir kitap yazmak, elimizde midir? Hele bunca büyük, efsanevi şairin gelip geçtiği bu dünyada, bundan sonra etkili bir şiir yazılabilir mi? Ayrıca, ne demektir etkili şiir? Yine de, içeride gördüğü işkenceden, hücrede geçirdiği sıkıntılı saatlerden, para sorunundan, maaşın bir türlü yetmemesinden ve. Köydeki insanların verdiği rahatsızlıktan. Bütün bunların yol açtığı düşüncelerdense, bir şiir düşüncesini, bir şair ya da Ataç'ın deyimiyle bir ozan olarak bunları düşünüp tartmak... Ama sonunda bunları elde edemezdi, bir düşüncede karar kılamaz. Düşünmekten bitap düşer ve sonunda gürültülü bir uykuya dalmış olurdu. Eski derebeyleri zamanındaki uykular gibi bölük pörçük. Başucuna silahını koyarak, bir sincap gibi titrek.

O zaman, oturduğu sandalyenin üstünde Gülşen'in de başı önüne düşmüştü. Düşünce Orhan kalktı, annesini sarstı usulca. –Anne kalk, dedi, hadi, canım, kalk da içeride uyu, olur mu? Kalk, babamı da götürelim, burada sırtı ağrıyacak. Hadi. Kadın kalktı,

başını salladı, tamam, demiş oldu böylece, sonra kalktı oturduğu yerden. –Aynur niye gelmiyor ki, dedi uyur uyanık. Yukarıda mı kalacak? Kalsın, annemin de aklı başında değil. Sonra, ayağa kalktığı zaman, sallanıyordu da uykudan. Durup oğluna baktı. –Biliyor musun, dedi, anneme de bir iki aydır bir şey oldu. Yaşlandı iyice ya ondan. Yaşlanınca da iyice çocuklaştı. Her şeyi unutuyor. Bunu da yeni gördük.

Orhan annesine sarıldı, onu içerideki odaya götürdü, yatağın üstüne oturttu. Karanlıktı içerisi. Kadın şaşkın şaşkın, kendinde değil gibi bakıyordu oğluna. Sonra uzandı, yine gözleri açıktı. –Neyi yeni gördünüz, dedi Orhan. –Bunu işte, dedi, neyi, neyi gördük, diye yineledi. Orhan annesini öptü, gülümsedi. –Tamam, sen yat, dedi, ben yukarıya çıkacağım, tamam mı, orada kalırım, çocuklar var, siz rahat rahat yatın, bir şey düşünmeyin. Kadın yanıt vermedi, gözlerini kapatmış, başını yana devirmiş dalıp gitmişti.

Onu yatırdıktan sonra odadan çıktı, babasının yanına gitti, tutup çevirdi kendine doğru. –Baba, diye fısıldadı. Hadi sen de kalk. Kalk. Ağzının kenarından sular akmıştı, öyle bütün bütün bırakmıştı ki kendini, Orhan önce kıyamadı, sonra gülümsedi. Kalksın, annesinin yanına gitsin, ona sarılsın istiyordu nedense. O da ona sarılsın, belki, bunu en son ne zaman görmüştü, anımsamıyordu bile. Belki çok küçüktü o zaman, olabilir ya, uyanmış, korkmuş, o zamanlar duvarların içinden gelen seslerden korkardı hep. Işıklar kapatılınca. Dışarıda da rüzgâr varsa hele, o zaman sanırsın duvarların içinde bir şeyler var. Hapsolmuş birileri var örneğin. Onlar da aslına bakarsan kurtuluş umuduyla inliyor yalvarıyorlar. Ama aynı zamanda korkutucu da olabiliyorlar. Uyanır annesiyle babasının yanına giderdi. Bunu sonraları da anlatmışlardı hep. Sesler. İniltiler. Gölgeler. Gün ışığında saklanan. Geceleri acıyla inleyen. Öç acısı. Öç acısı. Sonra, işte bu anı onu çekiyordu son zamanlarda. Annesinin günden güne yalnızlaştığını, yüzündeki kaygının git gide büyüdüğünü ve. Bununla birlikte gün geçtikçe daha çok şeyden korkmaya başladığını düşünüyordu. Ah ne üzücü, ne kadar üzücü. Annemizin ya da babamızın bir şeylerden korktuğunu anladığımız zaman duyduğumuz acının bir tarifi yoktur.

Sonunda gözlerini güçlükle açtı Mustafa Öğretmen. Orhan gülümsedi, onu kavradı, doğrulmasına yardım etti. –Baba, yatma burada, hadi içeriye geç sen de, olur mu, hadi annemin yanına geç,

dedi. Babası uysalca boyun eğdi ona, o da uyur uyanık gülümsedi. –Tamam, olur, dedi. Nerede, nereye gitti ki, diye sordu, sonra kalkıp bir başına, hızla yatak odasına geçti, kapıyı kapattı. Orhan ayakta bir zaman babasının arkasından baktı. Sonra döndü, paltosunu sırtına geçirdi, ışığı kapattı, dışarıya çıktı.

66.

Çıktığı zaman, yağmur yağmaya başlamıştı yine. Hava iyice kararıp kopkoyu bir zifiri bir kuyunun ağzına dönmüştü. İşte Orhan dışarıya çıkınca, bu koyu karanlığın içinde bir dev yalımı parladı, bir şimşek çaktı ki her yan bir anlığına aydınlandı, köz gibi yandı. Orhan ellerini cebine soktu, yukarıya, ninesinin evine çıktı hızla. Ama o çıkana kadar yağmur da hızlandı, şakırtı yukarıdan geldi, orman ağzını açmış da güçlükle tuttuğu suyu bırakmış gibiydi. Kapıyı çalmadı elbette, hızla içeriye girdi.

Fındık huzursuzca oturuyordu ocağın başında, kucağında bir tas duruyordu, tasın içinde de kuru tarhana vardı. Kadın bu kuru tarhanayı tutup arada ısırıyor, ağzını ekşite ekşite yemeye çalışıyor. Sonra da uzun zaman kucağındaki tası unutup gidiyordu. Suratı asıktı. Aynur'la Ferit sedirin üstünde oturmuş yan yana gülümsüyorlardı. –Ne oldu, neye güldünüz, diye sordu Orhan. –Yok bir şey, dedi Aynur, birine gülünç bir tuzak kurmuş gibi hınzır görünüyordu. Orhan aldırmadı, içeriye geçti. Kilerin kapağını kaldırdı, canı atıştıracak kuru bir şeyler çekmişti ya, var mıydı bakalım. Yazları elmayı, özellikle yaylaya çıkarken topladıkları elmayı çok severdi. Bunu kuruttukları zaman da, içinde öbür elmalarda olmayan bir esans vardı sanki, öyle hoş bir koku bırakır, insanın ağzını öyle ferahlatırdı ki, belki bunu burada bulurum, diye düşündü. Sonra, belki bir avuç ceviz de bulurdu. O zaman, o zaman yarı bayram sayılırdı işte, yanına birer bardak çay da koyarlarsa... Bir zamanlar, annesi böyle şeyleri nasıl sevinerek hazırlardı, değil mi? Gülşen. Gülşen. Onun elinde hamur işleri gibi böyle kurular da başka olurdu.

Bu sırada içeriden bir ses geldi, kapı çalındı sanki. Ama elle değil de, birisi kapıya sanırsın tokmakla vuruyordu. Durup dinledi, bir hareketlenme oldu. Aynur'un bağırtısı duyuldu. Orhan kilerin kapağını sessizce bıraktı, uzaktan, bulunduğu yerden çok az görünüyordu içerisi. Nasip. Nasip gelmişti. Elinde bir tüfek vardı. İçeriye girmiş, tüfeği Aynur'a doğrultumuş bekliyordu. Bunlar bizi

nereden duydu ki, diye düşündü. Daha önce, o kaçırıp dövdükleri zaman da anlamıştı, Dursun'un mahkemeyi gidip Kadir Ağa'ya yetiştirdiğini biliyordu. Böyle olur. Böyle olur. Köylülerden birini çağırırsın, bu kişiyle aranda bir husumet olmasına gerek yoktur. İşte o zaman, K.'ye gittiklerinde Dursun arabasına almış onları bir güzel götürmüştü ya. Ama köylü için bu bir şey değildir. Bunu senden de bekler, bunu sana da yapar. Ama sonra gidip senin lafını taşır. Babası hep söylerdi. Köylü aynadır. Lafını saklamayı bilmez. Sır tutmaz. Bir kere seni kendine benzetmediyse, bir daha öldüm Allah senin yanında yer alamaz. Bu yüzden, buna göre davranmayı biliyorlardı hepsi. Aynur da öyledir. Bu anlamda bu köylüden beklenti de olmaz. Ama bunlar, Kadir Ağa'yı alacaklarını nereden öğrenmişlerdi bakalım? İşte bunu anlamıyordu. Neyse, neyse, diye gülümsedi karanlığın içinde. Böyle de iyi, eğlenceli olacak. Sessizce, Nasip'i izlemeye karar verdi. Fındık kalkmamıştı bile yerinden. –Hele buna bak, ulan senin burada ne işin var karnın yansın, deyip duruyordu.

Ama bir şey söylemiyordu Nasip. İçeriye çamurlu ayaklarıyla girmiş, kapıyı açık bırakmış, tüfeği Aynur'a doğrultmuş öyle bekliyordu. Ferit de ayaktaydı, öyle korkmuştu ki, yüzü kızarmıştı. Aynur'a, sonra Nasip'e bakıp duruyor, yüzünde bir korku, bir öfke bir kararsızlık sonra bir de devrimci cesaret peyda oluyordu. Bir ara, o öyle ayakta titreyince Aynur elini uzattı, çocuğu bir eliyle arkasına geçmesi için çekti, korumaya aldı. –Sen sakin ol, bir şey yok, dedi, merak etme, bu adam konuşmaz. –Dilsiz mi, dedi Ferit. –Hayır, domuzluğuna konuşmaz, dedi Aynur. Bunu duyunca Nasip kızdı, tüfeğini doğrulttu, Aynur'a yaklaştı bir adım, homurdandı.

Tam o sırada Kadir Ağa girdi içeriye. Dışarıdan, yağmur sesinin, yağmur karanlığının, şıkırtının içinden geldi, iyice hazırlandığı, buraya gelip de korku salmak için o sürekli gıcırdayan kaba çizmelerini giydiği, üst üste iki üç sigara içtiği ve. Söyleyeceği sözleri de hazırladığı o kadar belliydi ki, Nasip ona yer açtı güya, bir adım geriledi. Kadir Ağa acı acı gülümsedi. –Anarşisti hem kurtarıyorsun hem de evinde saklıyorsun öyle mi, dedi. –Sana ne bok, diye bağırdı Fındık. Ayağa kalktı zorlukla, kalkarken de kucağındaki tası yere düşürdü, o kuru tarhanayı devirdim diye öyle yazıklandı ki, Kadir Ağa'yı da, Nasip'i de unuttu, unuttu, eğilip onları toplamaya başladı. –Ulan siz benim canıma mı kastedeceksiniz, dedi Kadir Ağa. Siz beni ne sandınız? Söyleyin bakalım. Sizin yüzünüzden o

aslan gibi Jilet helak oldu gitti, hem de sizin başınızın belasından. Neyse, şimdi askere de haber verdiğimize göre, hem bu arkadaşınızı hem de sizi gelir alırlar. Aynur Hanım.

Bunu duyunca Orhan telaşlandı. Bir şey yapmalı, dedi. Kadir Ağa'yı sonraki gece alacaklardı evinden. Murat gelecekti bunun için. Ama şimdi, bu durumda bu iş Orhan'a düşüyordu. Ne yapalım, ne yapalım, dedi. O sırada bir testere çarptı gözüne. Bunu aldı, Nasip'i boş ver, dedi, Kadir Ağa'ya yaklaştı, adamı boğazından tuttu, testereyi boynuna dayadı. –Bırak ulan o silahı, dedi. Aynur sakince uzanıp silahı Nasip'in elinden aldı.

67.

Kadir Ağa öyle şaşırdı, öyle dehşete düştü ki, boğazından bir hırıltı çıktı. Kurbanlık ineklerin kesildiği. Boğazlarından kanla birlikte buharın çıktığı, sonra sesin ağızdan değil de kesilen o yaradan, yarıktan geldiği olurdu. Derin bir soluk alışı gibi. Son soluk. İçeride ışık iyice zayıflamıştı gerçi, gaz lambası iyice kısılmış. Orhan gelene dek öbürleri neredeyse yarı karanlıkta oturmuşlardı. Yine de, Kadir Ağa'nın, sonra Nasip'in gözlerinin kızardığını, boyunlarının titrediğini görebiliyorlardı. Çok korkmuştu Fındık. Yere düşürdüğü tası kaldırıp bir kenara koyduktan sonra, Orhan'ın elinde testereyle ortaya çıkışını aklı almamıştı bir türlü. Ne olacaktı şimdi? Bunlar birbirlerini öldürecekler miydi? Ne olacaktı yani?

Ferit, ne yapacağını bilemedi bir an için. Sonra, birden aklına geldi, yaklaşıp Nasip'in üstünü aradı. –Ellerini bağla, dedi Orhan bu arada. Çocuk hemen söyleneni yaptı, bir kenarda kıvrılıp atılmış bir şal ya da onun gibi bir şey bulunca büyük bir iş başarmış gibi gülümsedi, bunu getirip Nasip'in ellerini arkadan bağladı. Sonra başka bir parçayla Kadir Ağa'nın ellerini de bağladı. Orhan tüfeği Aynur'un elinden aldı. –Ne olacak şimdi, dedi Aynur. –Hemen gideceğiz, dedi Orhan. Yani, durum değişti. Kızın kulağına yaklaştı. –Şimdi Murat'ın adını karıştırma, dedi, ben ağayı alıp gideceğim, sen Murat'ı bulacaksın, durumu haber vereceksin. Çocuğu da yanında götür, tamam mı. Ama köye dönmek yok. Köyü unut. –Tamam, dedi Aynur. Dedikten sonra da kaşlarını çattı, yeğin, çalak adımlarla kapının yanına kadar gitti, paltosunu giydi, Ferit'in paltosunu da uzattı. –Hadi bakalım, dedi.

Sonra çiftesini aldı eline. Kadir Ağa bu çifteyi tanıdı hemen. –Siz yaptınız değil mi, dedi, öldürdünüz yetmedi bir de çiftesini çaldınız. Eşkiyalar. Anarşist katiller. Görürsünüz siz. –Ne diyorsun sen be, dedi Aynur. Bağırıp durma. Bir dakika. Tüfeğini bıraktı, ağanın ağzını kapatmak için bir parça bez aldı yine, sıkıca bağlayıp bezi ensesinde düğümledikten sonra önüne geçti. Gülesi geliyordu hep. Yüzü mutluluktan, zafer sevincinden kızarmış gibiydi. –Seni halk

adına mahkûm ediyoruz, dedi. Evet, evet, işlediğin suçları, yani bir halk düşmanı olarak işlediğin suç ve kabahatleri yolda sana Orhan arkadaşımız ayrıntılarıyla anlatacaktır. Böylece adam vurmak, adam kaçırıp ağaca asmak neymiş beraberce konuşursunuz. Göz kırptı. Ferit'in elinden tuttu, tüfeğini aldı, çıkacakları sırada döndü yeniden. –Tüfeği de çalmış değiliz. Önümüze çıktı. Senin anlayacağın, Allah'ın bir hediyesi yani, gökten indi. Tamam mı?

Sonra bu ikisi, Aynur'la Ferit, çıkıp yağmurun şakırtısına karıştılar. Hava o kadar karanlık ve pusluydu ki, daha eşikten adımlarını atar atmaz görünmez oldular. Bir ara derinden, karanlığın içinden Aynur'un kısa bir kahkahası duyuldu geçti. O kadar. Sonra sese karışıp gittiler. Onlar gidince Orhan da durmadı, Kadir Ağa'yla Nasip'i önüne kattı çıktı.

Bir yağmur karanlığı vardı dışarıda. Derinden, bu karanlığın içinden uğultular geliyor. Sanki o dev yılanlardan biri, ağaçları, çalı öbeklerini söke söke ilerliyor. Karşısına engel çıktıkça da öfkeye kapılarak derin derin soluk alıyordu. Büyük yılanların öfkeye kapılması görülecek şeydir. Elbette, görülmese daha iyi olur; büyük yılanın öfkesi büyük ve dehşetli olur çünkü. Bir vakitler, köydeki caminin yapımı sırasında, daha yapının temelinin atıldığı sırada işte böyle bir yılana denk gelindiği söylenirdi. Büyük bir yılan. Boyunun hesabı konusunda köylü anlaşmazlığa düşmüştü ama genel kanı, boyu ve kalınlığıyla bu yılanın bir anlamda orta boy bir kavak ağacına benzediği söylenebilirdi. Bu da yaklaşık on metre demektir. Yaşlılar, beş metreden sonra artık ona yılan denmeyeceğini, onun bundan böyle bir ejderha olarak anılması gerektiğini söylerlerdi. Neyse. Bu dehşetli hayvanla göz göze gelme talihsizliğini yaşayan biri vardı. Deta dedikleri bu kişinin o günden sonra ve ölümüne dek kimseyle konuşmadığı bilinmekteydi. Evet.

İşte yağmurun içinden sanki böyle yılanlar geçiyordu. Burun delikleri kabarıp açılıyor. İçlerinde birikmiş upuzun öfke işte bu kabarmış burun deliklerinden dışarıya çıkıyordu. Orhan adamları önüne kattı. –Bu taraftan, dedi, ansızın cana gelmiş gibiydi o da. Gerçi bu hiç düşünmedikleri bir şeydi ya, şimdi ortadan kaybolacak, köye kim bilir ne zaman geri dönecekti. Ama hayır, hayır, dedi içinden. Köyden uzaklaşmama neden olacak bir durum yok. Bu ikisini götürür K.'ye bırakırım. Sonra döner gelirim. Bir şeyden de haberim yok. Ondan sonra ne yaparlarsa yapsınlar.

Kadir Ağa'yla Nasip'i aşağıya, ağanın bağ evine indirdi, ağız ve el bağlarını sıkıladı, sonra ikisini sırt sırta bir direğe bağladı, sonra da, gidip atları getirdi. Atların birine adamları bindirdi, öbürünün sırtına da kendisi oturdu. Gece karanlık, uğultuluydu, yağmur inatla yağıyordu. K. Nehri'nin suyu köpürmüştü iyice, birinde bir alacağı varmış da. İşte o kişinin yanına gidiyordu sanki.

68.

Köyden çıktıkları zaman. Aynur. Aynur. Bu ikisinin keyfine diyecek yoktu. Öyle coşkuya kapılmış, öyle sevinçle dolmuşlardı ki, büyük başarı, büyük başarı, birbirlerine, Kadir Ağa'nın yüzünün aldığı hali anlatıp duruyorlardı. Sonra, Nasip'in uğradığı hayal kırıklığı, tüfeğini öyle uysalca teslim edişi, adamın dizlerinin bağı çözülmüştü. Elbette, Orhan daha iyi bilirdi bunları. Daha doğrusu, o gece olup bitenleri bir bir anlatmıştı ya. Kadir Ağa'nın verdiği emri, o çocukların yolunu nasıl kestiklerini. Yine hayal meyal onları da hatırlıyordu. Orhan. Ama beni çok dövdüler, deyip duruyordu ikide bir, gülerek. Çok dövdüler beni. Bu nedenle, gözlerim kan topladığı ve görüşüm iyice azaldığı için. Ondan sonrasını sisli puslu görmüştüm ben. Çocukların yanına geldi bunlar. Benim öldüğümü ya da bilincimi tamamen yitirdiğimi düşünüyorlardı. Bayıldığımı. Bayılmıştım güya. Ama yarı yarıya bayılmıştım. Şimdi, Nasip'in hali. Kadir Ağa'nın korkusu. Her şey. Her şey kitaplarda anlatıldığı gibiydi. Bütün o *Üç Silahşorlar*, *İnce Memed*'ler boşuna yazılmamıştı ya. Unutmamak gerekir ki, iyi bir hikâye uydurma bir şey değildir. Vardır bir kaynağı. İşte bizim hikâyemiz de böyle.

Karanlığın içinde, ormanın eline düşmüş, ikide bir başlarına çarpan dalları, ayaklarına dolanan çalıyı büküp yol açarak ilerlemeye çalışıyorlardı. Ferit de iyileşmişti artık ya, daha doğrusu iyi hissediyordu kendini. İyiydi ya. Bir iki adım önde yürüyor, arada dönüp elini uzatarak Aynur'u yukarıya doğru çekiyordu. O zaman kız bütünüyle, hafif bir tüy gibi bırakıyordu kendini. Havalanıyor, elini, Ferit'e teslim ettiği kolunu izleyerek yukarıya, yukarıya tırmanıyordu. Sonra, çocuk onu kendine güçlü biçimde, hızla çekince, ağızları, boyunları iyice yaklaşıyordu birbirine. Kızın teri yine yeşillik kokuyordu. Kenger sütü gibi, toprağın içinden çıkmış da burnumuza yaklaşmış kök gibi kokuyordu bu ter. O zaman, işte bu karanlığın içinde Ferit, Aynur'u boynundan öpmek istedi. Bu istek öyle güçlü bir biçimde geldi ki içinden, dayanamadı, yine onu kendine çekip yaklaştırdığı bir kaya parçasının üstünde tuttu,

kızın başlığının altına ağzını uzattı, bulabildiği ilk boynu öptü. Kök saçaklarını öpmüş kadar oldu. Doğanın, toprağın kendisini öpmüş gibi.

Ama o zaman hiç beklemediği bir şey oldu; Aynur önce düşecekmiş gibi sarsıldı, dengesini sağladı, kayanın üstünde durduktan sonra dikkatle bir adım geri çekildi, çekildikten sonra da Ferit'in göğsüne bir yumruk attı. Atınca bu kez çocuk dengesini kaybetti. Sırtüstü, iyice kökten çürüyüp bitmiş kütükler gibi devrilince, suyun, çalının, ısırganotlarıyla kuşekmeklerinin arasına yuvarlandı. Aynur, bir an için öfkeye kapılıp da çocuğu ittiğine öyle pişman oldu ki, ne diyeceğini, ne yapacağını bilemedi, hemen inip yardımına koştu. Çocuk başını vurmuş acıyla kafasını ellerinin arasına almıştı. Ama bir şey görünmüyordu ki karanlıkta. Çıkardı fenerini yaktı Aynur. Yakınca da güleceği geldi. –Ulan o kadar çabuk düşülür mü, ne yedin sen yahu bu yaşa kadar, makarnayla mı beslendin, dedi.

Ormanın içinden puhu kuşlarının sesi geliyordu. Aynı zamanda, ağaçların içinde, yağmurdan saklanabilen kovuklarda başka kuşlar, iri ve yuvalanmış dalların üstünde geceyle aynı renk baykuşlar bulunuyordu. Bu baykuşların yer değiştirmesi, kanatlarının birbiriyle yer değiştirmesi gibidir. Gece baykuşları hareket ettikleri zaman görüntüyü ele geçirirler ve. Bu durumda böyle ağaçların yanından geçenler için bu gözü açık düş görmek gibidir. Koyu mor, ışıklı lacivert ve hardal rengi belli belirsiz ışıklar birbirinin içinden geçer. Hayvanın başı yer değiştirir, dalı kavrayan cırnak birden havalanıp gecenin içinde süzülmeye başlar. –Başım dönüyor, dedi Ferit. Neden ittin ki beni? –Neden itmeyecekmişim, diye kızdı Aynur. Sen, sen, sen kim oluyorsun da beni öpüyorsun, hem de... Yani. Bana bak. –Hem de ne, dedi Ferit, başını tutmuş acıyla bakmaya devam ediyordu. –Hem de boynumdan. İnsan gibi öpeceksen, yani önce insan gibi izin alırsın, sorarsın yani rızam var mı yok mu, ondan sonra, yani bakarız. Ferit güldü. Yaman kız, ne acayip bir kız, diye geçiriyordu aklından. Ama hep o güzel koku yüzünden olmuştu bu. Koku yüzünden. –Koku yüzünden, dedi, kusura bakma, koku yüzünden oldu. –Ne kokusu be, diye kızdı Aynur, sonra güldü yine.

Kalkmış, toplanıp yeniden yukarıya doğru çıkmaya başlamışlardı. Arada, gökyüzünden güçlü katı bir rüzgâr geçiyordu ya, bu rüzgâr ormanın altına indiği zaman zayıflamış oluyordu iyice.

Ağaçların sıklığından. Ağaçların sıklığından, insan bir anlamda kendini güvende hissediyordu. –Yani işte senin boynunun kokusu, dedi Ferit ciddiyetle. Sonra cesaretini topladı. –Sana bir şey diyeceğim, dedi. –De bakalım, dedi Aynur. –Ben, dedi Ferit, senden çok hoşlandım, ne yalan söyleyeyim, bana göre çok değişik, yepyeni bir insansın. –O ne demek be, dedi Aynur, yepyeni insansın da ne demek? Böyle okumuş ağızlarıyla konuşma benimle. –Tamam tamam kızma, dedi Ferit, anladın yani. Sonra sustular. Karanlığın içinde Aynur'un sevinçli gözü parlıyordu. Mağaranın başını bulduğu zaman artık gurur duyuyordu kendisiyle. Gecesini de, yani şu ormanın gündüzünü de ezbere biliyordu artık. Değil mi? –Geldik, dedi.

Ama sonra bir şey oldu. Bir tıkırtı duyuldu. Ormanın içinde bir şeyler kıpırdadı. –Teslim olun! diye bir bağırtı duydular. Mağaranın başı aydınlanmış, ışık gözlerini kamaştırmıştı.

69.

Sonra bu gece yağmuru iyice hızlandı. Zaten karanlık katran gibi önünü arkasını kesmişti ya, böyle bir gecede yağmurun şakırtısı ne yapar, karanlığı iyice artırır, onu daha balçık bela bir hale getirir. Karanlığın içine, en az kendisi kadar bir kara perde çeker. Orhan. Orhan. Yola çıktıkları zaman yukarıda, ormanın içinde bir fener ışıltısı görmüş, bunu Aynur'la Ferit'in ışık yakmalarına vermişti ya. Sonra da kızmıştı kendi kendine. Ulan siz daha dikkatli olamaz mısınız, dedi kendi kendine. Şurada küçük bir görev verildi size, değil mi, ormana, mağaraya gidin, biraz orada saklanın, dikkatli olun. Hepsi bu. Ama bir azim gelmişti Orhan'ın içine. Hem de bu nedenle gözü parlamış, gözünden çelik gibi bir ışık çıkmıştı. Yani, bu da demek oluyor ki, böyle sorunlar için can sıkacak zaman değil. Önce şu adamları K.'ye götürüp bırakmak gerekiyor. Devrimin kararlılık göstermesi. Devrimin kararlılık göstermesi en çok ne için gerekiyor, yine bu halkın, halkımızın yararı için. Yani bu kararlılık yine Kadir Ağa'ları kurtaracak. Ah ah, ama gel de bunu ona anlat. Onun gözünde daha baştan suçlusun, katil ve eşkıyasın. Ama seni ağaca asan o. Astıran.

Ama çok uzun, çok tehlikeli bir yola çıkmışlardı şimdi. O nedenle, hızlanmak, atların birbirine yakın ve alabildiğine hızlı koşması gerekiyordu. Ç.'ye giderdi önce. Orada, olmazsa orada bir gece kalınabilirdi. Ya da H.'de, arkadaşların evinde. Buna yolda karar verirdi artık. Bu aksilik olmasaydı, gerçekten de tasarladıkları gibi bir gece sonra, Murat bu işi yapmış olsaydı her şey daha olumlu olabilirdi. Ama işte bu durumda kararlılık göstermek, yaşanan soruna hemen bir çözüm bulmak ve. Bunun için de sorunluluk almak gerekiyordu. Atı hızlandırdı, arkasındaki öbür atın dizginini eyerine bağlamıştı ya, şimdi artık öndeki ne yapsa arkadaki de onu yapıyordu. Köprüden geçtikten, yola çıktıktan sonra hızlandı at. Bir zaman böyle gürültüyle, soluya soluya koştu. Bir tren kazanı gibi sıralı ateşler püskürüyor. Nal sesi karanlığı eşit sık aralıklarla dövüyordu. Öyleydi ki, hiç mi hiç zorlanmıyordu hayvan. Beraber, birbirlerinden güç alıyorlardı sanki.

Ama çok geçmedi, yol daraldı, yolun evi dini dikilsin, hiçbir şey görünmüyordu artık. Köyden iyice uzaklaştıklarını düşündüğü için Orhan fenerini çıkardı yaktı, hayvan, gözlerinin önü aydınlanınca bir şeylerden ürker gibi oldu. Yağmur öyle azmıştı ki, sanırsın önlerini kapatmak için ant içmiş. Fenerin ışığında, yolun iyice bozulmuş, çökmüş olduğunu gördü Orhan. Daha gidemez. Daha gidemez, diye geçirdi içinden. Ama o zaman nereye gidecek? Bilmiyordu bunu. Atın başını sağ yanına çevirdi. Bir eğim vardı burada, buraya iner, bir zaman yola paralel yürür sonra yeniden, yolun bozulmuş kısmını atlayınca çıkar devam ederim, diye düşünüyordu.

Ama at bir kere eğimden aşağıya inmeye başlayınca duramadı, yol kaygan, insanı içine çeken bir bataklığa dönüşmüştü. Böylece kişneyerek, canlarını kurtarmak istiyormuş. Daha doğrusu yardım çağırıyormuş gibi bağırarak bu atlar bu yokuşu bacakları kırıla kırıla indiler. İndikten sonra da durup can havliyle soluklandılar biraz.

Ne yapacağını şaşırmıştı Orhan. Doğrusu, hayvanlarla bir yerlere gitmek, gece, böyle azmış bir yağmurun altında yol almak, bu gibi yaşantısı hiç yoktu. Biçine yardım ettiği, harmana katıldığı, ağaçları topladığı ya da kadınlara pekmezde pestilde yardım ettiği çok olmuştu ama bunlar bir şey değildir. Bunlar bir şey değildir. Yol iz bilmek, yabanı tanımak, bütünüyle başka bir konudur, başka yaşantı ister. Yabanda macera yoktur. Başbelası vardır. Ölüm vardır. İşin gerçeği, Allah hemen hemen kimseye yardım etmez. Allah'ın insanlara yardım etmekten çok daha başka işleri vardır ve. Bu işlerin neler olduğunu biz bilemeyiz. Atlar o sözünü ettiğim ovaya, sarmaşık dikenlerinin musallat olduğu. Suyun durma baskın yaparak balçığa, bataklık ve bok çukuruna çevirdiği, üstüne düşen güneş ışığını bile çürüten o Ç. Ovası'na saplanmıştı. Nasip hemen anladı bunu, Kadir Ağa da anladı, homurdandı ama ne söylediği anlaşılmıyordu hiç. Yağmur inip duruyordu sırtlarına.

Orhan ağlayacak gibi oldu. Altındaki hayvan ayaklarından birini kaldırıp birini indiriyordu. Huzursuzlanmış, gözlerini açıp karanlığın içine korkuyla bakmaya başlamıştı. O sırada, Orhan'ın yukarıda, ormanın içinde gördüğü fener bir daha yandı, yaklaştı. Askerlerden biri havaya ateş açtı. –Komutanım, buradalar, dedi Adnan. Sonra ışığı Orhan'ın gözüne tuttu.

Köyden uzaklaşmış değillerdi. Orhan başını çevirdi, yukarıda, ormanın başladığı o yakadaki bayırın üstünde, karakolun önündeki güçlü ışıkların yakıldığını gördü. Yağmur hızlandı. Sesleri, ışıkları, yeryüzünün üstündeki tüm canlılık belirtisini kapatacak kadar kararlı, korkunç, amansız bir yağmur yağıyordu.

70.

Hikâye

Atın suya gömülmesi. Atın suya gömülmesi. Aslına bakılırsa, tutsak edilmemiş atların, yani yabani atların sudan geldikleri doğrudur. Su, özellikle göl suyu, atın rahmini işaret eder. Burası bir doğum yeridir, döl yeridir. Zamanında, yani bir bakıma öncelerin öncesinde, Aksak Kula adında bir at vardı; bununla ilgili hikâyenin ucu bucağı yoktur. Ancak doğumu anlatılmaya değerdir. Kısrak, sürüden ayrılır, böyle Ç. Ovası gibi bir ovada, yeşermiş kabarıp kalkmış buğday tarlalarının içinde. Bu gök buğdayın başını taramak ister gibi. Durma bir yandan bir yana koşan bir sürüdür bu. Sözünü ettiğim kısrak da gümüş bir at olup. Aynı zamanda üstüne fosfor sürülmüş gibi, gece gündüz parlayan ve. İnsanın gözünü alan, kalkan gibi döşüyle, çelik sağrısıyla göreni hayretler içinde bırakan bir kısraktır. Gözünü açtığı zaman, bu gözün üstündeki kirpikler böyle ibrişim ipek gibi nazlanarak, tüllenerek yukarıya çıkar.

Gel zaman git zaman, oranın ünlü beylerinden biri bu kısrağı gözüne kestirir. Onu almak, gideceği yere de onun sırtında gitmek düşüncesi, bu adamın düşüne girmeye başlar. Yani bu iş onda bir tutku halini alır. Kısrağı ele geçiremedikte hasta olacağı kesindir. Ama sürünün peşinde dolaşmak öyle kolay bir iş değildir ki. Çoğu zaman, bu yaman atlar gelip gözünün önünden belli belirsiz ak bir rüzgâr gibi geçer. Göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçer. At değildir sanki de, at biçimli bir hızlı buluttur.

Neyse, günün birinde, işte bu adam, bu kısrak uğruna evi barkı terk eder, anasıyla babasıyla helalleşir, giyinip kuşanır, kılıcını, yayıyla sadağını alır, sürünün peşine düşer. Sürünün evi dini dikilsin. Bir görünüp bir kaybolmaktadır ya, bu durumda bizimki ne yana gitsin. Yine de, bir zaman sonra, bu yabani sürünün falanca dağın üstündeki bir küçük göle vardığını, bu gölde dinlenmekle işte su içip yıkandıklarını anlar. Böylece, bunların peşinde deli gibi bir o yana bir bu yana gidip geleceğime, gölün başında beklerim daha iyi, diye düşünür. Kendine dağın üstünde bir oyuk bulur, beklemeye başlar. Ancak, bu atlar bu suyun başına ne zaman gelseler,

bir tuhaflık olur. Bir sis çöker. Su, bu sis yüzünden görünmez olur. Böylece bu adam yine kısrağını göremez. Ta ki bir mucize yaşanıncaya kadar.

Bir gün, sisten yararlanarak atlara iyice sokulur. Kısrağın sürüden ayrıldığını ve göle girdiğini görür. Bir zaman, hışırtı çıkarmamaya çalışarak bu adam bu atın peşinden gider. Ama at düz yolda yürür gibi suyun içine girer. Girdikten sonra da kaybolur. Suyun kıpırtısı kesilir. Adam şaşkınlıkla bekler, yukarıda sis, bacaklarının içinde mavi göl, gölün içinde arada yan yatıp gözlerini devirerek bizimkine bakan sarı balıklar... Kısrağının öldüğünü düşünür.

Evet, bu doğumla, atların rahmiyle ilgili bir hikâyedir. Ama şimdilik, bu kadarı yeter.

4

1.

Şimdi, gençliğindeki o zamanları hayal meyal anımsıyordu. Bilincinin uyanmaya başladığı zamanlarda, öncelikle, bütün derdi günü evde oturup kendisini dinleyenlere ilgi çekici hikâyeler anlatmaktı. Daha doğrusu, günün birinde böyle bir anlatıcı olabilmekti. Anlatmak büyük bir şereftir. Anlatmak büyük bir şeref olup hem de insanı ferahlatır. Bazen annesinin yüzünde görürdü bu ferahlamayı. Kadının yüzü açılır beyazlaşırdı bir şeyler anlattıkça. Daha derin soluklar alırdı, burun kanatları kabarır. Ağzından çıkan havanın tazeliği içeriye yayılırdı. Sonra arada K.'li âşıklar gelirdi köye. Babasının, annesinin, sonra öbür köylülerin bu âşıklar karşısındaki hayranlıkları anlatmakla bitirilemezdi. Onlar da kuşkusuz. Kuşkusuz başka bir dünyadan ya da gezegenden gelmekle. Yüzlerinde o yabancı yerlerin esintisi dolaşırdı. Buralarda birer konuk olduklarının. Yabancı olduklarının. Bura insanları için gelip geçici olduklarının bilincinde olarak. Seslerine sinmiş o ulaşılmaz özgünlükle tüm bakışları üzerlerine toplarlardı. Yine de, içlerindeki bir yerlerde onların da kendisi gibi olduklarını. İşte bir zamanlar, onun yaşlarındayken yani, kendilerinin de gezgin âşıkları böyle hayranlıkla izlediklerini ele verecek bir tohum bulunurdu. Kerem. Kerem. Bir zaman sonra gözüne uyku girmez olmuştu. K.'li âşıklardan birinin yanına katılmak, ondan hikâye anlatma sanatı hakkında bir şeyler öğrenmek için yanıp tutuşmaya başlamıştı. Hikâye anlatmak istiyordu. Çünkü, ona öyle geliyordu ki, Kerem'i ondan iyi kimse anlayamazdı ve. Aslı'nın, Leyla'nın bütün o öbür hikâyelerdeki kahramanların her biri için en iyi bir yoldaş olabilirdi. Örneğin, Köroğlu'nun atını da en iyi o anlayabilirdi. Gelip kulağına fısıldamış gibi. At bir zamanlar gelmiş, o daha kundakta iken. Gelmiş, kulağına uzanıp başından geçenleri çocuk Kerem'e güzel güzel anlatmıştı. O zamanlar Kır At'ın ağzından saman kokusu geliyordu ve ağzının kenarları değerli kara taşlar gibi parlamaktaydı.

Âşıkların anlattıklarını da ezberine kazıyordu hemen ya, bazen kulak verip de dinledikleri zaman, inanılır gibi değil, bu çocuk

bunları nereden biliyor, diye şaşırır. Oturup çocuğu ağzı açık dinlerlerdi. Neyse. Sonunda, Âşık Haşan'ın dikkatini çekti, o da ulan çırak düş peşime, diyerek Kerem'i yanına alınca dünyalar işte bu çocuğun oldu. Çok kısa bir zamanda Köroğlu'nun Azeri kolundan tut Horasan hikâyelerine –hepimiz oradan geldik, hepimiz, Horasan dedikleri yer içinde bir dağ bulunur, bu dağın da özü büyük bir çeşme, bir pınar olmaktır ki pınarın içinden aşk badesi akar, âşık akar– kadar her şeyi öğrendi. O zamanlar öyleydi ki, hikâye öğreneceğim, hikâye anlatacağım diye yemeden içmeden kesilmişti. Kesilmiş. Bir deri bir kemik kalmıştı. Giydiği pantolonların dizi açılır. Parça parça olurdu. Bunu anlayana kadar günler geçtiği için, dışarıdan hep perişan ve aç görünürdü de. Çoğun bir âşık gibi görülemezdi. Yine bu yıllarda, hikâyelerin ve onları anlatırken kendi sesinin yankısının büyüsüne kapıldığı için, saz çalmayı da öğrenememişti. İşte bazen bazı eksiklerimizi Allah tamamlar, demedi demeyin. Allah büyüktür. Bir gün bir mecliste anlattığı bir Zümrüdüanka hikâyesinden sonra –ama hikâyeye kendi yazdığı beyitleri ekliyordu, böylece, bu beyit sıralarında ayağa kalkıp gözlerini kapatır, alçalıp yükselen sesinin tınısıyla dinleyenleri ağlatıp perişan ederdi– evet, bundan sonra kendinden geçmiş, bulunduğu ortamdan uzaklaşmak suretiyle adeta ruhu içinden çıkmak için can atar olmuştu. Ele geçirilmiş bir güvercin gibiydi. Ele geçirilen güvercinler elçi yapılır. Güvercinin eskiden mektup taşıması konusu da buradan gelmedir, elçi olduğu için. Kuş, Z gibi, onun yeraltından yeryüzüne çıkması gibi dünya katından Allah katına bir elçi olarak çıkar ve elçi olur. Neyse. Böyle bir güvercin çırpınma halindedir. Âşık Kerem bu meclisten çıktı, nereye gittiğini bilmez bir halde yürüdü, kentin sokaklarından, gece yarısını geçmiş ıssız zamanlarından geçerek. Üstünde ağaçların hışırdadığı bir mezarlığa geldi. Mezarlıklar yeraltına indiği için. Mezarlıklar yeraltına indiği için. Burada durdu, sanırsın Z'yi burada yakalayacak ve onun yardımıyla aşağıdaki, çoktan ölmüş bulunan sevgilisinin yanına gidecek. Burada kendinden geçerek derin mi derin bir uykuya daldı.

O zamana kadar, aşk uykusunun ne olduğunu elbette bilmiyordu. Burada Âşık Kerem'in uyudukta düşünde neler gördüğü başka bir hikâyenin konusudur. Zira kendisi gerçekten de yeraltına inerek türlü maceralar yaşamıştır. Bundan kuşku olmamakla birlikte, sözü uzatmamak adına bu maceralara dokunmuyorum. Onu buldukları

zaman, çoktan ölmüş bulunuyordu. Öyle görünüyordu. O memleketin onu tanımakta gecikmediler ve hatta başında durup onun için acı gözyaşları dökenler de oldu. Cesedi kaldırıp götürmek istedikleri zaman, içlerinden biri söz aldı. –Ağalar, durun bakalım, bu bir âşık kişidir, sağı solu belli olmaz. Rahatsız edilmek de istemez, dedi. –Ya ne yapalım, dediler. –Başında bekleyelim, dedi o da, öldüyse elbet çürür, kokmaya başlar, ölmediyse de uyanır geri gelir, burada nöbet sırası tutalım, elbet iki güne durumu belli olur. Böylece ahali bu kişinin dediğini yaptı. Üç gün sonra Âşık Kerem uyandı, mezarlıktaki bir ağacın altında sızıp kaldığını anlayınca kızdı kendine. Ulan, o kadar içecek zıkkımlanacak ne vardı bakalım, dedi ama dört gündür orada yattığını bilmiyordu. Kalktı, daha önce konakladığı kahveye gitti. Büyülenmiş gibiydi yine.

Kahvenin duvarında bir saz bulunuyordu. Bu sazı aldı, dizine yatırdı, kırk yıllık saz ustaları gibi çalmaya başladı.

2.

Ama bu çok mu sürdü, duttan oyma güzel bir sazı vardı Âşık Kerem'in, bununla karda kışta at üstünde az yol almadı. Tüfek gibi taşırdı onu. Soranlara da, yani ey âşık, sazını neden böyle süvariler gibi asıyorsun sırtına diye sorup da yanıt bekleyenlere de, eh, bizim de silahımız odur, üç telli sazdır, derdi. Fakat bu sazın kendi varlığı ve de görüntüsü gelip geçicidir. Onu çalma becerisi ise Allah tarafından gelir. Gelince de insanın parmakları yerinde duramaz, tele dokunmadıkça sızım sızım sızlar. Aç kalmış gibi uğunup durur. Âşık Kerem kendisine saz çalma yetkisi verildikten sonra bir zaman kendi kendine çalıp söylediyse de cemiyet içine çıkmadı, meclise de gitmedi, soranlara da, işim var erenler, derdi, beni şimdilik affedin, derdi. Sonra yine sazını alarak atına bindi, bir nevi kapı kapı dolaşmaya başladı. Meğer bu devirde ona yine düş yoluyla bir bilgi verilmişti. Bu bilgi de onun kiminle evleneceği ile ilgiliydi. Âşık Kerem o zaman çok toy bir çocuktu, kadının ne demek olduğunu bilmediği gibi bir kadınla ne yapılacağı konusunda da hiçbir fikri yoktu. Ama gördüğü ve kendisine verilmiş bir bilgiyi, bir uyarıyı bir daha unutmamak gibi bir yeteneği olduğundan. Bu bir yetenek mi yoksa bir ceza mıdır, kendi kendine düşündüğü olurdu. Evet, bu nedenle düşündeki kızı unutamıyordu. Ancak düşünde ona söylendiğine göre Âşık Kerem bu kızı bir kır atın sırtında bulacaktı, ancak bu yabani atı ele geçirmek için de uzun uğraşları göze alması gerekiyordu.

Bu macera, âşığın meclislerde anlattığı hikâyeler kadar ilgi çekici ve hayret vericiydi. Yine de, bunu çok yakını olan birkaç kişi dışında kimseye anlatmamıştı. Zira iyi, soylu bir âşık şunu bilir: Ta öteden, Hazreti Peygamber zamanından bu yana anlatılan hikâyelerin arasına yeni hikâyeler katılamaz. Kişinin kendi uydurması hikâyeler de, hele hele başından geçmiş vakalar da halk içinde âşık hikâyesi diye ele alınıp anlatılamaz. Bu, âşık töresi içinde ayıp sayılır ancak eşe dosta bunların aktarılmasında zarar yoktur. Çoğu yerde âşıkların kendi hayat hikâyeleri de merak konusu olmuştur. Ama

hikâyelerin anlatıldığı törenlere bu yeni yetme devşirme hikâyeler giremez. Neyse, evet, böylece, Ş. taraflarındaki ovalara, su kaynaklarına doğru yola çıktı. Neden dersen, Ç. Gölü epey bir zamandan beri yolüstü olduğundan, yaban atları buralarda durmayıp Ş.'ye gidiyorlardı ve orada da, su başlarında çok durmadan yukarılara tırmanıyor. Yükselince de gözden kaybolarak sisler içinde kaybolup gidiyorlardı. Bu civarda Âşık Kerem'in pek çok ayları geçti, yine, zaten zayıftı ya, iyice kurudu. Atının üstünde bir nevi Don Kişot gibi bir deri bir kemik sallanır vaziyette gidiyordu. Çok hafifti. Sanırsın orada çok durmayacak da, yavaştan kalkıp havalanarak yükselip gidecekti. Ama sonunda, atlardan birinin sırtında aradığı kızı buldu. Ancak kendini o kadar kaybetmişti ki, aslına bakılırsa o kızı bulmadı da kız onu buldu. Bu sırada Don Kişot açlık ve susuzluktan ve yorgunluktan tuhaf düşler görmekteydi. Atının üzerinde duracak hali yoktu, seslenecek, başını kaldırıp da bir yere bakacak hali bile yoktu. Bu nedenle devrildi, tıngırtılar çıkararak yere düştü.

Gözünü açtığında gürül gürül yanan bir ocağın başında bulunuyordu. Alevler üstüne sıçrıyor. Ateşin gümbürtüsü, yüzünde kırmızı lekeler bırakıyordu. Ama kızı tanıdı. Düşünde gördüğü kız, başında durmuş, oğlanın alnını kuruluyordu. Ve aynı zamanda da gülümsüyordu. Kendine geldikten sonra adı Aysa olan bu kızla konuşunca. Onun da bir zaman önce düşünde Kerem'i gördüğü açıklığa kavuştu. Böylece ancak bundan sonra Âşık Kerem toparlandı, kendine geldi, yani işte eskisi gibi oldu, sazını aldı, sevdiği kızla evlendi, başına o kaza gelip de saz çalamayıncaya kadar da at sırtında tıpkı bir akıncı gibi köy köy dolaştı durdu. Bir hikâye akıncısı. Bu çığırda en sağlıklı günlerini yaşıyordu. Yüzüne et dolmakla beraber güneşin altında bu yüz bakır rengini ve sertliğini almıştı. Bazen kendisiyle dalga geçer. Cep aynasını çıkarıp baktığı zaman. Başının bir bakır çaydanlık gibi göründüğünü söylerdi. Yakında tütmeye başlarsam şaşma. Karı. Bana bak. Yakında bu kafayla tütmeye başlarsam şaşma, derdi.

Köy köy dolanıp durduğu için K. ilinde, civar illerde ve bunların kasaba ve köylerinde tanımadığı kimse kalmamıştı. Hem de ileri gelenlerle birlikte bulunur. Çoğu zaman kaymakamların hatta valilerin davetlerine çağrılı olurdu. Hele vali çağırdığı zaman. O zaman böyle gecelere hazırlanmak başlı başına bir tören gerektiriyordu. Kalkıp tıraş olmak, temizlenmek, takım elbiseyi çıkarıp bohçaya

koymak ve sonra da, bu tazeliğini, diriliğini meclisin toplanacağı zamana kadar korumak. Yüzü asılır. Düzenim, daha doğrusu hazırlığım bozulacak diye ödü kopar. Aynasını çıkarıp ikide bir, sakalım uzamış mı acaba diye yüzüne bakardı.

Ama yağız, yanık, sağlıklı bir ağaç gövdesi gibi göründüğünden, özellikle Köroğlu kollarının pek çok çeşidini kendi ağızlarıyla anlatabildiği için bu yoldan üne kavuşmuştu. Ama sonra biri sanki bir palayla sağ kolunu aldı, bütün bu yaşamı kuruttu. Kuruttu. Denizkızının avlanıp denizden çıkarılarak akvaryuma konması gibi.

3.

Birkaç gündür alıkonmuştu ya, zaten bir hal gelmişti üzerine. Çıkıp gitse, nasıl gidecekti? Bunca yolu atsız, atsız nasıl gidebilirdi ki? Ah ah, çok yanlış yapmışlardı, çok. Kızın abisi, Erdeniz, küplere binmişti de babası zorlukla tutmuştu onu. Yine babası, Eyüp, sakin, yarayışlı adam sayılırdı. Adamın ne suçu var, demişti. Bunun ne suçu var? Bunu... Yavaşça başını çevirmiş bakmıştı Âşık Kerem'e. Bu arkadaşı biraz misafir ederiz, kız gelene kadar, adamlar kızı getirince de bırakırız. İşte, bundan sonra karnıyla beline bir ağrı çöktüğü için zaten yerinden de kalkamamıştı. Suçum yok, suçum yok, diyordu. Zaten ben ona söyledim. Dedim ki, buraların, demek oluyor ki töresi böyle, istemeyiz der çıkar gideriz. Kızı bu devirde kaçırmak da nedir. Daha kaç zaman olmuş görüşmeye başlayalı? Gerçekten, aklına yatmıyordu bir türlü. Oğlan gerçi işin ne kadarını anlatmıştı bilmiyordu ama. Öyle şey mi olur? Kızı nehir kenarında buluyorsun. Suyun karşısına geçiriyorsun. Geçerken de işte bu suyun içinde, ayan olmuş gibi kıza âşık oluyorsun.

Sonra, böyle deyince kendi düşü geliyordu gerçi aklına. Düşünde gördüğün kızın peşine düşmekle kızı nehir kenarında bulmak birbirine benzemiyor muydu biraz? Hayır. Hayır. Ben aşk şerbeti içtim. Bu başka o başka. Onu hiçbir şeye benzetmek olmaz. İşte bu "aşk şerbeti" sözü aklına geldiği zaman bir hoşuna gidiyordu ki, öyle mi, ben bir âşık mıyım, diye ne zaman aklına gelse şaşırıp kalıyordu. Çünkü neden, insan âşık olduğunu ancak bir mecliste kendinden geçerek hikâye anlatmaya ve. Saz çalmaya başladığı zaman anlayabilir. Yani sözün etkisiyle. Söz yağmuru başlayıp da başından sözcükler dökülmeye başlayınca. Bunun dışında o kişinin yoldaki herhangi bir vatandaştan farkı bulunamaz.

Karanlık, nemli odadaki sedire uzanmış yatıyordu. Yatmaktan yorulduğu zaman doğrulup oturuyor, arada Sakine'nin getirdiği pişiyi, feselliyi yiyerek ayranını içiyordu. Sonra belki, çok canı sıkılırsa kalkıp kapının önüne çıktığı da oluyordu ama kısa sürüyordu bu. Bir yandan da, gerçi başta adamlara çok yalvarmıştı.

Çok yalvarmış, özellikle Eyüp'ten söz bile almıştı çocuklara bir şey yapmamak konusunda. Gençtirler, havaidirler. Âşık olmuş evlenmek istemişler. Oğlan da hiç bu hareketi yapacak bir çocuk değildir... Başını sallamıştı Eyüp. Hele bir bulalım, demişti. Kıza bir şey yapmadıysa, değil mi, o zaman çocuğu öldürecek değillerdi ya.

Gerçekten, nasıl yapabilmişti Yusuf böyle bir şeyi? Aklı almıyordu. O pısırık, neredeyse yarım akıllı saf çocuk gitmiş de. Gitmiş. Yerine bir nevi Köroğlu gelmişti. Köroğlu'nun atı deyip dururdu ya, bu kır at o kır attır baba, derdi ya, sonra babasının hikâyelerini, türkülerini anımsatırdı. Bak baba, derdi, işte tam senin anlattığın gibi, kalkan döşlü, çelik sağrılı, hem de çelikten sürme bacaklı. Böyle diye diye kendisi de bir nevi Köroğlu olmuştu işte. Kim inanırdı ki böyle bir şeye? Yine de, bir bakıma, Âşık Kerem, saz çalamadığından beri pek çok hissiyatını da yitirmişti. Karısı da söylerdi bunu. Herif, derdi, saz gidince senin de içinin yarısı gitti. Ne sevinmek bilirsin ne üzülmek. Bu kadar eskiler anneler babalar öldü gitti gözünün önünde, gık demedin. Gözünden yaş çıkmadığı gibi sanki ne olduğunu da anlamadın. Anlamadın. Bunu bilmesi olanaksızdı ya, böyledir. Bir şeyi –bu şey özellikle olup bitenlerin ölçüsü ve gerçekliği bakımından hepimizde ortak duygular uyandırıyorsa– anlamadığımızı anlayamayız. Daha doğrusu bir şeyden anladığımız şey, kendi ölçümüzdedir ancak. Ama bu her zaman başkalarıyla kıyaslanacaktır. Bir şeye sevinmek için onun saza gereksinimi vardı. Üzülmek için de.

Kalktı. Dışarıda bir gürültü duyulmuştu. Uzaklardan, köyün girişinden bir bağırtı işitildi. Adamlardan biri uzun uzun. –Eeeey, diye seslendi. Âşık Kerem önce perdeyi aralayıp baktı ama meydanı göremedi, atların bulunduğu ahırın kapısını görebildi ancak. Sonra perdeyi kapattı, bir zaman ikirciklendi, ayakta bekledi, ne yapacağını bilemedi. Sonra kapıya yöneldi, o sırada Sakine girdi içeriye. –Kızı bulmuşlar, dedi. Âşık Kerem ifadesiz baktı kadının yüzüne. Neden sonra anladı, canı sıkılmış gibiydi. Dışarıya çıktılar birlikte. Âşık Kerem ayakkabılarını giydi, bahçeye indi önce, bahçe kapısına kadar yürüdü. Tam o sırada iri güvez bir at göründü, parıl parıl parlayan ama sağlam yağmur yemiş, yorulmuş köpüklenmiş bir attı bu. Üstünde bir adam, adamın önünde de Elif vardı. Kız perişan görünüyordu. Giydikleri kirlenmiş, yırtılmış, parça parça

olmuş ve biraz da kanlanarak üstünden dökülecekmiş gibiydi. Saçı başı birbirine girmişti. Kendinde değildi.

Adam bahçeye girdikten sonra atladı, kızı kolundan çekip yere indirdi, kız kapaklanacak gibi oldu ama o sırada Sakine tuttu onu. Kadın birden, Elif'i görür görmez ağlamaya başlamıştı. –Yavrum, yavrum, kurban olurum, dedi, sarılıp kızı hemen içeriye götürdü. Âşık Kerem acışarak baktı onlara. Ama sonra bahçe kapısından başını uzattı. Bu yana doğru gelen başka bir at var mı yok mu diye baktı.

4.

O sırada, yine yapraklar gölgelenmiş, koyulaşmış, yaprakların içinden soğuk çatırtılar gelir olmuştu, yine yağmur patırtılar çıkarıyor. Arada sağdan sola eserek, insanın suratını kasıtlı biçimde dövüyordu. Ayrıca suyun renginde de bir tuhaflık vardı. Önce kararmış, koyu gri bir hal almış. Sonra kızarmaya başlayarak böyle bordo bir yağmur suyu oluvermişti. Bu su yaprakların üstüne vurduğu zaman sanki daha ağır; o koyu yeşil, kahverengi yapraklar öyle sallanıyordu, çırpınarak öyle acı çekiyorlardı ki. Sanırsın biri önlerinde durmuş da dayak atıyor. Dünya su nedeniyle iyice zavallı, ağlanacak bir gezegen olmuştu. Ah ah, bu dünyanın sonu iyi değildi. Bu dünya da, kimse kusura bakmasın, bu sonu hak etmek için elinden geleni yapmıştı. Şimdi ağlasın, günden güne erisin gitsindi.

Atın üstünde, yediği dayakla kendinden geçmiş, baygın, suyun altında saatlerce yol gelmişti ya, Civan Yusuf. Civan Yusuf. Ölü gibiydi artık. Ölüp gitmişti. Hatta çürümeye bile başlamıştı. Adamlar, kızı bir ata, oğlanı öbürüne alarak yola çıkmış. Yağmur azınca bir yerde durdukları zaman Civan Yusuf celallenerek meydan okuyunca onu iyice bir dövmüşlerdi. Ağzı yüzü kanayıp gözlerinden biri çıkacak gibi olunca da, içlerinden biri imana gelerek. Yahu bırakın, hele bir köye sağ salim götürelim, şimdi elimizde ölmesin, diyerek çocuğun canını kurtarmıştı. Yine böyle yağmur altında köye girdikleri zaman, kızı evine gönderdiler, oğlanı da, şeyhin adamlarından birinin bir yeri vardı, ahır tarafından girilir, oyulmuş kayaların içinde karınca odaları gibi yerlerden geçilerek iyice derinlerde göz görmedik deliklere varılırdı. İşte Civan Yusuf'u da oraya götürdüler. Götürdükten sonra da kapısına kancayı takıp onu orada yalnız, soğuk ve yaralı bırakıp çıktılar.

Fakat burada kalıp da ölecek değildi ya. Faruk. Faruk. Çocuğun içine girdikten sonra. Ama onu alıp da götürememişti. Ama işler yolundaydı yine de, başladıkları zaman, Civan Yusuf iyi biriydi, temiz mi temiz bir halk çocuğu. Ve de, işte herkes böyle değildir ama özellikle halkın içinde, henüz bozulmamış bir kısım vardır.

Bu kısımda insanın hem korkunç hem güzel olduğu söylenebilir. Bu nasıl oluyor? Yani demek oluyor ki bir kısım halkımızın, temiz halkımızın iyiliğinin de kötülüğünün de sonu yok. Cehaletiyle bilgeliğinin de sonunun olmadığı gibi. Yine de, o beklenmedik kurşun gelince. Yola çıktıkları zaman. Yola çıktıkları zaman, kaçmanın, özgürlüğün coşkusuyla. Ama çocuk öyle toydu ki, henüz tehlikenin, düşmanlığın farkına varacak, bunun büyüklüğünü ölçecek, daha doğrusu sezecek yaşlara da gelmemişti. Gerçeklik. Gerçeklik. Bunun öyle kolay anlaşılır bir şey olduğunu düşünmemek gerekir. Mutlaka, belli bir yaşı devirmiş olmalı insan. Belli yaşantılardan geçmeli, acının da, sevincin de bilincinde olmalı. Yine bunun için de ne gerekir, bir kişi düşünelim ki, büyük bir acı yaşamış olsun. Bu kişinin artık acıyı öğrenmiş olduğunu düşünebilir miyiz? Ya da sevinç. Aynı şey. Düşünemeyiz. Hep aynı değiliz. Aynı dersleri çıkarmıyoruz.

Ama Civan Yusuf acıyı çabuk öğreneceklerdendir. Neden dersen, öyle düşünüyor. Öyle seziyor. Faruk. Ölüm ona bu yüksek sezgiyi vermiş olabilir. Ölüm dediğimiz şey, önce işini görür, sonra kararını verir. Fakat Civan Yusuf'la birbirlerine öyle benzemişlerdi ki, Faruk onun kendisi için yeni bir beden, bir görünüm olduğunu düşünecekti neredeyse. Çocuk uysal, başına gelecek tüm iyilikleri de, kötülükleri de hemen kabulleniverecek bir yaratılıştaydı ya. Bir zaman sonra bir Yusuf olduğunu tümden unutabilirdi. Ne olacaktı o zaman? O kadar hoştu ki ama, ağzından çıkanı denetleyemiyordu, o zaman Faruk iyice güçleniyordu onun içinde. Fakat bu böyle giderse, diye düşünüyordu. Bu tür konuşmalar, önce onun için bir tehdit haline gelebilirdi.

Civan Yusuf burada hapse tıkılınca, kendini bıraktı, pelteye dönmüş bedeni odanın biçimini aldı adeta. Yere uzanmış, yüzü tavan bakar halde, bacakları da biri bir yana, biri öbür yana kıvrık, derin, sancılı bir uykuya dalmıştı.

Arada iç geçiriyordu. Derin, tıkanıp tıkanıp açılmış gibi soluklanıyor. Bunu yaptığı zaman acıyla inleyerek biraz kıpırdıyordu.

Böylece aradan bir zaman geçti. Adamlar Civan Yusuf'u getirip hücresine tıkmış, bundan sonra sabaha dek bir daha uğramamışlardı. Sabah saatlerinde kapıda biri belirdi, elinde bir bakır tabak vardı, tabağı çocuğun yanı başına bıraktı. Sonra eğilip yüzüne yaklaştı iyice, acışarak, biraz da gülerek baktı. Bıyıklarını daha yeni, o da

beceriksizce kesmiş biriydi bu. Çenesinin altı sarkmış, gözünün önü torbalanmıştı. Tabağı bıraktıktan, çocuğu acıyarak izledikten sonra kalktı, pantolonunu yukarıya çekti, içerisi iyice pis kokuyor olmalıydı, yüzünü iğrenerek buruşturduktan sonra çıktı gitti.

Pencerenin bir ucu açık kalmış olmalıydı, sürekli bir şeyler vınlıyordu içeride.

Uyuyup uyuyup uyanıyordu Civan Yusuf. Böyle olunca da, zamanın ne kadarının geçtiğini bilemiyordu elbette. Birinde, gözlerini açtı, başının altında, boynunda dayanılmaz bir ağrı hissetti, onu sırtından, boynundan tutarak kaldırmaya çalıştılar önce. Sonra sırtını bir duvara yasladılar, elleriyle gözbağlarını çoktan açmışlardı, bu nedenle Yusuf, Yusuf, bir yeri kaşındığı zaman sözgelimi, elini bu kaşınan yere götürebiliyordu. Bu kere, sırtını ıslak duvara yaslayınca, bacağının üstü kaşındı, bu arada çocuğa biraz su içirdikleri için, içine böyle yeşil canlı bir şeyler akınca yani, sanırsın biri bir soluk üflemiş. Yusuf biraz cana geldi, gözünü açtı zorlukla. Adamlar başında durmuş gülümseyerek ona bakıyorlardı. Bir şeyler söylemek, en azından nerede olduğunu sormak istedi ama yapamadı. Ağzı açılmıyordu çünkü, dudakları kuruyup birbirine yapışmıştı.

Keskin bir sidik kokusu geliyordu bir yerlerden. Sonra buna tezek kokusu karışıyordu. Çok uzaklardan ineklerin sesi geliyordu. Ama bu ses çok uzaktan, iyice avluları, avluda kurulmuş teştileri, yanan maltızı, sonra odalarla bunları birbirine bağlayan geçenekleri geçerek geldiği için. Civan Yusuf'un kulağına ulaştığı zaman eni konu eskimiş oluyordu. Böylece insan karar veremez. İnsan karar veremez: Bu bir ses midir yoksa bana kulaklarımın bir oyunu mu?

Neden sonra, biraz toparlandı. Sırtını dikleştirmeye çalıştı, yapamadı ama daha net görüyordu artık. Odanın içi yarı karanlıktı. Yukarıdaki delikten kof bir ışık çubuğu iniyordu ama bunun da gerçek ışık yoktu içinde; gri, bulut koyusu bir aydınlıktı bu, akşam olmuş, akşam olmuş, diye geçirdi içinden. –Ben çok susadım, dedi. İki kişiydiler. Gülümseyerek baktıkları Yusuf'u sanki ormanda yaralı bir geyik, karşılarına almış inceliyorlardı. Sonra biri gülmeyi bıraktı, canı sıkılmış gibi yere baktı bir zaman, tükürdü. Kalkıp dışarıya çıktı.

Uzaktan, ineklerin olduğu yerden bir gümbürtü geldi, gök gürültüsü gibiydi bu. O zaman Civan Yusuf'un yarası sızladı. Yüzü gerildi, omzunu tuttu acıyla. Hiçbir şey düşünemiyordu. Bu adam-

ların, köylülerin kendisine ne yapacaklarını da hiç bilmiyordu. Ama içinde tuhaf, kendisine de yabancı bir inanç, daha doğrusu inanca benzer bir şey vardı. Birden bir boşluk oluşuyor, bu boşluk içerisinde bambaşka biri oluyordu. Bir nevi hayvan. Hayvan. Bir hayvan nasıl acıya dayanıklı olur, nasıl acı karşısında yüzünü buruşturmaz ya da ağlamaz? İşte öyle iyimser oluyordu birden. Başka biri gibi düşünüyordu. –Size ne yahu, dedi birden, suyu içtikten sonra. –Size ne mi, diye şaşırarak sordu adamlardan biri. Erdeniz. Kızın abisiydi ya bu, kalkıp su getirmek zorunda kalınca canı sıkılmıştı. –Ne demek şimdi size ne? Dayak yemekten üşüttü bu. Bana bak, Köroğlu, bana bakıyor musun? Ulan şunun kafasını kaldır da bana baksın. Yanındaki çocuk uzandı, Yusuf'un çenesini yukarıya kaldırdı, deney hayvanı gibi davranıyordu ona. Sonra, oldu mu, der gibi Erdeniz abisine baktı. Erdeniz başını salladı. –Köroğlu, dedi, güldü, baban gerçi kör değil ama kötürüm, kötürüm, dedi. Kötürüm olduğu için de ne saz çalabiliyor ne de ata binmesi var. Yine de sen kendini Köroğlu zannettiğine göre öyle olsun. Ulan, gelip de gözümüzün önünden kız kaçırmak ne demek? Bir de size ne mi diyorsun sen? Birden sinirlendi, ayağa kalktı. –Abi daha yeni uyandı, ölür, dedi arkadaşı. Deyince Erdeniz oturdu yeniden. Çıkarıp bir sigara yaktı. Dumanı Civan Yusuf'un suratına üfledi. –Bir de size ne diyor, dedi. –Yok sana demedim, dedi Civan Yusuf. –Kime dedin peki? –Düşümde demiş olacağım, insan düşünde de gerçek hayattaki gibi konuşabilir. O bunu söyleyince, Erdeniz de, yanındaki çocuk da öyle şaşırdılar ki, gözleri böyle birer değirmi fal taşı gibi açıldı. Hatta çocuğun gülesi geldi de zor tuttu kendini. –Evet, dedi Yusuf, düşler de gerçekler gibidir, siz, siz neden şaşırıyorsunuz ki, birinin sayıkladığını duymadınız mı hiç?

İçeride bir kapı açılıp kapandı, Erdeniz'den daha büyük, babası yaşında diyelim, babası yaşında bir adam göründü. Suratsız, kara kepli bir adamdı bu. Kara şalvarı ayaklarını kapatmıştı tümüyle. Ama Civan Yusuf onun farkına varmadı. –Çocuğun elini yüzünü yıkayın da içeriye getirin, dedi adam, sözcükleri ağzının içinde yuvarlıyordu ya. Bu sözcükler de, ezilip ufalandıkları için anlaşılmıyordu pek. –Tamam, dedi Erdeniz, deyince adam kapıyı kapatıp gitti.

Damın üstünden, o cılız ışığın geldiği yerden koyu bir gölge gelip geçti. –Demek öyle, bir de bizimle dalga da geçiyorsun, öyle

mi? Sana sayıklamak nedir öğreteceğim, dedi Erdeniz. Senin burada imin timin kaybolacak. Nüfus kâğıdın bile hem kaybolacak hem de geçersiz. Geçersiz. Misafirlik ettiğin evin içinden kalkıp kızı kaçıracaksın. Ondan sonra da... Neyse. Büyük hadsizlik ve bunun yanında da büyük günah. Seni dövüp dövüp iyileştireceğim. –Oluyor mu öyle, dedi Civan Yusuf. Gerçekten, dövülüp dövülüp de iyileşmek olanaklı mı acaba, diye safça soruyordu sanki. –Ne oluyor mu ulan, dedi Erdeniz, ulan, nasıl konuşuyor bu? –Bilmiyorum, dedi Yusuf, bana ben kendim konuşuyormuşum gibi geliyor ama yine de sen bilirsin tabii. Ama yani beni buraya hapsettikten sonra, dayak attıktan sonra arada bir iyileşeceksem, yani böyle olabiliyor mu, öyleyse güzel. Boğazından bir acı, bir çatal yükseliyordu konuştukça. Sonra bunları söyleyince bu çatal sanki iyice kıvandı, kabarıp etine battı da, ağzına kan dolmuş gibi kesildi Yusuf. Son söyledikleri de anlaşılmadı bu yüzden.

6.

Sonra yine bir zaman sessizlik oldu, Erdeniz arada bir kalkıp oturuyordu, çocuk iyileşsin de yeniden dövmeye başlayalım diye sabırsızlanıyordu ya, Yusuf'un öyle bütün bütün iyileşip de yeniden dayak yiyecek hali mi vardı bakalım. Ama çok sürmedi bu, Erdeniz, yanındaki çocuğa işaret etti, birlikte Civan Yusuf'u kaldırıp sürüklemeye başladılar, Yusuf heyecanlandı. Odadan çıktılar, döne döne, odaların içinden, kenarından, iç avlulardan geçe geçe büyükçe, ışıklı bir odaya vardılar. Varınca Yusuf biraz daha kendine gelmiş. Gözü açılmış ve ayakta durabilecek kadar soluğunu toparlamıştı. Odanın içinde, ışığın ortasında ayakta bekleyen babasını görünce bir sevindi ki, yine içindeki o boşluk yankı yaptı, kendisi gibi değil de bir başkası gibi konuştu. –Oo, yahu senin ne işin var burada, dedi. Âşık Kerem şaşırdı. –Oğlum, dedi, yaklaştı, yüzü biraz aydınlanmış, biraz da acışmıştı. Ağlayacak gibi oldu. –Oğlum, dedi yeniden. Dur bakayım. Dur. Ama ne yaptınız ona böyle, bana söz vermiştiniz, çocuklara bir şey yapmayacağız demiştiniz? Bu mudur sizin sözünüz hem de kavliniz?

Duvar kenarındaki sedirde yaşlıca bir adam oturuyordu. Kara giysili hem de şalvarlı bu adamın ayaklarında da kara lastik vardı ve elinde de ince taşlı bir uzun tespih bulunuyordu. Çok kenarlı bir kepi vardı adamın, ayrıca gün ışığı vurdukça bu kepin bazı şeritlerinin parladığı da görülebiliyordu. –Çocuğun bir şeyi yok, dedi, adamlar ormanda yakalayıp getirince böyle olmuş, onların da vaziyeti iyi değil, yağmurda çamurda düşe kalka gelmişler. –Tamam işte, bir yere kaçacağı yok, zaten bu halde kalkıp da nereye gidecek, bırakın benim yanıma gelsin, bu kere mesuliyet bana ait, biz, biz iyileşince kalkar gideriz, kız da bildiğiniz gibi sapasağlam döndü geldi, yani, dersimizi aldık.

Adam öfkeye kapılır gibi oldu ama tuttu kendini, yüzü ciddileşti, ayağını indirip sedirden kalkacağı sırada durakladı, tespihi cebine koydu.

Bu sırada, dışarıda, köyün meydanına çıkan sokağın içinde bir gürültü yükseldi, çocuklardan biri altındaki eşeğin birden hareket-

lenmesi nedeniyle dengesini kaybetti, sırt üstü düştü. Başında bir kalabalık toplandı. Adam tespihi cebine koyduktan sonra ayağa kalktı. –Öyle değil, âşık efendi, dedi, buradan kalkıp da gitmek yok. Biz, biz misafirimizi iyice ağırlamadan yolcu etmeyiz, hem de iyi bakarız. İyi yedirir içiririz. Misal bu gece çocukların dönmesi şerefine güzel bulgur pilavıyla şerbet yapacağız, bunun üstüne de elbette dualar hayırlar okunacak, neden dersen, bir insanın başının belaya girmesi ve bu beladan kurtulması kutlanacak, eğlenecek şeydir de ondan. –Sağ olun ama, dedi Âşık Kerem, şimdi bildiğiniz gibi çocuğun hali pek de iyi değil, yani siz yine yemeğinizi yapım ama. –Baba, dedi Civan Yusuf, o kadar yorgundu ki, konuşulanlara kulak veremediği gibi, kendi düşüncelerine de bir yön veremiyordu. Bıraksalar uyuyacaktı ya. Evet. Şöyle sıcakta, kuru bir yatağın üzerinde güzelce uyumak için. Ah ah, bunun için neler vermezdi ki. –Baba, dedi, sen merak etme, iyiyim ben, arkadaşlar da sağ olsunlar iyi bakıyorlar bana. Ayrıca bulgur pilavı da ne güzel olur. Yaşlı adama döndü. –Pilavın yanında kaz eti de olacak mı, diye sordu. –Olacak tabii, dedi adam. Biz damatlara iyi bakarız, hiç merak etme sen.

Bu "damat" sözünü işitince Âşık Kerem'in canı sıkıldı. Çıkıp gidecek gibi oldu önce, sonra vazgeçti. Oğluna yaklaştı bir adım daha. –Yani tamam da, ne olacak şimdi, burada mı kalacak? –Ben biraz uyuyabilsem iyi olur, dedi Civan Yusuf. Değil mi baba? Âşık Kerem'in yüzü kasıldı acıyla. –Adamlar çocuğa ahırda yatak yaptı, dedi. Ama bizimkilerin yanında, başında nöbetçi duracak, sen de gelip gidebilirsin. Bundan sonra dayak yok. Anladın mı? Biraz toparlansın, insan gibi olsun, ondan sonra nikâhları kıyılacak. Ondan sonra da hapisten çıkar, alır kızı. Ne cehenneme istiyorsanız oraya gidersiniz.

Bunları söyledikten sonra başıyla Erdeniz'e işaret etti, Erdeniz çocuğu tuttu, bir yanına da deminki çocuk girdi, bunlar yanlarında Âşık Kerem olduğu halde dışarı çıktılar, kimsesiz, dar, tezek balçığıyla dolu vıcık vıcık bir sokaktan geçerek bir ahırın önüne geldiler. Sağlam bir ahırdı bu. Kalın kaba tahtadan çatılmış, büyük, düzenli bir barınaktı. İçeriye girdikleri zaman bir sıcaklık vurdu Civan Yusuf'un yüzüne. Hayvanların bir arada durdukları ve epeydir içeride oldukları anlaşılıyordu, kapıdaki hareketliliği görünce sürünün içinde bir dalgalanma oldu, içlerinden sabırsız birkaçı

böğürdü, sıcak bok kokusu Âşık Kerem'in genzini yaktı. –Ama burada yatılır mı, dedi. –Çobanlar hep burada yatar, dedi yanlarındaki genç. –Ne olmuş ki, burası şimdi öyle sıcak olur ki, hem de yatsın kalksın dua etsin. Allah'tan, ahır büyüktü de, arkada, çobanlar kalsın diye ayrı bir bölme yapmışlardı. Civan Yusuf'u oraya geçirdiler. Odaya girince Yusuf'un da, babasının da yüzü güldü. Pencere yoktu, karanlık, havasız bir odaydı, odanın iki yanında iki yatak bulunuyordu. Kirli, eski, kahverengi battaniyeler vardı yatakların üstünde. Ama hiç değilse hayvanların sıcak kokusundan uzaktı az da olsa. Çocuğu yatağa uzattılar. –Yerin burası, dedi Erdeniz. Dua et, yine ucuz kurtuldun.

7.

Yukarılarda iri yapraklı ağaçlar vardı. Birer avuç, küçük birer su yuvası gibi yapraklanan bu ağaçlar sağlam kökleriyle, etli yaprak ve dallarıyla öyle uzun yaşarlardı ki, bir zaman sonra kalıcı ölümsüz kimseler gibi –böyleleri her köyde çıkardı, yüz yaşını mutlaka geçer, yaşları bilinmediğinden, aslına bakılırsa, onlar ne derse doğru kabul edilirdi, yüzleri zamanın ve havanın verdiği katılıkla biçimlenir, ciltlerinin üstündeki kırışıklık zamanla kaybolduğu için bu kişiler bir yaştan sonra tahtadan yapılmış gibi görünürdü– evet, böyle kimseler gibi bu ağaçların yaprakları da yaprak değil de rüzgârla dövülerek bakırlaşmış insan yüzleri sanılırdı. İşte yukarıdaki bu avuç biçimli yapraklar suyu topladığı ve. İyice ağırlaştıktan sonra bıraktığı için, yağmur yağsa da yağmasa da, yukarıdan aşağıya doğru bu suyun akışı yazın en sıcak, kavurucu günlerine kadar devam ederdi.

Ama kışın amansız buzu kırılıp da işte böyle yer gök suya kestiği zamanlarda, güneş ortaya çıkar çıkmaz, bu suyun üstünde bir buğu belirirdi. Buğunun içinde, toprağın üstünden toz alındığı sanılırdı; hafif ışık parçaları dolanırdı. Buhar yerden bir metre kadar yükselerek orada birden biçimlenir, bir parça katılaştığı için ağırlaşır ve orada bulutsu hoş bir yavaşlıkla dolaşmaya başlardı. Bu sırada toprağın üstünde, işte o yukarıdaki avuçsu yapraklardan sızan suyla oluşmuş, solucan biçimli akıntılar oluşurdu. Solucan dereleri. Solucan dereleri. Şimdilik, bu mevsimde coco ortaya çıkmadığı için, solucanların da yumuşak toprakla, çamurla ve balçıkla arası iyi olduğu için. Evet. Bu nedenle buharın altındaki humuslu toprağın hareket ettiği, kendi kendine yükselip alçaldığı görülebilirdi. İçinde bir şey var da doğacak sanki. Böylece bu toprağın sürekli ve çok verimli olduğu söylenirdi. Hareket eden toprak verimlidir. Hareket eden toprak verimlidir. Bu toprak, güneş ışığını görür görmez canlanır, içinden kıvıl kıvıl bir şeyler çıkar. Yine öyle oldu. Ertesi sabah ortalık aydınlandı, aşağıdan, ovanın olduğu yandan bir sarı ışık seli geldi toprağı yaladı geçti. Geçince de solucanların, küçük toprak farelerinin başı göründü. Yukarıdan kirpiler indi.

Elif, onu getirip teyzesinin yanına bıraktıkları zaman zaten perişan haldeydi ya, kadın onu aldı, hemen sobanın yanındaki sedire uzattı, sonra ateşi yaktı, kızın üstüne bir de battaniye verdikten sonra kendisi de bir köşede oturdu, böyle yüzüne sobanın alevi vura vura bekledi. Elif'i izledi bir zaman. Kafası gidip geliyordu hep. Ne düşüneceğini de bilemiyordu ya, çoğunlukla kızıyordu. Kızıyordu. Sen, sen madem kaçacaksın. Madem çekip gideceksin. Neden geri dönüyorsun ki o zaman? Neden yakalanıyorsun, ha? Söyle bakalım. İnsan biraz akıllı olur. Madem kaçacaksın. Bazen kendi gençliğini de anımsamaz mıydı? Elif'in yaşında olduğu zamanlarını. Ah ah, insanın gençliği, en cahil zamanlarıdır. Cahil. Hiçbir şey bilmezsin. Bilmediğini de bilmezsin. Körkütük, rahmetli babasının dediği gibi, Allah başını götünü delmiş bırakmış olduğu için, insan gençlikte kör cahil ve beynamaz dolanıp durur. Bununla birlikte, ortalıkta böyle sırıtarak. Bir şey biliyormuş da bunu milletten saklıyormuş gibi hem de. Öyle sırıtarak dolaşır durur. Yine de, Sakine, Sakine, hâlâ cahil olduğundan. Bunu kendisi de kabul ederdi çoğun, yine cahilim ben, derdi. Bu nedenle de bir türlü karar veremezdi. Kararsızlık da insanın kafasını karıştırır. Gönlünü bulandırır. Neye karar veremiyordu? Tüm cahilliğine karşın o gençlik güzel midir? Güzeldir elbette. Gençken, ah insan gençken yapar ne yaparsa. Bir parça da akıl olsaydı. Allah insana ikisini beraber vermiyor.

Bu adamla oğlu, ablasını nasıl da öldürmüşlerdi, değil mi? İnsan cahil kalsın, genç kalsın da bunların eline düşmesin. Ama ondan sonra ne yapacak, şuradan çıkıp da bir insan nereye gidebilir? Sonra, bunları düşünürken ürperiyordu da. Örgüsünü almıştı eline, almış, sonra kaldırıp bir kanara bırakmıştı, esnemeye başlayınca. Derken devrildi, oturduğu büyük yer yastığının üstüne kıvrıldı, hırkasını da bir ucundan çekiştirerek uzandı. Öyle tatlı tatlı esiyordu ki uyku. Böylece Elif'in evden kaçıp da ormanda perişan oluşu geliyordu aklına. İnsan tek başına ne yapabilir, nereye gidebilir ve. Ne kadar uzaklaşabilir bulunduğu yerden?

Arada aklına gelmiş gibi sıçrayarak başını kaldırıyor. Kızın sanki yaşayıp yaşamadığını gözden geçirecek. Sonra yeniden uzanıyordu. Kız kıpırtısız, başını yana devirmiş sırt üstü yatıyordu. Uykusu derinleştikçe rahatlamış. Böylece yüzüne o eski huzurlu görüntü gelip yerleşmişti. Ama sabaha karşı öyle olmadı. Önce huzursuzca

kıpırdandı, bir yanına döndü, elini başının altına koydu, sonra yüzü karıştı, ağlayacak gibi oldu. İnledi.

Sabah saatleriydi, Sakine erkenden uyanmış sobaya yeniden odunlar atmıştı. Kızın inlediğini duyunca yaklaştı, saçını burnunun üstünden kaldırdı önce, sonra yanağını okşadı. –Kalk hadi kız, dedi, iyisin ya, iyi uyudun ya, hadi kalk da bir şeyler ye, bak mis gibi çay yaptım, hadi.

Elif gözünü açtı. Terlemişti ya, düşündeki kurt sanki peşindeydi hâlâ.

8.

Yine o buhar bulutları gelip pencerenin önünden, biçimler oluşturarak geçti. Sakine, kız uyanınca gidip pencereyi açtı, açınca havadan, toprağın üstünden çıtırtılar geldi. –Kız, dedi, hava bir güzel olmuş ki sorma, bir de güzel olmuş ve kokmuş ki valla ekmek yapmış da tandıra atmışsın gibi. Çıtır çıtır. Elif şaşırarak baktı teyzesine. Hiç hali yoktu, ayrıca büyük, çok büyük bir hastalıktan çıkmış gibi kırılıp dökülüyordu ya. Başına gelenleri anımsayınca ağlamaya başladı, battaniyeyi kucağına topladı, başını yumruklarının üstüne eğdi, saçlarını önüne akıtarak ağladı. Onu görünce yüzünü astı teyzesi. Yaklaştı. –Bana bak kız, dedi, ne olmuş? Dünyanın sonu mu gelmiş de ben duymadım? Söyle. –Dünyanın sonu gelse ne iyi olurdu, dedi Elif. Zaten bana sorarsan dünyanın sonu daha iyi. Ölmek çok da fena değil. Arada hıçkırarak kesiliyor. Sonra birden bir şey olmamış gibi toparlanarak sözünü tamamlıyordu ya, ne dediğini kendisi de anlamadığı için, yüzü de değişip duruyordu durmadan. Acıma. Öfke. Sevinç. Umutsuzluk. Bunlar sırayla, bir bir gelip geçiyordu Elif'in yüzünden. –Zaten daha iyi, dedi yeniden. –Saçmalama, dedi Sakine, kızın ayaklarının ucuna oturmuştu ya, öfkeyle kalktı, sobanın üzerinde fokurdayıp duran çaydanlığı indirdi. Kaynamış su, çaydanlığın lülüğünden sıçrayarak insanın elini yakıyor. Ayrıca sobaya değdiği zaman boncuklanarak tıslıyordu. –Saçmalama, dedi, ölmenin nesi iyiymiş. Öldüğün zaman yoksun, ot toprak... Yoksun. Kız şaşırdı, battaniyeyi aldı üstünden, yorgundu ya, yine ayaklarını sedirden salladı indirdi. Sırtının acısından yüzü buruştu. –Yoksun demek, dedi, hayret, sen şimdi öbür dünyaya inanmıyor musun yani?

Sakine çaydanlığı masaya götürdü. Yukarıdaki güneş tepedeki küçük camın içinden geçti. Geçince de evin içinde ışıktan bir sütun yer değiştirdi. Halının üstünden kalkıp odanın içine yayılan toz görünür oldu. Kadın çayları doldurduktan sonra döndü, gidip pencereyi kapattı. –Sen boş ver bunu, dedi, sen bana söyle bakalım, aklını mı oynattın yoksa? Kız, teyzesinin ne demek istediğini anlamadı

ama aklı öbür konuda kalmıştı daha çok. –Teyze, dedi, onu anlatırım ama sen önce bir söyle bakalım, öbür dünyaya inanıyor musun inanmıyor musun? Teyzesi canı sıkılmış gibi yaptı. Yanaklarından birinin içini yerdi böyle durumlarda. Yine öyle yaptı. –Ne bileyim ben, dedi, bana sorduğun soruya bak, ben, ben nasıl inanmam ki, öyle dedikten sonra? Ne demiş, öbür dünya var demiş, hem cennet de cehennem de var, demiş. O bunu söyledikten sonra biz inanıp inanmadığımızı nereden bileceğiz? Boş işler bunlar. –Ama yok, dedin demin, diye güldü Elif. Yoksun, ot toprak olacaksın, dedin. –Olabilir, dedi Sakine, bizim gördüğümüz o kadar. Gidip de dönen olmadığına göre, değil mi, biz ancak o kadarını bilebiliriz. O da güldü. Ama sen yine de bu işi fazla karıştırma, tamam mı? –Neden? İnsan öbür tarafı düşündüğü zaman kafayı yiyebilir de onun için.

Elif yerinden kalktı, masaya geçti, o zaman aklına Civan Yusuf geldiği için yeniden ağlamaya başladı. Sakine de sabahki neşesi bütün bütün kaçtığı için suratını astı, o da oturdu. Bundan sonra Elif teyzesine başından geçenleri anlattı ya, o da anımsayabildiği kadarıyla. Burada nasıl birden kaçmaya karar verdiklerini. Gece uyurken nasıl birden delirmiş gibi aynı anda birbirlerini aramaya başladıklarını. Sonra atın uçarak, havalanarak köyden çıkışını. Sonra adamların arkadan nasıl ateş ederek Yusuf'u vurduklarını... Sonra ormanda karşılarına çıkan o iyi kalpli adamı... Hepsini bir bir, arada gözyaşları içtiği çayın içine damlayarak anlattı. –Yusuf, dedi Elif, Civan Yusuf, aklı bir karış havada, çocuk gibi biri, teyze, dedi, ben böyle iyi, böyle saf bir insan ne gördüm ne işittim. Bizimkiler gibi değil. Bizimkiler bana kalırsa insan da değil. Ama onlar insansa, benim Yusufum kesin olarak başka bir yerden gelmiş. Ağacın altını bulduk ya, hani o yaralanmış da omzu kanıyordu. Uzanacağı sırada durdu da, Elif, dedi, şuraya bakar mısın, altımda bir şey kalıp da ezilmesin, yazıktır. Ama yolda onu çok dövdüler. Ben ağladıkça bana da vurdular. Sonra gözlerimi bağladılar ki görmeyeyim. Çocuğun zaten artık dayak yemekle sesi çıkmıyordu. Yağmur suratına indikçe kanı da alıp götürüyordu. Kan burnundan pembe köpüklü akıp duruyordu. Ağzının içi kanla dolup dolup boğulacakmış gibi boşalıyordu ayrıca. Yine de, göz göze geldiğimiz zaman gülüyordu.

Çayını içtikten sonra gözleri büyüdü Elif'in, birden aklına geldi de etine iğne batmış gibi oldu. –Ona ne yaptılar ki acaba, dedi,

onu öldürmüş olmasınlar? Ah ah, çok dövdüler onu, öyle çok dövdüler ki, teyze, insan olan insan onca dayağa dayanamaz. O yağmurun altında, o kan kaybıyla ölüp gitmiştir o. –Yok yavrum, dedi Sakine, bu heriflerde adam öldürecek göz var mı? Çocuğu öldürüp de başlarına bela mı alır bunlar? Merak etme iyidir Yusuf. Babası dün çok yazıklandı da gidip ben onlarla konuşacağım, oğlumu bana versinler de biz evimize gidelim, deyip durdu, şimdi öğreniriz. –Nereye gidecekmişiz ki, dedi Elif. Yusuf beni almadan şuradan şuraya gitmez.

9.

Sakine saate baktı, sonra kalktı yerinden, odadan çıktı, Âşık Kerem'in uyuduğu odaya gitti, kapıyı çaldı, bekledi biraz, sonra içeriye girdi. Âşık, başucunda sazı, ona yüzünü vermiş, kepini bile başından çıkarmadan gülümsek uyumuştu. Ama sesi duyunca uyandı. Uyandı. Uzun, iyice kabalaşmış palabıyıklarının ardından, küçük parlak gözleriyle güldü, utandı, mahcup bir yüzle doğruldu. Ne diyeceğini bilemediği için de bekledi öyle. –Abi, dedi Sakine, çay içiyoruz, istersen gel, gel sen de iç, olmaz mı? Âşık başını salladı, yüzünü, bıyıklarını siler gibi yaptı bir eliyle. Kadın onu çağırdıktan sonra çok durmadı, kapıyı kapattı yeniden, çıktı. Ama Elif'in yanına dönmedi hemen, avluya çıktı, öbür eve baktı, Erdeniz oğlanın başında nöbette olacağı için gelmemişti eve ama Eyüp orada olacaktı. Ama içinden gidip onu da çaya çağırmak gelmedi, gelmeyince de döndü, eve girdi, gidip mutfaktan bir tabak çeçille birkaç parça yufka çıkardı. Biraz da bal aldıktan sonra yeniden sobanın yanına gitti. Yavaş yavaş, iyi yanıyordu soba, içerisi ısınmıştı iyice. –Bir taze güneş açmış ki, dedi yine, hava böyle buhar olmuş uçmuş, hamur gibi kabarmış. Âşığı çağırdım. Âşık kalender adam, bu âşık da aynı senin oğlan gibi, elinden gelse uçan kuştan özür dileyecek. Elif güldü, yüzü asıldı yine. O sırada kapı açıldı yavaş yavaş, Âşık Kerem içeridekileri çok rahatsız etmiş gibi ağır, kararsız geldi, o sırada Sakine, yanındaki sandalyeyi işaret ettiği için o da ne yapsın, oturdu.

Elif kalktı o oturunca, çaydanlığı aldı, âşığın bardağını çayla doldurdu. –Civan Yusuf nasıl, diye kekeledi sonra. Dün getirmişler ya, ben onu göremedim. Bayılmıştık ikimiz de. Ama onu da çok kötü dövmüşlerdi. Âşık Kerem, çayını önüne alıp bir zaman kızı dinledi ama anlamış gibi değil. Anlamış gibi değil. Yine burada değil de başka bir yerdeymiş, hatta başka başka sesler duyuyormuş gibi bir hali vardı. Neden sonra çayından bir yudum aldı da, gözleri irileşti, bu da demek oluyordu ki, başından geçenleri anımsadı bir bir. –Çocuk iyi, dedi, ölmemiş, zaten ben onlara tembihledim, ne

var ki bundan, gençtirler yaparlar, bize düşen de büyükleri olarak, onları affetmektir, dedim, nasıl olsa kimsenin başına bir hal gelmemiş. Gelmeyince de bırakın bizi biz gidelim, dedim. Ama çocuk iyi, biraz yorgun düşmüş, yolda yağmurda çamurda. Ama onun dışında iyi. İyi.

Elif şaşkınlıkla bakıyordu Âşık Kerem'e, bu yaşlı, saf, temiz kalpli adama kızsın mı kızmasın mı bilemiyordu ki. Ayrıca, korkuyordu da. Her şeyi bildiği halde, değil mi, Yusuf'u gören biri nasıl olur da dayak yediğini, hem de dayağın hasını yediğini anlayamaz? –Öyleyse ona tembih ettiler, onu korkuttular ki dayaktan kimseye söz etmeyeceksin. –Ama doğru ya, dedi gülümseyerek Âşık Kerem, ayrıca, bak az kalsın unutuyordum. Ayrıca dediler ki, sizi eninde sonunda evlendirecekler. Ve de sizin gelmenizin ve bulunmanızın şerefine bir de yemek tertip edilecek. Eğlenti olacak. Bu da sizin için. Güldü, açılmış gibiydi, çayından bir yudum aldı. –Ben o şeyhin yanına gitmem, dedi Elif.

Şimdi, birden değişmiş, içinden ağzıbozuk biri çıkmıştı ya, bu kere o konuşmaya başlamıştı. –O şeyhin de adamlarının da Allah belasını versin it köpek. Hem de it köpeğe de yazık onun ne günahı var, ben, ben... Ayağa kalktı, kalkınca masadaki bardaklar dalgalandı şöyle, içlerinden biri devrilecek gibi oldu ama devrilmedi. –Onun tespihini alır da münasip yerlerine sokarım ben, dedi, deyince ayakta durdu bir zaman, gözü büyüdü, ne dedim ben şimdi, diye düşündü. Âşık Kerem ağzı bir karış açık bakıyordu kıza. –Ne diyorsun sen be, dedi Sakine, otur yerine de biraz efendi ol. –Size göre öyle, dedi küstü Elif, tabii, size göre hava hoş. Neyse, dediğim gibi, biz bunu yolda Civan Yusuf'la da konuştuk ayrıca, bana anlattı. –Ne anlattı, diye sordu Sakine. –Bu, bu insan haklarına aykırı, dedi Elif. Bunu yapanlar ve bu sistemi kuranlar da ayrıca halk düşmanı. Hepsi yargılanacak. –Bunu sana Civan Yusuf mu anlattı, diye şaşırdı Sakine. Yusuf nereden biliyormuş ki böyle şeyleri? Sen onun bir anarşist olduğunu hiç söylememiştin bize? –Ne ilgisi var ki, bunun neresi anarşist şimdi, benim tarafımı tuttuğu için mi? –Ama benim oğlum bilmez ki öyle şeyler, dedi Âşık Kerem. Yani, bence o Köroğlu anlatmayı bilir ama böyle şeyler bilmez. Sen sakın bu lafları düşünde görmüş olmayasın? –Orasını bilmem, çok önemli de değil zaten. Ama o şeyhin yanına da gitmem. Fehmi Ağa. Fehmi Ağa. Onun ağalığı batsın. Hem de battıktan sonra yerin dibine

geçsin. Biraz durdu, öfkesi yatıştıktan sonra dönüp yeniden sandalyesine oturdu. Ama oturur oturmaz yeniden kalktı. Pencereye koştu. Delirmiş gibiydi. Birden yine dudakları büzülüp kıpırdadı, gözleri yaşlarla doldu.

Sakine ayağa kalktı, kızın yanına gitti, sarıldı ona. –Ne oldu, canım, ne oldu sana böyle, neden ağlıyorsun? –GÖKYÜZÜ yok, dedi Elif. Bizi bayıltıp da buraya getirdiler ya, o zaman kucağımdaydı, kim bilir ona ne yaptılar? –Dur hemen korkma, dedi, dur sen, çıkıp gelir. –Ne olmuş, dedi Âşık Kerem. –Hani bir küçük ceylan vardı ya, dedi Sakine. İşe onu yitirmişler. Şimdi de ona ağlıyor. Bizim o ceylanı bulmamız lazım. –Buluruz, dedi Âşık Kerem, bardağını masaya bırakıp kalktı, kepini başına geçirdi. –Sen hiç meraklanma kızım, dedi, buluruz. Ben şimdi gidip arayacağım onu.

10.

Böylece dışarı çıktı, hava bir güzelleşmiş, güneş bulduğu aralıktan çıkıp çıkıp aşağıya inmeye başlamıştı. Bulutların arasından oklar fırlatarak. Dünyanın imdadına yetişmiş gibiydi. Birden keyfi yerine gelmişti Âşık Kerem'in. Ulan bunları, bu çocukları iyi ki bulup getirdiler de, dedi kendi kendine, bulup getirdiler de bize yapacak bir iş çıktı. Hem de bir meşgale çıktı. Ama ben şimdi o ceylanı nerede bulacağım? Gülüyordu. Zamanında söylediği ceylan masallarıyla o ceylanlı türküler gelip duruyordu aklına. Zamanında yine kendisi gibi bir Âşık Kerem vardı, gittiği yerlerde, onu da biraz bildikleri için sorarlardı hep. Erenler, derlerdi, senin bu tarihteki Âşık Kerem'le bir akrabalığın, hem de bir kan bağın var mıdır? O zaman bizimki, göğsünü şişirerek hem de böyle ulu bir kişiyle arasında böyle bir kan bağının düşünülmüş olmasından dolayı övünerek. Efendim, derdi, biz âşıklar zaten ezelden ve Allah tarafından akraba hem de kardeş sayılırız. Hele bu ilin âşıkları olarak da, yani bu bizim K. ilinin âşıkları olarak da aramızda sözbirliği olup, hep birbirimizin ayağını sürdürmek gibi huyumuz vardır, o nedenle sorunuza müspet cevap vermem yeğdir. Keyfi yerine gelince öyle süslü konuşurdu ki, dinleyenler onu bir âşıktan daha fazla bir şey olmakla gözlerinde büyütürlerdi de. Sonunda, sazını ele aldığı zaman insanların içi kor gibi yanmaya başlardı.

Güneşin altında, gözü ışıktan kamaşarak bir zaman köyün girişine doğru yürüdü. Buraya geldiklerine göre, bu hayvan akıllıdır, bu hayvan akıllıdır ve köye doğru yürüyecektir, diye düşünüyordu. Ayrıca bu ceylan bu kıza alışmış, onun kucağına gelmiş, orada yatmış uyumuş, uyuyunca da kokusunu almış. Elbette dönüp kızı bulmak isteyecektir. Ellerini cebine sokmuş, kepini hafif kaldırarak alnını açmış, böylece ormana girdi, girdikten sonra da hayvanın o kırmızısını getirdi gözlerinin önüne. Ben şimdi kırmızı bir küçük hayvanı arayacağım, dedi, kırmızı ama üstünde hamur rengi benekler olacak. Yani bir nevi kiremit. Hem de ince cılız bacakları var ki bunlar da birer çalı gövdesi, ot gövdesi sayılabilir. GÖKYÜZÜ'nün

bacaklarını ot gövdelerine benzetince güleceği tuttu, dudaklarının arasından bir hırıltı döküldü.

Yol biraz ileride ikiye ayrılıyor. Bu kollardan biri aşağıya iniyordu. Ayrıca, aşağıya inen bu patika biraz daha inceydi öbürüne göre. İnce dallı salkım ağaçlar vardı, böyle salkımsöğütler gibi patlayıp yapraklanarak ağırlaşmış. Ve aşağıya, yolun üstüne sarkmış koyu renkli ağaçlardı bunlar. Âşık Kerem'in aklına burası yattı. Yatınca aşağıya yöneldi, yağmur bu ince yolu o kadar bozmuştu ki, yukarıdan su gelmeye devam etse, suyla birlikte dallar, köküyle çıkıp akmış ot öbekleri de geleceği için, burası artık geçit vermez yaban bir yer olacaktı. Tanınmaz halde. Tanınmaz halde. Ama nal izlerini görebiliyordu. Ey Allahım, dedi, bunlar nasıl atlardır ki bastıkları yeri göl eylerler. Soyu güzel de onun için. Soylu da onun için.

Aşağıya indi, buradan su yataklarına kadar gidecekti, sonra bu küçük derler hızlanır, aşağıya şelalelenerek iner, sonunda K. Nehri'nde birikirlerdi ya, oraya kadar inemezdi elbette. Ama ilk yatağa kadar inebilirdi. Başına salkım dalları çarpıyordu, yaprakların üstündeki damlalar üstünü ıslatıyor. Güneşin ışıklarını engellediği için, bu yapraklar ormanın soğumasına neden oluyordu. Bir ara, yol kenarında ağaçların açıldığı bir yer bulunca, oraya geçeyim de güneşi göreyim biraz diye düşündü, yoldan ayrıldı. Burada birkaç adımla aşağıya inmesi gerekiyordu, o da öyle yaptı. Bu arada da yine gülümsüyor, başını kaldırmış güneşi yakalamaya çalışır gibi bir o yana bir bu yana bakıyordu.

Ama girdiği yer birden yumuşadı. Toprak ayağının altından kayar gibi oldu, o kadar hızlı olup bitti ki, ne yapacağını bilemediği için ileriye doğru birkaç adım attı, atınca da iniş vardı zaten orada, tüm ağırlığı bataklığa kaymış oldu. Oysa hiç böyle görünmüyordu, bataklığın yüzeyi küçük sarı çiçeklerle doluydu. Hatta kurumuş gibiydi, insan burada, özellikle o güneşin altında uzanıp yatabilir. Yukarıya bakarak. Gözkapaklarında kıpırdayan yaprak gölgeleriyle oyunlar oynayabilirdi. Ama öyle değil. Ama öyle değil. Bataklık birden onu içine çekti, bir kere açılıp o koyu balçık çürümüş su ortaya çıkınca katı yoğun bir çürük kokusu yayıldı. Bir sinek bulutu havalandı. Âşık Kerem, göğsüne kadar gömülünce, ifadesiz bir yüzle çevresini izledi.

Ağaçların seyreldiği bir yer olduğu için, güneş tepesine vurmaya başlamıştı. Elini zorlukla yüzeye çıkardı, kepini aldı başından,

yüzünü güneşe çevirdi, gözlerini kıstı. Sıcağın tadını çıkardı bir zaman. Ama koku öyle beter, bataklık öyle yapışkan iğrenç görünüyordu ki, olmadı, önüne bakınca dayanamadı, sabah içtiği çayı da, yufkayla peyniri de çıkarıp kustu, sonra da, gözlerinin iki yanından sicim gibi yaşlar indi çenesine aktı.

Kıpırdayamıyordu. Ulan, diye geçirdi içinden, ulan yoksa burada ölüp gidecek miyim ben?

11.

Hikâye

Âşık Kerem'in düşmanları vardı, bildiğiniz gibi, kim olursak olalım, düşmanlarımız olur. İnsanın, düşmansız olmak için deyim yerindeyse, ömür boyu çalışması gerekir. Evet, böylece onun da düşmanları vardı ve bunlar bunun peşindeydi. Ancak, Âşık Kerem de bir nevi gölge olduğu için, bu anlamda ele geçirilmesi zor biriydi. Bunun için bir şey yaptığından değil, hafifliği yüzünden. Göze görünmez, dikkat çekmez, sesi zorlukla duyulur biri olduğu için. İşte yine ne yazık ki bu düşmanlar günün birinde Âşık Kerem'i yakaladılar ve bir mağaranın içinde gecelediği sırada. Çevresini sararak uyanmasını beklediler. Kerem gözlerini açtı. –Buyurun ağalar, dedi, bu kadar yakınıma gelip de başımda uyanmamı beklediğinize göre, mutlaka önemli bir haberiniz var, söyleyin bakalım, sizi dinliyorum.

Bunun üzerine eli silahlı adamlar Âşık Kerem'e kendilerini anımsattılar elbette, aralarındaki husumeti, daha önce olup biten olayları özetleyerek –bu ayrıntılar buradaki hikâye için son derece gereksizdir– kendisi için uygun gördükleri cezayı beyan ettiler. Bu sırada, artık ele geçirildiği için çok üzgün görünüyordu Âşık Kerem, bu, Aslı'nın akrabaları tarafından öldürüleceği anlamına geliyordu. Onların söylediğine göre, en yakın uçuruma götürülerek aşağıya bırakılacaktı. Düşmesi beklenmeyecekti zira öyle bir uçurumdu ki orası, âşığın aşağıya inmesi kim bilir kaç gün sürecekti. Evet. Yine de Âşık Kerem bu korkunç ölümden çok Aslı'yı bir daha göremeyecek olmaktan dolayı kederlenmişti. –Ama beni uçuruma götürmeniz olanaklı değil ki, hâlâ anlamadınız mı, diye sordu. –Bu da ne demek, dediler. –Bu demek ki, dedi Âşık Kerem, siz bir kere beni Aslı'dan ayırmakla zaten şu anda öldürmüş oldunuz, bundan sonra götürüp adam kayasından aşağı atacağınız ancak bedenim olabilir. Yani onu da gözünüzün rahatı için yapacaksınız. Ama elbette bunun için de size engel olamam. Buyurun gidelim.

Bundan sonra, Allah'ın mucizelerinden biri gerçekleşti. Âşık Kerem mağaranın içinde, hemen sazının yanında kıvrılıp kederle uzanmaya devam ediyordu. Ancak o sırada içinden bir şey kalktı,

esnek bir görüntü, bir tayf. Kendisinin bir benzeri olmakla bir ruh ayaklanıp adamın içinden çıktı, çıktıktan sonra da yerde yatan değil de, gerçek olan kendisiymiş gibi düşmanlarının arasına girdi. –Buyurun efendiler, dedi. Adamlar da şaşkın, onunla birlikte mağaradan çıkıp gittiler. Âşık Kerem içeride uzanmış yine gözyaşı döküyordu.

12.

Bu sırada, geceyi tortulu, acı yoğun şarabı içerek geçirmişti ya, başı kazan gibiydi, karnının gerilimine diyecek yoktu. Murat. Öyleydi ki, gece birden ateş bastığı için gözlerini ölecekmiş de yardım çağıramıyormuş gibi ansızın açıp pencereye uzanabilmiş, başını çıkarıp bir güzel kusmuştu. Öğürerek. Gecenin içindeki hışırtılardan, homurtulardan biri olarak. Sonra yeniden uyumuştu ama uyumak denirse. Sabah saatlerinde, güneş yükselip de ortalık ısınmaya başlayınca acıyla uyandı, ayak bileği öyle sızladı ki sıçradı yerinden. O sıçrayınca pencereden girip de yatağın ayak ucuna inmiş yılan da sıçradı, hışırtıya benzer bir ses çıktı hayvandan. Murat hızlı davrandı, battaniyeyi hayvanın üzerine kapattı hemen, sonra tutup bunu dışarıya attı. Pencereyi kapattıktan sonra da yatağa oturdu yeniden, ayağına baktı. Bu sırada, belki o herkesten çok içerdi ama sızmaz ya da bütünüyle hurdaya dönüp de rezil olmazdı içtiği zaman, erkenden kalkmış, sobanın üstüne çayını koymuş çocuğun uyanmasını bekliyordu. Zaten, birbirinden küçük iki bölmesi vardı kulübenin, birine bir yatak sığdırmış, onu da gece doğru dürüst uyusun diye Murat'a vermişti.

Sesi duyunca çocuğun yanına gitti. –Yılan soktu beni, dedi Murat onu görünce. Canı yanmamıştı da, şaşırmıştı sanki daha çok. Hâkim güldü, yaklaştı Murat'a, ayağına baktı. –Bir şey yok, dedi, rahatlarsın birazdan, gel de çay içelim.

Ormanın içine ince bir yağmur yağıyordu, yaprakların üstünde gürüldeyen, ışıklı, renkli bir yağmurdu bu. Yukarıdan aşağıya bir gökkuşağı inecekti sanki de, yapraklar engel olduğu için. Yaprakların altındaki koyu yeşil karanlık engel olduğu için inemiyordu. Böyle olunca da, bu gökkuşağının renkleri aralıklarla, tek tek belirip kayboluyordu ağaçların arasında. Kırmızı ortaya çıktığı zaman, bu biraz sonraki morun habercisi oluyordu. Ama sonra lacivert bir ışık, bir kılıç darbesi gibi gelip geçiyordu içeriden. Bir zaman bir şey konuşmadılar, küçük pencerenin önündeki masada oturup, yanan maltızın içindeki odunların sesini dinleyerek çaylarını içti-

ler. –Benim köye gitmem gerek, dedi Murat. Gidip Aynur'la Orhan'ı bulacağım. Hâkim onu boş gözlerle dinledi, dışarıya baktı, sonra kapının önüne çıkıp oraya önceden yığdığı odunlardan birkaç parça daha alıp geldi. –Bu saatte gitme, dedi, biraz hava toplansın, zaten yağmur da var.

Sesi boğuk, gerilerden, neredeyse karnından geliyordu Hâkim'in. Yüzünde de bir tuhaf can sıkıntısı vardı. Günün, zamanın nasıl geçeceğini düşünür gibiydi. Kendisiyle birlikte kulübesinin de havalanıp ormanın üstüne çıkmasını, sonra, yeniden indiği zaman ormanın kararmış olmasını istiyordu. Kararmış bir orman. Kararmış bir orman. İnsan bu durumda kendisini de göremez. Göremeyeceği için de canı sıkılmaz. Şarabın saatini gitgide erkene çekiyordu ya, Hâkim, bunun dışında kalan saatleri gereksiz görmeye başlamıştı. Hele gündüz saatlerinde yağmurun, kararmış bulutların etkisiyle ışık çekilmiyor muydu, o zaman olağanüstü bir şey olmuş da orman ona çalışmış gibi geliyordu. Kulübenin içinde o mayhoş koku dolanıyordu. –Şimdi zaten kimi bulacaksın, diye ekledi. –Peki, dedi Murat. Sabaha dek oturdukları için zaten çok uyumuşlardı. Biraz daha kalabilirim, diye düşünüyordu.

Hâkim yeniden dışarıya çıktı, çok geçmeden bir avuç otla geldi, bunu bir küçük bezin içine bir baş sarımsakla koyup ezdi, bezi açtığında otla sarımsak hamurlaşmıştı da, sonra adam hamurun üstüne limon sıktı. –Getir bakalım ayağını, dedi. Murat şaşkın, sızlayan bacağını açıp uzattı, Hâkim, çocuğun ayak bileğindeki belli belirsiz izin üzerine sürdü bu yaptığı kremi. –Zaten doğru dürüst ısıramamış, yine de, ne olur ne olmaz, dedi, biz işimizi yapalım da, ne demişler, atını sağlam kazığa bağla. –Sağ ol, dedi Murat. Ben gideceğim ya, bak şimdi aklıma geldi, diye devam etti, sen burada hiç sıkılmıyor musun? –Yok, dedi Hâkim, gitmem bir yere, sabahları biraz canım sıkılıyor, o kadar. Ama gitmem. Orman, şehirden iyidir. Bunu dedikten sonra çıkarıp bir sigara yaktı, dumanı açık bıraktığı kapıya doğru savurdu.

Murat kalkıp kapıyı açtı, dışarıdaki ince yağmur devam ediyordu hâlâ. Birden canı dışarı çıkıp yağmurun altında dolaşmak, yaprakları, ağaçların gövdelerini, bu gövdelerin üstünde yosunlanmış mantarları izlemek istedi, paltosunu aldı, başlığını geçirdi çıktı.

Uzun zamandan beri yapmamıştı bunu. Korkmadan, canı istediği için dışarıya çıkmak, tabii karnını doyurmuş bir halde. Karnını

doyurmuş bir halde. Çıktıktan sonra da kendini, kafasından geçenleri dinlemek. Ne iyi yapmıştı. Bir geceyi, böyle güvenli bir yerde, eski günlerdeki gibi kaygısızca içerek geçirmek nasıl iyi gelmişti ona. Yine de, saldırıdan kurtuluş yok, bu da bize bir uyarı olsun, diye ayaklarına baktı gülümseyerek.

Derken yağmur hızlanmaya başladı. Başlayınca Murat döndü, kulübeye girdi yeniden. Hâkim yine sobanın karşısında oturmuştu ya, yüzü gülüyordu bu kez. –Gel, dedi, şöyle yavaş yavaş bir şeyler daha içelim. Geçen yaz pembe şarap denemiştim, bakalım beğenecek misin?

13.

Pencereyi hafif araladı, kapıyı kapattığı için ışık da, ses de yalnız pencereden gelir oldu böylece. Keyfi yerine gelmişti birden. Ayağından, Hâkim'in krem sürdüğü yerden bir nane kokusu çıkıyordu sanki, bu koku ayrıca damarlarına karışmış da burnuna kadar yükselmiş gibiydi. Gevşediğini hissediyordu. Uzanıp küçük radyoyu aldı önüne çekti, sonra güçlükle kesti cızırtıyı, derinden içli bir türkü başladı, bir kadın biraz ağlar biraz da yakınır gibi söylüyordu: *Ne feryat edersin divane bülbül, Senin bu feryadın gülşene kalsın...* Hâkim'in pembe şarabını aldı, bir de sigara istedi, yaktı. Hâkim gözlerini dikmiş bakıyordu ona. Bir şey söyleyecekti sanki de, ikide bir niyet ediyor. Sonra boş veriyordu. Dünya geçiciydi. Bu dünyayı düzeltmek de kimselere kalmamıştı. Ya da, aynı biçimde, bu dünyanın kendisi de kimseye kalmazdı. –Kimseye kalmaz, diye fısıldadı. –Ne? dedi Murat. –Bu dünya kimseye kalmaz, dedi, ne demiş Yunus: *İskender de geldi, âlemi gezdi, O da kurtulmadı ecel elinden.* –Orası öyle, dedi Murat. Hepimiz iyi ya da kötü öleceğiz. –Evet, dedi Hâkim, zengin fakir herkes ölecek. Padişah da olsan öleceksin, bana kalırsa, şöyle gençsiniz ya, işte bu sebeple bu gençliğinizi boşa harcıyorsunuz. –Yanlış düşünüyorsun, dedi Murat, bir kere biz padişah falan olmak istemiyoruz. Kaşlarını çattı. Çok yanlış düşünüyorsun. –Fark etmez, diye yüzünü buruşturdu Hâkim.

Yüzünden anlaşılan oydu ki, can sıkıcı bir şeydi bu, neden böyle oluyordu ki, nasıl anlamazlardı, bu kadar göz önünde olan bir şey, nasıl anlaşılmaz? –Fark etmez, dedi ikinci kez. İnsanoğlu kendine her zaman bir padişah bulur. Sen ne zannediyorsun, tarihte onca padişahın o kadarı hep zorla mı gelmiş tahta oturmuş. Bu kez Murat buruşturdu yüzünü. Şimdi böyle bir şeyi konuşmayı, hele Hâkim'le, o kadar istemiyordu ki, hava bir an önce alacalansın da kalkıp gideyim şuradan, diye can sıkıntısı içinde dışarıya baktı. Ormanın üstündeki mor bulutlardan biri aşağıya indi, Hâkim'le Murat'ın oturdukları pencerenin önünden geçti. Geçerken de hışırtılar çıkardığı için pencerenin camına bir toz

serpintisi vurup geçti. –Yalansa yalan de baba, dedi Hâkim, sizin o Rus vardı hani, keçi sakallı, o da sonunda padişah olmadı mı? –Lenin mi? Yahu bu da nereden çıktı şimdi, dedi Murat, Lenin mi padişah olmuş? –Ya işte ben ona bakarım, dedi Hâkim, ben kimseye karışmam da, sen de kardeşimsin, çok da zeki, okumuş, yarayışlı bir adamsın, senin daha iyi mevkilere gelmen, memlekete o taraftan faydalı olman gerekiyor benim gözümde. Yalansa yalan de. Sen burada sürünme de... Durdu, çocuğu bozmuş olabileceğini düşündü, nasıl düzeltirim diye sağına soluna baktı. –Yani yanlış anlama, kardeşim olduğun için, hem de kardeşten ileri, düşün ki bir yerlere gelmişsin, vali kaymakam olmuşsun, hatta cumhurreisi olmuşsun, bu istediklerini yap o zaman, kim senin önünde durabilir? Fakire yardım mı edeceksin, et. –Fakire kimse yardım edemez, dedi Murat, kimin emeğiyle kime yardım ediyorsun? Şu dünyada gördüğün her şey fakirin emeği, alınteri zaten. Yardım ne demek? Sen onu boş ver de, Lenin nasıl padişah olmuş onu söyle. –Yalan mı, dedi Hâkim, dedikten sonra da bir yudum içti pembe şarabından, ağzının içine, burnuna bir üzüm tazeliği yayıldığı için iyice rahatladı. –Yalan değil, dedi, misal ben şimdi gitsem, yani Rusya'ya gitsem, elimi kolumu sallaya sallaya ta Moskova'ya kadar yürüsem, Lenin'in sarayına gelince, kardeş çok yoruldum, şurada bir iki gün dinlenebilir miyim, desem. He, nasıl olur sence? –Sarayda olmasa bile, herhalde mutlaka sana kalacak bir yer bulurlar, açıkta kalmayacağın kesin, dedi Murat. Sonra boş ver, der gibi güldü. –Neyse, dedi, boş ver bunları şimdi, ayrıca, fena fikir değilmiş bu bak, Moskova'ya gittiğin zaman dünyanın en iyi şaraplarından içeceksin. Para da vermezsin ya da çok cüzi bir parayla, ne bileyim bizim bir liramızla içersin şarabını. Ama şarap dediğim de şarap yani, havagazı değil.

Yine kapının önünden bir gürültü geçti, Murat dönüp baktı. –Bir şey yok, dedi Hâkim, sincaplar yağmurdan kaçıyor. Ama bu ucuz ve iyi şarap konusu dikkatini çekmişti bir kere. –Bu şarap misal bizim Batum'da da bulunabilir mi, diye sordu. Tabii, dedi Murat, Gürcü şarabı da meşhur. Ucuz olmaya da ucuz, yine aynı şey. Üstelik, yani bir nevi, kimse ayıplamadığı için. Rahatsın. İçebildiğin kadar. Hatta içmeyeni dövüyorlar dense yeri.

Hâkim önce gülümsedi, yanakları toplanıp kızardı, sonra keyfi yerine geldi. –Bak işte, dediğim gibi, dedi, bu Rusların toplanıp

toplanıp adam dövmekten başka bildikleri yok. Kim bilir gitsek bize neler yapacaklar. Boş ver, ben kendim yapar kendim içerim.

Böyle pembe şişeyi bitirene kadar yavaş yavaş içtiler. Bundan sonra Murat kalktı. –Ben artık gideceğim abi, dedi, iyice karanlığa kalmak da olmaz, sonra, sonra işimiz var bizim. –Ne işiniz var, dedi Hâkim. –Boş ver, onu söyleyemem şimdi, dedi Murat, ama kötü bir şey değil yani, merak etme, kimseyi de dövmeyeceğiz. Yine güldüler. Murat paltosunu aldı, bu kere önünü sıkıca kapattı, botlarının bağcıklarını da sıktı iyice, sarıldılar. Sonra çıktı, yönünü belirledi, aşağıya doğru çalak adımlarla inmeye başladı.

Böyle zamanlarda, bu hemen hemen hepsinde görülürdü ya, birden dinçleşir, ışıldar. Çelik gibi olurlardı. Öyleydi yine, çelik gibi yürüyordu.

14.

Hava kararmaya başlayınca, ormanın içindeki yumuşak hava dağıldı, Murat'ın bacaklarını bir soğuk sardı geçti, geçince içi titredi, ince, ince giyindin, dedi, karnından yukarıya, boğazına doğru bir tatsızlık çıktı yürüdü. Yine de, karanlık fark etmezdi ya, özellikle bu kısımları avucunun içi gibi biliyordu. A.'daki liseye gidinceye kadar, buralarda bir orman çocuğu gibi, bir Tarzan gibi büyümüştü ya, aklına geldikçe güler, biraz da gururlanırdı. Ağaçlara tırmanması, sonra bir ara epey takmıştı kafasına; yukarıdan, yere hiç inmeden, dalların arasından, bir ağaçtan öbürüne geçerek ne kadar ilerlenebilirdi acaba? Bu takıntı yüzünden. Ağaçlardan az düşmemişti ya birinde kolunu da kırmıştı. Sonra çıkıkçının sardığı bu kol zaman içinde öyle tatlı kaşınmaya başlamıştı ki, o günleri anımsayınca arkadaşlarına bunu örnek gösterirdi. Bakın biz şimdi zorluk çekeceğiz, belki yaralanacağız ama. Sonra bunun bir de iyileşmesi var. Zaferden sonra iyileşecek. Zaferden sonra iyileşecek. İyileşince de tatlı tatlı kaşınır gibi hoşumuza gidecek o yaralarımız. Ama tabii, ormanın içinde başına daha başka, gerçekten korkunç şeyler de gelmişti, bu büyük belalardan, bu başına buyruk ve özgür çocukluktan sağ kurtulmuş olmak da bir şeydi.

Dolayısıyla, karanlık engel olmuyordu elbette, ay ışığı, yıldız parçaları, sesler, eğim, her şey yol gösteriyordu ona. Ama soğuk ve irileşen yağmur vardı bir de.

Köye inen keçiyoluna vardığı zaman durdu, öyle susamıştı ki birden, ağzını açtı, bu susuzluğu gidermek için yağmuru yakalamak istedi. Güldü. Ama iyi oldu. Yukarıya baktı, ağaçsız bir yer aradı, geçti yağmurun altına, gökyüzüne baktı, ağzını açtı, gözlerini kapattı. Göğü kucaklar gibi bir hali vardı. Kollarını mutlulukla açmış su topluyordu. Topladığı suyu ağzında biriktiriyor, burada birikip bir yudum kadar olan suyu yutup sonra yeniden başlıyordu. İri damlalı, mavi, sakız tadan bir suydu bu.

Ama sonra doydu bu suya. Doyunca da, öyle bir ıslanmıştı ki, ben ne yapıyorum, benim yoluma devam etmem gerek, diye to-

parlanıp hızlandı, köye açılan, ağaçların seyreldiği bir bölgeye girdi, burada dikkatli olmak gerekir, diye yavaşladı, yerler ıslanmış, yağmur yüzünden toprak yol iyiçe bozulmuştu. Birden durdu, yoldan çıkacağım, diye düşündü. Düşününce de yolu bıraktı, tok çalı öbekleriyle dolu taşlığın içine daldı. Bir ses işitti. Yavaşladı, köye girmeden, iri ağaçlardan birinin ağaçların arkasına saklanıp beklemeye başladı.

Biraz sonra, köyün içinden geçip de yukarıdaki karakola doğru yürüyen askerleri gördü. İkisi sürekli söylenerek önündekileri itip kakıyor, bozrak atların burunlarından çıkan bezgin homurtu insanın canını sıkıyordu. Murat gölgeleri hemen tanıdı. Hemen tanıdı. Orhan'ın ellerini arkadan bağlamışlardı, Kadir Ağa da yürüyordu ama kelepçeli değildi, atlar boştu, önde, kendi atının üstünde yeni komutan vardı, peşinden gelenlere de bakmıyordu ya, sakin görünüyordu. Ne oldu ki şimdi, diye düşündü Murat, birden kalbi hızlı hızlı çarpmaya başladı. Yavaşça çömeldi, ağacın altına oturdu, düşünmeye başladı. Orhan'la Kadir Ağa'yı alıp karakola götürdüklerine göre, bu bir baskın. Ama nasıl bir baskın, Orhan'ın da, Orhan'ın da bir şeyden haberi yok muydu sanki, ne oldu şimdi? Canı sıkılmıştı iyice.

Ne yapacaktı şimdi? Buraya kadar gelmişken gidip Aynur'u bulsa, tehlikeli, bu, bu bir baskın gecesi ise, orman da asker kaynıyordur şimdi, olabilir mi? Köyün içinde de, her yerde askerler olabilir, değil mi? Aynur'u almadıkları ne malum? Ayrıca, Kadir Ağa orada, askerlerle birlikte karakola çıktığına göre, bu iş yattı demektir. Bu durumda yapılacak en iyi şey, mağaraya dönmek. Dışarıda olanlar varsa da onları içeriye sokmak. Bu, aklına yatan şey bu oldu yalnız. Doğruldu, kafilenin gittiği yöne baktı, iyice uzaklaşmışlardı, sesleri de gelmiyordu artık. Yalnız bir ara uzakta birinin öksürdüğü duyuldu. Bir zaman daha oturdu ağacın altında. Saatler ilerledikçe hava öyle soğumuştu ki, titreyince hastalanacağını anladı, kalktı yavaş yavaş, ormanın en güvenli yolunu eliyle koymuş gibi buldu, hızla yukarıya çıkmaya başladı.

Ağaçların arasından koyu mor gölgeler geçiyordu sanki. Birer boz kaya gibi yuvarlana yuvarlana yürüyen ayılar, mor kuyruklarıyla çalı diplerini dolanan tilkiler, sonra domuzlar. İri, kızıl sakallı, ağızlarını açtıkları zaman kırılan havuç kökleri gibi geğirtiler çıkaran o yabandomuzları. Parslar. Ağaçların dalları üzerinde ormanı bir

baştan bir başa dolaşan bordo vaşaklar ve uzayıp kısalan, havalanan, koyu yeşil, ıslak yaprakların arasında incelip kalınlaşarak birer hayalet gibi dolaşan yabani atlar... Bütün bunların içinden geçti, gece, gece, bir gece ormanında her şey olmaz mıydı? Olurdu elbette.

Öyle ıslanmış, soğuk içine öyle katı koygun işlemişti ki, içeriye girmek, battaniyenin altına sığınmak, kendi soluğunu kendi göğsüne üfleye üfleye ısınıp uyumak, uyumak istiyordu.

Ama olmadı. Mağaranın kapısı açık bırakılmıştı ya, duman çıkıyordu içeriden. Yine bir ağacın arkasına saklandı. Her şeyi anlayınca ıslak, dikenli otların arasına uzanıp sessizce ağlamaya başladı.

15.

Başına diktikleri nöbetçi arada yaklaşıp, o yarı karanlıkta yüzüne bakıyor, yaraların iyileşip iyileşmediğini anlamaya çalışıyordu. Yine akşama doğru, içerisi iyice kararıp da soğumaya başladığı zaman, çocuk elinde feneriyle yaklaştı, eğildi, göremeyince feneri yaktı. Civan Yusuf gözlerini açmış ona bakıyordu. –Bir şey mi oldu, dedi. –Yok, dedi çocuk. Ölmeyesin diye bakıyorum arada bir. Gülüyordu. –Niye ölecekmişim, dedi Civan Yusuf. Sonra, bunu duyduğu için gerçekten öfkeye kapılmıştı. Doğruldu. –Söyle bakalım, niye ölecekmişim. Bana baksana sen, sen bana bir söyle bakalım, buradan kızı aldım gittim de beni sırtımdan hanginiz vurdu? –Onu ben ne bileyim, dedi çocuk. Benim sonradan haberim oldu. Ama yani bence epey delikanlı adammışsın. Bu kadar insanın içinde buradan kız kaldırmaya çalışmak için de... Ohoo. Delikanlıymışsın gerçekten. Ama işe yaramaz. Yerin altına girseniz bulurlardı sizi. Boşuna vurdurmuşsun kendini. Neden dersen, bence insanda cesaretin yanında biraz da akıl olacak. Akıl olmadı mı fena. –Öyle mi, dedi Civan Yusuf, demek biraz da akıl olacak öyle mi? Dur hele, sen bana bir söyle bakayım, evli misin? Çocuğun yüzü kızardı. Gülümsedi. –Yok, dedi, bu köyde de doğru dürüst kız kalmadı ki, hem olsa da benimle evlenecek kız da çıkmaz. Kaşlarını çattı. Çok ağır bir konuyu, içinden çıkılmaz bir müşkülü düşünüyordu sanki, böyle olunca da büyüyüp küçülmüş gibi göründü bir an için. –Çıkmaz, dedi bir kere daha. Bana öyle geliyor ki beni beğenecek bir kız çıkamaz. Yüzümde sayısız kere sivilce var da onun için. Benim yüzüm çopur, ta bin yıldır böyle. –Bin yıldır mı? –Lafın gelişi, ona takılma. Çopur olduğu için de kızlar beni beğenmezler. –Diyelim beğendiler, misal aptal, belki de kör bir kız çıktı sana vurgun oldu. –Olur mu ki, bak mesela kör kız aklıma gelmemişti hiç. –Olabilir, dedi Yusuf, dünyanın bin bir türlü hali var, kızın biri diyelim çıktı seni beğendi ve de yarın evlenecek. –Evlenecek. –Evlendiğin gece de Fehmi Ağa senin gelinini alıp götürecek ve götürünce de koynuna alacak. Senin kızın da kızlığı gidecek.

Oğlan kapının önüne kadar bir iki adım attı, tozlu, koyu sarı bir ışık geliyordu ahırın kapısından. Çocuk kapının önünde durdu, çopur yüzüne vuran ışık çocuğu hasta gibi gösterdi biraz. Canı sıkıldığı için yüzü de kırışmıştı. –Boş ver, dedi dışarıya bakarak. Dediğim gibi, kızların hiçbiri beni beğenmez. Kör de olsa beğenmez. Benim de zaten malda mülkte olduğu gibi kızda da gözüm yok. –Sen bilirsin, dedi Civan Yusuf. Karanlığın içinde pek belli olmuyordu ama gözüne bir ışık gelip yerleşmişti yine. Ahırın arkasındaki bu küçük çoban odasında, Civan Yusuf öyle değişmişti ki, Elif'e K. Nehri'nde rastladığı zamanki halinden eser yoktu artık. Birden kasları yanmış, çelikleşmiş, yüzü eski zorlu kahramanlar gibi, örneğin Köroğlu gibi bakır rengi bir meşine benzemişti. Öyle sanılırdı ki bu yüze bu deriye artık bir şey olmaz. Artık bu deri ne yanar ne dövülür ve bundan başka da acıya bu kadar dayanıklı kimse buralarda bulunamaz.

Karanlığın içinde, Civan Yusuf'un gözleri, kurt gözü gibi fosforlu yeşil olmuş parlıyordu. –Sen bilirsin kardeş, dedi yine. Ama bana sorarsan bunların yaptıkları iş değil, hem de doğru değil. Böyle bir töre akla mantığa da uygun değil. Hani sen diyordun ya insanda akıl olacak, diye. Söyle bakalım, böyle bir zulüm hangi akla sığar? İşte bu sebepten ben daha önce kaçtığım gibi yeniden kaçacağım.

Çocuk bunu duyunca kaşlarını çattı, döndü yeniden Yusuf'un yanına geldi. –Kaçacak mısın, dedi, buna kalkışırsan, bu kere seni alnının ortasından çat diye vururlar. Gözünün yaşına bakmazlar. Burada Fehmi Ağa için ölmeyecek adam bulamazsın. Değil ki hapse girsin. Hapis ne ki, ödül. Neden bu böyledir dersen, Fehmi Ağa aynı zamanda büyük ve soylu bir şeyhtir de onun için. Şeyh demek bir nevi onun buradaki eli ayağı. Onu derken başını kaldırıp yukarıya bakmış, sonra gözlerini yavaşça indirerek bir şahin gibi kaşlarını korkunç, çatılı bir hale getirmişti. Çocuk karanlığın içinde dönüşmüş, başka bir şey, bir yaratık oluvermişti. –Burada biz hiçbir şey yapmayız, dedi, hiçbir şey, rızkımız da yukarıdan gelir. –Çalışmaz mısınız, dedi Civan Yusuf, onun bu halinden korkacak, pısacak hali yoktu. Bundan sonra bu Civan Yusuf'u korkutacak bir şahıs yeryüzünde bulunamazdı. –Çalışmaz mısınız, misal tarlada falan? –Tarlada çalışmakta ne var ki, dedi çocuk şaşırmış bir halde. Onda bir şey yok ki, gider tarlayı kaldırırız yani, ne var ki onda, hayvanlar ne yesin o zaman? Ot orada yanarsa, ne yesin hayvan? –Sen beni

anlamıyorsun hiç yahu, dedi Civan Yusuf, işçi ve köylü sınıfı, dedi, senin rızkını emeğin verir. Güldü, sonra ne dediğini düşününce şaşırdı. Şaşırdı. –Neyse, dedi.

Dışarıda bir rüzgâr çıktı. Yukarıdan aşağıya hızla gelen bir rüzgârdı bu, bir an için, birisi ahırın çatısına top güllesi atmış gibi oldu. Yusuf yukarıya baktı, bakınca da şaşırdı, bu gürültüde bu çatı nasıl oldu da uçmadı, diye geçirdi içinden. –Kızın yaraları da iyileşmiş, yani çok az kalmış, dedi çocuk. Duyduğuma göre. Bu da demektir ki, sizin düğünü öbür güne kadar yaparlar.

16.

Düğün lafını duyunca iyice canı sıkıldı Civan Yusuf'un. Burada bizi zorla evlendirecekler. Herif durup dururken, bir anlamda, eşeğin aklına biz bu işi sokmuş olduk. Ama neredeyse öldüreceklerdi. Öldüreceklerdi. Şeyhin keyfine öldürmediler. Değil mi? Elif olmasa kime aşacak? Elif bu civarda tek eli yüzü düzgün kız olduğuna göre, bir talibi de çıkmış olduğundan. O da evlenmese kime aşacak? Ya çocuklar ya da yaşlılar. Onları da istemiyor demek ki. Evet, o nedenle öldürmediler. Ulan ben senin sikinin keyfine mi evleneceğim, onun için mi evleneceğim? Dur bakalım sen.

Kendini daha iyi hissediyordu artık. Midesindeki kunt ağrıdan kurtulmuştu, gözünün önü kapanmış morarmıştı ya, ondan da kurtulmuştu işte. Canı yeniden kalkıp atına binmek istiyordu. Karanlığın içinde, o fosforlu gözleriyle içeriyi tarıyordu. –Bana baksana, dedi, Ferik, çocuğun adı buydu. Ya da ona öyle seslendiklerini duymuştu. Bana baksana, Ferik, ben çok susadım, bana şöyle güzel buz gibi bir tas su getirsen aslında ne güzel olur. –Onu ben getiremem de isteriz, dedi Ferik kayıtsız bir sesle. İsteriz, merak etme. –Peki, dedi Civan Yusuf, o zaman senden bir isteğim daha olacak. Küçük bir istek. –Nedir? Yusuf doğrulup yatağında oturdu önce, sonra ayağa kalktı, dizleri uyuşmuş gibiydi, bacaklarını sallayıp açıldı. –Biliyorsun benim çok soylu bir atım var. –Yok, bilmiyorum, dedi Ferik, senin atının soyunu nereden bileyim ben. –Canım işte bilmiyorsan da şimdi öğrendin ya, bilmiyorsan da hiç bilemeyecek değilsin ya. Bu benim kır atım pek soylu bir attır. Attan çok daha fazla bir şeydir, altın yeleli ve kadife döşlü yaman bir attır. Bir nevi Burak. Ama aynı zamanda kanatları da var ama herkes göremez. Neyse. Bizi yakaladıkları zaman atımın üstündeydim, sonra tabii çok dayak yedik. Yiyince de kendimizi kaybettik.

Çocuk, Civan Yusuf'un meramını sonunda anlamış gibi güldü, rahatladı. O sırada ahırın içine biri girmiş olacaktı. Çocuk seslendi, o içeriye giren kişiden bir tas su istedi. –Merak etme, dedi sonra, atın sizden sonra çıktı geldi, hemen geldi, onu kızın evinin bah-

çesine çaktılar. Bahçenin otundan yemleniyordur. Ama geldi yani, merak etme. –Gelir elbette, dedi Yusuf gülerek. Geldiğini de, hem de benim kokumu alarak beni bulduğunu da biliyorum. Zaten dünyanın öbür ucuna gitsem beni bulur ve de yanıma gelir. Ben de bunu böyle ayan olmuş gibi görürüm, değil mi? Bizim onunla uykuda bile gördüğümüz birdir. Ama diyeceğim o değil.

Bu sırada Ferik'in istediği suyu getirdiler, su, ahırın tozlu karanlığı içinde gümüş ışıltılar saçarak. Havada eğilip kalkarak, yükselip alçalarak önce çocuğun eline geçti, sonra odaya girdi, az önce yeniden yatağına oturmuş bulunan Civan Yusuf'a kadar geldi. Gelince Civan Yusuf bu suyu öyle tok bir gürültüyle içti ki, sanırsın su değil de, gümüş bilyeler yuvarlanıyor. Sonra ağzını sildi. Tası çocuğa geri verdi. Ferik de tası aldı, odanın bir köşesindeki bir fıçının üstüne koydu.

Yeniden bir rüzgâr esti. Bu kere bu rüzgâr ahırı tümden alıp kaldırıp bir yere götürecek gibi başladı ama olmadı. Rüzgârın da bir soluğu var. –Ey, diyeceğin ne öyleyse, dedi Ferik, bana bak, canın birileriyle laflamak istiyor da beni mi buldun? Sen orada oturup habire konuşarak benim kafamı mı karıştırmak istiyorsun, söyle bakalım? –Yok yok, dedi Civan Yusuf, bence senin karışabilecek kadar kalabalık bir kafan yok zaten. –Ne demek bu? –Boş ver. Demem o ki, atımı özledim, onu oraya çakmakla iyi etmemişsiniz, bir atın size ne zararı var? Bırakın dolaşsın. Hatta gelsin şu ahırda kalsın, ne olur ki? Atıma binemesem bile hiç değilse kokusunu alırım, olmaz mı?

O kadar önemsiz bir konuydu ki, çocuk şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi. Yani şimdi atı bıraksalar gelip seni bulur diyorsun, öyle mi, dedi, senin atın güzel bir atmış, öyle dediler, kayın babanın o atta gözü varmış, onu başıboş bırakacaklarını sanmam. Ama yani eninde sonunda bir at... Güldü, keyfi yerine gelmiş de rahatlamış gibi bir hali vardı. –Gören de senin bu ata sevdalandığını sanacak. At da seni mutlaka gelip neredeysen bulduğuna göre, yani onun da sende gönlü var demektir. –Bir nevi öyle, dedi Civan Yusuf, biz âşık soyundanız, babam Dede Korkut'tan gelmedir, atımız da Köroğlu'nun soyundan. Ama biz onun adını CENNET koyduk. Cennet atı da onun için. Neyse, sen dalganı geç bakalım ne olacak. –Âşık soyundan olunca ata sevdalanabiliyorsunuz demek, dedi Ferik. Bunu da hiç duymadım daha önce. Civan Yusuf'un yanına

gelip çömelmişti ya, dizleri uyuştuğu için kalktı, tüfeğini düzeltti. –Ama ben senin haline acıdım kardeşim, dedi, senin halin hal değil. Daha evleneceksin, değil mi, çoluğun çocuğun olacak. Yani akıllı bir adam olman gerekiyor ki evini yurdunu kur geçindir. Yoksa zor. Ama yani nöbetim bitince atı getirir sana gösterir sonra da geri götürürüm. At artık senin değil. Eyüp amcanın.

Arada, dışarıdaki güneş canlandığı için, ahırın tavanındaki tahtaların arasından altın çubuklar iniyordu aşağıya. Bunlar indiği zaman dışarıda bir karmaşa başlamış, kalabalık bir yerden bir yere geçmiş ya da. Sürüp giden savaşın içinde yepyeni kılıçlar çekilmiş gibi oluyordu. Ama sonra ışıklar yeniden bulutların arkasında kalıyordu.

17.

Ormanın içinde bir çağıltı yükseldi. İri yapraklı ağaçlardan biri kıpırdadı, yüklüğündeki suyu bıraktı, o devrilince yanında yöresinde olanlar da ona ayak uydurdu. Böylece toprağın üstünde zaten durmaksızın akan, bir gümüş kolye gibi şıkırtılar çıkararak aşağıya inen su bir parmak boyunu aştı, önünde topaklanmış kesekleri yıktı. Otların sarı uçlarından bir buhar tozu kalktı yükseldi, yeşil benekli yılanlardan biri bir şey olmuş gibi sıçradı. Sanırsın ona bir dalaşan var, biri kalkmış da durup dururken onu rahatsız etmiş. Ama sıçradıktan, benekli parlak belini gösterdikten sonra ansızın toprağın üstündeki bir deliğe girerek gözden kayboldu. Islak, balçık bir topraktı bu, güneş ışığı vurdukça tütüyordu ya, bu ışıkla bu sıcak henüz onu kurutacak kadar değildi.

Güneşin ağaçlardan fırsat bulup da indiği yerlerde çiçekler açmıştı. Bu ıslak toprağın üzerinde, öyleydi ki, çiçek vermeyeceği belli yabani, kılıksız otların üstünde bile mor, mavi, zehirli çiçekler açmış kabarmıştı. Bunlar, ışık seli üzerlerine geldiği zaman parlıyor, yanardöner, ışıklı oyuncaklar gibi, ebemkuşağı sanılacak kadar hareketleniyordu. GÖKYÜZÜ, işte bu çiçeklerin arasından başını çıkardığı zaman, korkmuş, iyice şaşırmış bir haldeydi, kızın kokusunu alıyordu almaya ama yönünü bulamıyordu. Sonra bütün bu su, kokuyla, türlü böceğin, bitkinin kokusuyla iyice katılaşmış bu orman, izin vermiyordu ki, güneşi gören açıklıklarda bulunan çiçek kökleri gözle görülebilecek bir hızla büyüyüp kabarıyordu. Gözle görülebilecek kadar. Gözle görülebilecek kadar. Öyle hızlı büyüyordu ki. Başını başka bir yana çevirecek olsan, bir anlığına, sonra yeniden baksan, başka bir yer oluyordu artık orası. GÖKYÜZÜ, bu kadar uzun dolaşmamıştı hiç buralarda. O kırmızı kartalın gelip de. Belini kırarak GÖKYÜZÜ'nü havaya kaldırıp da bıraktığı güne dek, zaten o güne dek bacaklarının titremesi ancak geçmişti. Deneyimsiz bacak titrer.

Ama işte bu nedenle korkuyordu ya. Yine de, kızın kokusunu durup durup yeniden ve daha güçlü aldığına göre, doğru yoldaydı.

Böyle, kokuyu yükselterek gidecek, sonunda onu bulacaktı. Ama iyi olmuştu bu. İyi olmuştu. O kırıldı kırılacak bacaklara bir güç gelmişti ya. Hayvan sanki topraktan kan alıyordu. Tanımlayamadığı o gücü, topraktan alıyordu, oraya bastıkça, kayanın, çalının, ıslak nemli toprağın üstünde dolandıkça güçleniyor, bununla besleniyordu. O nedenle iyi gelmişti ona bu. Kız, başlarına bela geleceğini anlayınca. Adamlar, durun bakalım diye bunlara silah doğrultup da attan inmelerini söyleyince. GÖKYÜZÜ'nü hemen atın ayaklarının dibindeki yaprakların içine bırakmıştı. Hayvan iri mavi gözlerini açıp titreyerek bakmıştı Elif'e. Ama tatsız bir durumun olduğunu da anlamıştı. Kız korkuyordu. Çok bitkin, yorgun ve korkmuş haldeydi. Ceylanı bıraktıktan sonra, devrilecekti neredeyse. Ama Civan Yusuf tuttu onu, korkma, dedi, biraz daha dayan, olur mu, merak etme, hiçbir şey yapamayacaklar bize. Bunları söyledikten sonra bir dipçik darbesiyle yere yığıldı. Ağzı burnu kan içinde kaldı. Kız öyle şaşırdı ki, sanki birinin ağzı bu kadar hızlı ve bu kadar çok kanayamazmış, bu akla da, mantığa da tersmiş gibi. Ağzı açık kalmış, sonra kendini kaybederek yere yığılmıştı.

Ama kokuyu alıyordu şimdi. Bir rüzgâr gibi arada burnuna vuran, sonra yitip giden. Ama sonra yeniden ortaya çıkan bu kızın kokusunun içinde sakız vardı. Havuç kökleri gibi insanı serinleten bir ter kokusuydu. Tazelik, bebelik kokusuydu. Öyle güzeldi ki, insan o kokuya, onu duyduğu yerde sarılmak, sonra da onu alıp hemen oradan gitmek istiyordu.

Çiçeklerin arasından çıktı, devrilip suyunu bırakan ağacın gürültüsünü duyunca pıştı olduğu yerde. Sonra yeniden başını kaldırdı, önündeki son yükseltiyi de tırmanınca keçiyoluna ulaştı. Öyle sevindi ki yolu görünce, sanırsın Elif'i bulmuş. Bulmuş. Bulup da koynuna çıkmış yuvalanmış. Kızın ağzının şekerli kokusu geldi burnunun ucuna. Burnu ıslandı, gözünün laciverdi arttı yükseldi parladı. Gerçekten de öyleydi, burada rüzgâr durunca, kızın kokusuyla birlikte oğlanınkini de aldı. Ancak ayrı ayrı yerlerdeydiler elbette, gözünün önüne geliyordu, Yusuf'un ağzı kanıyordu. Gözünü yukarıya çevirdi, sonra döndü, bozulmuş, yağmurla perişan olmuş yolu köye doğru tırmanmaya başladı.

Burası, yani GÖKYÜZÜ'nün tırmanıp da sonunda ulaştığı bu patika, öbür yanında Âşık Kerem'in bataklığa saplanıp kaldığı yerdi. Âşık Kerem hışırtıyı duyunca başını çevirdi, çevirince de kırmızı, o

kiremit kırmızısı ve hamur benekli ceylanı gördü. Öyle bir sevindi ki tarif edilemez ve de dil ile anlatılamaz. –Ulan, ulan sen nereden çıktın, diye bağırdı gülerek. Ulan bana bak, ey Allahım şu yarattığın güzel ceylana bak. Hayvanın rengi, kırmızı, kadife döşü, çelik gümüş bacakları, mor ve biraz da lacivert gözleri öyle hoş öyle tatlı görünüyordu ki, bir an için, bir an için Âşık Kerem çok eskiden gidip de hikâyeler anlattığı, türküler söylediği kahvelerden birinde zannetti kendisini. Sırtını verdiği duvarda kırmızı has yünden örme bir halı vardı. Halının üstünde, canlandı canlanacak bir ceylan duruyordu. Bu ceylan koyu, acı yeşil ve mor sümbüllü bağların içindeydi ve. Uzakta da bir avcı vardı. Öyle açıştı ki, dayanamadı. Gözleri yaşardı. –Ulan, bana bak, dedi, canım, canım, bana bak, yoldan gitme, olur mu, avcının karşısına da çıkma, yırtıcının vahşinin karşısına da çıkma ulan. Allah bağışlasın ulan... Sesi çatallanıyordu. GÖKYÜZÜ onun sesini duyunca korkuyla donakaldı, sonra yavaşça döndü, âşığın gözünün içine baktı. Öyle ürkek görünüyordu ki, âşık, daha fazla korkmasın diye gözünü indirdi, bataklığa baktı. Bakınca ceylan rahatladı, âşığa sırtını döndü de. Köye doğru hızla koşmaya başladı.

18.

Yine umutsuzluk, endişe içinde uyukluyordu ama. Kötü kötü düşler görmüştü. Düş denirse. Düş denirse. Belki kafasının içinde kurup duruyordu. Şeyhin karşısına çıkıyordu. Ama yanında kimse yok. Böyle elini kolunu sallaya sallaya, kapılardan girerek, avlulardan geçip sekilerden atlayarak adamın karşısına çıkıyor. Bana baksana, sen bizden ne istiyorsun, diyor. Sen, sen kim oluyorsun ki, bizim hem de arkamızdan, sırtımızı döndüğümüz yerden hükmümüzü veriyorsun ve bir nevi başkasının malına göz koymakla onun evine barkına giriyorsun. Adam, şaşırıp kalıyor bunları duyunca. Ne diyeceğini bilemiyor çünkü hiç hazırlık yapmamış. Hiç beklemiyor böyle bir şeyi. Beklemediği için de kekeliyor. Bak bacım, diyor. Senin ağzından bacı lafını duymak da değişik oluyormuş, diyor Elif. Ama benim bir şeyden haberim yok, diyor adam. Herhalde size yanlış laf söylemişler. Bunu söyledikten sonra, işte bu ak sakallı, kara sarıklı, yüzü bakır tepsiler gibi bozrak bu adama bir haller oluyor. Adam kekeleye kekeleye erimeye başlıyor Elif'in karşısında. Ama hemen sonra birileri gülmeye başlıyor çevresinde. Dönüp bakıyor ki, işte o heriften daha onlarcası var. Aynayı tutmuş da çoğaltmışsın gibi. Ve de bunların hepsi birden gülüyor. Sen bizi ne sandın be, diyorlar hep bir ağızdan. İşte o zaman boğazının içinden yukarıya doğru acı bir lokma büyüyüp çıkıyor sanki, kuru bir lokma. Kusacak gibi oluyor. Kendi içinden çıkıp kendisine bakıyor. O baktığı kendisi de ağlıyor. İki gözü iki çeşme.

Çay içmişlerdi ya teyzesiyle beraber, işte bundan sonra bir ağırlık, müthiş bir umutsuzluk çökmüştü Elif'in üzerine. Benim, benim başım dönüyor, dedi, benim ayakta duracak hiç mi hiç mecalim yok. Böylece uzanmış, boşluğu, evin tavanını izleye izleye uykuya dalmıştı. Uyuyup uyanıyor, sonra kötü kötü düşler görüyordu. Civan Yusuf gülerek yanına geliyor. Atının üstünde. At öyle büyük, görkemli ve canlı ki, canlılıktan atın gözlerinden kan fışkıracak neredeyse. Atın bacaklarının arasındaki o büyük, korkunç zekerin içi patlayacak, yaşam suyu fışkıracak attan. Öyle bir beyaz at. De-

risinin üstü kadifeyle dokunmuş gibi. Neyse, Yusuf işte bu kadife atının üstünde geliyor. Elini uzatıyor, gel hadi kız, gidiyoruz buradan, diyor. Elif davranıp etekliğini topluyor hemen, ata binecek, Yusuf'un sırtına sarılacak ve buradan gidecekler. Ama neresi burası, düşünde gördüğü kadarıyla daha önce görmediği bir yer ama eriyen bir yer. Daha doğrusu bir bataklık, burada daha fazla dururlarsa batacaklar zaten. Elini uzatıyor. Yusuf elinden tutup onu çektiği zaman kolu kopuyor ve kendisi de sırt üstü düşüp balçık bataklığın içine yuvarlanıyor. Sürekli bağırıyor ama sesi çıkmıyor bir türlü. Sesinin çıkmasına engel olan bir şeyler var.

O zaman, o bataklığın içinde yüzü ıslanıyor. Yüzünün suya, çamura gömüldüğünü düşünüyor. Biri onu yüzünden, burnundan yakalamaya çalışıyor ama bir insan bataklığa gömülmekten nasıl kurtulabilir? Hele bunu burnuyla nasıl yapabilir? Rahatı kaçıyor. Gözlerini açtığı zaman ceylanı görüyor. GÖKYÜZÜ. GÖKYÜZÜ. Onu görünce su şıpırtısına benzeyen bir çığlık attı da doğruldu hemen. Elif. Elif. Hayvanın boynuna sarıldı, onu kucağına aldı sonra, oturdu yatağın üstüne, sırtını duvara verdi. Sakine kapıda durmuş gülerek bakıyordu onlara. –Hayvan çok yorulmuş, dedi Sakine. Ayrıca çok korkmuş. Biraz su verdim, başından çekildim, uzaktan baktım, yavrum nasıl içti onu. Ah ah, can işte, insanla ceylanın ne farkı var aslında. –Olsun, geldi ya, dedi Elif, Allah razı olsun âşık babadan. –Âşık baba ortada yok ki, diye güldü Sakine, hayvan kendi kendine geldi, ben de kapıdaydım zaten, baktım aşağıdan bu yana düşe kalka, hoplaya zıplaya geliyor. Kız siz ne yaptıysanız bunu köpeğe çevirmişsiniz. Ceylan dediğin ürkek olur, böyle ev köpeği gibi sahibini koklaya koklaya köy köy gezip de durur mu? Allah'tan kimse yoktu ortalıkta yoksa çoluğun çocuğun maskarası olurdu da parça parça ederlerdi onu. –Aman teyze Allah korusun, dedi Elif, o nasıl söz öyle. Neden öyle evcil oldu diyecek olursan, onu bize Allah verdi de onun için. Sana anlatmıştım. Yukarıdan, bulutların arasından bizi gördü de gönderdi. Alın bu da benim size söz hediyem olsun, dedi, gönderirken de tembihlediği için GÖKYÜZÜ bize alışık.

Hayvanını boynundan öptü sonra. Kalktı, onu da kucağına aldı, masanın üstünde ona yedirebileceği bir şeyler var mı diye baktı. –Dur sen, ona yemlik getireyim ben, dedi Sakine, ekmek peynir mi yedireceksin hayvana. Sonra durdu, aklına bir şey takılmış da canı

iyice sıkılmıştı. –Âşık nerede ki acaba, dedi, ceylanı arayacağım diye çıktı, dönüp gelmeyi akıl edemezse sabaha kadar dolaşıp durur zavallı. Zaten onu bıraktılar. –Ne demek o, dedi Elif, bıraktılar da ne demek? –Canım işte siz geldiniz ya, artık onu hapsetmiyorlar burada, yoksa böyle çıkıp da dolaşabilir miydi? Neyse, Allah vere de başına bir iş gelmeye.

Dışarıya çıktı. Civan Yusuf'un atı bahçeye çakılmıştı ya, duramıyordu yerinde. Burnundan buhar değil de ateş püskürüyordu.

19.

Akşamüzeri, Ferik çocuğun başından ayrıldığı zaman. Ona hadi sen biraz dinlen de, bir şeyler ye iç de sonra gel yine, demişlerdi, o da eve gidip annesinin pişirdiği nezikten yemişti biraz. Böyle, arasına yeşermiş çeçilden de koymuştu, sonra, çay da vardı yanında. Ama kimse yoktu evde. Kimse yoktu. Annesi vardı yalnız, o da yatıyordu ya, kalkamıyordu bir türlü. Kızıp duruyorlardı ona. Babası, binde bir konuşur. Konuştuğu zaman da kadını gözüne kestirerek. Bir şeyin yok senin, bir şeyin yok, tembellikten yatıyorsun hep, diyordu. Ferik de zannediyordu ki, kadın gerçekten de tembellik ediyor. Arada bin bir güçlükle, nazla kalkıp ocağa çayı koyuyor. Sonra yeniden kıçını devirerek yatıyordu. Hiç, neredeyse hiç konuşmuyorlardı artık babasıyla. Arada bir, babası iyice yorgun ve sinirli olduğu zamanlarda yaklaşıp kadının başına bir yumruk atıyordu.

Sonra, çayını da içince, gülümsedi kendi kendine, ulan, yaman adamsın, diye geçirdi içinden. Sen kalk da Fehmi Ağa'nın elinden ve köyünden kız kaçır. Ama hoşuna gitmişti bu. Hoşuna gitmişti. Çok değişik, yani dedikleri gibi, kendine has bir çocuktu bu Civan Yusuf. Kafayı da yemişti iyice. Atıyla bozmuştu. İnsan kalkıp da bir ata âşık olur mu? Hadi oldu diyelim, atın da kendisine âşık olduğunu düşünür mü? Düpedüz delilik. Tımarhanelik bir iş. Hem de bu civarda işitilmedik bir vaka. Ama işte, salt bu nedenle, yani zavallı bir deli ve tımarhanelik bir akılsız olduğuna göre, böyle insanları ayıplamamak gerekir. Neden, çünkü herkesin başına gelebilir. Değil mi? Misal kendi annesi de bir gün. Yüzünü çevirip de. Kıçını dönüp de yattığı yataktan doğrulup artık ondan sonra bir deli olabilir. O da diyelim ki sobaya âşık olabilir.

Ah ah, Ferik, küçükken az mı severdi annesini. Ama o zamanlar çok acırdı ona. Bak işte şimdi anımsamaya başlıyor. Deli meli deyince aklı açıldı da bebekliğini anımsadı. Az mı acırdı. O zaman kalabalık oldurdu ev. Kadın bütün o nüfusu doyuracak kadar feselliyi açacağım diye iki büklüm. Oturduğu yerde kalırdı. Namaz kılar gibi. Kalk, şımarma, az hamur açtın diye yoruldun da öldün mü

hemen, kalk ulan, diye bağırırdı babası. Ah ah çok acırdı o zaman annesine. O da onu çok severdi. Senin adını Firkat koydum ben, derdi bazen fısıltıyla. O baban olacak namussuz nereden çıkardı da Ferik diye çığırmaya başladı ki sana... Ama yüzü kızarırdı sonra. Korkardı. Bana bak, derdi, babana böyle dediğimi ağzından kaçırmazsın değil mi? Vallahi öldürür beni duyduğu yerde.

Kalktı, evden çıkıp kır atın yanına gitti. O gittiği zaman kır at iyice bezmişti de. Bir yolunu bulsa alıp başını gidecekti. Yelesi dikelmiş tarak gibi olmuştu. Döşü öfkeyle titreyip duruyordu. Ayakları da sabırsız, yer dövmekle eşiniyordu hayvan. Ama öyle sıkı bağlamışlar, boynunun çivisini öyle kuru, sıkı toprağa gömmüşlerdi ki, kopup da gidemiyordu bir türlü. Çividen kurtulsaydı, köyden koşarak çıkmak olanağı olmasa bile kanatlanır uçardı. Ferik'e öyle geliyordu ki, kurtulduğu zaman bu atın üstünde artık durulamaz. Bu at insanı sırtından çifteleyerek fezaya gönderir ki oradan da bir daha inilemez. Yine de, dizgini koluna sardı, başını okşadı atın, çiviyi söktü. Kıra atı, Civan Yusuf'un kaldığı ahırın önüne götürünceye kadar akla karayı seçti. O gittiği zaman, Erdeniz vardı içeride. Erdeniz, atı görünce sinirlendi. –Niye getirdin ki onu, dedi. –At biraz burada dursun ağabey, dedi Ferik, bu at çok güzel, yağmurun altında daha kalırsa bozulur telef olur. Bizim gözümüzün önünde dursun. Nasıl olsa artık senin. Yazık mı olsun, yağmuru yesin yesin de telef mi olsun? –Olmaz ya, dedi Erdeniz. Neyse, dursun bakalım.

Çocuğun dönüp geldiğini görünce, Erdeniz kalkıp toparlandı ama kır atı da kendisi götürüp içeride bir yere bağladı, önüne de oyalansın diye bir kucak saman bıraktı. –Bana bak, dedi, atı çocuktan uzak tut. Ne olur ne olmaz. Çocuk odadan çıkmayacak. Yarın akşama düğün hazırlanacak. O saate kadar gözümüzü dört açacağız. –Tamam dedi Ferik, gözlerini dikmiş, gerçekten, çakmak çakmak olmuş gözleriyle Erdeniz ağabeyini dinlemişti. Ona öyle geliyordu ki, artık bundan sonra sırtı yere gelmez. Burada, bu insanların arasında ciddiye alınmış, bir iş sahibi olmuştu ya. Artık ona kimse çocukmuş gibi davranmıyordu ya.

Erdeniz'i yolcu ettikten sonra ellerini kıçına koydu, Civan Yusuf'un yanına gitti. Kapıyı açtı. Yusuf yatağına uzanmış, yüzünü duvara dönmüş uyuyordu ama sesi duyunca kıpırdadı, çocuğu görünce güldü. Sonra gözlerini ovuşturarak gülümsedi. –Ben, ben, dedi, düşümde ne yapıyordum biliyor musun? –Nereden bileyim,

dedi Ferik. –Canım işte lafın gelişi, dedi Yusuf. Bu Erdeniz denen şahıs benimle hiç konuşmadı, sanırsın bende hastalık var. Kolera var. Benim de canım sıkıldı, uyuyup duruyorum burada. –Peki düşünde ne gördün, dedi Ferik. Civan Yusuf, doğrulup yatağında oturdu. –Bacaklarım çok uzamıştı, dedi.

20.

Çocuk şaşırdı. –Ne demek bacaklarım uzamıştı, dedi, insanın bacağı durup dururken uzar mı? –Yahu sen de, dedi Civan Yusuf, düş bu. İnsanın düşte bacağı da uzar kolu da. Sen hiç düş görmez misin? –Görmez olur muyum, dedi çocuk, benimkiler işte, malın peşinde, kazın arasında, anamın yanında, yani öyle bacaklarım falan uzamaz. –Kötüymüş, dedi Civan Yusuf, demek ki sen düşlerinde bile mantıklı bir adamsın. Kötü. –Nesi kötü, dedi Ferik, mantıklı olunca niye kötü olsun ki? –O kadar mantıklı olunca hiç eğlenemezsin de onun için. Neyse, dinle şimdi. Düşümde, sizin amcalardan dayak yiyorum yine. Bunlar beni her gördükleri yerde dövmeye ant içtikleri için. Ama sonra birden bir şey oluyor. Yukarıdan bir uçak geçiyor. Uçağın kuyruğunda da sisten buluttan yapılmış bir el var. Bu ne menem bir şeydir diye bakarken. Yani onun peşinden gideyim derken bakıyorum ki, bacaklarım uzamış. Böylece sizinkiler de aşağıda, benim uzun bacaklarımın arasında birer karınca kadar kalıvermişler. Böyle aval aval bakıyorlar yukarıya.

Ferik'in canı sıkıldı. –Neyse, dedi, senin atı getirene kadar canım çıktı. Erdeniz abime de bir sürü yalan söyledim. Gel bakacaksan biraz bak, sonra bir daha seni buradan çıkarmayacağım. CENNET. CENNET. Civan Yusuf atının içeride olduğunu duyunca sevinçten çıldıracak gibi oldu. Gözünün içi parladı böyle, karanlığın içinde yeşil kurt gözleri gibi oldu belerdi. –Hani, nerede, dedi, ayağa kalktı. Ferik tüfeğini indirdi sırtından, Yusuf'un üzerine tuttu. –Yalnız adam ol, dedi, kaçmaya falan kalkma, bir şey yaparsa vur dediler, ona göre. –Eh, merak etme, dedi Civan Yusuf, odadan çıktı, atının yanına gitti, malların yanında, bölmeyle ayrılmış otluğun içinde köşeye sıkışmış da asabileşmiş gibi duruyordu CENNET. Yusuf'u görünce hareketlendi. Kendi çevresinde dönmek istedi ama örkeni izin vermedi buna. Burun kanatları kabardı kalktı. Yusuf hayvana yaklaştı, boynunu okşadı, döşünü, atının başını şefkatle tuttu, yaklaştı, öptü. CENNET'in gözü yaşaracak gibi oldu, mor bir ışık saçıldı gözlerinden.

O sırada Civan Yusuf'un içinden, içindeki bir yerden bir ateş yükseldi. İstese, bu salak oğlan neydi ki, bir çırpıda tüfeği elinden alır, ensesine vurup atıyla birlikte dışarıya çıkar, çeker giderdi. Neydi ki yani. Ama olmazdı. Akıl. Akıl. Akıl önemlidir. Aklımızın bir tehlikesi vardır. Herkes kendinde olduğunu sanır onun.

Gerçekten. Civan Yusuf bir zamandır, şaşıyordu da kendine. Öyle şeyler düşünüyor. Bazen ağzından öyle şeyler kaçırıyordu ki, söylediğini kendisi de anlamıyordu. Ama olsun. Bir başkalık, yenilik, özgünlük duyuyordu. Evet. Evet. Herkes aklın kendisinde olduğunu sanır. Bunu arkadaşlarla konuşuyordu zaman zaman. Faruk, böyle şeyleri konuştuğunda, insanların kendisine bir başka baktığını anlıyordu. İnsanın bunu anlaması, yani başkalarının kendisi hakkında, işte o iyi değil, herhalde artık delirdi ve bir anlamda ondan artık uzak durmak lazım. Böyle düşündüklerini anlaması. Bunu anladıktan sonra da kendisini bütünüyle yalnız hissetmesi kolay bir şey midir? Neyse. Marksizmi kavrama konusunda da böyledir. Sözgelimi, başka bir kesim arkadaşı, Marksizmi başka türlü anladıkları için tümüyle yanıldıklarını düşündüğümüz bir kısım arkadaşı, tümden akılsızlıkla suçlayabiliriz, değil mi? Ama onlar da aynı şeyi bizim için söylüyorlardır, kim bilir. Burada, asıl felsefenin –bunu Faruk genellikle bilimin karşılığı olarak kullanıyordu– ilk nedenlere bakılması gerektiğini söylediği açıktır. Temelde, diye devam ederdi, temelde insanın idealist –yani ona göre dinsel– bakış açısından kurtulması hiç de kolay değildir. Bizim duygusal ya da şiirsel nedenlerle idealize ettiğimiz ve bu nedenle canına okuduğumuz gerçekliğin haddi hesabı yoktur. Neyse. Bizim çevremizin en büyük hatası bilimin kendisinde olduğunu düşünmesidir. Bilim, kendisindedir. –Bilim, bilim, bilim, dedi Civan Yusuf, bu sırada atının iri kara gözlerini öpmeye çalışıyordu ama hayvan öyle yüksekte idi ki, başını da eğmiyordu bir türlü.

Ferik anlamadı, yüzünü buruşturdu yine. –Tamamdır, dedi, yavuklunla hasret giderdiysen artık yatağına gidebilirsin. Yusuf başını salladı, CENNET'i öptü yine, döndü yatağının yanına gitti. –Yarın düğün günü, dedi Ferik. Yarından sonra serbestsin. Karını alıp istersen buradan gidebileceksin. Ama gitmezsen de burada mis gibi yaşayabilirsin. –Ama böyle düğün mü olur, dedi Civan Yusuf. –Ne demek böyle düğün mü olur, dedi Ferik. –Canım işte böyle mi olur, ne evimiz var, ne eşyamız. Düğünde giyilecek bir

kıyafetimiz bile yok. Bana göre, damat dediğin takım elbise giyecek. Damatlık giyecek. –Ha, sen onları merak etme, dedi çocuk. Onları ağam halleder. Senin damatlığın da, kızın gelinliği de olur. Allah evlenene yardımcı olur, kol kanat gerer. Hiç aklın kalmasın. Sabah seni buradan götüreceğiz, yıkanıp giyineceksin. Tıraş olacaksın. Baksana, at hırsızlarına benziyorsun böyle.

Civan Yusuf yatağına oturdu, aklından o kadar çok şey geçiyordu ki, bunlardan birinin üstünde durup düşünecek olsa, bu düşünme ancak birkaç saniye sürüyordu. –Beni şeyhin karşısına çıkar, dedi. Ferik şaşırdı. –Buna benim gücüm yetmez de, ne yapacaksın ki sen şeyhimizi, diye sordu. –Bana biraz para versin, dedi Civan Yusuf, hakkımdır. Ferik güldü. –Bunu da, dedi, bunu da ilk kez duyuyorum ömrümde.

21.

Sabaha karşı, balçık çamurun içinde bacaklarının titremeye başladığını anlayınca. Bir de öyle üşümüş, o kadar korkmuştu ki, nasıl bu hallere düştüğünü, buralara kalkıp da niye geldiğini anlayamamıştı hiç. Ulan buradan çıkmam lazım benim, dedi. Ama gerçekten çok korkmuştu gece. Burada uyumak olmaz, diyordu. Başı düşüyor, gözleri kapanıyor ama sonra burnuna dolan keskin kokunun uyarısıyla kendine geliyordu. Sonra bir ses duyuyordu. Yukarıdan, ormanın üstünden geliyordu bu ses. Derken usul usul büyümekle biçimleniyor. Ağaçların açtığı örtünün üstünde büyük korkunç bir gölge olarak yaklaşıyordu. Âşık Kerem başını güçlükle kaldırıp bakıyordu yukarıya ya. O zaman yukarıda iri bir kuşun belirdiğini görüyordu. Daha doğru böyle iri bir kuşun gölgesinin. Gölgesinin. Kuşun kendisiyle gölgesi ayrı şeylerdir. Ama yukarıdan gelen o ses kuş sesi değildir. Daha çok bir hırlamayı, bir kurdun öfkelenmesini andırmaktadır. Bir kurt gibi hırlayan bir kuş. Bu her zaman korku verici bir şeydir. Sonra, sırtını göremiyordu elbette. Arkasına dönüp doğru dürüst bakamıyor, oradan gelen sesler de böylece iyice canını sıkıyordu. Soğuk. Soğuk. Soğuk, soluğunu kesmişti Âşık Kerem'in.

Bir ara, gecenin soğuğunu, ürpertici sesleri türkü söyleyerek unutmaya çalıştı. Gençlikte öğrendiği ilk Köroğlu parçalarını söyledi fısıltıyla. Gözleri yaşardı. Hemen hemen hiçbir şeyden anlamayan, anlamadığı için de hep çekimser o babasıyla sürekli her şeye söylenen annesini anımsadı. Köroğlu. Köroğlu. Belki anne babası öyle dalsız bırakmamış olsalardı onu. Âşık Kerem'i. O zaman belki o Köroğlu da olmayacaktı. Âşıklık da. Âşıklık başa beladır. Çünkü âşık hep hikâyelerle, söz temsilleriyle düşünür. Düşündüğü için de yaşamı onlarla karıştırır. İster istemez. Ağzı, kafası ne söylerse söylesin. Bir âşık eninde sonunda kalkıp da bülbülsüz, gülsüz konuşamaz. Bunları söylemediği ya da söyleyemediği yerde âşığın dengesi de konuşma yetisi de çıkıp gider.

Ah ah, diye geçirdi içinden. Ulan ben bir Köroğlu da olamadım, bir kıra at da. N'olaydı da, bunların hiç değilse bir melekesini

alaydım. Misal şuradan bir kanat açıp da kurtulaydım. Gözünün önüne geliyordu. İri kanatlı balinalar gibi denizi birbirine katarak suyun üstüne çıkıyordu. Et yiyen ağaçlar gibi daha demin tohumken şimdi birden toprağın altından fışkırarak. Damarları yaprak uçlarında atarak başını kaldırıyor. Yapraklarını el gibi kullanarak doğruluyordu. Çamur deryasının başında kır ata kanat veren Allah bir kere olsun âşığa bu işlerden birini vermez miydi? Âşık gönlü yufka, sözü kanatlı olur. Sabaha karşı, bataklığın içinde nasılsa uzanıp büyümüş bir fidana tutundu, başını kepiyle birlikte bu ince dala verince. İçine bir güven geldi, gözlerini kapattı, o kadar halsizdi ki, gerçi uyuduğunu sanmıyordu ama uyku gibi bir şeydi, bir dirilmeydi, uyumadı ya da düş görmedi de başka bir âleme gitti geldi. Burada gördüğü şey bir görüntü değildi ama. Bir şey görmedi ama bir hoşluk hissetti, gençlik zamanlarındaki duygusal yanı geri geldi de bir bakıma onu orada ziyaret etti sanki. Bir esinti. Yenilenme gibi. Başını kaldırdığı, gözlerini açtığı zaman yine perişan olmakla beraber, söylenmiyordu artık. Aklı başına geldi. Yüzündeki saf, alık gülümseme kayboldu. Kaşlarını çattı. Buradan çıkmam lazım benim, dedi ama bacaklarını nasıl oynatsın.

Bu kere, uyuyup uyandıktan sonra, eskisi kadar, yani bir önceki günkü kadar güçsüz olmadığını anladı. Yine de kıpırdayamıyordu ya, denemekten de yorulmuyordu öyle çabuk. Karnının acıktığını hissetti. Bataklığın içinde bir şey bulsa, yaralı bir kuş, yumuşak, ısırılabilecek bir dal parçası, herhangi bir şey. Bunu tutup yiyebilecekti. Kolları karıncalanmıştı yukarıda tutmaktan. Sonra aklına bir şey geldi, gözlerinden bir cinlik ışıltısı geldi geçti, bataklığı gözden geçirdi. Ne yana gidersem çabuk çıkarım, diye düşündü. Geceyi yaslanarak yanında geçirdiği fidanın öbür tarafında mesafenin daha kısa olduğunu hesapladı. Böylece dalı tuttu, bundan güç alıp biraz kıpırdadı. Kıpırdayınca da keyfi yerine geldi. *Köroğlu düşer mi yine şanından*, diye başladı, bıyıklarının ucu kabarmış gibiydi, bu ağ bıyıklar uzamıştı yine de, türküyü söylemeye başlayınca sanırsın âşığın yüzünde bir şey kanat çırpıyor.

Bundan sonra hava ısınmaya başladı. Ormanın üstünden parlak bir ışık belirdi geçti. Dalların içindeki yeşil çoğaldı birden. Âşık Kerem. Âşık Kerem bazı yaprakları meyve zannediyordu artık. Arkasından ışık vurdukça. Bazı yuvarlak yapraklar, ortası çizgili, ekşi elmalara benziyordu. Sonra bir yanda çağla salkımları çarpıyordu

gözüne. Asmalar. Asmaların içinden su damlıyordu, koruk, koruk insanın daha görür görmez ağzını kesiyordu ya. Yine de. Ah ah, yine de bir koruk salkımı eline geçseydi ya şimdi. Avucuna geçseydi ya, ağzını bıçakla kesseler sesi çıkmazdı. Katırtılar çıkararak, acı, koyu yeşil su boğazını yakarak yiyebilirdi. Kollarının içine, bacaklarına, göğsüne biraz güç, neşe gelmiş olurdu böylece.

Yavaş ama çok yavaş ilerlemeye başlamıştı.

22.

Bataklıktan çıktığı zaman, kollarındaki damarlar kabarmış, göğsü soluk alıp vermekten atardamar gibi kabarıp morarmıştı. Otun üstüne yattı, uzaktan, köyün içinden yükselmeye başlayan davul zurna seslerini duydu yatınca. Yine, yaprakların arasından gökyüzü görünüyordu ya, bu gökyüzünün mavisi de koyulaşmaya başlamıştı iyice. Bulutlar toplanıyordu. Ulan, dedi bulutlara bakarak. Ulan, biraz aman verdiniz de canınız mı sıkıldı. Az müsaade ettiniz de gücünüze mi gitti? Soluğunu toplayınca doğruldu, az ötesinde bir tutam madımak görünce gözlerine inanamamış gibi sevindi, ne yapacağını bilemedi. Otu kökünden koparıp çırptı, ayağa kalktı, madımağını yedikten sonra üstüne başına baktı. Pislik içindeydi, beni tanımazlar, beni tanımazlar, diye bir iki söylendi. Ama içindeki her şey yenilenmiş gibiydi. Yeni bir ruh. İnsan yeni bir ruha sahip olunca. Ki bu hiçbir zaman elinde değildir. Bunu ancak yaşam verebilir sana. Evet, buna sahip olunca, ona öyle gelir ki, içimde, yani şu göğüs kafesinin altında öncelikle yeni bir kalp var. Buna bağlı olarak ciğerler ve mide de yenilenmiş. Kafanın içinde de yeni bir düşünce biçimi filizlenmiş. Bu düşünce biçimi nedir? Bunu insan bu doğum anında anlayamaz. Böylece bazı davranışlar kişinin kendine de garip gelebilir. Neyse. Âşık Kerem, kendini öyle zinde hissediyordu ki, davul sesini duyunca kaşlarını çattı, boynunu uzatıp. Sanırsın oradan, bulunduğu yerden boynunu uzatarak köyde neler olup bittiğini görebilecek. Uzatıp neler olduğunu anlamaya çalıştı. Omuzlarından bir güç kopup parmaklarına uzanıyor. Bu güç, âşığın parmaklarının kendi kendine hareket etmesine neden oluyordu ya. Gören delirmiş sanırdı. Bataklıktan çıktığından beri, başlarına gelenleri düşünüyordu. Hava ne güzelmiş, hava da ne güzelmiş, dedi. Bu güzel havada tutup da beni orada nasıl alıkoydular öyle. Kim oluyormuş ki onlar. Neyin şeyhi oluyormuş. Ne şeyhi. Ben şeyh diye, Hacı Bektaş Veli'yi bilirim. Böyle bir şeyh de ölmeyeceği için bakidir.

Madımak öyle hoş bir tat bırakmıştı ki ağzında, içinin açıldığını, ciğerinden ağzının ucuna yükselen havanın kokusunun değiştiğini

anladı ya, yetmedi, ağaçların içinde şöyle bir sendeleyince durdu, ağaçlardan birinin üstünde, küçük koyu yeşil yaprakların arasında atgötüne benzer kırmızı soluk bir meyve gördü. Uzanıp aldı hemen. Bildiğin çilek. Çilek. Ağacın altında durdu, toplayıp toplayıp bu meyvenin hepsini yedi, yedikçe açıldı, gözünün feri ve ışığı yerine geldi. Gücü de toplandığı için dikeldi, sırtını doğrulttu, yanaklarının kanı da aktı çenesine renk verdi.

Akşamdan beri kendinden utanıyordu. Oğlanı nasıl dövdüklerini, kıza nasıl acımasızca eziyet ettiklerini bile bile. Hem de gözlerinin önünde. Gözlerinin önünde. Korkaklıktan, saflıktan, maymunluk ve de sümsüklükten ağzını açıp da tek laf edememişti. Bundan sonra böyle olmayacak, dedi, bundan sonra daha farklı olacak ya, durun bakalım siz. Ama ne yapabilirim, ne yapabilirim, yaşlı bir adamım ben, sağ kolum da yıllardır gerçek bir kol gibi görünür ama tutmaz, diye dertleniyordu. Ama bunu söyleyince durdu, ağzının kenarlarından, yediği meyvenin kırmızı duyu akmıştı. Kanlı, diri bir şeyi tutup da vahşice yemiş gibiydi. Durunca sağ elini kaldırdı, kıpırdayan, canlı bir şeymiş gibi zonklayarak gerinen parmaklarına baktı. Bu ne ki şimdi, dedi içinden. Bana ne oldu? Bu bana nasıl oldu ki, dedi, dönüp artık epey uzağında kalmış bataklığa baktı.

O geceyi anımsadı sonra. Genç bir âşık olduğu. Köylerle kasabalarda çarık çaput dolaşarak hikâyeler anlattığı bir sırada. Bir mezarlıkta uyuyup kaldığı ve. Uyandığında kendisine saz çalma yetkisinin verildiği geceyi. Kahveye gidip duvardan sazı almış, çalmaya başlamıştı. Görenlerin şaşkın bakışları arasında. Kendisi de. Sanırsın kırk yıllık saz âşığı. Yine böyle bir şey mi olmuştu acaba? Gençleşmiş, geriye dönmüş, başından geçen o kazayı savmış olabilir miydi? Ateşlenerek felç geçirdiği? Olabilir, dedi, yüzü aydınlandı. Ben bir âşığım. Bana Köroğlu'ndan, Garip'ten ve Abdal Musa'dan ne zaman yardım geleceğini kim bilebilir? Gerçekten, parmakları uzun bir uykudan uyanmıştı da, sazın döşüne vurmak istiyordu sanki, mızrap için yanıp tutuşuyordu.

Ah ah, bir aynam olsaydı da kaldırıp kendime baksaydım, diye geçirdi içinden, yüzüme bir baksaydım. Ah böyle yüz mü olur, bana gençlik pınarı verildiyse, o bataklık bataklık değil de gençlik pınarıysa, ah ki ben şimdi yüzümü bir görmek isterdim ama dur bakalım.

Yukarıya çıktı, köye ulaşmasını sağlayacak patikayı buldu, ayakları acıyordu ama. Ayakkabılarını bataklıktan bıraktığı için, dikenler, çakıl taşları, yağmurun kazıp çıkardığı kesek dövmüş morartmıştı ayaklarını. Ama çok geçmedi, yolu bulunca aldırmadı, basacak salim bir yer aramayı bıraktı, hızlandı. Âşık Kerem hızlandıkça köyden bu tarafa gelen sesler de çoğalmıştı. Düğün başlamış, büyük bir kazanda, şeyhin armağanı olarak köylüye dağıtılacak etli pilav pişirilmişti. Etin kokusu vardı.

23.

Bu sırada hava bozmaya başladı. Yukarıdan, A. Dağları'nın arkasından bu yana doğru bir yel esti, bu yel, iyice yüksekten gelip geçtiği için havanın içinden bir böğürtü yürüdü. Sonra yine kara bulutlar toplanmaya başladı. Bu kere bulutların içinde koyu yeşil çizgiler bulunuyordu. Biri öfkeye kapılmış da bulut kazanını karıştırmayı bırakmış gibiydi, biçimsiz, kararsız iri top top bu kara bulutlar birbirlerini ağır kunt iterek A. Dağları'nın arkasından çıkıp göğü doldurdular. Hafif bir titreme, koyu gri benler vardı üzerlerinde. Bu benler de birer meme ucu gibiydiler, süt ırmakları yağacaktı sanki.

Yukarıdaki rüzgâr kesilince, bulut ırmağı durdu, ormanın üstü karardı. Koyu yaprakların içinden yeni filizler çıkmış gibiydi, ağaçlar suya uzanmaya hazırdılar.

Civan Yusuf, gözleri ışıl, dönüp duruyordu yatağının başında. İyice dinlenmişti ya, yüzündeki, ağzının kenarlarındaki yaralar da iyileşip çekilmişti. Sonra sabah saatlerinde, erkenden uyandırmış, yıkanıp temizlenmesi için onu köydeki adamlardan birinin evine götürmüşlerdi. O da tıraş olmuş, yıkanıp yeni külotlar giymiş, üstüne de şeyhin armağanı olmakla temiz ütülü bir takım elbise geçirmişti. Bu elbise kara kalın kumaştan yapılmıştı ve öyle hoş uymuştu ki, Civan Yusuf aynada kendisini görünce gözlerine inanamamıştı. Bir insan bu kadar güzel ve yakışıklı olur mu, deyip durmuştu kendine baktıkça. Ey güzel Allahım, her şey bir insana verilir mi?

Sonra onu yeniden ahıra getirdiler, yanında yine Ferik vardı. –Baksana, dedi Civan Yusuf, canım öyle bir sigara çekti ki, bana bir dal sigara ver de içeyim, olmaz mı? Ferik, artık iyice sevmeye başlamıştı Yusuf'u, düşünüyordu ki, şu düğünde bir tatsızlık çıkmasa. Bunlar evlenseler. Sonra Civan Yusuf'la ikisi can yoldaşı olsalar. Eyüp Amca da atı çocuğun elinden almasa. Neden dersen, et tırnaktan ayrılmaz da onun için. İki can yoldaşı ve kan kardeş birbirinden ayrılamaz. Ayıran da zulüm işlemiş olur. Bu atla bu çocuk da birbirinin bir nevi kan kardeşi. –Al, dedi uzattı Civan Yusuf'un istediği sigarayı. Yusuf aldı, yakıp bir güzel içine çekti.

Kapının önüne kadar yürümüştü bu sırada, çocuğun yanına gitti. –Kardeş, dedi, bu düğünden sonra biz öbür eve gideceğiz, bundan sonra da atıma beni bindirmezler, değil mi, izin versen de bir kere sırtına çıksam. Ah ah, sen nereden bileceksin, sen benim neden söz ettiğimi nereden bileceksin, say ki idam mahkûmunun son dileğidir. Son dilek. Ve de dünyanın her yerinde bu dilek yerine getirilir. –Ama sen idam mahkûmu değilsin, dedi Ferik. Civan Yusuf, sen idam edilmeyeceksin ki, evleneceksin, yalnız, daha önce kaçtığın için şimdi biraz yoğurdu üfleyerek yiyorlar. İçin rahat olsun, ölmeyeceksin. Atına da binersin yine.

Civan Yusuf başını salladı. Ah ah sen ne bilirsin, ne anlarsın der gibiydi. –Sen yine de beni dinle, dedi, atıma binmeme izin ver, şu kapının önüne çık, kapıyı da dışarıdan kilitle. Atım günlerdir bağlı, bu onu öldürür. Bu CENNET'i öldürür. Yemin billah öldürür. Bunlarda insaf yoksa da sende vardır. Şurada, ahırın içinde biraz dolaşayım onunla. Atımı öldürme. Ferik bir yandan Civan Yusuf'u dinliyor, bir yandan da şaşkın şaşkın, gözlerini belerterek bakıyordu ona. Öyle arada kalmıştı ki. Gerçekten öyleyse, at ölecekse yazık olurdu. Çok yazık olurdu hem de. Böyle bir at Arabistan'da bile bulunmazdı bir daha. Kafası karıştı. –Mallar gelmeden, diye diretti Yusuf. Onlar gelmeden, içerisi boşken, biz biraz onunla gezelim şu ahırda, olmaz mı? Yazık. Yazık. Yazık benim atıma. Zaten o delirdikten sonra beni de kaldır at. O saatten sonra benden de bir şey olmaz. Ferik'in yüzü titredi. –Tamam, dedi. Ama çok sürmeyecek. Ahırı kilitleyip kapının önünde bekleyeceğim. Bir sigara içimi. Ondan sonra geri geleceğim. Geldiğimde sen aşağıda, yatağının yanında olacaksın. –Tamam, dedi Civan Yusuf, sigarası ağzında, hızla CENNET'in sırtına çıktı. Ferik de o sırada dışarıya çıkıp kapıyı kilitledi.

Hava kapanmıştı iyice ama köy meydanında toplanan kalabalık davulcunun, zurnacının çevresine toplanmış el çırpıyordu. Bir köşede büyük bir kazan vardı, bu kazanın içindeki yağlı bulgur pilavının kokusu köpekleri, kedileri, kazları deli etmişti de, yine çocuklar taslarındaki etin birazını uzaklara atarak hayvanları düğün alanından uzak tutmaya çalışıyorlardı. Bir ateş yakılmıştı. Gençler bu ateşin başında toplanmış birbirlerine bakıyorlardı.

Yine de, öyle doğru dürüst bir düğün neşesi yoktu ortalıkta. Ç.'den getirtilmiş davulcuyla zurnacı, insanlar ortaya çıksın da

oynasın diye öyle büyük bir çaba harcıyorlardı ki, zurnanın deliklerinden tükürük çıkıyordu artık. Davulsa patlayıp yarılacak gibi oluyordu. Elif'i evden çıkarmak üzereydiler. Kırmızı, siyah, mor etekleri olan bir gelinlik giydirmişler, yüzünü iyice kapatmışlardı. Fehmi Ağa çıktı geldi, meydana bakan gösterişli sandalyelerden birine oturdu. Yüzünden düşen bin parçaydı. Oturduktan sonra, parmağına doladığı tespihi tek tek çekmeye başladı. Bulutlar yere yaklaşmıştı iyice. Sanki dünyanın kapağını kapatmak üzereydi biri.

24.

Âşık Kerem bu kalabalığı görünce önce bir korkuya kapıldı. Durdu, ellerini beline koydu, ne yapacağım şimdi, ne yapacağım, diye geçirdi içinden. Geri döndü, ormana baktı bir zaman. Burada mısın, bak şimdi gidip Fehmi Ağa'ya kafa tutacağım, belki de onu öldüreceğim, arkamda mısın, diyordu ormana bakarak. Ah ah, ormanın biri insanın arkasında olmalı. İnsana dal verecek en iyi şey bir ormandır. Ormandan iyisini mi bulabilirsin sırtını yaslamak için? Belli mi olur, insanın başına her şey gelir. O zaman güçlü olacaksın. Ellerine baktı yeniden. Gerçekten, öyleydi hâlâ; bir yılan gibi yerinde duramayarak kıvrılıp duruyordu parmakları. Kan birikmişti de boğumların arasından çıkmak istiyordu sanki. Şimdi bu ellere bir saz lazımdı. Saz. Ama o iş daha sonra. Bu Fehmi Ağa'ya, bu sahte şeyhe haddini bildireceğim ben, dedikçe gözleri beleriyor. Bu insanın üstüne çöken koyu gri akşam karanlığının içinde. Bu fosforlu, uyanık, yabanıl gözler ışıl ışıl parlıyordu.

Ama o kadar. Dışarıdan bakıldığı zaman perişan görünüyordu Âşık Kerem. Bataklığın bütün boku balçığı üzerinde kurumuştu. Öyle zayıflamıştı ki, yanmış da kurumuş kibrit çöpü gibi kara, ince durup duruyordu yolun başında.

O sırada bir şimşek çaktı, içerisi, yani bulutların kapattığı ve. Adına dünya dedikleri o kuyu bir aydınlandı söndü. O zaman Fehmi Ağa yanındaki adama el etti. –Kızı getirsinler, yağmur yağacak, dedi çatallı sesiyle. Adam başını eğdi, emri aldıktan sonra geri çekildi yavaş adımlarla. Şeyh, Fehmi Ağa, Mısır firavunları gibiydi, ölmüş de mumyalanmış bir hali vardı da, yüzünden ne dediği anlaşılmazdı, gülmeyi de ağlamayı da unutmuştu. Şunu söylemek gerekir ki, gülmeyi unutan insan yoksuldur, ağlamayı unutan da vicdansız. Ama her ikisini birden unutan kişi artık insanlıktan çıkmıştır. Onun yüzünden duygu okunamaz. Firavunlar, kral ya da sultanlar arasında kamu önünde ağlayanı varsa o herhalde tasarlanmıştır. Gülmek de öyledir. Neyse, Fehmi Ağa'nın henüz insanlıktan çıktığı söylenemezdi ama o daha çok korktuğu için,

yani gergin olduğu için gülmez ya da ağlamazdı. Temkin. Temkin. İşte bu nedenle.

Kadınlara haber verdiler, davulcuyla zurnacıyı kız evinin önünde gönderdiler ki gelin meydana kadar onların yanında gelsin. Bu arada oğlanı da ahırdan alıp şeyhin önüne getirdikten sonra bunlar hocanın önünde diz çökeceklerdi.

Bir şimşek daha çaktı. Bu kere, gökyüzünün içinden, A. Dağları'nın öbür yanından bir ince ışık çıktı aşağıya indi. Karanlık göğün içindeki bu mor ışık titriyordu ve bu nedenle aşağıya inerken çatallanmakla. Işığın çatallandığı her yarıktan büyük çatırtılar geliyordu. Düğün alanına mor bir ışık düştü.

Hiçbir şey anlamamıştı Elif bu işten. Kimse bir şey söylemiyor, teyzesi işlerini hızlı hızlı gördükten sonra aceleyle odanın dışına çıkıyor, ağzını açacak olsa yalnızca homurdanıyordu. Allah büyüktür. Allah büyüktür. Bunu söyleyip duruyordu da, düğün mü vardı cenaze mi bilemiyordu Elif. Kadın gelip yüzüne kırmızı örtüyü kapattığı zaman, pencereden görebildiği yerlere bakmakla Civan Yusuf'u gözlüyordu Elif. Kendi hesabına göre, bu saatten sonra zaten kaçamazlardı ama. Kader. Belki kendisi bu işi çok büyütmezdi. Ne şartla, Yusuf'a bir şey yapmamaları şartıyla. Onu daha fazla dövmemeleri şartıyla. Bir de, uzaktan da olsa görebilseydi onu, belki mutlu görünecekti Civan Yusuf, yani o kadar da bozuk, yıkılmış ya da perişan değil de biraz küskün ve kabullenmiş olacaktı? Öfkesini yenmiş olacaktı. O zaman bu, Elif için bir teselli olabilir miydi? İnsan kendini kandırmalıdır. İnsan kendini kandırmalıdır. Bizim bu dünyada yapabileceğimiz şey budur.

Arada, odanın dışındaki Sakine teyzesinin sesini duyuyordu. Bir hıçkırık. Burnun çekilişi. Sonra bir of. Kadın gizli gizli ağlıyordu ya, yine de o canlılığı gitmişti; yani, bir şey çıkmamıştı ondan. Ama bir teyzenin, yalnız kalmış, bir bakıma muhtaç olmuş bir teyzenin sözü geçmez, böyledir bu. Elif, arada, özellikle uykusu geldiği zamanlarda, ya da uyandığı sırada, içinde bir kıpırtı hissediyordu, ne oldu ki bana, bana da bir şeyler oldu ya, dur bakalım, diyordu. Bir kere düşünde de gördü bu tuhaflıklardan. Ç.'de yaşayan bir orospuydu. Bu kendisi, yani orospu olan kendisi öyle gerçekti ki, utandı düşünde, yüzü kızardı. Kalkıp o bulunduğu yerin içinden çıkmak istedi ama yapamadı. Boğazına görünmez bir el sarılmıştı sanki. Bu elin üstünde de koyu mu koyu bir sigara kokusu vardı.

Ancak, öyle tanıdıktı ki her şey, düşündeki bu görüntü, yine düşündeki kendisine kötü bir anıyı anımsatınca, ağlamaya başlamıştı. Sonra uyandı. Uyandığı zaman, yine o gördüklerinin etkisindeydi ya, bir zaman gözleri açık, tavanı umutsuzlukla izledi. Yüzünün derisi incelmişti, yanaklarından geçen damar yolları görülüyordu bu sırada. Sanki üzüntü ve ağlayış insanı çıplak bırakıyordu.

Neden sonra toparlandı, hayır, bu benim değil, dedi, düşümde kendimi görmedim ben, dolayısıyla düşümde anımsadığım ama ne olduğunu şu anda bilemediğim kötü anı da benim değil. Böylece, uykuyla uyanıklık arası, işte bu öbür kişiyle uğraşıyordu hep. Bunlar sanki birbirleriyle mücadele ediyorlardı.

Sonra Sakine geldi, koyu kırmızı örtüyü yüzüne kapattı. Ezan vaktiydi, ezanı bekledikleri sırada, dışarıda şimşekler çakıyordu.

25.

Kalabalığın ortasına geldiği zaman, onu görenler ürkerek çekilip de, Âşık Kerem'e yol vererek önünü açtıkları zaman, yağmur çiselemeye başlamıştı. Gökyüzünün içinden yine bir homurtu geçti. Kalabalığın sesi kesilince Fehmi Ağa başını âşıktan yana çevirdi. Önce bir zaman şaşkın şaşkın baktı. –Ne yapıyorsun, ne oldu sana böyle, dedi. Adamlardan biri eğilip ağanın kulağına bir şey söyledi, ağa başını salladı. –Onu biliyorum, dedi herkesin duyacağı bir biçimde. Âşık Kerem, tutulmuş, donup kalmış gibiydi, yumruklarını sıkmıştı. –Ben, ben, dedi neden sonra, sana şunu diyeceğim ki, ben Hacı Bektaş'tan başka şeyh tanımam. Şimdi de, şu saatte, oğlumla gelinimi buradan alıp gitmek isterim.

Fehmi Ağa ne diyeceğini bilemedi. Âşığa acısa başka, öfkelense daha başka. Bu kadar deli, bu kadar aklını yitirmiş de büyülenmiş bir adam görmemişti şimdiye kadar. –Senin aklın başında değil galiba âşık, dedi. –Neden olmasın, dedi Âşık Kerem. Gelinimi sana vermeyeceğim, bu nedenle akılsız mı oluyorum şimdi. –Bunu buradan alın, diye bağırdı Fehmi Ağa, adamların ikisi üçü birden koşunca, Âşık Kerem'e bir can geldi. –Dur hele, dedi, sana bir şey soracağım Fehmi Ağa. Aşk nedir?

Bu arada, iri, kara kısa bıyıklı adamlar yanına geldikleri için, gelip koluna girmeye kalkıştıkları için sesi boğulmuştu Âşık Kerem'in. Kolunu çekti, o kolunu çekince adamlardan biri tekme attı ona. Âşık yere düştü, düşünce de çenesini bir taş parçasına vurdu. Ağzından kan akmaya başladı. Güldü. –Ulan delikanlılar, dedi gülerek, azıcık merhametiniz, azıcık izanınız yok mu? Babanız yaşında adamım, değil mi? Öyle değil mi ağalar?

Yeniden bir şimşek çaktı, gökyüzünün içindeki lacivert örtü yırtılacak gibiydi. Arkasında, yani şimşeğin yardığı yerin arkasında ak, parça parça güneş ışığı görünüyordu. Kızıl bir ok vardı. Bu yırtığın arasından bir kartal geldi geçti, geçerken de bir şeylere öfkelenmiş gibi bağırdı.

Yağmur hızlanmaya başlamıştı. Âşık Kerem yerden kalkamadı ama onlar da eğilip onu kaldırmadılar. Davul zurnayla beraber kızı

getirmiş, Fehmi Ağa'nın önündeki tentenin altına sokmuşlardı. Kız küçülmüş, yumruk kadar kalmış, sarsıla sarsıla ağlıyordu. –Bu herifin sazını getirin, dedi Fehmi Ağa sonunda. Bana bak sakat âşık, deli, o çalamadığın sazını da al bu köyden defol git, tamam mı, benim de asabımı bozma. Seni burada kalabalığın içinde parça parça ederim, haberin olmaz. Sonra da ne olur, elimde kalırsın. Değil mi, vallahi de öyle olur, elimde kalırsın, hem de parça parça.

Âşık Kerem güldü. Ama o sırada gerçekten de biri gidip sazını getirmişti, getirip hem de o yerde olduğu halde sazı âşığın kucağına bırakmış, sonra da kıçına hafif bir tekme vurmuştu. Adamlar bir yandan acıyorlardı da ona. Öyle zayıf, yıkıldı yıkılacak görünüyordu ki, ne yapsalar ellerinde kalırdı da, değmezdi. Değmezdi. Ah, şöyle karşılık verecek olsa. Şöyle gücü kuvveti yerinde olsa, öyle sağlam döverlerdi ki onu.

Âşık, sazını alınca bir hoş oldu. Oradan da, o kalabalığın içinden de, bu dünyadan koptu. Birden aklı gerçekten de gitti. Yağmurun altında güle güle mızrabını aldı, sazın düzeni bozulmuştu ya aldırmadı, Kova kova indirdiler yazıya'yı söylemeye başladı. Başlayınca da, birden sesler kesildi, âşığı büyüye uğramış gibi dinlemeye başladı köylüler. Ama çok sürmedi bu. Fehmi Ağa ayağa kalktı, gözü dönmüş gibiydi. Tentenin altından çıktı, âşığın yanına kadar yürüdü. Ayağını kaldırdı, çizmesinin topuğuyla Âşık Kerem'in çenesine sertçe vurdu.

Bu sırada oğlanın bulunduğu ahırdan bir çığlık yükseldi, at kişnedi, ses öyle yüksekten, öyle diri, parlak geliyordu ki, ağa yine şaşırdı, durup o yana baktı.

Ahırdan alevler yükseliyordu. Çocuklar kaçışıyordu, bir gümbürtü kopmuştu. Âşık Kerem gözleri parlayarak o yana döndü, bıyıklarının ucu kıvrılmıştı birden, keyfi yerine gelmişti. –Aman, aman, canım, diye bağırdı.

Sonra ahırın kapısı yıkıldı, kır at, üstünde Civan Yusuf olduğu halde fırladı, ahırın yanan tahtalarını söküp attı, büyümüş, iyice iri, beyaz büyük korkunç bir kartal gibi olmuştu. Öyle görkemli görünüyordu ki, kalabalık kıyamet görmüş gibi dağıldı, çocuklarını kucağına alabilen aldı, kimisi de devrilmiş kütüklerin, masaların arkasına saklandı. –Ulan vurun, vurun şunu, diye bağırdı Fehmi Ağa.

26.

Ama tuhaf, başka bir şey olmuştu CENNET. Artık onun için, başka bir dünya vardı. Ağzından kişneme yerine geğirtiler çıkıyordu, burnu uzayıp etlenmiş, gövdesi kalınlaşmış, büyük saydam, iri bir ejderha gibi olmuştu. Adamlardan biri tüfeğini doğrultup ona ateş etmek istedi ama hedefi göremedi bir türlü. CENNET, ahırı yıktıktan sonra köy meydanına döndü, hızla koştu, göz açıp kapayıncaya kadar ortaya geldi, Fehmi Ağa'nın üstüne sürdü. Civan Yusuf eğildi, babasını yerden aldı, arkasına oturttu, sonra Elif'i de önüne aldı, kızın gözlerinin önündeki kırmızı örtüyü kaldırdı, onun da gözleri yalım yalım parlıyordu.

Ama bütün bunlar birkaç saniye içinde oldu elbette, köyün içinde bir hayalet gibi, bedenini arayan, öfkelenmiş korkunç bir hayalet gibi hızla dolaşıyor. Bir ışık oyunu gibi orada burada parlayıp yitiyordu kır at. Civan Yusuf da onunla birlikte, onun üstünde. Bir olmuş. Bir olmuş. Atının bir parçası, bir yelesi, hem de sağrısının bir kadife örtüsü olmuş duruyordu. Öyle ki, o kişnediği zaman o da kişniyordu.

Adamlar siper almışlardı. Sağdan soldan ateş etmeye başladılar. Edince, CENNET biraz havalandı, boynunu uzatıp birkaç günden beri çakılı bulunduğu eve baktı, o yükselince adamların kurşunları da boşa gitti elbette, bir görüntü, bir görüntü, düşmanların tümü için. Hepsi için. CENNET gibi bir düşman insana sadece umutsuzluk verir. Başka da hiçbir şey vermez.

Böylece, köy meydanından uçarak kalkıp evin bahçesine gitti, işte o zaman, orada GÖKYÜZÜ'nü gördü, ceylan, şaşkın, çaresiz, orada öylece bekliyordu. Hayaleti görünce canlandı, avcı köpekler gibi kulakları dikildi. Kalktı. Hepsi oradaydı, atın üstünde. Kız da, oğlan da, yaşlı adam da, adamın sazı bile oradaydı. SUS BARBATUS. SUS BARBATUS ceylanı boynundan yakaladı, alır almaz da yükseldi, köyden çıktı, dev kanatlarını açmış, göğü yırtan iri, ağzı yalımlı ejderhalar gibi. Mor karanlığın içine karışarak. Korkunç, azgın yağmurun altında, kayboldu gitti.

Köyden kurtuldukları zaman, Âşık Kerem, keyfi yerine gelmişti ya, kızıyla oğlanını onlara bırakmamıştı ya, yine de temkinli olmak gerekirdi. –Çocuklar, dedi, bunlar bizim peşimize düşecek. Evi de bulurlar, oraya gitmeyelim. –Ya nereye gidelim, dedi Civan Yusuf. Âşık Kerem biraz düşündü, sonra güldü, yüzü aydınlandı. –K. Köyü'nde benim eski bir öğretmen arkadaşım vardır, dedi, Mustafa Öğretmen. Bizi saklasa saklasa o saklar. Oraya gidelim, o bizi saklar. Sizi de everir.

HİKÂYE

1.

Ç. Gölü'nün çevresindeki ormanlarda, ovanın içinde ve gölün üstünde yağan yağmur başka yağmurlara benzemez. Burada damlalar boyut kazanmaz, damla gibi olmaz, düştüğü zaman gevşemediği için boncuk boncuk, saydam inci taneleri gibi düşer. Bahar aylarında bu bitmek tükenmek bilmez yağmurlar başladığı zaman, yağmurun içinde bir de güneş doğup parladıysa, bu iş tam da görülmeye değer bir iştir. Işığın içinde bu küçük su küreleri gerçekten de kristal inci taneleri gibi parlamaya, gümüş balonlar gibi ışık saçmaya başlar. Ancak, bunlar göründüğü gibi zayıf ve kırılgan değildir; katı oldukları için düştükleri yerde tok bir ses çıkarırlar, gölün üstüne, turkuaz suyun içine düştükleri zaman, işte o K. Nehri'ndeki gibi mavi su dantelleri saçılır, mavi yeşil beyaz su bir örgü gibi kalkıp havalanır, göz açıp kapayıncaya kadar yok olur. Kısa bir güzellik, bir dünya güzelliğidir. İncinin, gümüş dantellerin üstüne düşmesi, onu sıçratıp gökyüzüne kaldırması, havada, gölün hemen üstünde ince çizgilerin, mavi mor çizgilerin biçimler oluşturması. Görünmez birinin hokkayla divitinden çıkmış, aklından, elinin ucundan çıkmış da gökyüzünü süslemiş gibi.

Sonra, rüzgârın biraz daha soğuyarak sağdan sola estiği günlerde, bu yağmur, bu inci yağmuru hep devam ettiği için, damlaları suyun üstünde ve ağaçların yapraklarının üzerinde sürükler, o zaman ortaya çıkan manzara da görülmeye değerdir. Boncuk dökülmesi gibi. Boncuk dökülmesi gibi. İnsan elini uzatıp onları yakalamak ister. Ama ışıltı alıp yürümüştür, suyun içinde kırılan ışık, ormanın içinde, gölün üstünde seyrine doyulmaz bir ebemkuşağı çıkarmıştır. Burada baharın en yağmurlu zamanlarında çıkan ışığın içinde mor ve turuncu ağır basar, gökkuşağının içindeki mor büyür, turuncuyu içine alır, yükseklerde şekerli, kemerli renk köprüsü oluşur.

Ama insanın bütün bu yağmuru, yağmurun içindeki ışığı, ak parlak inci tanelerini görmek için o kadar az zamanı vardır ki, güneş birden görünüp yok olur, bulutlar hemen kaynaşıp birbirini iterek ışığın önüne geçer. O zaman o kemerli ışık oyunu da kaybolur.

Ama yağmur bütün bu işlerle hemen hemen hiç ilgilenmez. Yağmur bir fabrika gibi çalışır durur. Yağmurun kendi işi vardır, bütün o gökyüzünü, gökyüzünün ötesindeki boşluğu, A. Dağları'nı, dağın arkasını ve göz alabildiğine her yeri kendi boncuklu suyuyla doldurmak zorundadır o. Çünkü o gittikten sonra toprak işçileri gelecektir. Bunca suyla ova dolmayacak olsa. O zaman toprağa kazma vurulamaz.

2.

Gülşen ağlayıp ağlayıp durulmuştu ya, yine, ağlamadığı zaman, bir gözünün bir kenarından su geldiği zaman, o zaman anlaşılırdı ki, yeniden aklına gelmiş. Orhan. Orhan. Çocuğu alıp götürdükleri aklına gelmiş. İnsan kaygı duymakla ölür. Kaygı yok edilmezse, kaygı unutulmazsa hepten ölür insan. Bunun unutmaktan başka bir çaresi de yoktur.

Sabaha karşı, yağmur yine korkunç gürültüler çıkararak yağıyordu ya, gökyüzünden, bir şeyler yıkılıp birbirine sürtünüyormuş gibi sesler geliyordu ya, ev soğumuştu iyice. Titreyerek uyandı. Yanakları, gözleri şişmişti. Uyanıp uyanıp ellerini ovuşturmuş, burnunu çekmiş, gözünün yaşını silip yeniden uyumaya çalışmıştı. Yatakta daha fazla duramayacağını anlayınca kalktı, titredi, oturdu bir zaman. Yağmurun sesini, yukarıda esen fırtınayı dinledi. Mustafa Öğretmen'in kayıtsız, rahat, sessiz uykusunu izledi. Güldü yine de, güldü. Sen de, sen de böyle birisin işte, dedi, böyle birisin. Ne yapalım, olsun. Midesi kazınıyordu, önceki gün hiçbir şey yemediği için. Boyuna çay içtiği ve çayın sıcağından, koyu renginden midesi delindiği için. Yine de kalktı, salona geçti. Geçince, daha doğrusu sedirde yatan Âşık Kerem'i, yerde, minderlerin üstünde kıvrılmış uyuyan Civan Yusuf'la Elif'i, GÖKYÜZÜ'nü görünce anımsadı. Bunları eve sokacak ne vardı ki, dedi yine içinden. Kaçmışsa kaçmış. Her kız kaçıranı eve alacak olduktan sonra.

Gidip bir kucak odun getirdi, yaktı, kurumuş, çıralanmış odunların içinden hemen bir çıtırtılı yağ kokusu çıktı, alev parladı yalım yalım içeriyi doldurdu. Bu sırada, içeride Gülşen'in gürültüsü duyulur duyulmaz ceylan uyanmıştı elbette, hayvan gelip kadının ayaklarına dolandı. O kadar tatlı kırmızı, o kadar gülümsek, zayıf zavallı bir şeydi ki, Gülşen dayanamadı, eğilip GÖKYÜZÜ'nü yerden aldı, küçük başını okşadı. Güldü, hayvanın ıslak kara burnunu öptü. Evin içine sıcak yayıldı, yayılınca da sırayla hepsi uyandı. Âşık Kerem sedirin üstünde tortop oldu, dizlerini karnına çekti, utangaç, kaygılı baktı kadının yüzüne. –Günaydın âşık, diye gü-

lümsedi Gülşen. –Günaydın bacım, dedi Âşık Kerem. Biz size pek rahatsızlık verdik ama. Gülşen bir şey demedi, Mustafa Öğretmen çıkıp geldi o sırada. –Ooo, yahu günaydın, dedi, çocuklar, günaydın, kalkın bakalım. Kalktılar. Bir zaman bir sessizlik oldu, sonra, çay içmeye başladıkları sırada hepsi yumuşadı, rahatladı, ısındı. Civan Yusuf'la Elif eskisi gibiydiler. Nehrin başında karşılaştıkları gibi. Dünkü o cesaretten, güçten eser kalmamıştı ikisinde de. Utanıp sıkılıyor, dünya başlarına yıkılmış gibi yerdeki halıya bakıyorlardı. Başlarından geçenleri gece, uyumadan önce anlatmışlardı ya, daha konuşacak bir şeyleri de kalmamış gibiydi. –Yahu, dedi Mustafa Öğretmen, sizin bu anlattıklarınız bir roman gibi. Çocuklar, söyleyin bakalım, hiç roman okudunuz mu siz? Çocuklar bir şey demedi, demeyince Mustafa Öğretmen de güldü, kalkıp sedirin altına eğildi, Orhan'ın ormanda bulup getirdiği sandığı açtı, içinden bir kitap çıkardı. Civan Yusuf korkmuş gibiydi. –Ama bizim okumamız yok, dedi, yani var da, o kitapları okuyacak kadar değil. –Önemli değil, dedi Mustafa Öğretmen, işimiz ne, siz okuyamazsanız ben okurum size. Dinleyin bakın, bu romanda anlatılanlar sizin yaşadıklarınıza çok benziyor. Kitabı açtı, Ağrı Dağı'nın betimlenmesiyle başlayan bu küçük romanı çocuklara okumaya başladı.

3.

Bu sırada, çaydanlığın lülüğünden bir buhar çıktı, evin içinden belli belirsiz bir yel eser gibi oldu. Sonra bütün bu düşler, buharlar, hayaletler evin içini dolandı, sedirin altına, kitap sandığının içine, Gülşen'in kederli yüzüne dokundu, sonunda sobanın içine girdi, oradan boruya ulaştı ve dumana karışarak yukarıya çıktı. Faruk, Aysel ve SUS BARBATUS, evin üstünde yeniden buluşmuş oldular böylece. Faruk gülüyordu. Aysel de öyle. Aysel. Aysel. Yeniden değişmişti ya, artık başına gelenleri anlamıyor değildi. –Öleceğiz sandım, dedi, adamlar arkamızdan ne çok ateş ettiler öyle. –Bizi öldüremezler, dedi Faruk, zamanında ne demiş; Pir Sultan ölür dirilir. Duyan da, duyan da bunun bir şaka olduğunu zannedecek. Ama şaka değil. Gerçek.

SUS BARBATUS'un aklına yatıyordu yavaş yavaş, kendime bir domuz bulmalıyım, diyordu. Domuz ölemez. Domuzun biri, öbürü demektir aynı zamanda. –Şimdi nereye gidelim, dedi. –Gidip rahatsız edilmeyeceğimiz bir yerde dinlenelim, dedi Faruk, şimdilik, yağmur bitene dek, yapabileceğimiz bir şey yok. SUS BARBATUS evin bacasının üstünde yükseldi. Dumanın arasından sıyrılıp kurtuldu. Sonra hızlandı, ormanın üstündeki, kayalıkların içindeki mağaralara doğru süzülüp gitti.

Yeni, ışıltılı, lacivert, arı vızıltılarıyla dolu yaman bir yağmur yağıyordu.

İKİNCİ CİLDİN SONU

"Aysel. Aysel. Yeniden değişmişti ya, artık başına gelenleri anlamıyor değildi. –Öleceğiz sandım, dedi, adamlar arkamızdan ne çok ateş ettiler öyle. –Bizi öldüremezler, dedi Faruk, zamanında ne demiş; Pir Sultan ölür dirilir. Duyan da, duyan da bunun bir şaka olduğunu zannedecek. Ama şaka değil. Gerçek."

Sus Barbatus! çıktığı yıl Orhan Kemal Roman Armağanı ile Cevdet Kudret Roman Ödülü'nü alarak geniş bir yankı uyandırdı. Çetin kış koşullarında geçen ürkünç olaylarla dolu ilk ciltten ardından bu ciltte bahar mevsimi bütün görkemiyle gözler önüne seriliyor. Romanın arka planını oluşturan siyasal olaylar iyice belirginleşerek hız kazanıyor. Üçüncü ciltte mevsim yaza dönecek ve üçleme 12 Eylül darbesiyle sona erecek.

Faulkner, Yaşar Kemal gibi yazarların kaleminde destanlaşan modern romanın çağdaş bir çeşitlemesini sunuyor Faruk Duman. Gerçeküstünün dilini yaratarak siyasal, tarihsel, toplumsal gerçekleri ete kemiğe büründürüyor.

Doğanın tahrip edilmediği, ütopyaların diriliğini koruduğu, emeğin ve adaletin saygınlığını yitirmediği, masumiyetin egemen olduğu zamanların romanı *Sus Barbatus!*.

Kapak deseni: Selin Saygılı

ISBN 978-975-08-4844-5

42 TL

KDV'den muaftır.